

Consiliul Județean
MUREȘ

**PLANUL
DE DEZVOLTARE
A JUDEȚULUI MUREȘ
2021–2027**

2021

În parteneriat cu
SC Eurotop Consulting SRL

EUROTOP[®]
CONSULTING

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Consiliul Județean Mureș

în parteneriat cu

SC EuroTop Consulting SRL

Dreptul de proprietate intelectuală asupra metodologiei folosite în elaborarea acestui plan strategic aparține în mod exclusiv SC EUROTOP CONSULTING SRL. Utilizarea acestei metodologii de orice persoană, indiferent de scopul urmărit, se face cu acordul prealabil, dat în scris al deținătorului acestui drept.

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Cuprins

Cuprins	1
1. INTRODUCERE	6
2. METODOLOGIE	9
2.1 Etapele întocmirii Planului strategic	10
3. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A JUDEȚULUI MUREȘ	13
3.1 Localizare geografică	13
3.2 Cadrul natural	14
3.2.1 Relieful	14
3.2.2 Clima	14
3.2.3 Flora și fauna	14
3.2.4 Arii protejate	15
3.2.5 Rețeaua hidrografică	20
3.2.6 Resursele subsolului și a solului, inclusiv vegetația forestieră	25
3.3 STRUCTURA SISTEMULUI DE AȘEZĂRI, CATEGORII DE MĂRIME DUPĂ NR. DE LOCUITORI, POLI DE CREȘTERE, POLI DE DEZVOLTARE	28
3.3.1 Tipologia funcțională a așezărilor	29
3.3.2 Clasificarea localităților urbane după viziuni strategice de dezvoltare teritorială	30
3.3.3 Clasificarea localităților după activitățile economice	32
3.3.4 Disfuncționalități ale rețelei de localități	35
3.3.5 Forme de asociere și parteneriat între localități	39

3.4	STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ A POPULAȚIEI	51
3.4.1	Evoluția populației și potențialul demografic	51
3.4.2	Evoluția principalilor indicatori demografici	54
3.4.3	Zone/localități afectate de declin demografic sever și îmbătrânirea populației	58
3.4.4	Structura populației stabile pe stări civile	61
3.4.5	Structura populației după nivelul instituției de învățământ absolvite	61
3.4.6	Participarea populației la activitatea economică	62
3.4.7	Piața forței de muncă în județul Mureș	63
3.5	INFRASTRUCTURA	71
3.5.1	Infrastructura de transport în județul Mureș	71
3.5.2	Infrastructura de alimentare cu apă și apă uzată	88
3.5.3	Alimentarea cu gaze naturale (uz casnic și industrial)	94
3.5.4	Energia termică	95
3.5.5	Energia electrică	96
3.5.6	Infrastructura de telecomunicații	99
3.5.7	Infrastructura sanitară	101
3.5.8	Intervenții în situații de urgență	107
3.5.9	Infrastructura și serviciile sociale	109
3.5.10	Contextul educațional și oferta profesională	122
3.5.11	Capacități de cercetare	131
3.5.12	Protecția mediului	144
3.5.13	Fondul de locuințe	167
3.5.14	Infrastructura instituțiilor culturale	170
3.5.15	Infrastructura de sport	174
3.6	ECONOMIA JUDEȚULUI	177
3.6.1	Date generale privind economia	177

3.6.2	Numărul și structura întreprinderilor	179
3.6.3	Industria	182
3.6.4	Exportul	184
3.6.5	Infrastructuri de sprijin pentru afaceri	185
3.6.6	Impactul crizei generate de pandemia cu coronavirus asupra economiei județului Mureș	186
3.6.7	Domenii Cercetare- Dezvoltare- Inovare - Digitalizare care ar putea contribui la creșterea economică a județului	187
3.7	AGRICULTURA ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	196
	Utilizarea terenurilor	196
	Zootehnia	199
3.8	TURISMUL	203
3.8.1	Potențialul turistic al județului Mureș	203
3.8.2	Evoluția principalilor indicatori ai activității	210
3.8.3	Principalele forme de turism practicabile în județul Mureș	212
3.8.4	Promovarea județului Mureș, ca destinație turistică	215
4.	ÎNCADRAREA PLANULUI STRATEGIC ÎN SISTEMELE DE PLANIFICARE COMUNITARE ȘI NAȚIONALE	221
4.1	Concepte și tendințe la nivel național și unional	221
4.2	Corelarea cu strategiile de la nivel european	222
4.2.1	Strategia Europa 2030	223
4.2.2	Politica de coeziune	225
4.2.3	Acordul de Parteneriat și Cooperare între Uniunea Europeană și statele membre	229
4.2.4	Pactul Verde European	230
4.3	Corelarea cu strategiile de la nivel național	231
4.3.1	Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035	231
4.3.2	Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021 – 2027	232

4.3.3	Strategia Națională pentru Incluziune Socială și Reducerea Sărăciei pentru Perioada 2021 – 2027	232
4.3.4	Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice	232
4.3.5	Master Plan General de Transport al României	234
4.3.6	Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030	235
4.3.7	Fondul pentru Tranziție Justă	235
4.3.8	Planul Național de Relansare și Reziliență	236
4.4	Corelarea cu strategiile de la nivel regional	239
4.4.1	Operațional Regional al Regiunii Centru	239
4.4.2	Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2021 – 2027	241
4.5	Corelarea cu strategiile de la nivel județean	242
4.5.1	Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru Județul Mureș 2020 – 2025	242
4.5.2	Master Plan sector apă și canal – județul Mureș	243
4.5.3	Planul de Amenajare a Teritoriului Județean, județul Mureș	243
5.	STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ	245
5.1	Analiza SWOT a județului Mureș	245
5.1.1	Așezare geografică, Resurse	246
5.1.2	Mobilitate și infrastructura de transport	248
5.1.3	Infrastructura de sănătate	254
5.1.4	Infrastructura culturală și patrimoniu	258
5.1.5	Turism	261
5.1.6	Ecologizare - Gestionarea deșeurilor	264
5.1.7	Infrastructura de învățământ	267
5.1.8	INFRASTRUCTURA DE SPORT	269
5.1.9	Tineret	271
5.1.10	CAPITAL UMAN	273
5.1.11	INFRASTRUCTURA TEHNICO – EDILITARĂ	274

5.1.12	INFRASTRUCTURĂ SOCIALĂ	277
5.1.13	IT – CDI - DIGITALIZARE – SMART CITY	281
5.1.14	MEDIU - SCHIMBĂRI CLIMATICE - ECONOMIE CIRCULARĂ	285
5.1.15	DEZVOLTARE ECONOMICĂ	288
5.1.16	DEZVOLTARE RURALĂ DURABILĂ ȘI AGRICULTURĂ	293
5.2	Prezentare generală în contextul socio-economic al județului Mureș	297
5.3	Identificarea problemelor locale și analiza relațiilor dintre cauze și probleme	302
5.4	Viziunea de dezvoltare a județului Mureș	320
5.5	Obiectivele de dezvoltare ale județului Mureș	320
5.5.1	Obiectivul general	321
5.5.2	Obiective strategice	322
5.5.3	Obiective specifice	322
6.	Mecanismul de implementare, monitorizare și evaluare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 - 2027	369
6.1	Mecanismul de implementare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027	369
6.2	Mecanismul de monitorizare și evaluare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027	375
6.3	Promovarea Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027	386
7.	Sinteza direcțiilor strategice de dezvoltare	388
8.	BIBLIOGRAFIE	406
9.	LISTĂ ANEXE	408
9.1	Anexa 1 - Fișe de proiect	408

1. INTRODUCERE

Prezentul document constituie Planul de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027, un instrument de lucru care, asigură baza de pornire, identifică nevoile existente și stabilește obiectivele și direcțiile de dezvoltare pe termen mediu și lung ale județului, pentru fundamentarea viitoarelor proiecte de investiții care vor contribui la progresul general al județului Mureș.

Dezvoltarea județului Mureș, sprijinirea mediului economic, asigurarea unor condiții de viață decente pentru locuitori și protecția mediului reprezintă obiective complexe, a căror realizare presupune implicarea activă a numeroși factori și asumarea responsabilității deopotrivă de către instituții din sectorul public, agenții din mediul privat și entități din sectorul neguvernamental.

Scopul Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021-2027 este de a orienta procesul de dezvoltare economică, socială și teritorială a județului, fundamentând accesul la sursele de finanțare interne (publice și private) și externe (fonduri europene, guvernamentale și alte fonduri provenind de la statele donatoare), în vederea creșterii gradului de absorbție și a impactului finanțărilor externe la nivelul județului Mureș.

Acest document strategic este structurat în șase părți astfel:

1. Metodologie – acest capitol detaliază contextul și etapele specifice elaborării planului strategic.
2. Analiza socio-economică reprezintă prima etapă în cadrul elaborării planului strategic și constă în analiza și interpretarea datelor statistice specifice județului Mureș. De asemenea, în cadrul acestei etape s-a realizat și primul pas al implicării actorilor relevanți în implementarea planului strategic, prin organizarea a 9 focus grupuri în domeniile: asistență socială, cultură, patrimoniu, turism, sănătate, IT, mediu, agricultură, economie, mobilitate, educație, tineret și sport; respectiv prin colectarea datelor din rândul populației cu ajutorul chestionarelor. Rezultatul acestei etape constă în elaborarea Matricei SWOT.
3. Încadrarea planului strategic în sistemul de planificare al Uniunii Europene: planul de dezvoltare al județului Mureș, este corelat cu documente strategice de nivel european (Strategia Europa 2030, Politica de coeziune, Acordul de Parteneriat între Uniunea Europeană și statele membre, Pactul Verde European), național (Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035, Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021 – 2027, Strategia Națională pentru Incluziune Socială și Reducerea Sărăciei pentru perioada 2021 – 2027, Planul Național Integrat în Domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice, Master Planul General de Transport al României, Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, Fondul pentru Tranziție Justă, Planul Național de Relansare și Reziliență), regional (Programul Operațional Regional al Regiunii Centru, Strategia de Dezvoltare a

Regiunii Centru pentru perioada 2021 – 2027), respectiv județean (Planul Județean de gestionare a Deșeurilor pentru Județul Mureș 2020 – 2030, Master Planul Sector Apă și Canal – județul Mureș, Planul de Amenajare a teritoriului Județean, județul Mureș)

4. Strategia de Dezvoltare a județului Mureș 2021 – 2027 reprezintă nucleul acestui document. Strategia de Dezvoltare a județului Mureș 2021 – 2027 a fost realizată prin: construirea matricei SWOT pe baza concluziilor analizei socio-economice, a focus grupurilor și a analizei chestionarelor; identificarea problemelor locale și analiza relațiilor dintre cauze și probleme, și realizarea sistemului de obiective.

Identificarea problemelor locale și analiza relațiilor dintre cauze și probleme constituie etapa în care concluziile punctelor slabe și amenințărilor din matricea SWOT, sunt reprezentate grafic sub forma arborelui problemelor, în vederea formării viziunii de dezvoltare a județului și stabilirii priorităților de dezvoltare.

Principalele probleme ale județului Mureș sunt:

- Nivel scăzut de inițiative ce vizează tranziția verde
- Nivel scăzut de digitalizare și de exploatare și a potențialului sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare
- Infrastructura și serviciile publice insuficient dezvoltate
- Economie insuficient dezvoltată

Determinarea sistemului obiectivelor s-a realizat prin analiza problemelor identificate în etapa anterioară, în vederea soluționării fiecărei probleme fiind formulat câte un obiectiv.

Obiectivul general al Strategiei de Dezvoltare a Județului Mureș 2021 – 2027 constă în creșterea atractivității județului și îmbunătățirea calității vieții, prin dezvoltarea economică, socială, infrastructurală și turistică durabilă, bazată pe cunoaștere și inovare.

Obiectivele strategice sunt evidențiate sub forma arborelui obiectivelor, util în cadrul formulării proiectelor de investiții a căror implementare va contribui în îndeplinirea acestora.

Planul de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 vizează realizarea următoarelor obiective strategice:

- Un județ verde
- Un județ digital și inovativ
- Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate
- Un județ dezvoltat economic

În vederea realizării celor 4 obiective strategice, au fost formulate obiective specifice, măsuri și acțiuni (proiecte de investiții).

5. Mecanismul de Implementare, monitorizare și evaluare a Planului De dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 – capitol detaliază principiile, responsabilitățile, factorii implicați, etapele și acțiunile specifice activităților de implementare, monitorizare și evaluare, evidențiind totodată și modul desfășurării acestor activități.

Implementarea Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 reprezintă efortul de colaborare și participare activă al Consiliului Județean Mureș (prin intermediul aparatului de specialitate și al tuturor instituțiilor subordonate) și al autorităților publice locale din județ, respectiv altor actori publici și privați; depus în vederea îndeplinirii obiectivelor propuse.

Monitorizarea implementării Planului de Dezvoltare a Județului Mureș în perioada 2021-2027, constituie un proces permanent care asigură posibilitatea de analiză a desfășurării activităților prioritare conform planului de acțiune și al gradului de realizare al obiectivelor respectiv atingerea rezultatelor. Monitorizarea implementării planului strategic constituie oportunitatea rectificării în cazul identificării unor probleme.

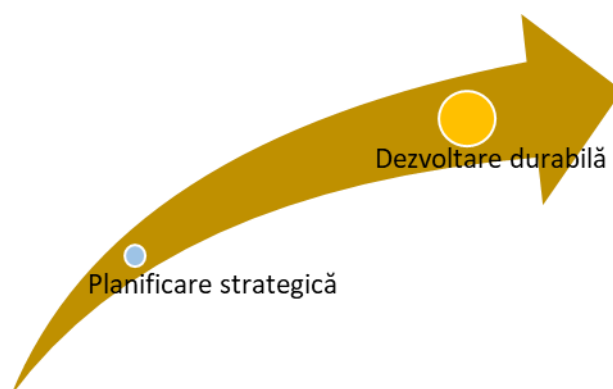
6.Sinteza domeniilor prioritare - acest capitol reprezintă o sinteză a direcțiilor de dezvoltare și a fost elaborat în scopul facilitării identificării obiectivelor strategice, obiectivelor specifice și a măsurilor propuse. De asemenea, acest capitol evidențiază numărul proiectelor propuse pentru îndeplinirea fiecărui obiectiv specific și valoarea estimată a acestor proiecte.

Planul de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 este realizat la inițiativa Consiliului Județean Mureș și este adresat tuturor actorilor din sectorul public și privat, făcând apel la implicare activă, responsabilitate și contribuție semnificativă la procesul de dezvoltare a județului Mureș.

2. METODOLOGIE

Planificarea strategică reprezintă în instrument important și indispensabil în ceea ce privește dezvoltarea locală și regională, orientându-se la stabilirea direcției și obiectivelor. Scopul planificării strategice este orientat spre atingerea unei dezvoltări durabile, care promovează conceptul de conciliere între progresul economic și social, iar ideea acestui concept constă în a asigura o calitate mai bună a vieții pentru locuitori, atât pentru generația prezentă, cât și pentru generațiile viitoare.

Strategiile de dezvoltare au rolul de a asigura o imagine asupra viitorului, astfel acestea sunt elaborate având în vedere viitorul județului și sunt parte a gândirii pe termen lung asupra viitorului. Strategia se caracterizează prin creativitate, care vizează prezentarea alternativelor, posibile scenarii de dezvoltare a județului, care sunt gândite și elaborate în așa fel încât iau în considerare cât mai mult din potențialul de dezvoltare a regiunii. Strategiile de dezvoltare au de asemenea caracter flexibil, deoarece acestea sunt adaptate în permanență modificărilor datorate de factori interni/externi, și conțin în aceleași timp elemente proactive, construind planuri și programe ce urmează să fie aplicate în viitor. Strategiile de dezvoltare sunt compuse din programe, a căror aplicare necesită o acțiune concretă, care este direcționată în a îmbunătăți situația regiunii vizate. Direcționarea către a îmbunătăți, conduce la o orientare către schimbare, care în cadrul strategiilor de dezvoltare reiese din pachetul de programe elaborate, care odată ce ajung a fi implementate, conduc la schimbare și îmbunătățire pe plan social, ajută la o mai bună valorificare a potențialului local.

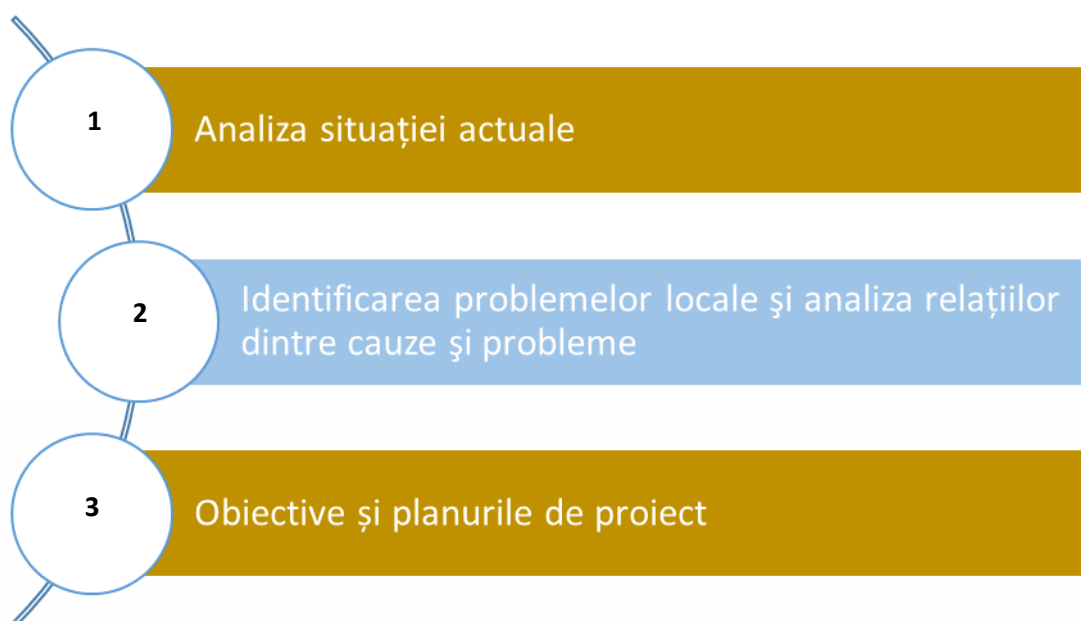
Strategia de dezvoltare a județului Mureș 2021 – 2027 tratează orientările generale în vederea dezvoltării viitoare a județului, din punct de vedere economic, social, cultural, de mediu, educațional, al sănătății, digitalizare, transport și mobilitate, al cercetării, dezvoltării și inovării ș.a.. Procesul de elaborare a strategiei a vizat câteva principii precum rigurozitate metodologică, implicarea actorilor locali, orientarea pe termen lung.

Dezvoltarea strategiei s-a realizat pornind de la date empirice, cu participarea stakeholderilor locali, acestea având un rol esențial în înțelegerea specificului comunității, cât și în proiectarea și definirea viziunii, al obiectivelor și al direcțiilor de dezvoltare, întrucât fără participarea activă a comunității procesul de planificare nu poate fi realizat și implementat cu succes. Esența strategiei constă în identificarea problemelor esențiale, care sunt complexe, și necesită dezvoltarea unui plan realist și eficient care să permită implementarea lor cu eficacitate. Strategia de dezvoltare este concepută ca și un instrument practic în vederea dezvoltării pe termen lung a comunității.

Planul strategic de dezvoltare cuprinde metode integrale pentru analiza socio-economică a situației actuale (*care constă în aplicarea metodei de analiză SWOT, analiza programelor actuale, respectiv a datelor statistice naționale, regionale, județene și locale*), identificarea problemelor (și analiza legăturilor dintre cauze și efecte), identificarea necesităților localității, stabilirea viziunii, obiectivelor, direcțiilor de dezvoltare, planurilor de proiect pentru remedierea problemelor actuale și atingerea obiectivelor stabilite pe termen mediu și lung în privința dezvoltării sustenabile a județului.

2.1 Etapele întocmirii Planului strategic

Prima etapă a fost reprezentată de **metoda de analiză a situației actuale**, care constituie analizarea datelor statistice cu privire la județ, a programelor existente, precum și a informațiilor culese prin metode

cantitative și calitative de cercetare sociologică: au fost organizate 9 focus grupuri¹ destinate diferitor actori interesați ai județului (asistență socială, cultură, patrimoniu și turism, sănătate, IT, mediu, agricultură, economie, mobilitate, educație, tineret și sport), respectiv au fost desfășurate interogări în cadrul localității pe bază de chestionare. Sondajul a fost realizat prin chestionar online la nivelul județului Mureș, autocompletat (CAWI) de către rezidenții județului Mureș. Pentru a se apropia de reprezentativitate, baza de date a fost ponderată conform datelor recensământului din 2011 având în vedere populația rezidentă a județului de 18-80 de ani pe tipuri de localități, sex, grupe de vârstă, etnie. În populația respondenților sunt suprareprezențați cei din mediul urban (în mod special cei din Târgu-Mureș) și cei cu studii superioare. Rezultatele sondajului online pot fi considerate o estimare bună privind opiniile populației adulte din județul Mureș, a celor care utilizează internetul și care au studii medii sau superioare.

Datele colectate au fost analizate și sistematizate într-o analiză **SWOT** (Strengths=puncte tari, Weaknesses=puncte slabe, Opportunities=oportunități, Threats=amenințări) multidimensională, axată pe aspectele menționate mai sus prin care a devenit posibilă stabilirea direcțiilor strategice. Analiza SWOT a județului Mureș se bazează pe date colectate prin analiza planurilor de dezvoltare și studiilor reprezentative la nivelul județului Mureș, precum și prin aplicarea următoarelor instrumente de cercetare: focus grupuri² organizate și desfășurate pe nouă domenii prioritare, respectiv un sondaj de opinie realizat prin chestionar online, autocompletat (CAWI).

Concluziile analizei SWOT sunt rezultate ale informațiilor obținute în cadrul focus grupurilor și analizei răspunsurilor obținute din chestionarele completate online de către rezidenții județului Mureș. Analiza SWOT este structurată pe domenii, concluziile fiind înregistrate în tabele, ce prezintă punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările fiecărui domeniu abordat.

A doua etapă a fost reprezentată de **identificarea problemelor locale și analiza relațiilor dintre cauze și probleme**. Această etapă se realizează cu ajutorul metodei **arborele problemelor**, care reflectă problemele identificate pe parcursul evaluării situației și relațiile dintre acestea. Metoda ajută la identificarea priorităților de dezvoltare ale județului și la **elaborarea viziunii comunității**.

A treia etapă a fost reprezentată de metoda pentru determinarea **sistemului de obiective**, denumită **arborele obiectivelor**. Arborele obiectivelor constituie sistemul obiectivelor de dezvoltare și se elaborează pornind de la

¹Denumit și interviu de grup în profunzime, focus grupul este o tehnică de colectare a datelor prin interacțiunea dintre membrii grupului cu privire la experiențele, credințele, atitudinile, percepțiile, opiniile, etc. legate de o anumită problematică.

² Denumit și interviu de grup în profunzime, focus grupul este o tehnică de colectare a datelor prin interacțiunea dintre membrii grupului cu privire la experiențele, credințele, atitudinile, percepțiile, opiniile, etc. legate de o anumită problematică.

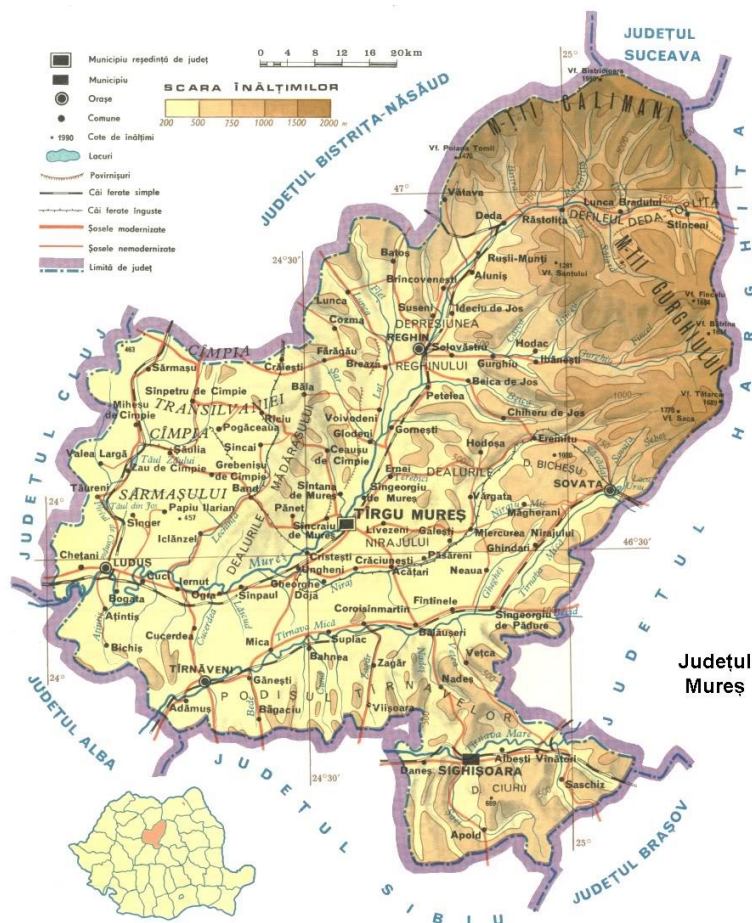
arborele problemelor. Relațiile cauză-efect pe care le reprezintă arborele problemelor se transformă aici în mijloace - scopuri: problemele sunt redefinite ca obiective, adică se indică care sunt așteptările pozitive în legătură cu problema dată. Principalul rol al arborelui obiectivelor constă în faptul că permite alegerea diferitelor variante de mijloace - scopuri, care devin pe urmă **planurile de proiect** propriu-zise **pentru atingerea obiectivelor**.

3. ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A JUDEȚULUI MUREȘ

3.1 Localizare geografică

Așezare: Județul Mureș este situat în zona centrală a României, în Podișul Transilvaniei, în bazinul superior al râului Mureș și bazinele râurilor Târnava Mare și Târnava Mică. Face parte din Regiunea de dezvoltare „Centru” alături de alte 5 județe: Alba, Brașov, Covasna, Harghita și Sibiu, fiind situat în partea nordică a Regiunii. Județul se întinde între culmile muntoase ale Călimanului și Gurghiului până în Podișul Târnavelor și Câmpia Transilvaniei, fiind străbătut de râul Mureș de la NE către SV pe o distanță de 187 km. Se situează la 337 km de capitala țării, București, și datorită poziționării centrale pe harta României, se înregistrează distanțe oarecum egale din zona ei centrală până la punctele de trecere a frontierelor.

Suprafața sa de 6714 kmp reprezintă 2,8 % din teritoriul țării, fiind al 13-lea județ din țară ca mărime și primul ca mărime în Regiunea de Dezvoltare „Centru” (19,7%).

Județul Mureș se **învecinează** cu șapte județe: la nord-est cu județul Suceava, la est cu județul Harghita, iar la sud-est cu județul Brașov. În partea de sud-vest se întinde județul Sibiu, iar hotarul cu județul Alba se află în zona de sud-vest a județului Mureș. În partea de vest, la confluența Arieșului cu Mureșul începe granița cu județul Cluj, iar la nord se învecinează cu județul Bistrița-Năsăud.

3.2 Cadrul natural

3.2.1 Relieful

Relieful județului Mureș cuprinde o depresiune intracarpatică ce coboară ușor în trepte, de pe piscurile vulcanice ale Munților Călimani și Munților Gurghiu, spre centrul Câmpiei Transilvaniei, străbătută fiind de Valea Mureșului și fragmentată de afluenții acesteia, județul Mureș are forme de relief variate. Cu excepția zonei montane din partea de nord-est a județului, relieful este colinar caracterizat de unități deluroase cu interfluvii domoale (500-600 m) și aparțin Podișului Transilvaniei, deosebindu-se: Câmpia Colinară a Transilvaniei cu altitudini de 400-500 m (la nord de Mureș), Podișul Târnavelor cu altitudini de 450-700 m (la sud de Mureș) și Subcarpații Transilvaniei în zona cutelor diapire cu altitudini 600-1000 m (în partea de est). Altitudinea minimă: 276 m (Câmpia Transilvaniei), iar altitudinea maximă: 2100 m (Vârful Pietrosu din M-ții Călimani).

3.2.2 Clima

Clima județului Mureș este temperat-continentală cu nuanțe climatice în funcție de particularitățile reliefului: climat umed și răcoros în zona montană și climat blând, mai cald și uscat în zona de podiș și câmpie.

3.2.3 Flora și fauna

Flora și fauna caracteristice podișului Transilvaniei, sunt ocrotite în numeroase rezervații: Pădurea seculară de stejari de pe terenurile mlăștinoase de la Mociar, Bujorul Românesc din Valea Botei Mari de la Zau de Câmpie, Poiana de narcise de lângă Gurghiu și Parcul dendrologic din Gurghiu, Laleaua pestriță din pajiștile de pe Valea Gurghiului.

Fauna cuprinde printre altele ursul brun, ursul carpatin, mistrețul, iepurele, fazanul iar în apele curgătoare și lacustre, păstrăvul și crapul.

Pe teritoriul județului **vegetația** este variată, fiind dispusă pe etaje, în funcție de treptele de relief și influențele climatice.

Pădurile și terenurile cu vegetație forestieră însumează 220,0 mii hectare în anul 2018, în creștere față de perioada 2002-2007 (208,3 - 208,5 mii ha), reprezentând 33,0 % din suprafața totală a județului³. Principalele surse forestiere sunt concentrate în jumătatea estică a județului, în zona muntoasă, zona dealurilor premontane și în partea estică mai înaltă a Podișului Transilvaniei. În zona muntoasă ponderea în cadrul speciilor silvice o dețin bradul și fagul.

Dispuse în etaje, vegetația județului Mureș se prezintă astfel:

- vegetația *etajului alpin*, ocupat de pajiști cu ierburi și tufărișuri pitice;
- vegetația *etajului montan*, formată din rășinoase amestecate cu fag, anin alb și negru;
- vegetația *etajului de deal și podiș*, foarte eterogenă (gorun amestecat cu fag, cer, carpen, tei, frasin). Vegetația interzonală este reprezentată de păduri de luncă, iar covorul vegetal spontan este util atât pentru hrana animalelor, cât și ca plante medicinale și melifere.
- vegetația *etajului de stepă antropogenă*, în partea vestică a Câmpiei Transilvaniei (silvostepă, pajiști) și
- vegetația *intrazonală* (reprezentată prin păduri de luncă, stuf, papură, fânețe de luncă).

Fauna cuprinde biotipuri etajate ca și vegetația :

- *etajul montan* (format din biotopul pădurilor de munte, biotopul apelor curgătoare de munte și biotopul culmilor alpine și subalpine), este reprezentat prin ursul brun, cerbul carpatin, râsul, căprioara, cocoșul de mesteacăn, etc. în timp ce biotopul apelor curgătoare e reprezentat prin păstrăv, lipan, lostriță;

- *etajul faunei de deal și podiș* în biotipurile pădurilor și al domeniului forestier stepizat (reprezentat prin căprioara, iepurele, veverița, fazanul, lupul), biotopul apelor curgătoare și lacustre (prin crap, clean, somn, rac, iar dintre păsările care trăiesc în preajma lacurilor – rațele sălbatice).

3.2.4 Arii protejate

În județul Mureș siturile Natura 2000 au fost declarate în anul 2007 și completate în anii 2011 și 2015, 2016. Suprafața totală a siturilor Natura 2000 în anul 2018 a depășit 2670 kmp, reprezentând peste 40 % din suprafața județului Mureș⁴, în creștere cu 3% față de anul 2011 (251642 ha – 37,2%).

³ Sursa: https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/01/AGR301A_2018.pdf

⁴ Raport anual privind starea mediului – Mureș, 2018 - Agenția pentru Protecția Mediului Mureș

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Prin Legea nr. 95/2016 s-a aprobat înființarea Agenției Naționale pentru Arii Naturale Protejate, în vederea asigurării unei administrări unitare și eficiente a ariilor naturale protejate din România. În noiembrie 2018 s-a înființat Serviciul Teritorial Mureș al ANANP, ca structură teritorială județeană, care a preluat custodia ariilor protejate și dreptul de a încheia parteneriate cu alte autorități, instituții și ONG-uri, astfel încât administrarea ariilor naturale protejate din județul Mureș să fie cât mai eficientă.

Ariile protejate naturale de interes comunitar – situri Natura 2000, din județul Mureș:

Nr. crt.	Județul Mureș	Suprafața (ha)	Administratia
1	ROSCI0019 Călimani – Gurghiu SCI in jud. Mures	120 093	A.N.A.N.P.
2	ROSPA0030 Defileul Mureșului Superior Suprapus cu ROSCI0019	9 514	A.N.A.N.P.
3	ROSPA0033 Depresiunea și Munții Giurgeului in jud. Mureș suprapus cu ROSCI0019	14 064	A.N.A.N.P.
4	ROSPA0133 Munții Călimani in jud. Mures suprapus cu ROSCI0019	11 038	Administrația PNC /RNP
5	ROSCI0227 Sighișoara - Târnava Mare SCI in jud. Mures	60 000	A.N.A.N.P.
6	ROSPA0099 Podișul Hârtibaciului in jud. Mures suprapus cu ROSCI0227	45 135	A.N.A.N.P.
7	ROSPA0028 Dealurile Târnavelor - Valea Niraj Nirajului	74 884	A.N.A.N.P.
8	ROSCI0297 Dealurile Târnavei Mici – Bicheș Suprapunere cu ROSPA0028	37 082	A.N.A.N.P.
9	ROSPA0041 Eleșteele Iernut - Cipău	454	A.N.A.N.P.
10	ROSPA0050 Iazurile Miheșu de Câmpie - Tăureni de interes comunitar (SPA)	1 209	A.N.A.N.P.
11	ROSCI0040 Coasta Lunii (SCI)	167	A.N.A.N.P.
12	ROSCI0079 Fânațele de pe Dealul Corhan - Săbed (SCI)	515	A.N.A.N.P.
13	ROSCI0100 Lacurile Fărăgău - Glodeni (SCI)	235	A.N.A.N.P.
14	ROSCI0154 Pădurea Glodeni (SCI)	1191	A.N.A.N.P.

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Nr. crt.	Județul Mureș	Suprafața (ha)	Administratia
15	ROSCI0186 Pădurile de Stejar Pufos de pe Târnava Mare (SCI)	248	A.N.A.N.P.
16	ROSCI0210 Râpa Lechința (SCI)	233	A.N.A.N.P.
17	ROSCI0342 Padurea Târgu Mures	574	A.N.A.N.P.
18	ROSCI0369 Râul Mures între Iernuteni si Peris	256	A.N.A.N.P.
19	ROSCI0368 Râul Mures între Deda si Reghin	394	A.N.A.N.P.
20	ROSCI0367 Râul Mures între Moresti si Ogra	527	A.N.A.N.P.
21	ROSCI0384 Râul Târnava Mică	331	A.N.A.N.P.
22	ROSCI0383 Râul Târnava Mare între Odorheiu Secuiesc și Vânători	46	A.N.A.N.P.
23	ROSCI0331 Pajiștile Balda - Frata - Miheșu de Câmpie	145	A.N.A.N.P.
24	ROSCI0333 Pajiștile Sărmășel - Milaș – Urmeniș	275	A.N.A.N.P.
25	ROSCI0320 Mociar	4017	A.N.A.N.P.
26	ROSCI0408 Zau de Câmpie	10	A.N.A.N.P.
Total suprafețe (ha) cu situri Natura 2000 în județul Mureș la nivelul anului 2017		Peste 267 000 Ha	Peste 40 % din suprafața județului Mureș

Arii protejate de interes național

Ariile protejate naturale de interes național din județul Mureș – Rezervații naturale

Nr. crt.	Județul Mureș	Suprafața (ha)	Motiv protecție	Administrator / Custode
1.	Rezervația de bujor Zau de Câmpie ROSCI0408 Zau de Campie	3,10	Rezervatie floristica	A.N.A.P
2.	Pădurea Mociar in situl ROSCI0320 Mociar	48	Arboret secular	A.N.A.P

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Nr. crt.	Județul Mureș	Suprafața (ha)	Motiv protecție	Administrator / Custode
3.	Pădurea Săbed Inclus in situl ROSCI0079 Fânațele de pe Dealul Corhan - Săbed	59	Rezervatie mixtă ornito-dendrologică	A.N.A.P
4.	Rezervația cu lalea pestriță Vălenii de Mureș	3	Rezervatie floristica	A.N.A.P
5.	Lacul Fărăgău Inclus in situl ROSCI0100 Lacurile Fărăgău - Glodeni (SCI)	35	Rezervatie mixtă ornito-faunistică	A.N.A.P
6.	Rezervația de stejar pufos Sighisoara ROSCI0227 Sighisoara - Târnava Mare	11,90	Arborete rare	A.N.A.P
7.	Molidul de rezonanță din Pădurea Lăpușna Situl ROSCI0019 Călimani - Gurghiu	77.80	Arborete rare	A.N.A.P
8.	Arboretul cu Chamaecyparis lawsoniana În situl ROSPA0028 Dealurile Târnavelor - Valea Nirajului	5.80	Arborete rare	A.N.A.P
9.	Stejarii seculari de la Breite Inclus in ROSCI0227 Sighisoara - Târnava Mare	70	Stejari seculari pe pășune	A.N.A.P
10.	Lacul Ursu și arboretele de pe sărături	79	Geologic și arborete pe sare	A.N.A.P
11.	Poiana cu narcise Gurghiu	3	Rezervatie floristica	A.N.A.P
12.	Rezervatia Defileul Deda – Toplița Inclus in siturile ROSCI0019 Călimani - Gurghiu	7733	Rezervație mixtă	A.N.A.P
13.	Rezervația Seaca HG 2151/2005 Inclus in siturile ROSCI0019 Călimani - Gurghiu	813	Rezervație arborete de limită cvasi-virgine și faună	A.N.A.P

Nr. crt.	Județul Mureș	Suprafața (ha)	Motiv protecție	Administrator / Custode
14.	Scaunul Domnului HG 2151/2005 Inclus in situl ROSCI0019 Călimani - Gurghiu	50	Rezervație mixtă – geologic, floristic	A.N.A.P
TOTAL REZERVAȚII NATURALE		9 091		
15	Parcul Național Munții Călimani 24024 ha in judetele MS, SV, HR	11 038 în jud. Mureș		Administrația PNC /RNP
16	Parcul Natural Defileul Mureșului Superior HG 1143/2007 , inclus in situurile ROSCI0019 Călimani - Gurghiu	9 136		A.N.A.P
TOTAL arii naturale de importanță națională		29 265 ha		

În anul 2018, deși există planuri de management aprobate, cu obligativitatea implementării unor măsuri legale, și există structuri de administrare, în multe arii protejate sunt afectate speciile și habitatele de interes comunitar sau național, datorită unui management încă în organizare și a unor cauze⁵, cum ar fi:

- presiune turistică prea mare asupra unor arii protejate,
- exploatări ilegale de masă lemnoasă,
- pășunat ilegal,
- măsurile privind gospodărirea durabilă a pădurilor nu sunt incluse în amenajamentele silvice în procesul decizional,
- lipsa autorizației de mediu pentru exploatarea fructelor de pădure,
- supraveghere ineficientă a unor arii protejate de mari dimensiuni datorită suprafețelor supradimensionate ale acestora,
- lipsa prezenței administrației/custodelui în aria protejată.

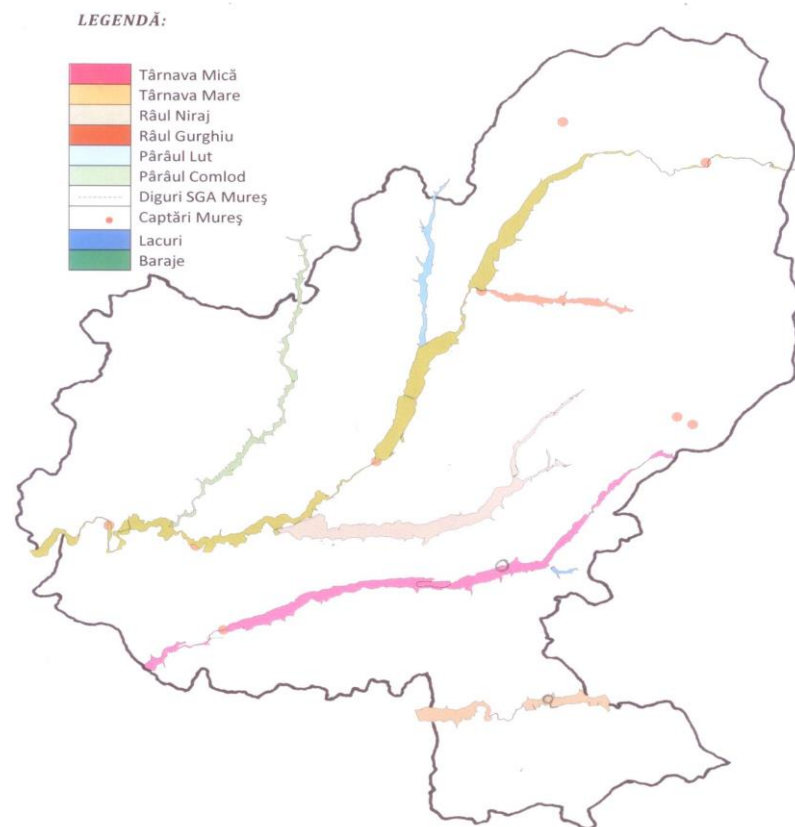

⁵ Raport anual privind starea mediului – Mureș, 2018 - Agenția pentru Protecția Mediului Mureș, pag. 97-105

3.2.5 Rețeaua hidrografică

Teritoriul județului Mureș are o rețea de ape curgătoare, de lacuri, eleștie și bazine de retenție artificiale deosebit de bogată, dar un volum de ape subterane, freatice și de adâncime mai redus. La acestea se adaugă micile bazine de apă sărată artificiale din stațiunile climaterice de interes local.

Rețeaua hidrografică a județului aparține în totalitate râului Mureș, principalul colector de apă în întreg bazinul Transilvaniei, care străbate teritoriul județului pe o lungime de 187 km, de la Ciobotani, unde pătrunde în județ și până în aval de Chețani unde îl părăsește.

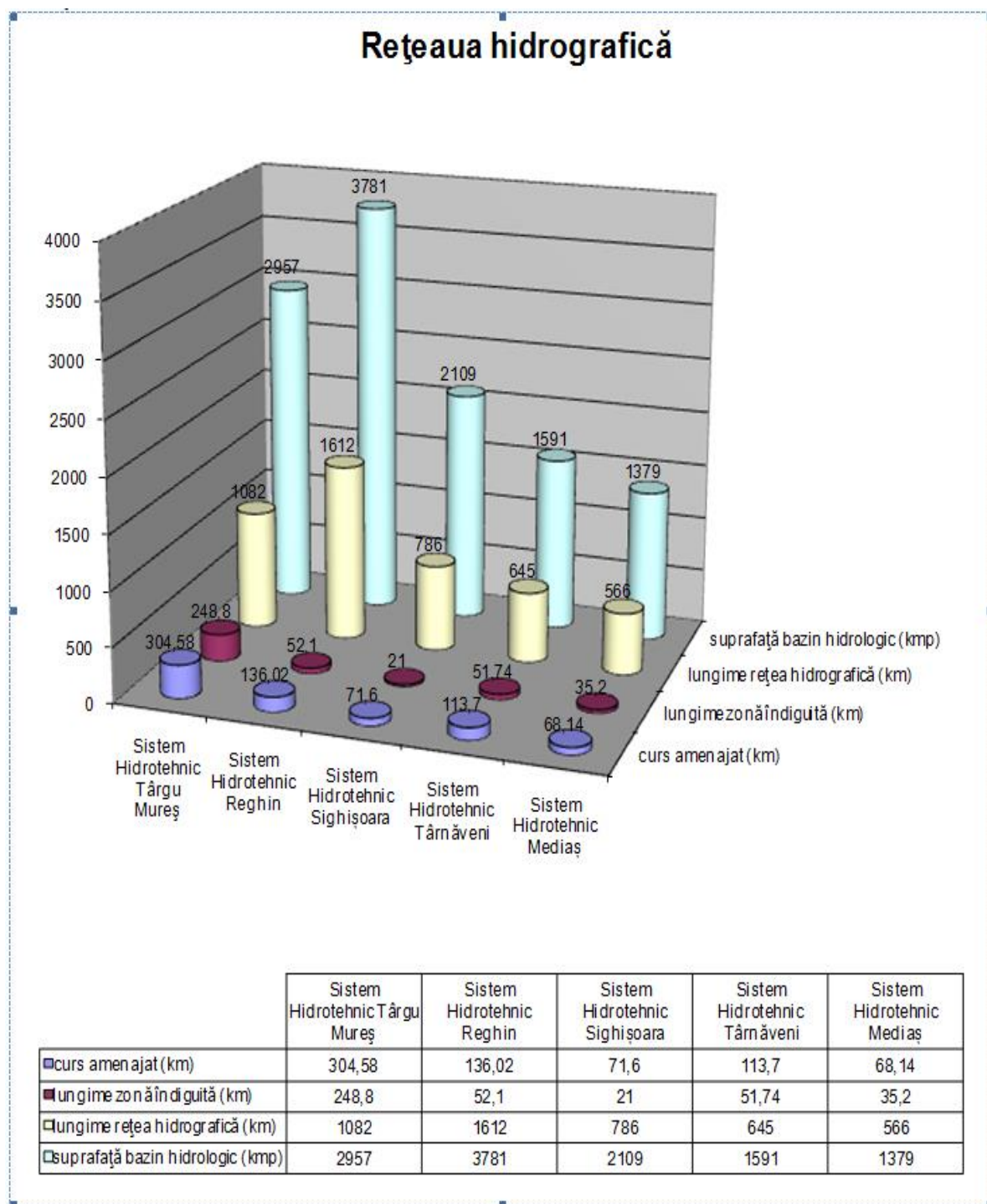

Principalii afluenți ai râului Mureș sunt: râul Târnava Mică, al doilea ca lungime în județ (115 km), râul Târnava Mare (43 km), râul Niraj (78 km), râul Gurghiu (55 km), Pârâul de Câmpie și Lechința (Comlod) și râul Arieș, care se varsă în Mureș în aval de Luduș.

Apele râului Mureș se îmbogățesc, iar debitul și calitatea crește prin aportul numeroaselor pâraie cu ape cristaline de munte, afluenți pe care îi primește în defileu (Ilva Mare, Răstolița, Bistra - de pe versanții Călimanului, pe dreapta cursului său, iar din munții Gurghiului, pe stânga, Gudea, Sălardul, Iodul și Sebeșul).

Județul Mureș figurează printre județele țării cu o rețea hidrografică densă (0,35km/mp), iar cu toate acestea datorită variației mari a scurgerii în timpul anului, face să avem zone sărace în apă, în zona de Câmpie a Transilvaniei în special în partea de nord-vest a județului.

Sursa datelor: <http://www.rowater.ro/damures/sqamures/default.aspx>

În județul Mureș există 6 baraje de priză și prize de apă⁶.

Repartizarea în teritoriu a acumularilor și a barajelor din județul Mureș se prezintă astfel:

Sistem Hidrotehnic	Acumulare/baraje
Tg. Mureș	<ul style="list-style-type: none"> • Baraj de priză 1 Tg. Mureș – MHC 0,9 MW • Baraj de priză 2 Tg. Mureș • Priza Luduș și Stația de pompare • Baraj de priză Cipău • Acumulare nepermanentă Valea
Reghin	<ul style="list-style-type: none"> • Baraj de priză Gurghiu
Sighișoara	<ul style="list-style-type: none"> • Acumulare nepermanentă Vânători • Baraj și priza de apă Albești
Târnăveni	<ul style="list-style-type: none"> • Acumulare permanentă Bezid – MHC 0,9 MW • Acumulare nepermanentă Bălăușeri

În județ se află în construcție acumularea Răstolița, cu un volum de 40 milioane mc., care va asigura suplimentarea debitelor pe râul Mureș, în perioadele deficitare.

Lacurile, iazurile și bazinele de retenție completează hidrografia județului.

Pentru Câmpia Transilvaniei sunt specifice iazurile și lacurile de geneză mixtă-naturală și antropică. Pe râuri s-au creat o serie de iazuri de interes piscicol (de exemplu de-a lungul râului Pârâul de Munte, iazul artificial Zau de Câmpie - 133 ha, Șăulia - 48 ha, Tăureni – 53 ha).

Lacul Fărăgău (38 ha) cu apă dulce, prezintă importanță științifică pentru flora și fauna sa, iar lacurile antropogene de la Idecu de Jos, Jabenița și Sângeorgiu de Mureș, cu apă sărată, prezintă interes balneoclimateric local.

În cadrul complexului lacustru de la Sovata, Lacul Ursu este cel mai mare și mai important lac sărat din Transilvania. Are o suprafață de 5 ha și o adâncime de 18 m, prezentând fenomenul de heliotermie, adică, paralel cu creșterea concentrației sărurilor de la suprafață spre adâncime, până la un anumit nivel (3-3,5 m), se produce o stratificare termică, diferențiată după straturile de apă.

Lacul Negru, având o suprafață de 0,38 ha și o adâncime de 6,82 m este important pentru depozitele de nămol.

⁶ Sursa datelor: Administrația Bazinală de Apă Mureș <http://www.rowater.ro/damures/sgamures/default.aspx>

Starea ecologică/potențialul ecologic a corpurilor de apă

Starea ecologică/potențialul ecologic a corpurilor de apă (râuri) și a lacului de acumulare Bezid, urmare evaluării pe grupe de indicatori, se prezintă după cum urmează⁷:

Apa de suprafață			Starea ecologică / potențial ecologic									
Nr Cr t	Curs apă/ Corp apă	Lungime corp (km)	Elemente biologice	Condiții de oxigenare	Condiții sanitare	Starea acidifierii	Nutrienți	Fizico- chimice generale	Polunați specifci	Evaluare integrată	Starea chimică	
1	Mureș, conf. Pietriș – conf Petrilaca	37,17	B	Mo	B	FB	FB	Mo	FB	B		
2	Mureș, conf. Petrilaca, conf Arieș	114,3 3	PEB	PEM o	PEB	PEM x	PEM o	PEMo	PE Mx	PEB	B	
3	Pietriș, Pietriș și Gueșd	16,92	B	B	B	FB	B	B	FB	B		
4	Fâncel	16,86	Mo	B	FB	FB	B	B	FB	Mo	B	
5	Gurghiu, conf. Orsova – conf Mureș	13,80	PEM x	PEM o	PEB	PEM x	PEB	PEMo	PE Mx	PEB	B	
6	Lut	127,0 1	PEM o	PEM o	PEB	PEM x	PEM o	PEMo	PE Mx	PEM o		
7	Niraj, conf, Ciadou, conf Mureș	59,89	PEM x	PEB	PEB	PEM x	PEM o	PEMo	PE Mx	PEB		
8	Comlod, Lechința	61,80	PEB	PEM o	PEM o	PEM x	PEM o	PEMo	PE Mx	PEM o		
9	Pârâul de Câmpie	12,5	PEB	PEM o	PEM o	PEM x	PEM o	PEMo	PE Mx	PEM o	B	
10	Târnavă/T.Ma re, conf Brădești, conf Criș	80,99	PEB	PEM o	PEB	PEM x	PEM o	PEMo	PE Mx	PEB	B	
11	Scroafa și afluenții	129,6 8	B	Mo	B	FB	Mo	Mo	FB	B		

⁷ Sursa datelor: informații din adresa Administrației Bazinale de Apă Mureș, înregistrată la Consiliul Județean Mureș sub nr. 20.679/03.08.2020.

Apa de suprafață			Starea ecologică / potențial ecologic								
Nr Cr t	Curs apă/ Corp apă	Lungime corp (km)	Elemente biologice	Condiții de oxigenare	Condiții sanitare	Starea acidifierii	Nutrienți	Fizico- chimice generale	Polunați specifci	Evaluare integrată	Starea chimică
12	Târnava Mică, con. Sovata, conf Bagaciu	96,14	PEM x	PEM o	PEB	PEm x	PEm o	PEMo	PE Mx	PEm	B
13	Târnava Mică, conf. Bagaciu, conf Târnava	64,49	PEB	PEM o	PEB	PEM x	PEB	PEMo	PE Mx	PEB	B
Lacuri de acumulare											
1	Cusmed, ac. Bezid	64,49	PEB	PEM x		PEM x	PEm o	PEMx	PE Mx	PEM o	
Legendă: FB – starea foarte bună; B – stare bună; Mo – stare moderată; PEMx – potențial ecologic maxim; PEB – potențial ecologic bun; PEMo - potențial ecologic moderat											

Prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor în județul Mureș

În perioada 2010-2015, Administrația Națională “Apele Române prin Administrația Bazinală de Apă Mureș a implementat două proiecte importante pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor în bazinul hidrografic Mureș”, ambele finanțate din Fondul de Coeziune prin Programul Operațional Sectorial “Mediu”.

Proiectul “**Planul pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor în bazinul hidrografic Mureș**” (PPPDEI) a analizat hazardul la inundații și a fundamentat acțiunile de prevenire și protecție împotriva inundațiilor pentru cursurile de apă Mureș, Târnava Mare, Gurghiu și Cașva, având la bază principiile cuprinse în Strategia Națională de management al riscului la inundații și a Directivei 2007/60/CE.

Rezultatele obținute în urma proiectului sunt: *hărțile de hazard (inundabilitate), scenariile de amenajare și prioritizarea lor* pentru cursurile de apă Mureș, Târnava Mare, Gurghiu și Cașva, precum și documentația aferentă *Planului pentru prevenirea, protecția și diminuarea efectelor inundațiilor în bazinul hidrografic Mureș*⁸.

Proiectul „**Amenajări hidrotehnice în b.h. Niraj, județul Mureș**”, a constat în amenajarea râului Niraj și a afluenților pe tronsonul cuprins între localitățile Miercurea Nirajului și Cînta. Rezultatele propuse prin proiect sunt: *diguri noi și ziduri de sprijin, supraînălțare diguri existente, consolidări de mal, reabilitare nod hidrotehnic Miercurea Nirajului*.

⁸ Sursa datelor: Administrația Bazinală de Apă Mureș
<http://www.rowater.ro/damures/sgamures/default.aspx>

În perioada noiembrie 2019 – decembrie 2022 la nivel național se derulează proiectul: **Întărirea capacității autorității publice centrale în domeniul apelor în scopul implementării etapelor a 2- a și a 3-a ale Ciclului II al Directivei Inundații – RO-FLOODS**, care are ca rezultat, printre altele, elaborarea de hărți de hazard și hărți de risc la inundații în vederea pregătirii de către autoritățile responsabile a raportării acestora către CE, etapa a 2 a pentru ciclul II de implementare a Directivei Inundații, necesare pentru îmbunătățirea planurilor de amenajare a teritoriului la nivel național, județean și zonal, a planurilor de urbanism - P.U.G., P.U.Z., P.U.D. și planurilor bazinale, județene și locale de apărare împotriva inundațiilor, ghețurilor și poluărilor accidentale. De asemenea, se urmărește funcționalizarea unui portal GIS funcțional și îmbunătățirea cunoștințelor și abilităților îmbunătățite ale personalului din autoritățile publice în domeniul managementului riscului la inundații și a implementării Directivei Inundații 60/2007/CE.

3.2.6 Resursele subsolului și a solului, inclusiv vegetația forestieră

Situat în interiorul arcului carpatic, județul Mureș este favorizat de un relief armonios, dispunând de bogate și variate **resurse naturale**.

Existența unor resurse naturale de suprafață și a unor bogății naturale ale solului - zăcăminte de gaz metan (peste 60% din producția națională este extrasă de pe teritoriul județului Mureș), sare, roci de construcție (argile, nisipuri, pietrișuri, roci vulcanice), izvoare minerale clorosodice și lemn - contribuie la potențialul economic al acestei zone.

Suprafața fondului forestier este de **220.000 ha (2018)**, reprezentând 32,76% din suprafața județului Mureș; cele mai extinse sunt pădurile de foioase (59,81%), în timp ce pădurile de rășinoase ocupă 37,2% din suprafața acestora.

Pădurile sunt una din cele mai importante resurse naturale, având o valoare deosebită pentru mediu și economie.

JUDEȚUL MUREȘ ⁹	U.m.	1990	2000	2010	2018
Suprafața totală a fondului forestier pe categorii de terenuri și specii de pădure	Mii hectare	208,3	208,4	219,6	220
Rășinoase	Mii hectare	79,7	77,6	82	82
Foioase	Mii hectare	126,6	128	134,3	131,6
Alte terenuri	Mii hectare	2	2,7	3,3	6,4

Suprafețe reîmpădurite în perioada 2017-2019 în județul Mureș

⁹ https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/01/AGR301A_2018.pdf

Fond forestier RNP - hectare						Fond forestier alți deținători - hectare					
Reîmpăduriri			Regenerări naturale			Reîmpăduriri			Regenerări naturale		
2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019	2017	2018	2019
179	190	190	265	261	273	76	60	54	128	95	126

Sursa datelor: Direcția Silvică Mureș, Biroul Regenerare, Protecție, Investiții - Mecanizare

În sectorul silvic, în anul 2019, au fost executate lucrări de regenerare a pădurilor pe 399 ha, în creștere față de anii anteriori, și lucrări de reîmpăduriri pe o suprafață de 316 hectare, în scădere față de anii 2017-2018..

Resurse naturale ale subsolului

Varietatea formelor de relief din județul Mureș a determinat o diversitate a bogățiilor subsolului.

Zăcămintele de gaz metan

Cea mai importantă resursă a subsolului o constituie zăcămintele de gaz metan, descoperite la Sărmășel în 1907, pentru prima oară în Europa, în urma unui foraj de exploatare a unor presupuse săruri de potasiu. Pe teritoriul județului Mureș, sunt exploatate 37 de structuri gazeiforme. În zona centrală a județului, se încadrează domurile de joasă altitudine (600 - 2000 m) cum sunt structurile Târgu-Mureș, Corunca, Ernei, Dumbrăvioara, Păingeni, Măgherani, Trei-Sate, Ghinești, Filitelnic, Laslău și altele. În zona situată la nord-vest de Mureș, se găsesc domuri de altitudine mai mare (până la 100 m), unde sunt grupate structurile Crăiești, Sânmartin, Sărmășel, Zau de Câmpie, Șăulia, Grebenișu de Câmpie, Dobra, Luduș etc.

Zăcămintele nemetalifere

Între resursele subsolului, ca importanță, după gazul metan, sunt rocile nemetalifere utile de diferite categorii (vulcanice, sedimentare, detritice, etc.), prezente în rezerve, practic inepuizabile.

Zona eruptivă montană este dominată de andezit (cariere industriale în defileul Mureșului la Stânceni și lângă Sovata la Ilieși) și de piroclastite andezitice.

În zona deluroasă din Subcarpații interni, Podișul Târnavelor și Câmpia Transilvaniei predomină depozitele sedimentare de nisipuri, marne, argile care pot fi utilizate în fabricarea unor materiale de construcții, iar unele varietăți cuarțoase (în zona Sovata) la fabricarea sticlei. Nisipurile conțin uneori intercalații de gresii, care, bine cimentate, constituie o excelentă piatră de construcție de lungă durabilitate.

Marnele, existente de asemenea în rezerve apreciabile, nu sunt valorificate suficient, deși unele varietăți ar putea fi folosite la fabricarea cimentului.

Argilele (inclusiv luturile de coastă și de terasă), la fel de larg răspândite, sunt utilizate la fabricarea materialelor de construcții ceramice (cărămizi, țigle etc.), atât în unități ale industriei locale, cât și în cărămidăriile rurale.

O răspândire mai limitată, dar totuși în rezerve considerabile, o au depozitele mobile de bolovăniș, pietriș și balast, extrase în numeroase puncte și folosite ca materiale de construcție brute sau prelucrate industrial, astfel de rezerve potențiale de agregate minerale întâlnindu-se pe cursul râurilor din județul Mureș.

Zăcămintele de sare

Sarea comună, sarea gemă sau sarea de bucătărie reprezintă una din bogățiile de seamă ale podișului transilvan. Masivul de sare de la Praid este cel mai bine descoperit de eroziunea văii Corond și afluenții săi; apele de șiroire au săpat șanțulețe și creste ascuțite (custri). Reprezintă unul dintre masivele de diapire cel mai puternic deformat.

Structura saliferă *Corund-Praid-Sovata (Săcădat)* este situată în zona de contact a bazinului Transilvaniei cu lanțul muntos neoeruptiv al Carpaților orientali, Călimani-Gurghiu-Harghita, la îmbinarea podișului Târnavelor cu aliniamentul orogenic Gurghiu-Harghita. Acest zăcământ de sare este una din cele mai mari "cute diapire" din Europa.

În general, sarea din bazinul Transilvaniei, spre deosebire de sarea pericarpatică și alte zăcăminte de pe glob, se caracterizează printr-un conținut foarte mic în sulfat de Ca.

Substanțele minerale terapeutice

Cuprind întreaga gamă de substanțe minerale utilizate în cura balneară, direct sau prin realizarea unor concentrații, precum apele îmbuteliate în scop alimentar sau curativ.

Județul Mureș dispune de o diversitate de astfel de substanțe constând în ape minerale, ape de zăcământ, lacuri sărate, nămoluri sapropelice, gaze mofetice, dispuse în două zone:

Zona Depresiunii Transilvaniei

Ansamblul de hidrostructuri cu zăcăminte de ape minerale este caracterizat de prezența stratului de sare, a hidrocarburilor și a bioxidului de carbon.

În această categorie genetică se încadrează apele sărate de la Sovata, Gurghiu, Jabețița, Idecu de Jos, Brâncovenești și Uila.

Renumele european al stațiunii balneoclimaterice Sovata se datorează coexistenței unei cantități considerabile de ape sărate cu diferite grade de concentrație, cu un nămol sulfuros de culoare neagră, bogat în elemente chimice și în substanțe organice, precum și fenomenului de helioterme a apei din lacul Ursu.

Pe valea Gurghiului, la Băile Idecu, se întâlnesc izvoare minerale clorosodice. Apa minerală este utilizată în exclusivitate pentru cura externă sub formă de băi calde, fiind indicată în afecțiuni ale sistemului nervos periferic.

Pe dreapta râului Mureș, la Brâncovenești, apar izvoare sărate generate de prezența masivului de sare, iar în sudul satului Uila se întâlnesc ape clorosodice bromurate.

O altă categorie de ape minerale sărate sunt cele de zăcământ, din formațiunile gazeifere, cum ar fi cele de la Sângeorgiu de Mureș (la 5 km de Târgu-Mureș). Apele clorosodice, calcice, magneziene și iodurate, se folosesc în instalații balneare, la tratamentul diferitelor maladii (reumatism cronic, nevrite, afecțiuni ginecologice, limfatism etc.). Prezența nămolului amplifică potențialul terapeutic al stațiunii.

Zona aureolei mofetice a eruptivului Călimani-Harghita

Zăcământul Stânceni, situat pe valea pârâului Mermezu, afluent de dreapta al Mureșului, este pus în exploatare pentru îmbutelierea apei minerale. Zăcământul se caracterizează prin ape minerale biocarbonatate, calcice, magneziene și carbogazoase.

Oportunități și obstacole în dezvoltare determinate de cadrul natural

Obstacole:

- calitatea necorespunzătoare și cantitatea insuficientă a resurselor subterane de apă pot cauza inconveniente populației în asigurarea unor condiții normale de viață atât în utilizarea apei în scopuri menajere cât și pentru agricultură ori zootehnie
- fondul forestier în continuă exploatare poate cauza reducerea cantității de material lemnos brut ce poate fi furnizat din zonă pentru industria de prelucrare a lemnului
- zăcămintele de gaz în continuă scădere

Oportunități:

- utilizarea surselor de energie regenerabilă disponibile – conversia energiei solare în energie termică, deși influențate de condiții meteorologice și geografice, prin captare corectă și utilizând tehnologia potrivită, poate reprezenta pe tot parcursul anului o sursă alternativă, nepoluantă de energie;
- Varietatea și bogăția resurselor naturale și ale ariilor naturale protejate reprezintă un potențial ridicat de valorificare economică.

3.3 STRUCTURA SISTEMULUI DE AȘEZĂRI, CATEGORII DE MĂRIME DUPĂ NR. DE LOCUITORI, POLI DE CREȘTERE, POLI DE DEZVOLTARE

3.3.1 Tipologia funcțională a așezărilor ¹⁰

Județul Mureș este organizat din punct de vedere administrativ-teritorial în 4 municipii: Târgu-Mureș, Sighișoara, Reghin, Târnăveni, 7 orașe: Luduș, Sovata, Iernut, Miercurea Nirajului, Sărmașu, Sângeorgiu de Pădure și Ungheni, 91 comune și 486 sate, din care aparțin de municipii și orașe 33.

3.3.1.1 Clasificare după criteriul administrativ

În România ierarhizarea oficială a așezărilor s-a realizat în anul 2001, odată cu intrarea în vigoare a Legii nr. 351/2001, respectiv Planul de Amenajare a Teritoriului Național, secțiunea a IV-a, Rețeaua de localități. Ierarhizarea localităților urbane și rurale se realizează pe ranguri – de la 0 la rangul 5, ținând cont preponderent de criteriul administrativ, prin aceasta înțelegându-se fie funcția de reședință de județ, fie rangul de municipiu, oraș sau comună.

În județul Mureș așezările, după criteriul rangului, se prezintă astfel:

Ierarhizarea așezărilor după rang	Denumire localitate
Rangul 2 - municipiu reședință de județ (populație între 50.000-200.000 locuitori și alte criterii)	Târgu-Mureș
Rangul 2 - Municipii de importanță interjudețeană, județeană, sau cu rol de echilibru în rețeaua de localități	Târgu-Mureș, Reghin, Sighișoara Târnăveni
Rang 3 - Orașe	Luduș, Sovata, Iernut, Ungheni, Sărmașu, Miercurea Nirajului, Sângeorgiu de Pădure
Rang 4- Sate reședință de comună	91 de sate reședință de comună
Rang 5- Sate componente ale comunelor și sate aparținând municipiilor și orașelor	460 sate componente

3.3.1.2 Clasificarea după criteriul demografic

Un alt criteriu de clasificare a așezărilor umane este cel al **dimensiunii demografice**. După acest criteriu, cea mai cunoscută ierarhie în literatura de specialitate de acest gen (V. Cucu, 1970) grupează localitățile din județul Mureș astfel:

¹⁰ Subcapitol realizat prin utilizarea informațiilor din Reactualizarea PATJ, județul Mureș, Partea I, vol. II

Gruparea așezărilor după dimensiunea demografică	Criteriul – numărul locuitorilor	Denumirea localității	Număr locuitori conform Recensământului din 2011 (rezultate definitive) ¹¹	Număr populație după domiciliu la 1 iulie 2018 ¹²	Număr populație după domiciliu la 1 iulie 2020 ¹¹
Orașe mari	Peste 100.000 locuitori	Târgu-Mureș	134.290	148.199	146.550
Orașe mijlocii, cu subdiviziunea mijlocii- mici	Între 20.000 - 100.000 locuitori, cu subdiviziunea sub 50.000 locuitori	Reghin	33.281	37.917	37.479
		Sighișoara	28.102	33.618	33.200
		Târnăveni	22.075	25.964	25.450
Orașe mici	Peste 15.000 locuitori	Luduș	15.328	17.483	17.283
		Sovata	10.385	10.308	10.219
		Iernut	8.705	9.740	9.690
		Ungheni	6.945	7.680	7.783
		Sărmașu	6.942	7.011	6.801
		Miercurea Nirajului	5.554	6.061	6.027
		Sângeorgiu de Pădure	5166	5.418	5.404
Sate foarte mari	Cu peste 4000 locuitori	1%			
Sate mari	Între 1500-4000 locuitori	9,8%			
Sate mijlocii	Între 500-1500 locuitori	26,5%			
Sate mici	Între 100 și 500 locuitori	45,7%			
Sate foarte mici	Sub 100 locuitori	17%			

3.3.2 Clasificarea localităților urbane după viziuni strategice de dezvoltare teritorială

Strategia de dezvoltare teritorială a României este documentul programatic pe termen lung prin care este conturată viziunea de dezvoltare a teritoriului la scară regională,

¹¹ Comunicat de presă din data de 5 iulie 2013 al INS-DJSM, http://www.mures.insse.ro/phpfiles/Mures_RPL_2011_Comunicat_date_definitive.pdf

^{12,11} Sursa datelor: Direcția Județeană de Statistică Mureș

interregională și națională pentru orizontul de timp 2035 și sunt stabilite obiective de dezvoltare, măsuri, acțiuni și proiecte concrete la nivel teritorial¹³.

Scenariul România Policentrică urmărește, în perspectiva anului 2035, dezvoltarea teritoriului național pe baza unor nuclee de concentrare a resurselor umane, materiale, tehnologice și de capital (orașe mari/ medii) și conectarea eficientă a acestor zone de dezvoltare cu teritoriul european. Dezvoltarea policentrică se sprijină în primul rând pe orașele București, Constanța, Craiova, Brașov, Cluj-Napoca, Timișoara, Iași.¹⁴.

La nivelul județului Mureș, municipiile, se clasifică astfel:

Denumirea municipiului	Număr populație după domiciliu la 1 iulie 2018 ¹⁵	Număr populație după domiciliu la 1 iulie 2020 ¹⁶	În acord cu cercetările ESPON ¹⁷	În acord cu Conceptul SDTR 2030 (2008)	În acord cu SDTR 2035 (2016)	În acord cu HG nr. 998/2008 ¹⁸
Târgu-Mureș	148.199	146.550	Pol de importanță regională (între 50.000-200.000 locuitori)	Pol supraregional I OPUS (Orizont potențial Urban Strategic), cu potențial de arii funcțional urbane	Pol regional secundar	Pol de dezvoltare urbană
Reghin	37.917	37.479	Pol de importanță locală (între 20.000-	Pol subregional (între 30.000-50.000	Pol județean secundar	Centru urban

¹³ <https://www.mdrap.ro/dezvoltare-teritoriala/-2979>. Strategia de dezvoltare teritoriala a Romaniei – adoptata de catre Guvernul Romaniei in data de 5.10.2016

¹⁴ [http://sdtr.ro/upload/STUDII/15.%20Raport Rețeaua%20de%20localitati%20dupa%20rang%20si%20importanta.pdf](http://sdtr.ro/upload/STUDII/15.%20Raport%20Rețeaua%20de%20localitati%20dupa%20rang%20si%20importanta.pdf)

¹⁵ Sursa datelor: Direcția Județeană de Statistică Mureș

¹⁶ Sursa datelor: Direcția Județeană de Statistică Mureș

¹⁷ Programul ESPON - Rețeaua europeană de observare a dezvoltării și coeziunii teritoriale la nivelul statelor UE. (www.esponromania.ro, <http://www.mdrap.ro/dezvoltare-regionala/programe-de-cooperare-teritoriala-europeana/-3072>)

¹⁸ HG nr. 998 din 27 august 2008 pentru desemnarea polilor de creștere și a polilor de dezvoltare urbană în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională

Denumirea municipiului	Număr populație după domiciliu la 1 iulie 2018 ¹⁵	Număr populație după domiciliu la 1 iulie 2020 ¹⁶	În acord cu cercetările ESPON ¹⁷	În acord cu Conceptul SDTR 2030 (2008)	În acord cu SDTR 2035 (2016)	În acord cu HG nr. 998/2008 ¹⁸
			50.000 locuitori)	locuitori)		
Sighișoara	33.618	33.200		Pol local (între 20.000-30.000 locuitori)	Pol județean secundar	Centru urban
Târnăveni	25.964	25.450			Pol județean secundar	

3.3.3 Clasificarea localităților după activitățile economice

În raport cu repartizarea locurilor de muncă în cele trei sectoare economice, primar, secundar și terțiar, se constată că majoritatea **așezărilor rurale** din județul Mureș au o funcție predominant *agricolă*, în vreme ce **așezările urbane** au *funcții complexe*.

A. Clasificarea așezărilor rurale după activitățile economice

Numărul de salariați sau de persoane angajate (cu carte de muncă) în agricultură reprezintă o pondere foarte redusă, de cele mai multe ori, din populația care este cu adevărat implicată în acest domeniu. Astfel, în majoritatea cazurilor, în mediul rural, oamenii lucrează pământul sau cresc animale fără ca situația lor economică să fie oficializată în vreun fel, și prin urmare multe persoane ocupate în agricultură nu apar în statistici.

Localitățile cu funcții predominant agricole se pot împărți în două categorii:

- cele unde ponderea populației ocupate în sectorul agricol este foarte importantă, și
- cele unde ponderea populației ocupate în sectorul primar este importantă, dar acestea i se adaugă și alte funcții, secundare.

I. Comune cu funcții predominant agricole sunt situate în:

- **Câmpia Transilvaniei:** Sânpetru de Câmpie, Lunca, Crăiești, Miheșu de Câmpie, Sânger, Papiu Ilarian, Band, Șăulia, Pogăceaua, Valea Largă, Cozma, Tăureni, Șincai, Râciu, Băla, Fărăgău, Grebenișu de Câmpie, Iclânzul, Zau de Câmpie. Aceste comune fac parte din principala regiune agricolă a județului Mureș.
- **Subcarpații Transilvăneni,** la contactul cu Carpații Orientali: Hodoșa, Măgherani, Chiheru de Jos, Hodac, Vătava, Gurghiu, Ibănești, Ghindari,

Batoș. În aceste situații ponderea mai ridicată a populației ocupate în sectorul primar poate fi explicată prin dezvoltarea sectorului de creștere a animalelor, a pomiculturii, silviculturii, vânătorii și pescuitului.

- **Culoarul Mureșului:** Chețani, Brâncovenești, Voivodeni;
- **Podișul Târnavelor:** Saschiz, Apold, Vețca, Viișoara, Bichiș, Ațintiș, Cucerdea, Bahnea;
- **Valea Nirajului:** Păsăreni, Gheorghe Doja, Crăciunești.

II. Comune cu funcții mixte, agrar-industriale

Despre majoritatea celorlalte așezări rurale se poate afirma că au funcții mixte, agrar-industriale. Ponderea destul de ridicată a populației ocupate în alte sectoare de activitate se poate explica, cel puțin în cazul anumitor comune, prin proximitatea unei așezări urbane, care atrage populația activă din mediul rural.

- **Comune cu funcții mixte din proximitatea unei așezări urbane, situate în:**
 - **vecinătatea municipiului Târgu-Mureș:** Sântana de Mureș, Sângeorgiu de Mureș, Cristești, Acățari, Ernei, Sâncraiu de Mureș, Sânpaul, Livezeni;
 - **apropierea municipiului Sighișoara:** Albești, Vânători, Daneș;
 - **aria de atracție a municipiului Reghin:** Solovăstru, Petelea, Ideciu de Jos, Suseni;
 - **apropierea municipiului Târnăveni:** Adămuș, Cristești, Gănești, Mica

În cazul acestor comune fenomenul navetismului este încă foarte important, o parte a locuitorilor continuă să facă naveta spre orașe.

Totuși, în ultimii ani interdependența dintre localitățile urbane și zona periurbană capătă o nouă direcție atât datorită cauzelor economice cât și a celor sociale. Creșterea costului vieții în orașe și lipsa locurilor de muncă au determinat un număr important de persoane să se mute din mediul urban în cel rural. Construirea cartierelor de locuit cu case de tip familial în localități rurale, apropiate centrelor urbane, au determinat multe familii tinere să se stabilească în aceste zone și să contribuie la creșterea numărului de locuitori din mediul rural. Această linie a fost urmată și de către agenți economici, care și-au stabilit activitățile comerciale/industriale în zonele periurbane, care dispun de o bună infrastructură de utilități, ceea ce determină deplasarea forței de muncă dinspre oraș spre unele zone periurbane.

Astfel, așezările rurale care au cunoscut o dezvoltare a infrastructurii în ultimii ani, localizate în apropierea municipiului Târgu-Mureș au devenit atractive atât pentru populație cât și pentru investitori.

În condițiile în care municipiile și orașele înregistrează scăderi semnificative de populație (influența combinată al nivelului diferențiat al sporului natural negativ, al fluxurilor migratorii interne și a intensității migrației externe), localitățile rurale apropiate din zona metropolitană Târgu-Mureș înregistrează creșteri ale numărului populației.

Exemple în acest sens sunt:

Denumirea localității	Populație – număr persoane				
	2004 ¹⁹	2011 ²⁰	2018 ²¹	2019 ²²	2020 ²³
Livezeni	2.116	3.266	3.616	3.729	3.810
Sîntana de Mureș	4.214	5.723	6.073	6.193	6.262
Sîngeorgiu de Mureș	8.356	9.304	10.508	10.647	10.815
Ernei	5.255	5.835	6.115	6.149	6.133
Gheorghe Doja	2.835	2.982	2.953	2.977	2.975
Corunca	1.806	2.785	3.511	3.635	3.755
Sîncraiu de Mureș	6.392	7.489	9.104	9.341	9.585

- **Comune cu funcții mixte localizate în aria montană**, ca urmare a dezvoltării industriei de prelucrare a lemnului și a celei extractive au caracter agrar-industrial; pastoral-forestier-industrial, localizate în:
 - **Defileul Mureșului:** Deda, Stânceni, Lunca Bradului, Răstolița, Rușii-Munți, Aluniș
 - **Râul Nirajului:** Eremitu
 - **Aval pe Culoarul Mureșului:** Ogra, Cuci,
 - **Podișul Târnavelor:** Zagăr, Nadeș, Suplac.

B. Clasificarea așezărilor urbane după activitățile economice

Municipiile și orașele au funcții complexe, fie industriale, fie de servicii, fie ambele, dar toate dețin funcții neagricole semnificative.

¹⁹ Populația după domiciliu la data de 1 iulie 2004. Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

²⁰ Rezultate definitive ale Recensământului populației și locuințelor 2011 în județul Mureș

²¹ Populația după domiciliu la data de 1 iulie 2018. Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

²² Populația după domiciliu la data de 1 iulie 2019. Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

²³ Populația după domiciliu la data de 1 iulie 2020. Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Municipiul Târgu-Mureș se detașează net prin funcțiile sale diverse, complexe, ca centru administrativ, cultural, universitar, industrial, de servicii (financiar, comercial, etc.), al întregului județ.

Dintre celelalte centre urbane, se evidențiază **municipiul Sighișoara** care, alături de funcția industrială, deține și o funcție importantă de servicii, drept consecință a funcției sale turistice.

Și în cazul celorlalte centre urbane mai vechi, în special **Reghin și Luduș**, alături de funcția industrială, se remarcă existența unui tot mai dezvoltat sector terțiar.

O situație mai aparte se înregistrează în cazul **orașului Sovata** care, având și statutul de stațiune turistică de interes național, este în mod primordial un oraș cu funcții terțiare, iar funcția industrială joacă un rol secundar.

În fine, orașele mai noi au funcții mixte, preponderent industriale în cazul celor situate pe Culoarul Mureșului (**Iernut, Ungheni**), și în cazul orașului **Sângeorgiu de Pădure**, și preponderent de servicii în cazul orașelor **Sărmașu și Miercurea Nirajului**. În special în cazul orașului Sărmașu, dar și a celorlalte, funcția agricolă rămâne una importantă, iar sectorul terțiar este unul important pentru orice localitate urbană. Este însă cert că, deocamdată, aceste orașe sunt încă în prima fază de dezvoltare urbană și își vor dezvolta cu timpul funcțiile specific urbane.

3.3.4 Disfuncționalități ale rețelei de localități

La nivelul județului Mureș există o rețea de localități cu o structură și repartiție relativ echilibrată în teritoriu.

Prin promovarea a 4 comune la **statutul urban** – Sărmașu, Ungheni, Miercurea Nirajului și Sângeorgiu de Pădure – s-a depășit la nivelul județului Mureș densitatea medie de orașe/1000 km² la nivel național, și au dispărut aproape toate regiunile despre care se putea afirma că sunt lipsite de oraș. Cu toate acestea, există încă areale insuficient deservite și situate la o distanță destul de mare de vreun centru urban, precum partea de est a Câmpiei Transilvaniei, spre limita cu județul Bistrița-Năsăud, valea Gurghiului și Defileul Mureșului, respectiv partea de nord și nord-est a județului Mureș.

Gradul de urbanizare a municipiilor și orașelor diferă; Târgu-Mureș, Sighișoara, Târnăveni, și Reghin corespund necesităților impuse de indicatorii prevăzuți de lege și prin funcțiile complexe pe care le îndeplinesc privind serviciile de bază, piață de muncă, funcții culturale și de agrement, etc., reprezintă centre de polarizare pentru zonele rurale adiacente. În orașul Sovata - stațiune balneoclimaterică recunoscută pe plan național - a avut loc în ultimii ani o dezvoltare importantă în privința echipării tehnico-edilitare, însă nici această localitate nu îndeplinește în totalitate condițiile corespunzătoare rangului ierarhic de oraș (ex: lipsa judecătoriei și parchetului). Municipiul Târnăveni, orașul Luduș și Iernut au

cunoscut o urbanizare în perioada dezvoltării unor ramuri industriale, localități care în prezent se află în declin datorită caracterului monoindustrial și a restructurării economice.

Orașele Sărmașu, Ungheni, Miercurea Nirajului și Sângeorgiu de Mureș – care pot fi considerate entități urbane noi - au un grad de urbanizare redus, cu o pondere ridicată a localităților componente (sate aparținătoare) în totalul populației acestora: 48,3% la Sărmașu; 45,6% în Ungheni; 34,6% la Miercurea Nirajului. O valoare mai mică se înregistrează la Sângeorgiu de Pădure, cu 13,5%. Din punct de vedere urbanistic, aceste valori reprezintă o amenințare la adresa termenului de „urban”, fiind de presupus că importanța satelor aparținătoare în cadrul unui oraș obișnuit este una redusă.

Alocările financiare din perioada 2014-2020, dedicate orașelor mici și mijlocii prin Axa prioritară 13 a Programului Operațional Regional, au reprezentat o măsură de susținere pentru regenerarea comunităților urbane mai puțin dezvoltate. Astfel, prin sprijinul oferit pentru revitalizarea fizică, economică și socială a comunităților defavorizate din regiunile urbane și rurale, s-au mai redus din disparitățile existente între orașele mici și municipiul reședință de județ, care a beneficiat și în perioada 2007-2013 de o linie de finanțare separată.

Pentru ca aceste localități să devină centre urbane în adevăratul sens al cuvântului, îndeplinind parametrii specifici mediului urban, este necesară continuarea susținerii financiare a acestor orașe, ca prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, facilitarea ocupării forței de muncă și diversificarea serviciilor, acestea să își amplifice rolul pe care îl dețin în județ.

Pe de altă parte, și sprijinirea orașelor mari, care sunt centre de polarizare pentru orașele și comunele învecinate, nuclee ale economiei inteligente, trebuie continuate, aceasta fiind una din prioritățile politicii de dezvoltare urbană durabilă în perioada 2021-2027.

PREZENTARE SCURTĂ A LOCALITĂȚILOR URBANE DIN JUDEȚUL MUREȘ

Municipiul Târgu Mureș

Târgu Mureș, municipiu de rang II, este un centru regional cu premise favorabile de afirmare: aeroport, situare pe coridoare transeuropene de transport, cu învățământ universitar și anumite funcțiuni specializate „de excelență”, care se fac remarcate și prin amploarea zonei de influență. Ca pol de dezvoltare urbană, are rolul de liant între poli de creștere (municipiile Brașov, Cluj-Napoca, Constanța, Craiova, Iași, Ploiești și Timișoara) și celelalte orașe mici și mijlocii ale sistemului urban, pentru a atenua și preveni tendințele de dezechilibrare a dezvoltării în cadrul Regiunii Centru.

Beneficiind în perioada 2007-2020 de alocări financiare pentru dezvoltare urbană din cadrul Programului Operațional Regional, municipiul Târgu Mureș și-a întărit rolul de centru administrativ de importanță periurbană, județeană și regională.

Municipiul Târgu-Mureș are următoarele atuuri:

1. Accesibilitate

Municipiul Târgu-Mureș este accesibil pe trei din cele patru mari cai de comunicație: rutieră, feroviară și aeriană. Amplasarea Târgu Mureș-ului reprezintă o locație strategică, privită din aproape orice punct de vedere. Se află la confluența unor artere majore de trafic (Autostrada Transilvania, Autostrada Târgu Mureș – Iași- Ungheni/Republica Moldova, drumuri naționale), dispune în apropiere de un aeroport internațional și de legături feroviare bune cu Europa.

2. Influență în domeniul medical extinsă în afara granițelor județului

Spitalele și clinicile din Târgu Mureș primesc pacienți din toată țara. E de notat faptul că aproximativ 30% din pacienții Spitalului Clinic Județean de Urgență Târgu-Mureș sunt din diverse județe ale țării.

Noul Centru al SMURD, un "brand" 100% Târgumureșean, dotat cu cea mai modernă aparatură medicală, dar și cu ambulanțe pregătite să facă față celor mai dificile condiții de intervenție în prespital, la care se adaugă celebrul deja elicopter Allouette III, care mărește considerabil raza de acțiune a serviciului.

3. Universități de prestigiu național și internațional

Universitatea de Medicină și Farmacie, unitate de tradiție aparținând elitei învățământului medical superior românesc, respectiv Universitatea "Petru Maior", un alt nume de tradiție în peisajul universitar ardelean, cu mii de absolvenți, de-a lungul anilor, în domeniile tehnice, economice și umaniste, în aprilie 2018 au decis fuziunea. Începând cu data de 20 septembrie 2018, denumirea oficială instituției devine Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie din Târgu Mureș (UMFST). În septembrie 2018, UMFST avea 10.726 de studenți (în programele de studii de licență, master, doctorat, rezidențiat și alte forme de pregătire), 35 de programe de studii de licență, 33 de programe de masterat și 7 domenii de doctorat, în care se predă în limbile română, maghiară și engleză. Universitatea dispune de o bază de învățământ completă, formată din spații didactice, laboratoare, bibliotecă, săli de lectură, numeroase facilități pentru studenți, bază materială ce oferă imaginea unei universități moderne, cu o activitate complexă. Personalul UMFST număra 1.233 de angajați, din care 739 de cadre didactice și 494 de persoane încadrate ca personal didactic auxiliar și nedidactic.²⁴

Universitatea de Arte (fostă Universitatea de Artă Teatrală) a devenit și ea o adevărată emblemă a orașului, care a fost, vreme de patruzeci de ani, singura alternativă, în afară de București, pentru cei care ar fi dorit să devină actori.

Alături de ele, alte două universități, "Dimitrie Cantemir" și "Sapientia", întregesc tabloul instituțiilor Târgumureșene de învățământ superior, atât în zona științelor exacte, cât și a

²⁴ <https://blog.umfst.ro/universitatea-de-medicina-farmacie-stiinte-si-tehnologie-din-targu-mures-umfst-o-universitate-pentru-europa/>

celor umaniste, cu un important segment rezervat învățământului superior în limba maghiară.

4. Atracție turistică dincolo de granițele județului

Pe lângă parcuri amenajate și întreținute de Primăria Târgu-Mureș, pe lângă Piscina municipală "Mircea Birău" și Patinoarul artificial, orașul prezintă două puncte de atracție binecunoscute și apreciate deja în toată zona Ardealului și nu numai: Complexul de agrement "Weekend" și zona Platoul Cornești. Primul dintre ele și-a câștigat de-a lungul anilor numele de "Mamaia Ardealului". Cu numeroase bazine de cele mai diverse adâncimi, cu facilități diversificate, cu prețuri modice de acces, având în incintă terenuri de mini-fotbal, baschet, volei și tenis de câmp, dar și restaurante, terase și baruri, complexul primește zilnic, în sezonul de vară, un număr cuprins între patru și șase mii de vizitatori, tot mai mulți veniți din alte județe.

5. Municipiul Târgu Mureș – spațiu multicultural

Cu un număr impresionant de clădiri monumente istorice, în cvasitotalitatea lor funcționale și astăzi (Palatul Culturii, Palatul Administrativ, Tribunalul Mureș, Cetatea Medievală, Primăria Târgu-Mureș, Catedrala Ortodoxă Mare, Catedrala Ortodoxă Mică, Sinagoga Status Quo Ante, Palatul Tholdalagi), cu un Teatru Național puternic și respectat, cu revistele "Vatra" și „Látó”, apreciate la nivel național, cu numeroase muzee deținătoare ale unor exponate ori colecții de prestigiu (Muzeul de Etnografie și Artă Populară, Muzeul de Științele Naturii, Muzeul de Istorie, Muzeul de Artă), cu o Filarmonică de Stat al cărei bun renume a trecut demult granițele țării, Târgu-Mureșul este, fără îndoială, cheia de boltă culturală a centrului Transilvaniei, un veritabil punct nodal de interferență și coabitare fertilă a culturii române cu cea maghiară.

Municipiul Sighișoara

Beneficiind de o avantajoasă poziție geografică în partea centrală a României, situat în culoarul Târnavei Mari, fiind punct de intersecție a principalelor drumuri, precum și un important nod de cale ferată, municipiul Sighișoara s-a afirmat de-a lungul secolelor ca un important centru comercial, meșteșugăresc, administrativ și cultural. Este un pol de importanță locală²⁵.

Centru istoric, cu clădiri seculare, considerat a fi cea mai frumoasă cetate locuită din Europa, inclusă pe lista monumentelor UNESCO, Sighișoara este și astăzi un veritabil oraș-muzeu, oferind vizitatorului modern șansa de a realiza o întoarcere în timp în atmosfera medievală de acum câteva sute de ani. Denumită „Bijuteria medievală a României”, Sighișoara își întărește poziția printre destinațiile turistice favorite pe plan intern și internațional.

Municipiul Reghin

²⁵ Cercetare ESPON - Rețeaua europeană de observare a dezvoltării și coeziunii teritoriale . ESPON este un program de cercetare care furnizează date, concepte și metode care pot fi utilizate în dezvoltarea unor politici teritoriale eficiente axate pe specificul local (www.esponromania.ro)

Reghinul, ridicat la rang de municipiu în anul 1994, este un pol de importanță locală și pol subregional, cunoscut în țară și străinătate sub numele de „Orașul viorilor” sau mai recent „Noua Cremona”, denumire legată tot de construcția de viori, având ca emblemă a orașului vioara. Firme specializate în construcția instrumentelor muzicale, alături de firme specializate în prelucrarea lemnului, metalurgie, încălțăminte, industria alimentară și de construcții determină profilul industrial al municipiului. Este considerat printre primele localități în țară în ceea ce privește numărul societăților comerciale privatizate raportate la numărul de locuitori.

Municipiul Târnăveni

Deși atestată documentar încă din anul 1278, localitatea a cunoscut o dezvoltare de tip urban abia la începutul secolului XX, favorizată de începerea forărilor pentru gaz metan, rentabilă materie primă pentru industrie.

Economia municipiului s-a axat în trecut pe industria chimică, alături de care s-a dezvoltat producția de geamuri și materiale de construcții, producția de mobilier, articole ceramice de uz gospodăresc și ornamental, industria textilă și alimentară.

Principalele industrii care aduceau venituri orașului – Combinatul Chimic, Fabrica de Sticlă și Fabrica de Căramidă - au dat faliment în anul 2002.

În prezent această localitate se află în declin datorită caracterului monoindustrial din trecut și a restructurării economice prin care a trecut, se confruntă cu un proces accelerat de îmbătrânire și depopulare.

Lacurile formate de-a lungul pârâului Sărat în partea sud-estică a localității conțin nămol cu proprietăți terapeutice atestate, constituind o resursă naturală ce poate fi pusă în valoare.

3.3.5 Forme de asociere și parteneriat între localități

La nivelul județului Mureș există 35 de rețele partenoriale, constituite în forma asociațiilor de dezvoltare intercomunitare sau microregionale²⁶ :

- 1. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Aqua Invest Mureș"**, la care au aderat unități administrativ-teritoriale din județele Mureș, Harghita și Bistrița Năsăud²⁷,
- 2. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Ecolect" Mureș**: la această asociație au aderat toate cele 102 unități administrativ - teritoriale de pe raza județului Mureș și Consiliul Județean Mureș,
- 3. Asociația microregiunea Valea Nirajului – Nyárádmente**: Miercurea Nirajului, Hodoșa, Acățari, Vărgata, Măgherani, Gălești, Păsăreni, Crăciunești, Gheorghe Doja, Livezeni, Eremitu, Consiliul Județean Mureș.

²⁶ Sursa: http://www.cjmures.ro/asoc_intercomunit.htm

²⁷ <https://www.aquainvestmures.ro/despre-noi/membrii-asociei/>

- 4. Asociația "Zona metropolitană Târgu-Mureș":** Târgu-Mureș, Ungheni, Acățari, Ceuașu de Câmpie, Corunca, Crăciunești, Cristești, Ernei, Gheorghe Doja, Livezeni, Pănet, Sîncraiu de Mureș, Sîngeorgiu de Mureș, Sânpaul, Sântana de Murel și Consiliul Județean Mureș.
- 5. Asociația "Târnava Mică - Bălăușeri - Sovata":** Sovata, Ghindari, Sângeorgiu de Pădure, Fântânele, Neaua, Vețca, Bălăușeri, Sărățeni, Consiliul Județean Mureș.
- 6. Asociația "Satul Mureșan":** Fărăgău, Voivodeni, Băla, Glodeni
- 7. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Câmpia Transilvană":** Râciu, Ceuașu de Câmpie, Sânpetru de Câmpie, Șincai, Pogăceaua, Șăulia.
- 8. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Târnava Mare":** Sasciz, Vânători, Albești, Apold, Daneș, Viișoara, Zagăr, Consiliul Județean Mureș.
- 9. Asociația intercomunitară de utilitate publică "Mureș- Călimani":** Aluniș, Vătava, Răstolița, Suseni.
- 10. Asociația intercomunitară Ierluțeană:** Iernut, Cucerdea, Ogra, Sînpaul, Iclânzul, Band, Consiliul Județean Mureș.
- 11. Asociația de dezvoltare intercomunitară Bogata - Sânger - Papiu Ilarian:** Bogata, Sânger, Papiu Ilarian.
- 12. Asociația de dezvoltare intercomunitară Bahnea - Mica – Gănești:** Bahnea, Mica, Gănești.
- 13. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Ecorural":** Acățari, Păsăreni.
- 14. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Via Montana":** Măgherani, Bereni, Eremitu.
- 15. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Valea Nirajului de Jos":** Gheorghe Doja, Crăciunești.
- 16. Asociația Consiliilor Locale din Valea Nirajului:** Păsăreni, Eremitu, Hodoșa, Vărgata, Miercurea Nirajului, Măgherani, Acățari, Crăciunești, Gheorghe Doja.
- 17. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Protransilvania":** Crăiești, județul Mureș, Urmeniș, județul Bistrița-Năsăud.
- 18. Asociația de dezvoltare intercomunitară Bălăușeri – Fântânele:** Bălăușeri, Fântânele.
- 19. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Aquapura" Niraj:** Gălești
- 20. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Dealurile Târnavelor":** Bălăușeri, județul Mureș, Hoghilag, județul Sibiu
- 21. Asociația de dezvoltare intercomunitară Band – Șincai:** Band, Șincai.
- 22. Asociația de dezvoltare intercomunitară Suplac-Coroisânmartin:** Suplac, Coroisânmartin.
- 23. Asociația de dezvoltare intercomunitară Band-Ogra:** Ogra, Band.
- 24. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Apă de izvor":** Bereni, Măgherani.
- 25. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Drumul Sării":** Bereni, Ghindari.

- 26. Asociația de dezvoltare intercomunitară Zau-Valea Largă:** Zau de Câmpie, Valea Largă
- 27. Asociația intercomunitară a Văii Mureșului - de utilitate publică:** Suseni, Rușii-Munți, Răstolița, Deda, Vătava, Stînceni, Lunca Bradului, Petelea, Brâncovenești, Aluniș, Breaza, Batoș, Ideciu.
- 28. Asociația "Microregiunea Valea Mureșului - zona Reghin":** Aluniș, Brîncovenești, Ideciu de Jos, Suseni, Batoș.
- 29. Asociația mureșană de dezvoltare intercomunitară Ernei – Gornești:** Ernei, Gornești.
- 30. Asociația Orizont:** Chețani, Ațintiș, Cuci, Bichiș.
- 31. Asociația Maris-Sud:** Luduș, Ațintiș, Bogata, Bichiș, Chețani.
- 32. Asociația Mureșul 2005:** Luduș, Ațintiș, Bichiș, Chețani, Cuci, Bogata, Sânger, Tăureni, Zau de Câmpie, Valea Largă, Miheșul de Câmpie, Săulia, Grebenișu de Câmpie, Consiliul Județean Mureș.
- 33. Asociația microregională "Tîrnava Mică Inferioară":** Adămuș, Băgaciu, Coroisânmartin, Gănești, Mica, Suplac, Fundația Tîrnava Mică, Asociația Proprietarilor de Pădure, Adămuș, SC Good Vin SRL, SC Poliglot SRL, Consiliul Județean Mureș.
- 34. Asociația de dezvoltare intercomunitară "Centrul Transilvaniei":** Județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Sibiu, Mureș, având calitatea de persoane juridice române de drept public, prin autoritățile deliberative proprii Consiliul Județean.
- 35. Asociația Comunităților Văii Gurghiului:** Județul Mureș, Ibănești, Hodac, Gurghiu, Solovăstru, Reghin

Entuziasmul de început al autorităților administrației publice locale și ai societății civile care s-au asociat să pună în evidență valorile locale și să creeze avantaje competitive pentru microregiunea respectivă s-a moderat de-a lungul timpului. Lipsa fondurilor financiare care să susțină activitatea acestor organizații a determinat ca în ultimii ani doar câteva dintre asociații să desfășoare activitate vizibilă.

Asociația „Zona Metropolitană Târgu Mureș” a fost înființată în luna iulie 2006, în baza prevederilor Ordonanței Guvernului nr. 26/31.01.2020, cu completările și modificările ulterioare, având ca scop dezvoltarea zonei metropolitane Târgu Mureș din perspectiva relațiilor economice, sociale, culturale, turistice și sportive, existente între autoritățile administrației publice locale ale zonei.

Conform Strategiei de Dezvoltare a Zonei Metropolitane Târgu Mureș²⁸, în cadrul analizei situației existente la nivelul acestui teritoriu, au fost identificate diverse probleme (puncte slabe), la nivelul următoarelor domenii:

1. Populația și resurse umane:

- Ușoară scădere a populației

²⁸ <https://www.tirgumures.ro/pug/strategie.pdf>

- Rata mortalității ridicată pentru zona rurală

2. Rețeaua de localități:

- Slaba accesibilitate a unor localități sau comune situate la periferia zonei metropolitane la servicii și oportunități investiționale
- Existența unor sate mici, cu dotări tehnico-edilitare insuficiente în mediul rural, grafal redus de urbanizare al orașului Ungheni

3. Infrastructura:

- Lipsa unei artere ocolitoare a Municipiului Târgu Mureș pentru eliminarea traficului greu și de tranzit din Târgu Mureș, Ungheni și comune limitrofe
- Infrastructura feroviară națională slab dezvoltată la nivelul Zonei Metropolitane, fără posibilitate de influențare la nivelul acesteia
- Lipsa serviciilor de iluminat public, în conformitate cu prevederile legale în vigoare (Excepție Târgu Mureș)
- Abandonarea unor sisteme de încălzire centralizată
- Din cauza inexistenței sursei de apă, comunele Gheorghe Doja, Crăciunești și Acățari nu au putut să valorifice proiectele pentru rețeaua de apă uzată prin FEADR

4. Agricultură:

- Fărâmițarea exagerată a proprietății asupra pământului
- Practicarea agriculturii în forma organizată insuficient dezvoltată (număr redus al exploatațiilor agricole de tip comercial)
- Productivitatea relativ scăzută atât în sectorul culturilor de câmp cât și în obținerea produselor de la animale, sub nivelul potențialului agricol existent

5. Industria:

- Insuficienta exploatare a unor capacități productive
- Migrarea forței de muncă bine pregătite spre zone mai dezvoltate
- Dificultăți în atragerea de noi investiții

6. Turism:

- Majoritatea imobilelor de patrimoniu se află în proprietate privată sau în proprietatea cultelor religioase, ceea ce face dificilă elaborarea și implementarea unui program de reabilitare coerent
- Majoritatea localităților din zona metropolitană oferă la momentul actual opțiuni limitate pentru practicarea turismului (excepție: Târgu Mureș și Sângeorgiu de Mureș, Ceuașu de Câmpie)

- Infrastructura turistică deficitară în zona rurală
- Promovare turistică deficitară la nivel național

7. Mediu:

- Trafic rutier în creștere ca factor important de poluare
- Existența industriilor prelucrătoare cu grad ridicat de emisii poluante (industria chimică)
- Nivel redus al colectării selective a deșeurilor, al reciclării și valorificării acestora în zona metropolitană Târgu Mureș
- Evidența cantităților de deșeuri se face prin aproximare, neexistând dotări adecvate pentru cântărire

8. Educație:

- Necesari de reabilitare a unor grădinițe
- Necesari de dotare suplimentară pentru unele instituții de învățământ

9. Cultura:

- Polarizarea activităților culturale la nivelul Zonei Metropolitane în Municipiul Târgu Mureș
- Starea precară a unor clădiri din fondul arhitectural și istoric din arealul metropolitan
- Starea precară a unor clădiri aflate în exploatarea unor instituții culturale
- Puterea redusă a asociațiilor și fundațiilor de promovare și susținere a artiștilor locali, culturii populare locale din lipsa fondurilor

10. Sănătate și asistență socială:

- Acces dificil la serviciile de sănătate din cauza infrastructurii precare la nivelul anumitor unități administrativ-teritoriale
- Situația persoanelor cu handicap care beneficiază de indemnizație sau care pot solicita însoțitor este dificilă, din cauza insuficienței fondurilor alocate pentru plata indemnizațiilor
- Inexistența unor programe pentru sprijinul persoanelor adulte cu handicap, altele decât cele de natură financiară, la nivelul structurilor administrative locale;
- Lipsa personalului specializat, care să asigure servicii sociale relevante și de calitate persoanelor cu handicap

În vederea remedierii problemelor identificate la nivelul Zonei Metropolitane Târgu Mureș, în Strategia de Dezvoltare a Zonei Metropolitane Târgu Mureș sunt prevăzute direcții de dezvoltare și măsuri propuse pentru urmarea acestora astfel:

1. Populația și resurse umane:

- Direcții de dezvoltare
 - Încurajarea natalității în special în mediul urban
 - Dezvoltarea capacității de prestare servicii medicale/educaționale pe termen lung în zonele cu indicatori ai ratei natalității și sporului natural ridicate
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Măsuri de genul facilități fiscale și alocații suplimentare pentru copii în vederea creșterii ratei natalității
 - Realizarea unor noi unități preșcolare pe termen mediu-lung la nivelul municipiului Târgu Mureș

2. Rețeaua de localități:

- Direcții de dezvoltare
 - Încurajarea dezvoltării unor zone dedicate agrementului pentru locuitorii zonei periurbane
 - Realizarea unei mai bune interconectări între localitățile periurbane
 - Creșterea nivelului de informare a potențialilor investitori la nivelul zonei metropolitane
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Dezvoltarea portalului actual a Asociației Zona Metropolitană Târgu Mureș cu noi aplicații menite să ofere informații complete și de actualitate potențialilor investitori
 - Realizarea unor noi trasee rutiere care să faciliteze accesul între localitățile zonei periurbane
 - Realizarea unui nod multimodal de transport
 - Dezvoltarea unor zone de agrement atât în mediul rural cât și cel urban (Platoul Cornești, Complexul „Weekend” și Grădina Zoologică din Târgu Mureș, și în comunele Ceuașu de Câmpie și Sângeorgiu de Mureș)

3. Infrastructura:

- Direcții de dezvoltare
 - Creșterea mobilității inter și intrazonale
 - Reducerea emisiilor de CO₂
 - Înființarea sistemelor de iluminat public în toate UAT-urile
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Continuarea reabilitării infrastructurii rutiere de legătură între UAT-uri

- Continuarea modernizării Aeroportului Internațional Transilvania Târgu Mureș
- Conservarea energiei (reabilitare termică)
- Promovarea producerii energiei (termice și electrice) utilizând resurse regenerabile
- Menținerea/înființarea sistemelor centralizate pentru asigurarea serviciilor publice
- Promovarea tehnologiilor nepoluante în domeniul transportului

4. Agricultură:

- Direcții de dezvoltare
 - Introducerea în circuitul agricol a unor suprafețe de teren cu fertilitate medie și ridicată din rezerva de fond funciar existentă
 - Realizarea unor centre de prelucrare și distribuție a producției legumicole la nivelul zonei metropolitane
 - Valorificarea într-o mai mare măsură a materialului genetic din cadrul stațiilor de cercetare dezvoltare zootehnică aflate în zonă

5. Industria:

- Direcții de dezvoltare
 - Dezvoltarea sectorului industrial prin măsuri de sprijin și dezvoltare profesională a forței de muncă
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Asocierea localităților în funcție de aria de interes a zonei și promovarea într-un cadru organizat a avantajelor competitive
 - Crearea unor noi parcuri industriale
 - Dezvoltarea spiritului antreprenorial și pregătirea profesională în mediul rural

6. Turism:

- Direcții de dezvoltare
 - Valorificarea resurselor cu potențial turistic existent și promovarea atracțiilor turistice
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Crearea unor zone de agrement la nivelul zonei metropolitane în afara arealului urban

- Reabilitarea liniei ferate înguste și utilizarea drezinei în vederea creșterii atractivității zonei și creșterii turismului de weekend
- Promovarea zonei metropolitane din punct de vedere al resurselor turistice

7. Mediu:

- Direcții de dezvoltare
 - Dezvoltarea și protejarea cadrului natural în zona metropolitană
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Instituirea unui sistem special de protecție a mediului și cadrului natural valoros în anumite areale din zona metropolitană
 - Dezvoltarea spațiului verde în zona metropolitană

8. Educație:

- Direcții de dezvoltare
 - Reducerea abandonului școlar pentru categoriile aflate în situații de risc (tineri cu dizabilități, tineri de etnie romă, tineri din zonele rurale sau din zonele periurbane nedezvoltate)
 - Creșterea calității educației la toate nivelurile, prin stimularea participării tinerilor la activități cercetare-dezvoltare-inovare și prin parteneriate cu mediul de afaceri organizate în cadrul instituțiilor de învățământ
 - Stimularea învățării pe tot parcursul vieții, cu accent pe dezvoltarea de competențe așa numite soft-competențele legate de flexi-securitate, antreprenoriat și de auto-ocupare
 - Dezvoltarea economiei sociale și dezvoltarea și promovarea tradițiilor și meșteșugurilor
 - Dezvoltarea infrastructurii educaționale
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Asigurarea transportului pentru elevii din zonele rurale care sunt nevoiți să facă naveta
 - Consilierea părinților și copiilor cu privire la avantajele continuării studiilor pentru traseul profesional viitor
 - Consilierea și orientarea profesională, formarea și medierea de job pentru părinții copiilor aflați în risc de abandon școlar
 - Formarea profesională specifică a profesorilor și personalului școlar cu atribuții relevante
 - Oferirea de burse elevilor aflați în situații nefavorabile, în vederea continuării studiilor gimnazial și liceale

- Crearea unor mecanisme de creditare pentru continuarea studiilor, programe de ucenicie cu angajare ulterioară, etc. în vederea asigurării continuării studiilor pentru tineri absolvenți de liceu
- Colaborarea cu ONG-uri care se ocupă de protecția copiilor în vederea organizării în școli de seminarii împotriva folosirii drogurilor, începerea prematură a vieții sexuale etc. – factori care contribuie la abandonul școlar
- Colaborarea cu ONG-uri de protecția copilului în vederea reducerii impactului negativ asupra orientării școlare a copiilor, pe care îl au factorii familiali nocivi cum ar fi: familii destrămate, părinți plecați la muncă în străinătate, abuzul familial, abandonul familial etc.
- Îmbunătățirea paletelor de activități sportive pentru tineri
- Analiza periodică a pieței muncii și analiza comparativă a programelor de studii la nivelul învățământului profesional și tehnic și al învățământului superior
- Dezvoltarea de parteneriate cu mediul de afaceri și cu parteneri sociali
- Stimularea CDI și parteneriatelor de CDI la nivelul companiilor private
- Stimularea tinerilor care rămân în învățământ sau în cercetare
- Analiza pieței muncii și identificarea cauzelor și structurii șomajului la nivelul zonei metropolitane
- Dezvoltarea de măsuri active de ocupare
- Promovarea de cursuri de formare profesională corelate cu nevoile identificate pe piața muncii
- Promovarea inițiativelor de educație formală, informală și non-formală și a recunoașterii competențelor obținute astfel prin centre de evaluare
- Analize și studii privind tipurile de economie socială aplicabile în Zona Metropolitană
- Analize și studii privind șomajul la nivelul grupurilor vulnerabile
- Organizarea de parteneriate ONG – autorități publice – instituții de formare în vederea elaborării de programe de formare specifice categoriilor vulnerabile
- Stimularea înființării de întreprinderi sociale
- Medierea de job pentru persoane aparținând grupurilor vulnerabile în medii protejate și în medii normale
- Promovarea meșteșugurilor și ariei tradiționale
- Promovarea TIC la nivelul grupurilor vulnerabile

9. Cultura:

- Direcții de dezvoltare

- Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale cu instituții la nivel local și județean, similare cu cele din zona metropolitană în statele membre ale Uniunii Europene
- Promovarea activităților culturale și a instituțiilor de cultură atât la nivelul zonei metropolitane cât și la nivel național și internațional
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale la nivelul unităților administrativ-teritoriale și a Consiliului Județean cu instituții similare din state membre UE și state non-membre
 - Menținerea și dezvoltarea de relații parteneriale la nivelul instituțiilor de cultură
 - Lărgirea portofoliului de spectacole a instituțiilor culturale de rang național precum: Filarmonica, Ansamblul Folcloric Mureșul, Teatrul de Păpuși etc. la nivel național și internațional
 - Echivalarea diplomelor acordate de Școala Populară de Artă la nivel european
 - Intensificarea activităților de colaborare între Biblioteca județeană și bibliotecile din cadrul unităților administrativ-teritoriale din zona metropolitană
 - Promovarea tradițiilor specifice zonei metropolitane la nivel național și internațional

10. Sănătate și asistență socială:

- Direcții de dezvoltare
 - Dezvoltarea de noi servicii și programe sociale de tip rezidențial și de zi
 - O mai bună accesibilitate la serviciile medicale, atât a pacienților cât și a cadrelor medicale în zonele cu dificultate (sate în Pănet, Sânpaul, Cristești)
 - Încurajarea dezvoltării medicinei clasice și alternative, precum și a sectorului farmaceutic la nivelul zonei metropolitane
- Măsuri propuse pentru urmarea direcțiilor de dezvoltare
 - Construcția de centre de zi și centre de tip rezidențial pentru vârstnici și persoane adulte cu handicap
 - Derularea de proiecte de protecție socială pentru grupurile vulnerabile
 - O mai bună asigurare a serviciilor medicale în interiorul municipiului Târgu Mureș prin concentrarea în spațiul urban a serviciilor medicale și a celor adiacente acestora (apartamente pentru medici, pentru însoțitorii persoanelor bolnave, parcuri, servicii comerciale utile, farmacii, parcuri, etc.)

- Asigurarea accesului rapid al ambulanțelor către SMURD și către toate localitățile și cartierele din orașe aparținând zonei metropolitane.

Deși a fost printre primele constituite la nivel național, activitatea Asociației „Zona Metropolitană Târgu Mureș” a stagnat, această entitate devenind nefuncțională, în ciuda rolului deosebit de important pe care îl poate îndeplini în dezvoltarea sustenabilă a zonei periurbane a municipiului. La sfârșitul anului 2020, se arată o deschidere și o voință de colaborare între autoritatea județeană, conducerea municipiului Târgu Mureș și ceilalți membri ai asociației, ceea ce oferă premisele unei dezvoltări integrate în perioada 2021-2027, prin implementarea de proiecte cu finanțare nerambursabilă. Astfel direcțiile de dezvoltare și măsurile propuse pentru urmarea acestora, stabilite în Strategia de Dezvoltare a Zonei Metropolitane Târgu Mureș, pot constitui puncte de plecare în vederea revigorării activității Asociației „Zona Metropolitană Târgu Mureș”.

Grupuri de acțiune locală

Accesul la finanțare al mediului rural prin Programul Leader din cadrul Programului Național de Dezvoltare Rurală a determinat consolidarea grupurilor de acțiune locală. Printr-un real dialog între actorii locali, din sectorul public și cel privat, s-au identificat nevoile comunităților și finanțările europene au fost orientate către cele mai arzătoare probleme identificate.

În perioada de programare 2014-2020, grupurile de acțiune locală selectate pentru finanțare, în care se regăsesc localități din județul Mureș, sunt următoarele²⁹:

- **ASOCIAȚIA GAL "PE MUREȘ ȘI PE TÂRNAVE"**. Acoperire teritorială: Cetatea de Baltă, Fărău, Hopârta, Jidvei, Lopadea Noua, Lunca Mureșului, Noșlac, Rădești, Șona, Sîncel, Teiuș, (Alba), Ațintiș (Mureș)
- **ASOCIAȚIA GRUP DE ACȚIUNE LOCALĂ POARTA APUSENILOR**. Acoperire teritorială: Călărași, Ceanu Mare, Frata, Luna, Mihai Viteazu, Moldovenеști, Săndulești, Tritenii de Jos, Viișoara (jud. Cluj), Chețani (jud. Mureș)
- **ASOCIAȚIA GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ "SÓVIDÉK-HEGYALJA HELYI AKCIÓCSOPORT EGYESÜLET"**. Acoperire teritorială: Brădești, Corund, Dealu, Lupeni, Praid, Varsag, Zetea, Satu Mare (jud. Harghita), Sovata (oraș, jud. Mureș)
- **ASOCIAȚIA "GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ DEALURILE TÂRNAVELOR"**. Acoperire teritorială: Albești, Apold, Daneș, Nadeș, Saschiz, Vânători (Jud.Mureș), Biertan, Laslea (Jud. Sibiu)
- **ASOCIAȚIA TÂRNAVA MICĂ-BĂLĂUȘERI-SĂRĂȚENI**. Acoperire teritorială: Bălăușeri, Fântânele, Neaua, Vețca, Ghindari, Chibed, Sărățeni (Jud.Mureș), Sângeorgiu de Pădure (Oraș, Jud.Mureș)

²⁹ https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/Axa_LEADER/2014-2020/2020/Lista-cu-Grupurile-de-Actiune-Locala-selectate-de-MADR-si-datele-de-contact-ale-acestora-actualizata-la-data-de-04.02.2020.pdf

- **ASOCIAȚIA GAL3 - CRISTEȘTI, PĂNET, SÂNCRAIU DE MUREȘ.** Acoperire teritorială: Cristești, Pănet, Sâncraiu de Mureș
- **GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ DEFILEUL MUREȘULUI SUPERIOR.** Acoperire teritorială: Aluniș, Brâncovenești, Deda, Ideciu de Jos, Lunca Bradului, Răstolița, Rușii-Munți, Stânceni, Suseni, Vătava
- **Asociația LEADER Parteneriat Mureșean.** Acoperire teritorială: Ernei, Glodeni, Gornești, Sângeorgiu de Mureș, Voivodeni
- **ASOCIAȚIA LEADER POARTA CÂMPIEI MUREȘENE.** Acoperire teritorială: Ceaușu de Câmpie, Sântana de Mureș, Mădăraș, Șincai
- **ASOCIAȚIA LEADER VALEA NIRAJULUI.** Acoperire teritorială: Acățari, Bereni, Corunca, Crăciunești, Eremitu, Gălești, Gheorghe Doja, Hodoșa, Livezeni, Măgherani, Păsăreni, Vărgata, Miercurea Nirajului (oraș)
- **ASOCIAȚIA GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ ZONA LUȚ, ȘAR, CÂMPIE.** Acoperire teritorială: Batoș, Fărăgău, Breaza, Băla, Cozma, Crăiești, Lunca (jud. Mureș), Urmeniș (jud. Bistrița-Năsăud)
- **GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ PRIETENIA MUREȘ – HARGHITA.** Acoperire teritorială: Petelea, Gurghiu, Solovastru, Hodac, Ibănești, Chiheru de Jos, Beica de Jos (jud. Mureș), Sarmas, Subcetate, Gălăuțaș (jud. Harghita)
- **ASOCIAȚIA "GAL ZONA DE CÂMPIE".** Acoperire teritorială: Band, Grebenișu de Câmpie, Iclânzul, Papiu Ilarian, Pogăceaua, Râciu, Sânpetru de Câmpie, Sărmașu (oraș), Șăulia, Valea Largă, Zau de Câmpie
- **ASOCIAȚIA GAL PODIȘUL TÂRNAVELOR.** Acoperire teritorială: Adămuș, Bahnea, Băgaciu, Bichiș, Bogata, Coroisânmărtin, Cucerdea, Cuci, Gănești, Mica, Ogra, Sânpaul, Suplac, Iernut (oraș).
- **Asociația GAL TÂRGU MUREȘ.** Acoperire teritorială: 6 zone urbane marginalizate: Băneasa – Mureșeni – Rovinari; Valea Rece; 8 Martie; Cugir; Remetea; Dealului³⁰.

³⁰ Asociația Grupul de Acțiune Locală Târgu Mureș a fost înființată în contextul proiectului „Strategia de Dezvoltare Locală a Zonelor Urbane Marginalizate de pe raza Municipiului Târgu Mureș”, cod SMIS 123631, aprobat în cadrul Programului Operațional Capital Uman 2014-2020, Axa prioritară 5 Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității OS.5.1 Reducerea numărului de comunități marginalizate (roma și non-roma) aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din orașe cu peste 20.000 locuitori, cu accent pe cele cu populație aparținând minorității roma, prin implementarea de măsuri/ operațiuni integrate în contextul mecanismului de DLRC. (<https://galtirgumures.ro/>)

3.4 STRUCTURA SOCIO-DEMOGRAFICĂ A POPULAȚIEI

3.4.1 Evoluția populației și potențialul demografic

Populația județului Mureș, după domiciliu la 1 iulie 2018, a fost de 593.607 persoane, în scădere cu 3,04% față de anul 2004 (607551 persoane). S-a ales ca an de referință anul 2004 pentru a asigura comparabilitatea datelor pentru cele 102 U.A.T., fiind astfel eliminată influența reorganizărilor administrativ-teritoriale care au avut loc înainte de acest an.³¹

La 1 iulie 2020, populația județului Mureș după domiciliu a fost de 589.072 persoane, în scădere cu 3,04% față de anul 2004 și cu 0,76% față de anul 2018.

Distribuția populației pe sexe

În funcție de sexe, populația județului Mureș prezintă următoarea structură:

Populația județului Mureș	1 iulie 2004		1 iulie 2018		1 iulie 2020	
	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin	Masculin	Feminin
	298.499	309.052	291.378	302.229	289.112	299.960
	49,13%	50,87%	49,09%	50,91%	49,08%	50,92%

La nivelul județului Mureș, structura populației în funcție de sexe este relativ echilibrată.

La 1 iulie 2020, populația de sex masculin a județului Mureș s-a diminuat cu 0,78% față de 1 iulie 2018 și cu 3,14% față de 1 iulie 2004.

La 1 iulie 2020, populația de sex feminin a județului Mureș s-a diminuat cu 2,21% față de 1 iulie 2018 și cu 2,94% față de 1 iulie 2004.

Distribuția populației pe medii de rezidență

În municipii și orașe locuiesc 51,93% din totalul populației stabile, înregistrate la 1 iulie 2020. Față de situația de la ultimul recensământ (2011), ponderea populației din mediul urban a scăzut cu 1,31 puncte procentuale în detrimentul mediului rural, iar față de anul 2002 cu ponderea populației județului Mureș, din mediul urban a crescut cu 1,15 puncte procentuale.

Populația urbană

³¹ Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

În anul 2020, rata de urbanizare la nivelul județului Mureș este de 51,93%. Rețeaua localităților urbane cuprinde 4 municipii și 7 orașe. Dintre acestea, un municipiu are o populație mai mare de 100000 locuitori, trei localități au între 20000 și 50000 locuitori, trei localități sunt între 10000 și 20000 locuitori, iar patru orașe au sub 10000 locuitori.

Populația localităților urbane din județul Mureș

-persoane-

	1 iulie 2004	1 iulie 2010	1 iulie 2018	1 iulie 2020	Total populație +/- 2020 față de 2004	Total populație +/- 2020 față de 2018
Total	330746	301013	309674	305886	-7,52%	-1,22%
Municipiul Târgu-Mureș	159205	143939	148315	146550	-7,95%	-1,19%
Municipiul Reghin	39126	36471	37959	37479	-4,21%	-1,26%
Municipiul Sighișoara	36810	32106	33647	33200	-9,81%	-1,33%
Municipiul Târnăveni	29707	25551	25992	25450	-14,33%	-2,09%
Luduș	18340	17549	17494	17283	-5,76%	-1,21%
Sovata	10981	9578	10315	10219	-6,94%	-0,93%
Iernut	10115	9616	9757	9690	-4,20%	-0,69%
Ungheni	7056	6951	7688	7783	10,30%	1,24%
Sârmașu	7553	7469	7013	6801	-9,96%	-3,02%
Miercurea Nirajului	6159	6212	6067	6027	-2,14%	-0,66%
Sângeorgiu de Pădure	5694	5571	5427	5404	-5,09%	-0,42%

Sursa: Direcția Județeană de Statistică Mureș

Populația rurală

La data de 1 iulie 2020, în mediul rural al județului Mureș, trăiesc 283.186 persoane, reprezentând 48,07% din totalul populației stabile. Comunele cu **cel mai mare număr, respectiv cel mai mic număr de populație** stabilă sunt:

Comunele cu cel mai mare număr de populație stabilă			Comunele cu cel mai mic număr de persoane		
Denumire	Nr. persoane 2011	Nr. persoane 2020	Denumire	Nr. persoane 2011	Nr. persoane 2020
Sângeorgiu de Mureș	9304	10915	Cozma	562	504
Sâncraiu de Mureș	7489	9723			
Band	6446	6626	Băla	756	627
Gurghiu	6091	6040			
Pănet	6033	6089	Bichiș	805	770
Ceuășu de Câmpie	5964	6203			
Ernei	5835	6145	Vețca	892	741
Cristești	5824	6301			
Sântana de Mureș	5723	6331	Crăiești	924	834
Gornești	5577	5529			
Albești	5345	6333	Papiu Ilarian	963	825
Adămuș	5147	5354			
Hodac	5104	5074	Tăureni	989	942

Structura etnică a populației

Potrivit liberei declarații a persoanelor recenzate în anul 2011, structura populației stabile după etnie în județul Mureș se prezintă astfel:

ETNIE	PERSOANE	%
Români	277.372	52,6
Maghiari	200.858	38,1
Romi	46.947	8,9
Germani	1.478	0,3
Alte etnii	644	0,1

Etnie nedeclarată	23.547	4,3% din totalul populației
Nr. total de persoane, care și-au declarat etnia	527.299	95,7% din totalul populației
Nr. total populație stabilă	550.846	

3.4.2 Evoluția principalilor indicatori demografici

În ultimii 20 ani, populația județului s-a redus cu 6,6%, înregistrând un ritm de declin mai scăzut decât la nivel național, iar până în anul 2050, potrivit prognozelor demografilor, județul Mureș ar mai putea pierde alte 25% din populația actuală

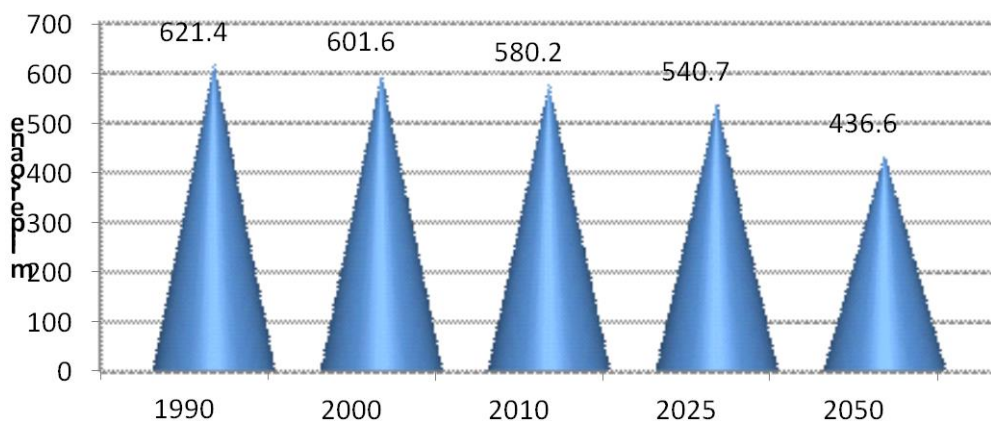
	1990	2000	2010	2025	2050	2010/ 1990	2050/ 2010
Populația totală (mii pers.)	621,4	601,6	580,2	540,7	436,6	-6,6	-24,8
Densitatea populației (loc/kmp)	92,6	89,6	86,4	80,5	65,0		
Ponderea în pop. regiunii (%)	21,9	22,8	23,0	23,5	22,9	X	X
Ponderea în pop. României (%)	2,7	2,7	2,7	2,8	2,7	X	X
Distribuția pe medii rezidențiale (%)							
Urban	51,7	51,2	51,9	X	X
Rural	48,3	48,8	48,1	X	X
Distribuția pe grupe de vârste (%)							
0-14 ani	23,3	18,3	15,8	13,9	10,9	X	X
15-64 ani	65,8	67,9	69,2	69,0	58,5	X	X
65 ani și peste	10,9	13,8	15,0	17,1	30,6	X	X

Sursa: Institutul Național de Statistică

... date nedisponibile

Evolutia numarului populatiei judetului Mures

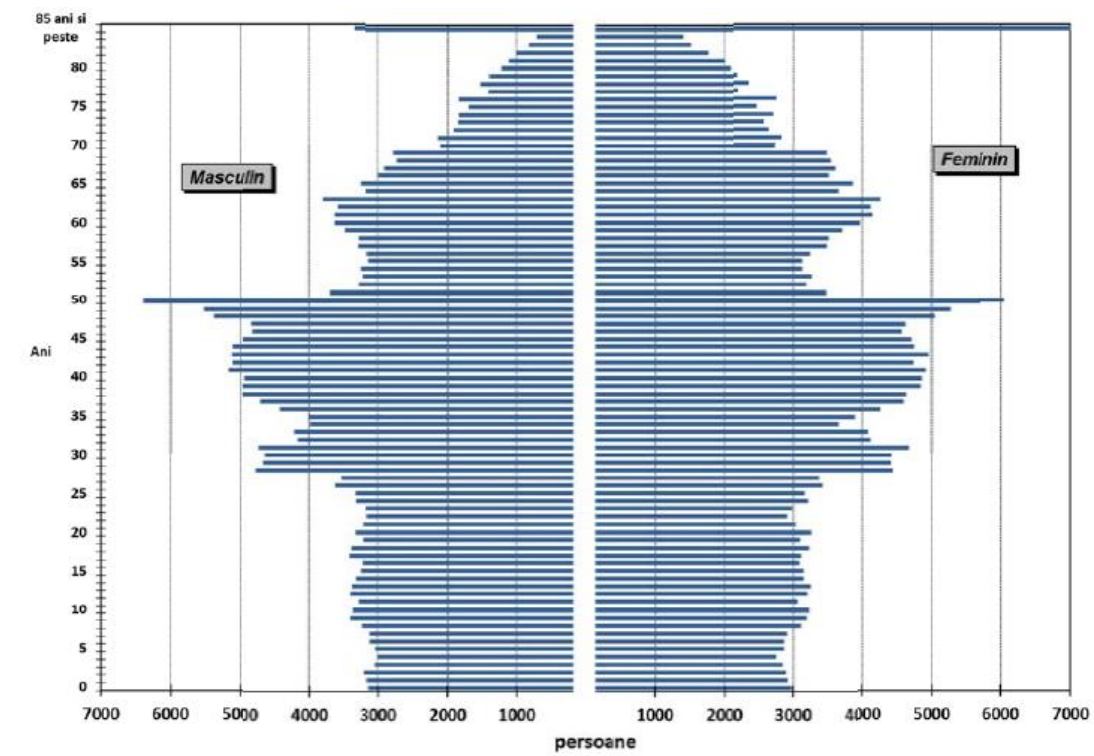
La baza acestei evoluții au stat atât scăderea natalității (de la 13,8‰ în 1990 la 11,1‰ în 2009) cât și un intens proces migrațional. Ca urmare a sporului natural negativ, populația județului Mureș a scăzut cu aproape 13 mii persoane, partea cea mai mare a declinului datorându-se însă soldului puternic negativ al migrației interne și externe.

Pe lângă scăderea populației, un alt motiv de îngrijorare este degradarea continuă a structurii pe vârste, datorată **procesului de îmbătrânire a populației**, ceea ce semnifică faptul că grupele tinere de vârstă se vor diminua, în schimb cele de vârstă înaintată vor crește.

Piramida vârstelor de mai jos, pe baza datelor la 1 iulie 2018, se apropie de o formă rectangulară pentru grupele de vârstă sub 20 de ani, generația tânără având aceeași mărime, mai puțin numeroasă. Se poate observa o egalitate între ponderea populației tinere cu cea a populației vârstnice, iar peste vârsta de 60 de ani graficul își recapătă forma piramidală.

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

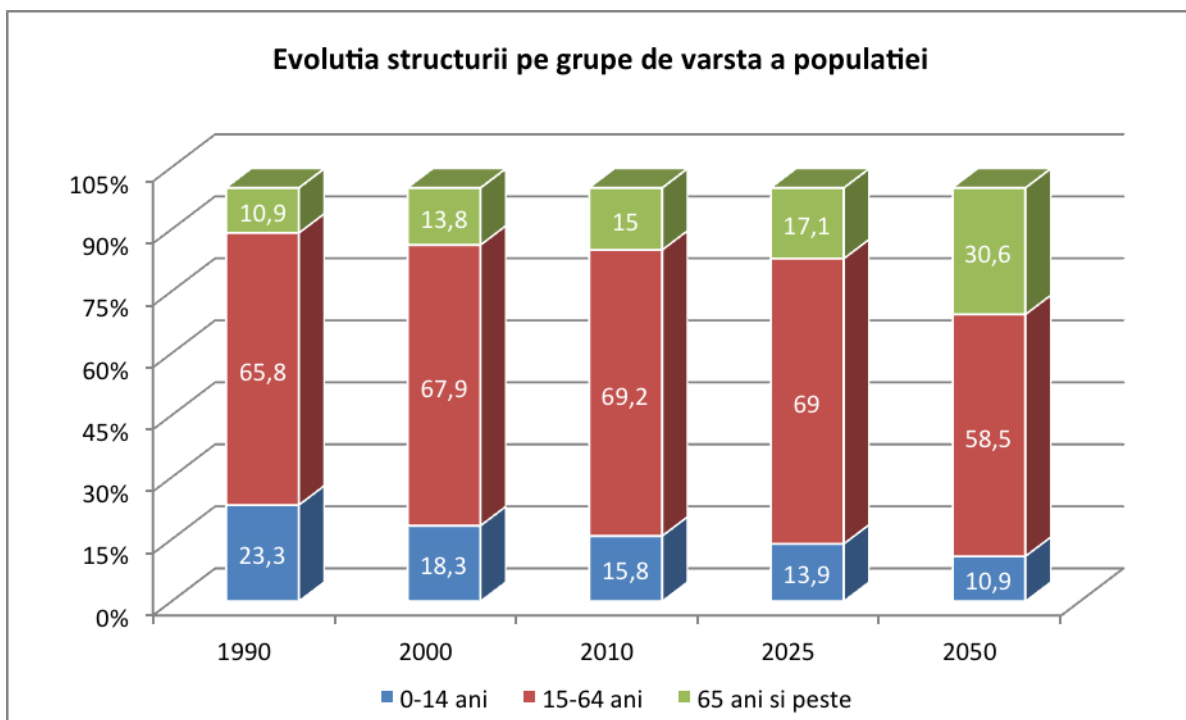
Populația după domiciliu, pe vârste și sexe, la data de 1 iulie 2018

Sursa: Anuarul statistic al Județului Mureș – ediția 2019

Grupe de vârstă	2004	2020	Evoluția +/- 2020 față de 2004		2025	2050
			persoane	procent		
0-14 ani	101.976	91.188	-10.788	-10,58%	75.000	47.700
15-64 ani	419.067	394.478	-24.589	-5,87%	373.300	255.300
65+	86.508	103.406	16.898	19,53%	92.400	133.600
Total populație județul Mureș	607.551	589.072	-18.479	-3,04%	540.700	436.600

Grupele tinere de vârstă (0-14 ani) se diminuează, în schimb cele de vârstă înaintată cresc, în special în mediul urban și localitățile unde se înregistrează creșteri ale populației.

Numărul persoanelor cu vârsta de până la 14 ani va scădea continuu, ajungând conform prognozelor la 10,92% în anul 2050. Numărul vârstnicilor de peste 65 de ani va crește până la 30,60 % în anul 2050.

Principalele componente ale mișcării naturale

	1990	1995	2000	2005	2009	2018	2020
Rata natalității (%)	13,8	10,2	11,2	11,3	11,1	9,4	9,2
Rata fertilității (%)	57,4	41	44,1	44,4	44,9	39,0	39,4
Rata mortalității (%)	11,0	12,4	11,5	12,2	12,2	8,6	14,1
Rata sporului natural (‰)	2,8	-2,2	-0,3	-0,9	-1,1	-2,5	-4,9
Sporul natural (persoane)	1757	-1331	-153	-538	-638	-1521	-2860

Sursa: Institutul Național de Statistică

	1990	2000	2010	2018	2020	2025	2050
Raportul de dependență demografică (%)	52	47	44	48	49	45	71
Rata îmbătrânirii demografice (‰)	470	754	953	1067	1133	1232	2801
Speranța de viață (ani)	70,23	70,79	73,29	75,73	78,2	77,01	80,74 ³²

Sursa: Institutul Național de Statistică

Ca urmare a scăderii ponderii populației tinere (0-14 ani), raportul de dependență demografică s-a redus în ultimii 30 ani de la 52% la 49%, însă va ajunge până în anul 2050 la 71% datorită creșterii ponderii populației vârstnice. Ca efect al acestor modificări ale structurii pe vârste, rata îmbătrânirii demografice a crescut de la 470‰ la 1133‰ în 2020, valoarea acestui indicator putând crește de 3 ori până în anul 2050. Aceste valori plasează județul Mureș printre județele cu un ritm prognozat mai scăzut de îmbătrânire demografică din România.

Durata medie a vieții, la ambele sexe, înregistrează o creștere moderată, aceasta ajungând în anii 2016-2020 la 75,73 ani față de 68,80 ani în perioada 1996-1998.

3.4.3 Zone/localități afectate de declin demografic sever și îmbătrânirea populației

Comparând datele demografice din anul 2020 cu cele din 2004, în 66 de localități urbane și rurale din județul Mureș s-au înregistrat scăderi ale populației. Cu excepția orașului Ungheni (+727 persoane), toate celelalte orașe au înregistrat scăderi ale populației. Cel mai accentuat fenomen în mediul urban se înregistrează în municipiul Târnăveni, unde scăderea este de 14,3%.

În 22 u.a.t. din mediul rural, diminuarea este de peste 10 % față de anul de referință 2004.

³²<http://www.geoba.se/population.php?pc=world&type=015&year=2050&st=crworld&asde=&page=2> (date disponibile pentru România)

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Nr. crt.	JUDEȚ/ U.A.T	TOTAL POPULATIE			
		2004	2020	-	
				2020 față de 2004	
nr.	nr.	nr.	%		
1	MUNICIPIUL TARNAVENI	29707	2550	-4257	-14,3%
2	BALA	910	642	- 268	-29,5%
3	BICHIS	1011	775	-236	-23,3%
4	CHIPHERU DE JOS	1804	1533	-271	-15,0%
5	COZMA	589	508	-81	-13,8%
6	CRAIESTI	1085	851	-234	-21,6%
7	CUCERDEA	1689	1285	-404	-23,9%
8	CUCI	2185	1850	-335	-15,3%
9	GALESTI	2915	2478	-437	-15,0%
10	LUNCA	2868	2349	-519	-18,1%
11	LUNCA BRADULUI	2296	1953	343	-14,9%
12	NEAUA	1614	1332	-282	-17,5%
13	PAPIU ILARIAN	996	832	-164	-16,5%
14	SINPETRU DE CIMPIE	3151	2698	-453	-14,4%
15	TAURENI	1097	953	-144	-13,1%
16	VALEA LARGA	3336	2912	-424	-12,7%
17	VATAVA	2253	1905	-348	-15,4%
18	VETCA	875	748	-127	-14,5%
19	HODOSA	1365	1222	-143	-10,5%
20	AȚINTIȘ	1664	1483	-181	-10,9%
21	BRÂNCOVENEȘTI	4358	3882	-476	-10,9%
22	ADĂMUȘ	6072	5383	-689	-11,3%

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

În 35 de u.a.t. s-au înregistrat creșteri ale populației, însă doar în 16 u.a.t. această creștere este de peste 10%.

Nr. crt.	Denumire UAT	TOTAL POPULATIE			
		2004	2020	+2020 fata de 2004	%
1	ORAS UNGHENI	7056	7783	727	10,3%
2	ACATARI	4768	4768	0	0,00%
3	APOLD	2941	3271	330	11,2%
4	BAGACIU	2613	2654	41	1,6%
5	BAND	6392	6635	243	3,8%
6	BERENI	1225	1277	52	4,2%
7	CEUASU DE CIMPIE	5366	6192	826	15,4%
8	CORUNCA	1806	3755	1949	107,9%
9	CRISTESTI	6035	6290	255	4,2%
10	DANES	5302	5899	597	11,3%
11	EREMITU	3890	4027	137	3,5%
12	ERNEI	5255	6133	878	16,7%
13	GHEORGHE DOJA	2835	2975	140	4,9%
14	HODAC	5082	5086	4	0,1%
15	IDECIU DE JOS	2034	2150	116	5,7%
16	LIVEZENI	2116	3810	1694	80,1%
17	NADES	2652	3008	356	13,4%
18	OGRA	2483	2607	124	5,0%
19	PANET	6017	6128	111	1,8%
20	PETELEA	2846	3105	259	9,1%
21	SARATENI	1334	1590	256	19,2%
22	SASCHIZ	2238	2278	40	1,8%
23	SINCRAIU DE MURES	6392	9585	3193	50,0%
24	SINGEORGIU DE MURES	8356	10815	2459	29,4%
25	SINPAUL	3791	4486	695	18,3%
26	SINTANA DE MURES	4214	6262	2048	48,6%

Nr. crt.	Denumire UAT	TOTAL POPULATIE			
		2004	2020	+2020 fata de 2004	%
27	SOLOVASTRU	2843	2983	140	4,9%
28	SUSENI	2257	2383	126	5,6%
29	VIISOARA	1764	1965	201	11,4%
30	VINATORI	3712	4387	675	18,2%
31	ZAGAR	1250	1302	52	4,2%
32	ALBEȘTI	5308	6319	1011	19,0%
33	FĂRĂGĂU	1744	1765	21	1,2%
34	GLODENI	3670	3709	39	1,1%
35	GREBENIȘU DE CÂMPIE	1755	1767	12	0,7%
36	MICA	4825	4845	20	0,4%

Analizate în profil teritorial, evoluția demografică se desfășoară în mod diferit. În zone cu un dinamism economic, precum zona metropolitană a municipiului Târgu Mureș (Corunca, Livezeni, Cristești, Sîncraiu de Mureș, Sîntana de Mureș, Ernei, Ceuașu de Câmpie, etc), numărul populației crește, datorită și construirii ansamblurilor rezidențiale, în timp ce unele comune din Câmpia Transilvaniei sau zona adiacentă municipiului Târnăveni suferă de un proces accelerat de îmbătrânire și depopulare.

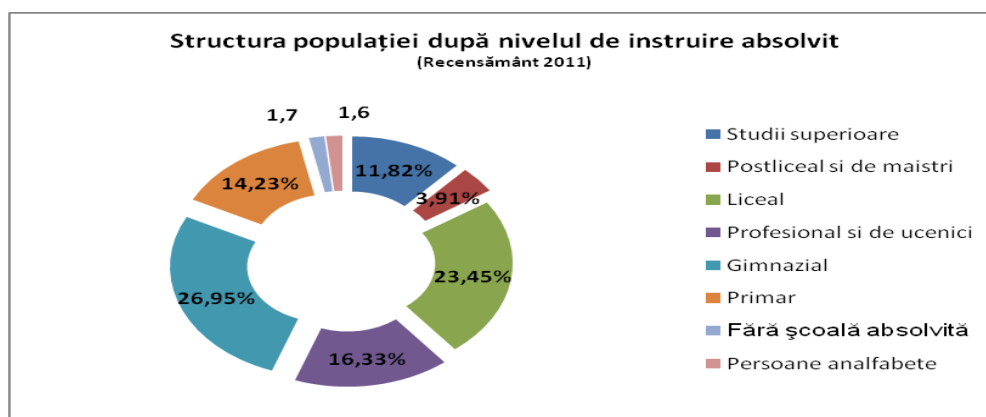
3.4.4 Structura populației stabile pe stări civile

Conform datelor recensământului populației din anul 2011, din totalul populației stabile a județului, 46,3 % sunt persoane care au starea civilă legală de căsătorit(ă). Erau căsătoriți 127118 bărbați și 128048 femei. Nu au fost niciodată căsătorite o proporție de 40,3 %, persoanele văduve reprezintă 9,5 % din totalul populației stabile, iar persoanele divorțate dețin o pondere de 3,8 %. În uniune consensuală au declarat că trăiesc 25330 persoane.

3.4.5 Structura populației după nivelul instituției de învățământ absolvite

Conform datelor recensământului populației din anul 2011, din totalul populației stabile de 10 ani și peste, 44,5 % au nivel scăzut de educație (primar, gimnazial sau fără școală absolvită), 43,7 % nivel mediu (postliceal, liceal, profesional sau tehnic de maiștri) și 11,8 % nivel superior. La 20 octombrie 2011 erau 8498 persoane analfabete.

Sursa: Institutul Național de Statistică, Recensământul populației și al locuințelor 2011

3.4.6 Participarea populației la activitatea economică

Din cele 595,3 mii persoane, reprezentând populația totală a județului la 1 ianuarie 2017, populația activă numără 234,4 mii persoane (39,4% din total), în timp ce resursele de muncă însumează 341,3 mii persoane, reprezentând 57,32% din populația județului (aici fiind incluse toate persoanele în vârstă de muncă, apte de lucru precum și persoanele în afara vârstei de muncă, aflate în activitate). Diferența de 106,9 mii persoane este constituită din studenții și elevii în vârstă de muncă care frecventează cursuri de zi, femeile casnice și alte categorii de persoane neocupate.

Populația inactivă numără 360,9 mii persoane (60,6% din total), fiind alcătuită din elevi și studenți, pensionarii care nu realizează alte venituri în afara pensiei, femeile casnice, copiii și adulții care nu au statut de elev, respectiv pensionar și care sunt întreținuți de familie, stat sau organizații private. Ponderea populației inactive este în creștere atât datorită creșterii numărului de pensionari cât și tendinței de prelungire a duratei studiilor și întârzierii intrării tinerilor pe piața muncii (57% în anul 2009 comparativ cu 50,9% în 1995).

Componentele populației după participarea la viața economică

- mii persoane -

	1 ianuarie 2010	1 ianuarie 2019
Populația totală, din care:	603,09	591,54
• Resurse de muncă	371,8	335,0
A. Populația activă civilă	247,9	235,7
B. Populația inactivă, din care:	355,19	355,84
• Populația în pregătire profesională și alte categorii de populație în vârstă de muncă	108,02	97,01

Sursa: <https://mures.insse.ro/produse-si-servicii/statistici-judetene/populatia/>

3.4.7 Piața forței de muncă în județul Mureș

Principalii indicatori ai pieței muncii

	UM	1995	2000	2005	2010	2017	2018	2019
Populația activă	Mii	297,5	264,6	247,5	247,9	234,8	235,3	235,7
Populația ocupată	Mii	260,4	245,7	236,0	228,2	225,5	228,2	229,3
Nr. salariaților	Mii	163,8	128,8	124,2	118,6	129,1	133,2	133,1
Nr. șomerilor	Mii	37,1	18,9	11,5	19,7	9,31	7,12	6,37
Rata de activitate	%	84,4	75,0	68,0	66,7	68,8	70,0	70,4
Rata de ocupare	%	73,9	69,6	64,8	61,4	66,1	67,9	68,4
Rata șomajului	%	12,5	7,1	4,6	8,00	4,00	3,00	2,7
Rata de dependență economică	‰	1326	1553	1620	1729	1678	1556	1552

Sursa: <https://mures.insse.ro/produse-si-servicii/statistici-judetene/forta-de-munca/>;

Statistici ADR Centru

Numărul **populației active** a județului Mureș a scăzut în ultimii 25 de ani, de la 297,5 mii persoane în 1995 la 135,7 mii persoane în anul 2017. În mod similar, în aceeași perioadă, s-a redus populația ocupată, de la 260,4 mii persoane la 229,3 mii persoane. Forța de muncă salariată, deși a scăzut în perioada 2000-2010 (118,6 mii în 2010) față de anul 1995, până în 2019 a crescut semnificativ la 133,1 mii persoane.

Aceste evoluții au determinat scăderi ale **ratei de activitate și a ratei de ocupare**. Cele mai scăzute valori s-au înregistrat în anul 2010, urmare a crizei financiare din anul 2008, după care treptat ambele rate au crescut ajungând în anul 2019 la 70,4%, iar rata de ocupare la 68,4%.

Numărul șomerilor și rata șomajului au avut evoluții determinate în mare parte de ciclurile economice, cu scăderi în perioadele de creștere economică (1995-1996, 2000-2007) și creșteri în perioadele de recesiune (1997-1999, 2008-2009). În 2019 rata șomajului a fost de 2,7%.

Popularizarea permanentă de către AJOFM Mureș a măsurilor active și de stimulare a ocupării forței de muncă, atât în rândul angajatorilor cât și în rândul persoanelor în căutarea unui loc de muncă a contribuit la reducerea ratei șomajului. De asemenea, informarea periodică a agenților economici prin mijloacele electronice, cu privire la obligativitatea anunțării locurilor de muncă vacante conform articolului 10 din Legea 76/2002, a dus la ofertarea unui număr mai mare de locuri de muncă vacante și la creșterea radului de ocupare în rândul șomerilor.

Numărul șomerilor și rata șomajului – la sfârșitul anului³³

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Numărul șomerilor înregistrați – total	13517	14039	11384	10924	9314	7126	6372
din care femei:	5655	5558	4657	4479	3497	2866	2832
din total:							
- Beneficiari de indemnizație de șomaj și ajutor de integrare profesională – total	4932	2764	2059	1487	1440	1158	1105
din care femei:	2346	1139	1060	910	735	636	669
- din beneficiarii de indemnizație de șomaj (cu experiență în muncă)	3694	2743	1612	1414	1197	1008	961
din care femei:	1725	1125	810	712	599	536	578
- Din beneficiarii de indemnizație de șomaj (fără experiență în muncă)	1238	21	447	273	243	150	144
din care femei	621	14	250	198	136	100	91
Șomeri neindemnizați – total	8585	11275	9325	9437	7874	5968	5267
din care femei	3309	4419	3597	3569	2762	2230	2163
Rata șomajului – total (%)	5,5	5,8	4,8	4,7	4,0	3,0	2,7
din care femei	5,1	5,1	4,4	4,4	3,5	2,8	2,7

Șomeri pe categorii, după nivelul de instruire. La sfârșitul anului³⁴

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Șomeri înregistrați – TOTAL	13157	14039	11384	10924	9314	7126	6372
Beneficiară de indemnizație de șomaj – total	4932	2764	2059	1487	1440	1158	1105

³³ Sursa: Anuarul statistic al Județului Mureș – ediția 2020

³⁴ Sursa: Anuarul statistic al Județului Mureș – ediția 2020

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
din care după nivelul de instruire:							
- orimar, gimnazial și profesional	2147	1382	912	492	657	585	575
- liceal și postliceal	2141	937	889	717	547	449	387
- universitar	644	445	258	278	236	124	143
Nu beneficiază de drepturi bănești – total	8585	11275	9325	9437	7874	5968	5267
din care după nivelul de instruire:							
- primar, gimnazial și profesional	7950	8822	8857	9002	7806	5608	4888
- liceal și postliceal	515	1731	397	384	64	303	321
- universitar	120	722	71	51	4	57	58

PIAȚA MUNCII ÎN CONTEXTUL PANDEMIEI COVID 19

În contextul **crizei economice generate de pandemia Covid 19** provocată de coronavirus în anul 2020, piața muncii a suferit schimbări negative. În luna aprilie 2020 în evidența AJOFM Mureș erau înregistrate un total de 5782 persoane pe întreg județul Mureș, din care șomeri neindemnizați 4335, șomeri indemnizați 1447, iar rata șomajului a fost de 2,46%, în scădere față de aceeași lună a anului 2019, când acest indicator a avut valoarea de 2,63% și 3,76% în aprilie 2018.

Număr șomeri înregistrați în județul Mureș perioada ianuarie –aprilie 2020³⁵.

Anul	2020											
Perioada (luna)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Șomeri înregistrați, din care:	6502	6400	6094	5782	6491	5520	6067	6025	5910	5999	6102	6423
- Indemnizați	1132	1092	1080	1447	1954	1625	1920	2130	2131	2100	2145	2231
- Neindemnizați	5370	5308	5014	4335	4537	3895	4147	3895	3895	3899	3957	4192

³⁵ Sursa datelor: AJOFM Mureș

Anul	2020											
Perioada (luna)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Rata șomajului %	2,76	2,72	2,59	2,46	2,76	2,35	2,58	2,56	2,51	2,5	2,59	2,7
Media nivel național %	3	2,9	2,9	2,9	2,9	3	3,2	3,3	3,3	3,3	3,3	3,4

Din analizarea acestor date se observă că numărul total al persoanelor înregistrate în evidența AJOFM Mureș a scăzut în mod constant, în timp ce numărul șomerilor indemnizați a crescut semnificativ. Din semnalele pe care le are AJOFM Mureș, vor fi disponibilizate în continuare multe persoane dintre care unele s-au aflat în șomaj tehnic. Această situație privind numărul persoanelor disponibilizate nu se regăsește înapoi în timp decât în luna ianuarie 2017 cu 1579 șomeri indemnizați, sau luna martie 2016 cu 1669 șomeri indemnizați, dar atunci exista un număr total de 10952 persoane aflate în evidență, respectiv un total de 10741 persoane înregistrate în luna martie 2016.

Cauzele scăderii numărului total al persoanelor care se iau în evidență se regăsește, potrivit AJOFM, în scăderea demografică naturală/ îmbătrânirea populației, migrarea forței de muncă spre zone unde veniturile sunt mai atractive, orientarea populației rurale către agricultura de subsistență și/sau munca sezonieră, în țară sau în străinătate, emigrarea tinerilor atât pentru continuarea studiilor cât și pentru muncă, înăsprirea prevederilor legislative cu privire la acordarea unor beneficii sociale, beneficiul nemotivat pentru absolvenți pentru luarea în evidență-respectiv 250 de lei/lună indemnizație de șomaj-sumă rămasă neschimbată din anul 2002, dificultatea comunicării prin mijloace electronice/telefon, analfabetismul care constituie o barieră în comunicarea scrisă, în completarea unei simple cereri sau participarea la un curs de formare profesională, etc.

În condițiile în care anual în județul Mureș sunt câteva mii de absolvenți pe diferite nivele de studii, la AJOFM Mureș se înregistrează un număr de aproximativ 750 de tineri, din care majoritatea sunt consiliați, mediați și încadrați în termen de 60 de zile. În decursul anului 2019 cam 250 de absolvenți au beneficiat de indemnizație de șomaj, mare parte din ei fiind cuprinși și la cursuri de formare profesională.

Creșterea numărului de șomeri indemnizați se datorează condițiilor economice generate de pandemie. Perspectiva este de creștere în continuare a disponibilizărilor, tot mai mulți agenți economici comunicând intenția de concediere colectivă a angajaților în perioada următoare, în principal în următoarele sectoare: HORECA, divertisment, textile, furnizare energie, industrie alimentară, turism, transport persoane, servicii/ comerț, etc.

Rata de dependență economică

Ca o consecință a reducerii numărului populației ocupate și a creșterii relative a numărului persoanelor inactivе, **rata de dependență economică** a populației a crescut progresiv în perioada 1995-2017. Cea mai crescută rată din intervalul studiat s-a înregistrat în 2010, de 1729%. În 2017 rata de dependență economică este de 1678%, ceea ce înseamnă că fiecare persoană în activitate susține 1,6 persoane inactivе sau în șomaj. Valorile din județul Mureș sunt mai mici față de cele la nivel național (1697%), însă sunt peste media pe Regiunea Centru (1556%).

Populația ocupată în județul Mureș, pe activități ale economiei naționale (CAEN Rev.2)

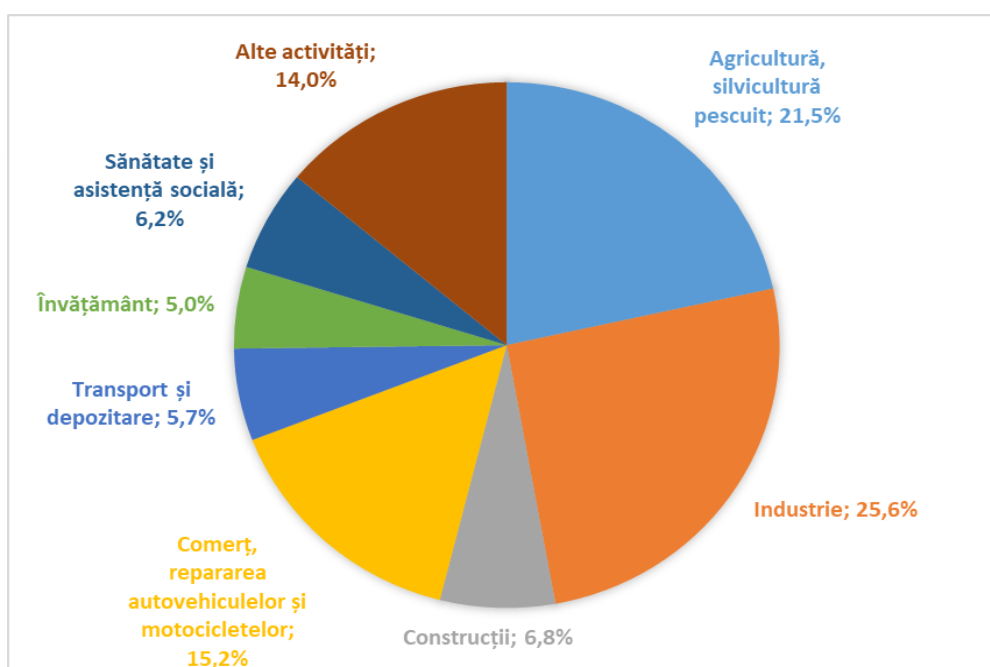
Populația ocupată, pe activități ale economiei naționale (CAEN Rev.2) - mii persoane							
TOTAL, din care	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	233,4	230,2	225,5	222,8	225,5	228,2	229,3
Agricultură, silvicultură, pescuit	67,9	65,5	56,7	48,6	49,1	49,5	49,4
Industrie	56,3	55,1	57	58,7	59,8	60,4	58,7
*industrie extractivă	3	3,1	2,7	2,4	2,5	2,5	2,4
*industrie prelucrătoare	48,9	47,7	50	51,7	52,7	53,2	51,4
*producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat	1,5	1,5	1,4	1,6	1,6	1,7	1,9
*Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	2,9	2,8	2,9	3	3	3	3,0
Construcții	13,4	13,9	14	14,3	14,9	15	15,6
Comerț, repararea autovehiculelor și motocicletelor	33,8	33,8	33,9	34,3	34	33,9	34,8
Transport și depozitare	12,8	11,9	12	12,2	12,2	12,7	13,0
Hoteluri și restaurante	4,1	4,8	5	5,3	5,3	5,7	5,9
Informații și comunicații	2	2,1	2,5	2,9	2,9	2,9	3,1
Intermedieri financiare și asigurări	1,6	1,6	1,6	1,6	1,5	1,4	1,4

Populația ocupată, pe activități ale economiei naționale (CAEN Rev.2) - mii persoane							
TOTAL, din care	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tranzacții imobiliare	0,9	0,6	0,7	0,8	0,7	0,8	1,2
Activități profesionale, științifice și tehnice	2	2,3	2,4	2,6	2,8	3,1	3,2
Activități de servicii administrative și servicii suport	5,5	5,3	5,8	6,7	6,9	6,9	6,9
Adm. publică și apărare, asigurări sociale din sistemul public	4,4	4,3	4,3	4,3	4,3	4,4	4,4
Învățământ	11	10,9	11,1	11,2	11,3	11,4	11,5
Sănătate și asistență socială	11,1	11,7	11,9	12,7	13,6	14	14,3
Activități de spectacole, culturale și recreative	2,1	2,4	2,1	1,9	2	2,1	2,2
Alte activități de servicii	4,5	4	4,5	4,7	4,2	4	3,7

Sursa: Anuarul statistic al Județului Mureș 2020

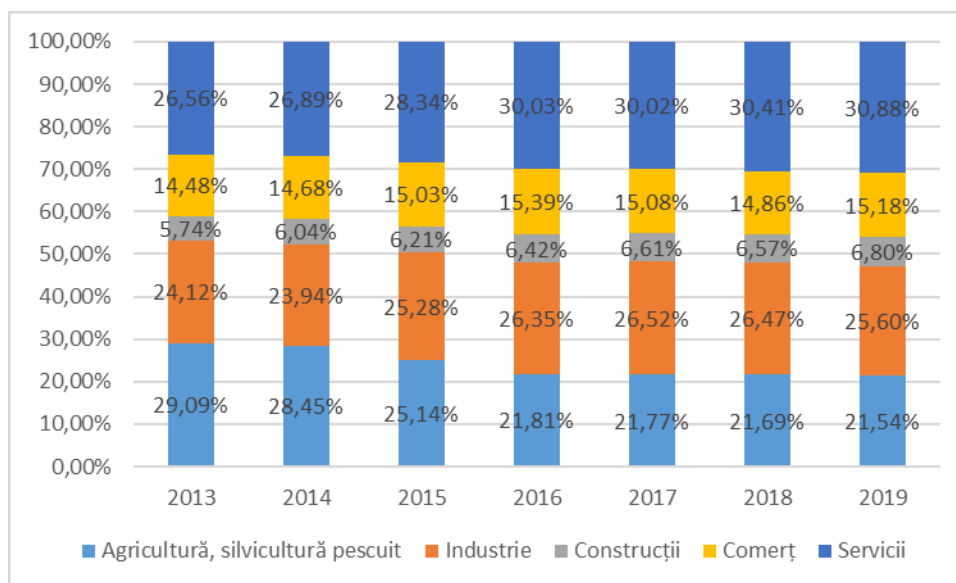
Structura populația ocupate, pe activități ale economiei naționale (CAEN Rev.2) – Județul Mureș, anul 2019 (%)

În 2019, la nivelul județului Mureș, sectorul serviciilor deține cea mai mare pondere a populației ocupate (30,88%), urmat de cel a industriei (25,6%), de agricultură, silvicultură și pescuit (21,5%), comerț (15,2%) și construcții (6,8%). Față de anii anteriori ponderea populației ocupate în sectorul agriculturii a înregistrat scăderi, de la 67,9 mii persoane în 2013 la 49,4 mii în 2019.

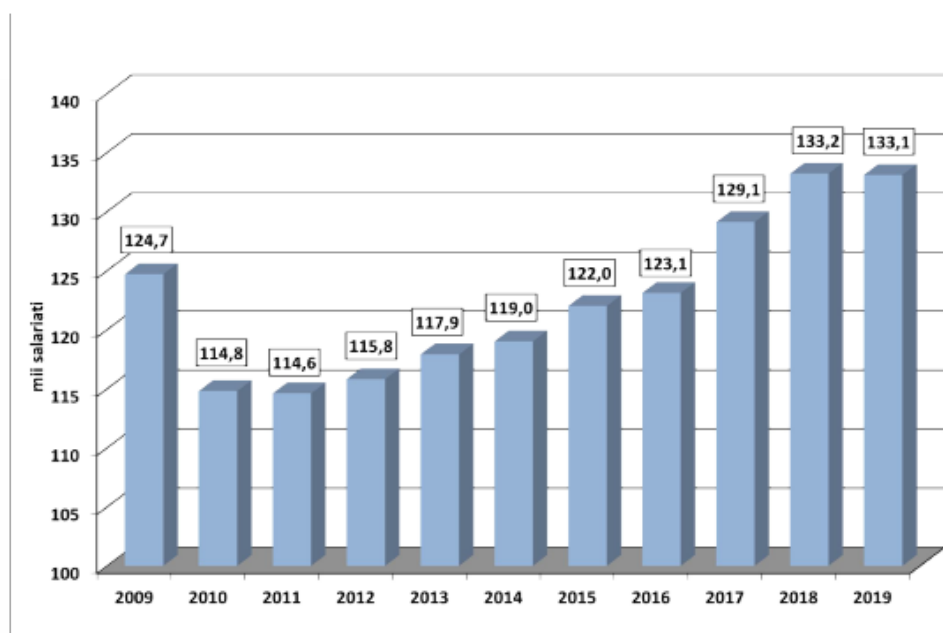
Sectorul industrial a crescut de la 56,3 mii persoane (2013) la 58,7 mii în 2019.

În cadrul acestui sector, industria prelucrătoare a înregistrat o creștere de la 48,9 mii persoane în 2013 la 51,4 mii persoane în 2019. De asemenea, se observă o creștere a populației ocupate în comerț și servicii.

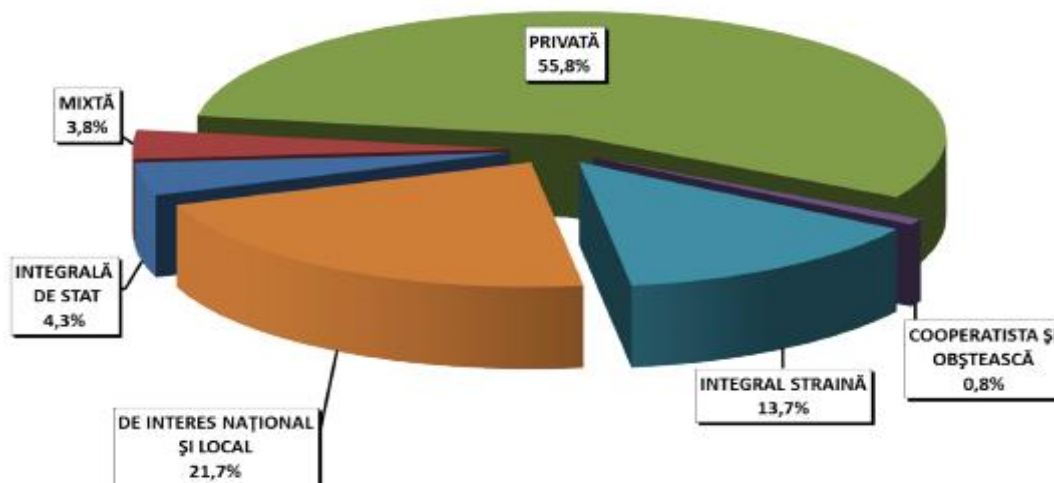
Structura salariaților în județul Mureș

Numărul mediu al salariaților 2009-2019 - la sfârșitul anului

În 2019, ponderea salariaților în totalul populației ocupate a județului s-a redus la 38,76% față de 62% din anul 1995, ca o consecință a modificărilor structurale survenite în plan economic și social. În anul 2000 această pondere se situa la 52%, menținându-se cu mici fluctuații în jurul acestei valori până în 2010 (2005: 52,6%; 2010: 51%).

Structura pe forme de proprietate a salariaților, în anul 2018

Ponderea cea mai mare a salariaților din județul Mureș este încadrată în unități economice proprietate privată (55,8%), urmat de întreprinderi de interes național și local (21,7%). La agenți economici cu capital integral străin activează 13,7% din salariați. La societăți mixte, respectiv integrale de stat sunt angajați 3,8%, respectiv 4,3% din salariați.

Structura pe domenii de activitate a salariaților

Mii pers.

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total	233,4	230,2	225,5	222,8	225,5	228,2	229,3
Agricultura	67,9	65,5	56,7	48,6	49,1	49,5	49,4
Industria	56,3	55,1	57	58,7	59,8	60,4	58,7
Construcții	13,4	13,9	14	14,3	14,9	15	15,6
Servicii	95,8	95,7	97,8	34,3	34	33,9	34,8
Comerț				66,9	67,7	69,4	70,8

Sursa : Institutul Național de Statistică; Anuarul statistic al Județului Mureș – ediția 2020

3.5 INFRASTRUCTURA

3.5.1 Infrastructura de transport în județul Mureș

- Lungimea rețelei rutiere: 2184 km (densitatea drumurilor: 32,4 km/100 kmp)
- Lungimea rețelei feroviare: 278 km (din care electrificate 85 km);
- 1 aeroport internațional.

3.5.1.1 Accesibilitate. Principalele căi rutiere și feroviare de transport

a. Accesibilitate rutieră

- Distanța dintre Târgu-Mureș și București : 337 km
- Distanța dintre Târgu-Mureș și orașele vecine de importanță regională sau națională:
 - Târgu-Mureș - Cluj Napoca: 111 km
 - Târgu-Mureș - Baia Mare (nord-vest): 204 km
 - Târgu-Mureș - Piatra Neamț (nord-est): 201 km
 - Târgu-Mureș - Alba Iulia (sud-vest): 119 km
 - Târgu-Mureș - Sibiu (sud): 122 km
 - Târgu-Mureș - Brașov (sud-est): 171 km

Accesibilitatea rutieră de la reședința de județ Târgu-Mureș spre municipiile și orașele din județul Mureș (viteza medie de deplasare: 55 km/h)

De la Târgu-Mureș la:	Accesibilitate rutieră	
MUNICIPIU	Distanța (km)	Timpul de parcurgere (minute)
Târnăveni	37	40
Reghin	33	36
Sighișoara	55	60
ORAȘ		
Iernut	31	33
Luduș	44	48

De la Târgu-Mureș la:	Accesibilitate rutieră	
	MUNICIPIU	Distanța (km)
Miercurea Nirajului	50	55
Sărmașu	55	60
Sângeorgiu de Pădure	34	37
Sovata	55	60
Ungheni	10	11

b1. Aeroport: Aeroportul "Transilvania" din Târgu-Mureș (localizat la o distanță de 15 km față de nord-estul municipiului Târgu-Mureș);

b2. Distanța de la Târgu-Mureș la Aeroportul Internațional Cluj Napoca: 107 km

c. Căi rutiere de transport

- **Drumuri de importanță europeană:**

- **E60 (DN13):** leagă România de țările membre ale Uniunii Europene prin Ungaria, prin frontiera ungaro-română Artand - Borș (Oradea - Cluj Napoca - Târgu-Mureș - Brașov - București - Constanța). E60 traversează țările: România, Ungaria, Austria, Germania, Elveția și Franța
- **E578 (DN15A):** cale secundară a transporturilor rutiere din Europa, aflată în totalitate pe teritoriul România, asigurând legătura dintre drumurile europene: E58, E60 și E574. Sectorul de drum european din județul Mureș asigură legătura între orașele: Reghin, Gheorgheni, Miercurea Ciuc și Sfântu Gheorghe.

- **Drumuri de importanță națională și județeană:**

- **DN13:** drum național ce leagă municipiul Târgu-Mureș și orașul Sighișoara de municipiul Brașov (jud. Brașov)
- **DN13A:** drum național ce leagă municipiul Târgu-Mureș de Sovata și orașele din județul Harghita: Odorheiu Secuiesc și Miercurea Ciuc
- **DN14A:** drum național ce leagă orașele Mediaș - Târnăveni - Iernut
- **D15E:** drum național de 46 de km ce asigură legătura între Târgu-Mureș și Satu Nou (DN16)
- **DN16:** drum național care leagă județul Mureș de județul Cluj, prin tronsonul Cluj Napoca - Reghin, existând posibilitate legăturii spre Târgu-Mureș prin DN15E

- **Drumuri județene** care asigură legătura cu obiective turistice importante: DJ151, DJ 151 A, DJ 152A (Rezervația Bujorii de Stepă, Sărmașu); DJ 153A-DJ 153 (Ernei - Sovata)

d. Căi feroviare de transport

- **Magistrale feroviare de importanță națională**
 - magistrala 400 (București - Brașov - Sfântu Gheorghe - Miercurea Ciuc - Ciceu - Deda - Dej - Baia Mare - Satu Mare - Halmeu)
- **Căi feroviare de importanță județeană și locală**
 - Unirea (jud. Alba) - Războieni - Târgu-Mureș - Deda (jud. Mureș)
 - Vânători (lângă Sighișoara) - Odorheiu Secuiesc (jud. Harghita)
 - Blaj (jud. Alba) - Sovata - Praid (jud. Harghita)
 - Luduș - Beclean (jud. Bistrița Năsăud)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
						-km-
LUNGIMEA CĂILOR FERATE – TOTAL, din care:	282	278	282	282	278	278
● Electrificate	85	85	85	85	85	85
Din total:						
● Linii cu ecartament normal ¹⁾	281	278	281	281	278	278
● Linii înguste	1	:	1	1	:	:
DENSITATEA REȚELEI FEROVIARE PE 1000 km²	42,0	41,5	42,1	42,1	41,5	41,5
¹⁾ Linie la care distanța dintre șine este de 1435 mm.						

Sursa datelor: Anuarul Statistic al Județului Mureș - Ediția 2020

3.5.1.2 Infrastructura de transport rutier în cifre statistice

Lungimea totală a drumurilor publice în județul Mureș (anul 2019) este de 2184 km, dintre care 609 km sunt modernizați (27,88%), iar 1018 km cu IUR (îmbrăcăminte ușoară rutieră).

Lungimea totală a drumurilor naționale este de 423 km, dintre care 98,10% modernizate/asfaltate.

Densitatea drumurilor publice este de 32,6 km/100 km², sub media pe Regiunea Centru (33,6 km/100 km²) și sub media la nivelul României (36,2 km/100 km²).

Drumuri publice - la sfârșitul anului

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	-Km-					
DRUMURI PUBLICE – TOTAL, din care:	2127	2132	2144	2147	2175	2184
• Modernizate	476	471	472	548	601	609
• Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	917	968	994	958	971	1018
DRUMURI NAȚIONALE ¹⁾ , din care:	406	406	406	406	422	423
• Modernizate	398	398	398	398	414	415
• Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	8	8	8	8	8	8
DRUMURI JUDEȚENE ȘI COMUNALE, din care:	1721	1726	1738	1741	1753	1761
• Modernizate	78	73	74	150	187	194
• Cu îmbrăcăminți ușoare rutiere	909	960	986	950	963	1010
DENSITATEA DRUMURILOR PUBLICE LA 100 km ²	31,7	31,8	32,0	32,0	32,4	32,6
¹⁾ Inclusiv drumuri europene.						

Sursa datelor: Anuarul Statistic al Județului Mureș - ediția 2020.

Infrastructura de transport rutier de interes județean

Consiliul Județean Mureș are în proprietate o rețea de 784,868 km de drum județean, din care 703,642 km reprezintă drum județean asfaltat (la data de 31.12.2019), din care 60,81 km de drum județean pietruit și 20,416 km de drum județean de pământ.

În perioada 2016-2020, starea de viabilitate a drumurilor județene s-a îmbunătățit semnificativ. În comparație cu anii precedenți, a crescut lungimea tronsoanelor de drumuri care au fost asfaltate de către Consiliul Județean Mureș, prin programul de întreținere a drumurilor județene. O lungime totală de 138,357 km drum județean s-a asfaltat în perioada 2016-2019 (în 2016 - 31,057 km, în 2017 - 45,50 km, în 2018 - 61,80 km).

S-a redus semnificativ lungimea drumurilor județene pietruite: în 2019 sunt 60,810 km drumuri pietruite, față de 111,8 km în 2013.

Starea de viabilitate a drumurilor județene – 31 decembrie 2019

Județul Mureș- Anul	Drumuri județene pietruite	Drumuri județene de pământ
2013	111,8	24,02 km
2016	83,021 km	22,639 km
2019	60,810 km	20,416 km

La data de 31 decembrie 2019, o lungime totală de 40,315 km de drum județean are o stare de viabilitate rea, reprezentând 5,13% din totalul drumurilor județene (drum cu îmbrăcăminți asfaltice – 13,368 km; drum pietruit -15,260 km; drum de pământ - 11,460 km; drum cu pavaj - 0,227 km). 55% din drumurile județene au o stare bună (431,710 km), iar 39,85% (312,843 km) o stare de viabilitate medie.

Starea de viabilitate a drumurilor județene	Unitate de măsură km	Pondere %
Bună	431,710	55,02
Medie	312,843	39,85
Rea	40,315	5,13
Total	784,868	100

Sursa datelor: Consiliul Județean Mureș/Direcția Tehnică.

Pe lângă investițiile semnificative realizate din fonduri proprii, Consiliul Județean Mureș a obținut în anul 2017 finanțare pentru realizarea a patru proiecte de investiții, prin **Programul Național de Dezvoltare Locală II.**

Lungime drum județean reabilitat din fonduri guvernamentale: 21,35 km.

Cu finanțare europeană se modernizează două drumuri județene, în lungime totală de 39,62 km. Prin Programul Operațional Regional 2014-2020, Axa prioritară 6: Îmbunătățirea infrastructurii rutiere de importanță regională, se finanțează următoarele proiecte, implementate de Consiliul Județean Mureș:

1. **“Modernizarea drumurilor județene DJ 151B și DJ 142, Ungheni (DN15) – Mica – Tîrnăveni (DN14A)”**. Valoarea totală a proiectului este de 140.794.801,06 lei.

Prin modernizarea acestui drum județean se stimulează dezvoltarea unei zone urbane aflate în declin economic (Tîrnăveni) și a unui oraș cu grad de urbanizare redus (Ungheni), prin facilitarea conexiunii cu municipiul Tîrgu-Mureș, pol de creștere. Pentru localitățile rurale traversate (Gănești, Mica, Abuș, Cerghid, Cerghizel) va asigura conexiune cu rețeaua națională, respectiv DN 15 și DN 14 A, care fac legătura cu municipiul Tîrnăveni și municipiul reședință de județ.

2. „Reabilitarea DJ 106 Agnita-Sighișoara”, realizat în parteneriat cu UAT Județul Sibiu. Valoarea totală a proiectului este de 118.625.483,97 lei.

Prin modernizarea acestui drum se asigură îmbunătățirea accesului rutier spre o zonă cu potențial turistic: Cetatea Sighișoara – patrimoniu UNESCO, biserici săsești fortificate (în special din satele Apold, Șaeș, Daia, Vulcan). Se asigură accesibilitate sporită interjudețeană și regională, creându-se o legătură directă între județele Mureș și Sibiu, fiind facilitat accesul populației spre rețeaua TEN-T- Autostrada Transilvania A1 (Sibiu).

Situația infrastructurii rutiere comunale

În anul 2018, în județul Mureș există o rețea de drumuri comunale în lungime totală de 968,008 km, din care 43% reprezintă drum pietruit și 9,74% drum de pământ.

SITUAȚIA DRUMURILOR COMUNALE (DC) din județul Mureș – anul 2018						
	Asfalt tip beton	Beton ciment	Îmbrăcămiși asfaltice	Pietruire	Pământ	TOTAL
Lungime (km)	94,223	2,960	351,566	424,983	94,276	968,008
Pondere %	9,73	0,31	36,31	43,91	9,74	100

În ciuda progreselor înregistrate în ultimii ani în ceea ce privește îmbunătățirea calității infrastructurii rutiere din fonduri nerambursabile sau din bugete proprii, 38% din drumurile comunale au o starea de viabilitate rea.

VIABILITATEA DRUMURILOR COMUNALE (DC) din județul Mureș³⁶		
Starea de viabilitate	Lungime DC (Km)	Pondere (%)
Bună	421,259	44
Medie	178,450	18
Rea	363,824	38
TOTAL	968,008	100

³⁶ Sursa datelor: Consiliul Județean Mureș/Direcția Tehnică. Date colectate de la UAT comune în ianuarie 2019 privind anul 2018

Stadiul de derulare a obiectivelor de investiții în zonele cu cele mai mari probleme de accesibilitate, precum și cele cu probleme de gestionare a traficului din județul Mureș

Potrivit datelor furnizate de Direcția Regională de Drumuri și Poduri Brașov din cadrul Companiei Naționale de Administrare a Infrastructurii Rutiere SA, prin SDN Târgu Mureș, stadiul lucrărilor mari de infrastructură rutieră, în noiembrie 2019, se prezintă astfel:

VARIANTA DE OCOLIRE A MUNICIPIULUI TARGU MURES

Contractul pentru Construcția Variantei de Ocolire Târgu Mureș semnat în 30.06.2014 a încetat amiabil în data de 29.12.2017. În data de 19.07.2019, a fost publicat anunțul pentru procedura de achiziție publică având ca obiect atribuirea contractului "Proiectare și execuție Varianta de ocolire Târgu Mureș – finalizare lucrări".

VARIANTA DE OCOLIRE A MUNICIPIULUI REGHIN

În data de 12.02.2019 a fost inițiată procedura de achiziție publică având ca obiect atribuirea contractului "Completare Studiu de Fezabilitate Varianta de Ocolire a Municipiului Reghin".

REALIZAREA AUTOSTRAZII BRASOV-TARGU MURES-CLUJ-ORADEA, LOT 2 UNGHENI-OGRA KM 4+500 – 14+605

Contract semnat în 24.02.2015. Antreprenorul JV SC STRABAG SRL- SC STRACO GROUP SRL a înregistrat un progres de 100%. În Decembrie 2018 a fost încheiat Procesul-Verbal de Recepție la Terminarea Lucrărilor. În prezent lucrarea se află în perioadă de garanție.

PROIECTARE SI EXECUTIE PENTRU REALIZAREA AUTOSTRAZII BRASOV-TARGU MURES-CLUJ-ORADEA, SECTIUNEA 2A OGRA-CAMPIA TURZII, LOTUL 1 OGRA-IERNUT KM 0+000 – KM 3+600

Contract semnat în 16.02.2015. Antreprenorul Asocieria GEIGER TRANSILAVANIA SRL - WILHELM GEIGER GmbH&Co.KG a înregistrat un progres de 100%. În decembrie 2018 a fost încheiat Procesul-Verbal de Recepție la Terminarea Lucrărilor. În prezent lucrarea se află în perioadă de garanție.

PROIECTARE SI EXECUTIE PENTRU REALIZAREA AUTOSTRAZII BRASOV-TARGU MURES-CLUJ ORADEA, SECTIUNEA 2A OGRA-CAMPIA TURZII, LOTUL 2 IERNUT-CHETANI KM 3+600 – KM 21+560

Contract semnat în 06.04.2016. În noiembrie 2019, Antreprenorul Asocieria Astaldi Spa – Max Boegl Romania SRL-Astalrom SA-Consitrans SRL a înregistrat un progres de 82.50%.

Proiectare și Execuție pentru realizarea Autostrăzii Brașov-Târgu Mureș-Cluj-Oradea, Secțiunea 2A Ogra-Câmpia Turzii, lotul 3 Chetani- Câmpia Turzii km 21+500 – km 37+191"

Contract semnat în 19.02.2018. În noiembrie 2019, Antreprenorul Asocieria Straco Grup SRL – Specialist Consulting SRL – Total Road SRL a înregistrat un progres de 28,22%.

SPORIREA CAPACITĂȚII DE CIRCULAȚIE A SECTORULUI DE DRUM DN 15 KM 61+100-69+215 RECEA - TARGU MUREȘ

Contract semnat în 05.10.2015 cu Prestatorul SC ROAD CONSULTING & DESIGN SOLUTION SRL București. În noiembrie 2019, s-a desfășurat etapa de actualizare a Raportului privind Studiul de Impact asupra Mediului și este în curs de obținere și de implementare Avizul de Mediu. Urmează avizare CTE-DRDP Brașov.

3.5.1.3 Transportul aerian

La o distanță de 15 km față de nord-estul municipiului Târgu-Mureș, pe teritoriul localității Vidrasău, se întinde Aeroportul „Transilvania” Târgu-Mureș, aflat sub autoritatea Consiliului Județean Mureș, declarat în anul 2011 aeroport internațional. În prezent, zona potențial deservită este reprezentată de județele Mureș, Harghita, Covasna parțial Bistrița, Brașov, Suceava și Sibiu, practic o populație de aproximativ 2.700.000 locuitori.³⁷ După punerea în funcțiune a Aeroportului Internațional de la Brașov-Ghimbav, prevăzut pentru anul 2021, zona potențial deservită va scădea semnificativ.

În special după anul 2008, s-a modernizat și dezvoltat infrastructura aeroportului, s-au reorganizat fluxurile la aerogară, au fost efectuate investiții pentru securizarea zborurilor și a pasagerilor și s-a dotat aerogara și aeroportul cu instalații și echipamente specifice. În anul 2011 s-a înregistrat cifra record de 257.403 pasageri deserviți, cu mult superioară celei din 2007, când cifra totală a fost de numai 70.349 pasageri. Creșterea numărului pasagerilor s-a datorat diversificării ofertei operatorilor prin introducerea de zboruri directe spre București (Otopeni) și țări din Europa precum: Marea Britanie (Londra, Luton), Spania (Madrid, Barcelona), Italia (Bergamo, Roma), Franța (Beauvais), Ungaria (Budapesta), Germania (Dortmund), etc.

Situație trafic pe aeroportul Târgu-Mureș în perioada 2007-2011

Anul	2007	2008	2009	2010	2011
Mișcări aeronave comerciale	1.226	1.282	1.332	1.142	2.441
Total pasageri îmbarcați-debarcați	157.531	70.349	84.120	74.362	257.403

³⁷ Plan de administrare, Consiliul de Administrare al RA Aeroportul Transilvania- Tîrgu-Mureș, pag. 13

Situație trafic pe aeroportul Târgu-Mureș în perioada 2014-2019

<u>Aeropotul Internațional TRANSILVANIA TÎRGU-MUREȘ (LRTM)</u>					
Traficul de pasageri/ marfă pe LRTM în perioada (2015 – 2019)					
An	APT	Total mișcări	Total pasageri terminal (fără TD)	Total pasageri (cu TD)	Total marfă [tone]
2015	LRTM	3.200	335.993	335.993	0,00
2016	LRTM	2.558	287.390	287.390	0,00
2017	LRTM	555	566	566	0,00
2018	LRTM	796	63.762	63.762	0,00
2019	LRTM	2.281	178.953	178.953	0,00

TD = tranzit direct

Sursa: Autoritatea Aeronautică Civilă Română,
https://www.caa.ro/uploads/pages/LRTM%20Site%202015_2019.pdf

În cursul anului 2017, activitatea Regiei a fost suspendată în cea mai mare parte a anului, datorită lucrărilor de reparații capitale ale pistei de aterizare/decolare. Lucrările au fost necesare pentru a se opera în condiții de maximă siguranță pe Aeroportul Transilvania. Redeschiderea Aeroportului a avut loc în iunie 2018. Valoarea lucrărilor recepționate a fost 56.758.085 lei cu TVA inclus, din care 50 de milioane lei reprezintă finanțarea acordată de Guvernul României, restul sumei fiind suportată din bugetul județului Mureș.

În anul 2018 s-a întocmit un Studiu de fezabilitate pentru modernizarea aeroportului³⁸, care prevede 26 de obiective, propuse pe termen scurt și lung.

Modernizarea Aeroportului Târgu Mureș este prevăzută în Master Planul General de Transport al României, la Capitolul Transport aerian, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.666/2016. Potrivit *Programului de modernizare a Aeroportului Târgu Mureș* din MPGT, sinteza intervenției propuse pentru aeroport este următoarea:

- Realizarea/extinderea terminalului de pasageri cu o suprafață de min. 8,130 m²
- Reabilitarea și extinderea platformei de staționare cu min. 7,110 m²
- Modernizarea pistei de decolare aterizare la 2200 m lungime, 45m lățime și PCN 45
- Asigurarea compatibilității noilor investiții cu căile de rulare și platforma de staționare,
- Asigurarea conectivității aeroportului conform cerințelor MPGT

³⁸ http://www.cjmures.ro/Hotariri/Hot2018/hot102_2018.pdf

- Asigurarea infrastructurii, echipamentelor și utilajelor de asistență a navigației, securitate și siguranță conform standardelor MPGT.

Pentru realizarea intervențiilor mai sus enumerate, sunt în curs de elaborare documentațiile tehnice și cererile de finanțare pentru accesarea de fonduri prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020.

La o distanță rutieră de 95-115 km față de Aeroportul Transilvania se situează alte două aeroporturi: Aeroportul Internațional Sibiu și Aeroportul Internațional Cluj, care derulează un important flux de pasageri.

Traficul de pasageri la Aeroporturi în perioada 2014-2018

Anul	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Târgu-Mureș	343.448	335.993	287.390	566	63.762	178.953
Sibiu	216.171	278.377	367.207	496.550	662.463	729.168
Cluj-Napoca	1.179.400	1.485.937	1.880.734	2.688.731	2.782.401	2.921.397

Sursa: Autoritatea Aeronautică Civilă Română,
<http://www.caa.ro/siguranta/situatii-statistice>

De asemenea, este în curs de construire Aeroportul Internațional Brașov – Ghimbav, cu termen estimat de finalizare în iunie 2021.³⁹ În realizarea acestui proiect sunt implicate cinci autorități publice: Consiliul Județean Brașov, Consiliul Local Ghimbav, Consiliul Local Brașov și Consiliile Județene Covasna și Harghita.

Evoluția estimată a numărului potențial de pasageri la Aeroportul Internațional Brașov-Ghimbav⁴⁰ se prezintă astfel:

Anul	Nr. potențial pasageri – Aeroport Internațional Brașov - Ghimbav
0	539.345 – 677.311
10	711.550-893.566
20	858.872 – 1.078.573

Dezvoltarea unei platforme multimodale de transport la Ungheni

În contextul dezvoltării în ritm alert a aeroporturilor din județele învecinate, care determină gestionarea unui flux crescut de pasageri, județul Mureș poate să profite de atuurile rezultate din poziția sa geostrategică centrală și să **dezvolte platforma cargo**.

³⁹ <https://bzb.ro/stire/primul-zbor-de-la-brasov-iunie-2021-a147885>

⁴⁰

https://site.judbrasov.ro/upload/files/1482487418_Studiu_estimare_potential_pasageri_AIB_20021_4.pdf

Accesul la 200 m pentru drumul E 60 și 600 m pentru calea ferată Deda-Războieni, combinat cu conectarea Autostrăzii Transilvania cu Autostrada Iași- Târgu-Mureș la 900 m de aeroport creează o bună accesibilitate, dar și premisele realizării unei platforme multimodale de transport.

Dezvoltarea unui terminal intermodal de transport la Ungheni este considerat proiect prioritar în interesul dezvoltării economice și sociale a Județului Mureș, dar și a Regiunii Centru, așa cum a fost declarat prin Hotărârea nr. 19/26 septembrie 2017 a Consiliului pentru Dezvoltare Regională Centru⁴¹. Agenția pentru Dezvoltare Regională Centru face demersuri pentru includerea acestui obiectiv de investiție, alături de alte două (terminal intermodal Brașov-Feldioara, județul Brașov și Teiuș – Coșlariu, județul Alba) în Master Planul General de Transport al României.

3.5.1.4 Transportul public rutier județean

În anul 2020, programul de transport rutier contra cost de persoane prin servicii regulate al județului Mureș cuprinde 161 trasee, care deservește 102 de UAT-uri (4 municipii, 7 orașe, 91 de comune), asigurând un grad de acoperire de 67,51% (347 localități deservite) raportat la numărul total de 514 localități aparținătoare județului Mureș.

În prezent, la nivelul județului, activitatea de transport rutier prin curse regulate de persoane se realizează, în regim comercial, pe 146 trasee, de către 32 operatori de transport.

Serviciile operatorilor selectați acoperă toate marile comune din județ și se asigură prin 91 de autobuze licențiate, cu o capacitate de transport mai mare de 22 locuri, și 112 microbuze, având o capacitate între 10-22 locuri, inclusiv. Calitatea serviciilor de transport în privința confortului este în general bună, fiind oferite condiții acceptabile pentru transport.

Structura rețelei de drumuri (infrastructura rutieră) reprezintă principalul factor cu influențe negative, care generează un grad înalt de dificultate în legătură cu punerea în practică a unor propuneri privind dezvoltarea transportului. Starea precară a drumurilor comunale face imposibilă (la momentul actual) extinderea transportului către localitățile izolate, aflate în zone dificile din punct de vedere al accesibilității, respectiv al posibilităților de asigurare a condițiilor minime de siguranță pentru persoanele transportate, dar și numărul mic de potențiali călători. În județul Mureș 167 de localitățile care nu beneficiază de legături de transport.

⁴¹ <http://www.adrcentru.ro/despre-noi/hotararile-si-procesul-verbal-al-sedintei-cdr-centru-din-data-de-26-septembrie-2017/>

Transportul public ecologic în municipiile din județul Mureș

Proiectele implementate din fondurile europene 2014-2020 crează premisele asigurării unui serviciu eficient de transport public de călători, în scopul reducerii numărului de deplasări cu autoturisme și a emisiilor CO₂ provenite din transportul motorizat.

În municipiul Târgu Mureș, urmare proiectelor cu finanțare europeană implementate de Primăria Târgu Mureș, în perioada 2020-2022 se va reforma transportul în comun în Târgu Mureș. Vor fi puse în circulație 126 de autobuze noi (47 electrice, 41 diesel și 38 hibrid), vor fi modernizate 137 de stații de autobuz și 3 capete de linie, vor fi amplasate 4 stații de încărcare a autobuzelor electrice, va fi creat un centru de comandă și control (dispecerat) și va fi introdus un sistem de e-ticketing.

În prezent, transportul de călători este asigurat prin 26 de linii urbane, deservite de 122 bucăți autobuze, din care: achiziționate în anul 2016: 13 bucăți secon-hand și 20 de bucăți autobuze noi preluate în administrare de la Municipiul Târgu Mureș. Parcul funcțional de autobuze este de aproximativ 89-90 bucăți. Diferența reprezintă autobuzele cu grad de uzură, care necesită reparații costisitoare⁴².

În municipiul Reghin se vor achiziționa 10 autobuze hibrid noi și moderne prin Programul Operațional Regional 2014-2020⁴³. Proiectul "Asigurarea mobilității în municipiul Reghin, județul Mureș" urmărește dezvoltarea mobilității urbane prin schimbarea accentului, de la o mobilitate bazată pe utilizarea autoturismelor și a autobuzelor vechi, la mobilitatea bazată pe mersul pe jos, la utilizarea bicicletei ca mijloc de deplasare, la utilizarea transportului public de înaltă calitate și eficiență, concomitent cu utilizarea unor categorii de vehicule nepoluante.

Servicii de taximetrie

În zonele urbane există o rețea dezvoltată de servicii private de taximetrie, tarifele practicate fiind accesibile populației.

3.5.1.5 Transportul alternativ- deplasările cu biciclete, trotinete și deplasările pietonale

În contextul în care, între 2010 și 2019, numărul deceselor cauzate de accidente rutiere în Europa a scăzut cu 23 %, conform datelor prezentate de Parlamentul European pe site-ul <https://www.europarl.europa.eu>, România se află în topul țărilor cu numărul cel mai mare de victime din accidente, în 2017 înregistrând 98 de cazuri raportate la un milion de locuitori, ceea ce reprezintă dublul mediei UE (49 cazuri).

⁴² <https://www.tirgumures.ro/pdf/PMUD%20Tirgu%20Mures%20-%20versiunea%20finala.pdf>

⁴³ <http://www.adrcentru.ro/comunicare/noi-autobuze-hibrid-si-strazi-modernizate-in-al-doilea-municipiu-al-judetului-mures/>

Conform INS Mureș, accidentele rutiere cauzatoare de vătămări corporale în județul Mureș au avut o creștere de 122,5% în 2018 față de anul 1999. Deși numărul persoanelor decedate în urma unui accident de mașină a scăzut în 2018 la 65 morți față de 116 morți în anul 1999, numărul persoanelor rănite în accidente de mașină a crescut de la 292 la 1086, raportat la aceeași perioadă de timp, deci cu 372% în 2018 față de anul 1999. Aceste date ar trebui să tragă un semnal de alarmă extrem de serios cu privire la siguranța rutieră în județul Mureș.

Unul dintre factorii pe care Uniunea Europeană îi ia în calcul în vederea scăderii numărului de accidentelor rutiere și a victimelor care rezultă în urma acestora este siguranța infrastructurii rutiere. În județul Mureș, ca de altfel în întreaga țară, infrastructura dedicată deplasărilor cu bicicleta/ trotineta este slab dezvoltată, atât în interiorul localităților, cât și între localități. În plus, multe localități rurale din județ nu beneficiază de trotuare nici măcar în lungul drumurilor principale care se suprapun cu drumuri județene sau naționale, pietonii fiind forțați să utilizeze strada pentru a se deplasa. Lipsa sau insuficiența acestui tip de infrastructură expune pietonii și bicicliștii la risc crescut de accidente. Rezolvarea acestei probleme devine și mai stringentă în contextul pandemic în care ne aflăm, având în vedere că teama de infectare poate descuraja utilizarea transportului în comun concomitent cu creșterea utilizării mijloacelor alternative de transport.

Dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete este necesară atât în interiorul localităților, cât și între localități. La nivelul teritoriului județului, pentru a crește accesibilitatea între localități, dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete ar trebui orientată înspre cei 10 poli locali de dezvoltare din județ (orașe și municipii), precum și în lungul centurilor ocolitoare propuse în jurul Târgu Mureș, Reghin, Sighișoara și Târnăveni.

Din experiența unuia dintre cele mai avansate țări în ceea ce privește dezvoltarea extensivă a infrastructurii de biciclete, aceasta poate avea implicații pozitive semnificative asupra economiei, asupra sănătății populației, precum și în ceea ce privește scăderea poluării cu CO₂. Alături de alte obiceiuri cetățenești laudabile, deplasarea cu bicicleta face parte dintr-un stil de viață sănătos. În medie, bicicliștii se îmbolnăvesc mai rar, sunt mai sănătoși și mai productivi.

De asemenea, bicicliștii ocupă puțin spațiu și, prin urmare, contribuie la un oraș mai accesibil, care este esențial pentru creșterea sa economică.

Municipiul Târgu Mureș deține cca 3 km piste de biciclete marcate.

3.5.1.6 Dezvoltarea sustenabilă a infrastructurii de transport. Investiții semnificative de realizat

Transportul, ca premisă pentru dezvoltarea economică și socială a tuturor zonelor regiunii, să poată contribui la diminuarea efectelor negative asupra mediului înconjurător, trebuie să beneficieze de investiții semnificative, constând în:

În privința rețelei de transport rutier

- construirea de infrastructuri noi – realizarea **autostrăzii** care leagă județul Mureș de Europa de Vest - **Autostrada Transilvania** (Turda – Târgu Mureș - Sighișoara – Brașov) și a autostrăzii care ar facilita legătura cu estul Europei, pe traseul **Târgu-Mureș – Iași – Ungheni (Republica Moldova)**.
 - construirea **drumurilor express** (Reghin – Tg. Mureș și Sovata – Odorheiu Secuiesc – Miercures Ciuc, Sighișoara – Mediaș – Teiuș, Târgu Mureș - (Acățari - Bălăușeri) - Sighișoara)
- construirea **centurilor ocolitoare pentru transferul traficului de tranzit a municipiului**
 - **Târgu-Mureș:**
 - în partea de E-SE, pe traseul Corunca – Livezeni-Ernei,
 - în partea Nord – Vest, pe traseul Ungheni - Ernei
 - pe traseul Corunca și Cristești,
 - pe traseul Ernei-Pănet;
 - **Reghin:** E-SE (Breaza - Suseni);
 - **Sighișoara;**
 - **Târnăveni.**
- municipiul Târgu-Mureș va trebui să realizeze un inel interior de circulație pe teritoriul său, în vederea eficientizării traseelor în oraș. (Prelungirea Căii Sighișoarei spre est și spre vest va scădea timpii de deplasare și implicit gradul de poluare prin reducerea consumului de carburant; Strada de legătură între Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu-Mureș și strada Livezeni și închiderea inelului pe latura paralelă cu râul Mureș.)
- Zona de pe malul drept al Mureșului care cuprinde localitățile aflate în apropiere de polul de dezvoltare Târgu Mureș: Sântioana, Nazna, Sâncraiu de Mureș, Sântana de Mureș, Curteni, Chinari și cartierul Unirii al municipiului beneficiază de o rezervă semnificativă de terenuri care atrag noi dezvoltări imobiliare. Pentru a avea o evoluție unitară și coerentă, este necesară constituirea unei axe de dezvoltare care să contrabalanseze vechea axa de dezvoltare a orașului de dincolo de râu (cea pe direcția Cluj- Reghin), paralelă cu această, și care să contribuie totodată la scăderea presiunii asupra municipiului. Astfel, este necesară realizarea unei artere de circulație paralelă cu râul Mureș care să lege localitățile din Sântana de Mureș, cartierul Unirii și localitățile din Sâncraiu de Mureș, și să cuprindă DJ 152 A (prin com. Sâncraiu), coridorul prezervat din cartierul Unirii, DC 146 (prin com. Sântana).
- asigurarea condițiilor de exploatare la standarde europene pe toate **drumurile naționale din județ**. Sunt prioritare pentru județul Mureș următoarele drumuri naționale: DN 16 Apahida-Reghin; DN 14 Teiuș-Blaj-Mediaș-Sighișoara; DN 14 A

Iernut-Târnăveni-Mediaș; DN 15 E Satu-Nou- Sânpetru de Câmpie-Râciu-Târgu-Mureș.

- drumurile județene având stare de viabilitate rea, respectiv drumurile județene de pământ și pietruite, trebuie modernizate prin asfaltare. Trebuie să beneficieze de prioritate drumurile intens circulate; cele care pot genera creștere economică, fiind în zone cu un real potențial turistic; drumurile care asigură legătura cu județele limitrofe, ceea ce va avea un impact deosebit atât asupra locuitorilor din zonele respective, cât și asupra vieții economico-sociale a întregului județ. În această categorie se înscriu:
 - DJ 151 D Ungheni – Acățari,
 - Drumul județean: Târgu Mureș-Band-Săulia-Sărmașu-limită jud. Bistrița Năsăud, format din DJ 152A, DJ 151A și DJ 151,
 - DJ 136 – DJ 136A Sîngeorgiu de Pădure – Bezid – limită jud. Harghita
 - DJ 153 C Reghin- Lăpușna-limită jud. Harghita,
 - DJ 151 Luduș-Sărmașu-Lechința
- Infrastructura de drumuri comunale și de interes local din localitățile rurale va trebui să conducă la asigurarea unui trai decent populației.
- Dezvoltarea mobilității prin asigurarea infrastructurii adecvate pentru favorizarea mersului cu bicicleta, în interiorul și în afara localităților

În privința rețelei de transport feroviar

- Modernizarea căii ferate pe traseul Ungheni-Reghin (în prezent cale ferată simplă neelectrificată) ar intensifica legăturile economice dintre cele două municipii în vederea constituirii unei arii metropolitane cu urbanizare intensă. Conexiuni rapide (feroviare) către noile zone dezvoltate ar evita aglomerarea șoselelor, produsă din cauza traficului care se dezvoltă rapid în zonele de locuit și cele industriale. O asemenea măsură ar îmbunătăți și transportul public pe ruta municipiul Târgu-Mureș - Aeroport „Transilvania”.
- Pe teritoriul municipiului Târgu-Mureș, calea ferată reprezintă o oportunitate în direcția promovării unui transport rapid, modern și puțin poluant, la nivel urban, metropolitan sau chiar dincolo de granițele zonei metropolitane.
- În contextul conectării Aeroportului „Transilvania” cu rețeaua de cale ferată, realizarea unui transport metropolitan pe cale ferată care să lege municipiul Târgu-Mureș de aeroport ar oferi o conectare mai bună, mai rapidă și mai confortabilă pentru turiștii și oamenii de afaceri care vin sau pleacă de pe Aeroportul Transilvania, și totodată ar încuraja deplasarea forței de muncă în acest areal.

Având în vedere condițiile de trafic rutier existente în zonă, precum și potențialul și oportunitatea dezvoltării unor serviciilor feroviare așa cum sunt prezentate mai sus, în scopul reducerii traficului auto și a poluării generate de acesta și pentru a sprijini tranziția municipiului și a județului către o mobilitate durabilă, se propune:

- Realizarea unui serviciu atractiv de transport feroviar la nivel metropolitan și regional pe ruta Luduș – Iernut – Aeroportul Transilvania – Târgu Mureș – Reghin, cu perspectiva de a deveni principala coloană vertebrală de mobilitate pe raza județului Mureș. Implementarea acestui serviciu ar intensifica legăturile economice dintre cele cinci municipii și orașe existente pe această axă – Luduș, Iernut, Ungheni, Târgu Mureș, Reghin - în vederea constituirii unei arii metropolitane cu urbanizare intensă. Conexiuni rapide (feroviare) către noile zone dezvoltate ar evita aglomerarea șoselelor, produsă din cauza traficului care se dezvoltă rapid în zonele de locuit și cele industriale. O asemenea măsură ar îmbunătăți și transportul public pe ruta municipiul Târgu-Mureș - Aeroport „Transilvania”. Realizarea unui astfel de proiect va include lucrări la infrastructura feroviară, garnituri feroviare (unități multiple de capacitate adecvată cu zero emisii), inclusiv facilități de întreținere (depou și echipamente) și de realimentare, lucrări la punctele de oprire existente (inclusiv mobilier urban și facilități pentru conectarea cu alte servicii de mobilitate durabilă) și amenajare de puncte de oprire suplimentare, realizarea de alte componente necesare pentru integrarea proiectului în infrastructura de mobilitate locală și regională.

De asemenea, având în vedere aceleași obiective privind reducerea traficului auto și a poluării generate de acesta și sprijinirea tranziției municipiului și a județului către o mobilitate durabilă în județul Mureș, se propune și:

- Construirea liniei ferate pe traseul Târgu-Mureș-Târnăveni-Sighișoara care ar scurta cu peste 200 km legătura dintre Târgu-Mureș și București și care va conecta municipiul Târnăveni la transportul feroviar.

Implementarea celor două proiecte propuse mai sus, concomitent cu diminuarea rolului pe care îl joacă rețeaua rutieră, va asigura corespondența cu **Master Planul General de Transport**, având un impact major asupra mobilității la nivel județean și efecte sensibile la nivel regional și interregional, așa cum descriem mai jos:

- creșterea eficienței sistemului de transport feroviar actual prin îmbunătățirea infrastructurii feroviare și optimizarea serviciilor de transport călători oferite. Se așteaptă ca beneficiile sistemului de transport să depășească costurile investițiilor.
- creșterea flexibilității de deplasare a populației din județ, din regiunea Centru și regiunile învecinate, călătorii având posibilitatea de a opta pentru varianta de deplasare mai sigură și mai prietenoasă cu mediul pe cale ferată, utilizând mijloace și servicii de transport moderne, eficiente și sigure în detrimentul deplasărilor pe cale rutieră care implică un risc crescut de accidente, costuri mai ridicate (inclusiv poluare) și alte inconveniente legate de utilizarea mijloacelor personale (cum ar fi lipsa locurilor de parcare la locul destinației, uzura autovehiculelor personale, etc.).
- scăderea semnificativă a poluării cu noxe provenită din traficul rutier intens desfășurat în zonă
- diminuarea numărului de accidente rutiere în județ

- creșterea gradului de conectare a județului Mureș la rețeaua națională și transeuropeană de transport, incluzând accesul la Aeroportul Transilvania
- sustenabilitatea modalității de transport: fiind un transport pe cale ferată - durabil prin natura sa - este mai eficient din punct de vedere energetic și are un grad mai scăzut de emisii
- contribuția la dezvoltarea economică echilibrată a zonei prin facilitarea deplasărilor în interiorul județului, regiunii de dezvoltare și chiar la nivel interregional în diverse scopuri: deplasare la locul de muncă, la cumpărături, în scop medical, turistic, cultural, educational, etc.

Conform celor de mai sus, proiectele propuse sunt în deplin acord cu Obiectivul General al MPGT și vor contribui la îndeplinirea acestuia, respectiv la *asigurarea condițiilor pentru a realiza un sistem de transport eficient, durabil, flexibil, sigur, echilibrat între modurile de transport, în armonie cu mediul și în conectivitate cu rețelele transeuropene de transport - precondiții esențiale pentru dezvoltarea economică a țării*, precum și la îndeplinirea Obiectivelor Strategice aferente, respectiv: eficiența economică, sustenabilitatea, siguranța, impactul asupra mediului, dezvoltare economică echilibrată, disponibilitatea finanțării

În plus, Proiectul TREN URBAN "Luduș – Iernut – Aeroportul Transilvania – Târgu Mureș – Reghin" se corelează cu alte proiecte regionale din MPGT, în sensul în care unele puncte de oprire vor funcționa și ca stații de transport intermodal:

- *Construcția Autostrăzii A3*
- *Modernizarea Aeroportului Transilvania*
- *Lucrări de reabilitare linie de cale ferată destinate serviciilor de turism pe ruta Tg. Mureș – Sovata*

În privința transportului intermodal

- Crearea **Centrului Intermodal de transport** la Ungheni la care se adaugă un terminal feroviar intermodal de transport marfă, conectat la rețeaua națională de cale ferată, la intersecția drumului european E 60, în apropierea **Aeroportului „Transilvania” Târgu-Mureș**, cu accent pe dezvoltarea componentei cargo, și a autostrăzii Timișoara - Târgu-Mureș – Iasi ar contribui la punerea economiei județului pe o traiectorie ascendentă de creștere sustenabilă.

3.5.2 Infrastructura de alimentare cu apă și apă uzată

Potrivit datelor Recensământului Populației și Locuințelor din anul 2011⁴⁴, din totalul locuințelor convenționale din județ, 69,2 % au alimentare cu apă în locuință **din sistem public sau propriu** (90,9% în municipii și orașe și 45,5 % în comune).

Cele mai mari ponderi ale locuințelor care au alimentare cu apă sunt înregistrate în municipiul Târgu Mureș (99,0 %) și în următoarele localități: municipiul Sighișoara (94,3%), municipiul Reghin (91,0%), municipiul Târnăveni (87,8%), orașul Luduș (87,1%), orașul Sovata (84,9%), orașul Ungheni (66,1%).

Procentul de conectare la sistemul de alimentare cu apă și rețeaua de canalizare, la nivel de județ, este mai ridicat în comparație cu media pe țară, așa cum se poate observa în tabelul de mai jos:

Alimentare cu apă	Județul Mureș	România ⁴⁵
Locuințe convenționale din județ cu alimentare cu apă în locuință	69,2%	66,7%
Locuințe convenționale din județ cu alimentare cu apă în locuință, în <i>mediul urban</i>	90,9%	91,6%
Locuințe convenționale din județ cu alimentare cu apă în locuință, în <i>mediul rural</i>	45,5%	37,2%

Canalizare	Județul Mureș	România
Locuințe convenționale din județ cu instalație de canalizare la o rețea publică sau la un sistem propriu	69,2%	65,1%

O rată ridicată de conectare la sistemele de alimentare cu apă și canalizare se întâlnește la comunitățile mari.

Situația generală a serviciilor se agravează pentru ambele tipuri de servicii, în cazul comunităților cu mai puțin de 10.000 locuitori. Populația rurală depinde în mod direct de fântânile tradiționale (cele mai multe din ele având o adâncime superficială și valori ridicate în conținut de fier și mangan), iar în cazul secetelor, este lipsită total și de această sursă de apă. Se pune astfel în pericol sănătatea populației, dar și asigurarea sursei de apă pentru animale.

⁴⁴ <http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/TS11.pdf>

⁴⁵ <http://www.recensamantromania.ro/wp-content/uploads/2012/08/TS11.pdf>

Accesul la serviciile publice de apă și apă uzată

Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă a reprezentat 57,59% din populația județului după domiciliu la 1 iulie 2018, totalizând 341.901 persoane, în creștere cu aproape 20.000 locuitori față de anul 2008 (322.067 persoane).

Rețeaua și volumul apei potabile distribuite

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Numărul localităților alimentate cu apă potabilă (la sfârșitul anului), din care:	79	80	80	80	80	81
• Municipii și orașe	11	11	11	11	11	11
Lungimea simplă a rețelei de apă potabilă (la sfârșitul anului) – km, din care:	2099,9	2213,6	2327,8	2352,7	2385,1	2400,2
• Municipii și orașe	888,1	952,6	981,9	982,3	982,3	982,3
Apă potabilă distribuită – total – mii.m ³ , din care:	18173	19122	19998	19645	20573	21212
• Pentru uz casnic	12270	12347	13161	13351	13778	13908

Sursa datelor: Anuarul Statistic al Județului Mureș - ediția 2020

Canalizare publică – sfârșitul anului

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Numărul localităților cu canalizare publică- total, din care:	43	45	47	49	51	52
• Municipii și orașe	11	11	11	11	11	11
Lungimea simplă a conductelor de canalizare - km	1086,4	1122,1	1189,3	1266,2	1327,4	1341,5

Sursa datelor: Anuarul Statistic al Județului Mureș - ediția 2020

Cu toate că se constată o creștere a numărului de localități racordate la rețeaua de apă și canalizare, în continuare este scăzut numărul localităților care beneficiază de aceste sisteme, în special în ceea ce privește gestionarea apelor uzate. Populațiile care sunt conectate la rețeaua de alimentare cu apă fără a beneficia de o canalizare adecvată, sunt expuse la riscuri mari privind sănătatea.

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Pentru îmbunătățirea calității și a accesului la infrastructura de apă și apă uzată a locuitorilor din județul Mureș, în anul 2011, Operatorul Regional SC Compania AQUASERV SA, a semnat un contract de finanțare în valoare de 110.875.965 Euro, sursa de finanțare fiind Programul Operațional Sectorial Mediu, Axa 1 (2007-2013). Valoarea actuală a proiectului după încheierea contractelor de lucrări și servicii este de 94.969.122 Euro.

Proiectul asigură orașelor din județul Mureș conformarea la Directiva europeană privind calitatea apei și la Directiva privind epurarea apelor uzate.

Nr. Crt.	Aria de acoperire a proiectului	Valoare inițială investiție - milioane Euro -
1	Târgu-Mureș	23,2
2	Reghin	10,7
3	Sighișoara	10,8
4	Tîrnăveni	13,7
5	Luduș	18,4
6	Iernut	7,7
7	Cristuru Secuiesc	4
8	Aducțiunea Voiniceni – Sărmașu	11,8
9	Aducțiunea Pănet – Band	3,4
10	Aducțiunea Valea Nirajului	7,2

Sursa datelor: Raportul lunar al Direcției Dezvoltare Regională și Implementare Proiecte din cadrul Consiliului Județean Mureș, pe baza Raportului lunar de progres nr.24 aferent lunii martie 2020, furnizat de SC Compania Aquaserv SA

Descrierea indicatorului de proiect– alimentare cu apă	Unitate	Valori țintă proiect
Reabilitare captare de suprafață	nr.	1
Extinderea și reabilitarea conductelor de aducțiune	km	100
Extinderea și reabilitarea rețelei de distribuție	km	63
Stații de pompare noi și reabilitate	nr.	13

Descrierea indicatorului de proiect– apă uzată	Unitate	Valori țintă proiect
Extinderi rețele de canalizare	km	77
Rețele de canalizare reabilitate	km	7,6

Descrierea indicatorului de proiect– apă uzată	Unitate	Valori țintă proiect
Conducte de refulare (noi și reabilitate)	km	7,5
Stații de pompare apă uzată noi și reabilitate	nr.	25
Stații de epurare noi și reabilitate	nr.	5

În cadrul proiectului au fost încheiate 16 contracte de lucrări, dintre care următoarele 13 (+1 proiect fazat) sunt finalizate.

Nr. crt.	Denumirea contractului de lucrări
1	Reabilitarea stației de epurare- linia nămolului la Târgu Mureș
2	Reabilitarea stației de tratare a apei la Târnăveni
3	Reabilitarea stațiilor de tratare a apei la Luduș și Iernut
4	Construirea unei noi stații de epurare, reabilitarea stației de epurare la Luduș și Iernut
5	Extinderea rețelei de canalizare, stații de pompare ape uzate și conducte de refulare la Reghin
6	Conducta de aducțiune Valea Nirajului
7	Reabilitare/extindere sisteme de alimentare cu apă potabilă și sisteme de canalizare, stații de pompare apă și ape uzate și conducte de refulare la Luduș și Iernut
8	Construcție conductă de aducțiune, stații de pompare apă potabilă, rezervor apă potabilă Band – Pănet
9	Reabilitare și extindere fază terțiară pentru Stație de epurare Reghin
10	Reabilitarea stațiilor de tratare a apei la Sighișoara și Cristuru Secuiesc -
11	Extinderea rețelei de canalizare, stații de pompare apă uzată și conducte de refulare la Târnăveni
12	Reabilitarea stației de epurare la Târnăveni
13	Captare și stație de tratare a apei la Miercurea Nirajului

În urma procesului de implementare a proiectului, trei Contracte de lucrări nu au putut fi finalizate și urmează procesul de fazare, cu finanțare din bugetul 2014-2020, prin Programul Operațional Infrastructură Mare, în cadrul proiectului „Fazarea Proiectului Extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în județul Mureș”. Termenul de finalizare estimat este 30.06.2023. Valoarea proiectului este de: 108.339.000 lei.

Lucrările fazate sunt următoarele:

1. **Aducțiune Voiniceni - Sărmașu** - Reabilitarea conductei de aducțiune, stații de pompare și rezervoare apă. Prin acest contract se reabilitează o aducțiune existentă, serviciul de alimentare cu apă potabilă nefiind întrerupt pe timpul execuției. Recepția lucrării s-a efectuat în data de 06.12.2019.
2. **Târgu-Mureș** - Reabilitarea/extinderea sistemului de alimentare cu apă potabilă și a sistemului de canalizare, stații de pompare apă potabilă, stații de pompare ape uzate și conducte de refulare, sistem SCADA. Stadiul fizic al lucrării în martie 2020 este de 99,35%. S-a declanșat procedura de recepție la 4 sectoare și 2 străzi.
3. **Sighișoara/Cristuru Secuiesc** - Reabilitare conductă de aducțiune, extindere rețele de apă potabilă și canalizare, stații de pompare apă potabilă, stații de pompare apă uzată și conducte de refulare. Stadiul fizic al lucrărilor în martie 2020 este de 72,30%.

Motivele care au determinat fazarea constau în întâzieri în semnarea contractelor de lucrări și implicit a începerii execuției lucrărilor, determinate de prelungirea perioadei procedurilor de atribuire (contestații, reluare proceduri de atribuire), respectiv întâzieri în perioada de execuție a lucrărilor, determinate de condiții fizice imprevizibile.

Evoluția stadiului fizic și valoric, în luna martie 2020, raportat de către SC Compania Aquaserv SA, este:

	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
STADIU FIZIC:	35,17%	73,24%	91,54%	93,15%	94,57%	97,88%
STADIU VALORIC	36,45%	68,49%	90,16%	91,58%	92,75%	94,06%

Un alt proiect major pentru îmbunătățirea parametrilor de calitate ai apei și colectarea, epurarea apelor uzate este **Proiectul regional de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată din județul Mureș perioada 2014-2020**, care are ca obiectiv realizarea de investiții pentru conformare în localități din mediul rural între 2.000 și 10.000 de locuitori.

Valoarea proiectului este de 132.313.181 Euro, din care:

- investiții în infrastructura de apă: 68.101.379 Euro
- investiții în infrastructura de canalizare: 64.211.802 Euro

Investiții principale:

- Aducțiunea Luduș – Miheș: 12.705.000 Euro
- Aducțiunea Fântânele – Bahnea: 6.534.000 Euro
- Construire Stație de tratare apă: 3.146.000 Euro
- Extindere SCADA: 3.552.507 Euro

- Uscător solar – aglomerarea Târnăveni: 1.199.000 Euro 25/84
- Uscător solar – aglomerarea Luduș: 968.000 Euro
- Uscător solar – aglomerarea Iernut 234.740 Euro
- Uscător solar – aglomerarea Reghin 1.488.300 Euro
- Uscător solar – aglomerarea Cristuru Secuiesc 406.560 Euro
- Mono incinerator nămol – aglomerarea Târgu Mureș 12.038.290 Euro

Stadiu:

În luna august 2019, Operatorul Regional SC Aquaserv SA a încheiat un contract de asistență tehnică pentru pregătirea aplicației de finanțare și a documentațiilor de atribuire pentru acest proiect, al cărui obiectiv este dezvoltarea documentațiilor tehnico-economice necesare pentru continuarea strategiei locale pentru dezvoltarea sectorului de apă și apă uzată, în vederea atingerii țintelor asumate de România prin Tratatul de Aderare la Uniunea Europeană.

În cursul lunii martie 2020 proiectul se află în stadiul elaborării studiilor preliminare necesare elaborării Studiului de fezabilitate și în faza de definire cât mai exactă a ariei proiectului (eliminare sau introducere de aglomerări) pentru definitivarea Listei Investițiilor Prioritare, aferente Master Planului de servicii de apă și canal din județul Mureș. Termenul de finalizare a studiului de fezabilitate este luna octombrie 2020.

Beneficiarii proiectului:

- 5 UAT-uri din mediul urban: Luduș, Ungheni, Iernut, Miercurea Nirajului, Târnăveni;
- 49 UAT-uri din mediul rural: Ogra, Adămuș, Crăciunești, Șăulia, Band, Daneș, Acățari, Deda, Zau de Câmpie, Gălești, Păneț, Bălăușeri, Mica, Ibănești, Glodeni, Livezeni, Valea Largă, Gheorghe Doja, Cuci, Ceuașu de Câmpie, Hodac, Batoș, Bahnea, Aluniș, Sânpetru de Câmpie, Lunca, Sânger, Bereni, Păsăreni, Gurghiu, Nadeș, Vărgata, Grebenișu de Câmpie, Coroisânmărtin, Ernei, Cristești, Gornești, Fântânele, Fărăgău, Neaua, Măgherani, Zagăr, Cozma, Miheșu de Câmpie, Suplac, Vețca, Vișoara, Voivodeni, Cucerdea;
- Pe traseul Aducțiunii Luduș – Miheș: Sânger, Papiu Ilarian, Tăureni, Valea Largă, Zau de Câmpie, Șăulia, Miheșu de Câmpie;
- Pe traseul Aducțiunii Fântânele – Bahnea: Bălăușeri, Coroisânmărtin, Suplac, Bahnea.

Termenul de finalizare a proiectului este 2032.

Cadrul instituțional al proiectelor cuprinde Asociația de Dezvoltare intercomunitară Aquainvest (ADI), care numără 95 de membrii (UAT). Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Aquainvest”, este persoană juridică de drept privat, cu statut de utilitate publică, înființat în 2008 în scopul reglementării, înființării, organizării, finanțării,

exploatării, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre.

Alte demersuri pentru îmbunătățirea accesului populației din mediul rural la rețeaua de alimentare cu apă și canalizare⁴⁶

Pe lângă proiectele mari derulate la nivel județean, gestionate de operatorul regional de apă SC Compania Aquaserv SA, în perioada 2014-2020, localitățile urbane și rurale au angajat **fonduri naționale** (prin Programul Național de Dezvoltare Locală I și II, Administrația Fondului pentru Mediu, Compania Națională de investiții), **fonduri europene** (prin Programul Național de Dezvoltare Rurală) și fonduri din **bugetul propriu** pentru îmbunătățirea accesului populației la serviciile de apă și apă uzată.

Astfel, Sighișoara, Reghin, Iernut, Miercurea Nirajului au finalizat sau au în curs de implementare în total 7 proiecte, în valoare de 45.816.175 lei.

În mediul rural, 51 de unități administrativ teritoriale au accesat fonduri în valoare totală de 593.055.578 lei, în cadrul a 90 de proiecte, care au fost finalizate sau se află în curs de implementare.

Proiectele de mai sus reprezintă un pas semnificativ către atingerea obiectivelor generale de asigurare a unei alimentări continue cu apă potabilă curată a întregii populații din județ și de reducere a riscului la adresa sănătății umane și a mediului cauzat de tratarea necorespunzătoare a apelor uzate.

3.5.3 Alimentarea cu gaze naturale (uz casnic și industrial)

Rețeaua de distribuție a gazului metan, potrivit datelor statistice din anul 2018⁴⁷, are o lungime de 3459,8 km, județul Mureș ocupând locul I în Regiunea Centru în această privință. Numărul unităților administrativ –teritoriale în care se distribuie gazul este de 82, din care 11 municipii și orașe, într-o ușoară creștere față de anul 2000, când nr. localităților în care se distribuia gazul metan era 75.

Deși județul Mureș este cel mai important producător de gaz metan din România, nu toate comunele sunt racordate la rețeaua de gaz metan. Astfel, în special comunele din partea nord-est, din aria montană și cea subcarpatică, dar și unele comune din Podișul Târnavelor, nu au acces la rețeaua de distribuție a gazelor naturale.

Societatea Națională de Transport Gaze Naturale "Transgaz S.A." a demarat în anul 2019 întocmirea unui studiu tehnico-economic pentru extinderea conductei magistrale de transport gaz metan în vederea racordării localităților din zona de Nord a județului Mureș

⁴⁶ Sursa datelor: Raportul de monitorizare privind stadiul implementării PDJ Mureș 2014-2020, elaborat de DDRIP din cadrul Consiliului Județean Mureș, pe baza datelor furnizate de u.a.t.

⁴⁷ https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/01/GOS116B_2018.pdf

(Brâncovenești, Rușii Munți, Aluniș, Vătava, Deda, Răstolița, Lunca Bradului și Stânceni) la rețeaua de distribuție a gazelor naturale.

În județul Mureș, cei mai importanți consumatori de gaze naturale sunt companiile din industrie, aceștia deținând o pondere de 36,66% din consumul județean de gaze naturale în anul 2018. Combinatul chimic AZOMURES Târgu-Mureș și Centrala Termoelectrică Iernut sunt caracterizate ca mari consumatoare de gaze naturale.

Volumul gazelor naturale distribuite pe tipuri de consumatori (mii mc)⁴⁸

Anul	Volumul gazelor naturale distribuite (mii m ³)		
	Total	Uz casnic	Uz industrial
2006	382985	165583	217402
2007	1059552	143367	916185
2008	861786	157971	703815
2009	875612	143074	732538
2010	1030857	145558	885299
2015	207053	133205	73848
2016	214941	138614	76327
2017	220991	142576	78415
2018	215969	136807	79162

3.5.4 Energia termică

În anul 2018, în județul Mureș într-o singură localitate urbană se distribuie energie termică (față de 12 localități - 7 urbane și 5 rurale- în anul anul 2000).

Producerea energiei termice se realizează tot mai mult în centrale individuale de apartament, în timp ce sistemul centralizat pierde teren ca urmare a creșterii tarifelor și a găsirii unor soluții alternative din partea consumatorilor. În marea majoritate a cazurilor combustibilul utilizat este gazul metan; numărul de gospodării în care se utilizează lemnul și produsele obținute prin prelucrarea și valorificarea deșeurilor din lemn – peleți, brichete, granule, etc. pentru obținere de energie termică este în creștere.

⁴⁸ Sursa: Institutul Național de Statistică

3.5.5 Energia electrică

Unitatea reprezentativă pentru producerea energiei electrice este Centrala Termoelectrică de la Iernut, parte a Societății Naționale de Gaze Naturale Romgaz SA și care utilizează drept combustibil gazul metan.

În domeniul producerii de energie electrică, Romgaz și-a propus “eficientizarea activității prin realizarea unor investiții pentru creșterea randamentului Centralei termoelectrice (CTE) Iernut la minim 55%, încadrarea în cerințele de mediu (emisii NOx, CO₂) și mărirea siguranței de exploatare”.⁴⁹

SNGN Romgaz a decis construcția unei centrale noi, într-o variantă constructivă ciclu combinate cu turbine cu gaz (CCTG) la o putere instalată de max. 430 MW și eficiență energetică brută la sarcină nominală de peste 56%. Termenul de finalizare a lucrărilor, în valoare de peste 268 milioane de euro, fără TVA, este trimestrul IV/2020.

Distribuirea energiei electrice se realizează de către unitatea teritorială a S.C. FDFEE Electrica Transilvania Sud S.A. – SDFEE Târgu Mureș, ce deservește beneficiarii grupați în mari consumatori, mici consumatori și consumatori casnici.

Potrivit rezultatelor definitive ale Recensământului din anul 2011 în județul Mureș 99,14% din locuințele convenționale din municipii și orașe dispun de instalație electrică, iar în mediul rural 96,6%. La finele anului 2019, potrivit unei situații centralizatoare întocmite de Consiliul Județean Mureș pe baza datelor furnizate de u.a.t, în 19 localități urbane și rurale au fost identificate nevoi de extindere a rețelelor existente pentru minim 15 gospodării.

La nivelul județului Mureș, în cadrul a 26 de u.a.t, există în total 105 gospodării situate la cel puțin 2 km față de rețeaua de distribuție a energiei electrice. În luna aprilie 2019, Administrația Fondului pentru Mediu a lansat Programul privind instalarea de sisteme fotovoltaice pentru gospodării izolate neracordate la rețeaua de distribuție a energiei electrice. Obiectul programului îl reprezenta finanțarea achiziționării și instalării sistemelor de panouri fotovoltaice care folosesc sursele de energie regenerabilă, nepoluante pentru gospodăriile situate la cel puțin 2 km față de rețeaua de distribuție a energiei electrice, cu destinația de locuință a unei persoane fizice. Din județul Mureș 2 u.a.t (orașul Miercurea Nirajului și comuna Albești) au solicitat finanțare pentru 12 gospodării. O problemă legată de deservirea cu energie electrică se constată în zonele principalelor investiții din județ, unde se constată un deficit de putere instalată.

În zona Ungheni se concentrează activități industriale consumatoare de energie: Parcul Industrial Vidrasău, Aeroportul “Transilvania” Târgu-Mureș, Parcul auto pentru sporturi cu motor, depozitul zonal de deșeuri din comuna Sânpaul, etc. Crearea unui nou nod energetic în această zonă este necesar și în perspectiva extinderii Aeroportului și a parcului industrial în viitorul apropiat, dar și pentru dezvoltarea unui terminal intermodal de transport la Ungheni.

⁴⁹ Adresa nr. 3886/11.06.2020 a SNGN Romgaz SA

Surse alternative de energie

Județul Mureș deține un potențial semnificativ de surse regenerabile de energie. Datorită cadrului natural existent, principalele surse de energie regenerabilă în județul Mureș sunt: energia solară, energia hidroelectrică, biomasa și deșeurile disponibile pentru incinerare. În județul Mureș tehnologia solară fotovoltaică se remarcă drept cea mai fezabilă soluție pentru energie regenerabilă, însă care este foarte puțin exploatată.

1. Energia solară:

În anul 2020, în județul Mureș există un număr de 12 parcuri fotovoltaice, amplasate în următoarele localități: municipiul Târgu Mureș (STR. Barajului), orașul Miercurea Nirajului, sat Chirileu/ comuna Sînpaul, sat Bernadea/ comuna Bahnea, localitatea Voivodeni/ comuna Glodeni (2 parcuri), sat Păcureni/ comuna Glodeni, sat Glodeni/ comuna Glodeni, comuna Ernei, comuna Ghindari, comuna Idecu de Jos, sat Coasta Mare/ comuna Râciu⁵⁰.

În ultimii ani, crește numărul panourilor solare în locuințele individuale. Prin Administrația Fondului pentru Mediu, statul suportă o parte din cheltuielile efectuate de persoanele fizice cu instalarea sistemelor de încălzire pe baza de panouri solare. Această sursă de energie regenerabilă este deosebit de populară în rândul beneficiarilor datorită avantajelor pe care le prezintă – reduce costurile cu energia consumată, este nepoluantă, infinită și gratuită.

Prin Programul privind instalarea sistemelor de încălzire regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire" **Casa Verde clasic** – sesiunea 2016, fondurile alocate județului Mureș au fost în valoare de 1.642.548 lei, fiind suplimentate ulterior cu 25%. În sesiunea 10-24 octombrie 2016, au fost depuse 364 de dosare, 362 pentru panouri solare presurizate și 2 pentru pompe de căldură. Din cele 364 de dosare depuse, au primit aprobare un număr de 291 de dosare. Au fost semnate 277 contracte de finanțare și depuse un număr de 267 dosare de decont.

Un alt program guvernamental destinat persoanelor fizice este cel privind instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică, în vederea acoperirii necesarului de consum și livrării surplusului în rețeaua națională – **Casa Verde Fotovoltaice**. În urma evaluării la nivel național a cererilor depuse în cadrul primei sesiuni (iunie 2020), un total de 12.718 solicitări au fost declarate eligibile pentru finanțare, în valoare de circa 252 milioane de lei.⁵¹

Acest program s-a derulat între beneficiari și Administrația Fondului pentru Mediu; APM Mureș nefiind intermediar în acest proces, nu deține date referitoare la acest program în județul Mureș.

⁵⁰ Sursa datelor: Agenția pentru Protecția Mediului Mureș. Data situației: iulie 2020

⁵¹ https://www.afm.ro/main/programe/sisteme_fotovoltaiice/2020/comunicat_presa_fotovoltaiice-2020_06_11.pdf

2. **Energia hidrolică:**

Deși sunt importante resursele hidroenergetice ale rețelei de ape curgătoare din județul Mureș, ele sunt valorificate în mică parte prin **hidrocentralele de mică putere** amplasate în bazinul superior al Mureșului și al Târnavei Mici.

Centrala hidroelectrică Răstolița este o investiție realizată în proporție de peste 90% și este una din cele mai importante obiective de investiții în în sectorul de producere și transport al energiei electrice la nivelul României⁵².

Hidrocentrala dezafectată din Târgu-Mureș: re tehnologizarea și punerea în funcțiune a acesteia ar putea fi o alternativă pentru asigurarea iluminatului public din municipiul Târgu-Mureș.⁵³ În prezent hidrocentrala, aflată în proprietatea SC Hidroelectrică SA, se află în conservare.

3. **Biomasa:**

Culturile de plante energetice, deșeurile vegetale și reziduurile lemnoase din exploatațiile forestiere pot reprezenta o sursă de energie verde valorificabilă în zona noastră.

Regiunea Centru dispune de un semnificativ potențial energetic al biomasei forestiere. Potrivit studiului realizat de ICEMENERG SA, Mureș și Alba sunt județele din Regiunea Centru cu cel mai mare potențial energetic al biomasei, având împreună aproape 60% din potențialul exploatabil al Regiunii Centru.⁵⁴

4. **Energia geotermală:**

În zona puțurilor epuizate din fostele exploatări ale gazelor naturale (ex: Ungheni) există surse de apă geotermală, care investigată și dezvoltată, poate fi o sursă pentru energie termică.⁵⁵

Sursele de energie regenerabilă reprezintă o soluție de viitor pentru dezvoltarea de sisteme energetice eco-eficiente, cu impact minim asupra mediului: producerea de energie electrică și termică în cogenerare, îmbunătățirea eficienței energetice la clădirile publice, reducerea consumului iluminatului public.

Sursele de energie regenerabilă pot fi integrate și în domeniul transportului, prin autobuze cu eficiență energetică ridicată.

⁵² Strategia energetică a României 2019-2030, cu perspectiva anului în 2050, Capitolul VI.6.7. Investiții în sectorul energiei electrice

⁵³ Strategia energetică a Municipiului Târgu Mureș pentru perioada 2019-2025, pag. 41
<https://www.tirgumures.ro/politicistrategii/STRATEGIA%20ENERGETICA.pdf>.

⁵⁴ Analiza evoluției politicilor regionale, naționale și europene privind bioenergia și producerea de energie prin utilizarea biomasei

https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1504270036.pdf

⁵⁵ Strategia de dezvoltare a Zonei Metropolitane Târgu-Mureș, p. 173

3.5.6 Infrastructura de telecomunicații

Comunicațiile electronice în bandă largă au devenit o prioritate la nivel mondial în a doua jumătate a anilor 1990, ca rezultat al faptului că societatea bazată pe cunoaștere are un impact semnificativ asupra competitivității, dezvoltării rapide a comunicațiilor și a tehnologiilor IT, precum și asupra liberalizării piețelor telecom⁵⁶.

Sisteme de telefonie fixă și mobilă

În județul Mureș servicii de telefonie fixă sunt furnizate de compania Telekom, care a evoluat de la un fost monopol de stat la o companie privată, conectată la tehnologia sofisticată a acestui mileniu și de către compania RCS & RDS, care și-a dezvoltat propria infrastructură de telecomunicații pe suport de fibră optică.

O ascensiune puternică a cunoscut și telefonia mobilă, serviciile oferite de companiile de telefonie mobilă, cu acoperire națională Digi, Orange, Telekom și Vodafone fiind accesibile pentru populație.

Televiziune prin cablu

Pe teritoriul județului se recepționează prin intermediul operatorilor de cablu TV o gamă variată de posturi publice și private de televiziune naționale și internaționale.

În municipiul Târgu-Mureș funcționează Studioul Regional Târgu-Mureș al postului public TVR și posturi particulare de interes local/regional: Ardeal TV, Erdély TV SD/HD, Antena 3 Târgu Mures, TVR Târgu Mures, Zona TV, Sóvidék HD, Televiziunea Târgu-Mures (TTM), City TV, AS-TV Târnăveni, M9 SD/HD.⁵⁷

În Târgu-Mureș, funcționează un post public de radio regional, care emite pe unde medii și ultrascurte, emisiuni în limba română, maghiară și germană, cărui i se adaugă numeroase alte posturi private pe unde ultrascurte.

Acces la internet

Conform Cercetării statistice privind accesul populației la tehnologia informațiilor și comunicațiilor în gospodării (TIC)⁵⁸ existente în locuințele din mediul urban și rural din România, realizat în anul 2019, pe eșantion în vârstă de 16-74 ani, din totalul gospodăriilor din România, peste trei sferturi, respectiv 75,7%, au acces la rețeaua de internet de acasă, în creștere cu 3,3 puncte procentuale față de anul anterior. Proporția persoanelor de 16-74 ani care au folosit vreodată internetul a fost de 82,3%, cu 3,5 puncte procentuale mai mult față de anul anterior.

⁵⁶ Strategia guvernamentală de dezvoltare a comunicațiilor electronice în banda largă în România pentru perioada 2009-2015, aprobată prin HG nr. 444/2009 Monitorul Oficial 525 din 30 iulie 2009 (M. Of. 525/2009)

⁵⁷ <https://www.media-max.ro/lista-posturi-tv-locale-regionale/>

⁵⁸ https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/tic_r2018_1.pdf

În anul 2019, peste trei sferturi dintre gospodăriile din România (75,7%) au acces la rețeaua de internet de acasă, 61,8% dintre acestea fiind localizate în mediul urban.

Tipurile de conexiune folosite la accesarea internetului de acasă sunt în proporție de 78,4% conexiunile broadband fixe (conexiunile de bandă largă fixe), urmate de conexiunile broadband mobile (64,2%) și de conexiunile narrowband (9,7%).

Din totalul persoanelor cu vârsta cuprinsă între 16 și 74 ani, proporția celor care au folosit vreodată internetul a fost de 82,3%.

77,0% folosesc internetul cu frecvență zilnică sau aproape zilnică, în creștere cu 1,5 puncte procentuale față de anul 2018 (77,0% față de 75,5%).

Pe regiuni de dezvoltare, ponderea persoanelor care au utilizat vreodată internetul a fost de 91,7% în regiunea Vest care constituie cel mai ridicat procent din țară, urmată de regiunile București – Ilfov (90,4%) și Nord – Vest (86,9%). La polul opus se află regiunile Sud-Muntenia (77,3%) și Sud-Est (75,2%).

Proporția bărbaților care folosesc sau au folosit vreodată internetul este puțin mai mare decât cea a femeilor: 83,6% față de 81,1% , diferența fiind de 2,5 puncte procentuale, în creștere față de anul 2018 când se înregistra o diferență de 1,8 puncte procentuale. Ponderile persoanelor care utilizează internetul descresc odată cu înaintarea în vârstă. Astfel, ponderea persoanelor care utilizează internetul din grupa de vârstă 16-34 ani a fost de 95,9% în timp ce pentru grupa de vârstă cuprinsă între 55 și 74 ani este de 59,9%.

Structura persoanelor de 16-74 ani, după utilizarea internetului, pe grupe de vârstă, în anul 2019

- Procente -

Grupa de vârstă	Persoane care nu au folosit internetul niciodată	Persoane care folosesc sau au folosit vreodată internetul	Din care:	
			În ultimele 3 luni ¹⁾	Cu mai mult de 3 luni în urmă ¹⁾
16 – 34 ani	4,1	95,9	96,2	3,8
35 – 54 ani	10,5	89,5	90,6	9,4
55 – 74 ani	40,1	59,9	76,8	23,2

¹⁾precedente lunii aprilie 2019

Sursa: https://insse.ro/cms/sites/default/files/com_presa/com_pdf/tic_r2018_1.pdf

3.5.7 Infrastructura sanitară

În anul 2018, sistemul de sănătate a județului Mureș, are în componență 1869 de unități sanitare, publice și private⁵⁹, prin care se asigură toată gama de servicii medicale specializate, necesare pentru prevenirea, diagnosticarea și tratarea bolilor. 89,45%, adică 1672 de unități sanitare sunt în proprietate privată.

Tipuri de unități sanitare	Număr de unități sanitare				
	existente în anul 2019				
	Total	din care:			
		Proprietate publică	Proprietate privată	Urban	Rural
Spitale	14	9	5	14	0
Ambulatorii de specialitate	6	2	4	6	0
Ambulatorii integrate ale spitalelor	9	9	0	9	0
Policlinici	36	0	36	35	1
Dispensare medicale	5	5	0	5	0
Centre de sănătate mintală	3	3	0	3	0
Unități medico-sociale	1	1	0	0	1
Centre medicale de specialitate	3	1	2	1	1
Centre medicale de specialitate cu paturi de spital	2	0	2	2	0
Puncte de lucru ale centrilor de dializă	3	0	3	2	1
Cabinete medicale școlare	87	87	0	86	1
Cabinete medicale studențești	1	1	0	1	0

⁵⁹ Anuarul Statistic al Județului Mureș – anul 2019, pag. 58

Tipuri de unități sanitare	Număr de unități sanitare				
	existente în anul 2019				
	Total	din care:			
Proprietate publică		Proprietate privată	Urban	Rural	
Cabinete medicale de familie	301	0	301	163	138
Societate medicală civilă	3	0	3	3	0
Cabinete stomatologice	470	1	469	367	103
Societate stomatologică civilă medicală	1	0	1	1	0
Cabinete medicale de specialitate	358	0	358	355	3
Societate civilă medicală de specialitate	4	0	4	4	0
Farmacii	238	11	227	164	74
Puncte farmaceutice	52	0	52	0	52
Depozite farmaceutice	11	0	11	11	0
Laboratoare medicale	179	56	123	176	3
Laboratoare de tehnică dentară	55	0	55	55	0
Centre de transfuzie	1	1	0	1	0
Alte tipuri de cabinete medicale	45	7	38	45	0
Total	1888	194	1694	1509	379

În anul 2019, în județul Mureș existau 4035 paturi de spital, inclusiv centre de sănătate (din care în proprietate privată 237)⁶⁰, ceea ce situează județul Mureș pe locul 9 nivel național. După numărul de medici din județ, la nivelul României ne situăm pe locul 6, iar după stomatologi pe locul 8.

392 medici de familie asigură **asistența medicală primară** pentru un număr total de cca. 591.543 de locuitori la nivelul județului (1 iulie 2019).

În județul Mureș există **9 spitale publice**, fiecare cu ambulator integrat (policlinică), situate în **mediul urban**.

⁶⁰ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

Nr. Crt.	Unitatea sanitara	Nr. secții	Număr paturi - 2019-
1	Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu-Mureș	28	1089
2	Spitalul Clinic Județean Mureș	19	1182
3	Institutul de Urgență pentru Boli Cardiovasculare și Transplant Târgu-Mureș	6	210
4	Spitalul Municipal Sighișoara	5	246
5	Spitalul Municipal "Dr. Eugen Nicoara" Reghin	12	264
6	Spitalul Municipal "Dr. Gh. Marinescu" Târnăveni	10	575
7	Spitalul Orășenesc "Dr. Valer Russu" Luduș	5	216
8	Spitalul Orășenesc Sîngeorgiu de Pădure	3	49
9	Spitalul Sovata-Niraj	4	33

Managementul asistenței medicale a se asigură de către autoritățile administrației publice locale: Spitalul Clinic Județean Mureș și Spitalul Municipal „Dr. Gh. Marinescu” din Târnăveni au intrat sub autoritatea Consiliului Județean Mureș, Spitalele din Sighișoara, Reghin, Luduș, Sângeorgiu de Pădure și Sărmașu au fost transferate sub autoritatea primăriilor municipale și orășenești. Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu-Mureș a rămas sub autoritatea Ministerului Sănătății, iar clădirile în care funcționează secțiile fac parte din domeniul public al UAT Județul Mureș.

Principalele unități sanitare spitalicești în municipiul Târgu Mureș:

Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș este o unitate sanitară publică în subordinea Ministerului Sănătății, fiind clasificat în categoria I – nivel de competență foarte înalt. Este una din cele mai mari unități sanitare publice din Transilvania, de interes local, județean și regional, care asigură servicii medicale diagnostice, terapeutice, de expertiză, de consiliere, de prevenție, de asistență socială și de recuperare. Activitatea primordială a spitalului este acoperirea patologiei de urgență.

Activitatea medicală derulată în cadrul spitalului contribuie la brandul orașului Târgu-Mureș.

Institutul de Urgență pentru Boli Cardiovasculare și Transplant Târgu Mureș, reprezintă o unitate de elită în asistența medicală din România, oferind o gamă largă de servicii medicale prin secțiile clinice, compartimentele și laboratoarele din structura acestuia.

Unitatea de Primiri Urgențe (UPU) - SMURD este cea mai modernă unitate de primiri urgențe din țară, unde activitatea medicală se desfășoară în spații eficient delimitate, dotate cu echipamente medicale de ultimă generație: cameră resuscitare, urgențe imediate, urgențe minore, observator critici, mici intervenții, CT, laborator, urgențe pediatrie, cameră decontaminare, telemedicină, cameră examinări endoscopice.

Începând cu 16.12.2015 în structura UPU – SMURD a fost inclus Centrul Național de Formare în Asistență Medicală de Urgență în Coordonarea Accidentelor cu Multiple Victime. La Sărmașu, UPU SMURD dispune de cabinet medicină dentară de urgență și punct de lucru.

Spitalul Clinic Județean Mureș (SCJM) este o unitate sanitară publică cu paturi, de interes local, județean și regional. În afara gamei variate de servicii medicale, în spital se desfășoară și activități de învățământ medico-farmaceutic, postliceal, universitar și postuniversitar, de educație medicală continuă, precum și de cercetare științifică medicală.

Spitalul Clinic Județean Mureș funcționează ca un spital pavilionar pe întreg arealul municipiului Târgu-Mureș. Secțiile care îi compun structura (22 secții și 4 compartimente) sunt dispersate în 14 clădiri, de regulă vechi, a căror întreținere și reabilitare presupune costuri mari. O măsură de eficientizare a funcționării Spitalului poate fi restrângerea ariei desfășurate a clădirilor, prin comasarea secțiilor care funcționează în mai multe locații din municipiul Târgu-Mureș în 2-3 clădiri. Măsura ar viza secțiile de Oncologie, Oftalmologie, Obstetrică-Ginecologie, Endocrinologie, Dermatologie, Sterilizare și Clinicile de Boli Infecțioase.

Lucrări de modernizare și dotare în perioada 2007-2020

După anul 2010, în spitalele din județul Mureș a început un proces vizibil de reabilitare a clădirilor și de modernizare a aparaturii medicale. Pe lângă sumele importante alocate de către Ministerul Sănătății și Consiliul Județean Mureș pentru îmbunătățirea serviciilor sanitare oferite populației s-au accesat și fonduri europene.

În perioada de programare financiară 2007-2013, Consiliul Județean Mureș, prin Programul Operațional Regional (POR), a modernizat și a dotat cu aparatură, instrumentar medical și mobilier specific 18 cabinete medicale de specialitate din cadrul ambulatoriului Spitalului Clinic Județean Mureș din 2 locații (B-dul 1 Decembrie 1918 și Str. Gh. Marinescu nr. 1). Tot prin POR, s-au reabilitat, modernizat și echipat două ambulatorii aparținând Spitalului Clinic Județean de Urgență Târgu-Mureș (Ambulatoriul general și Ambulatoriul ORL), în total 14 cabinete medicale, inclusiv sălile de tratament. Valoarea celor două proiecte este de peste 30 milioane de lei.

În perioada 2014-2020, fondurile destinate infrastructurii de sănătate prin POR au vizat reabilitarea/modernizarea/ dotarea ambulatorilor de specialitate, a unităților de primiri urgențe și s-a urmărit eficientizarea energetică a clădirilor de spital. În județul Mureș beneficiarii direcți ai fondurilor europene (POR, Axa prioritară 8) pentru înnoirea gamei de echipamente și dispozitive medicale deținute au fost cele 9 unități spitalicești publice din orașe, în parteneriat cu Ministerul Sănătății. Prin proiect s-a urmărit modernizarea și tehnologizarea la nivel european al infrastructurilor sanitare deficitare, care utilizează în continuare aparatura uzată fizic și moral, prin achiziția de echipamente noi și eficiente, ce aduc atât o creștere calitativă a serviciilor oferite, cât și o creștere cantitativă a numărului de persoane beneficiari de servicii medicale, îmbunătățind starea de sanitate publică la nivel național, regional și local. Valoarea investițiilor s-a ridicat la peste 46 milioane de lei.

Tot prin POR 2014-2020, au fost modernizate și dotate ambulatoriul Spitalului Orășenesc Dr. Valer Russu, respectiv al Spitalului Orășenesc din Sângeorgiu de Pădure, în valoare totală de aproape 15 milioane de lei.

Consiliul Județean Mureș a depus în anul 2018 spre finanțare prin POR 2014-2020 proiectul „Dotarea Ambulatoriului integrat al Spitalului Municipal "Dr. Gheorghe Marinescu" Târnăveni”, care însă din lipsă de fonduri nu a beneficiat de finanțare. Proiectele care vizau modernizarea UPU – SMURD, amenajarea unui heliport și eficientizarea energetică a două clădiri de spital (Secțiile Oncologie și Pneumologie) nu au îndeplinit criteriile de eligibilitate impuse prin Ghidul solicitantului.

Consiliul Județean Mureș a alocat în perioada 2016-2019 peste 40 de milioane de lei pentru investiții la cele două spitale din subordinea sa. La Spitalul Clinic Județean Mureș și la Spitalul Gh. Marinescu din Târnăveni au fost realizate următoarele investiții mari:

- Construcția unui nou buncăr de radioterapie la Secția Clinică de Oncologie, finalizat la sfârșitul anului 2019,
- Reabilitarea Clinicii de Oncologie, în 2020 în curs de realizare,
- Instalarea de ascensoare în mai multe clădiri ale spitalului care nu dețineau asemenea facilități;
- lucrări de reparații în cele 22 de imobile aparținând SCJM;
- demararea unui program de reamenajare a parcurilor și a spațiilor verzi aparținând Secțiilor Spitalelor,
- dotarea spitalelor cu peste 90 de echipamente medicale moderne.

Și în mediul rural, autoritățile publice locale s-au preocupat să îmbunătățească infrastructura sanitară. Astfel, în 19 localități au fost finanțate din bugetul local, din PNDR

sau prin PNDL proiecte de înființare, renovare, modernizare dispensare medicale, în valoare totală de aproape 20 milioane de lei.⁶¹

Provocări legate de gestionarea epidemiei COVID 19

Spitalul Clinic Județean Mureș a beneficiat de investiții din bugetul local pentru a face față provocării generate de epidemia de coronavirus. Având acest context epidemiologic, din bugetul Județului Mureș au fost efectuate investiții în dotări independente pentru Secția Anestezie-Terapie Intensivă și s-a amenajat un spital modular prin transformarea și dotarea sălii de sport al UMFST Târgu Mureș.

Servicii medicale în mediul rural

În localitățile Ibănești, Deda și Râciu funcționează **substații SMURD**.

În localitățile Band, Șăulia și Zau de Câmpie funcționează **centre de permanență fixe**, care asigură servicii de asistență medicală primară, în zilele lucrătoare, după terminarea programului de lucru și în cursul nopții, precum și în zilele nelucrătoare și de sărbătoare. Toate cele 3 centre funcționează în cabinetele medicilor de familie. Centrele dispun de dotarea minimă necesară și personalul minim necesar, conform reglementărilor legale în vigoare: 5-7 medici titulari/centru și deservește o populație între 9600 și 10.400 persoane din 11 sate

Centrul medico-social Deda funcționează cu un număr total de 15 paturi aprobate.

Serviciile de îngrijiri medicale la domiciliu se acordă de către unități furnizoare de îngrijiri medicale la domiciliu, persoane fizice, sau juridice, autorizate și evaluate, alții decât medicii de familie, care încheie contracte cu casele de asigurări de sănătate pentru aceste servicii. În județul Mureș se furnizează asemenea servicii de către: Organizația Caritas Alba Iulia, Fundația Creștină Diakónia.

Și în cadrul **căminelor pentru vârstnici** din sistemul public și privat, se asigură asistență medicală.

În concluzie, se poate afirma că în mediul rural pacienții au acces la un număr redus de unități sanitare specializate, ori în unele localități acestea nu există, motiv pentru care sunt nevoiți să se deplaseze în orașe pentru servicii medicale complexe.

Rețeaua de distribuție a apei potabile și de colectare a apei uzate slab dezvoltate, în multe localități, chiar inexistente, lipsa infrastructurii corespunzătoare în zona rurală, pot fi motive pentru lipsa ambulatoriilor de specialitate în mediul rural, deficiențele în asigurarea asistenței medicale de urgență, instabilitatea cadrelor sanitare și amplificarea migrației personalului sanitar calificat. De asemenea, distanța dintre domiciliu și cabinetul de specialitate din urban, starea drumurilor de legătură cu localitatea urbană, condițiile și

⁶¹ Date centralizate de DDRIP din cadrul Consiliului Județean Mureș, pe baza informațiilor transmise de u.a.t în noiembrie 2019.

posibilitățile de transport în comun, factorul timp și nu în ultimul rând, factorul financiar, condiționează accesibilitatea pacienților la serviciile de sănătate.

Procesul de modernizare trebuie continuat pentru toate unitățile sanitare, fiind necesare lucrări de reabilitare a clădirilor, precum și lucrări de înnoire a echipamentelor existente și de achiziționare de noi echipamente medicale performante derulării activităților medicale. Utilizarea eficientă a resurselor de energie trebuie să fie o prioritate pentru unitățile sanitare, nu doar pentru îmbunătățirea condițiilor de confort interior și reducere a cheltuielilor aferente utilităților, ci și pentru reducerea emisiilor poluante generate de producerea, transportul și consumul de energie.

În Municipiul Târgu Mureș și zona sa de influență un domeniu emergent este cel al medicinei alternative.

Terapii și tratamente alternative - care s-au dezvoltat în județ în ultimii ani și centrele unde se oferă aceste tipuri de servicii, dintre care amintim o parte:

- Centrul Lifestyle Herghelia – com. Ceuașu de Câmpie
- Clinica de Medicină Hiperbară – com.
- Terapia TCARE – Procardia – mun. Târgu Mureș
- Centrul RheumCare
- Centrul Spa Apollo Wellness Club – com. Sângeorgiu de Mureș
- Centrul de Balneo-fizioterapie Carit-San –
- Fundația Alpha-Transilvană – mun. Târgu Mureș
- Kinetoterapie bebeluși
- Neoreka – body balance therapies - mun. Târgu Mureș
- Medfloat – terapie prin plutire – mun. Târgu Mureș
- Terapie cu zumzet de albine – Apiterapie – com. Sântana de Mureș
- Terapie Schrot- Orthoprofil – mun. Târgu Mureș

3.5.8 Intervenții în situații de urgență

În județul Mureș implementarea sistemului de intervenție integrat, în conformitate cu principiile moderne, a început încă din anul 1990⁶², când s-au pus bazele Serviciului Mobil de Urgență, Reanimare, Descarcerare Mureș (SMURD). Acest model s-a extins la nivelul întregii țări.

⁶² Sursa datelor: Cerere de finanțare proiect „Echipamente pentru îmbunătățirea intervențiilor în situații de urgență”, elaborat de Consiliul Județean Mureș, POR 2007-2013

În județul Mureș atribuții în gestionarea riscurilor generatoare de situații de urgență, cauzate de incendii, inundații, cutremure, avalanșe, accidente rutiere, epidemii, sociale, etc. îl au echipajele din cadrul următoarelor structuri:

- **Inspectoratul pentru Situații de Urgență „HOREA” al județului Mureș (ISU „Horea”)** - are ca misiune de bază punerea în aplicare, într-o concepție unitară, a legislației în vigoare în domeniul apărării vieții, bunurilor și mediului împotriva incendiilor și dezastrelor, realizării măsurilor de protecție civilă și gestionării situațiilor de urgență. În cadrul ISU Horea funcționează, în colaborare cu spitalele județene, regionale și cu autoritățile publice locale **Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare (SMURD)** - unitate de asistență medicală de urgență prespitalicească și transport sanitar, cu sediul central Târgu-Mureș și substații în 10 localități: Târnăveni, Reghin, Sighișoara, Luduș, Sovata, Sărmașu, Miercurea-Nirajului, Iernut, Ibănești, Deda și Râciu. Zona cea mai descoperită rămâne Bălăușeri.
- **Serviciul de Ambulanță Județean Mureș (SAJ)**, unitate de asistență medicală de urgență prespitalicească și transport sanitar, cu sediul central în Târgu-Mureș, stații în Sighișoara, Reghin, Târnăveni și Luduș și puncte de lucru în Miercurea Nirajului, Sângeorgiu de Pădure, Sărmașu și Sovata.
- **Serviciile Voluntare pentru Situații de Urgență** la nivelul comunelor (SVSU) – funcționează în cadrul consiliilor locale
- **Serviciul Public Județean Salvamont-Salvaspeo Mureș** – structură în subordinea Consiliului Județean Mureș, are rol în prevenirea accidentelor și salvarea persoanelor accidentate în zonele montane greu accesibile sau în mediu subteran speologic, cu utilizarea tehnicilor specifice.
- **Direcția de Sănătate Publică Mureș** gestionează riscuri generatoare de situații de urgență: riscuri biologice - îmbolnăvirile în masă (epidemiile) și este implicată alături de celelalte instituții deconcentrate în gestionarea tuturor celorlalte riscuri generatoare de situații de urgență și anume riscurile naturale respectiv riscurile tehnologice.
- **Alte structuri** care acționează în cazul producerii unor situații de urgență: unitățile poliției și jandarmeriei; structurile poliției comunitare; unități speciale M.A.I și MAPN; unitățile pentru asistența medicală de urgență ale Ministerului Sănătății; organizațiile nonguvernamentale specializate în acțiuni de salvare; unitățile sanitar-veterinare, și alte forțe auxiliare, prevăzute în Planul de analiză și acoperire a riscurilor al județului Mureș⁶³.

În perioada 2008-2015, urmare finanțărilor atrase din Programul Operațional Regional, în Regiunea Centru au fost implementate 3 proiecte importante, în urma cărora s-a îmbunătățit calitatea serviciilor pentru siguranță publică și de asistență medicală în situații de urgență și dezastre majore în județele Alba, Brașov, Covasna, Harghita, Sibiu și Mureș.

⁶³ Aprobata prin Hotărârea nr. 62/ 28 aprilie 2011 a Consiliului Județean Mureș

Beneficiarul finanțării a fost Asociația de dezvoltare Intercomunitară „Centrul Transilvaniei”, coordonarea fiind asigurată de Consiliul Județean Mureș. Au fost achiziționate autospeciale complexe, dotate conform standardelor europene și diverse echipamente, care au redus timpul de răspuns de la 48’ la 27’ în zonele rurale și de la 25’ la 13’ în zonele urbane.

Pentru eficientizarea intervenției medicale de urgență, amenajarea de heliporturi utilitare pentru intervenții în caz de urgență în localitățile urbane din județ: Târgu-Mureș, Sighișoara, Târnăveni, Reghin și Sărmașu este un obiectiv de atins.

3.5.8.1 Acordare de prim-ajutor calificat persoanelor accidentate în zonele montane

Județul Mureș dispune de un serviciu public de salvatori montani și salvatori speologi, a cărui misiune este prevenirea accidentelor și salvarea persoanelor accidentate în zonele montane greu accesibile sau în mediu subteran speologic, cu utilizarea tehnicilor specifice. Organizat în subordinea Consiliului Județean Mureș, **Serviciul Public Județean Salvamont - Salvaspeo Mureș** (www.salvamontms.ro) are o echipă formată din 36 persoane, din care 6 angajați cu normă întreagă și 30 colaboratori. Membrii formației au următoarele competențe profesionale: salvator montan, salvator speolog, salvator scafandru, medic specialist, paramedic. Are o colaborare strânsă cu SMURD, Inspectoratul pentru Situații de Urgență „Horea”, Parcul ONațional Călimani, cu asociații neguvernamentale.

Serviciul public de salvatori montani și salvatori speologi efectuează patrule preventive și servicii de permanență în zonele muntoase ale județului, respectiv la Lunca Bradului și Sovata. Pe parcursul anilor Serviciul a devenit cunoscut printre turiștii care vizitează județul Mureș, și cererile de intervenție au devenit din ce în ce mai frecvente.

Serviciul își are sediul în Târgu Mureș, într-un imobil necorespunzător și are puncte de lucru la Sovata și Lunca Bradului. Pentru a crește calitatea activităților de prevenire și eficientizarea continuă a acțiunilor de salvare, este nevoie de o serie de investiții: sediu nou în Târgu Mureș, echipamente personale și de echipă performante, mijloace de transport, refugii montane, materiale consumabile pentru întreținerea traseelor și forță de muncă profesionistă suplimentară.

3.5.9 Infrastructura și serviciile sociale

În județul Mureș, la data de 8 iulie 2020⁶⁴, sunt acreditați în total 109 de furnizori de servicii sociale dintre care **23 sunt furnizori publici și 86 sunt furnizori privați** (asociații, fundații, organizații). Sunt acreditate și funcționează **63 de servicii de tip primar și 157 de servicii specializate**, care se adresează, pe sectoare, în felul următor:

- Copii: 27
- Persoane vârstnice: 54

⁶⁴ Sursa datelor: Agenția Județeană pentru Plăți și Inspecție Socială Mureș

- Persoane cu dizabilități: 83
- Alte categorii: 56

La calitatea furnizării serviciilor publice sociale, atât pentru copii cât și pentru adulți, contribuie în mare măsură finanțările externe nerambursabile accesate de DGASPC Mureș în perioada 2002-2013 (Granturi Phare, Programul Operațional Regional, Banca Mondială), pentru dezvoltarea actualului sistem de servicii alternative de îngrijire, urmare închiderii instituțiilor mari, dar și alocările semnificative anuale din bugetul județului pentru asigurarea sustenabilității sistemului.

Prin Hotărârea nr. 145 din 27 august 2020 a Consiliului Județean Mureș s-a aprobat Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale în județul Mureș în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului și a persoanelor adulte cu handicap sau aflate la nevoie, pentru perioada 2021 – 2030, document întocmit de DGASPC Mureș.

Asociația Divers și Fundația Transilvana Alpha, cu sprijinul Consiliului Județean Mureș a început în luna iulie 2020 actualizarea *Hărții sociale a județului Mureș*, document care va oferi o viziune mai clară asupra cererii și ofertei de servicii sociale pe teritoriul județului, respectiv asupra furnizorilor care prestează aceste servicii. Datele actualizate vor permite formularea de idei de proiecte în domeniul serviciilor sociale, finanțate, în principal, din fonduri europene.

3.5.9.1 Servicii de protecție a drepturilor copilului⁶⁵

În domeniul protecției copilului/tânărului, sunt identificate la nivelul județului Mureș următoarele tipuri de servicii sociale:

- **38** centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți;
- **4** centre de zi pentru familie cu copii;
- **1** centru rezidențial de îngrijire și asistență pentru mamă și copil (Centrul Maternal „Materna” aflat în subordinea DGASPC Mureș);
- **4** centre rezidențiale pentru tineri în dificultate (din care 2 sunt Centrele de Tranzit “Ada” și “Adi” aparținând DGASPC Mureș);
- **67** centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială.

DGASPC Mureș acordă servicii rezidențiale copiilor în sistemul de protecție specială în cadrul:

- Complexului de Servicii pentru Copilul cu Deficiențe Neuropsihiatrice Sighișoara,
- Centrelor Rezidențiale pentru Copii cu Deficiențe Neuropsihiatrice Tg. Mureș, Ceuașu de Cîmpie (4 locații în mun. Tg. Mureș + 1 locație în loc. Ceuașu de Cîmpie),

⁶⁵ Subcapitol realizat cu sprijinul DGASPC Mureș

- Serviciului Rezidențial de Îngrijire Socio-Medicală Speranța din Tg. Mureș,
- Serviciului de Coordonare și Administrare Case de Tip Familial (14 case de tip familial), Complexului de Case de Tip Familial Sîncraiu de Mureș, Sîntana de Mureș (11 case de tip familial)
- Complexului de Case de Tip Familial Reghin, Petelea (9 case de tip familial).
- Centrului de Primire în Regim de Urgență.

În conformitate cu Hotărârea Consiliului Județean nr.104 din 30 august 2018, s-a desființat Centrul Rezidențial pentru Copii cu Deficiențe Neuropsihiatrice Ceuașu de Cîmpie nr. 185 și s-a înființat în același imobil Centrul de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Ceuașu de Cîmpie nr. 185, în cadrul Centrelor de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică Ceuașu de Cîmpie. S-a reorganizat Serviciul Centre rezidențiale pentru copii cu deficiențe neuropsihiatrice Tg.Mureș, Ceuașu de Cîmpie prin preluarea atribuțiilor Echipei mobile de recuperare pentru copilul cu dizabilități de la Serviciul de evaluare complexă a copilului, prin înființarea Serviciului social pentru copii cu dizabilități cu două tipuri de servicii: Centrele rezidențiale pentru copii cu deficiențe neuropsihiatrice Tg.Mureș, Ceuașu de Cîmpie și Echipa mobilă de recuperare pentru copilul cu dizabilități.

În vederea facilitării tranziției de la școală și viața în serviciile rezidențiale pentru copii, către viața independentă și încadrarea în muncă, pentru un număr de 10 tineri cu vârsta cuprinsă între 17 - 22 ani este viabilă alternativa ocrotirii acestora în Centrele de Tranzit „Ada” și „Adi” - două apartamente situate în Târgu Mureș. Scopul centrelor de tranzit este de a-i sprijini pe tinerii beneficiari în vederea integrării lor în societate.

Serviciul de intervenție în regim de urgență, abuz, neglijare, trafic, migrare, telefonul copilului din cadrul DGASPC Mureș cuprinde în structura sa, pe lângă Centrul de Primire în Regim de Urgență, și Compartimentul Telefonul Copilului și Echipa Mobilă.

Situația copiilor a căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate

DGASPC Mureș în colaborare cu autoritățile locale monitorizează cazurile de copii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate.

La nivel județean, datele se prezintă în felul următor (date centralizate de DGASPC pe baza raportărilor primite de la autorități locale):

ANUL	Număr de copii ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate	Distribuția pe sexe	
		Masculin	Feminin
2016	1056	534	522
2017	1033	533	500
2018	1157	597	560
2019	1334	660	674

Distribuția copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate pe grupe de vârstă						
	<1 an	1-2 ani	3-6 ani	7-9 ani	10-13 ani	14-17 ani
2016	13	36	149	257	302	299
2017	2	22	160	254	311	284
2018	4	20	196	225	348	364
2019	8	28	186	228	406	442

Situația tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului

În județul Mureș există alternativă pentru un număr de 10 tineri cu vârstă cuprinsă între 18-28 ani pentru a facilita tranziția de la școală și viața în servicii rezidențiale către viața independentă și încadrarea în muncă, în cadrul celor 2 centre de tranzit - apartamente situate în Târgu- Mureș: **Centrul de Tranzit « Ada » și « Adi »**.

Situația tinerilor care părăsesc sistemul de protecție a copilului

Anul școlar	Nr. absolvenți ai unei forme de învățământ	Nr. tineri care au beneficiat de sprijin din partea AJOFM Mureș pentru a obține un loc de muncă,	din care nr. tineri angajați
2015 - 2016	12	10	10
2016- 2017	11	2	2
2017- 2018	17	5	5
2018- 2019	14	7	7

Situația mamelor și a copiilor aflați în dificultate (Centrul Materna)

Beneficiarii direcți ai Centrului Materna		
Anul	Nr. mame	Nr. minori
2015	23 (7 minore)	33
2016	29 (15 minore)	38
2017	24 (13 minore)	36
2018	22 (12 minore)	30
2019	28 (11 minore)	38
1 iulie 2020	21 (7 minore)	28

Situația cazurilor de abuz, neglijare sau exploatare a copilului

Număr cazuri de abuz, neglijare sau exploatare a copilului				
Anul	Nr. cazuri, din care:	În mediul urban	În mediul rural	Nr. cazuri în care s-a dispus plasamentul în regim de urgență
2015	401	176	225	43
2016	402	99	303	51
2017	1069	308	761	40
2018	1070	408	662	68
2019	1032	411	621	71

Situația copiilor cu dizabilități

Număr total de copii cu dizabilități La 1 iulie 2020	Număr copii cu dizabilități cu plan de recuperare întocmit	Număr de copii cu dizabilități pentru care s-a emis pentru prima dată certificat de încadrare în grad de handicap sau de orientare școlară în perioada raportată (cazuri noi)	Număr de copii cu dizabilități care frecventează o formă de învățământ			
			Învățământ de masă	Învățământ special	Învățământ special integrat	
numai cu certificat de orientare școlară (dificultăți de învățare și adaptare socio-școlară)	25	0	14	24	1	0
cu încadrare în grad de handicap ușor	29	29	1	16	0	0

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Număr total de copii cu dizabilități La 1 iulie 2020	Număr copii cu dizabilități cu plan de recuperare întocmit	Număr de copii cu dizabilități pentru care s-a emis pentru prima dată certificat de încadrare în grad de handicap sau de orientare școlară în perioada raportată (cazuri noi)	Număr de copii cu dizabilități care frecventează o formă de învățământ			
			Învățământ de masă	Învățământ special	Învățământ special integrat	
cu încadrare în grad de handicap mediu	411	411	8	260	88	0
cu încadrare în grad de handicap sever	1090	1090	9	416	301	0
cu încadrare în grad de handicap accentuat	249	249	5	163	55	0

Situația copiilor care săvârșesc fapte penale, dar nu răspund penal

Copii care săvârșesc fapte penale	
Anul	Nr.
2015	20
2016	5
2017	9
2018	4
2019	4
1 iulie 2020	2

Situația copiilor plasați la asistenți maternali profesioniști

<i>Situația copiilor plasați la asistenți maternali profesioniști</i>		
<i>Anul</i>	<i>Nr. asistenți maternali profesioniști</i>	<i>Nr. copii plasați</i>
2015	242	443
2016	233	426
2017	237	431
2018	235	416
2019	238	419
1 iulie 2020	234	423

3.5.9.2 Servicii de protecție a persoanelor adulte (persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane defavorizate social și alte persoane aflate la risc)

<i>Numărul persoanelor adulte, beneficiare de servicii sociale prin DGASPC Mureș, în perioada 2015-2019</i>	
<i>Anul</i>	<i>În cămine</i>
2015	1117
2016	1134
2017	1130
2018	1109
2019	1078
1 iulie 2020	1064

În domeniul protecției persoanelor vârstnice, în județul Mureș, Mureș, funcționează următoarele servicii sociale:

- 5 cămine pentru persoane vârstnice gestionate în cadrul sistemului public (DGASPC, Primăriei);
- 19 centre pentru persoane vârstnice gestionate în cadrul sistemului privat.

În structura DGASPC Mureș există ca serviciu de tip rezidențial destinat îngrijirii și asistenței persoanelor vârstnice Căminul pentru Persoane Vârstnice Ideciu de Jos, reorganizat ca serviciu public cu personalitate juridică în baza Hotărârii Consiliului Județean Mureș nr.127/2016.

În domeniul protecției persoanelor cu dizabilități, există:

- 9 centre de zi pentru persoane adulte cu dizabilități;
- 17 centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități.

În structura DGASPC Mureș există următoarele servicii rezidențiale destinate persoanelor adulte cu dizabilități:

a.) Centre de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrica/Centre de Abilitare și Reabilitare:

1. C.R.R.N. Brâncovenești - pentru persoane cu handicap neuropsihiatric adulți de sex feminin,
2. C.R.R.N. Călugăreni - pentru persoane cu handicap neuropsihiatric adulți de sex masculin.
3. C.R.R.N. Luduș
4. C.R.R.N. Reghin
5. C.R.R.N. Ceuașu de Câmpie nr.43,
6. C.R.R.N. Ceuașu de Câmpie nr.185,
7. C.R.R.N. Ceuașu de Câmpie nr.215

b.) Centre de Îngrijire și Asistență:

1. C.I.A. Glodeni
2. C.I.A. Lunca Mureșului
3. C.I.A. Reghin
4. C.I.A. Sighișoara
5. C.I.A. Căpușu de Câmpie

c) Centrul de Integrare prin Terapie Ocupațională Căpușu de Câmpie,

d) Locuința Protejată Căpușu de Câmpie.

Având în vedere apariția Metodologiei de elaborare a planului de restructurare a centrelor rezidențiale pentru persoanele adulte cu handicap, aprobată prin Decizia nr.878 din 30 octombrie 2018 al Autorității Naționale pentru Persoanele cu Dizabilități, cu privire la necesitatea programării acțiunilor care compun procesul de dezinstituționalizare la nivelul județului Mureș a centrelor rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap cu o capacitate mai mare de 50 de locuri, prin elaborarea Planului de restructurare, începând cu luna noiembrie 2018 și până în prezent grupurile de lucru de la nivelul CRRN Brâncovenești, CRRN Călugăreni, CRRN Luduș, CIA Lunca Mureșului, CIA Glodeni și CIA Reghin elaborează și perfectează Planul de restructurare pentru perioada 2019 – 2021.

De asemenea, specialiștii din cadrul serviciilor sociale CRRN Reghin, CRRN Ceuașu de Câmpie, CIA, CITO și LP Căpușu de Câmpie, CIA Sighișoara, respectiv de la nivelul DGASPC Mureș au lucrat la realizarea procesului de restructurare în vederea înființării a 4 Centre de

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Abilitare și Reabilitare, astfel 1 la Reghin, 1 la Căpușu de Cîmpie și 3 la Ceuașu de Cîmpie, 2 Centre de Îngrijire și Asistență la Căpușu de Cîmpie și Sighișoara și o Locuință Maxim Protejată la Căpușu de Cîmpie.

La data de 1 iulie 2020, în județul Mureș un număr de **20.978** persoane certificate beneficiază de drepturile și facilitățile prevăzute de Legea 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap, republicată.

Nr. persoane cu dizabilități certificate, care beneficiază de drepturi și facilități legale		
Anul	Total	Din care: Nevăzători
2015	18037	2906
2016	18715	2887
2017	19176	2706
2018	19921	1788
2019	20672	2412
1 iulie 2020	20978	2400

Număr de persoane cu dizabilități asistate de asistenți personali:

Număr de persoane cu dizabilități încadrate în muncă în perioada 2015-2019:

Persoane cu dizabilități asistate de asistenți personali	
Anul	Total
2015	672
2016	874
2017	1176
2018	1385
2019	1582
1 iulie 2020	1602

Persoane cu dizabilități încadrate în muncă	
Anul	Total
2015	301
2016	374
2017	488
2018	633
2019	723
1 iulie 2020	784

Parcul HIFA – proiect inițiat de Asociația HIFA

Pentru a veni în sprijinul persoanelor cu dizabilități, Asociația HIFA România – Ajutor pentru toți, a inițiat încă la începutul anilor 2010 proiectul „**Parcul HIFA**”, un loc unde persoanele cu dizabilități ar avea parte de servicii de calitate, posibilități de lucru, viață sufletească și social-culturală, care ar da posibilitate celor care locuiesc aici să recunoască posibilitățile proprii, trăind o viață independentă, în comunitate, muncind împreună. Pe suprafața parcului, în case separate cu atmosferă familială, cu ajutor din afară, dar independent, ar putea trăi aceste persoane cu dizabilități locomotorii.

Asociația este implicată activ în strângerea de fonduri pentru realizarea proiectului.

În domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice, se identifică următoarele servicii:

- **2** centre de zi pentru victimele violenței în familie și agresori;
- **1** centru rezidențial de îngrijire și asistență pentru victimele violenței în familie.

Prin Hotărârea Consiliului Județean Mureș nr.34/2019 a fost aprobat parteneriatul dintre Autoritatea Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați și DGASPC Mureș, în scopul implementării proiectului “*VENUS-Împreună pentru o viață în siguranță!*”. Durata de implementare a proiectului este de 48 de luni și are drept obiectiv crearea unei rețele inovative integrate de 42 locuințe protejate, grupuri de suport și consiliere vocațională în fiecare județ din țară, în scopul implementării unui program național de protecție a victimelor violenței domestice.

În județul Mureș, fenomenul violenței în familie a fost recunoscut ca și o problemă socială, de sănătate publică și în același timp o încălcare gravă a drepturilor fundamentale ale omului, care necesită o abordare de tip integrativ din partea instituțiilor implicate în prevenirea și combaterea violenței în familie, ceea ce a presupus constituirea unei rețele multi-instituționale și dezvoltarea de programe și servicii specializate destinate persoanelor afectate de violența în familie, misiune asumată la nivel județean de Institutul Est European de Sănătate a Reproducerii.

Centrul de Prevenire, Monitorizare și Combatere a Violenței în Familie Mureș a fost înființat la începutul anilor 2000, de către Institutul Est European de Sănătate a Reproducerii, care în prezent, are următoarele trei structuri distincte:

- Centrul de Prevenire și Combatere a violenței în familie, care oferă victimelor informare, consiliere psihologică și intervenție psihoterapeutică, consiliere juridică, asistență socială;
- Adăpost - Centrul de primire în regim de urgență, care oferă victimelor găzduire într-o locație secretă, hrană, consiliere psihologică, asistență socială și consiliere juridică
- Centrul de Asistență Destinat Agresorilor Familiali

Serviciile sociale sunt furnizate gratuit, cu susținerea financiară a autorităților publice locale, județene și naționale.

În domeniul protecției altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială

- **3** centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie;
- **18** centre de zi pentru asistență și suport destinate persoanelor aflate în situații de nevoie;
- **1** centru de zi pentru persoane toxico-dependente, pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice etc.
- **2** centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost;
- **1** centru rezidențial de recuperare/reabilitare socială și dezintoxicare-pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice etc.;
- **23** servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență;
- Centre Comunitare Integrate pentru îmbunătățirea situației persoanelor provenite din comunitățile marginalizate (1 centru se situează în Sângeorgiu de Mureș, înființat din proiect POCU 2014-2020/4.1).

Proiecte implementate de DGASCPC Mureș în perioada 2014-2020

DGASCPC Mureș este partener în cadrul *Proiectului TEAM-UP: Progres în calitatea îngrijirii alternative a copiilor*, proiect finanțat prin POCU 2014-2020 care are ca beneficiar Autoritatea Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție și parteneri: Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului de la nivelul celor 41 de județe și 6 sectoare ale municipiului București. Obiectivul general al proiectului îl reprezintă creșterea calității sistemului de asistență socială și a numărului de asistenți maternali la nivelul comunității, prin introducerea de instrumente și proceduri și prin îmbunătățirea nivelului de competențe al profesioniștilor din sistem.

Restructurarea Centrului de Recuperare și Reabilitare Neurosphiatică Brâncovenești prin crearea noului Centru de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică "Sfânta Maria" Brâncovenești, proiect finalizat în data de 30.06.2014;

Restructurarea Centrului de Recuperare și Reabilitare Neurosphiatică Brâncovenești prin crearea noului Centru de Recuperare și Reabilitare Neuropsihiatrică "Primula" Brâncovenești, proiect finalizat în data de 30.06.2014;

"Venus- Împreună pentru o viață în siguranță!", proiect demarat în luna martie 2019 și care este în curs de implementare.

Proiecte sociale finanțate prin PNDR 2014-2020

În perioada 2014-2020, prin Programul Național de Dezvoltare Rurală a fost finanțată înființarea și dotarea la Sîngeorgiu de Pădure, la Gornești/Periș și la Glodeni a câte unui centru de zi, la Miercurea Nirajului a unui centru social pentru copii defavorizați și la Papiu Ilarian a unui cămin pentru persoane vârstnice.

Proiecte implementate de u.a.t, care sunt complementare investițiilor în infrastructura socială și vizează dezvoltarea resurselor umane

- **UAT Municipiul Târgu Mureș:** Strategia de Dezvoltare Locală a Zonelor Urbane Marginalizate de pe raza Municipiului Târgu Mureș”, cod SMIS 123631, aprobat în cadrul Programului Operațional Capital Uman 2014-2020, Axa prioritară 5. Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității OS.5.1 Reducerea numărului de comunități marginalizate (roma și non-roma) aflate în risc de sărăcie și excluziune socială din orașe cu peste 20.000 locuitori, cu accent pe cele cu populație aparținând minorității roma, prin implementarea de măsuri/ operațiuni integrate în contextul mecanismului de DLRC⁶⁶.
- **UAT Municipiul Târnăveni:** se află în implementare proiectul ACUM PENTRU VIITOR – parteneriat social pentru dezvoltare durabilă în Târnăveni, Mureș, cod apel POCU/18/4/1/Reducerea numărului de comunități marginalizate în care există populație aparținând minorității roma (acele comunități în care populația aparținând minorității roma reprezintă minim 10% din totalul populației la nivelul comunității) aflate în risc de sărăcie și excluziune socială, prin implementarea de măsuri integrate, Axa Prioritara: Incluziunea socială și combaterea sărăciei⁶⁷.
- **UAT Orașul Sărmașu:** A elaborat Planul local de îmbunătățire a situației persoanelor defavorizate și a fost inclus în programul ROMACT implementat de Consiliul Europei

⁶⁶ Numărul persoanelor care trăiesc în zone marginalizate în municipiul Târgu Mureș, reprezintă 2,29% din totalul populației. Au fost identificate 5 zone cu o concentrație mai importantă a populației marginalizate precum: Zona Valea Rece, Zona Mureșeni, zona Libertății, Băneasa, zona Viile Dealului Mic, Rovinari, Zona Unirii (zona Remetea). Totodată conform Atlasului Zonelor Urbane marginalizate sunt identificate mai multe zone insulare localizate în centrul orașului, în zona Tudor Vladimirescu și în zona 22 Decembrie 1989. **Prin proiect** se are în vedere implementarea unor măsuri integrate hard (infrastructură) și soft (în domeniul resurselor umane) dedicate populației zonei urbane marginalizate, măsuri de incluziune socială și formare profesională.

⁶⁷ Principalele rezultate: 30 copii preșcolari pregătiți pentru integrarea în sistemul de învățământ primar; 90 copii școlari vor fi înscriși și vor continua forma de școală gimnazială, promovând în clasa corespunzătoare vârstei; program de tip "A doua șansă" pentru 40 de tineri/adulți; 376 de persoane participante la procesul de informare, consiliere, mediere, calificare, ocupare, antreprenariat; 226 de persoane participă și finalizează cursurile de calificare și primesc diplome de calificare recunoscute la nivel național; 114 persoane în proces de angajare; 120 persoane instruite în antreprenariat; 5 subvenții în valoare de 25.000 Euro fiecare pentru înființarea afacerilor, acordarea de suport în derularea afacerilor; 750 de persoane care beneficiază de servicii socio-medicale; condiții de locuit îmbunătățite pentru 300 de persoane; acte de proprietate, acte de identitate, campanii de informare.

cu sprijinul Comisiei Europene, care are ca scop responsabilizarea autorităților publice față de comunitățile marginalizate.

- **UAT Comuna Brâncovenești:** Proiectul „Egalitate pentru toți! O șansă pentru o viață demnă”, prin Asociația GAL Defileul Mureșului Superior, în cadrul POCU 2014-2020, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei
- **UAT Comuna Deda:** Proiectul “De la marginalizare la integrare”, proiect POCU 2014-2020, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei
- **UAT Comuna Petelea:** Proiectul “Șansă pentru comunitatea marginalizată romă”
- **UAT Comuna Sânpaul:** Proiectul “Măsuri de optimizare a sistemului de intervenție integrată în comuna Sânpaul, județul Mureș”⁶⁸,
- **UAT Comuna Sângeorgiu de Mureș,** în parteneriat cu Asociația Divers, Asociația Caritas și Școala Gimnazială Sfântu Gheorghe: Proiectul „O Șansă pentru fiecare în Sângeorgiu de Mureș”⁶⁹, în cadrul POCU 2014-2020, Axa prioritară 4: Incluziunea socială și combaterea sărăciei,
- **Roma Education Fund Romania și Asociația Divers în parteneriat cu UAT Comuna Beica de Jos/ UAT comuna Mica (satul Deaj):** Proiectul „Pe locuri, fiți gata, start!” – creșterea rezultatelor privind dezvoltarea timpurie a copiilor romi”, finanțat din Fonduri Norvegiene – RO 25 Combaterea sărăciei⁷⁰.
- **Fundatia Transilvană Alpha în parteneriat cu Asociația Divers și Fundația Buckner,** proiectul: Succes și independență – Sinergie pentru viitor, finanțat prin EEA Grants RO10 – CORAI⁷¹, desfășurat în **Târgu Mureș și Târnăveni.**

Din cele de mai sus rezultă că principala categorie defavorizată este considerată populația de etnie romă, iar măsurile luate vizează în principal reducerea sărăciei și creșterea incluziunii sociale a acestor persoane.

Ținând cont de faptul că potrivit datelor de la recensământul populației din anul 2011 privind județul Mureș, din totalul de 46.947 persoane de etnie romă 71% trăiește în mediul

⁶⁸ Proiectul are ca obiectiv principal reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie prin implementarea unor măsuri integrate în domeniul medico-social, antreprenariat, educație, locuire, multiculturalism și voluntariat, care are ca beneficiari un număr de 1000 persoane din comuna Sânpaul din care cel puțin 300 de persoane din rândul populației de etnie romă aflate în risc de sărăcie și excluziune socială care vor beneficia de servicii integrate. Durata de implementare: până în ianuarie 2021

⁶⁹ Indicatorii proiectului: 300 beneficiari adulți, 300 beneficiari copii, 100 angajați, 10 firme noi, 184 persoane calificate, 5 servicii nou înființate, 4 comunități marginalizate. Proiect cu durată de finalizare în 31.08.2020

⁷⁰ Indicatorii proiectului: 2 spații noi construite și dotate de grădiniță în Beica de Jos și Deaj, 56 copii incluși la grădiniță, 2 terenuri joacă pentru grădinițe, 2 biblioteci de jucării create, 72 sesiuni cu părinții. Proiect finalizat.

⁷¹ Indicatorii proiectului: tabără de vară 60 tineri romi, activități remediale 120 copii, curs formare 30 mediatori școlari, curs formare 60 profesori limba rromani. Proiect finalizat.

rural, considerăm că numărul u.a.t. care au elaborat strategii, planuri de acțiune sau implementează proiecte pentru incluziunea socială a comunității de romi este redus.

3.5.10 Contextul educațional și oferta profesională

Aspecte ale capitalului uman

Potrivit datelor aferente anului școlar 2018/2019 în județul Mureș, accesul la educație și învățământ se realizează prin intermediul celor 186 de școli pentru învățământul de zi, seral și cu fără frecvență redusă: 17 pentru învățământ preșcolar, 126 de școli pentru învățământul primar și gimnazial, 34 de licee, 6 școli postliceale/de maiștri și 3 institute de învățământ superior (cu 16 facultăți).

În perioada 2013/2014—2018/2019 evoluția populației școlare a înregistrat o scădere ca urmare a fenomenelor demografice, cu excepția învățământului profesional și de ucenici⁷².

La 1000 de locuitori revin 116 de elevi, în scădere față de anii școlari precedenți (123 în 2013/2014; 119 elevi la 1000 de locuitori în 2016-2017).

Evoluția populației școlare în județul Mureș ⁷³

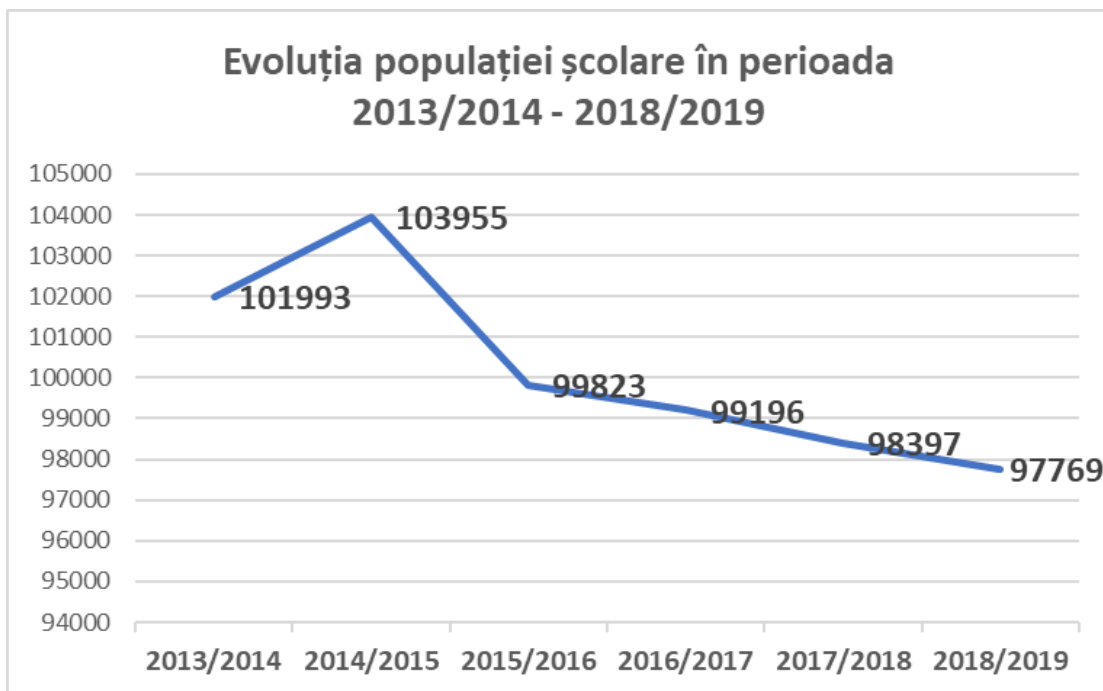
	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
TOTAL populație școlară	101993	103955	99823	99196	98397	97769
Învățământ antreprescolar	:	615	565	688	747	714
Învățământ preșcolar	17826	17235	16563	16110	16030	16234
Învățământ primar și gimnazial	51380	51146	49877	49835	49442	48669
Învățământ liceal	18962	17633	16245	15551	15106	14982
Învățământ profesional și de ucenici	671	1665	2227	2780	2686	2698

⁷² Creșterea populației școlare din învățământul profesional și de ucenici se datorează pe de o parte introducerii învățământului dual ca formă de organizare a învățământului profesional și tehnic și a intensificării acțiunilor de promovare a ofertei de formare profesională în special pentru învățământul dual. Organizarea învățământului dual are la bază un parteneriat extins, între școală, operatorii economici și unități administrativ teritoriale pe raza cărora funcționează școlile și a fost introdus în România prin OUG nr. 81 din 16 noiembrie 2016 cu modificările aduse prin Legea nr. 82/30.03.2018 de aprobare a OUG nr. 81/2016, care modifică și completează LEN nr. 1/2011 (publicată în MO nr. 943 din 23 noiembrie 2016). Sursa: Plan local de acțiune pentru învățământ (PLAI) 2019 – 2025 – Județul Mureș,

⁷³ Sursa datelor: Anuarul statistic al județului Mureș - 2019.

	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
Învățământ postliceal și de maștri	2939	2748	2783	2629	2615	2555
Învățământ superior ⁷⁴	10215	12913	11563	11603	11771	11917

Proiecțiile demografice la orizontul anului 2060, la nivelul județului Mureș, prognozează reduceri semnificative ale populației preșcolare față de 2011, după cum urmează⁷⁵:

- 0 - 2 ani: reducere cu 11,9% până în 2030 și cu 30,3% până în 2060.
- 3 – 5 ani: reducere cu 15,6% până în 2030 și cu 33,1% până în 2060.

Aceeași tendință se anticipează și pentru populația școlară din grupele:

- 6-10 ani: reducere cu 16,7 % până în 2030, respectiv cu 34,3% până în 2060.
- 11 -14 ani: reducere cu 12,2% până în 2030, respectiv cu 31,7% până în 2060.

Pentru populația rezidentă școlară 15-23 de ani, situația anticipată se prezintă astfel:

- 15-18 ani: reducere cu 9,1 % până în 2030, respectiv cu 27,6 % până în 2060.
- 19-23 ani: reducere cu 5,4 % până în 2030, respectiv cu 27,6 % până în 2060.

Astfel, pentru total populația rezidentă școlară în vârstă de 0-23 ani la nivelul județului Mureș, se prognozează o reducere semnificativă în perioada 2014-2030, de 12,3%, tendința

⁷⁴ Licență, master, cursuri postuniversitare, doctorat și programe postdoctorale

⁷⁵ Plan local de acțiune pentru învățământ (PLAI) 2019 – 2025 – Județul Mureș, https://www.edums.ro/tehnica/PLAI_MS_2019-2025bc.pdf

de scădere menținându-se până în anul de analiză 2060, cu 31,2% (scăderea prognozată pentru perioada 2030-2060 fiind de 18,9%).

Toate nivelurile de învățământ vor fi afectate de scăderea populației, însă cele mai afectate categorii de vârstă privind reducerea prognozată la nivelul județului Mureș, fiind următoarele: 6 – 10 ani cu 34,3%; 3 – 5 ani cu 33,1%.

Analiza comparativă a datelor relevă faptul că tendința județului Mureș este identică cu tendința la nivelul României și a regiunii Centru și anume structura pe grupe mari de vârstă a populației va continua să se modifice, în sensul reducerii numărului și ponderii tinerilor și al creșterii numărului și ponderii populației adulte și vârstnice, continuând procesul de îmbătrânire a populației.

Rata netă de cuprindere în învățământul obligatoriu⁷⁶

Evoluția **ratelor nete de cuprindere în învățământul obligatoriu** este descrescătoare în perioada 2007/2008 – 2016/2017 la nivelul județului. Din analiza pe medii rezidențiale și pe sexe, se constată rate nete de cuprindere în învățământul obligatoriu mai mari în urban, și apropiate pentru fete și băieți.

În anul școlar 2016-2017, rata netă de cuprindere în învățământul obligatoriu la nivelul județului Mureș (77,6%), este mai mică decât la nivel regional (79,7%) și național (79,8%).

Rata abandonului școlar, pe niveluri de educație⁷⁷

În perioada 2006/2007 – 2015/2016, la nivel județean se constată o tendință îngrijorătoare de creștere a abandonului în învățământul primar și gimnazial, mai ales în mediul rural și în cazul băieților.

Valorile cele mai mari ale abandonului școlar se constată în învățământul postliceal (11,3% în 2015-2016) și învățământul liceal și profesional (4,7% în 2015-2016), ambele în creștere față de anii anteriori.

Ratele de abandon în județul Mureș se situează peste media națională, la toate niveluri de educație, cu excepția învățământului postliceal.

Învățământul primar și gimnazial, pentru copii cu deficiențe

Sub autoritatea Consiliului Județean Mureș funcționează un număr de 3 instituții de **învățământ special** în cadrul cărora, în perioada 2018-2019 sunt școlarizați 545 de copii cu nevoi educative speciale (elevi și preșcolari cu vârsta cuprinsă între 3 și 20 de ani). Centrul Școlar pentru educație incluzivă nr. 1 și nr. 2 din Târgu-Mureș și cel situat în Reghin au o bază didactico-materială, compusă din săli de clase, cabinete pentru terapii specifice și consiliere, bibliotecă, săli de sport, ateliere, etc. cu dotări tehnico-materiale specifice.

⁷⁶ Rata netă de cuprindere măsoară gradul de participare la educație a copiilor de vârstă oficială corespunzătoare nivelului respectiv de educație

⁷⁷ Plan local de acțiune pentru învățământ (PLAI) 2019 – 2025 – Județul Mureș, pag. 93

Deși școlile îndeplinesc condițiile și exigențele unor obiective moderne, aliniate la imperativele unei integrări școlare și sociale reale a copiilor cu nevoi de educative speciale, se impune lărgirea bazei materiale existente și oferirea de servicii complexe de recuperare.

Centrele școlare din județ sunt suprasolicitate și nu există infrastructură pentru cazarea copiilor cu deficiențe severe, greu deplasabili în cursul săptămânii, care locuiesc la distanță mare de Târgu-Mureș și Reghin. Construirea de internate școlare, dotate cu bucătărie și săli de mese ar permite școlarizarea unui număr mai mare de elevi, lucru ce ar contribui la integrarea socială și la formarea autonomiei personale. Există nevoie de fonduri pentru mărirea numărului de cadre de sprijin: psihologi, profesori de sprijin, logopezi, psihopedagogi, mediatori școlari, consilieri școlari și îngrijitori. Totodată, este nevoie de asigurarea finanțării și mărirea numărului de Servicii de îngrijire și recuperare în Centre de zi pentru copii și tineri cu deficiențe grave care urmăresc creșterea calității vieții copiilor cu nevoi speciale și a familiilor acestora, prin includerea beneficiarilor într-un program complex de recuperare, care pornește de la asigurarea îngrijirii de bază, evaluări și intervenții de specialitate, până la activități recreative și grupuri de suport pentru părinții copiilor.

Se conturează și nevoia de a oferi mai multe servicii complexe de prevenție, recuperare și reabilitare a persoanelor cu dizabilități. Implementarea de metode și tehnici noi de intervenție - hidrokinetoterapie, intervenția timpurie, stimulare multisenzorială, terapii specifice - accelerează procesul de recuperare, facilitând integrarea școlară, socială și profesională.

Învățământul liceal tehnologic și învățământul profesional

Planificarea strategică a ofertei de formare profesională prin învățământ profesional și tehnic (IPT) are caracter național și este realizată în raport cu obiectivele asumate de România ca stat membru al Uniunii Europene. Obiectivul major al planificării strategice a IPT constă în creșterea contribuției învățământului profesional și tehnic la tranziția rapidă și eficientă către o economie competitivă bazată pe inovare și cunoaștere, participativă și inclusivă⁷⁸.

La nivel județean, se constată o tendință de reducere a ponderii calificării pentru domeniile: industrie alimentară și mecanică în paralel cu creșterea ponderilor domeniilor: comerț, turism și alimentație, economic, electric, electronică automatizări. În planul de școlarizare fundamentat pentru anul școlar 2018-2019, pe baza solicitărilor operatorilor economici de școlarizare, se prevede o creștere a calificării pentru tehnician în activități economice (17,8%), tehnician în turism (22,2%), tehnician în administrație (12,24%), tehnician activități de comerț (8,3%). Ponderi mai mici se înregistrează în domeniile: construcții, instalații și lucrări publice, fabricarea produselor din lemn, industrie textilă.

Învățământul dual, ca parte a învățământului profesional și tehnic din anul școlar 2017-2018, are următoarele caracteristici specifice:

⁷⁸ Plan local de acțiune pentru învățământ (PLAI) 2019 – 2025 – Județul Mureș,

- Este organizat la inițiativa operatorilor economici interesați, în calitate de potențiali angajatori și parteneri de practică;
- Se desfășoară pe baza unui contract de parteneriat și a unor contracte individuale de pregătire practică, prin pregătirea practică organizată în răspunderea principală a operatorilor economici;
- Operatorii economici asigură pregătirea practică a elevilor, bursă la nivelul celei acordate din fonduri publice și alte cheltuieli pentru formarea de calitate a elevilor;
- Facilitează implicarea operatorilor economici în mecanismele decizionale la nivelul unității de învățământ partener.

O condiție care stă la baza organizării învățământului dual este încheierea unui contract de parteneriat între unitatea de învățământ, operatorul economic și unitatea administrativ teritorială, ca urmare a solicitărilor din partea operatorilor economici.

Pentru anul școlar 2018-2019 solicitările operatorilor economici de școlarizare prin învățământul dual din regiunea Centru au fost onorate în proporție de 92,3%. Principalele motive pentru care nu au fost satisfăcute toate solicitările operatorilor economici au fost generate de lipsa autorizării unităților de învățământ pentru calificările solicitate de operatorii economici, imposibilitatea constituirii formațiunilor de studiu pentru anumite calificări, conform legii, datorită numărului mic de solicitări din partea operatorilor economici, capacitatea limitată de școlarizare a unităților de învățământ.

La nivelul județului Mureș cele mai multe contracte sunt încheiate pentru calificarea mecanic auto (37%). Ponderi peste media națională se înregistrează pentru contractele încheiate pentru calificările: operator mașini cu comandă numerică (5% la nivel regional, față de 2,5 % la nivel național), electromecanic utilaje și instalații industriale (5,4% față de 2,1% la nivel național) și tâmplar universal (4,9% față de 2,8% la nivel național).

În regiunea Centru se înregistrează cea mai mare pondere a elevilor din învățământul dual (38%), urmată de regiunea Nord – Vest (23,9%). În interiorul regiunii cea mai mare pondere a elevilor cuprinși în învățământul dual se înregistrează în județul Brașov (21,8%), urmat la mare distanță de județele Alba (6,5%) și Sibiu (4,1%).

Baza materială a unităților de învățământ

Conform datelor statistice⁷⁹, baza materială a învățământului de toate gradele în perioada 2013-2018 a cunoscut o îmbunătățire semnificativă, numărul sălilor de clasă, a cabinetelor școlare, a sălilor de gimnastică și a dotării cu tehnică ITC indicând un trend ascendent. Excepție fac ateliere și laboratoarele școlare, unde față de anul 2013, anual se constată reducerea numărului acestora.

⁷⁹ Anuarul statistic al județului Mureș – 2019, pagina 70

	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2018/ 2019
Săli de clasă și cabinete școlare	3939	4710	4621	4706	4653	4650
Laboratoare școlare	613	579	578	586	568	571
Ateliere școlare	121	109	106	103	101	104
Săli de gimnastică	191	215	189	199	196	202
PC-uri	10145	10262	9676	10022	10750	10880

În perioada 2014-2020, au fost finanțate un număr de 132 de proiecte de infrastructură educațională, în valoare de peste 520 milioane de lei, având ca scop reabilitarea, extinderea, modernizarea și dotarea infrastructurii de învățământ în județul Mureș. Aceste proiecte, implementate atât în mediul urban cât și rural, au vizat modernizarea unităților de învățământ la toate nivelele și au fost finanțate din POR, PNDR, PNDL, buget național și local.⁸⁰

La aceste investiții se adaugă și cele care vizează eficientizarea energetică a unităților de învățământ din mediul urban și rural.

Formarea continuă a persoanei adulte

În județului Mureș există societăți comerciale și firme de consultanță care oferă cursuri de formare profesională, dar și o rețea de învățământ prin care se derulează programe ce vizează educația adulților, oferind noi oportunități în rândul celor care doresc o reconversie profesională sau dobândirea de noi competențe.

AJOFM Mureș ține evidența locurilor de muncă vacante/meseriilor solicitate pe piața forței de muncă și propune planuri de formare profesională, prin organizarea de cursuri, colaborând cu Centrul Regional de Formare Profesională a Adulților Mureș, și cu CRFPA Brașov.

Învățământul superior

În anul 2018, în județul Mureș există 2 instituții de învățământ superior, aparținând sistemului de învățământ public:

- Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș
- Universitatea de Arte din Târgu Mureș

⁸⁰ Date conform Monitorizării implementării PDJ Mureș 2014-2020 , efectuate de Consiliul Județean Mureș pe baza datelor furnizate de u.a.t din județ (martie 2020).

Pe teritoriul județului Mureș există extensii universitare ale unor universități din orașe cu tradiție universitară din alte județe:

- Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca – extensie în Municipiul Târgu Mureș
- Universitatea „Sapientia” din Cluj-Napoca – extensie în Municipiul Târgu Mureș

De asemenea, pe teritoriul județului Mureș, există „Universitatea Dimitrie Cantemir”, care este o instituție de învățământ superior aparținând sistemului de învățământ privat.

Ca urmare a fuziunii Universității de Medicină și farmacie din Târgu Mureș cu Universitatea „Petru Maior” din Târgu Mureș, unitatea de învățământ superior și-a modificat denumirea în Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș.

În anul 2019, sistemul de învățământ superior de la nivelul județului Mureș includea 18 facultăți.

Personalul didactic din învățământul universitar, în anul 2019, la nivelul județului Mureș includea 736 persoane⁸¹. Comparativ cu anul 2013, efectivul personalului didactic din învățământul superior de la nivelul județului Mureș s-a majorat cu 2,8%.

Denumire element	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Personal didactic din învățământul superior de la nivelul județului Mureș	716	751	729	694	693	710	736

În anul 2019, în sistemul de învățământ superior de la nivelul județului Mureș erau înscriși 12087 studenți, în creștere față de anii anteriori.

Denumire element	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Studenți înscriși în învățământul superior de la nivelul județului Mureș	12913	11563	11603	11771	11917	12087

În județul Mureș, accesul la învățământul superior este asigurat de următoarele instituții de învățământ superior:

- Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie din Târgu Mureș (UMFST)

Universitatea de Medicină și Farmacie, unitate de tradiție aparținând elitei învățământului medical superior românesc, respectiv Universitatea „Petru Maior”, un alt nume de tradiție în peisajul universitar ardelean, cu mii de absolvenți, de-a lungul anilor, în domeniile

⁸¹ Institutul Național de Statistică

tehnice, economice, drept și umaniste, în aprilie 2018 au decis fuziunea. Începând cu data de 20 septembrie 2018, denumirea oficială instituției devine Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie din Târgu Mureș (UMFST). Structurile didactice de învățământ – sunt reprezentate de cele 7 facultăți ale UMFST: Facultatea de Medicină; Facultatea de Medicină în limba engleză; Facultatea de Medicină Dentară; Facultatea de Farmacie; Facultatea de Inginerie și Tehnologia Informației; Facultatea de Științe și Litere „Petru Maior”; Facultatea de Economie și Drept. La acestea, se adaugă statutul UMFST “G. E. Palade” de Instituție Organizatoare de Studii Universitare de Doctorat (I.O.S.U.D.), care are în componența sa două Școli Doctorale: 1. Școala Doctorală de Medicină și Farmacie și 2. Școala Doctorală de Litere, Științe Umaniste și Aplicate.⁸²

În anul 2020, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș se regăsește pe locul 401-600 în ultima ediție a clasamentului global al universităților Impact Ranking 2020 publicat de Times Higher Education – World University Ranking. Clasamentul evaluează în acest an 766 universități din 85 de țări în ceea ce privește modul în care universitățile se pliază pe obiectivele de dezvoltare durabilă stabilite de ONU. Accesul în premieră pentru universitate în această prestigioasă ierarhie mondială, în care mai sunt prezente doar 6 universități din România, confirmă trendul de dezvoltare a acestora și este rezultatul unei preocupări susținute din ultimii ani de a promova internaționalizarea și de a alinia universitatea la valorile academice mondiale.⁸³

Centrul de Simulare și Abilități Practice din cadrul UMFST, a fost acreditat în luna decembrie 2017, de către Comitetul de Acreditare Instituțională (SAG) al Societății Europene de Simulare în Domeniul Medicinii (SESAM) ca centru de pregătire în simularea medicală, în perioada 2018-2022, acesta fiind primul și singurul centru acreditat internațional din România.

Centrul de Simulare și Abilități Practice din cadrul UMF Târgu Mureș a fost înființat în anul 2012 și este organizat în trei departamente: „Basic Skills”, „Medical Simulation”, și „Pacient standardizat”. De-a lungul timpului au fost instruiți peste 17.000 de studenți, numai în primul semestru al anului universitar 2017-2018 au beneficiat de instruire 4.667 de studenți, Centrul fiind considerat cel mai modern centru de simulare în medicină din țară.

- Universitatea de Arte din Târgu Mureș

Este o universitate de profil cu o lungă tradiție, care prin departamentele sale asigură specializări care acoperă o paletă largă din domeniul artelor: actorie, regie, coregrafie, scenografie și eveniment artistic, teatrologie, arta actorului de animație, comunicare audiovizuală – multimedia, scriere dramatică, muzică.

⁸² https://www.umfst.ro/fileadmin/documente_oficiale/Raport_Rector_2019.pdf

⁸³ https://www.umfst.ro/universitate/media/evenimente-manifestari-stiintifice/evenimente-detalii.html?tx_news_pi1%5Bnews%5D=1516&tx_news_pi1%5Bday%5D=23&tx_news_pi1%5Bmonth%5D=4&tx_news_pi1%5Byear%5D=2020&cHash=b752fb0e0c41d1152ca1791e8ed2667c

- Universitatea “Dimitrie Cantemir” din Târgu Mureș

Este o instituție particulară acreditată, fondată în anul 1991, în a cărei structuri sunt incluse 6 facultăți (de drept, geografie, științe economice, psihologie și științe ale educației, medicină dentară, de balneofiziokinetoterapie și recuperare medicală), ce asigură 12 programe de studii.

- Universitatea Sapientia din Târgu Mureș

Universitatea Sapientia este instituția cea mai recent înființată (2001) în sistemul învățământului superior din Transilvania, cu predare în limba maghiară. Facultatea de Științe Tehnice și Umaniste Târgu Mureș din cadrul Universității Sapientia oferă specializări în următoarele domenii: informatică, mecatronică, calculatoare, automatică și informatică aplicată, tehnologia construcțiilor de mașini, tehnologii și sisteme de telecomunicații, horticultură, comunicare și relații publice, servicii și politici și sănătate publică, traducere și interpretare, peisagistică.

Baza materială

Baza materială a unităților de învățământ superior este, în general, bună, studenții beneficiind de condiții bune de studiu.

În 2019 UMFST a demarat implementarea proiectului intitulat „Reabilitarea, modernizarea și echiparea infrastructurii educaționale a clădirii principale C3 – Universitatea de Medicină și Farmacie din Tg-Mureș”. Proiectul are o valoare de 49.289.221 lei și este finanțat prin POR 2014-2020. Proiectul prevede modernizarea spațiilor educaționale și eficientizarea energetică a clădirii. Perioada de implementare a proiectului, este 19.03.2019-31.03.2022.

Proiectul UMFST de construire prin Compania Națională de Investiții a unui nou cămin studentesc cu capacitatea de 260 locuri, regim P+3, suprafață 1100 mp se află în faza de proiectare.⁸⁴

Competențele digitale

În România crește de la un an la altul procentul celor care nu stăpânesc dispozitivele digitale sau care au competențe digitale⁸⁵ scăzute. (2015 – 29%; 2016 – 32%; 2017 – 35%; 2019 – 43%).

În anul 2019, nu mai puțin de 43% dintre românii cu vârste între 16-74 de ani aveau competențe digitale reduse, clasând România pe primul loc în Uniunea Europeană la acest capitol, Bulgaria (38%) fiind pe locul al doilea, potrivit datelor Eurostat analizate de Edupedu.ro⁸⁶. La capitolul persoane cu abilități digitale superioare, datele arată că doar 10% din populație stăpânește

⁸⁴ https://www.umfst.ro/fileadmin/documente_oficiale/Raport_Rector_2019.pdf, pagina 197

⁸⁵ Pentru stabilirea nivelului de competențe digitale sunt luate în calcul patru domenii, după cum urmează: competențe de informare, de comunicare, de rezolvare a problemelor și software.

⁸⁶ <https://www.edupedu.ro/eurostat-romania-prima-in-ue-la-procentul-persoanelor-care-au-competente-digitale-scazute-doar-10-dintre-romani-au-abilitati-digitale-superioare/>

asemenea competențe, România fiind și de această dată pe ultimul loc în Uniunea Europeană, Bulgaria având 11% în dreptul acestui indicator. Cel mai mic procent de persoane care au competențe digitale scăzute din UE este în Olanda (16%), iar media UE este la 29%.

Măsurile restrictive impuse la nivel national necesare pentru a combate virusul în cadrul pandemiei COVID-19 au scos la iveală lipsurile educației digitale. Mutarea educației pe platforme digitale a provocat perturbări semnificative în procesul educational, care s-a desfășurat diferențiat de la o unitate de învățământ la alta, de la mediul urban la rural, fiind influențat de factori precum: dotarea cu aparatură ITC, conexiune la internet, nivelul competențelor digitale, atât al elevilor cât și al cadrelor didactice.

Pentru îmbunătățirea calității procesului de învățare și a cunoștințelor digitale, competențe indispensabile în era digitală în care trăim, influențându-ne și transformându-ne viața, se impun intervenții care trebuie să aibă în vedere:

- accesul elevilor și a cadrelor didactice la folosirea tehnologiei ITC: dezvoltarea infrastructurii digitale, furnizarea de echipament și infrastructură relevantă în școli;
- educație bazată pe TIC, prin includerea dezvoltării competențelor digitale în curriculumul școlar, inclusiv în învățământul primar, adaptate la nevoile de cunoaștere specifice fiecărui grad de învățământ. Presupune o implicare a Inspectoratului Școlar Județean în acest demers.
- perfecționarea pregătirii profesionale a cadrelor didactice pentru a obține cunoștințe și aptitudini necesare domeniului digital,
- dezvoltarea facilităților de învățare pe tot parcursul vieții, cu ajutorul TIC, a persoanelor adulte (Life-Long-Learning), pentru beneficii personale sau profesionale.

3.5.11 Capacități de cercetare

Activitatea de cercetare-dezvoltare și inovare în județul Mureș este susținută de mediul academic de stat și privat, prin universități, companii și organizații, care au derulat proiecte de cercetare atât din fonduri proprii, cât și din fonduri nerambursabile.

Efectivul salariaților din domeniul cercetare-dezvoltare, de la nivelul județului Mureș, în anul 2018 includea 415 persoane, aflându-se în scădere față de efectivul salariaților din acest domeniu, înregistrat în anii anteriori.

Denumire element	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare de la nivelul județului Mureș	342	446	393	439	426	415

Efectivul cercetătorilor la nivelul județului Mureș în anul 2018 includea 189 persoane, fiind în scădere față de efectivul cercetătorilor înregistrați la nivel județean în anii anteriori.

Denumire element	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cercetători de la nivelul județului Mureș	248	326	287	273	263	189

În anul 2019, cheltuielile totale din activitatea de cercetare-dezvoltare din județul Mureș, au fost de 19931 mii lei, în creștere față de cheltuielile efectuate în acest domeniu în anii anteriori.

Denumire element	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cheltuieli totale din activitatea de cercetare-dezvoltare la nivelul județului Mureș (mii lei)	15658	32188	19835	14604	13753	19931

Apreciem că cea mai bogată activitate de cercetare este desfășurată în cadrul instituțiilor de învățământ universitar.

Principalele rezultate ale activității de cercetare la UMFST, la nivelul anului 2019, se prezintă astfel⁸⁷:

- Numărul lucrărilor științifice publicate in extenso: 395 (domeniul medical)
- Numărul lucrărilor științifice publicate în rezumat: 586 (domeniul medical)
- Premiarea activității de cercetare: 77 de articole științifice și 2 brevete de invenție
- Proiecte depuse în competiții internaționale și naționale: 26
- Proiecte câștigate în competiții internaționale și naționale: 23 (în valoare totală de 72.122.121 lei și 1.030.938 euro).
- Proiecte derulate în anul 2019, câștigate prin competiții internaționale anterioare anului 2019 (în care universitatea este partener/coordonator): 43 proiecte, din care valoare pentru anul 2019 este de: 38.050.054 lei și 1.101.925 euro.

În anul 2019 UMFST a demarat, respectiv a continuat implementarea următoarelor proiecte de cercetare avansată:

Proiecte de cercetare finanțate prin POC 2014-2020, Acțiunea 1.1.4 Atragerea de personal cu competențe avansate din străinătate pentru consolidarea capacității de CD

- a) Denumire proiect: „Tehnologii de inginerie tisulară pentru regenerarea valvelor cardiace” – VALVE-REGEN, nr. ctr. 50/05.09.2016. Valoare contract: 8.779.476,34 lei. Perioada de implementare: 05.09.2016-04.09.2020.
- b) Denumire proiect: „Terapii ce vizează proteina C reactivă pentru prevenirea demenței asociate cu atacul vascular cerebral ischemic” – SAD CRP, nr. ctr. 51/05.09.2016. Valoare contract: 8.856.131,39 lei. Perioada de implementare: 05.09.2016-04.09.2020.

⁸⁷ https://www.umfst.ro/fileadmin/documente_oficiale/Raport_Rector_2019.pdf

Proiecte complexe de cercetare de frontieră (PCCF), finanțate de UEFISCDI⁸⁸, în care universitatea este partener

- a) Denumire proiect: „INNATE-IM/ Țintirea mecanismelor imunității înnăscute pentru o mai bună stratificare a riscului și identificarea de noi opțiuni terapeutice în infarctul de miocard”, Cod PN-III-P4-IDPCCF-2016-0172. Valoare contract UMFST: 2.975.001,00 lei. Perioada de implementare : 18.07.2018-17.07.2022
- b) Denumire proiect: „Senzori stocastici bazați pe grafene pentru diagnosticul molecular al cancerului tractului gastrointestinal superior” - GRAPHSENGASTROINTES, Cod PN-III-P4-ID-PCCF-2016- 0006. Valoare contract UMFST: 2.000.000,00 lei. Perioada de implementare : 10.10.2018 -10.10.2022

Proiecte de Cercetare Exploratorie (PCE), finanțate de UEFISCDI, în care universitatea este coordonator:

- a) Denumire proiect: „Rolul proteinei postsinaptice gephyrin in patogeneza bolii Alzheimer” - Acronim proiect: Gephyrin in Alzheimer, Cod PN-III-P4-ID-PCE-2016-0052. Valoare contract: 999.589,00 lei. Perioada de implementare: 12.07.2017 – 31.12.2019.
- b) Denumire proiect: „Elaborarea unui ghid inovator de diagnostic al copilului obez prin evaluare genetică, antropometrică, de bioimpedanță și ecografică”, Cod PN-III-P4-ID-PCE-2016-0766. Valoare contract: 849.863,00 lei. Perioada de implementare: 01.07.2017 – 31.12.2019

Proiecte complexe realizate în consorții CDI (PCCDI), finanțate de UEFISCDI, în care universitatea este partener:

- a) Denumire proiect: „Bionanomateriale inovative pentru tratament si diagnostic”, Cod PN-III-P1-1.2-PCCDI-2017. Valoare contract UMFST: 600.000,00. Perioada de implementare: 31.03.2018 – 31.12.2020
- b) Denumire proiect: „Obținerea și expertizarea unor noi materiale biocompatibile pentru aplicații medicale. Valoare contract UMFST: 70.000,00 lei. Perioada de implementare: 01.03.2018 – 31.12.2020.
- c) Denumire proiect: „PORTfoliu de instrumente inovative pentru dezvoltarea durabilă a comunităților rurale cu potențial turistic, prin valorificarea elementelor de patrimoniu și identitate culturală” – PORT Cultural. Valoare contract partener UMFST: 738.410,00 lei. Perioada de derulare: 03.04.2018-30.09.2020

⁸⁸ Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI) este o instituție publică cu personalitate juridică aflată în subordinea Ministerului Educației Naționale ([MEN](#)).

Proiecte de cercetare cu finanțare Orizont 2020

a) Denumire proiect: Mapping Exposure-Induced Immune Effects: Connecting the Exposome and the Immunome, contract 874707

Obiectivul general al EXIMIOUS este de a crea o nouă modalitate de evaluare a expunerii umane prin combinarea modalităților inovatoare de caracterizare și cuantificare a expunerilor multiple de mediu și a cartografierii efectelor imunitare induse de expunere. Noi instrumente bio-informatică vor fi dezvoltate prin utilizarea biologiei sistemelor, inteligență artificială și învățare automată, care întâi vor combina și apoi vor analiza seturile big data, care conectează datele de expunere cu datele clinice și socio-economice. Prin explorarea întregului model, de la expunere, la amprenta imună, la boală în timpul vieții unei persoane, vom înțelege mai bine factorii care duc la efecte imunitare legate de expunere în diferite etape ale vieții oamenilor și identificarea celor mai critice forme de expunere și a grupurilor de persoane cu cel mai mare risc pentru a pune în aplicare acțiuni și politici preventive corecte la nivel individual, de grup și la nivelul populației. Perioada de derulare: 01.12.2019 – 31.12.2024

b) “Smart Adaptive Remote Diagnostic Antitampering Systems - DIAS”, contract 814951

Obiectivul general al DIAS este de a sprijini tranziția către sisteme de protecție și detectare mai eficiente, bazate pe OBD / OBM, care vor asigura o reducere puternică a activităților de manipulare. Proiectul are ca scop definirea metodelor și furnizarea unei baze solide pentru viitoarele standarde în sistemele de securitate și diagnostic, pentru a asigura detectarea manipulării hardware, software și de comunicare, și faptul că aceasta va fi de succes indiferent dacă încercarea de manipulare a fost prevăzută sau nu în timpul proiectării inițiale a sistemului. În același timp, DIAS va acorda o atenție deosebită exactității și securității datelor privind performanța emisiilor, raportate de computerele de bord, pentru a permite utilizarea acestor date în cadrul politicilor de mediu.

Perioada de derulare: 01.09.2019 – 31.08.2022

c) Retea Sociala de Dispozitive Inteligente / Social Network of Machines – COFUND-CHIST-ERA-SOON, Contract de finanțare 101/17.04.2019

Obiectivul proiectului SOON este de a investiga impactul utilizării agenților sociali autonomi pentru optimizarea proceselor de producție industrială în cadrul Industriei 4.0. Principala direcție de cercetare a proiectului va consta în rezolvarea unor sarcini dificile de mentenanță predictivă

Perioada de derulare: 24.06.2019 – 24.04.2022

Pe lângă proiectele mai sus menționate, sunt în implementare la nivelul UMFST o serie de:

- Proiecte de cercetare postdoctorală finanțate de UEFISCDI
- Proiecte Erasmus + în care universitatea este beneficiar/ partener
- Proiecte de cercetare cu finanțare Orizont 2020

- Proiecte de dezvoltare instituțională UMFST/ Granturi de tip ROSE,
- Proiecte finanțate din fondurile de dezvoltare instituțională (FDI) ale CNFIS finanțate de Banca Mondială, în care universitatea este coordonator
- Granturi interne de cercetare
- Granturi de cercetare cu finanțare privată
- Granturi de mobilități de cercetare ale cadrelor didactice, finanțate de UEFISCDI

În activitatea de cercetare, dezvoltare și inovare desfășurat în cadrul UMFST **Centrul Avansat de Cercetări Medicale și Farmaceutice** a oferit beneficiarilor suport tehnic și de consultanță.

Centrul a fost inaugurat în luna noiembrie 2015, în urma implementării unui proiect în valoare de 46,059,586 lei, finanțat prin Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice.

Centrul constă în 4 laboratoare de cercetare, 6 laboratoare de explorări funcționale aferente cercetării, o bancă de ADN și plasmă, în suprafață totală de peste 1100 mp. Laboratoarele sunt dotate cu echipamente performante de top, funcționând pe bază de tehnologii foarte recente, 8 dintre acestea fiind unice sau foarte rare în România.

Obiectivul general al proiectului a fost creșterea capacității de cercetare-dezvoltare în domeniile medical și farmaceutic la nivelul județului Mureș și a regiunii CENTRU, prin înființarea unui Centru avansat de cercetări medicale și farmaceutice un proiect finanțat prin o infrastructură modernă de cercetare, care să asigure creșterea calității și performanței științifice în domeniul medical și farmaceutic, ca și parte a sistemului românesc de CDI, intensificarea activităților de cercetare pe plan internațional prin crearea de parteneriate și atragerea de cercetători, dezvoltarea stocului mondial de cunoaștere, precum și creșterea calității vieții prin descoperirea de soluții în domeniul sănătății.

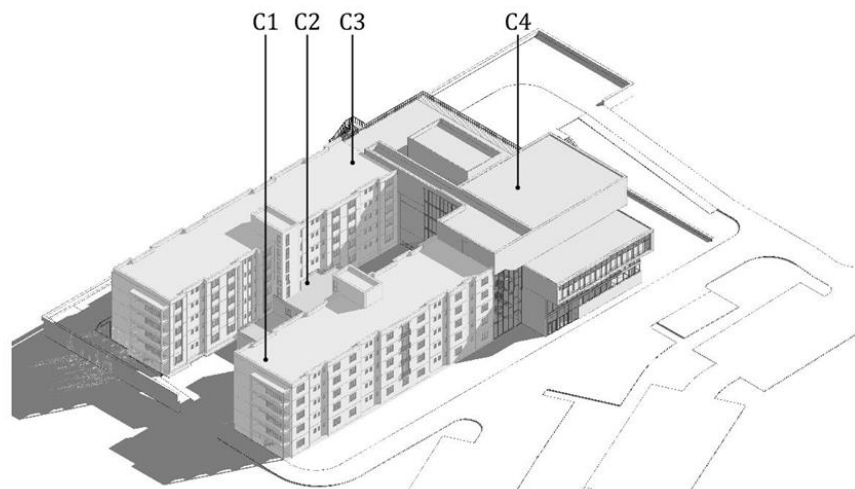
UMFST „George Emil Palade” din Târgu Mureș intenționează înființarea **Parcului Universitar Științific și Tehnologic “Novum Forum”⁸⁹**, care va fi constituit dintr-un ansamblu de clădiri, astfel:

1. Spitalul Clinic Universitar „George Emil Palade” – Componentă a Parcului Universitar Științific și Tehnologic Novum Forum – format din clădirile C1, C2 și C3, acestea având funcțiuni de CLINICAL LAB (CL) și LIVING LAB (LL).
2. Incubator Tehnologic și de Afaceri – Componentă a Parcului Universitar Științific și Tehnologic Novum Forum – clădirea C4 (Incubator Tehnologic și de Afaceri).

⁸⁹ <https://blog.umfst.ro/spitalul-clinic-universitar-george.../>

Funcțiunile sale vor fi următoarele:

CLINICAL LAB: va fi pregătit pentru a putea acomoda activități aplicate într-un spectru de specialități medicale relevante pentru activitatea Universității mai ales în domenii medicale care sunt deficitare în spitalele publice din Târgu Mureș, dar și la nivel național, precum și cele care sunt de înaltă tehnologie: chirurgia minim invazivă și chirurgia robotică, chirurgia de transplant, ginecologia oncologică, neurologia recuperatorie, cardiologia minim invazivă, radiologia și imagistica, nefrologia și dializa, gastroenterologia minim invazivă diagnostică și terapeutică.

LIVING LAB: în acest departament se vor desfășura activități de transfer tehnologic și de cercetare aferente dezvoltării experimentale/testării/validării de produse și servicii inovative cu implicarea interactivă a stakeholderilor din actul medical – pacienți, personal medical, furnizori de tehnologie, companii de farmaceutică, IMM-uri din domeniul medical.

TECH INCUBATOR: Clădirea C4 va avea legături fizice și funcționale cu clădirile existente C1, C2 și C3 și va avea funcțiunea de Incubator Tehnologic și de Afaceri în care vor fi derulate activități de diseminare la scară largă a rezultatelor activităților de cercetare, inclusiv predare, publicare și transfer de cunoștințe. Clădirea va fi amenajată și dotată echivalent cu un centru de date pentru a putea deservi trei categorii de stakeholderi: cercetători din cadrul Universității sau din cadrul altor universități și entități de cercetare, startup-uri și spin-off-uri care dezvoltă noi servicii și produse în domeniile de specializare inteligentă ale parcului și IMM-uri sau corporații din domeniul tehnologiilor medicale, al serviciilor medicale și al farmaceuticii ce desfășoară în cadrul parcului activități de cercetare, dezvoltare, inovare și transfer tehnologic pe perioade medii – lungi (3-5 ani).

Prin intermediul componentei de **Spital Clinic Universitar „George Emil Palade”**, se vor asigura nu doar servicii medicale de performanță, dar și suport pentru procesul de învățământ destinat studenților, masteranzilor și doctoranzilor precum și pregătire medicală pentru medicii rezidenți. Spitalul va avea și o **funcțiune de cercetare importantă**. El va crea cadrul potrivit pentru studiile clinice în scopul dezvoltării de noi produse/servicii

medicale și mediul pentru cercetarea inter și multidisciplinară, care îmbină medicina – tehnologia – infomația – serviciile – aspecte de etică – aspecte juridice – soft skills – domenii în care UMFST își pregătește studenții. **Prin funcțiunea de transfer tehnologic a rezultatelor cercetării și valorificarea acestora prin activități economice**, Spitalul Clinic Universitar „George Emil Palade” va reprezenta mediul de testare și implementare a serviciilor și tehnologiilor pentru o medicină modernă – aparatură și instrumentar inovativ, procedee și terapii mai eficiente, noi formule de medicamente, abordări moderne de e-health/telemedicină, pentru testarea echipamentelor medicale de ultimă generație, a ideilor inovative ale echipelor de studenți și cercetători din regiune, preocupate de inovare în sănătate, colaborări de tip bridge grants.

Pentru înființarea Spitalului Clinic Universitar „George Emil Palade” din Târgu Mureș, care va fi construit și administrat de UMFST din Târgu Mureș, s-a depus la sfârșitul lunii octombrie 2020 de către universitate documentația proiectului de finanțare în cadrul Programului Operațional Regional 2014-2020. Este un proiect complex, pentru care se așteaptă evaluarea, fiind singurul proiect de acest fel depus în Regiunea Centru.

Activitatea de cercetare a Universității Dimitrie Cantemir se realizează în cadrul implementării următoarelor proiecte:⁹⁰

1. Practica inovativă a studenților – UDC

Program de finanțare: Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020

Perioada de implementare: 27.10.2020 – 26.10.2022

Valoarea totală a proiectului: 3.972.488,46 lei

Obiectiv general: creșterea numărului absolvenților de învățământ terțiar și non universitar din universitatea Dimitrie Cantemir din Târgu Mureș (UDC), care își găsesc un loc de muncă urmare a accesului la activități de învățare la un potențial loc de muncă, cu accent pe sectoarele economice cu potențial competitiv identificate conform SNC și domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI.

Obiective specifice:

- organizarea și derularea unor programe de învățare la locul de muncă pentru 325 de studenți ai UDC, în cadrul parteneriatelor nou înființate/dezvoltate, care să faciliteze inserția pe piața muncii a absolvenților de studii terțiare, conform SNC și domeniile de specializare inteligentă conform SNCDI
- organizarea și derularea unor programe de învățare simulată pentru 160 studenți (din cei 325 studenți aferenți obiectivului OS.1), în cadrul UDC, prin crearea unor laboratoare transdisciplinare în domeniul economic, juridic, psihologic
- dezvoltarea unui sistem informatic inovativ care să furnizeze permanent informații cu privire la nevoile pieței muncii și la care să fie înrolați minimum 900 de studenți și 100 de companii, până în octombrie 2023

⁹⁰ <https://cantemir.ro/universitate/cercetare/>

- organizarea și derularea unor activități de consiliere și orientare profesională pentru 325 studenți, axat pe dobândirea de competențe care răspund necesităților pieței muncii
- înființarea și dezvoltarea unui centru de dezvoltare și informare inovativă, denumit în continuare CDII, pentru cercetare avansată și inovativă, adresat studenților UDC, la care vor fi angrenate cadre didactice și parteneri din diferite medii sociale și profesionale
- organizarea a doua cursuri de formare în domeniile antreprenor in economie socială, respectiv manager proiect, la care vor participa 48 persoane

2. Sistemul de guvernare etică pentru RRI în centre de învățământ superior, centre de finanțare și de cercetare”

În acest proiect, Universitatea Dimitrie Cantemir este partener asocial al sistemului ETHNA

În cadrul implementării, proiectul va dezvolta și aplica un sistem de guvernare etică pentru utilizarea RRI (etica cercetării, egalitatea de gen, știința deschisă și angajamentul față de cetățeni) în centre de învățământ superior, finanțare și cercetare (HEFRC).

Sistemul este compus dintr-un Biroul ETHNA și patru instrumente și metodologii de lucru pentru RRI: codul etic, comitetul de etică, linia fierbinte etică și indicatorii de proces de raportat.

Sistemul ETHNA va implementa și valida un sistem de guvernare etică prin integrarea unui biroul ETHNA în conducerea a șase organizații din consorțiul din Spania, Norvegia, Estonia, Bulgaria, Austria și Portugalia.

Scopul este de a dezvolta o structură de guvernare etică care este sustenabilă în timp și poate fi transferată către alte centre, favorizând o responsabilitate mai mare în cercetare și inovare bazată pe implicarea cu cetățenii și societatea.

3. Crearea incubatorului de afaceri în domeniul medical „Dimitrie Cantemir”

Program de finanțare: Programul Operațional Regional 2014 – 2020

Valoarea totală a proiectului: 6.347.297,09 lei

Obiectiv general: Crearea și dezvoltarea incubatorului de afaceri în domeniul medical „Dimitrie Cantemir”

Obiective specifice:

- crearea infrastructurii incubatorului specific domeniilor medicale
- realizarea capacității de lucru incubatorului prin dotarea cu echipamente specifice domeniilor medicale: stomatologie, tehnică dentară, imagistică dentară, balneofiziokinetoterapie
- Din cadrul activității de cercetare a Universității Dimitrie Cantemir fac parte și următoarele manifestări științifice:

- conferințe și simpozioane: „Simpozionul anual al studenților și masteranzilor”, „Conferința internațională „Literature, discourse and multicultural dialogue”, Conferința internațională „Educația incluzivă – actualități și perspective”
- lansări de carte
- workshop-uri

Activitatea de cercetare a Universității Sapientia vizează realizarea următoarelor obiective:

1. Crearea unei valori cognitive respectiv obținerea unor rezultate științifice, tehnologice, sociale de vârf, competitive la nivel național și internațional, având ca scop creșterea vizibilității internaționale și transferul rezultatelor în economie și societate, prin integrarea în rețele naționale și internaționale și crearea polilor de excelență.
2. Valorificarea cercetării prin inovare cu impact la nivelul societății, a agenților economici și transferul cunoștințelor către sfera practică. Se urmărește orientarea cercetării spre rezolvarea problemelor complexe, de interes local, regional și național sau formulate de agenți economici, precum și dezvoltarea de tehnologii, produse și servicii inovative cu aplicabilitate directă.
3. Creșterea calității sociale prin dezvoltarea de soluții, inclusiv tehnologice, care să genereze beneficii directe la nivelul societății.

Activitățile de cercetare din cadrul Universității Sapientia din Târgu Mureș, se desfășoară în cadrul evenimentelor de tipul: conferințe și simpozioane, expoziții științifice, festivaluri, workshop-uri etc.

Facultatea de Științe Tehnice și Umaniste din Târgu Mureș, din cadrul Universității Sapientia dispune de resursele umane, materiale și informaționale, necesare pentru a contribui în cadrul unui parteneriat cu Consiliul Județean Mureș, la înființarea și exploatarea unui parc tehnologic și științific pentru a facilita dezvoltarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare în județul Mureș în domeniul tehnologiei informațiilor.

Direcțiile de cercetare din cadrul Facultății de Științe Tehnice și Umaniste din Târgu Mureș sunt:

Departament	Temă/proiect de cercetare	Descriere
Departamentul de Matematică și Informatică	Data mining în sectorul educațional	Data mining educațional cu scopul îmbunătățirii procesului de predare-învățare a programării calculatoarelor
	Extragerea robustă a structurilor de dependență din serii de timp multidimensionale	Sistemele fizice naturale produc adesea serii de timp neliniare multidimensionale. Prin descoperirea structurilor latente prezente în date pot fi obținute

		informații importante despre sistem. Scopul principal al acestui proiect este de a explora strategiile de detectare ale relațiilor complexe în datele seriilor de timp multidimensionale.
	Geometrie algebrică aplicată în optimizare	Metode de geometrie algebrică computațională, de calcule avansate, necesitând putere computațională adecvată, în domeniul optimizării, cu aplicații în statistică algebrică, viziune artificială, sisteme biologice și decompoziții tensoriale.
	Metode de optimizare hibride paralele pentru optimizarea multicriterială	Rezolvarea eficientă a unor instanțe mari de probleme cu caracter multi-obiectiv necesită dezvoltarea unor metode hibride care combină diferite clase de metode de optimizare. În cadrul proiectului sunt studiate implementările paralele și scalabilitatea a diferitelor metaeuristici pentru optimizarea multicriterială.
	Sistem inteligent de asistarea automată a diagnosticului cancerului colorectal	
Departamentul de Inginerie Electrică	Modelarea, analiza și controlul rețelelor mari	Teoria rețelelor complexe s-a dovedit utilă pentru descrierea unor fenomene naturale, ecologice, sociale sau tehnologice. Scopul proiectului este de a dezvolta metode de analiză și control pentru rețele mari cu aplicabilitate practică, folosind tehnici din teoria sistemelor interconectate sau sisteme automate.
	Soluții inteligente cu accelerare hardware cu aplicații în agricultură	Proiectarea și implementarea de rețele neuronale cu accelerare hardware cu aplicații în agricultură

		prin roboți mobili și sisteme UAV autonome. Achiziția datelor specifice se va realiza prin intermediul roboților mobili și a sistemelor UAV autonome.
	Stocarea, prelucrarea și analiza distribuită a datelor senzoriale pentru detecția anomaliilor și realizării conceptului de mentenanță predictivă	Realizarea unor modele de implementare scalabile pentru stocarea, prelucrarea și analiza datelor senzoriale, aplicabile în domeniul IIoT. Analiza și prelucrarea datelor de tip serii temporale Big Data, are ca principal scop detecția datelor anormale și a anomaliilor în vederea realizării conceptului de mentenanță predictivă.
	Suport de decizie pentru diagnoză medicală	Realizarea unor soluții inteligente pentru diagnosticare automată a pacienților.
	Modelarea și simularea proceselor tehnologice	Aplicații în știința și tehnologia materialelor: modelarea și simularea procesului de pulverizare tip magnetron și a procesului de depunere a straturilor subțiri nanostructurate, modele multifizice pentru simularea fenomenelor fizice cuplate din domeniul procesului de încălzire prin inducție.
Departamentul de Inginerie Mecanică	Soluții de echilibrare parțiale și globale ale sistemelor mecanice complexe	Proiectul are două componente distincte: modelare teoretică a echilibrării subsistemelor, cercetări teoretice privind modelarea și soluționarea echilibrării globale, precum și latura practică ce va consta din testarea experimentală comparativă a unor produse ale partenerilor industriali.
	Dezvoltarea angrenajelor de înaltă portanță și a sculelor de danturare de înaltă performanță	Modelarea matematică a angrenajelor cilindrice cu dantură curbă în spirală arhimedică,

		modelarea CAD a contactului sub sarcină, analiza prin metoda elementului finit și de frontieră a repartiției tensiunilor de contact, a zgomotului, realizarea practică a accesoriului pentru mașina de frezat dantură și a capului de frezat, experimentarea fabricației și testarea angrenajului.
	Dezvoltarea sistemelor robotizate cu control de tip SaaS (Software as a Service)	Implementarea roboților cu control SaaS permite folosirea acestora în IMM-uri fără a necesita cunoștințe de control în robotică, astfel reprogramarea poate fi făcută de specialiștii în alte domenii.
	Programarea roboților industriali de sudură folosind realitatea augmentată	Sudura fiind un domeniu profesional în care experiența este foarte importantă, se va realiza un sistem de realitate augmentată, prin care experții în sudură vor putea programa procesul de sudură cu roboți, fără a necesita codare.
Departamentul de Horticultură	Prelucrarea și analiza datelor meteorologice	

Asociația Life Tech City

La inițiativa Primăriei municipiului Târgu Mureș, în anul 2015 s-a constituit Asociația „Life Tech City”, pol de competitivitate în domeniul medical, al științelor vieții și al medicinei informatice”. Reunește 25 de membrii, dintre care 4 instituții/autorități publice, 3 universități, 3 unități sanitare, 3 ONG-uri și 12 companii.⁹¹

Scopul Asociației constă în crearea unui pol de competitivitate ca structură de sprijin al afacerilor de interes național și internațional cu scopul dezvoltării activităților de cercetare – dezvoltare în domeniul științelor medicale (biologia, nanobiologia, nanotehnologia, dar și domeniile conexe precum farmacologia sau genetica) și al științelor conexe domeniului medical, cu o componentă semnificativă de tehnologia informațiilor și comunicațiilor.

⁹¹ <http://lifetechcity.ro/index.php/ro/membri-4-ro.html>

Prin această asociere s-a avut în vedere implementarea de proiecte de specializare inteligentă⁹² la nivelul municipiului Târgu Mureș, prin accesarea de fonduri nerambursabile în cadrul Programului Operațional Competitivitate 2014-2020, însă fără rezultate.

În perioada de programare financiară 2021-2027, investițiile în cercetare, dezvoltare, inovare vor constitui priorități investiționale, cu alocări financiare substanțiale.

Prin Obiectivul de politică 1 – O Europă mai inteligentă, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii se au în vedere:

- Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate;
- Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor;
- Impulsionarea creșterii competitivității IMM-urilor;
- Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat.

Dezvoltarea sectorului cercetare - dezvoltare - inovare este unul dintre factorii care poate potența competitivitatea la nivelul județului Mureș. Ținând cont de cele 9 domenii de specializare inteligentă⁹³ identificate la nivelul Regiunii Centru, se impune inițierea de proiecte viabile de specializare inteligentă, care să aibă impact major asupra dezvoltării economice județene/ regionale. Într-un asemenea proiect pot fi combinate sectoarele de excelență din județul Mureș, constând în sectorul IT și sectorul medical și farmaceutic.

Întărirea legăturii dintre mediul academic și cel de afaceri atrage dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând procesul de transfer tehnologic.

Alte entități și organizații din județul Mureș relevante în domeniul CDI și TT și tipurile de servicii furnizate:

- **Centrul Medical Cardiomed – Târgu-Mureș⁹⁴** este un centru de excelență, lider național și regional, recunoscut în diagnosticul și tratamentul bolilor cardiovasculare și formator acreditat prin platformă universitară de medici cardiologi, rezidenți în cardiologie și cardiologie intervențională.

Activități de cercetare (Finanțate prin Programul Operațional Competitivitate 2014-2020.)

⁹² Specializarea inteligentă la nivel regional este un concept promovat de Comisia Europeană odată cu adoptarea Strategiei Europa 2020, pentru a răspunde nevoii de a fundamenta mai bine investițiile în cercetare, dezvoltare și inovare realizate prin politica de coeziune a UE.

⁹³ Industria auto și mecatronică; Industria aerospațială ; Sectorul agroalimentar; Industria ușoară; Mediul construit sustenabil; Silvicultura, prelucrarea lemnului și industria mobilei; Sectorul IT și industriile creative; Sectorul medical și farmaceutic; Turismul balnear

⁹⁴ (<https://www.cardiomedtgm.ro/despre-noi/cercetare/>)

- **Proiect de cercetare dezvoltare privind investiții în infrastructura** - „Platformă imagistică multimodală RMN/CT de înaltă performanță, destinată aplicării medicinei computaționale, nanoparticulelor și imagisticii hibride în cercetarea bolilor aterotrombotice”
- **Proiect de cercetare dezvoltare privind atragere de cercetători străini** - „Creșterea capacității de cercetare în domeniul imagisticii plăcii coronariene vulnerabile, bazată pe tehnologii avansate de nanoparticule, imagistică de fuziune și simulări computaționale”
- **Stațiuni de cercetare-dezvoltare:**
 - **Stațiunea de Cercetare – Dezvoltare pentru Legumicultură Iernut** desfășoară în principal activitate de cercetări științifice, studii și analize în domeniul agricol.
 - **Stațiunea de Cercetare – Dezvoltare pentru Creșterea Ovinelor și Caprinelor Reghin** desfășoară în principal activitate de servicii și activități de cercetare destinate mediului de afaceri cercetări științifice, studii și analize în domeniul zootehnic. Activitatea entității nu reușește să excedă o piață restrânsă, locală, continuând o practică a asigurării propriei existențe.
- **Centre de inovare și transfer tehnologic:** Centrul de Inovare Tehnologică IMPACT din Târgu Mureș
- **Clustere:** în județul Mureș funcționează două clustere, unul în domeniul industriei lemnului (Transylvania Furniture Cluster), altul în domeniul mediului construit sustenabil (Green Building and Development Cluster). Numărul clusterelor este redus, în condițiile în care în viziunea multor experți economici și oameni de afaceri, bazată și pe experiența altor economii europene, clusterelor pot impulsiona dezvoltarea economică și pot aduce o valoare adăugată mai mare. Clusterelor pot susține atât depășirea barierelor în preluarea noilor tehnologii de către companii, cât și orientarea companiilor în realizarea investițiilor în automatizare și robotizare, în generarea de eco-sisteme de inovare și în promovarea transformării industriale teritoriale, oferind soluții de testare a căilor de urmat în viitor, posibilități de experimentare și de scalare a noilor inovații.⁹⁵

3.5.12 Protecția mediului

Politica de protecție a mediului este o componentă esențială a dezvoltării durabile, dezvoltare care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului, fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile nevoi. Politica de mediu europeană se bazează pe principiile precauției, prevenirii, corectării poluării la sursă și „poluatorul plătește”.

⁹⁵ Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2021-2027, pag. 220-221

3.5.12.1 Zone critice pe teritoriul județului Mureș

Activitatea industrială are impact asupra mediului prin emisiile de poluanți în aer, apă, sol prin generarea de deșeuri și prin consumul de energie.

Județul Mureș cuprinde zone care înregistrează depășiri sistematice ale indicatorilor de calitate a mediului față de normele standardizate, care afectează aerul, apele de suprafață și subterane precum și solul, și care produc deteriorări grave ale stării de mediu, cu consecințe asupra oamenilor, economiei și capitalului natural.

3.5.12.1.1 Zone critice sub aspectul poluării atmosferei

Agenția pentru Protecția Mediului Mureș exploatează patru stații automate de monitorizare a calității aerului, amplasate astfel:

- O stație de monitorizare a fondului urban (MS-1) amplasată în Târgu Mureș în zona centrală a municipiului - str. Köteles Sámuel nr. 33 pentru indicatorii: monoxid de carbon, oxizi și bioxid de azot, ozon, bioxid de sulf, benzen și alți compuși organici volatili, particule în suspensie PM 10, particule în suspensie PM 2,5;
- O stație de monitorizare a influenței zonei industriale (MS-2) amplasată în Târgu Mureș str. Libertății nr. 120 pentru indicatorii: monoxid de carbon, oxizi și bioxid de azot, ozon, bioxid de sulf, particule în suspensie PM 10;
- O stație de monitorizare a influenței zonei industriale (MS-3) amplasată în Luduș pentru indicatorii: monoxid de carbon, oxizi și bioxid de azot, bioxid de sulf, particule în suspensie PM 10;
- O stație de monitorizare a influenței zonei industriale (MS-4) amplasată în Târnăveni pentru indicatorii: monoxid de carbon, oxizi și bioxid de azot, benzen și alți compuși organici volatili, bioxid de sulf, particule în suspensie PM 10.

În județul Mureș calitatea aerului înconjurător este influențată într-o măsură moderată de emisiile din activitățile economico - sociale.

Sursele antropice de emisie în atmosferă cu potențial semnificativ sunt amplasate în Târgu Mureș, Iernut, Luduș și Târnăveni, Reghin în timp ce în zone, precum Sovata sursele de emisie antropice nu produc poluare semnificativă.

AZOMUREȘ este cel mai mare poluator al județului Mureș, de-a lungul timpului depășind de multe ori concentrația maxim admisă pentru emisiile de azot și amoniac. Pe lângă factorul de poluare al aerului, activitatea Azomureș afectează și din punct de vedere fizico-chimic și râul Mureș, în aval de municipiul Târgu Mureș.

Deoarece amoniacul este poluant specific pentru municipiul Târgu Mureș, iar în perioadele de calm atmosferic sau ceață se înregistrează episoade de poluare a aerului înconjurător, concentrația de amoniac în aerul respirabil este monitorizată continuu în municipiul Târgu Mureș. La sesizările cetățenilor, aceste analize sunt suplimentate cu prelevări momentane.

Conform Agenției pentru Protecția Mediului Mureș, în anul 2018 nu s-au înregistrat depășiri ale concentrației de amoniac maxim admise pe probe medii de 30 minute, nici pe probe medii zilnice⁹⁶.

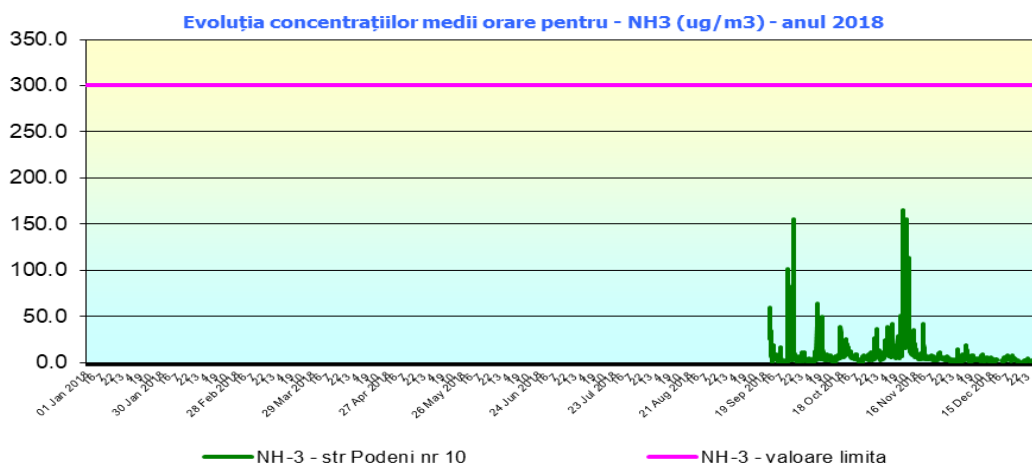

Figura I.1.1.3.1. Evoluția concentrației de NH3 - valori medii orare în anul 2018

Poluarea mai redusă, față de anii precedenți, se datorează investițiilor asumate în planul de acțiuni pentru conformare, de către S.C. AZOMUREȘ S.A. în valoare de 1.463.455 mii euro pentru factorul de mediu AER, investiții ce au vizat⁹⁷:

- Identificarea și implementarea unei soluții tehnice pentru reducerea emisiilor gazoase de amoniac de la filtrele de CaCO₃,
- Instalarea unui sistem de desprăfuire la turnurile de granulare Etapa II - implementarea soluției tehnice identificate;
- Instalarea unor sisteme de reducere a emisiilor în aer la turnurile de granulare. Etapa II - instalarea de sisteme de desprăfuire la turnurile de granulare.

În pofida investițiilor implementate de Azomures începând cu anul 2014, compania rămâne cel mai mare poluator din județ, la CO₂, așa cum rezultă și din datele de mai jos privind anul 2017, furnizate de Agenția pentru Protecția Mediului Mureș.

	Emisii de gaze cu efect de sera 2017 - tona -		
	CO ₂	CH ₄	N ₂ O
AZOMURES	832030,804	0,437305	0,0014831
SNGN ROMGAZ - SPEE Iernut	657588,446	0,011722	0,0011722
Rest judet MURES	760111,699	134,76590	17,968634
TOTAL emisii GHG 2017	2249730,948	135,215	17,971

⁹⁶ Raport anual privind starea mediului - județul Mureș, anul 2018, pag. 20

⁹⁷ Raport de mediu asupra Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană Tîrgu Mureș

Din tabelul de mai sus se observă că, un alt mare poluator al calității aerului în județul Mureș este **CENTRALA TERMOELECTRICĂ IERNUT (CTE Iernut)**, aflată în portofoliul Romgaz din anul 2012. Face parte din Sucursala de Producție Energie Electrică (SPEE) și reprezintă un nod important în Sistemul Energetic Național.

Centrala utilizează drept combustibil gazele naturale și are o putere instalată de 600 MW, având în componență 4 grupuri energetice: 2 grupuri de câte 100 MW de producție cehoslovacă și 2 grupuri de câte 200 MW de producție sovietică. Grupurile au fost puse în funcțiune între anii 1963 și 1967. Începând cu data de 20 ianuarie 2019, grupurile 2 și 3, de câte 100 MW, au fost excluse din cadrul CTE Iernut.

Strategia de dezvoltare Romgaz pentru perioada 2015-2025 are stabilită ca una dintre priorități consolidarea poziției Romgaz pe piețele de furnizare a energiei.

În domeniul producerii de energie electrică, Romgaz și-a propus eficientizarea activității prin realizarea unor investiții pentru creșterea randamentului Centralei Termoelectrice Iernut la minim 55%, încadrarea în cerințele de mediu (emisii NOX, CO2) și mărirea siguranței de exploatare.

Un obiectiv deosebit de important în acest domeniu îl constituie „Dezvoltarea CTE Iernut prin construcția unei centrale termoelectrice noi, cu ciclu combinat cu turbine cu gaze”, care are ca termen de finalizare semestrul II, 2020. Valoarea estimată a contractului (exclusiv TVA) este de 268.836.329,82 EUR.

Noua Centrală va fi o componentă importantă pentru Romgaz în lanțul valoric integrat al gazelor naturale. Eficiența producerii energiei electrice (%) va crește la 56,42 % față de randamentul actual de cca. 35% - 39%, scăzând consumul de combustibil gaze naturale și implicit emisiile. Se vor reduce costurile de producere a energiei electrice și va crește siguranța în exploatare.

La nivelul Grupului ROMGAZ, emisiile de gaz cu efect de seră se generează în principal prin activitățile de producere a energiei termice prin centrale termice staționare și prin activitățile de transport. Pentru gestionarea și monitorizarea acestui aspect în mod eficient s-a adoptat politica în domeniul calității, mediului, sănătății, securității în muncă și energiei, care include angajamente referitoare la prevenirea poluării și reducerea efectelor nedorite ale operațiunilor desfășurate asupra mediului.

Probleme pentru calitatea aerului în județul Mureș ridică și indicatorul pulberi în suspensie fracțiunea PM 10 și a oxizilor de azot. Cauzele tendinței de creștere a concentrațiilor în aerul înconjurător sunt determinate de traficul rutier, într-o continuă creștere în ultimii ani, în special în zonele urbane. În această direcție este responsabilitatea administrațiilor publice să asigure o îmbunătățire continuă a infrastructurii rutiere, un management corespunzător al traficului, concomitent cu realizarea centurilor ocolitoare pentru centrele urbane, spații verzi, care să contribuie la resuspensia particulelor și să implementeze planuri de mobilitate urbană.

Începând cu anul 2010, odată cu sistarea distribuției în sistem centralizat a agentului termic, s-au montat centrale individuale de apartament în municipiul Târgu Mureș și în orașele din județ, aceste centrale având un impact semnificativ asupra concentrațiilor de pulberi PM 10 în sezonul rece, acest efect fiind amplificat și de condițiile meteorologice specifice: calm atmosferic, frecvența zilelor cu ceață.

În anul 2018, în județul Mureș, din rezultatele activității de supraveghere a calității aerului, au fost constatate episoade de depășire a valorilor limită admise pentru sănătatea umană doar la indicatorii pulberi în suspensie fracțiunea PM 10 și la ozon⁹⁸.

În cazul PM10 gravimetric/nefelometric, justificarea este traficul intens, producerea de energie termoelectrică, încălzirea domestică, evenimentele naturale (norul de praf saharian), împrăștierea de materiale antiderapante pe șosele în perioada de iarnă și resuspensia prafului de către vânt. În cazul ozonului, condițiile favorabile pentru producerea și acumularea de ozon, dispersie scăzută.

3.5.12.1.2 Zone critice sub aspectul poluării apelor de suprafață și subterane

Calitatea apelor de suprafață din județul Mureș este influențată în mod direct de evacuările de ape uzate, neepurate sau insuficient epurate, provenite din surse punctiforme, urbane, industriale și agricole. Impactul acestor surse de poluare asupra receptorilor naturali depinde de debitul apei și de încărcarea acesteia cu substanțe poluante.

Apele uzate menajere și industriale exercită o presiune semnificativă asupra mediului acvatic, datorită încărcărilor cu materii organice, nutrienți și substanțe periculoase. Având în vedere procentul mare al populației care locuiește în aglomerări urbane, o parte semnificativă a apelor uzate este colectată prin intermediul sistemelor de canalizare și transportate la stațiile de epurare. Nivelul de epurare, înainte de evacuare, și starea apelor receptoare determină intensitatea impactului asupra ecosistemelor acvatice.

Progresul politicilor aplicate pentru reducerea poluării mediului acvatic cauzată de evacuarea apelor uzate se poate evidenția prin tendințele și procentul de populație conectată la stațiile de epurare (primare, secundare și terțiare) a apelor uzate orășenești.

Surse potențiale de poluări accidentale

În tabelul următor sunt prezentate principalele folosințe de apă din județul Mureș, care pot fi surse potențiale de poluări accidentale:

Nr. Crt.	Denumire poluator potențial	Receptor	Natura poluării
1	S.C. COMPANIA AQUASERV S.A. suc.REGHIN	r. Mures	Ape uzate fecaloid menajere
2	SC COMPANIA AQUASERV SA TG.MURES	r. Mures	Ape uzate fecaloid menajere

⁹⁸Raport anual privind starea mediului – județul Mureș, anul 2018, pag. 16-20

Nr. Crt.	Denumire poluator potențial	Receptor	Natura poluării
3	SC AZOMURES SA TG.MURES	r. Mures	Ape uzate industriale
4	SC COMPANIA AQUASERV SA suc. IERNUT	r. Mures	Ape uzate fecaloid menajere
5	SNGN ROMGAZ SA-Suc. PRODUCTIE ENER ELECTR. Iernut-CET IERNUT	r. Mures	Ape uzate industriale
6	SC COMPANIA AQUASERV SA - suc LUDUS	r. Mures	Ape uzate fecaloid menajere
7	S.C. TEREOS ROMANIA S.A Ludus	r. Mures	Ape uzate industriale
8	SC Serv. Teh. Comunale SOVATA	r. Tarnava Mica -Sebes, Sovata	Ape uzate fecaloid menajere
9	SC COMPANIA AQUASERV SA suc TARNAVENI	Tarnava Mica	Ape uzate fecaloid menajere
10	SC COMPANIA AQUASERV SA-Suc SIGHISOARA	Tarnava Mare	Ape uzate fecaloid menajere

La nivelul județului Mureș, zona cea mai critică din punct de vedere al poluării apelor de suprafață este tronsonul de râu Târnava Mică, *aval de Târnăveni*, unde starea chimică a apei, este „P” (proastă). Menționăm, că unitatea vinovată, S.C. BICAPA S.A. Târnăveni, și-a încetat activitatea în 2002 , dar poluarea remanentă deosebit de ridicată se datorează depozitelor de deșeuri, situate de a lungul râului, care și la ora actuală poluează, prin intermediul freaticului. Pe râul Târnava Mică, la debite scăzute, crește mult salinitatea apei, din cauza apelor sărate din zona Praid - Sovata.

Un alt tronson de râu, afectat din punct de vedere fizico-chimic și mai ales bacteriologic, este râul Mureș, *în aval de municipiul Târgu-Mureș*, din cauza poluării produse de S.C. AZOMUREȘ S.A. și S.C. Compania AQUASERV S.A. (Stația de epurare Cristești. Probleme deosebite la indicatorii de nutrienți apar în lunile cu debite scăzute (ianuarie, februarie, iulie, august, decembrie). Acest tronson de râu este considerat sensibil la eutrofizare (din cauza concentrațiilor de nutrienți), *aval Târgu-Mureș până la limită de județ*.

Un alt poluator al râului Mureș este *CET Iernut*. Impactul direct pe care activitățile din cadrul sucursalei îl au asupra râului Mureș, în privința biodiversității, se manifestă prin evacuarea apelor de răcire la temperaturi ridicate în râu în perioada de reproducere a peștilor. În perioada 2017 - 2020 se desfășoară activități de monitorizare a ihtiofaunei râului Mureș amonte și aval de baraj. În urma rapoartelor de monitorizare s-a confirmat prezența a 7 specii de interes comunitar identificate anterior. Din datele de monitorizare rezultă o schimbare a regimului termic aval de baraj, respectiv o creștere a temperaturii (aproximativ cu 4°C) fără să afecteze biodiversitatea. La nivelul Sucursalei de Producție Energie Electrică Iernut este implementat **Planul de prevenire și combatere a poluării accidentale la**

folosirea de apă care prezintă sursele principale care pot duce la poluarea apei, modul de intervenție în cazul unei poluări, echipele care intervin.

Cursul de apă Pârâul de Câmpie, de asemenea, este considerat critic, dar în cazul lui, concentrațiile ridicate ale nutrienților și mai ales a salinității se datorează condițiilor pedologice ale zonei (soluri sărăturoase). Concentrațiile mai ridicate ale unor indicatori ai regimului de oxigen și ai nutrienților are ca sursă, mai ales, poluarea difuză.

În urma implementării proiectelor care vizează extinderea și reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată în localitățile urbane și rurale din județul Mureș, se constată o îmbunătățire a infrastructurii în sectorul de apă /apă uzată, având ca rezultat diminuarea semnificativă a poluării generate de stațiile de epurare asupra mediului.

În vederea atingerii obiectivelor de mediu, acest demers trebuie continuat prin modernizarea/ reabilitarea/ construirea/ extinderea rețelelor de canalizare și a stațiilor de epurare, conform etapizării din Master Planul General Sectorul Apă și Apă Uzată din județul Mureș.

3.5.12.1.3 Zone critice sub aspectul deteriorării solurilor

Poluarea solului (ha) în anul 2018 în județul Mureș⁹⁹

Ramura economică Substanța poluantă	Total județ (ha)	Ind. energiei electrice și termice	Ind. extractivă	Ind. metalurgică feroasă	Ind. chimică	Ind. aliment.	Agri-cultura	Gosp. comunală	Alte ramuri
Total, din care:	2349,5		145		2000		38	27	139,5
Deșeuri menajere	2027				2000			27	
Dejecții	38						38		
Nămoluri de la stații de epurare	139,5								139,5
Noroaie miniere	145		145						

⁹⁹ Raport anual privind starea mediului în Județul Mureș – anul 2018, pagina 80, pe baza informațiilor comunicate de Direcția pentru Agricultură Mureș

Zone afectate de procese naturale

Inventarul alunecărilor de teren /tipuri de alunecări în județul Mureș

Tipul de alunecări	Suprafața afectată (ha)
în brazde	8225
în valuri	8317
în trepte	3076
curgătoare	866
prăbușire	310
Total terenuri afectate	20794

Sursa: DAJ Mureș

Eroziunile conduc la distrugerea solului, pierderea fertilității, colmatarea văilor cursurilor de apă și a acumulărilor.

Terenuri afectate de eroziunea de suprafață în județul Mureș

Terenuri afectate de eroziune de suprafață	Suprafața afectată (ha)
moderat erodate	28030
puternic erodate	21847
foarte puternic erodate	24018
excesiv erodate	10093
Total terenuri afectate	83988

Sursa: Oficiul de Studii Pedologice și Agrochimice Mureș (OSPA Mureș)

În județul Mureș terenurile afectate de eroziunea în adâncime, ocupă o suprafață totală de 681 ha, astfel: 94 ha șiroiri și rigole; 33 ha ogașe, 454 ha ravene.

(Sursa: OSPA Mureș)

În condițiile aplicării Legii fondului funciar, apar o serie de noi aspecte care prin efectul lor agresează solul. Astfel, se execută lucrări agricole fără respectarea tehnologiilor adecvate, în special arături perpendiculare pe curbele de nivel, fertilizări în perioade necorespunzătoare, distrugându-se benzile înierbate, lucrările de combatere a eroziunii și lucrările de desecare și drenaj.

O altă agresare a solului se manifestă prin:

- ocuparea de suprafețe prin depozitarea necontrolată a deșeurilor menajere și industriale;

- depozitarea necorespunzătoare a deșeurilor și dejecțiilor animaliere provenite de la complexe de creștere a animalelor;
- depozitarea sau chiar stocarea temporară de îngrășăminte și pesticide.

Poluarea solului și subsolului prin depozitarea necontrolată se realizează prin următoarele mecanisme:

- depozitarea necontrolată pe sol a deșeurilor menajere;
- infiltrarea în sol și subsol a levigatului, poluarea apelor meteorice.

Deșeurile menajere și cele asimilabile acestora conțin un procent ridicat de materii organice biodegradabile. Prin depozitarea acestora direct pe sol se produce acidifierea solului, în urma dezvoltării de procese fermentative și implicit, a generării de compuși cu caracter acid (CO₂, acid acetic, acizi grași, H₂S, etc.).

Deoarece conținutul de metale, atât în deșeurile menajere cât și a celorlalte tipuri de deșeuri ce intră în categoria deșeurilor municipale este redus, conținutul de metale grele ce ar putea avea impact asupra solului și subsolului este mult diminuat.

Nitrații reprezintă o altă sursă de poluare a solurilor. Ei constituie ultimul stadiu al proceselor de mineralizare a materiilor organice în descompunere care pătrund în sol prin infiltrațiile de suprafață sau sunt aruncați pe sol, chiar de oameni, în procesul de fertilizare chimică sau excesul de fertilizare naturală a solului destinat agriculturii.

Fosele septice, depozitarea reziduurilor zootehnice în mod necorespunzător platformele de gunoi menajer, closetele constituie o sursă permanentă de nitrați. În conformitate cu normele internaționale, din cauza potențialului nociv pe care îl reprezintă, nitrații au fost incluși în clasa substanțelor toxice din apă.

Dar ca să ajungă în apă, ei trebuie mai întâi să polueze solul. Pe lângă nitrați, în sol se mai găsesc și importante cantități de nitriți, care provin din gazele de ardere emise în atmosferă de automobile și ajung în sol asemenea metalele grele cu "ajutorul" ploii.

Nitrați și nitriți au efecte grave și uneori ireversibile asupra omului. Conform unei directive europene, statele membre au obligația să elaboreze programe de acțiune pentru zonele identificate ca fiind poluate cu nitriți din surse agricole.

3.5.12.1.3.1 Presiuni ale unor factori asupra stării de calitate a solurilor

Utilizarea îngrășămintelor

Îngrășămintele chimice ocupă un rol important în menținerea și sporirea fertilității solurilor, în vederea creșterii productivității agricole.

Aceste substanțe conțin unul sau mai multe elemente nutritive care, încorporate în sol, completează rezerva de substanțe nutritive în forme ușor asimilabile.

Principalele tipuri de îngrășăminte chimice folosite în județul Mureș sunt:

- îngrășămintele cu azot;
- îngrășămintele cu fosfor;
- îngrășămintele cu potasiu.

Utilizarea nerațională și de lungă durată a îngrășămintelor chimice, pe soluri necarbonatice și mai ales cele afectate de eroziunea hidrică poate duce la acidifierea solului, la scăderea recoltelor și chiar a calității produselor agricole.

Îngrășăminte chimice și naturale folosite în agricultură - tone -

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ingrășăminte chimice (substanță activă) - total	10380	10897	12972	18960	14508	14509
• azotoase	6020	6243	6789	8103	8526	8526
• fosfatice	3172	3374	4268	3872	4077	4077
• potasice	1188	1280	1915	6985	1905	1906
Ingrășăminte naturale	340586	341428	377242	494496	567306	1267850
Ingrășăminte aplicate pe un hectar¹⁾ - kg/ha						
• chimice	114	98	168	189	133	121
• naturale	24336	18650	13573	13169	13934	25000

¹⁾ Suprafața pe care s-au aplicat îngrășăminte.

Sursa: INS-DJS Mureș Anuarul Statistic al județului Mureș 2019

Utilizarea produselor pentru protecția plantelor (fitosanitare)

Pesticidele reprezintă substanțe chimice de mare toxicitate, folosite în agricultură pentru combaterea dăunătorilor.

Prin capacitatea lor de a acționa selectiv, pesticidele încorporate în sol modifică prezența și dezvoltarea diferitelor specii de buruieni, insecte și microorganisme, iar prin aceste influențe se modifică o serie de procese și reacții în masa solului.

În categoria produselor fitosanitare utilizate la nivelul județului Mureș sunt incluse:

- *erbicidele* - produse chimice utilizate pentru combaterea buruienilor;
- *insecticidele* - produse chimice utilizate pentru combaterea insectelor și dăunătorilor;
- fungicidele - produse chimice utilizate pentru combaterea diferitelor boli.

Principala categorie de pesticide utilizată, după cum reiese și din tabelul de mai jos, o reprezintă erbicidele. Majoritatea erbicidelor se acumulează în sol și au o remanență îndelungată, existând pericolul poluării solului. Evitarea acumulării erbicidelor în sol se realizează prin:

- asocieri de erbicide care să permită folosirea de doze minime;
- rotația tratamentelor cu erbicide;
- fertilizarea solului cu îngrășăminte naturale.

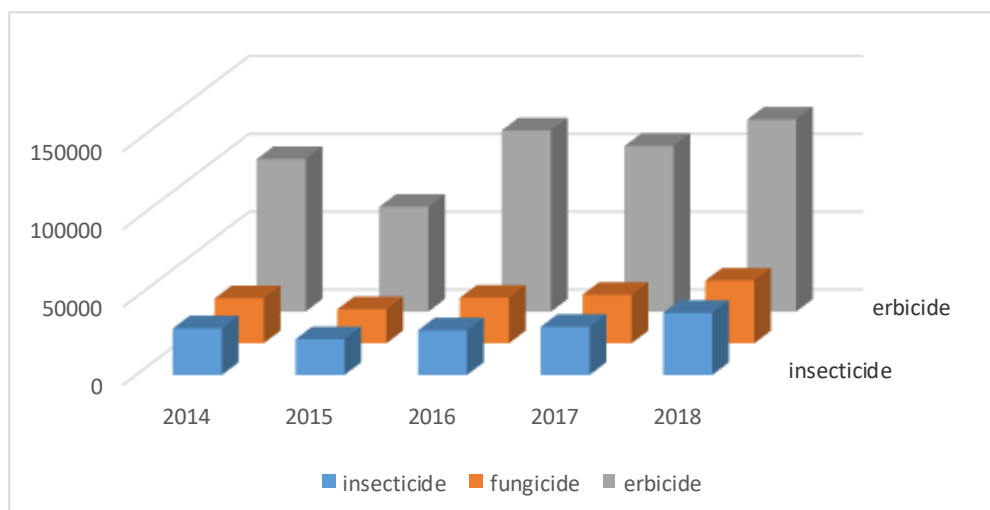
Excesul de pesticide prezent în sol, poate afecta sănătatea umană prin intermediul contaminării apelor, solului, alimentelor și a aerului.

Situația utilizării produselor fitosanitare în perioada 2014-2018 în județul Mureș

Anul	Insecticide		Fungicide		Erbicide	
	Suprafata (ha)	Total kg substanta activa	Suprafata (ha)	Total kg substanta activa	Suprafata (ha)	Total kg substanta activa
2014	29931	34005	28971	55685	97994	170288
2015	22955	15697	21922	27070	67340	100602
2016	28709	18566	29261	39315	116421	194894
2017	30956	18535	31266	44200	106377	121232
2018	39956	18502	40266	44144	123377	122232

Sursa: DAJ Mureș

Evoluția utilizării produselor fitosanitare (ha) în perioada 2014-2018, în județul Mureș.

Sursa: DAJ Mureș

Ecologizarea batalurilor industriale

Iazul batal de deșeuri de pe platforma AZOMUREȘ din Târgu Mureș, finalizată în anul 2020

Municipiul Târgu-Mureș a finalizat în luna septembrie 2020 implementarea proiectului „Reabilitare sit poluat istoric iaz batal de deșeuri 30 ha–Târgu-Mureș”, început în anul 2012, finanțat prin Programul Operațional Sectorial de Mediu 2007-2013 și continuat prin Programul Operațional Infrastructură Mare 2014-2020.

S-a realizat remedierea sitului poluat istoric al iazului batal de 30 hectare, de pe malul drept al râului Mureș, la aproximativ 4 km în aval de municipiul Târgu Mureș, în dreptul platformei de îngrășăminte chimice a SC Azomureș SA Târgu Mureș, pe care a deservit-o. Scopul a fost eliminarea sursei de suprafață și reducerea mobilității contaminațiilor existenți pe sit în apa subterană, aducerea terenului la un standard corespunzător în vederea utilizării ca spațiu public, care să includă zone de peisagistică (plantații) și de acces recreațional pentru public și eliminarea oricărui impact asupra mediului local datorat activităților din trecut. Se dorește ca suprafața de 30 de hectare să aibă destinația de parc fotovoltaic.

Sursa foto: <https://www.zi-de-zi.ro/2020/09/23/targu-mures-ecologizarea-iazului-batal-finalizata/>

Platforma fostului combinat chimic Bicapa din Târnăveni

Cu toate că S.C. BICAPA S.A. Târnăveni și-a încetat activitatea încă din 2002, pe platformă există o poluare remanentă deosebit de ridicată, datorată celor 3 bataluri, situate de a lungul râului Târnava Mică, la o distanță variabilă cuprinsă între 30-60 m, care și la ora actuală poluează, prin intermediul freaticului.

În zona haldei de deșeuri pot apare poluări accidentale ale factorilor de mediu în următoarele condiții:

- Antrenarea materialelor depuse în depozit, sub acțiunea curenților de aer atmosferici. În acest caz, aerul va fi poluat cu material din haldă, fapt ce afectează direct aparatul respirator al populației, fauna din zonă, pe o distanță de 1-2 km pe direcția vântului și indirect vegetația și apele de suprafață
- Schimbarea caracteristicilor fizico-chimice ale solului și degradare aspectului mediului înconjurător ca urmare a scurgerilor și materialului antrenat de ape și a fenomenelor de spulberare.

Platforma se află în proprietatea privată a două societăți comerciale, care și-au asumat responsabilitățile și răspunderea cu privire la sarcinile de mediu ce le revin privind ecologizarea. În anul 2020, activitățile de ecologizare se află în stadiu de certificat de urbanism¹⁰⁰.

Evoluția suprafețelor de îmbunătățiri funciare

Îmbunătățirile funciare au ca obiect studierea teoretică și aplicarea în practică a ansamblului de procedee agrotehnice, chimice și biologice, de măsuri complexe, lucrări și intervenții tehnice în scopul stabilizării și îmbunătățirii condițiilor pedologice, hidrologice și climaterice.

¹⁰⁰ Informații furnizate de către UAT Municipiul Târnăveni

Suprafața totală amenajată cu lucrări de îmbunătățiri funciare aflate în administrarea ANIF, Filiala Teritorială de Îmbunătățiri Funciare Mureș la data de 31.12.2013 a fost de 86496 ha , din care: irigații 400 ha, desecare 13709 ha, combaterea eroziunii solului 72387 ha. În perioada 2014-2018 nu au fost promovate lucrări noi de investiții în domeniul îmbunătățirii funciare, în județul Mureș, astfel că suprafața amenajată cu lucrări a rămas neschimbată. (Sursa: ANIF- FTIF Mureș)

Proгноze și alte acțiuni întreprinse pentru ameliorarea stării de calitate a solurilor

Identificarea terenurilor degradate, stabilirea perimetrelor de ameliorare prin împăduriri și întocmirea fișelor perimetrelor de către comisiile numite prin ordin al prefectului – la Saschiz – 98,49, Nades – 53,22 ha , Rîciu - 169,10 ha, Suplac - 93 ha, Beica de Jos – 50,47 ha. Împădurirea suprafeței de 464,28 ha, terenuri pășune supuse eroziunii și alunecării de teren.

Perimetre de ameliorare pentru amenajări noi de îmbunătățiri funciare în localitățile – Mica - 100,28 ha, Băla – 110 ha, Grebeniș – 369,33 ha, Viișoara, Coroisînmartin – 115,62 ha, Reghin – 93,77 ha, Iernut – 174 ha, Ceuașu de Câmpie – 26 ha, Sânpetru – 130,20 ha, Sângeorgiu de Mureș – 53,93 ha, Ernei – 102,25 ha.

Amenajări locale pentru irigații – Cuci – 15 ha, Luduș – 69 ha, Reghin –145 ha, Pogăceaua – 66 ha

Perimetre de ameliorare - Sat Iceland parcela Gloduri – 81,77 ha, Batoș – 177 ha, Ernei – 49 ha, Păsăreni – 177 ha.¹⁰¹

3.5.12.2 Infrastructura pentru gestionarea deșeurilor

Politica Uniunii Europene în domeniul gestionării deșeurilor se bazează pe 3 principii, și anume:

- **Prevenirea producerii deșeurilor** – un factor cheie în cazul oricărei strategii de gestionare. Dacă poate fi redusă cantitatea de deșeuri produsă și gradul de pericolozitate a acestora, atunci valorificarea și eliminarea devin operații mult mai simple.
- **Valorificarea deșeurilor** (reciclare, reutilizare) – în cazul în care cantitatea de deșeuri produsă nu poate fi redusă, cât mai multe din materiale trebuie recuperate, de preferință prin reciclare.
- **Îmbunătățirea tehnicilor de eliminare finală și monitorizarea eliminării finale** - în cazul în care deșeurile generate nu pot fi reciclate, ar trebui incinerate, eliminarea prin depozitare reprezentând ultima soluție.

¹⁰¹ Sursa : DAJ Mureș/ Raportul anual privind starea mediului în județul Mureș, anul 2018

În România, responsabilitatea pentru gestionarea deșeurilor municipale aparține administrațiilor publice locale.

3.5.12.2.1 Deșeurile menajere municipale¹⁰² - Sistemul integrat de gestionare a deșeurilor în județul Mureș

În județul Mureș, bazele unui nou sistem de gestionare a deșeurilor, constând în recuperarea – sortarea - reciclarea materialelor re folosibile și reducerea cantității de deșeurii care se elimină prin depozitare, în condiții de protecție a mediului și a sănătății populației, s-au pus în anul 2010, când s-a semnat de către Consiliul Județean Mureș contractul de finanțare pentru implementarea proiectului *Sistem de Management Integrat al Deșeurilor Solide în județul Mureș (SMIDS Mureș)*, finanțat prin Programul Operațional Sectorial Mediu 2007-2013. Valoarea contractului de finanțare: 187.454.679 lei.

În cadrul proiectului SMIDS Mureș au fost finalizate toate contractele de lucrări aferente execuției noii infrastructuri de gestionare integrată a deșeurilor și s-a procedat la închiderea a 5 depozite neconforme de deșeurii, situate în Cristești (7,5 ha), Reghin (2 ha), Luduș (1 ha), Iernut (2 ha), Sovata (1,5 ha).

Sistemul de management integrat al deșeurilor din județul Mureș include următoarele componente¹⁰³:

- Colectarea separată și transportul deșeurilor municipale din cele 7 zone de colectare ale județului
- Transferul deșeurilor prin intermediul celor 5 Stații de transfer (inclusiv Stația de transfer Cristești, care este opțională pentru zona 2 Tg. Mureș)
- Sortarea deșeurilor reciclabile în Stațiile de sortare Cristești (realizată prin proiectul SMID) și Sighișoara;
- Tratarea deșeurilor verzi și a biodeșeurilor rezultate din colectare separată în Stația de compostare Cristești;
- Tratarea deșeurilor biodegradabile colectate în amestec în instalația de tratare mecano-biologică – TMB Sânpaul (realizată prin proiectul SMID)

¹⁰² În conformitate cu prevederile Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor 2014-2020, “deșeurile municipale sunt reprezentate de totalitatea deșeurilor menajere și similare acestora generate în mediul urban și rural din gospodării, instituții, unități comerciale și de la operatori economici, deșeurii stradale colectate din spații publice, străzi, parcuri, spații verzi, la care se adaugă și deșeurii din construcții și demolări rezultate din amenajări interioare ale locuințelor colectate de operatorii de salubritate”.

¹⁰³ Plan Județean de Gestionare a Deșeurilor (PJGD) Mureș, 2020-2025

- Eliminarea deșeurilor în depozitele de deșuri conforme Sânpaul (realizat prin proiectul SMID) și Sighișoara (existent, administrat de un operator privat și integrat în SMID)

Procedura de contractare/delegare, conform SMIDS, pentru serviciile de colectare/transport este gestionată de către *Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ECOLECT MUREȘ*, în numele și pe seama membrilor asociați.

Rezultă astfel, că în perioada 2008-2020, s-a creat infrastructura și cadrul instituțional necesar pentru dezvoltarea și implementarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor la nivelul județului Mureș.

Pentru atingerea țintelor de reciclare aferente indicatorilor din cadrul proiectului SMIDS Mureș, în următoarea perioadă se impune implementarea, la nivel județean, a sistemului de colectare separată a deșeurilor, pe fondul unei campanii intensificate de informare și conștientizare a populației în acest sens. Se impune totodată trecerea de la sistemul de colectare din puncte fixe a deșeurilor reciclabile la colectarea prin sistemul din poartă în poartă a tuturor fracțiilor colectate, atât în mediul urban cât și rural.

Tendința este ca prin optimizarea sistemului de colectare selectivă să se reducă cantitățile de deșuri eliminate prin depozitare și integrarea componentelor reutilizabile în ciclul de producție pentru transformarea acestora în resurse secundare, ca parte a economiei circulare.

Pentru eficientizarea sistemului integrat de gestionare a deșeurilor în județul Mureș sunt necesare investiții viitoare, constând în principal, în următoarele:

- extinderea capacității de depozitare la Sânpaul și Sighișoara prin construirea de celule noi, pentru asigurarea capacității de depozitare a întregii cantități de deșuri care nu pot fi valorificate;
- modernizarea stațiilor existente (Stației de sortare/compostare Cristești, a Stației de sortare de la Sighișoara, a instalației TMB), cu dotări și echipamente necesare, pentru îmbunătățirea performanței;
- crearea de facilități pentru colectarea separată și tratarea deșeurilor din construcții și desființări (instalații fixe /construirea unui depozit de deșuri în acest scop).

Trebuie avute în vedere și provocările ce rezultă din Directiva-cadru privind deșeurile (DCA)¹⁰⁴, care, stabilește noi obiective de reciclare a deșeurilor municipale: până în 2025, cel puțin 55% din deșeurile municipale în greutate vor trebui reciclate. Acest scop țintă va crește la 60% până în 2030 și 65% până în 2035. Țările UE trebuie să stabilească până la 1 ianuarie 2025 colectarea separată a textilelor și a deșeurilor periculoase generate de gospodăria și să se asigure că, până la 31 decembrie 2023, bioteșurile sunt colectate separat sau reciclate la sursă (de exemplu, prin compostare).

¹⁰⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=legisum%3Aev0010>

3.5.12.2 Gestionarea deșeurilor industriale

Organizarea managementului deșeurilor de producție este responsabilitatea celor care le-au generat. Producătorii de deșeuri industriale își gestionează prin mijloace proprii colectarea, transportul și eliminarea/valorificarea deșeurilor sau contractează serviciile respective cu firme specializate și autorizate conform legii. În județul Mureș există firme specializate pentru colectare și depozitare temporară a deșeurilor periculoase.

Impactul depozitării deșeurilor industriale asupra mediului este semnificativ, factorii de mediu agresați fiind solul, aerul, apele (de suprafață și subterane).

Pe teritoriul județului Mureș, urmare finalizării proiectului de ecologizare a iazului batal de pe fosta platformă AZOMUREȘ¹⁰⁵, s-a redus suprafața ocupată de deșeuri de producție de la cca 52 ha la 22 hectare.

Continuă să polueze platforma fostei societăți BICAPA SA Târnăveni, unde există 3 batale cu deșeuri periculoase. Pe aceste batale s-a sistat depozitarea deșeurilor la 31 decembrie 2006, urmând a se realiza ecologizarea zonei.

SNGN ROMGAZ - Sucursala Târgu Mureș a construit și pus în funcțiune în anul 2000 un depozit regional de deșeuri cu o suprafață de 2,5 ha pentru depozitarea deșeurilor specifice de la industria gazeiferă.

Pentru deșeurile industriale preponderent organice, modul preferat de valorificare/eliminare este tratarea termică (incinerarea sau co-incinerarea), iar pentru deșeurile industriale preponderent anorganice, metoda preferată este tratarea fizico-chimică, pentru reducerea gradului de pericolozitate, urmată de depozitarea acestora.

Cu excepția co-incinerării celelalte metode de tratare au ca rezultat deșeuri care mai păstrează caracteristicile periculoase astfel că depozitarea trebuie să se facă pe depozite de deșeuri periculoase.

Cantitățile de deșeuri de producție generate în județul Mureș, nu se cunosc cu exactitate. Raportarea cantităților de deșeuri generate se bazează pe estimarea lor ca volum, și uneori pe bilanțul de materiale.

Abordarea europeană privind reciclarea deșeurilor a fost orientată până în prezent pe fluxuri de deșeuri (uleiuri uzate, ambalaje, vehicule uzate, baterii și acumulatori uzați, anvelope uzate, etc.) pentru care s-au elaborat reglementări specifice. Aceste reglementări prevăd responsabilitatea producătorilor de bunuri de a-și recicla produsele devenite deșeuri.

Extinderea acestor practici la alte tipuri de deșeuri, trebuie să fie făcută în limitele în care reciclarea este fezabilă din punct de vedere tehnic și economic, sau aduce un beneficiu real pentru mediul înconjurător.

¹⁰⁵ A se vedea și informațiile de la subcapitolul Zone critice sub aspectul deteriorării solurilor

Pe teritoriul județului Mureș nu există în funcțiune depozit de deșuri periculoase și nici instalații pentru co-incinerare deșuri periculoase.

Societățile autorizate pentru colectarea și transportul deșeurilor periculoase, colectează deșeurile și le tratează sau le valorifică /elimină prin unități autorizate.

În cazul deșeurilor nepericuloase rezultate în procesul de producție, gestionarea acestor deșuri este încredințată doar firmelor autorizate. Aceste firme colectează deșeurile industriale atât din județ cât și din țară.

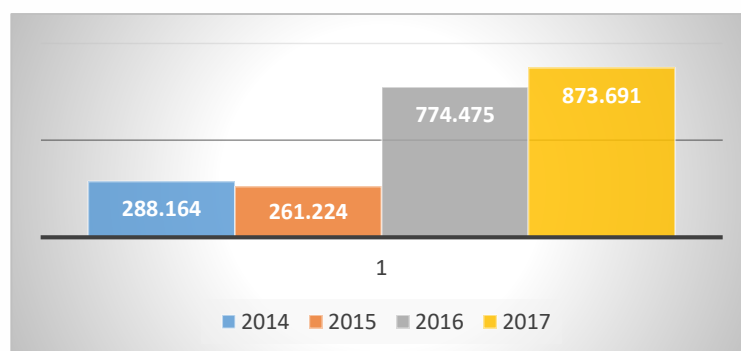
Din raportările agenților economici, în anul 2017 s-au colectat cca 141917,295 tone deșuri din care 117849,291 tone au fost valorificate, iar 32346,328 tone predate spre eliminare prin unități autorizate.

Unele tipuri de deșuri nepericuloase sunt reintroduse în circuitul economic în cadrul aceluiași proces tehnologic sau utilizate ca materii prime secundare sau combustie în alte procese tehnologice din aceeași întreprindere (așa numitele acțiuni de minimalizare). Alte tipuri de deșuri sunt vândute ca materii prime secundare altor întreprinderi care, fie le reciclează direct, fie le pregătesc în vederea reciclării (agenți economici tip Remat).

3.5.12.2.3 Fluxuri speciale de deșuri

Deșuri de echipamente electrice și electronice

În județul Mureș există 28 agenți economici autorizați să colecteze deșuri de echipamente electrice și electronice, dintre care doi agenți economici sunt autorizați să desfășoare activitatea de colectare/tratare deșuri de echipamente electrice și electronice. În vederea reducerii cantității de deșuri de echipamente electrice și electronice, eliminate ca deșuri municipale nesortate, și pentru atingerea unui nivel ridicat de colectare selectivă, posesorii trebuie să predea deșeurile de echipamente electrice și electronice pe care le dețin, la punctele de colectare constituite în acest scop. Pentru a se atinge țintele anuale este important ca toate deșeurile de echipamente electrice și electronice să ajungă la colectori/valorificatori ca DEEE și nu ca alte tipuri de deșuri (ex. deșeu de fier, de plastic, etc).

Deșuri de ambalaje

Deșeurile de ambalaje pot proveni atât de la populație, regăsindu-se în deșeurile menajere, precum și din activitățile industriale, comerciale și de la instituții.

Cantitățile de deșuri de ambalaje colectate în perioada 2014-2017 în județul Mureș, raportate de către operatorii economici autorizați, se prezintă astfel:

Cantitatea de deșuri de ambalaje colectată (tone)				
Material	2014	2015	2016	2017
Sticlă	4326,091	4437,067	845,356	592,144
Plastic	20380,86	18154,691	13259,786	18131,216
Hârtie/Carton	6439,846	11736,099	11150,488	10726,246
Metal-Aluminiu	91,881	139,348	218,102	952,639
Metal-Otel	161,043	637,36	861,032	868,291
Metal-Total	252,924	776,708	1079,134	1820,930
Lemn	1854,373	356,607	1265,914	9606,736
Altele	0	0	0	0
Total	33274,375	35461,172	27600,678	40877,272

În anul 2017 s-au colectat 40877,272 tone deșuri de ambalaje din care 39051,408 tone au fost predate spre valorificare/reciclare la unități autorizate.

În județul Mureș există facilități de reciclare pentru deșeurile de ambalaje din mase plastice, sticlă și lemn, iar în județele limitrofe există posibilitatea reciclării și a deșeurilor de hârtie.

Din punct de vedere legal, obligația atingerii țintelor de recuperare și reciclare a deșeurilor de ambalaje aparține tuturor agenților economici care importă, produc și/sau pun pe piață ambalaje de desfacere, produse ambalate, a supraambalatorilor și a asociațiilor colective care au preluat responsabilitatea gestionării ambalajelor și a deșeurilor de ambalaje.

Depozitarea reziduurilor zootehnice

În scopul reducerii a evacuării de nutrienți în corpurile de apă și promovarea unei schimbări de comportament, prin proiectul „Controlul Integrat al Poluării cu Nutrienți, cu finanțare de la Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, au fost finalizate în anul 2020 în Miercurea Nirajului și Batoș platformele de depozitare și gospodărire a gunoiului de grajd, iar la Bichiș, Iernut și Tăureni platformele vor fi construite până la finalul lunii martie 2022. În județul

Mureș există încă 2 asemenea platforme, câte unul la Crăiești și Gornești, finalizate în perioada 2008-2017¹⁰⁶.

Tendențe și prognoze privind generarea deșeurilor în județul Mureș¹⁰⁷

Principalele obiective în domeniul gestionării deșeurilor pentru județul Mureș sunt următoarele:

- colectarea deșeurilor menajere de la întreaga populație a județului;
- implementarea colectării separate a deșeurilor reciclabile atât în mediul urban, cât și în mediul rural;
- realizarea unui grad cât mai mare de valorificare a deșeurilor municipale și asigurarea îndeplinirii țintelor privind deșeurile de ambalaje;
- reducerea cantității de deșeuri biodegradabile la depozitare prin compostare și alte metode de tratare, astfel încât să se asigure atingerea țintelor legislative;
- gestionarea corespunzătoare a fluxurilor speciale de deșeuri (deșeuri municipale periculoase, deșeuri voluminoase, deșeuri de echipamente electrice și electronice, nămoluri rezultate de la stațiile de epurare orășenești);
- colectarea și valorificarea potențialului util din deșeurile din construcții și demolări.

3.5.12.3 ADAPTAREA LA SCHIMBĂRILE CLIMATICE

Schimbările climatice constituie o reală amenințare la nivel mondial, efectele negative ale acestor schimbări fiind resimțite atât în plan economic, cât și social. Sub presiunea amplorii acestor fenomene dar mai ales de pericolele mai mult sau mai puțin vizibile, la nivel mondial au fost angajate diverse negocieri privind obligațiile fiecărei țări în vederea reducerii impactului global al schimbărilor climatice. În calitate de stat membru UE, România trebuie să se implice în mod responsabil în acest efort mondial. Entitatea responsabilă la nivel național de îndeplinirea obligațiilor asumate în contextul combaterii efectelor schimbărilor climatice este Ministerul Mediului și Apelor și Pădurilor, care a elaborat Strategia Națională privind Schimbările Climatice, document care asigură suportul, viziunea și reperle obiectivelor și acțiunilor diminuarea efectelor schimbărilor climatice.

Prevenirea riscurilor naturale și decarbonizarea reprezintă provocări la nivel mondial, național, regional și local. Ca reacție împotriva acestor provocări, la nivel european este conturată o strategie care să asigure o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor la nivel european – Pactului Ecologic European. Acest document reprezintă foaia de parcurs care conține acțiuni menite să asigure durabilitatea economiei UE prin transformarea în oportunități a provocărilor legate de climă și de mediu din toate domeniile politice și prin garantarea unei tranziții echilibrate și

¹⁰⁶ http://www.mmediu.ro/app/webroot/uploads/files/2020-09-03_COMUNICATmures3sept.pdf

¹⁰⁷ Raport anual privind starea mediului în județul Mureș, anul 2018

favorabile tuturor domeniilor. Aceste acțiuni încurajează utilizarea eficientă a resurselor prin trecerea la o economie circulară, curată, cu rolul de a încetini declinul biodiversității și de a reduce poluarea. Acest pact prezintă investiții necesare (investiții în tehnologii ecologice, sprijin pentru inovare în sectorul industrial, introducerea unor forme de transport mai puțin poluante, mai ieftine și mai sănătoase, decarbonizarea sectorului energetic, îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor, colaborarea cu partenerii internaționali pentru îmbunătățirea standardelor de mediu la nivel mondial etc). De asemenea sunt prezentate instrumentele de finanțare disponibile și este explicat modul în care se va asigura o tranziție justă și favorabilă incluziunii. Pactul Ecologic European propune atingerea neutralității climatice până în 2050. Realizarea neutralității climatice necesită o contribuție din partea tuturor sectoarelor economice. Având în vedere importanța producției și a consumului de energie pentru emisiile de gaze cu efect de seră, este esențială tranziția către un sistem energetic durabil, accesibil din punct de vedere al prețului și sigur, bazat pe o piață internă a energiei, cu o funcționare eficientă.

Transformarea digitală, inovarea tehnologică, cercetarea și dezvoltarea sunt, de asemenea factori importanți pentru realizarea obiectivului neutralității climatice. Pentru atingerea obiectivului stabilit în Pactul Ecologic European, respectiv a neutralității climatice până în 2050, Comisia Europeană propune un pachet legislativ climatic, introducând „Legea europeană a climei”¹⁰⁸, o propunere legislativă transversală ce are efect imediat asupra tuturor actelor legislative europene existente și respectiv asupra tuturor sectoarelor.

Conform Planului Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice, aferent perioadei 2021 – 2030, România și-a stabilit reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, cu 43,9% în 2030 față de 2005 și tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic. Documentul evidențiază faptul că în ceea ce privește emisiile de gaze cu efect de seră (GES), cea mai mare pondere se datorează sectorului energetic, astfel încât în prezent acest sector (care include și sectorul transporturilor) este responsabil de 85% din totalul emisiilor GES, inclusiv exploatarea terenurilor, schimbarea destinației terenurilor și silvicultură.

Pornind de la strategiile europene și ținând cont de contextul național și regional, în vederea diminuării efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale, în Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021 - 2027¹⁰⁹ sunt definite următoarele măsuri generale:

- Elaborarea studiilor și desfășurarea acțiunilor de cercetare – inovare care să contribuie la reducerea impactului schimbărilor climatice asupra calității mediului și sănătății populației din județul Mureș, inclusiv asigurarea unui cadru eficient pentru implementarea, în comun cu partenerii internaționali, a unor proiecte de cercetare

¹⁰⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020PC0080&qid=1588581905912&from=EN>

¹⁰⁹ <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2021/08/4.-Strategia-de-Dezvoltare-Regionala.pdf>

ce vizează măsuri de atenuare a schimbărilor climatice și reducerea gazelor cu efect de seră generate la nivel județean

- Desfășurarea acțiunilor care vizează diversificarea/reconversia economică, crearea de noi oportunități de piață, inclusiv sprijinirea investițiilor în tehnologii și procese inovative și ecologice, care să contribuie la atenuarea schimbărilor climatice la nivel județean. Schimbările climatice pot cauza modificări semnificative ale calității și disponibilității resurselor naturale, afectând multe sectoare economice inclusiv sectorul alimentar.
- Creșterea gradului de prevenire a producerii riscurilor naturale și reducerea efectelor și pagubelor cauzate de acestea, în principal de inundații și secetă. Datorită schimbărilor climatice, teritoriul județului Mureș prezintă vulnerabilitate la o serie de riscuri naturale precum inundații, secetă, etc. Strategiile axate pe gestionarea, conservarea și utilizarea durabilă a resurselor biologice și de apă în vederea menținerii și redresării sănătății, funcționalității și rezistenței la schimbările climatice a ecosistemelor, reprezintă o modalitate de a face față acestor efecte și de asemenea pot contribuie la prevenirea dezastrelor. Dovezile sugerează că o modalitate eficientă de adaptare este reprezentată de utilizarea capacității naturii de a absorbi sau controla impactul în zonele urbane și rurale. „Infrastructura verde” prezintă un rol crucial în cadrul adaptării, oferind resurse esențiale pentru scopuri sociale și economice, în contextul unor condiții climatice extreme. Îmbunătățirea capacității de stocare a carbonului a solului și apei și conservarea apei în sistemele naturale pentru a atenua efectul secetelor și a preveni inundațiile, erodarea solului și deșertificarea reprezintă un exemplu aplicabil în vederea combaterii efectelor schimbărilor climatice. De asemenea, sunt necesare acțiuni care să vizeze managementul inundațiilor și reducerea impactului acestora asupra populației, proprietății și mediului, prin măsuri de prevenire a riscului inundațiilor prin intervenții complexe la nivelul bazinului hidrografic și măsuri de reabilitare a infrastructurii barajelor, acțiuni privind dezvoltarea infrastructurii de monitorizare și avertizare a fenomenelor hidro-meteorologice severe, inclusiv activități în scopul conștientizării publice, inclusiv cartografierea riscurilor fenomenelor meteorologice și hidrologice extreme și elaborarea unor planuri de măsuri pentru prevenirea și contracararea efectelor acestora (Planurile de management bazinale, Planurile de Amenajare, Planul pentru Prevenirea, Protecția și Diminuarea Efectelor inundațiilor, Planul de Management al Riscului la Inundații – care au impact privind utilizarea terenurilor, gestionarea resurselor de apă și asigurarea infrastructurii de alimentare cu apă, canalizare și epurare), acțiuni care să contribuie la dezvoltarea infrastructurii de monitorizare și avertizare privind seceta astfel încât să se asigure interoperabilitatea între sistemele de observație, optimizarea și actualizarea în regim operațional a scenariilor climatice pentru înțelegerea, modelarea și previzionarea riscului de secetă, pentru evaluarea și gestionarea durabilă a resurselor naturale (sol, apă, climă) dar și acțiuni de conștientizare a publicului cu privire la riscurile naturale.

- Dezvoltarea infrastructurii de monitorizare și avertizare a fenomenelor hidrometeorologice severe și/sau alte acțiuni care contribuie la o mai bună gestionare a situațiilor de urgență generate de fenomene hidrometeorologice periculoase, având ca efect producerea inundațiilor, secetă hidrologică precum și incidente/accidente la construcții hidrotehnice, poluări accidentale ale cursurilor de apă, alunecări de teren.
- Acțiuni de împădurire și de gestionare a fondului forestier existent la nivel județean. Pădurile reprezintă o verigă esențială în ciclul global al carbonului. Creșterea suprafeței împădurite de a nivel regional și menținerea acestora într-o structură corespunzătoare și o stare fitosanitară bună, contracarează concentrațiile din ce în ce mai mari de gaze cu efect de seră din atmosferă și influențează în mod pozitiv microclimatul și implicit culturile agricole și așezările umane. Pe de altă parte, degradarea pădurilor și/sau conversia destinației forestiere a terenurilor către alte folosințe poate genera emisii importante de gaze cu efect de seră, ca urmare a degradării biomasei și/sau a mineralizării materiei organice din sol, transformându-se într-o sursă de CO₂.
- Acțiuni de conștientizare privind schimbările climatice.

În vederea combaterii efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale, a fost elaborată „Strategia privind adaptarea la schimbările climatice în Municipiul Târgu Mureș”. Obiectivele stabilite în conținutul acestui document strategic sunt:

- Restrângerea suprafeței insulelor de căldură urbană din Municipiul Târgu Mureș cu minimum 10% până la sfârșitul anului 2020 și cu minimum 50% până la orizontul anului 2050
- Scăderea numărului de îmbolnăviri și de decese legate de schimbările climatice cu minimum 10% până în anul 2020 și cu 30% până în anul 2050
- Reducerea duratei de întrerupere a furnizării energiei electrice în perioadele cu condiții meteo extreme cu minimum 20% până în anul 202 și cu 50% până în 2050
- Reducerea timpilor de deplasare în municipiu cu cel puțin 20% până în 2020 și cu 50% până în anul 2050.

La nivelul aunităților administrativ-teritoriale din județul Mureș, există o implicare relativă scăzută (mai ales a celor din mediul rural) în ceea ce privește combaterea efectelor negative cauzate de schimbările climatice.

În vederea combaterii efectelor negative privind schimbările climatice respectiv pentru stimularea implicării tuturor autorităților administrativ-teritoriale din teritoriul județului în acest demers mondial, Consiliul Local Municipal Târgu Mureș manifestă următoarele intervenții:

- încurajează achiziția de mașini electrice prin oferirea gratuității la parcare mașinilor electrice înmatriculate în municipiu – a se vedea HCL nr. 231/27.07.2017 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a serviciului public

de exploatare și întreținere a parcarilor și zonelor de staționare cu plată în regim de autotaxare afișate pe domeniul public al Municipiului Târgu Mureș

- are o politică de descurajare a utilizării mașinilor personale prin taxarea parcarii - a se vedea HCL nr. 231/27.07.2017
- intenționează să crească în perioada imediat următoare numărul de stații de încărcare electrică disponibile în municipiu prin implementarea unor proiecte cu fonduri rambursabile
- încurajează utilizarea transportului public printr-o serie de proiecte aflate în curs de implementare - a se vedea PMUD și SIDU Târgu Mureș
- încurajează deplasările pe jos și cu mijloace alternative de deplasare prin crearea de coridoare de circulație dedicate acestui tip de transport - a se vedea PMUD și SIDU Târgu Mureș
- intenționează să realizeze parcări de tip Parc&Ride la intrările în oraș, la marginea zonei centrale, în puncte intermodale - a se vedea PMUD și SIDU Târgu Mureș;
- contribuie la reducerea consumului de energie termică la încălzirea și răcirea clădirilor prin izolarea termică a clădirilor de locuințe
- caută să îmbunătățească reglementările urbanistice care pot contribui la adaptarea și reducerea efectelor schimbărilor climatice.
- a modernizat sistemul public de iluminat – schimbare de soluții, tehnologii, echipamente cu altele performante care duc la scăderea consumului de energie
- a amenajat și reabilitat o serie de parcuri și Cetatea Medievală Târgu Mureș
- a înlocuit sistemele clasice de încălzire prin amplasarea de panouri solare în următoarele mai multe locații
- a reglementat plantarea de copaci în parcări – a se vedea HCL nr.295/26 oct. 2017 privind plantarea de copaci în parcarile de la nivelul solului în municipiul Târgu Mureș

3.5.13 Fondul de locuințe

Fondul de locuințe pe forme de proprietate în județul Mureș se prezintă astfel:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Proprietate majoritară de stat	2571	2571	2864	2864	2862	3098
Proprietate majoritară privată	226616	226616	227747	228356	229259	230010

Structura fondului de locuințe pe forme de proprietate evidențiază menținerea proprietății private particulare ca preponderentă: 99,02 % din totalul locuințelor, în timp ce în proprietate de stat de situează 0,98% dintre locuințe.

Pe piața liberă, numărul locuințelor nou construite de către investitori privați a crescut semnificativ, comparativ cu anii anteriori, în special prin proiecte rezidențiale de mari dimensiuni, atât în municipiul Târgu Mureș, cât și în zonele periurbane.

Locuințe terminate, după numărul camerelor de locuit¹¹⁰:

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
TOTAL, din care:	787	725	823	664	959	1052
Cu o cameră	2	7	72	10	86	56
Cu două camere	124	154	172	88	269	257
Cu trei camere	225	179	283	199	260	362
Cu patru camere	306	273	189	256	245	282
Cu cinci camere	130	112	107	111	99	95

Obiective stabilite la nivel UE pentru sectorul imobiliar - sectorul rezidențial + sectorul serviciilor

1. Pentru **sectorul imobiliar** UE a stabilit obiectivul de ***trecere la o economie competitivă cu emisii scăzute de dioxid de carbon până în anul 2050***, identificând necesitatea de a reduce cu 88%-91% emisiile de dioxid de carbon din acest sector până în 2050, comparativ cu nivelurile din 1990.
2. **Perspectiva energetică 2050** a stabilit ca obiectiv ***„creșterea potențialului de eficiență energetică a clădirilor noi și existente este esențială”*** pentru un viitor sustenabil din punct de vedere energetic, pentru a contribui în mod semnificativ la scăderea cererii de energie, la sporirea securității aprovizionării cu energie și la o mai mare competitivitate.
3. Prin **Planul pentru o Europă eficientă din punct de vedere energetic** (COM, 2011c) s-a identificat sectorul imobiliar ca fiind printre primele trei sectoare responsabile pentru 70%-80% din totalul impactului negativ asupra mediului. Astfel, s-a stabilit obiectivul de ***Realizare de construcții mai bune și optimizarea utilizării acestora în cadrul UE*** care ar scădea cu peste 50% cantitatea de materii prime extrase din subteran și ar putea reduce cu 30% consumul de apă.

Aceste 3 foi de parcurs reprezintă o aspirație pe termen lung, care nu este doar dezirabilă din punct de vedere social și economic, ci și esențială din punct de vedere ecologic, în vederea abordării triplei provocări reprezentate de schimbările climatice, de securitate energetică și de epuizarea resurselor.

¹¹⁰ Anuarul statistic al județului Mureș, anul 2019, pagina 81.

În domeniul construcțiilor, legea care transpune obiectivele UE privind sectorul imobiliar este **Legea nr. 372/2005 din 13 decembrie 2005 *** Republicată privind performanța energetică a clădirilor. Conform acesteia**, Conceptul de performanță energetică a unei clădiri reprezintă cantitatea de energie calculată sau măsurată necesară pentru a se asigura necesarul de energie în condițiile utilizării normale a clădirii, care presupune, între altele, energia utilizată pentru încălzire, răcire, ventilare, apă caldă și iluminat;

Totodată legea definește și termenul de „**clădire al cărei consum de energie este aproape egal cu zero**” (**nZEB - nearly zero energy building**) ca fiind o clădire cu o performanță energetică foarte ridicată, la care necesarul de energie pentru asigurarea performanței energetice este aproape egal cu zero sau este foarte scăzut și este acoperit astfel: a) în proporție de minimum 30%, cu energie din surse regenerabile, inclusiv cu energie din surse regenerabile produsă la fața locului sau în apropiere, pe o rază de 30 de km față de coordonatele GPS ale clădirii, începând cu anul 2021; b) proporțiile minime de energie din surse regenerabile, inclusiv cu energie din surse regenerabile produsă la fața locului sau în apropiere, pe o rază de 30 de km față de coordonatele GPS ale clădirii, pentru perioadele 2031-2040, 2041-2050 și după 2051, se stabilesc prin hotărâre a Guvernului.

Strategia Națională de renovare pe termen lung pentru sprijinirea renovării parcului național de clădiri rezidențiale și nerezidențiale, atât publice cât și private, și transformarea sa treptată într-un parc imobiliar cu un nivel ridicat de eficiență energetică și decarbonat până în 2050, aprobată prin H.G. 1034 din 27 noiembrie 2020 propune următoarele obiective:¹¹¹

- Îmbunătățirea performanței energetice a fondului existent de clădiri prin reducerea consumului de energie, a emisiilor de carbon și extinderea utilizării surselor regenerabile de energie la clădiri
- Îmbunătățirea calității vieții pentru toți utilizatorii prin îmbunătățirea confortului termic, a condițiilor de igienă, a siguranței și calității aerului
- Reducerea nivelului sărăciei energetice și asigurarea unei încălziri accesibile financiar pentru familiile cu venituri modeste
- Eficientizarea mecanismelor de finanțare privind renovarea fondului construit
- Dezvoltarea competențelor profesionale privind eficiența energetică în clădiri și susținerea inovării
- Creșterea calității fondului construit prin îmbunătățirea siguranței clădirilor și asigurarea calității arhitecturale și de integrare în mediul urban a intervențiilor de renovare

Consumul de energie din sectorul gospodăriilor și din sectorul terțiar (birouri, spații comerciale și alte clădiri nerezidențiale) reprezintă 45% din totalul consumului final de energie. Județul Mureș a înregistrat progrese modeste în reducerea consumului de energie, în ultimii 10 ani, deși începând cu anul 2015 au fost inițiate mai multe demersuri pentru

¹¹¹ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/236612>

reabilitarea energetică a locuințelor, consumul final de energie a scăzut foarte puțin, în timp ce necesitățile și posibilitățile de economisire sunt foarte mari. La nivelul clădirilor publice, în ceea ce privește consumul final de energie s-a înregistrat o scădere de numai 4%. Conform Strategiei pentru mobilizarea investițiilor în renovarea fondului de clădiri rezidențiale și comerciale, atât publice cât și private¹¹², sectorul rezidențial prezintă cea mai mare pondere în consumul total de energie (aprox. 81%), iar celelalte clădiri (birouri, școli, spitale, spații comerciale și alte clădiri nerezidențiale) reprezintă restul 19% din consumul total de energie finală.

Pentru abordarea în mod eficient a performanței energetice a clădirilor în vederea realizării obiectivelor stabilite la nivel european, național și regional, în ceea ce privește eficiența energetică, la nivelul județului Mureș, este necesară reabilitarea energetică a clădirilor publice și private (blocuri de locuințe), pentru diminuarea emisiilor de CO₂ și scăderea consumului de energie, inclusiv integrarea unor sisteme de încălzire/răcire performante bazate pe utilizarea surselor alternative de energie.

3.5.14 Infrastructura instituțiilor culturale

Județul Mureș dispune de un climat cultural specific, determinat pe de o parte de valorile culturale acumulate de-a lungul istoriei, iar pe de altă parte de caracterul compozit al populației, fiind generator de diversitate culturală.

Rețeaua instituțiilor culturale din județ este diversă și cuprinde în anul 2018:

- 256 biblioteci, din care 206 biblioteci școlare,
- 9 teatre, din care 4 teatre dramatice, 2 teatre de păpuși și marionete, 2 ansambluri artistice
- 1 filarmonică de stat
- 14 muzee,
- case memoriale, cinematografe, case de cultură, cămine culturale,
- 271 ONG cu profil cultural

Dintre cele mai semnificative instituții culturale menționăm următoarele:

- **BIBLIOTECI**

Biblioteca Județeană Mureș, cu zestrea ei de peste 900.000 de volume, se află pe primul loc printre bibliotecile publice din țară cu o tradiție de peste 200 de ani. Situată în impozantul Palat al Culturii din Târgu-Mureș, oferă cititorilor cărți periodice, hărți, albume, documente olografe, înregistrări pe suport magnetic etc., în limbile română, maghiară, precum și în alte limbi de circulație internațională.

¹¹² https://www.mdlpa.ro/userfiles/Strategie_renovare_cladiri_2017%20final_23octombrie2017.pdf

Într-o societate în care tehnologia informației și a comunicațiilor a pătruns în toate domeniile vieții sociale, pentru a eficientiza accesul populației la informație și a face mai atractivă bibliotecile și cărțile se impune modernizarea și dezvoltare serviciilor de bibliotecă, prin digitizare, automatizare și înființarea de biblioteci mobile.

Biblioteca municipală „Zaharia Boiu” Sighișoara, cu un fond de carte de peste 159 mii de volume este prevăzută cu patru secții distincte (adulti, copii, sala de lectură, documentară) unde există exemplare de cărți vechi de peste 400 de ani;

Biblioteca municipală ”Petru Maior” Reghin dispune de un fond de carte de 122.000 volume, albume, dicționare, enciclopedii și cărți periodice, utilizate de către un număr mediu de 125.991 cititori anual, media zilnică fiind de 4.957 persoane;

Biblioteca municipală Târnăveni însumează circa 74.000 de documente, dispunând de o secție pentru adulți cu peste 56.000 volume și o secție pentru copii cu peste 17.000 cărți, iar numărul mediu anual al cititorilor este de aproximativ 4.000;

Biblioteca orășenească Luduș dispune de peste 61.000 de cărți și înregistrează o frecvență anuală de peste 14.000 de cititori;

Biblioteca orășenească Iernut deține 27.000 volume și un număr de 1.000 de utilizatori.

• **TEATRE:**

Teatrul Național Târgu-Mureș este un teatru de repertoriu de interes național și cuprinde două secții, română și maghiară, o sală principală cu 600 de locuri, o sală studio cu 100 de locuri, 7 ateliere, cabine pentru actori, spații de repetiții;

Teatrul Studio din Târgu-Mureș;

Teatrul pentru Copii și Tineret „Ariel” din Târgu-Mureș este unul din cele trei teatre din România cu secții în limba română și maghiară. În toamna anului 2012 teatrul s-a mutat într-o clădire complet renovată, unde s-a amenajat o scenă mare și una mică, spațiu expozițional, sală proiecție filme de artă, mini-sală de conferințe, săli de creație, fiind creat astfel unul dintre cele mai moderne teatre de gen din Europa.

Filarmonica de Stat Târgu Mureș, înființată în anul 1950, unde activează o orchestră simfonică existentă din același an și un cor mixt, are un rol de excepție în formarea gustului și perceperii mesajului muzicii clasice. Experiența pe care instituția a dobândit-o în ultimele decenii a făcut posibilă aducerea pe scena de concert a unor artiști de excepție. Pentru obținerea unei calități superioare a actului de interpretare muzicală, un rol primordial îl are calitatea instrumentelor și întreaga bază materială specifică unui astfel de domeniu de activitate. Pentru a menține și crește prestigiul instituției, Filarmonica are nevoie de echipamente muzicale noi, indispensabile orchestrei, ținută de concert, scaune ergonomice, sistem de sonorizare și alte asemenea investiții care să contribuie la obținerea unor parametrii artistici de înalt nivel.

ANSAMBLUL ARTISTIC PROFESIONIST „MUREȘUL” promovează valorificarea scenică a folclorului românesc, maghiar și a altor etnii din zonele etno-folclorice ale județului.

• **MUZEE:**

Muzeul Județean Mureș are următoarele secții: Secția de Arheologie și Istorie, Secția de Artă, Secția de Etnografie și Artă Populară, Secția de Științele Naturii, Secția de conservare-restaurare și Castelul de la Gurghiu.

În ultimii ani în spațiile muzeale s-a desfășurat un proces amplu de modernizare și restaurare, pentru a asigura condiții optime de expunere și depozitare a exponatelor și pentru a îmbunătăți oferta culturală a județului.

Muzeul de Științele Naturii din Târgu-Mureș: printr-un proiect cu finanțare prin Programul Operațional Regional 2014-2020, se realizează modernizarea clădirii vechi pentru a se crea din acest spațiu una dintre cele mai moderne clădiri de muzeu la nivel național. Valoarea proiectului implementat de Consiliul Județean Mureș este de 11.273.740,86 lei¹¹³. Termenul de finalizare al proiectului este 27 martie 2022.

Castelul din Gurghiu, care datează din sec. XIV-XV, a fost preluat în administrarea Muzeului Județean Mureș în scopul renovării și utilizării monumentului în scop turistic-muzeal. Renovarea monumentului istoric și includerea acestuia în circuitul turistic ar reprezenta pentru locuitorii din zonă un instrument pentru dezvoltarea locală.

Muzeul de Istorie Sighișoara se află în Turnul cu ceas, devenit un veritabil simbol al orașului și cuprinde expoziții de arheologie, farmacie, unelte și produse, mobilier, orologerie;

Muzeul Etnografic „Anton Badea” Reghin unde se conservă și se valorifică expozițional monumente de arhitectură, instalații tehnice și obiecte de artă populară;

Muzeul municipal Târnăveni cuprinde în colecțiile sale bunuri de paleontologie, arheologie, documente istorice, știință-tehnică, carte veche, numismatică, etnografie și științele naturii.

Centrul Județean Pentru Cultură Tradițională și Educație Artistică Mureș, funcționează drept for metodologic și științific al activității de stimulare și valorificare a creației artistice în toate domeniile artei neprofesioniste din județ. În contextul globalizării, conservarea și promovarea patrimoniului cultural tradițional mureșean este de o mare actualitate, la fel ca și lărgirea orizonturilor culturale, promovarea valorilor, tradițiilor locale în alte spații culturale și stabilirea de legături cu instituții de profil.

¹¹³ http://www.cjmures.ro/Hotariri/Hot2017/hot050_2017.pdf

• **PALATE ȘI CASE DE CULTURĂ:**

Palatul Culturii, ridicat între 1911 – 1913, face parte din zestrea construită și valoroasă a pieței centrale din Târgu-Mureș, fiind una din cele mai reprezentative clădiri ale secesionismului ardelean, impunându-se atât prin decorația interioară, cât și prin cea exterioară. Fațada este împodobită artistic cu remarcabile statui și basoreliefuri. Celebra "Sală a oglinzilor" reține atenția prin numărul mare de vitralii, prin oglinzile venețiene și mobilierul elegant. Pe lângă sălile de spectacole (Sala Mare cu 600 de locuri pe 3 nivele, Sala Mică cu 200 locuri), clădirea găzduiește mai multe instituții de cultură - Filarmonica de Stat, Biblioteca Județeană, galeriile de artă ale Muzeului Județean Mureș (Colecția Bernady și Galeria de artă clasică românească).

Clădirea se află într-o stare bună datorită lucrărilor ample de restaurare efectuate în mai multe etape, investiții care au contribuit la creșterea cu peste 30% a numărului de vizitatori în anii 2009-2011. În anul 2016, Consiliul Județean Mureș a început implementarea din fonduri europene a unui proiect de reabilitare a Palatului Culturii, în valoare de 6.515.143 lei, cu termen de finalizare în septembrie 2021¹¹⁴.

Palatul Apollo din Târgu-Mureș, situat în Piața Trandafirilor nr. 5, este o clădire emblematică ridicată între 1821 și 1822 în stil eclectic, care găzduiește în prezent Centrul Județean Pentru Cultură Tradițională și Educație Artistică Mureș și sediile unor organizații neguvernamentale și formațiuni politice. În prezent activitatea nu se desfășoară la standarde corespunzătoare, sălile sunt insuficiente și cu deficiențe termice și de luminozitate. Pentru valorificarea potențialului acestui monument istoric, în anul 2016 s-au aprobat indicatorii tehnico-economici ai investiției de reabilitare a clădirii¹¹⁵ și au fost efectuate etapizat lucrări de intervenție pentru conservarea stării fizice. Lucrări ample de renovare sunt însă în continuare necesare.

Biblioteca Teleki din Târgu Mureș deține una dintre cele mai bogate colecții de carte veche din Transilvania, lăcaș al culturii europene din secolele trecute. A fost întemeiată de contele Samuel Teleki, fost cancelar al Transilvaniei (la sfârșitul sec. XVIII). Construită în 1802 este prima bibliotecă publică din țara noastră. Deține un fond de peste 200.000 volume (după asocierea cu Biblioteca Bolyai), numeroase lucrări având o valoare excepțională. În aceeași clădire (monument istoric, 1799 - 1803) este găzduit și Muzeul memorial Bolyai, care împreună cu expozițiile bibliotecii sunt vizitate anual de numeroși turiști din țară și străinătate.

Casa municipală de cultură „Mihai Eminescu” Târnăveni este dotată cu o sală de spectacole de 450 de locuri, 3 săli de repetiții, o sală de cursuri tehnico-aplicative, o sală mică de festivități cu 60 de locuri, 3 birouri, 3 cabine pentru actori, anexe, o galerie de artă contemporană și diverse expoziții;

¹¹⁴ http://www.cjmures.ro/Hotariri/Hot2017/hot048_2017.pdf

¹¹⁵ http://www.cjmures.ro/Hotariri/Hot2016/hot109_2016.pdf

Casa municipală de cultură „Eugen Nicoară” Reghin unde își desfășoară activitatea membrii Teatrului Popular, Teatrul de Păpuși, corul mixt și două ansambluri folclorice; *Casa municipală de cultură Sighișoara* dispune de două clădiri prevăzute cu săli de spectacole (una are capacitatea de 474 de locuri și cealaltă de 200 de locuri) unde activează un ansamblu folcloric, un cor de cameră, o orchestră de muzică populară, o formație de muzică ușoară;

Casa orășenească de cultură Luduș are un sediu prevăzut cu o sală de spectacole cu 450 de locuri și două săli mici a câte 30 de locuri, unde își desfășoară activitatea trei ansambluri folclorice și funcționează o Universitate Populară;

Casa orășenească de cultură Iernut are în componență o sală de spectacole de 400 de locuri, o sală mică de 60 de locuri și o bibliotecă cu sală de lectură unde își desfășoară activitatea un ansamblu artistic;

Casa de cultură a studenților Târgu Mureș asigură condiții de organizare și desfășurare a activităților culturale, educative, artistice, distractive, turistice, de agrement și alte manifestări specifice pentru studenți;

Artă plastică și galerii: În municipiul Târgu Mureș sunt organizate diverse expoziții ale artiștilor plastici la Galeria Palatului Culturii, Galeria „Nagy Imre” și Galeria „Kulcsár Béla”. În județul Mureș există o galerie de artă în localitatea Ghindari.

3.5.15 Infrastructura de sport

Evoluția mișcării sportive în ultimii ani relevă o scădere a numărului de secții sportive în județul Mureș, de la 266 în 2013 la 232 în 2018, însă numărul sportivilor legitimați crește de la 8315 în 2013 la 10.477 în 2018. Sunt reprezentative următoarele ramuri sportive: atletism, dans sportiv, fotbal, handbal, tenis, volei, polo, natație, pentatlon modern, arte marțiale, lupte libere.

Activitatea sportivă în perioada 2013-2018¹¹⁶

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Secții sportive	266	213	326	235	228	232
Sportivi legitimați - total	8315	6841	8557	7787	7302	10477
Antrenori și instructori	343	351	389	434	476	476
Arbitri	262	174	269	218	238	219

¹¹⁶ Anuarul Statistic al Județului Mureș – anul 2019, pag. 74

Sportivii de performanță din județul Mureș în competițiile naționale și internaționale oficiale în 2019, au obținut următoarele medalii¹¹⁷:

CAMPIONATE										
MEDALII	Mondiale	Europene	Balcanice	Total	NAȚIONALE					
					Copii	Jun II	Jun I	Tineret	Seniori	TOTAL
Aur	1	7	3	11	31	15	15	17	31	109
Argint	5	3	1	9	28	10	26	14	24	102
Bronz	2	2	3	7	39	22	46	23	38	168
Total	8	12	7	27	98	47	87	54	93	397

Este reprezentativă **echipa de popice** feminină Electromureș Romgaz Târgu Mureș–multiplă campioană națională și mondială.

După succesul **echipei de fotbal** a municipalității (ASA) în perioada 2014-2015, clubul aflat în reorganizare retrogradează și în 2018 intră în faliment. La fel, și **echipa de baschet** masculin BC Mureș, cu performanțe totuși notabile în baschetul românesc, a intrat în faliment în 2019.

Aeroclubul Mureș asigură condiții optime pentru zboruri cu aparate ultraușoare, oferă cursuri pentru cei ce doresc să se licențieze în domeniul parașutismului, planorismului și PPL (pilot privat).

Pentru iubitorii de **sporturi de agrement** în aer liber, Complexul de Agrement și Sport „Mureșul” oferă bazine de înot cu diferite dimensiuni, inclusiv olimpic și terenuri de sport pentru tenis de picior, teren de baschet, teren de fotbal, teren de volei pe nisip, teren de mini fotbal, teren de tenis de masă.

În ceea ce privește **activitatea sportivă de întreținere**, sălile fitness, aerobic și culturism sunt bine reprezentate, în acest domeniu se remarcă inițiativa privată, în special în mediul urban. Alături de piscinele administrate de autoritățile publice locale, iubitorii înotului și activității de wellness–spa pot alege dintr-o gamă variată de activități de întreținere corporală și petrecere a timpului liber, mai ales în așezări urbane.

Transilvania Motor Ring din Cerghid/Oraș Ungheni, poate găzdui orice fel de competiție auto, moto, alergare și ciclism care se poate desfășura pe un circuit de asfalt. Acesta se poate închiria atât de către persoane fizice practice de sporturi cu motor cât și de către persoane juridice care doresc organizarea unor competiții. În planul de dezvoltare al

¹¹⁷ Sursa datelor: pagina web a Direcției Județene pentru Sport și Tineret Mureș
<http://www.djstmures.ro/>

circuitului există și amenajarea unei piste de cross, short track enduro, pe care să se poată desfășura competiții de gen, atât moto cât și auto¹¹⁸.

În ceea ce privește **baza materială** necesară atât practicării sportului de performanță cât și celui de agrement, pe parcursul anilor s-au modernizat și dotat centrele sportive. Este semnificativă inițiativa privată în acest domeniu (cluburi de dans sportiv, gimnastică ritmică, terenuri de fotbal). Și în mediul rural există săli de sport, baze sportive și terenuri de sport construite din fonduri guvernamentale, care permit accesul populației din mediul rural la activități recreative de educație fizică și sport.

Însă pentru dezvoltarea unor ramuri sportive și asigurarea pentru sportivii cu rezultate deosebite a unor condiții optime pentru a se putea antrena în locurile natale, este necesară modernizarea și extinderea continuă a infrastructurii sportive. (accesul sportivilor în bazine de înot, finalizarea patinoarului acoperit artificial din Târgu Mureș, etc.)

¹¹⁸ Transilvania Motor Ring este un obiectiv aflat în domeniul public al Județului Mureș și în administrarea Consiliului Județean Mureș. Acesta a fost realizat prin proiectul „PARC AUTO PENTRU SPORTURI CU MOTOR”, finanțat prin Programul Operațional Regional 2007-2013, Axa prioritară 5 – Dezvoltarea durabilă și promovarea turismului, Domeniul de intervenție 5.2 – Crearea, dezvoltarea modernizare a infrastructurii de turism pentru valorificarea resurselor naturale și creșterea calității serviciilor turistice, având ca obiectiv general creșterea contribuției turismului la dezvoltarea locală și regională prin diversificarea serviciilor turistice, respectiv crearea în județul Mureș a unui „turism de nișă” – pentru amatorii de sporturi cu motor. Sursa: <https://transilvaniamotorring.com/despre-tmr/>

3.6 ECONOMIA JUDEȚULUI

3.6.1 Date generale privind economia

Produsul intern brut/locuitor în anul 2017 în județul Mureș a fost de 33.369,3 lei, sub media la nivel național (43.788,8 lei) și sub media pe Regiunea Centru (41.625,4 lei).

Produsul intern brut în anul 2017 este de 18.007,9 milioane lei, cu o pondere de 2,1% din PIB național, ceea ce clasează județul Mureș pe locul 14 la nivel național.¹¹⁹

	UM	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Produsul intern brut	Mil lei preturi curente	13198,4	3605,5	14635,9	15647,5	16274,8	18007,9

Evoluția structurii valorii adăugate brute (VAB) la nivelul județului Mureș

- Mii lei (RON) prețuri curente -						
Județul Mureș	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Valoarea adăugată brută - total	11559,2	11983,2	12931,1	13725,6	14570,9	16267,7
Agricultură, silvicultură și pescuit	900,5	946,0	922,0	866,8	902,5	976,0
Industria extractivă; industria prelucrătoare, producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat; distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	4397,7	4438,3	4676,4	5038,8	4531,1	5154,5
-Din care: industria prelucrătoare	3853,8	3878,8	4204,4	4573,2	4054,3	4774,0
Construcții	805,2	846,4	823,9	877,9	965,9	897,9

¹¹⁹ https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Mures_Anuar_statistic_2019.pdf7

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

- Mii lei (RON) prețuri curente -

Județul Mureș	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor; transport și depozitare; hoteluri și restaurante	1984,6	1926,5	2246,1	2808,5	3410,9	3640,3
Informații și comunicații	267,3	316,3	281,3	326,9	367,0	396,5
Intermedieri financiare și asigurări	184,5	247,2	208,2	220,0	275,9	199,8
Tranzacții imobiliare	648,3	668,8	701,8	773,0	785,3	745,3
Activități profesionale, științifice și tehnice; activități de servicii administrative și activități de servicii suport	320,6	502,3	587,4	588,7	641,8	895,1
Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public; învățământ; sănătate și asistență socială	1630,5	1689,2	2027,0	1747,4	2194,3	2734,1
Activități culturale și spectacole; reparații de produse de uz casnic și alte servicii	420,0	401,9	457,0	477,6	496,2	628,2

Ponderea cea mai mare în structura valorii adăugate brute la nivel județean în anul 2017 o are industria, cu 31,68%, urmată de comerț, transport, hoteluri și restaurante cu 22,3% și categoria administrație publică, învățământ și sănătate, cu 16,8%. Agricultură are o pondere de 6%, iar construcțiile de 5,51%.

3.6.2 Numărul și structura întreprinderilor

La sfârșitul anului 2018, în județul Mureș existau 14.371 unități locale active, dintre acestea 87,69% dintre acestea încadrându-se în clasa microîntreprinderilor, 10,18% în clasa întreprinderilor mici, 1,80 % în cea a întreprinderilor mijlocii și doar 44 firme (0,32% din total), se situau în categoria întreprinderilor mari.

Predomină firmele având ca activitate principală comerțul (peste 30,4% din total), urmate de cele din industria prelucrătoare (11,94%), activitățile de transport, depozitare, activități de poștă și curierat (9,8%) și construcțiile (8,77%).

23 din cele 47 firme mari, cu peste 250 salariați, activează în industria prelucrătoare, alte 3 firme mari activează în sectorul producerii și distribuției energiei, apei și gazului, 9 în domeniul comerțului și în sectorul transporturilor și depozitării, 6 în domeniul tranzacției imobiliare, câte 2 în distribuția apei, gestionarea deșeurilor, în domeniul informațiilor și comunicării, respectiv în agricultură, silvicultură și pescuit.

Număr de unități locale active pe activități ale economiei naționale, după numărul de salariați – în anul 2018:

Numărul întreprinderilor active din județul Mureș reprezintă 2,5% la nivel național și situează județul pe poziția 12.

Cifra de afaceri totală realizată de firmele locale s-a ridicat în anul 2018 la 36137,609 milioane lei (față de 21800 milioane lei în 2008), aportul comerțului fiind de 30,81%, cel al industriei prelucrătoare de 27,8%, iar cel al producerii și distribuției energiei și gazului de aproape 20,9%.

După cifra de afaceri județul Mureș se situează pe locul 13 la nivel național.

Activități (secțiuni CAEN Rev.2)	TOTAL	Din care:			
		Pe clase de mărime după numărul de salariați			
		0-9	10-49	50-249	250 și peste
TOTAL JUDEȚ	14371	12602	1463	259	47
Agricultură, silvicultură și pescuit	544	477	63	2	2
Industrie extractivă	31	17	12	2	-
Industrie prelucrătoare	1717	1254	339	101	23
Producția și furnizarea de energie electrică și termică,	27	22	1	1	3

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Activități (secțiuni CAEN Rev.2)	TOTAL	Din care:			
		Pe clase de mărime după numărul de salariați			
gaze, apă caldă și aer condiționat					
Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	111	87	14	8	2
Construcții	1261	1069	160	32	-
Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	4370	3901	415	48	6
Transport, depozitare și activități de poștă și curierat	1412	1296	102	11	3
Hoteluri și restaurante	895	742	143	10	-
Informații și comunicații	476	424	38	12	2
Tranzacții imobiliare, închirieri și activități de servicii prestate în principal întreprinderilor	2222	2083	109	24	6
Învățământ ¹⁾	125	119	6	-	-
Sănătate și asistență socială ¹⁾	550	516	30	4	-
Alte activități de servicii colective, sociale și personale	630	595	31	4	-

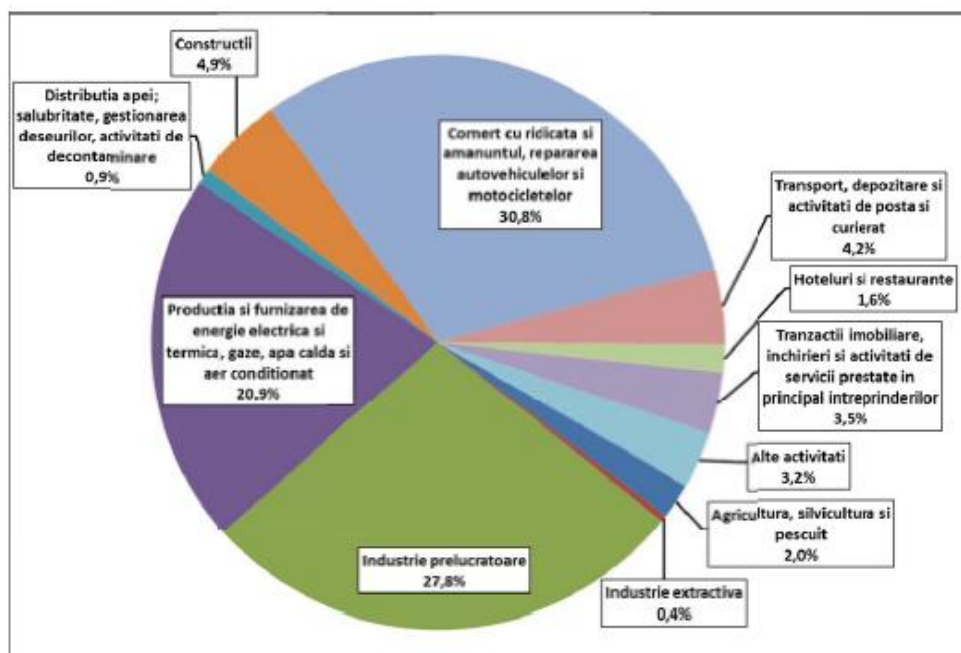
¹⁾Include numai unitățile locale cu activitate de învățământ sau sănătate și asistență socială, organizate ca societăți comerciale.

Notă: La prezentarea datelor este utilizată Clasificarea Activităților din Economia Națională – CAEN Rev.2, elaborată de Institutul Național de Statistică și care este compatibilă cu clasificările utilizate în statistica europeană (NACE Rev.2) și internațională (ISIC Rev.4).

CAEN REV.2 este utilizată la nivel național începând cu 01.01.2008 în temeiul Ordinului nr.337/2007 al Președintelui INS, privind actualizarea Clasificării Activităților din Economia Națională – CAEN, aprobată prin H.G. nr.656/1997

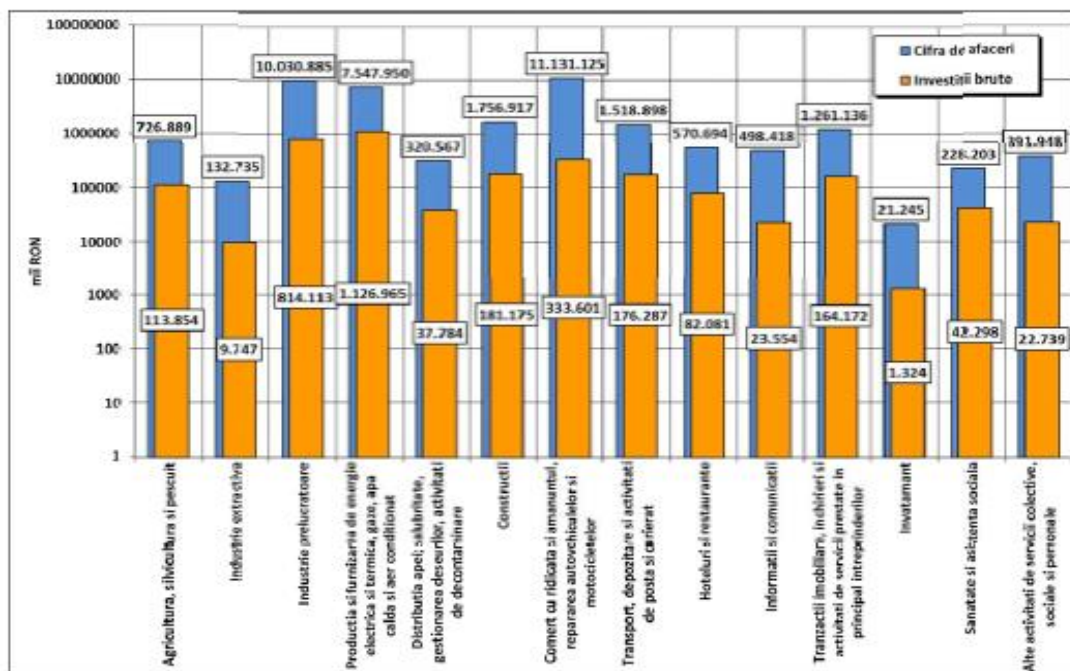

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

Investițiile brute realizate în anul 2018 la nivelul județului Mureș au depășit 3129 milioane lei (față de 2300 milioane lei în 2008), principalele activități economice beneficiare fiind comerțul, industria prelucrătoare, respectiv producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat.

Cifra de afaceri și investițiile brute pe ramuri ale economiei naționale, anul 2018

3.6.3 Industria

Pilonii principali ai industriei județului Mureș sunt industria energetică, industria chimică și farmaceutică, industria alimentară, prelucrarea lemnului și industria mobilei¹²⁰.

În județul Mureș sunt bine definite 6 zone industriale, în jurul marilor așezări urbane ale județului, zone care corespund platformelor industriale construite în perioada regimului comunist, cu excepția celei situate în zona Ungheni, inaugurat în anul 2005¹²¹.

În **zona industrială Târgu-Mureș** ramuri industriale dominante sunt:

- industria chimică (îngrășăminte chimice, farmaceutice, medicamente, mase plastice);
- industria alimentară (bere, morărit și panificație, lactate și brânzeturi, carne și preparate din carne);
- industria mobilei;
- industria confecțiilor textile;
- materiale de construcție (prefabricate din beton, adezivi, vopsele);
- cabluri electrice.

În **zona industrială Reghin** ramuri industriale dominante sunt:

- prelucrarea lemnului;
- mobilă și instrumente muzicale;
- încălțăminte;
- mașini și echipamente (agro-forestiere).

În **zona industrială Sighișoara** ramuri industriale dominante sunt:

- industria alimentară (brânzeturi);
- industria ceramică (porțelan, faianță);
- industria textilă (croitorii, țesătorii).

În **zona industrială Luduș-Iernut** ramuri industriale dominante sunt:

- industria energetică (termoenergie);
- industria alimentară (zahăr);
- industria construcțiilor metalice și produselor din metal.

¹²⁰ <http://www.cciams.ro/judetul-mures/structura-economica/>

¹²¹ Consiliul Județean Mureș după câștigarea unui proiect Phare de aproape 6 milioane euro a reușit să pornească cel mai mare proiect industrial din județ, pe o are o suprafață de 40,9 hectare. În Parcul Industrial Mureș sunt angajate peste 1700 persoane. Parcul Industrial este administrat de către S.C. PARC INDUSTRIAL MUREȘ S.A., la care acționar majoritar este Consiliul Județean Mureș.
<http://www.industrial-park.ro/despre-noi/>

În **zona industrială Târnăveni** ramuri industriale dominante sunt:

- Industria materialelor de construcție;
- Industria sticlăriei;
- Industria de prelucrare a lemnului;
- Industria alimentară;

În **zona industrială Ungheni, pe platforma Parcului Industrial Vidrasău**, ramuri industriale dominante sunt:

- Industria prelucrării lemnului;
- Producția de componente auto;
- Industria textilă.

Industria județului Mureș în anul 2019¹²² a înregistrat o evoluție nefavorabilă în raport cu anul precedent. Astfel, în această perioadă, indicele producției industriale a fost de 95,2%, înregistrând o scădere de 4,8 % față de anul anterior.

Această evoluție a fost determinată de scăderea producției în activități economice cu tradiție și pondere în economia județului, cum sunt:

- producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă caldă și aer condiționat (-8,1%);
- fabricarea substanțelor și a produselor chimice (-13,0%);
- prelucrarea lemnului, fabricarea produselor din lemn și plută, cu excepția mobilei; fabricarea articolelor din paie și din alte materiale vegetale împletite (-4,1%);
- fabricarea de mobilă (-5,8%);
- fabricarea altor produse din minerale nemetalice (-11,9%).

În cursul anului 2019, comparativ cu anul precedent, au fost înregistrate și creșteri ale indicilor producției industriale în:

- industria alimentară (+22,5%);
- fabricarea echipamentelor electrice (+10,1%);
- fabricarea autovehiculelor de transport rutier, a remorcilor și semiremorcilor (+51,0%);
- fabricarea produselor farmaceutice de bază și a preparatelor farmaceutice (+17,4%);

¹²²https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Comunicat_Mures_starea_ec_soc_2019.pdf
(Data publicării: 26 februarie 2020)

- industria construcțiilor metalice și a produselor din metal, exclusiv mașini, utilaje și instalații (+6,1%);
- industria metalurgică (+12,6%).

Cifra de afaceri din industrie realizată de agenții economici din județ, atât pe piața internă cât și pe cea externă, în anul 2019 a înregistrat o creștere cu 5,1% față de anul 2018, care la rândul ei a înregistrat o creștere de 11,7% față de anul 2017¹²³.

3.6.4 Exportul

Comerțul exterior realizat de agenții economici din județ s-a concretizat în perioada 01.01-31.10.2019 în exporturi în valoare de 851,1 milioane euro și importuri de 1182,9 milioane euro. Comparativ cu aceeași perioadă a anului 2018, valoarea mărfurilor exportate a crescut cu 2,8% (+23,3 mil. euro), iar valoarea importurilor a crescut cu 9,0% (+97,7 mil. euro). Deficitul comercial în perioada 01.01-31.10.2019 a fost de -331,8 mil. euro. În perioada corespunzătoare a anului 2018, soldul balanței de comerț exterior a fost negativ, în aceeași perioadă înregistrându-se un deficit de -257,4 milioane euro.

În perioada 01.01.-31.10.2019 ponderi însemnate în structura exporturilor s-au înregistrat la: mașini, aparate și echipamente electrice, aparate de înregistrat sau reprodus sunetul și imaginile (28,2%; 240,2 milioane euro), produsele industriei chimice și ale industriilor conexe (21,3%; 181,0 mil. euro), materii textile și articolele din acestea (9,3%; 79,3 mil. euro), mobilier și produse diverse (8,9%; 76,1 mil. euro), produse de lemn, plută și împletituri din nuiele (8,2%; 69,8 mil. euro), în timp ce la importuri, produsele industriei chimice și ale industriilor conexe însumează 311,4 mil. euro cu 26,3%, mașinile, aparatele și echipamentele electrice, aparate de înregistrat sau reprodus sunetul și imaginile însumează 175,1 mil. euro cu 14,8%, metalele comune și articolele din acestea 137,1 mil. euro cu 11,6%, materiale plastice, cauciuc și articole din acestea 98,3 mil. euro cu 8,3%, animale vii și produse animale 81,2 mil. euro cu 6,9%.

În ceea ce privește principalele țări partenere ale agenților economici din județ cu activitate de comerț exterior, la export acestea sunt: Germania unde valoarea mărfurilor exportate a fost de 164,4 milioane euro (19,3% din total valoare exporturi), Italia (88,1 mil. euro; 10,4%), Ungaria (83,3 mil. euro ; 9,8%), Franța (62,6 mil. euro; 7,4%), Austria (40,4 mil. euro; 4,7%), Elveția (31,5 mil. euro; 3,7%), Ucraina (28,5 mil. euro; 3,3%), Serbia (25,9 mil.euro ; 3,0%), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (23,6 mil. euro; 2,8%), Polonia (23,1 mil. euro; 2,7%). Aceste principale zece țări dețin o pondere de 67,1% din valoarea totală a mărfurilor exportate.

Ponderea cea mai importantă a importurilor provin din Germania (289,5 milioane euro; 24,5%), urmată de Ungaria (171,3 mil. euro; 14,5%), Elveția (114,6 mil. euro; 9,7%), Italia

¹²³

https://mures.insse.ro/wpcontent/uploads/2019/02/COMUNICAT_Mures_starea_ec_soc_2018.pdf

(81,0 mil. euro ; 6,8%), Polonia (65,8 mil. euro; 5,6%), Federația Rusă (55,3 mil euro; 4,7%), Austria (37,9 mil euro; 3,2%), China (37,8 mil. euro; 3,2%), Olanda (36,4 mil. euro; 3,1%), Turcia (32,9 mil. euro; 2,8%), din aceste zece țări provenind 78,0% din valoarea totală a mărfurilor importate¹²⁴.

3.6.5 Infrastructuri de sprijin pentru afaceri

În privința locației firmelor, având ca obiect principal de activitate industria, o parte însemnată a acestora sunt situate în zona intravilană a așezărilor urbane, ceea ce atrage după sine dificultăți de natură operațională (legate de aprovizionare, distribuție), limitarea unor dezvoltări ulterioare (lipsă teren pentru extindere), dar și conformarea cu normele de mediu, din ce în ce mai stricte în privința calității ambiantului.

Structuri publice existente:

- **Parcul Industrial Mureș – Ungheni** este o investiție realizată de către Consiliul Județean Mureș, pe o suprafață de 45 hectare, finanțat din fonduri Phare. Este administrat de S.C. PARC INDUSTRIAL MUREȘ S.A., la care acționar majoritar este Consiliul Județean Mureș. Aici sunt angajate peste 1700 persoane.
- **Incubatorul de afaceri din Parcul Industrial Mureș – Ungheni:** înființat în anul 2009 de către Consiliul Județean Mureș, din fonduri PNUD și AIPPIMM, creat pentru a oferi servicii de incubare pentru peste 20 de firme nou înființate, pe o perioadă de maxim 3 ani, oferind firmelor incubate alocații financiare nerambursabile, servicii de asistență tehnică, consultanță managerială, sesiuni de informare și cursuri specifice, spații dotate cu mobilier și tehnică IT, etc). În prezent acest incubator nu este funcțional, asigurarea funcționării acestuia poate constitui o prioritate la nivel județean în vederea sprijinirii mediului de afaceri din județul Mureș.

Structuri private în curs de realizare:

- **INCUBCENTER SRL** – este o investiție în curs de realizare, finanțată prin Programul Operațional Regional 2014 -2020, O.S. 2.1B – Incubatoare de afaceri. Incubatorul de afaceri din Târgu Mureș, va asigura servicii de sprijin pentru 25 de rezidenți, ce vor fi asistați și manageriați de către fondator, împreună cu administratorul Multinvest SRL, pentru dezvoltarea propriilor companii în domeniul construcțiilor. Incubatorul de afaceri se va realiza în cadrul implementării proiectului "Construire incubator de afaceri, amenajare acces auto și platforme în incinta, bransamente la utilități în Târgu Mureș, jud. Mureș", a cărui durată estimată de finalizare este luna aprilie 2022. Prin proiect sunt prevăzute și lucrări ce vizează îmbunătățirea calității mediului înconjurător prin asigurarea creșterii gradului de recuperare și reciclare a deșeurilor, utilizarea surselor de energie regenerabile și eficientizarea iluminatului prin instalații eficiente energetic.

¹²⁴https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Comunicat_Mures_starea_ec_soc_2019.pdf

- Incubator de afaceri în domeniul medical „Dimitrie Cantemir” – va fi realizat în cadrul implementării proiectului „Crearea Incubatorului de afaceri în domeniul medical Dimitrie Cantemir”, finanțat prin Programul Operațional Regional 2014 – 2020, O.S. 2.1B – Incubatoare de afaceri. Incubatorul de afaceri va funcționa în incinta Universității ”Dimitrie Cantemir” din Târgu-Mureș, strada Bodoni Sandor nr. 5, și oferă sprijin întreprinderilor nou-înființate cu activitate medicală, prin oferirea următoarelor servicii integrate: închirierea unor spații dotate cu echipamente medicale specifice activităților de medicină dentară, tehnică dentară și balneofiziokinetoterapie, servicii administrative – secretariat, recepție, tipărire, fax, scanare și copiere de documente, servicii de asistență specifică antreprenoriatului – consiliere economică, juridică, formare profesională și informare privind oportunitățile de finanțare și servicii de dezvoltare profesională – networking, acces la evenimente organizate de Universitatea ”Dimitrie Cantemir” din Târgu-Mureș, respectiv la congrese, seminarii și reuniuni pe teme specifice medicale.

Crearea/extinderea unor parcuri/platforme industriale a fost o prioritate pentru autoritățile administrației publice locale în perioada 2014-2020, însă în lipsa resurselor proprii, precum și a fondurilor europene sau a celor guvernamentale nerambursabile, asemenea investiții nu au fost realizate de autorități. Prin Programul Operațional Regional 2014-2020 au fost finanțate investițiile în infrastructura de inovare și transfer tehnologic, precum și în parcuri științifice și tehnologice, singurul contract de finanțare semnat de o autoritate publică fiind cel privind „Crearea incubatorului de afaceri sectorial și dezvoltarea serviciilor prestate în cadrul incubatorului în orașul Miercurea Nirajului”, în valoare de 6.990.917 lei, din care 3.683.890 lei finanțare nerambursabilă. Specificul incubatorului: afaceri sectoriale – industrii creative.

Dezvoltarea unor infrastructuri de sprijin pentru activități de inovare și transfer tehnologic constituie pârghiile pentru revigorarea și dezvoltarea economiei locale prin atragerea de investitori noi în domenii de specializare inteligentă identificate pentru județul Mureș. O colaborare între mediul universitar, unități spitalicești, cercetători, societăți comerciale și autorități locale pentru înființarea de platforme tehnologice în domeniul medical și farmaceutic sau în domeniul tehnologiei informațiilor ar aduce beneficii importante atât din punct de vedere științific cât și economic pentru județul Mureș.

3.6.6 Impactul crizei generate de pandemia cu coronavirus asupra economiei județului Mureș ¹²⁵

Pandemia de coronavirus a caracterizat anul 2020, generând o situație în plină evoluție, rapidă și imprevizibilă, ale cărei efecte exacte sunt greu de apreciat.

Cele mai afectate activități economice de apariția coronavirus sunt hotelurile și restaurantele, turismul și activitatea agențiilor de turism, transportul de persoane, în

¹²⁵ <http://www.cnp.ro/ro/prognoze>

special cel aerian, alături de alte servicii pentru populație, impuse de măsurile de distanțare fizică. Multe firme au fost nevoite să-și sisteze/reducă activitatea sau să adopte măsuri pentru introducerea telemuncii, acolo unde specificul activității permitea. Se remarcă schimbarea de comportament la nivelul consumatorilor care s-au reorientat spre comerțul prin internet.

Ipoteze și riscuri privind evoluțiile macroeconomice viitoare la nivel național

Riscurile asupra dinamicii economice sunt preponderent de natură externă, economia României fiind strâns dependentă de situația schimburilor comerciale cu Zona Euro la nivelul unor activități din industrie cu valoare adăugată ridicată, precum sectorul auto, mijloace de transport, utilaje, echipamente. Probabilitatea unei reveniri cu întârziere a activității industriale condiționată de mediul extern va fi principalul factor care ar putea conduce la o dinamică negativă a PIB-ului în ultimele două trimestre al anului 2020, concomitent cu o scădere mai accentuată la nivel anual în jurul dinamicii de 4%. Extinderea perioadei pandemiei va determina o pantă de revenire graduală, în funcție atât de traiectoria de recuperare a principalelor economii din zona Euro, cât și de modificările comportamentale ale populației privind consumul și precauțiile companiilor de a investi.¹²⁶

Măsurile adoptate de Guvern în vederea sprijinirii firmelor și angajaților afectați au un efect de atenuare a impactului negativ, atât asupra numărului de salariați cât și asupra câștigului mediu brut pe economie. Pentru ieșirea din criză, relansare economică și creșterea capacității de reziliență, în perioada de programare 2021-2027 vor fi alocate României prin instrumentul de finanțare „Mecanismul de redresare și reziliență” fonduri europene substanțiale. Scopul final al PNRR este asigurarea ameliorării stării economiei naționale după criza generată de COVID19, creșterea economică și crearea de locuri de muncă necesare pentru incluziunea forței de muncă, sprijinirea tranziției verzi și a celei digitale pentru promovarea creșterii durabile.¹²⁷

3.6.7 Domenii Cercetare- Dezvoltare- Inovare - Digitalizare care ar putea contribui la creșterea economică a județului

Dezvoltarea sectorului cercetare – dezvoltare – inovare – digitalizare, constituie unul dintre factorii care pot potența completivitatea la nivelul județului Mureș. Necesitatea întăririi legăturii dintre mediul economic (de afaceri) și cel de cercetare, atrage dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând procesul de transfer tehnologic.

¹²⁶ http://www.cnp.ro/user/repository/prognoze/Prognoza_de_vara_2020_prevederi_si_influente_Nota.pdf

¹²⁷ ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 155 din 3 septembrie 2020 privind unele măsuri pentru elaborarea Planului național de relansare și reziliență necesar României pentru accesarea de fonduri externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență

„Județul a înregistrat o creștere a cifrei de afaceri în servicii intensive în cunoaștere de înaltă tehnologie de 275%. Cea mai mare parte a creșterii este atribuită sectorului IT&C, unde cifra de afaceri s-a triplat (291%). Numărul angajaților companiilor IT&C cu sediul central în județul Mureș s-a dublat în ultimul deceniu (116%). Acest sector este dominat de IMM-uri, doar o singură companie depășește 250 de angajați.

Sectorul producție prezintă tendințe pozitive în ceea ce privește intensitatea tehnologiei. Județul are un volum de cifră de afaceri în industria de înaltă tehnologie de 639 milioane RON în 2019. Aproape jumătate din cifra de afaceri din producție provine din tehnologie înaltă și medie spre înaltă (45,7%). Cele mai multe activități de producție care presupun înaltă tehnologie provin din *industria farmaceutică* (97% din cifra de afaceri), urmat de computere, electronice, optică etc. sectorul este reprezentat de șapte companii în 2019, cu două companii mari dominante.”¹²⁸

Conform site-ului Comisiei Europene, o analiză prezentată în anul 2020 privind inovarea arată faptul că performanțele UE în materie de inovare continuă să crească într-un ritm constant, cu o convergență tot mai mare între țările UE. În medie, performanța de inovare a UE a crescut cu 8,9% din 2012. Performanța a crescut în 24 de țări ale UE din 2012, cu cele mai mari creșteri în Lituania, Malta, Letonia, Portugalia și Grecia. Prin contrast, România și Bulgaria sunt cele mai puțin inovatoare țări din UE.

În ceea ce privește digitalizarea serviciilor publice pentru a le face mai accesibile cetățenilor, Consiliul Județean Mureș derulează proiectul „Implementarea unor măsuri de simplificare a serviciilor pentru cetățeni la nivelul Consiliului Județean Mureș”, în valoare de 3.019.529,80 lei, finanțat prin programul Operațional Capacitate Administrativă. Proiectul este implementat în perioada 08.07.2019 – 07.01.2022 și vizează realizarea următoarelor obiective:

- Dezvoltarea unui portal destinat cetățenilor prin care vor fi oferite online 10 tipuri de servicii (8 tipuri de documente urbanism și 2 tipuri legate de DJ)
- Elaborarea unui instrument extra net pentru confirmare veridicității actelor emise de instituție
- Crearea unei baze de date electronice prin retrodigitalizarea unei părți din arhiva fizică a instituției în vederea eficientizării procesului de soluționare a solicitărilor primite din partea cetățenilor.

Municipiul Târgu Mureș are experiență în încurajarea colaborării în domenii de inovație. Prin proiectul **Digital Mureș**, Municipiul Târgu Mureș susține acțiunile care urmăresc să construiască o societate bazată pe cunoaștere, deschisă valorilor și competiției internaționale, în care sunt valorificate în mod sinergic avantajele competitive specifice orașului: know-how în domeniul medical și în domenii conexe, forță de muncă înalt calificată, deschiderea instituțiilor publice spre colaborare, beneficiile amplasamentului geografic.

¹²⁸ Planul Teritorial pentru Tranzitie Justă Județul Mureș, 2021 – pg. 8-9

În conformitate cu principiile 8 și 10 ale urbanismului inteligent, Municipiul Târgu Mureș implementează proiectul Digital Mureș prin care se urmărește întărirea relațiilor dintre cetățeni și instituțiile publice prin implementarea unor sisteme și subsisteme informatice care să simplifice viața locuitorilor și a mediului de afaceri din oraș. Obiectivul general al proiectului îl constituie eficientizarea serviciilor publice furnizate de către Primăria Târgu Mureș și promovarea interacțiunii dintre instituții, cetățeni, servicii publice deconcentrate, administrație publică locală și mediul de afaceri prin intermediul Tehnologiei Informațiilor și Comunicațiilor.

Strategia Digital Mureș de dezvoltare a orașului inteligent Târgu Mureș se sprijină pe doi piloni fundamentali: **servicii publice inteligente, grupate și dezvotate sub egida Digital Mureș** și **proiecte de știință-tehnologie-cercetare-dezvoltare-inovare grupate sub egida Polului de Competitivitate LifeTech City**. Managementul operațional precum și implementarea strategiei Digital Mureș este în responsabilitatea companiei SC The Science City for Research and Medical Informatics, regie autonomă subordonată Consiliului Local Târgu Mureș. Se estimează că dezvoltarea sinergică a celor doi piloni fundamentali enunțați mai sus va contribui la apariția și dezvoltarea unui eco-sistem propice interacțiunilor coerente dintre actorii publici și privați, benefice dezvoltării comunității locale. Pentru intensificarea conexiunilor și a comunicării între companii din domeniul medicinei și al științelor vieții, Municipiul Târgu Mureș se va alinia comunității Smart Cities create la nivel european¹²⁹. În anul 2016 Asociația LifeTech City a înaintat demersurile pentru a fi prezentă la nivelul platformei europene „Regional Innovation Monitor Plus”¹³⁰, fiind astfel singurul pol de competitivitate cu prezență internațională. Polul de Competitivitate LifeTech City este membru al Asociației Clusterelor din România Clustero și este înscris în Rețeaua Română de Clustere în Domeniul Medical MEDRO.

Conform Strategiei Digital Mureș, termenul de oraș inteligent se referă la noua abordare privind infrastructura fizică și de servicii a aglomerărilor urbane care permite dezvoltarea de funcționalități suplimentare cu scopul de a îmbunătăți calitatea serviciilor publice și a vieții în aceste comunități.

Realizarea orașelor inteligente necesită o colaborare intensă între municipalitate, sectorul public, dar și între municipalitate și sectorul privat, cu scopul de a facilita adoptarea deciziilor și de a îmbunătăți relația cu cetățenii, mediul de afaceri și instituțiile guvernamentale.

Strategia Digital Mureș propune dezvoltarea unor servicii publice moderne, interoperabile, atât publice cât și private, care să genereze economii substanțiale pentru cetățeni, mediul de afaceri și administrația publică.

¹²⁹ <https://eu-smartcities.eu/>

¹³⁰ <https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/region/romania/macroregiunea-unu>

De asemenea, strategia Digital Mureș prevede construirea unui parc tehnologic specializat pe cercetare și informatică medicală, o zonă de afaceri care să conducă la crearea de noi locuri de muncă și să contribuie la dezvoltarea sectorului medical, farmaceutic și informatic.

De asemenea, în contextul digitalizării, Municipiul Târgu Mureș a utilizat fonduri europene și bugetul local pentru eficientizarea, modernizarea, dezvoltarea serviciilor publice, dintre care amintim: plata online a taxelor și impozitelor, plata prin telefon a taxei de parcare, programări online la diverse servicii publice, posibilitatea ca cetățenii să sesizeze diverse probleme din oraș către autoritatea locală prin intermediul unei aplicații online – TÂRGU MUREȘ REPORT etc. Mai multe informații se pot găsi pe pagina web a Municipiului Târgu Mureș, www.tirgumures.ro, la capitolul Proiecte. Strategii. De asemenea, autoritatea locală are în derulare procedura de creare a unei baze de date urbane de tip GIS care va include și o serie de servicii online pentru cetățeni.

În vederea dezvoltării domeniului digitalizării, autoritățile publice se străduiesc să progreseze în digitalizarea serviciilor, prin elaborarea strategiilor/auditurilor de smart-city/comunitate:

- Audit Smart City – Municipiul Târnăveni
- Strategia Smart City Reghin – Municipiul Reghin
- Audit Smart City – Consiliul Județean Mureș

Dezvoltarea digitalizării trebuie să constituie o prioritate majoră în perioada 2021-2027.

În afară de colaborarea în domeniul medical și cercetare medicală pentru care s-a constituit deja un pol de competitivitate în Târgu Mureș, precum și colaborarea pentru servicii publice inteligente, trebuie identificate și analizate domeniile de activitate din județul Mureș unde există premise pentru cercetare – dezvoltare - inovare și investiție care pot contribui totodată la creșterea economică a polilor de dezvoltare împreună cu zonele lor de influență și la economia județului în general. Orientarea economiei județului spre domenii inovative, curate, este cu atât mai necesară cu cât în prezent există încă o pondere semnificativă a industriei poluante, dintre care amintim Azomureș-ul care afectează în continuare calitatea vieții și mediul din mai multe UAT-uri din zonă, în ciuda îmbunătățirilor pe care colosul industrial le-a făcut în conformitate cu condiționările de mediu.

Fără a fi exhaustivi în acest demers, amintim aici că există o serie de premise pentru cercetare – dezvoltare – inovare, având în vedere mai mulți parametri: facultate IT și firme în domeniu aflate în creștere în ultima vreme, inițiative private privind un stil de viață sănătos – aici menționăm firme de alimentație publică orientate spre produse sănătoase, o paletă destul de largă de servicii de terapie contra stres sau pentru recuperare posttraumatică, servicii de tratamente și terapii naturale și alternative, există tradiție în producerea unor produse agricole sănătoase și târguri de produse tradiționale, prezența unei comunități a bicicliștilor etc. De asemenea, o parte din industriile existente ar putea, prin inovare, face pasul spre realizarea unor produse cu impact redus asupra mediului prin

eco proiectare. Inovarea poate fi experimentată inclusiv în ceea ce privește proiectarea ecologică a produselor, conform Directivei 2009/125/UE privind proiectarea ecologică și a legislației naționale în domeniu.

Economia circulară – reprezintă un model de producție și consum în care materialele componente ale unui produs ajuns la sfârșitul duratei sale de viață sunt partajate, refolosite, recuperate, reciclate, rămânând în economie, pentru o nouă valorificate, unde respectivul produs devine deșeu. Cu alte cuvinte, economia circulară, este un sistem în care circulă resursele astfel încât ieșirea unui produs să fie intrarea altuia, adică un sistem regenerativ, care se bazează pe utilizarea energiei regenerabile, respectiv eliminarea chimicalelor toxice și are ca idee de bază eliminarea deșeurilor prin proiectarea de materiale, produse și sisteme noi.

În economia circulară, deșeurile în mare parte nu trebuie să existe, deoarece produsele sunt proiectate și realizate din resurse biologice care pot fi reintroduse în biosferă, iar celelalte elemente (metale, mase plastice) sunt proiectate din start pentru a putea fi reutilizate.

Energia necesară funcționării acestui sistem provine din surse regenerabile (energia solară, eoliană sau a valurilor), fapt prin care se elimină dependența de surse finite, cum sunt: petrolul, cărbunele sau gazele naturale.

În economia circulară, noțiunea de consumator este înlocuită cu cea de utilizator. În antiteză cu economia liniară, practică în prezent, în care se cumpără și se consumă; în economia circulară, produsele de lungă durată sunt închiriate pe cât posibil. Dacă aceste produse sunt vândute sau cumpărate, se garantează reutilizarea componentelor tehnice ale acestor produse.

Trecerea de la economia liniară la economia circulară, constituie o oportunitate economică, respectiv o nouă cale spre o viață mai bună.

Principiile de bază ale proiectării unui sistem economic bazat pe modelul circular sunt¹³¹:

- Proiectarea tuturor produselor pentru o reparare ușoară, dezasamblare și reciclabilitate completă
- Efortul de a folosi doar resurse regenerabile cu achiziționare responsabilă, atât pentru energie, cât și pentru materiale
- Crearea structurilor și a stimulentei necesare pentru a readuce în economie materialele la cea mai mare valoare posibilă (de preferință ca produse sau componente întregi)
- Evitarea utilizării substanțelor toxice care pot circula în mediu.

¹³¹ <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/b300ec79-26a4-47db-a821-5219c45f3f72/RO.pdf>

Implementarea principiilor menționate anterior presupune confruntarea cu anumite provocări, în cadrul realizării unui sistem economic circular. La baza acestor abordări stau patru concepte fundamentale care trebuie luate în considerare: educarea populației, legislația adaptată, schimbarea stilului de consum și re-proiectarea produselor. Înțelegerea corespunzătoare a acestor concepte conduce la dezvoltarea unui cadru de realizare a economiei circulare regenerativă și corectă și funcțională.

Implementarea unui sistem de economie circulară determină obținerea următoarelor beneficii:

- Protejarea mediului înconjurător și economisirea resurselor, deoarece în acest model de consum, ciclul de viață al produselor este extins, prin reciclare materiile componente devin resurse, fapt pentru care deșeurile sunt diminuate semnificativ. În acest fel sunt evitate daunele ireversibile asupra climei și biodiversității, asupra sănătății oamenilor și sunt ameliorate emisiile cu efect de seră.
- Protejarea și creșterea cantității de materii prime. Acest beneficiu rezultă deoarece produsele pot fi reciclate ajungând resurse pentru alte produse, iar extinderea vieții produselor contribuie la conservarea resurselor naturale.
- Stimularea competitivității prin protejarea întreprinderilor împotriva lipsei de resurse și a prețurilor fluctuante. În acest fel se creează oportunități noi de afaceri și modalități inovatoare de producție și consum mai eficiente. Ca o consecință apare posibilitatea de creare de nou locuri de muncă pentru toate nivelurile de calificări și oportunități pentru integrarea și coeziunea socială.

În urma dezbaterilor privind rolul economiei circulare în ultimii ani, un prim pas strategic s-a realizat în 2014, prin comunicarea Comisei Europene „Spre o economie circulară: un program „deșeuri zero” pentru Europa”. În 2015 prin comunicarea Comisiei Europene „Închiderea buclei - un plan de acțiune al UE pentru economia circulară”, a fost aprobat la nivel european un plan ambițios de acțiune privind economia circulară, care își propune a fi motorul tranziției către o economie circulară, să stimuleze competitivitatea globală, să promoveze o creștere economică sustenabilă și să creeze noi locuri de muncă.

Planul de acțiune cuprinde 54 de măsuri pentru „închiderea cercului” în ciclul de viață al produselor de la producție și consum, la gestionarea deșeurilor și piața materiilor prime secundare. De asemenea sunt evidențiate cinci sectoare prioritare în care ar trebui accelerată tranziția, de-a lungul întregului lanț valoric: materialele plastice, deșeurile alimentare, materiile prime critice, construcțiile și demolările, biomasa și biomateria. Scopul măsurilor este nevoia de a crea o bază solidă, „un teren fertil pentru investiții și inovare”. În comunicatul de presă al Comisiei Europene din martie 2019, s-a arătat că cele 54 de măsuri amintite, au fost îndeplinite sau sunt în curs de finalizare.

Evoluțiile ulterioare din zona de politică publică au determinat adoptarea de către Comisia Europeană, în prima parte a anului 2018, a minipachetului de economie circulară intitulat „O strategie europeană pentru materialele plastice într-o economie circulară” .

Această strategie trasează primul cadru de politică la nivelul Uniunii Europene în care ciclul de viață al materialelor este integrat în activitățile de proiectare circulară, utilizare, reutilizare și reciclare. Astfel este stabilită o viziune clară cu obiective cuantificate la nivelul Uniunii, astfel încât, printre altele, până în 2030, toate ambalajele din plastic introduse pe piața Uniunii să fie reutilizabile sau reciclabile, consumul de articole din plastic de unică folosință să fie redus, iar utilizarea intenționată a microplasticului să fie limitată.

Pentru a impulsiona piața materialelor reciclate, Comisia a lansat „Alianța circulară privind materialele plastice”. La această alianță participă principalele părți interesate din sector, care furnizează și utilizează materiale plastice reciclate.

Conceptul de circularitate este în strânsă legătură cu cel al eficienței utilizării resurselor naturale la nivel de sistem, respectiv de-a lungul întregului ciclu de viață al produselor, precum și cu transformarea deșeurilor în noi resurse pentru alte industrii. În acest sens, Directiva Cadru 2008/98/CE privind deșeurile stabilește printre altele, așa numita „ierarhie a deșeurilor” (art. 4), precum și criteriile de definire a subproduselor (art. 5), aspecte importante în promovarea circularității și revalorificării în cadrul pieței interne a unor noi produse rezultate din procesarea deșeurilor.

Prin noile modificări aduse de către Directiva (UE) 2018/851, o atenție deosebită se acordă obiectivelor pe termen lung privind gestionarea deșeurilor, oferindu-se prioritate prevenirii inclusiv reutilizării, pregătirii pentru reutilizare și reciclării în conformitate cu ierarhia deșeurilor.

În martie 2020, Comisia Europeană a propus un nou Plan de acțiune pentru Economia Circulară, care va deschide calea către o economie neutră din punctul de vedere al impactului asupra climei, dar competitivă și cu consumatori responsabilizați față de conservarea naturii și a resurselor.

Noul Plan de Acțiune pentru economia circulară este unul dintre principalele elemente ale Pactului verde european și prevede măsuri de-a lungul întregului ciclu de viață al produselor, cu obiectivul de a pregăti economia noastră pentru un viitor verde, cu o întărire a competitivității și noi drepturi pentru consumatori.

Principalele măsuri propuse de Planul de acțiune pentru economia circulară sunt: produsele durabile devin regulă pe piața Uniunii Europene, consumatorii vor avea un veritabil „drept la reparare”, iar atenția este concentrată pe sectoarele care utilizează cele mai multe resurse și în care potențialul pentru circularitate este ridicat.

Pactul verde european care include Planul de acțiune pentru economia circulară stabilește o foaie de parcurs ambițioasă către realizarea unei economii circulare neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei, în care creșterea economică este decuplată de utilizarea resurselor. O economie circulară reduce presiunea asupra resurselor naturale și este o condiție prealabilă pentru atingerea neutralității climatice până în 2050 și pentru stoparea pierderii biodiversității. Jumătate din emisiile totale de gaze cu efect de seră și peste 90% din pierderea biodiversității și stresul hidric provin din extracția și prelucrarea resurselor.

Economia circulară va avea beneficii nete pozitive sub forma creșterii PIB-ului și a creării de locuri de muncă, deoarece aplicarea în Europa a unor măsuri ambițioase legate de economia circulară poate duce la creșterea PIB-ului UE cu încă 0,5% până în 2030 și la crearea a aproximativ 700.000 de locuri de muncă.

Planul de acțiune al Comisei Europene pentru economia circulară, este în curs de implementare prin directivele europene, iar acestea sunt transpuse sau în curs de transpunere, în România, prin câteva zeci de legi, hotărâri de guvern și ordine de ministru.

De asemenea, România a adoptat și o serie de strategii printre care: Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030 și Strategia pentru tranziția României spre economia circulară 2020-2030, care urmăresc măsuri de circularitate pentru România.

Dintre actele legislative relevante în contextul economiei circulare, amintim Ordonanța de urgență nr. 74/2018, care modifică legea nr. 211 din 2011 ce privește regimul deșeurilor.

Printre alte măsuri legislative din România, referitoare la noul model de economie, se numără și adoptarea Legii nr. 181 din 2020, privind gestionarea deșeurilor nepericuloase compostabile, care a intrat în vigoare în 20 februarie 2021.

Cu toate acestea, chiar dacă există bază legislativă privind deșeurile, aceasta trebuie fie implementată și respectată cu sprijinul autorităților, întreprinderilor, părților interesate și a cetățenilor. Nu în ultimul rând, chiar dacă sancțiunile sunt prevăzute de lege, acestea trebuie fie aplicate efectiv de către autorități, pentru a putea avea efectul scontat.

În vederea implementării sistemului economiei circulare, la nivelul județului Mureș, sectoarele de focalizare sunt:

Sector	Activitate	Indicatori de importanță
Agricultură și alimentație	Producția, distribuția și consumul de produse alimentare și alte produse agricole.	544 firme din domeniul agriculturii, silviculturii și pescuitului 411.131 hectare de teren agricol 49.400 angajați
Construcții și regenerare urbană	Construcții și demolări, construcții civile și activități specializate în construcții, precum și activități de regenerare a țesutului urban.	1261 firme din domeniul construcțiilor 15.500 angajați
Consumul de bunuri	Sectorul terțiar axat pe vânzarea en-detail și en-gross a bunurilor de consum	4370 firme din domeniul comerțului 34.800 angajați

Sănătate și viața sustenabilă	Unități spitalicești, medici, centre de îngrijire și tratare	550 firme din domeniul sănătății și asistenței sociale 14.300 angajați
Instituții publice	Instituții administrative și de specialitate, indiferent de modul de finanțare a acestora	125 firme din domeniul învățământului 11.500 angajați
Infrastructură și mobilitate	Rețele rutiere, feroviare, aeronautice, parcări, accesibilitate precum și căi de mobilitate persoane și mărfuri în zona urbană	1.412 firme din domeniul transportului 13 000 angajați 278 km cale ferată 2184 km drumuri publice
Socio-cultură și turism	Obiective de atracție turistică – patrimoniu cultural istoric, religios, zone de agrement și sănătate, centre culturale, festivaluri precum și unități ospitaliere.	895 firme din domeniul turismului 8.100 angajați

„Ponderea întreprinderilor din sectorul economiei circulare este redusă (1,05% din cifra de afaceri și 1,63% din salariați), însă este un domeniu cu potențial de creștere rapidă. Cea mai de dorită abordare a sprijinului economiei circulare este zona de reutilizare – reparații.”¹³²

Proiectarea ecologică a produselor joacă un rol cheie prin influențarea impactului asupra consumului de materii prime și materiale-deci de resurse naturale și de interzicere a utilizării anumitor substanțe chimice periculoase. Totodată poate sprijini micșorarea cantității de deșeuri generate și reutilizare. Prin găsirea unor soluții de proiectare mai bune se poate realiza un înalt nivel de reciclare al părților componente și al materialelor conținute de produsele aflate la finalul ciclului de utilizare. Implementarea măsurilor privind ecoproiectarea va duce la dezvoltarea de tehnologii inovatoare și deci și la produse mult mai prietenoase mediului. Menționăm și CDI în domeniul clădirilor de locuit și a clădirilor de birouri (clădirile NZEB – clădiri cu consum de energie aproape egal cu zero), în Târgu Mureș existând preocupare pentru astfel de clădiri verzi – a se vedea cele două clădiri ale companiei Multinvest.

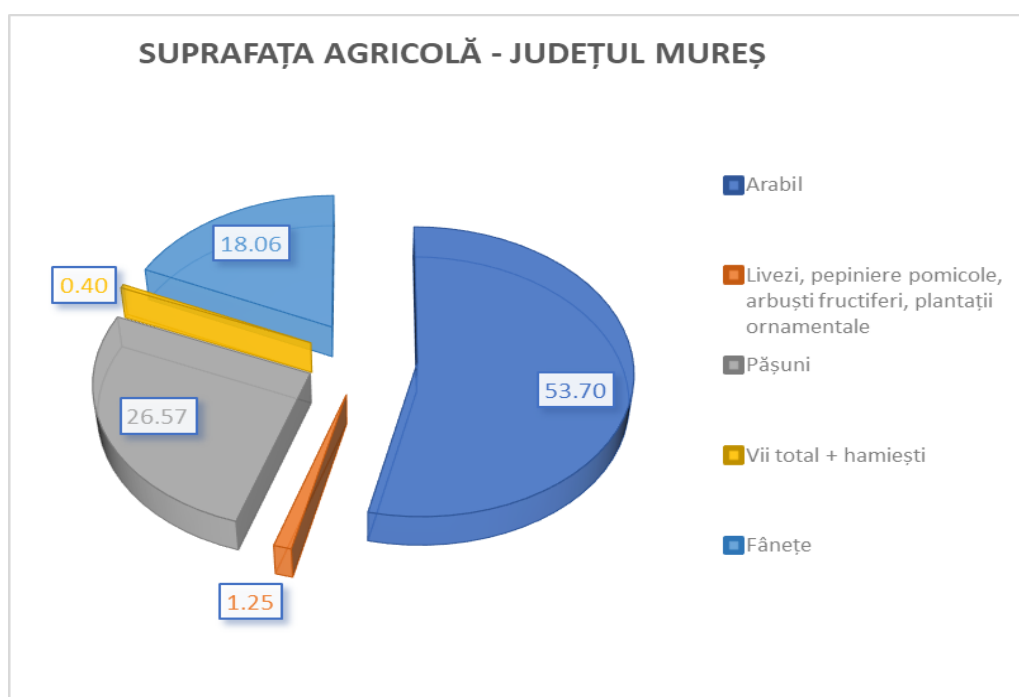
¹³² Planul Teritorial pentru Tranziție Justă Județul Mureș, 2021 – pg. 8-9

3.7 AGRICULTURA ȘI DEZVOLTARE RURALĂ

Utilizarea terenurilor

Județul Mureș dispune de cel mai mare potențial agricol din Regiunea Centru.

Suprafața agricolă a județului Mureș este de 411.131 ha, din care teren arabil este de 220.797 hectare, pășuni 109.257 hectare, fânețele 74.262 hectare, livezile + arbuști fructiferi 5.151 hectare, vii și pepiniere 1661 hectare. Terenurile arabile sunt localizate cu precădere în Câmpia Transilvaniei, luncile Mureșului și Târnavelor. Solurile se încadrează în clasa de fertilitate medie și în mai mică măsură în clasa de fertilitate ridicată, iar condițiile de climă permit cultivarea majorității cerealelor, furajelor, legumelor și plantelor tehnice.

SUPRAFAȚA AGRICOLĂ. DUPĂ MODUL DE FOLOSINȚĂ - la sfârșitul anului 2014 -

	Total agricultură		Din care sector privat	
	Suprafață -hectare-	Suprafață -%-	Suprafață -hectare-	Suprafață -%-
Suprafață agricolă – total, din care:	411131	100,0	382087	100,0
• Arabil	220797	53,7	215095	56,3
• Pășuni	109257	26,6	88361	23,1
• Fânețe	74262	18,1	72256	18,9

	Total agricultură		Din care sector privat	
	Suprafață -hectare-	Suprafață -%-	Suprafață -hectare-	Suprafață -%-
• Vii și pepiniere viticole	1664	0,4	1517	0,4
• Livezi și pepiniere pomicole	5151	1,3	4858	1,3

Notă: Până la finalizarea acțiunii de cadastrare a țării, de către Agenția Națională de Cadastru și Publicitate Imobiliară, seriile de date sunt blocate la nivelul anului 2014.

Din suprafața arabilă, în anul 2018 au rămas terenuri neînsămânțate și ogoare în procent de 5 %, față de 7% în anul 2017.¹³³ Rezultă că suprafața arabilă necultivată este în scădere, iar comparativ cu anul 2012 evoluția este semnificativă, având în vedere că la acea dată terenurile arabile nelucrate au reprezentat 14,6%.

Producția agricolă vegetală

Mureșul este județul cu cea mai mare pondere din valoarea producției agricole regionale (24,7%), iar Harghita și Sibiu, fiecare cu 12,3% și respectiv 12,2%, dețin cele mai mici ponderi din valoarea producției agricole obținută la nivel regional în 2017¹³⁴.

PRODUCȚIA AGRICOLĂ VEGETALĂ LA PRINCIPALELE CULTURI (tone)– perioada 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cereale boabe, din care:	434356	483462	445305	490414	566832	694294
• Grâu	86699	99394	115422	111646	108803	120595
• Secară	98	143	176	355	328	338
• Orz și orzoaică	22579	22416	24302	24718	25581	27146
• Ovăz	16922	17749	15939	15121	15871	13649
• Porumb boabe	296843	333554	279036	328757	404333	521379
Leguminoase boabe, din care:	594	299	500	770	714	695
• Mazăre boabe	505	236	369	528	467	465
• Fasole	55	59	131	239	244	227
Floarea soarelui	8443	11639	7721	9290	17064	21146

¹³³ https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Comunicat_Mures_starea_ec_soc_2019.pdf

¹³⁴ Analiza socioeconomică a Regiunii Centru, pagina 220

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Soia	1797	1948	3214	7113	9642	14980
Sfeclă de zahăr	70791	166139	95042	103659	111716	150382
Cartofi, din care:	86993	85686	68960	105888	109380	105536
• Cartofi de toamnă	81558	81737	65440	100644	102730	97269
Legume, din care:	105341	102999	98357	98250	97665	99076
• Tomate	18986	17747	18046	18424	18057	18446
• Ceapă uscată	17608	17506	16454	16160	16175	16085
• Varză	29015	27303	26829	27297	25960	26459
Pepeni verzi și galbeni	3498	3488	3476	3128	2807	3096
Furaje verzi din teren arabil	916829	1048776	961472	957647	960781	1058455
Furaje perene – (m.v.), din care:	717985	815352	722148	725716	722092	810654
• Lucernă (m.v.)	350593	414082	424991	431240	424050	464998
• Trifoi (m.v.)	68503	83490	64363	68804	71095	76822
Furaje verzi anuale (m.v.)	198844	233424	239324	231931	238689	247801
Rădăcinoase furajere	7790	3411	3447	4235	5043	4796

Se poate observa că pe terenurile cultivate în județul Mureș, cele mai semnificative producții se obțin la culturile de cereale, floarea soarelui, sfecla de zahăr (în anul 2018 locul 2 la nivel național)¹³⁵, cartofi și furaje. Producțiile sunt în creștere, în general, de la an la an. Astfel și în anul 2019 s-au obținut producții în creștere față de anul 2018, mai puțin la ovăz, tutun și la pepeni verzi și galbeni.

Producția de fructe a fost în anul 2019 mai mare față de cea din anul precedent. S-au recoltat 54556 tone fructe, cu 4658 tone mai mult decât în anul precedent, această creștere fiind determinată în principal de producția de mere care a fost mai mare cu 3611 tone (+11,3%) și producția de pere (+1634 tone; +121,6%). Și la celelalte categorii de fructe se înregistrează producții peste cele din anul 2018: caise și zarzăre (+136 tone; +74,3%), piersici (+172 tone; +109,6%), nuci (+319 tone; +17,6%), căpșuni (+6 tone; +1,8%). Scădere

¹³⁵ Anuarul statistic al județului Mureș – anul 2019, pagina 148

apare doar la producția de cireșe și vișine (-811 tone; -41,2%) și la cea de prune (-981 tone; -8,1%)¹³⁶.

Parcul de mașini și utilaje agricole

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Din care privat
Tractoare agricole fizice	6215	6210	6823	6857	6854	7002	6983
Pluguri pentru tractor	5005	5006	5312	6293	6414	6437	6423
Cultivatoare mecanice	716	716	867	868	896	853	848
Semănători mecanice	2408	2409	2781	2530	2508	2531	2526
Mașini de stropit și prăfuit cu tracțiune mecanică	259	259	295	277	294	329	326
Combine autopropulsate pentru recoltat cereale	754	747	1113	1109	1106	1103	1100
Combine autopropulsate pentru recoltat furaje	40	40	71	70	80	76	75
Prese pentru balotat paie și fân	271	278	712	745	759	819	815
Suprafață arabilă ce revine pe un tractor fizic- ha ¹⁾	36	36	-	-	-	-	-

¹⁾în profil de exploatare la 31 decembrie

Numărul de mașini și utilaje agricole este în creștere, excepție făcând combinele de recoltat și cultivatoarele mecanice. După parcul de tractoare active fizice, județul Mureș se plasează la poziția 10 la nivel național. Se apreciază că la nivelul anului 2018 peste 50 % dintre mașinile și utilajele agricole sunt vechi și amortizate.¹³⁷

Zootehnia

Zootehnia are un rol important în cadrul agriculturii județului, Mureșul având o bună tradiție în domeniul creșterii bovinelor. Efectivele de animale sunt în diminuare an de an la

¹³⁶ https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Comunicat_Mures_starea_ec_soc_2019.pdf

¹³⁷ <https://ms.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/40/2019/04/Raport-stare-general-a-economica-sociala-a-judetului-Mures-in-anul-2018-sinteza.pdf>

toate speciile, excepție făcând efectivul de ovine, care înregistrează o creștere moderată și clasează județul Mureș pe locul 3 la nivel național în anul 2018.¹³⁸

Efectivele de animale

-Capete -						
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Bovine – total , din care:	68341	69107	70032	70724	71313	68953
• Vacii, bivolițe și juninci	46747	48280	49053	49361	49578	47672
Porcine – total , din care:	119451	116759	120324	118515	94615	85441
• Scroafe de prăsilă	9739	9558	8936	8518	6919	6796
Ovine – total , din care:	445944	449783	457936	468054	467932	473318
• Oi și mioare	418231	419357	422806	435458	432404	431746
Caprine – total	40409	43299	45663	45368	44948	44369
Cabaline – total	12661	12565	12370	12638	10870	9660
Păsări – total, din care:	1870829	1834656	1663950	1626876	1648672	1536995
• Ouătoare adulte	1205862	1285821	1161346	1236858	1054287	887617
Albine - familii	70248	72858	81710	78145	67105	66106

La nivelul județului Mureș funcționează agentul economic SC Semtest BVN Sângeorgiu de Mureș care reprezintă o unitate de elită în domeniul reproducției animalelor, fiind partenerul principal al crescătorilor de bovine din România, cu activitate principală selecția, testarea și ameliorarea taurilor de reproducție.

¹³⁸ Anuarul statistic al județului Mureș – anul 2019, pagina 150

Populația activă în agricultură

Structura pe domenii de activitate a **populației ocupate** a suferit modificări notabile în ultimii 15 ani. Față de anii anteriori ponderea populației ocupate în sectorul agriculturii a înregistrat scăderi, de la 67,9 mii persoane în 2013 la 49,5 mii în 2018.

Evoluția populației ocupate în domeniul agriculturii în perioada 2014-2018 se prezintă astfel:

	-Mii persoane-				
	2014	2015	2016	2017	2018
TOTAL, din care:	230,2	225,5	222,8	225,5	228,2
Agricultură, silvicultură și pescuit	65,5	56,7	48,6	49,1	49,5

Referitor la plățile directe, în anul 2018, la nivelul Agenției de Plăți și Intervenție pentru Agricultură – Centrul Județean Mureș au fost depuse 25.416 cereri unice pentru sectorul vegetal și zootenic, față de 26.022 în anul 2017. Au fost autorizate la plata finală 22.202 de cereri. Suprafața totală eligibilă a fost de 240.165,99 ha, cu 8.727,56 ha mai puțin decât în anul 2017¹³⁹.

Pentru a aduce agricultura în zona profitabilității, creșterea competitivității sectorului agro-industrial trebuie să fie o prioritate. Înființarea centrelor de colectare, prelucrare și valorificare a producției agricole sunt măsuri care ar încuraja populația activă în agricultură să investească în modernizarea exploatațiilor.

Platformele online facilitează întâlnirea consumatorilor cu furnizorii de produse agricole, cu numeroase avantaje pentru ambele părți: livrare la domiciliu, economie de timp, preluarea mărfii direct de la producător, produse proaspete consumate de la ferme din proximitate și nu în ultimul rând susținerea micilor fermieri de la nivel local. Această formă de desfacere a produselor agricole, în special de platforme de socializare (facebook) a devenit atractiv în contextul restricțiilor impuse de pandemia de coronavirus, datorită facilității asigurate de producător de a livra la domiciliu produsele comandate.

Dezvoltarea de platforme online la nivel de județ, de tip marketplace, care pun în legătură gospodăriile de la sat cu cele de la oraș, permițând valorificarea surplusului de produse agroalimentare, meșteșugărești și de artizanat, constituie premisele pentru susținerea economiei locale.

Date privind agricultura ecologică

În județul Mureș, în anul 2019, în sistemul de agricultură ecologică este înregistrată o suprafață de 14.533,1 hectare, din care suprafața de 3737,78 hectare este certificată

¹³⁹ <https://ms.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/40/2019/04/Raport-stare-general-a-economica-sociala-a-judetului-Mures-in-anul-2018-sinteza.pdf>

ecologic, restul terenurilor fiind în faza de conversie an 1, an 2 sau an 3, în cazul plantațiilor pomicole sau arbuștilor fructiferi. În domeniul acvaculturii, o suprafață de 0,1581 hectare luci de apă este înregistrată în agricultură ecologică, fiind în anul 1 de conversie.

Județul Mureș – Suprafață totală în agricultură ecologică în anul 2019, din care:				
Conversie an 1 C1 (ha)	Conversie an 2 C2 (ha)	Conversie an 3 C3(ha)	Suprafața certificată ecologic (ha)	Total (ha)
9132,021	1354,33	308,97	3737,78	14.533,1

Operatori certificați în agricultură ecologică

În anul 2019, în județul Mureș există certificați în agricultură ecologică 17 operatori, care produc produse finite apicole, fructe deshidratate, produse de patiserie, biscuiți, făină integrală, sucuri naturale, plante și ciuperci uscate și congelate, carne de vita, porc, pește, localizate în Târgu Mureș, Reghin, Târnăveni, Sovata, Călugăreni, Grebenișu de Câmpie, Cipău, Ibănești, Idrifaia, Acățari, Răstolita.

În **Registrul național al produselor tradiționale** este înscris un operator economic din comuna Albești, sat Boiu, cu 3 produse tradiționale de panificație, atestate în 2016, respectiv 2018: pită de casă cu cartofi, colac cu nuca, chec de casă de la Boianu.

Telemeaua de Ibănești cu saramură de Orșova a obținut atestatul în anul 2015, conform **Registrului Uniunii Europene al produselor cu denumire de origine protejată**.

Conform **Registrului național al rețetelor consacrate românești** sunt atestate următoarele produse din județul Mureș: Cașcaval Rucăr din lapte crud Cașcaval Dalia din lapte crud (Ibănești), Lapte bătut 2% grăsime (Târgu Mureș), Sana 3,6% grăsime, Lapte bătut 2% grăsime, Unt superior 80% grăsime (Sântana de Mureș), Pâine albă cu cartofi (Târgu Mureș), Parizer, Cabanos, Salam Torpedo, Crenvurști cu carne de vită (Sighișoara), Pâine albă cu cartofi, Pâine seacă (Gălești).

3.8 TURISMUL

3.8.1 Potențialul turistic al județului Mureș

Înzestrat cu un bogat potențial turistic, definit de marea varietate a elementelor cadrului natural, județul Mureș se înscrie între zonele de atractivitate pe plan intern și internațional.

3.8.1.1 Potențialul turistic natural

Potențialul morfoturistic este reprezentat de cele două lanțuri montane din partea estică a județului: Călimani și Gurghiu. Cele mai spectaculoase forme, cu potențial de mare atractivitate sunt *craterele vulcanice*, bine păstrate și de dimensiuni mari: Călimani în Munții Călimani, Fâncel-Lăpușna și Saca-Tătarca din Munții Gurghiu.

Relieful glaci dezvoltat la altitudini de peste 2.000 m în aceste zone, conține două circuri glaciare.

Munții de sare de la Sovata conțin un substrat în care sarea este foarte aproape de suprafață (relief salin).

Deda-Toplița, desfășurat în cea mai mare parte pe teritoriul județului Mureș, are o lungime totală de 34 km, despărțind masivele vulcanice Călimani și Gurghiu. Pe teritoriul acestuia regăsim și *Peșterile de mulaj de la Andreneaș*, din care amintim Peștera Căsoaia lui Ladaș și Peștera Mare.

Potențialul climato-turistic permite practicarea activităților turistice în toate sezoanele, cu variații în funcție de specificul formelor de turism. Exceptând altitudinea masivelor muntoase, bioclimatul munților mijlocii (1.200-1.800 m) este foarte extins, fiind indicat pentru efectuarea climato-terapiei.

Potențialul turistic hidromineral, lacustru și al rețelei hidrografice

Apele minerale au importanță turistică, întrucât au efecte terapeutice dintre cele mai diverse. Predomină apele minerale *bicarbonat-carbogazoase*, aflate în aureola morfetică Călimani - Gurghiu, urmate de cele *feruginoase*. *Apele minerale sărate* apar la Ideciu de Jos, Jabeșița, Brâncovenești, Uila, Gurghiu și Sovata. La Sângeorgiu de Mureș acestea provin din zăcămintele gazifere ale domului Ernei.

Nămolurile sapropelice, utilizate în afecțiuni locomotorii, apar la Sovata.

Lacurile constituie o resursă importantă din mai multe motive: posibilități de agrement, de terapie, valoarea peisagistică. În Munții Călimani este prezent lacul glaci lezerul de sub Rățiș.

Lacurile sărate, mai numeroase, sunt concentrate în Ideciu de Jos, Jabeșița și mai ales în stațiunea balneoclimaterică Sovata. Aici există circa 10 lacuri sărate, cel mai important fiind Lacul Ursu (5 ha - natural/agrement), considerat drept cel mai reprezentativ lac heliotermic din Europa. Importante sunt din punct de vedere terapeutic și lacurile Negru și Aluniș care, alături de Lacul Ursu, au asigurat dezvoltarea stațiunii Sovata.

Iazurile, prezente în Câmpia Transilvaniei, având aceeași funcție ca și păstrăvăriile, se concentrează pe valea Ludușului, în perimetrul comunelor Sânger (40 hectare – lac piscicol), Tăureni (53 ha - heleșteu artificial, situat pe Pârâul de Câmpie), Zau de Câmpie (133 ha - iaz artificial), Șăulia (48 ha - iaz artificial) și Miheșu de Câmpie. Alte iazuri se situează în Fărăgău (38 ha - iaz natural), Voivodeni, Iernut (122 ha - heleșteu artificial), Pestisorul de Aur, Uilac, Uila, Toldal (30 km de Mures) și lacul de acumulare de la Bezid.

Păstrăvăriile, între care cele mai renumite sunt situate la Lăpușna, pe valea Gurghiului și Câmpul Cetății, pe valea Târnavei Mici.

Rețeaua hidrografică constituie o resursă turistică mai ales în perimetrul orașelor mari, unde luncile râurilor mai importante și pădurile ce mărginesc aceste lunci sunt amenajate pentru turismul de agrement. Importanță deosebită prezintă în acest sens valea Mureșului în perimetrul localităților Târgu Mureș, Reghin, Iernut și Luduș; valea Târnavei Mici la Târnaveni, precum și valea Târnavei Mari la Sighișoara.

Potențialul turistic biogeografic este alcătuit din păduri și fondul zoogeografic.

Pădurile cele mai extinse apar în regiunile montane și în cele subcarpatice, constituind un alt factor de atracție turistică. Câteva dintre ele au o valoare turistică ridicată datorită declarării lor ca rezervație naturală. În scopul conservării resurselor cu valoare de unicat sau pe cale de dispariție, la nivelul județului Mureș au fost desemnate 26 de arii protejate, 16 arii naturale de interes național, dintre care 2 parcuri naturale. În acest sens amintim: Parcul Național Călimani-Gurghiu; Rezervația peisagistică Defileul Deda-Toplița; Pădurea de Stejari seculari de la Mociar; Rezervația de Bujor de Stepă de la Zau de Câmpie; Rezervația naturală Lacul Fărăgău; Pădurea Săbed - comuna Ceuașu de Câmpie; Rezervația de stejar pufos - Sighișoara; Rezervația molid de rezonanță - Lăpușna; Stejarii seculari de la Braite - Sighișoara; Lacul Ursu - Sovata și arboreturile limitrofe; Rezervația Laleaua pestriță - Vălenii de Mureș; Poiana narciselor - Gurghiu; Rezervația peisagistică Seaca; Arboretul cu Chamaecyparis Lawsoniana – Sângeorgiu de Pădure, dar și Stejarul secular de la Pădurea Rotundă – Reghin.

Fondul zoogeografic se concentrează în această zonă, turismul cinegetic fiind prezent în Munții Gurghiu și Călimani (cervide, urși brunii), precum și în zona subcarpatică (mistreți, căprioare, iepuri, fazani). Propice pentru turismul piscicol sunt valea Mureșului prin defileul Deda-Toplița, văile superioare ale Gurghiului și Târnavei Mici (păstrăvi), precum și pescăria de crapă de la Zau de Câmpie.

Mai amintim și colonia de Prigorii, specie de păsări ocrotită la nivel european, care se găsește la Reghin în zona Pădurii Rotunde.

În ceea ce privește **distribuirea teritorială a potențialului natural**, cel mai ridicat este înregistrat de comunele montane și subcarpatice Sovata, Lunca Bradului, Răstolița, Stânceni, Deda și Ibănești. Aceste unități administrative se caracterizează prin: bioclimat de munte cu efect stimulantiv, fond zoogeografic, ape minerale, lacuri sărate și piscicole și prezența defileului Deda-Toplița.

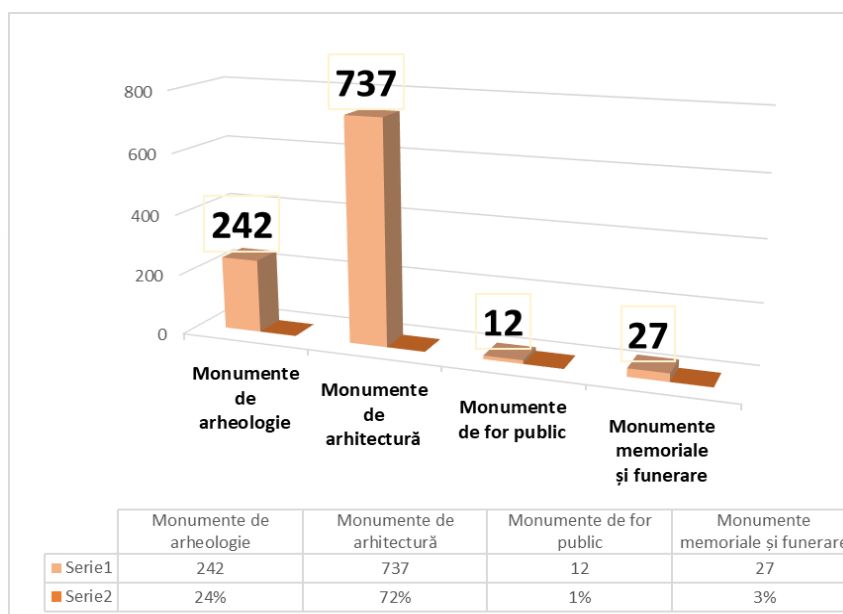
Cu un potențial turistic natural mijlociu apar comunele Eremitu, Rușii Munți, Aluniș, Brâncovenești și Solovăstru, datorită prezenței reliefului salifer, a apelor minerale sărate, a lacurilor sărate, precum și a pădurilor relativ extinse.

În categoria unităților administrative cu potențial turistic natural scăzut se încadrează comunele din zona subcarpatică Batoș, Suseni, Beica de Jos, precum și cele din Câmpia Transilvaniei (Sârmașu, Miheșu de Câmpie, Șăulia, Zau de Câmpie, Tăureni și Sânger).

3.8.1.1 Potențialul turistic antropoc

Potențialul turistic antropoc este complementar celui natural, în această categorie a resurselor și obiectivelor turistice fiind incluse obiectivele cultural - antropice (biserici, biserici - fortificate, cetăți, castele, complexe arhitectonice urbane) precum și cele care se leagă de cultura materială și spirituală din mediul rural (obiceiuri, tradiții, etc.).

Patrimoniul cultural al județului Mureș cuprinde 1.018 obiective declarate monumente istorice¹⁴⁰, reprezentând situri arheologice, cetăți și fortificații, castele, biserici, biblioteci, clădiri etc. În România, județul Mureș se află pe locul 4, în ceea ce privește numărul de monumente (după județele Cluj- 1791, Sibiu – 1053 și Argeș- 1022).

¹⁴⁰ <https://patrimoniul.gov.ro/images/lmi-2015/LMI-MS.pdf>

Cel mai mare număr de monumente sunt grupate în perimetrul municipiilor **Sighișoara (214)** și **Târgu Mureș (184)**, reprezentând **39,2%** din numărul total de monumente.

În județul Mureș au fost apreciate de către specialiști ca fiind de o valoare națională excepțională următoarele monumente, ansambluri de arhitectură și necropole.

Ansambluri urbane

1. Ansamblul urban fortificat - Municipiul Sighișoara

Cetăți

1. Cetatea Medievală din Târgu Mureș
2. Cetatea Saschiz - Comuna Saschiz, satul Saschiz

Biserici fortificate - cetăți

1. Cetatea sătească cu biserica - Comuna Vânători, satul Archita

Castele, conace, palate

1. Castelul Bethlen - Comuna Daneș, satul Criș
2. Palatul Teleki - Comuna Gornești, satul Gornești
3. Castelul Kemény – Comuna Brâncovenеști, sat Brâncovenеști

Clădiri civile urbane

1. Casa Vlad Dracul - Municipiul Sighișoara
2. Casa cu cerb - Municipiul Sighișoara

Biserici din lemn

1. Biserica Sfinții Arhangheli - Comuna Lunca, satul Baița
2. Biserica Sfântul Ioan Botezatorul - Comuna Ceuașu de Câmpie, satul Porumbeni
3. Biserica Sfinții Arhangheli - Comuna Pănet, satul Pănet
4. Biserica de lemn Sfântul Nicolae – Municipiul Reghin
5. Biserica Sfinții Arhangheli – Orașul Sărmașu, satul Sărmășel
6. Biserica Sfinții Arhangheli - Comuna Gălești, satul Troița
7. Biserica Sfântul Nicolae - Comuna Acățari, satul Văleni

Biserici și ansambluri mănăstirești

1. Biserica din Deal - Municipiul Sighișoara

Necropole și zone sacre - epoca fierului

1. Zonă sacră - gropi rituale; așezare dacică (în punctul "Dealul Turcului") Municipiul Sighișoara.

În județul Mureș sunt considerate unități administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național **municipiile**: Târgu Mureș, Reghin, Sighișoara, Târnăveni; **orașele**: Iernut, Luduș; și **comunele**: Acățari, Adămuș, Apold, Ațintiș, Bahnea, Batoș, Băgaciu, Bălăușeri, Bichiș, Bogata, Brâncovenești, Ceuașu de Câmpie, Cucerdea, Cuci, Daneș, Gălești, Gornești, Lunca, Nadeș, Pănet, Păsăreni, Saschiz, Sărmașu, Sâncraiu de Mureș, Suseni, Vânători. Aceste localități cuprind fie o complexitate de valori culturale, fie monumente istorice izolate, de valoare națională excepțională¹⁴¹.

Complexele arhitectonice urbane dețin un loc important între obiectivele cultural - antropice, între care se remarcă municipiile Târgu Mureș și Sighișoara.

Municipiul reședință de județ Târgu Mureș - concentrează o serie de obiective turistice importante. În centrul istoric se remarcă *cea mai veche casă din oraș*, datând din 1554, reconstruită în 1763; *Palatul Tholdalagi*, construit în stil rococo; *Palatul Culturii și Palatul Administrativ* ambele datând de la începutul secolului XX, edificate în timpul primarului György Bernády, *Catedrala Ortodoxă, Biserica Catolică*, construită în stil baroc între anii 1728 - 1764; *Biblioteca Teleki*, cu 40.000 de volume; *Biserica din Lemn* (ortodoxă), construită în 1793; *Tabla Regească* în stil baroc, etc.

La toate acestea se adaugă *Cetatea medievală Târgu-Mureș*, aflată în centrul municipiului Târgu-Mureș ridicată în sec. XV, extinsă și întărită în sec. XVII cu șapte bastioane. Complexul Cetății are o suprafață de 4,3 ha și este format dintr-o incintă fortificată cu 7 bastioane unite prin ziduri. În cadrul Cetății se găsește Biserica Reformată, monument arhitectonic de la sfârșitul secolului XIV și Clădirea Manutanței. *Cetatea Medievală*, construită în prima jumătate a secolului al XVII-lea, care cuprinde și o *Biserică Reformată*.

În anul 2015, Primăria municipiului Târgu Mureș a finalizat implementarea proiectului „Reamenajare și conservare Cetatea medievală Târgu-Mureș”, finanțat prin Programul Operațional Regional, în valoare de 6.640.994 euro. Au fost amenajate spații expoziționale, muzeale, săli de conferințe și spectacol, locații pentru ateliere meșteșugărești și piese de teatru.

Municipiul Sighișoara este cel mai important obiectiv turistic antropoc din județ, fiind inclus pe lista monumentelor UNESCO. Concentrează 11 obiective cultural - istorice, dintre care cel mai impresionant este *Cetatea Medievală*, din secolul XIV, care mai păstrează 9 turnuri (din 14). Este considerată a fi "cea mai frumoasă cetate locuită din Europa" și "cel mai complet ansamblu de arhitectură medievală din România". În incinta cetății se află și alte obiective, între care *Biserica Mănăstirii* (sec. XIII), *Biserica din Deal* (sec. XIV-XV) și *Galeria de Lemn* (1642).

În mediul rural se remarcă numărul mare de **castele, conace și grădini istorice**; unele restaurate (Castelul Haller din Orgra, Castelul Rhédey din Sângeorgiu de Pădure, Castelul Máriaffy din Sângeorgiu de Mureș), la altele a început o activitate de restaurare și includere

¹⁴¹ Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, Anexa 3, II. unități administrativ-teritoriale cu concentrare foarte mare a patrimoniului construit cu valoare culturală de interes național

în circuitul economic (Castelul Teleki din Gornești, construit în stil baroc, între 1770 și 1778, Castelul Bethlen din Criș, ridicat în stilul Renașterii transilvănene, între 1559-1589, Castelul Kemény din Brâncovenesti, construit între 1557-1558, clădire impunătoare cu 4 turnuri), însă majoritatea sunt în stare avansată de degradare, fără perspective de a fi investite fonduri pentru a fi puse în valoare.

Institutul Național al Patrimoniului, în cadrul proiectului internațional **Innocastle - Inovarea politicilor publice pentru castele, conace și grădini istorice**, a realizat în anul 2019 o cercetare pe teren în județul Mureș în ceea ce privește castelele și conacele situate de-a lungul râului Mureș și pe Târnavă.

Principalele concluzii sunt¹⁴²:

- Mai bine de jumătate din castelele, conacele și domeniile istorice se află în proprietate privată (61% privat, 28% public, 11% nesigur);
- Domenii istorice, entități complexe formate din construcții, parcuri și terenuri pentru agricultură sunt în marea majoritate iremediabil fragmentate și doar bucăți din acestea au statut de monument istoric (49% parc dispărut, 13% parc existent, 38% fragmente de parc);
- Parcurile sunt cele mai periclitate (79% în stare proastă, 4% - stare bună, 17% stare medie);
- Reședințele și anexele sunt într-o mare proporție în stare medie de conservare sau precolaps (15% în stare bună/restaurate, 6% în stare bună/investiții continue, 27% în stare medie/ își păstrează integritatea, 32% stare de precolaps, 14% în colaps și 6% în ruină);
- Fondurile investite în domeniile istorice vin din bugete locale sau private (2% fonduri europene, 4% fonduri naționale, 4% fonduri private și 89% lipsă de fonduri).

Ca o concluzie cheie a vizitei de studiu, se menționează înțelegerea limitată a potențialelor efecte colaterale a restaurării patrimoniului din punct de vedere social, educațional și economic și că patrimoniul poate fi mai bine integrat în dezvoltarea regională, prin abordarea dintr-o perspectivă bazată pe conceptul de peisaj cultural.

Edificii religioase: una dintre cele mai vechi din România, menționată documentar în 1345 se află Biserica din deal - Sighișoara, care păstrează frumoase sculpturi decorative în stil gotic și valoroase picturi murale (sec. XV), dominând orașul prin masivitatea zidurilor sale; Biserica Mănăstirii Dominicane – Sighișoara, menționată documentar în 1298, care a suferit numeroase modificări ulterioare și deține piese de mare valoare artistică (covoare orientale); Biserica reformată - Tg. Mureș, monument de arhitectură în stil gotic, construită între anii 1316 - 1442, cu sprijinul voievodului Iancu de Hunedoara; Biserica fortificată - Daia, datând din anul 1457; Biserica fortificată - Saschiz; Biserica evanghelică - Reghin, construită între anii 1300 - 1330; Biserica leproșilor - Sighișoara, construită în stil gotic în

¹⁴²

https://www.interregeurope.eu/fileadmin/user_upload/tx_tevprojects/library/file_1572269286.pdf

sec. XV, care a servit ca azil leproșilor în secolele următoare; Biserica romano catolică - Tg. Mureș, ridicată între 1728 - 1750 de călugării iezuiți, Biserica ortodoxă de lemn – Tg. Mureș.

Potențialul turistic al vestigiilor istorice și arhitecturale

În așezările din județul Mureș se află monumente istorice și de arhitectură foarte variate stilistic, datând din perioade istorice diferite și reflectând cultura autohtonă, pe cea maghiară și germană, culturi care s-au influențat reciproc în această zonă. Acest mozaic cultural se constituie într-o atracție turistică importantă, care dă o notă specifică.

Bisericile fortificate se regăsesc în număr mare într-un perimetru restrâns. Ele constituie o realizare arhitecturală deosebită datorită diversității și folosirii gamei de tipare defensive din faza târzie a evului mediu european.

Între cetățile medievale din sudul Transilvaniei se remarcă Cetatea săsească cu biserică din Comuna Vânători, satul Archita.

Punctele arheologice sunt prezente la Cuci, Cipău, Cristești, Morești unde s-au păstrat dovezi ale existenței umane din perioada fierului, a bronzului, ale civilizației antice și feudalismului timpuriu.

În categoria altor obiective antropice se includ Muzeul și Monumentul Petőfi de la Albești, precum și Monumentul Ostașilor Români de la Oarba de Mureș (comuna Ogra).

Potențialul cultural este reprezentat de instituțiile și evenimentele culturale - artistice, monumentele de artă, monumentele tehnice, parcuri și grădini, foarte numeroase și variate în această zonă.

Dintre muzeele mai importante menționăm: Muzeul Județean Mureș, Muzeul de Istorie din municipiul Sighișoara, Muzeul Etnografic „Anton Badea” din Reghin, Muzeul de Științe Naturale „Ștefan Kohl” în cadrul Liceului Tehnologic “Lucian Blaga” din Reghin, Muzeul Orășenesc din Târnăveni.

Între evenimentele culturale menționăm: Festivalul de artă medievală Sighișoara, Festivalul minorităților etnice – Proetnica Sighișoara, Zilele Târgu Mureșene.

Potențialul turistic al artei și tradiției populare este reprezentat de cultura materială și spirituală creată în mediul rural care se manifestă, din punct de vedere turistic prin folclor, festivaluri, colecții de obiecte vechi, arhitectură rurală specifică.

Datorită izolării unor localități s-a păstrat încă vie cultura tradițională cu arhitectura și tehnica populară (construcțiile de case, porți, edificii religioase), materialele folosite, instalații tehnice (mori, pive) cu tehnicile utilizate în prelucrarea lemnului, în realizarea de împletituri, țesături, pictură pe sticlă, ceramică, fierărit. Pe teritoriul județului Mureș s-au identificat zone etnografice care prezintă elemente arhitecturale distincte, meșteșuguri specifice, tipuri diferite de așezări, diversitate de obiceiuri, tradiții și gastronomie.

Datorită suprafețelor mari de pădure, lemnul a servit ca material de construcție pentru case și unelte, existând zone care pot fi considerate prin valoarea construcțiilor (biserici de lemn, case, porți, șuri) rezervații de arhitectură populară.

În cadrul arhitecturii țărănești mureșene, se evidențiază peste 40 de biserici de lemn de pe Valea Mureșului, a Gurghiului și a Nirajului. Între meșteșugurile practicate se numără împletitul paielor, al papurei, pănușilor și nuielilor în satele Chendu, Viforoasa.

Pentru valoarea lor documentară pot fi menționate centrul de olari de la Deda și centrul de ceramică săsească de la Saschiz.

Specificul artei populare maghiare se regăsește în țesăturile lucrate la Aluniș, în zona Sovatei și a Reghinului, iar decorațiunile interioare cu motive populare se realizează pe Valea Gurghiului și Valea Mureșului.

3.8.2 Evoluția principalilor indicatori ai activității

Structurile de primire turistică cu funcțiuni de cazare turistică

Principalii indicatorii economici ce caracterizează acest sector în perioada 2015-2019¹⁴³:

Tipuri de structuri de primire turistică	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
	UM: număr				
Total – din care:	282	291	362	362	337
Hoteluri	53	53	56	58	57
Moteluri	17	17	19	19	18
Vile turistice	17	17	21	20	19
Bungalouri	12	12	61	61	61
Campinguri	3	3	5	5	5
Pensiuni turistice	121	122	125	122	113
Pensiuni agroturistice	42	50	58	60	49
Altele ¹⁴⁴	17	17	17	17	17

Astfel, în județul Mureș există un număr de 337 structuri de cazare la nivelul anului 2019, cu 55 mai multe decât în urmă cu 4 ani (2015). Totuși, aceste valori nu includ capacitățile de cazare din afara sistemului clasificat, declarate, de tip locuință de vacanță, locuință de închiriat în regim privat de cazare etc.

¹⁴³ Sursa datelor: Asociația Visit Mureș, în baza datelor statistice publicate de INS

¹⁴⁴ Hosteleri, sate de vacanță, căsuțe turistice, tabere de elevi și preșcolari, cabane turistice

Sosiri ale turiștilor în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri

Tipuri de structuri de primire turistică	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018
	UM: număr persoane			
Total – din care:	495481	517111	544479	571454
Hoteluri	327495	342101	358383	378881
Moteluri	28084	29221	27947	30953
Vile turistice	4486	4967	6445	7392
Bungalouri	:	:	471	760
Campinguri	1937	1551	1574	955
Pensiuni turistice	87726	87092	92744	97551
Pensiuni agroturistice	30361	34385	38211	39851
Altele	15392	17794	18704	15111

În anul 2019, structurile de cazare existente în județul Mureș au înregistrat o creștere a numărului de turiști în procent de 4,9% față de anul 2018, iar numărul de înnoptări a crescut cu 9,7%; durata medie a sejurului a fost de 1,9 înnoptări/ turist. Indicele de utilizare netă a locurilor de cazare, în anul 2019, a fost de 39,3 % pe total structuri de cazare turistică, cu 4,2 puncte procentuale mai mare decât cel din anul 2018.

După țara de origine a turiștilor străini, ponderea cea mai mare au avut-o cei din Ungaria (20,4%), Germania (11,7%), Italia (7,2%), Spania (6,9%), Republica Moldova (6,8%), Regatul Unit (5,0%), Polonia (4,5%), S.U.A. (4,1%)¹⁴⁵.

Înnoptări în structuri de primire turistică pe tipuri de structuri

Tipuri de structuri de primire turistică	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
	UM: număr persoane				
Total – din care:	1028643	1035705	1082007	1061998	1164244
Hoteluri	703912	720261	743132	743930	829899
Moteluri	32564	34890	32308	36923	47027
Vile turistice	15021	14808	18498	18325	20787

¹⁴⁵ [https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Comunicat Mures starea ec soc 2019.pdf](https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Comunicat_Mures_starea_ec_soc_2019.pdf)

Tipuri de structuri de primire turistică	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
	UM: număr persoane				
Bungalouri	:	:	1353	1909	1350
Campinguri	5012	3286	4342	2516	2206
Pensiuni turistice	150100	145064	152920	153822	152361
Pensiuni agroturistice	60626	55795	57395	60567	65113
Altele	61408	61601	72059	44006	45501

În ceea ce privește principalele destinații turistice din județ în anul 2019, 31,5% s-au cazat în structurile turistice din municipiul Târgu Mureș. Sovata a fost gazda unui procent de 22,5% turiști, urmat de municipiul Sighișoara cu 18,0%.

Din turiștii nerezidenți în România, 38,9% au avut ca preferință municipiul Sighișoara, urmate apoi de municipiul Târgu Mureș cu 29,9% și de Sovata cu 12,9%.

Rezultatul înregistrat de agenții economici din domeniul turismului în anul 2019, face ca județul Mureș să ocupe un loc foarte bun în ierarhia țării - locul 5 – cu o pondere de 4,5% în total țară la numărul de sosiri, fiind depășiți la acest indicator doar de municipiul București, județul Brașov, județul Constanța și județul Cluj.

În anul 2020, măsurile impuse de pandemia de coronavirus a afectat turismul și activitățile conexe, acest sector fiind cel mai grav afectat.

3.8.3 Principalele forme de turism practicabile în județul Mureș¹⁴⁶

Pe teritoriul județului Mureș se pot practica o multitudine de forme de turism: turismul itinerant cu valențe culturale, turismul balnear, turismul rural, turismul de tranzit, turismul pentru vânătoare și pescuit, turismul pentru echitație, turismul pentru sporturile de iarnă, turismul de recreere și agrement.

Turismul cultural prezintă mari posibilități de atracție pentru turiștii străini prin integrarea valorilor de patrimoniu cultural național în cel european și mondial.

Turismul balnear este relativ dezvoltat, dar necesită multe îmbunătățiri pe linia modernizării bazei materiale. Sovata, declarat stațiune turistică, s-a dezvoltat în special prin turism, datorită stațiunii balneoclimaterice cu cel mai mare lac heliotermal. Stațiunea beneficiază de dotări multiple (pentru bai calde, în cadă sau bazin, cu apa minerală sărată

¹⁴⁶ Realizat cu sprijinul Asociației Visit Mureș și Serviciul Public Salvamont – Salvaspeo Mureș

prelevată din lacuri; pentru tratamente ginecologice și împachetări cu nămol cald; bazine pentru kinetoterapie, instalații pentru electroterapie și hidroterapie; saune; săli de gimnastică medicală; plaje pe malul Lacului Ursu și Lacului Aluniș etc.).

Datorită efectelor curative ale apei sărate și a nămolului terapeutic, alături de Sovata reprezintă reperi importante ale turismului balnear din județul Mureș stațiunile și băile sărate situate în **Sîngeorgiu de Mureș**, la 3 km nord-est de municipiul Târgu-Mureș), **Idecu Băi**, situată la 5 km nord de municipiul Reghin și **Jabenița**, situată la 6 km est de Reghin. Potențial nevalorificat de izvoare sărate este și la **Balta Alunei**, lac sărat care se află pe teritoriul administrativ al municipiului Târnăveni, în partea de sud-est, lac cu cantități însemnate de nămol terapeutic.

Turismul rural este o formă particulară de turism, mai complexă, cuprinzând atât activitatea turistică propriu-zisă (cazare, pensiune, circulație turistică, prestare de servicii suplimentare), cât și cea economică (de regulă agricolă). Turismul rural este o formă de turism în mediul rural, valorificând resursele turistice locale (naturale, culturale și umane), ca și dotările și echipamentele turistice, inclusiv pensiunile și fermele agroturistice. Utilizează diverse spații de cazare: hanuri și hoteluri rurale, adăposturi, sate de vacanță etc. Dezvoltarea turismului rural apare ca o consecință a stresului urban datorat poluării, a aglomerației umane, a stresului fizic și psihic a existenței moderne ce a luat amploare din ce în ce mai mult. (Ex: Câmpul Cetății, Vețca).

Turismul extrem, de aventură se poate desfășura într-un mediu în care condițiile geografice sunt favorabile (peisaje naturale atractive, obiective naturale originale etc.), cuprinzând activități specifice: alpinismul, parapanta, călătoriile cu mijloacele motorizate, caving, etc. Munții vulcanici Călimani și Gurghiu oferă excelente condiții pentru practicarea unor activități ce țin de turismul de aventură. Zona este pe placul celor care doresc să facă drumeții sau să se deplaseze cu bicicletele pe traseele montane de creastă, sport cunoscut sub numele de mountain – biking. Raftingul-ul (lb. engleză – whitewater rafting – rafting de apă albă) este una dintre cele mai rapid dezvoltate activități sportive și de agrement în aer liber și presupune coborârea într-o barcă gonflabilă a unui râu cu apă repede. Se poate practica pe râurile Mureș și Târnavă. Alte forme de turism extrem care ar putea fi practicate în județul Mureș sunt: paintball (luptă simulată între două echipe dotate cu arme speciale ce lansează bile cu vopsea) și parapanta.

Transilvania Motor Ring din Cerghid oferă oportunități pentru dezvoltarea unui turism de nișă pentru amatorii de sporturi cu motor.

Ca formă a **turismului de agrement**, *turismul pedestru*, capătă o amploare în Europa și se constată un interes din ce în ce mai mare și în zona noastră. Fie că are o conotație religioasă, spirituală, de autocunoaștere (Ruta de pelerinaj Via Maria), fie una istorică (Drumul Sării), fie că pune în valoare bogățiile culturale, etnice, istorice și naturale ale județului (Via Transilvanica), asemenea drumuri tematice sunt un punct de atracție pentru turiștii pasionați de plimbările în natură și sport.

Drumul Via Maria este un drum spiritual turistic, un drum de pelerinaj, care se bazează pe cinstirea Sfintei Maria de către popoarele din Europa Centrală. Via Maria face legătura în direcția est-vest între Mariazell din Austria, Budapesta, Máriapócs și Șumuleu Ciuc, traversând și județul Mureș.

Drumul Sării, un proiect al Focus Eco Center, este primul drum tematic verde din județul Mureș. Este un drum marcat, cu panouri informative, practicabil pe jos, ce leagă băile sărate din Sângeorgiu de Mureș cu salina de la Praid, urmând traseul sării de pe vremea romanilor.

De asemenea, Orașul Sovata a implementat în perioada 2011-2015 proiectul **”Drumul sării Sovata”** pentru dezvoltarea infrastructurii de vizitare a rezervației naturale „Lacul Ursu și arboretele de pe sărături” (cu o suprafață de 79 ha), fiind amenajate alei balneare pentru plimbări curative în jurul lacurilor sărate, trasee eco-didactice cu locuri de observare a naturii: platforme de vizitare, foșoare belvedere, panouri de informare instalate de-a lungul traseelor, care prezintă valorile unice ale ariei protejate (specii relevante ale florei și faunei locale, formațiuni/fenomene geologice specifice rezervației).

Via Transilvanica, un proiect al Asociației Tășuleasa Social, este un traseu public, destinat iubitorilor de drumeție, natură și sport, care vor putea să îl străbată la pas, cu bicicleta ori călare de la Putna până la Drobeta Turnu Severin. Are aproximativ 1.200 de km, din care în 2020 sunt finalizate de 800 km în județele: Suceava, Bistrița-Năsăud, Mureș, Harghita, Brașov, Sibiu și Mehedinți. Scopul proiectului este de a pune în valoare bogățiile culturale, etnice, istorice și naturale ale României, cu reflectare atât în comunitățile locale, cât și cu ecou internațional.¹⁴⁷

În județul Mureș există **42 de trasee turistice omologate** de Ministerul Dezvoltării Regionale și Turismului, acestea fiind situate în zona Târgu-Mureș (6), Sovata (9), Munții Gurghiului (12) și Călimani (15). Marcarea traseelor a fost realizată de echipa Salvamont-Salvaspeo Mureș, care execută și lucrările de întreținere ale acestora. Pentru fiecare traseu există o descriere privind marcajul, timpul de mers, lungimea traseului și diferența de nivel. De pe site-ul www.salvamontms.ro pot fi descărcate date GPS, hărți tridimensionale și segmente de hartă ale traseelor turistice.

Pistele pentru bicicliști în județul Mureș sunt practic inexistente față de cererea care se arată în creștere pentru această formă de petrecere a timpului liber. Consiliul Județean Mureș încă în anul 2013 a analizat posibilitatea înființării unui traseu ciclabil de-a lungul să râului Mureș, de la Târgu Mureș până la Reghin, concretizând o inițiativă a Asociației unDA Verde, însă datorită problemelor juridice în ceea ce privește dreptul de proprietate asupra terenurilor ce urma să constituie traseul, proiectul nu a fost inițiat.

Un proiect de mare anvergură, ce are ca scop crearea unui circuit ecoturistic ce leagă două zone mari ale județului – Valea Nirajului și Zona de Câmpie – este una dintre prioritățile Consiliului Județean Mureș pentru perioada de programare 2021-2027. Se are în vedere

¹⁴⁷ <https://www.viatransilvanica.com/>

punerea în valoare a potențialului agroturistic al localităților traversate de linia ferată cu ecartament îngust prin crearea unei piste ciclabile, pe o lungime de peste 140 de km.

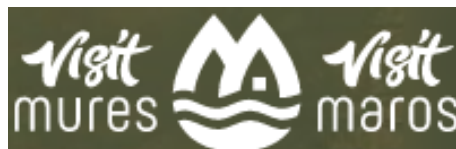
Turismul pentru vânătoare și pescuit, ca și cel pentru practicarea sporturilor nautice necesită a fi promovat având în vedere potențialul existent - cinegetic, piscicol și hidrografic. **Turismul de vânătoare** este practicat pe teritoriul județului Mureș, datorită condițiilor deosebit de favorabile existente.

Turismul pentru echitație beneficiază de existența hergheliilor la Municipiul Târgu Mureș, Daneș, Curteni etc.

Turismul pentru sporturi de iarnă este practicat în zona Sovata. Pârția din Sovata, este singura pârție de schi din județul Mureș.

3.8.4 Promovarea județului Mureș, ca destinație turistică

În anul 2017, Consiliul Județean Mureș, Serviciul Public Județean Salvamont – Salvaspeo Mureș și Muzeul Județean Mureș au înființat Asociația Visit Mureș, o organizație non profit, responsabilă pentru promovarea județului Mureș ca și destinație turistică. Scopul principal al asociației este evidențierea diferitelor caracteristici ale județului, regiunilor sale din punct de vedere turistic pe piețele interne și externe. În același timp s-au stabilit ca și linii directoare, pe termen mediu și lung să colaboreze strâns cu operatorii din industria turismului și cu alți parteneri strategici, în ideea de a construi un management comun al destinațiilor.

Asociația a participat la târguri și evenimente, a amenajat Biroul turistic al județului la parterul Palatului Culturii din Târgu Mureș și a creat instrumente media pentru promovarea atracțiilor culturale și turistice din județul Mureș.

S-a creat o platformă modernă unitară pentru promovarea turistică a județului, accesibilă pentru publicul larg, pe **pagina de internet www.visit-mures.ro**, prin care se aduce în atenția turiștilor frumuseților naturale, patrimoniului construit și a diversității culturale care merită să fie descoperite și experimentate în județul Mureș.

Prin realizarea **aplicației Visit Mureș** în versiunile IOS și Android, vizitarea obiectivelor turistice din județul Mureș a devenit mai facilă și mai interesantă. Instrumentele media, care vin să umple un gol în acest domeniu, conțin informații despre 173 de obiective turistice și au fost create 4 categorii principale care, pentru o mai bună explorare, grupează atracțiile turistice în subcategorii¹⁴⁸.

- Patrimoniul construit: Castele-Cetăți-Curiozități arhitecturale-Biserici
- Trasee educaționale cu descriere, fotografii și hartă interactivă

¹⁴⁸ http://www.cjmures.ro/Comunicate_presa/2019_05_08.pdf

- Locuri Legendare: legende și povești legate de orașele și satele județului Mureș
- Outdoor: o listă a bogățiilor naturale și propuneri de petrecere a timpului liber.

Asociația Visit Mureș este într-un proces continuu de extindere a bazei de date cu atracțiile turistice și operatorii de turism din județul Mureș.

Provocările și oportunitățile turismului mureșean

În anul 2020, întreaga industrie a turismului a fost lovită de pierderi grave financiare, fără să se poată aprecia în acest moment direcția în care se va îndrepta după revenire, însă pandemia cu siguranță își va pune amprenta asupra opțiunilor turiștilor.

Destinația turistică Târgu Mureș din județul Mureș este inclusă în procent de 70-80% în circuitele turistice din România, însă, în general, este considerată o zonă de tranzit, deoarece durata medie de ședere a turiștilor aici este de 1,5 nopți, iar la nivel județean de 1,9. Identificarea profilului turistului care vine în județ, formele de turism care au potențial semnificativ (ex: turism balnear și de recuperare, turism antiaging, turism rural, etc.), crearea și promovarea de pachete turistice atractive care să determine turistul să petreacă mai mult timp în județ sunt provocări la care vor trebui găsite răspunsurile în perioada imediat următoare. În anul 2020, Asociația Visit Mureș a demarat activitatea de elaborare a strategiei privind dezvoltarea turismului în județul Mureș, ce va oferi o analiză sectorială a acestui domeniu, viziunea de dezvoltare și direcțiile de acțiune pe termen scurt, mediu și lung.

- Identificarea la nivel de județ de zone cu potențial de dezvoltare a unor forme de turism de nișă (cicloturism, turism gastronomic, ecoturism, turism de aventură etc:
Sursa: CJ, Primării, Asociații de Turism)

Una din formele de turism de nișă cu un mare potențial realizabil este **cicloturismul**. Dezvoltarea facilităților de cicloturism s-ar putea realiza prin crearea de piste ciclabile cu locuri de popas, prin amenajarea unor trasee/rute/piste pentru bicicliști, care să conecteze comunități rurale (și urbane) sau crearea de rute tematice în parteneriat cu alte județe învecinate.

Un exemplu de pistă ciclabilă tematică ar putea fi un traseu de-a lungul localităților cu biserici săsești fortificate din județele Brașov și Sibiu și care să continue în județul Mureș, prin colaborarea dintre aceste județe.

De-a lungul râului Mureș, pe segmentul Reghin-Târgu-Mureș, Asociația unDA verde, a inițiat deja un proiect al cărui scop este amenajarea traseului ca pistă ciclabilă cu locuri de popas, pentru dezvoltarea în zonă a ciclo- și agroturismului. Încă în luna septembrie 2014, Direcția Dezvoltare Regională și Implementare Proiecte din cadrul Consiliului Județean Mureș a început demersurile pentru a realiza această pistă, de aproximativ 42 km. Au fost organizate întâlniri de lucru cu reprezentanții UAT traversate de traseul propus, ABA Mureș și APM Mureș. Impediment major în realizarea proiectului: situația juridică neclară a terenurilor de pe traseul pistei.

O altă zonă potrivită din punct de vedere al infrastructurii, pentru realizarea unei piste de bicicletă este linia ferată îngustă de pe valea Târnavei, cu propunerea înființării de puncte de repaus tematice (de exemplu: gastronomice sau de divertisment pentru copii). Pentru realizarea acestui proiect înființarea unei asociații pentru promovarea produselor agro-alimentare locale ar fi oportună, existând mai multe inițiative deja pe plan local.

În toate aceste cazuri de mai sus însă trebuie găsită soluția juridică față de proprietarii de terenuri pe care se amplasează traseul/ruta/pista.

Turism de nișă:

Prin realizarea de către Consiliul Județean Mureș a investiției „Parc auto pentru sporturi cu motor” (Transilvania Motor Ring) s-a creat în județul Mureș o oportunitate de practicare a turismului de nișă pentru amatorii de sporturi cu motor.

- Identificarea la nivel de județ a zonelor cu potențial turistic nevalorificat din cauza accesibilității reduse

Este adevărat că infrastructura de acces spre unele zone cu potențial turistic este deficitară, ceea ce poate limita dezvoltarea turismului. Problema accesibilității reduse, ca termen general, privește toate aspectele turismului din județ: turismul rural, turismul urban, turismul activ (cicloturism, drumeții, sporturi de iarnă), turismul balnear sau turismul gastronomic. În acest sens, măsurile care ar trebui luate la nivel județean sunt:

- Modernizarea satelor, prin îmbunătățirea infrastructurii de bază (drumuri publice, căi de comunicație etc.)
- Amenajarea de parcări în vecinătatea obiectivelor turistice (inclusiv amenajarea unei parcări pentru autocare în municipiul Tg. Mureș)
- Amenajarea de căi de acces la destinațiile turistice din cadrul ariilor protejate (rezervații naturale – bujorii de stepă din Zau de Câmpie, rezervația de lalele peștițe din Grâușor, Pădurea Mociar Gurghiu, poiana narciselor Gurghiu, Scaunul Domnului, Vârful Seaca sau Stejarii seculari de pe platoul Breite, lângă Sighișoara).
- Amenajarea și întreținerea traseelor/rutelor turistice, cât și construirea de refugii montane, locuri de popas, zone de picnic, puncte de informare și poteci tematice
- Amenajarea drumului către pârtia de schi din Sovata pe timp de iarnă, astfel încât să fie accesibil și pentru autoturisme fără tracțiune integrală și amenajarea parcării
- Crearea de facilități pentru practicarea sporturilor în aer liber (echitație – cărări pentru echitație, ciclism – piste pentru biciclete semnalizate, cross-country schi, cățărare, mountain bike etc.)
- Dezvoltarea infrastructurii în localitățile balneare (Sovata), dar și a accesului la stațiuni balneare cu potențial de dezvoltare (de ex. Idecu de Jos)

Lista prioritară a obiectivelor de patrimoniu cultural care necesită intervenții de urgență/proiecte de consolidare/restaurare (denumirea, locația, forma de proprietate,

stare fizică) pentru a fi valorificate în scop turistic (surse de informații: Dir. Jud. pt Cultură, Culte și Patrimoniu Național, C.J)

Lista prioritara a obiectivelor de patrimoniu cultural aflate în proprietate publică

Denumirea: Cetatea Medievală din Sighișoara

Locația: Sighișoara

Forma de proprietate: Publică (Municipiul Sighișoara)

Stare fizică: necesită lucrări de renovare

Denumirea: Cetatea de refugiu sec XIV din Saschiz

Locația: Saschiz

Forma de proprietate: Publică (Comuna Saschiz)

Stare fizică: este în curs de restaurare prin POR 5.1 2014-2020, însă pentru o restaurare completă sunt încă necesare fonduri

Denumirea: Palatul Apollo din Târgu Mureș

Locația: municipiul Târgu Mureș, Piața Trandafirilor nr. 5

Forma de proprietate: Publică (Județul Mureș)

Stare fizică: necesită lucrări ample de renovare și includere în circuitul turistic

Denumirea: Castelul Rákoczi-Bornemisza

Locația: localitatea Gurghiu

Forma de proprietate: Publică (Comuna Gurghiu). Drept de administrare: Consiliul Județean Mureș, prin Muzeul Județean Mureș

Stare fizică: degradat – necesită lucrări de consolidare

Denumirea: Castelul Ugron

Locația: localitatea Zau de Câmpie

Forma de proprietate: Publică (Județul Mureș)

Stare fizică: degradat – necesită ample lucrări de renovare

Menționăm că, în prezent se află în implementare **proiectul INNOCastle, finanțat de Interreg Europe**, ce își propune îmbunătățirea instrumentelor publice care au impact asupra castelurilor, conacelor și domeniilor istorice.

În România lider de proiect este Institutul Național al Patrimoniului, care a realizat un inventar al castelurilor, conacelor și domeniilor istorice aflate în județul Mureș de-a lungul râului Mureș și Târnave. Potrivit acestui inventar, din cele 47 de castele, 61% sunt în proprietate privată, 28% în patrimoniu public, iar în 11 cazuri proprietatea este nesigură. Starea lor fizică se prezintă astfel:

Stare	Bună (restaurate)	Bună (investiții continue)	Medie (conservare)	Precolaps	Colaps	Ruină
Procent	15%	6%	27%	32%	14%	6%

Lista prioritara a obiectivelor de patrimoniu cultural aflate în proprietate privată (criteriu de selecție: obiective aflate în conservare, deschise publicului larg prin organizarea de evenimente, proprietarii sunt activi în găsirea variantelor de punere în valoare a obiectivului)

Denumirea: Castelul Teleki

Locația: Gornești

Forma de proprietate: privată

Stare fizică: necesită ample lucrări de renovare

Denumirea: Castelul Kendy-Kemény

Locația: Brâncovenesti

Forma de proprietate: privată

Stare fizică: necesită ample lucrări de renovare

Denumirea: Castelul Bethlen

Locația: Criș

Forma de proprietate: privată

Stare fizică: degradare – necesită renovare

Identificarea de bune practici privind combinarea turismului cu activități conexe precum: îngrijirea sănătății, industriei culturale, industriei artizanale, etc.

Județul Mureș dispune de mijloace variate pentru îngrijirea sănătății și activități preventive. În acest sens, pentru facilitarea inovării și cercetării avem la dispoziție Universitatea de

Medicină, Farmacie Științe și Tehnologice din Tg. Mureș, iar din punct de vedere al resurselor naturale, județul dispune de nenumărate resurse:

- *Apele minerale* au importanță turistică, întrucât au efecte terapeutice dintre cele mai diverse.

Predomină apele minerale bicarbonat-carbogazoase, aflate în aureola mofetică Călimani – Gurghiu, urmate de cele feruginoase. Apele minerale sărate apar la Ideciu de Jos, Jabenita, Brâncovenești, Uila, Gurghiu și Sovata. La Sângeorgiu de Mureș acestea provin din zăcămintele gazifere ale domului Ernei.

- *Nămolurile sapropelice*, utilizate în afecțiuni locomotorii, apar la Sovata.
- *Lacurile* constituie o resursă importantă din mai multe motive: posibilități de agrement, de terapie, valoarea peisagistică. În Munții Călimani se situează lacul glaciar lezerul de sub Rățițiș.

Lacurile sărate, mai numeroase, sunt concentrate în Ideciu de Jos, Jabenita și la Sovata. Aici există circa 10 lacuri sărate cu importanță terapeutică, între care Lacul Ursu, Negru și Aluniș care au asigurat dezvoltarea stațiunii Sovata.

Combinarea turismului cu activități conexe: valorificarea zăcămintului de sare existent în județ, care se extinde de la Sovata și până la Ideciu de Jos.

Exemple de bună practică în Mureș ar fi:

- Reabilitarea și revitalizarea cetăților medievale/săsești
- Restaurarea castelelor, dezvoltarea peisagistică a grădinilor de castele și introducerea acestora în circuitul turistic
- Reabilitarea și includerea în circuitul turistic a bisericilor fortificate săsești
- Dezvoltarea turismului de afaceri, congrese și reuniuni: dezvoltarea infrastructurii de afaceri, congrese și reuniuni în zone urbane și periurbane din județul Mureș, oportunitatea UMF pentru conferințe, congrese naționale și internaționale de profil

Turismul științific poate fi stimulat prin implicarea constantă a universităților din județ, care organizează anual un mare număr de manifestări cu participare națională și internațională, ce au ca scop și punerea în lumină a obiectivelor culturale, istorice și de patrimoniu ale județului Mureș.

În zona de munte Sovata – Reghin, atenția trebuie să fie îndreptată spre dezvoltarea turismului balnear, dar și amenajarea pârtiilor de schi existente. Realizarea de noi pârtii, cu echipările aferente, este dorită atât de autorități publice cât și de pasionații acestui sport de iarnă, însă presupune o analiză pentru a identifica atât zonele unde condițiile climatice sunt favorabile, cât și terenurile unde pot fi efectuate asemenea investiții, cu respectarea prevederilor legale privind protecția mediului. (Sursa datelor: Asociația de Turism Visit Mures Egyesület și CJM)

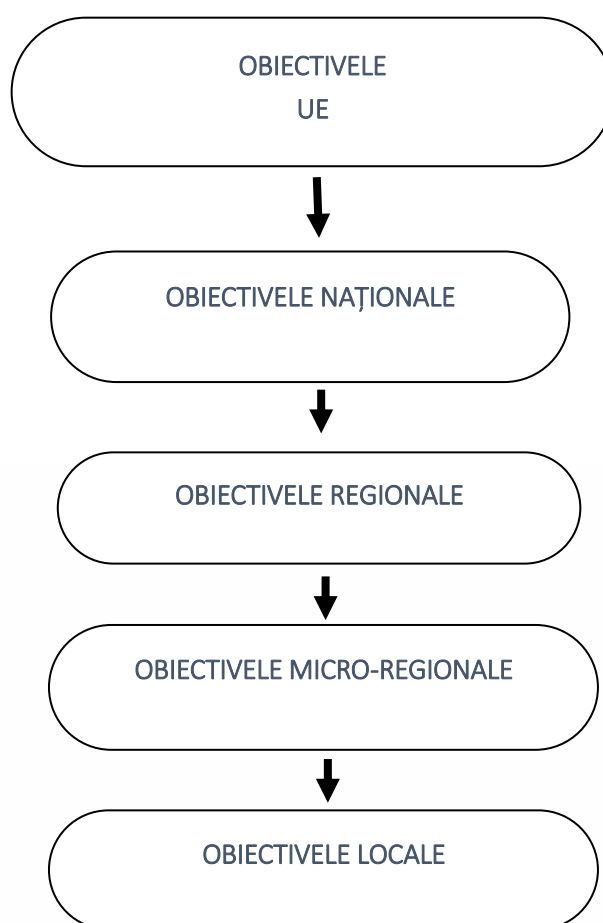
4. ÎNCADRAREA PLANULUI STRATEGIC ÎN SISTEMELE DE PLANIFICARE COMUNITARE ȘI NAȚIONALE

4.1 Concepte și tendințe la nivel național și unional

Rolul planurilor strategice este de a legifera planificarea strategică a unităților administrativ-teritoriale și de a stabili obiectivele generale și specifice pe termen lung ale acestora, principiile și directivele necesare elaborării programelor de dezvoltare, asigurând informațiile necesare autorităților responsabile pentru dezvoltarea sectorială și regională.

Ținând cont de faptul că România este stat membru al Uniunii Europene, este obligatoriu ca unitățile administrativ-teritoriale componente să urmeze strategiile planificate pe nivelele superioare.

Structura nivelelor de planificare este următoarea:

Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș constituie baza publică și transparentă a cererii și ofertei pentru investițiile viitoare, necesare creșterii gradului de atractivitate a județului, respectiv îmbunătățirii calității vieții în zonele urbane și rurale, dezvoltării capitalului economic și uman, asigurării accesibilității și conectivității la rețelele de energie și căile de transport, protejării resurselor naturale și a patrimoniului cultural.

Dezvoltarea județului în context internațional: multiplele schimbări economice și sociale, provocate de fenomenul globalizării au influențat rolul comunităților urbane și rurale, respectiv performanțele sectorului public și ale celui privat. Județul Mureș reprezintă parte a acestui proces, conturându-și dezvoltarea sub impactul noilor factori economici, tehnologici și sociali, contribuind în procesul de adaptare a comunităților locale și a capitalului uman la diversificarea și transformarea sectoarelor economice și a întreprinderilor pentru a asigura îmbunătățirea susținută de nivelul de trai al cetățenilor.

Dezvoltarea în context regional: județul Mureș va oferi cetățenilor săi (rezidenți ai comunităților urbane și rurale), un grad major de accesibilitate și conectivitate la infrastructura de transport, rețelele de energie și sistemul serviciilor publice de educație și sănătate, având efect asupra îmbunătățirii calității vieții într-un mediu propice pentru valorificarea de noi oportunități economice (dezvoltarea mediului de afaceri și creșterea locurilor de muncă). Privit din prismă externă, județul Mureș va deveni un spațiu atractiv în cadrul localizării noilor afaceri, atragerii noilor rezidenți și a unui număr mare de turiști, fapt susținut prin existența infrastructurii utilităților, serviciilor publice, economic și turistice care asigură un climat sigur și benefic pentru investitori.

Dezvoltarea județului Mureș în perioada 2021 – 2027 prezintă un caracter integrat, în care factorul constant al susținerii incluziunii sociale îl constituie progresul economic. Pentru aceasta, Consiliul Județean va contribui activ la dezvoltarea noului ecosistem uman în care sectorul public, sectorul privat și societatea civilă conlucrează într-o manieră coordonată pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare stabilite.

În cadrul implementării strategiei de dezvoltare în perioada 2021 – 2027, județul Mureș va gestiona următoarele forme interdependente de capital: intelectual și social; demografic; cultural și de agrement; mediul înconjurător; tehnico-informatic și financiar.

4.2 Corelarea cu strategiile de la nivel european

În context teritorial comunitar, Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș se coordonează la nivel de obiective și politici sectoriale cu principalele documente de planificare elaborate la nivel european, acestea constituind cadrul general de planificare a dezvoltării județului pentru perioada 2021 – 2027.

4.2.1 Strategia Europa 2030

Strategia Europeană 2030 este centrată pe dezvoltare durabilă, aceasta fiind considerată ca un mecanism pentru a răspunde nevoilor generațiilor actuale fără a compromite posibilitatea generațiilor următoare de a își satisface propriile nevoi. Termenul de dezvoltare durabilă are origini bine înrădăcinate în istoria Uniunii Europene și a politicilor acesteia. De-a lungul celor 40 de ani, Europa a implementat o mulțime de norme de mediu, cu ușurință fiind considerate printre cele mai ambițioase la nivel global. De asemenea, Uniunea a aprobat și a răspândit valorile Acordului de la Paris.

Comisia Europeană a lansat în luna ianuarie 2019, o dezbatere referitoare la dezvoltarea durabilă pe termen foarte lung, luând în considerare și reflecțiile asupra Cărții Albe publicate în 2017.

Uniunea deține capacitatea instituțională pentru a îmbunătăți competitivitatea, pentru a putea investi în dezvoltare durabilă, pentru a stimula guvernele statelor membre, precum și instituțiile și cetățenii acesteia cu scopul de a îi face un model pentru restul lumii. Punctul de reper de la care a pornit strategia Europa 2030 decurge din obiectivele de dezvoltare durabilă (ODD) a Organizației Națiunilor Unite, documentul de reflecție al Uniunii identificând elementele cheie pentru a face pasul către durabilitate. Acest document definește 3 scenarii care ar contribui la atingerea într-un timp cât mai scurt a ODD-urilor stabilite:

- Scenariu 1: O strategie globală a UE în materie de ODD, care să orienteze toate acțiunile UE și ale statelor membre – în acest scenariu, ODD sunt reglementate la cel mai înalt nivel politic al Uniunii, acestea devenind baza politicilor naționale, regionale și locale a fiecărui stat membru. De altfel, se va institui un proces de implementare și monitorizare a progreselor înregistrate pentru a atinge țintele în anul 2030;
- Scenariu 2: Integrarea continuă de către Comisie a ODD în toate politicile relevante ale UE – în acest scenariu ODD ar inspira procesul decizional al Comisiei, fără a exclude alte priorități politice și fără a impune statelor membre condiții care ar permite atingerea ODD în mod colectiv și la nivelul UE. Prin acest scenariu, statele membre ar avea mai multă libertate, asta incluzând și autoritățile regionale și locale;
- Scenariu 3: Evidențierea relevanței acțiunilor externe, combinate cu ambițiile la nivelul intern al Uniunii Europene - prin acest scenariu se presupune că Uniunea va fi un lider la nivel global în ceea ce privește îndeplinirea ODD. Practic, Uniunea se va angaja active în sprijinirea altor țări în numele progresului mondial, în colaborare cu alte organizații internaționale (ex: ONU)¹⁴⁹.

¹⁴⁹”O Europă Sustenabilă până în 2030”, https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030_en

Uniunea Europeană se angajează în adoptarea celor 17 ODD-uri la Conferința de la Rio+20. Cele 17 obiective sunt următoarele¹⁵⁰:

1. Fără sărăcie – prin eradicarea sărăciei sub toate formele, în orice context;
2. Zero foamete – eradicarea foametei, asigurării securității alimentare, îmbunătățirea nutriției;
3. Asigurarea unei vieți sănătoase;
4. Educație incluzivă, echitabilă și oportunități de "life-longlearning" pentru toți;
5. Lupta pentru egalitatea de gen;
6. Acces la apă curată și sanitare;
7. Energie curată și la prețuri accesibile;
8. Promovarea creșterii economice sustenabile și incluzive prin muncă decentă pentru toți;
9. Industrie, inovație și infrastructură;
10. Reducerea inegalităților – atât la nivel orizontal, cât și la nivel vertical;
11. Orașe și comunități durabile;
12. Consum și producție responsabile;
13. Acțiune climatic;
14. Viața acvatică prin conservarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine;
15. Viața terestră prin protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre;
16. Pace, justiție și instituții eficiente;
17. Parteneriate pentru realizarea ODD-urilor.

În domeniul dezvoltării durabile, UE află într-o poziție avansată. Pentru a aplica obiectivele din cadrul ODD ONU, Uniunea le-a integrat în cadrul celor 10 priorități de acțiune ale Comisiei:

- locuri de muncă, creștere economică și investiții;
- piața unică digitală;
- uniune energetică și combaterea schimbărilor climatice;
- piața internă;
- Uniune economică și monetară mai profundă și mai echitabilă;
- politică comercială echilibrată și progresivă care să valorifice oportunitățile oferite de globalizare;
- justiție și drepturi fundamentale;
- migrație;
- un actor mai puternic pe plan mondial;
- schimbări democratice.

Aceste obiective sunt conectate între ele și reprezentative pentru prioritățile Uniunii, dar nu sunt exhaustive. Pentru a facilita adaptarea Strategiei Europa 2030 la situația sa specifică, Comisia propune ca aceste obiective ale Uniunii Europene să fie transpuse în obiective și traiectorii naționale particulare.

¹⁵⁰ Ministerul Afacerilor Externe, <https://www.mae.ro/node/35919>

4.2.2 Politica de coeziune

Politica de coeziune are în vedere investițiile în regiunile pe baza a 3 clasificări (mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate). Mecanismul pe care se bazează alocarea fondurilor este încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. În acest Cadru Financiar Multianual se introduc noi criterii, precum șomajul în rândul tinerilor, nivelul scăzut de educație, schimbări climatice și primire și integrarea migranților), pentru a ilustra mai bine situația din realitate. Cele mai favorizate regiuni pentru alocarea fondurilor sunt cele ultra-periferice. Prin politica de coeziune se sprijină în mod direct inițiativele la nivel județean, precum sunt și cele ale județului Mureș, prin autonomizarea gestionării fondurilor de către autoritățile locale.

La 29 Mai 2018, Comisia Europeană a prezentat un cadru cu propuneri pentru dezvoltarea regională și politica de coeziune post-2020. Aceste propuneri au rolul de a adapta Politica de Coeziune a Uniunii pentru noile provocări în contextual Cadrului Financiar Multianual 2021-2027.

Există 4 documente legale cheie care reglementează Politica Regională a Uniunii pentru Cadrul Financiar Multianual 2021-2027, acestea fiind următoarele:

- Regulamentul privind Dispozițiile Comune (RDC) – care acoperă toate cele 7 fonduri: Fondul de Coeziune, Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime, Fondul European pentru Dezvoltare Regională, Fondul Social European +, Fondul pentru Azil și Migrație, Instrumentul pentru Managementul Frontierelor și Vize, Fondul pentru Securitate Internă, conform COM/2018/372 final – 2018/0197 (COD);¹⁵¹
- Regulamentul (UE) 2021/1058 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 privind Fondul European de dezvoltare regională și Fondul de coeziune¹⁵²;
- Decizie privind Cooperarea Europeană Teritorială (interreg) – aceasta include sprijinul extern + noul mecanism inter-regional de inovare, conform COM(2018) 460 final – 2018/0243(COD)¹⁵³;
- Regulamentul privind mecanismul de soluționare a obstacolelor legale și administrative în contextul transfrontalier, conform COM(2018) 373 final 2018/0198(COD)¹⁵⁴.

Conform Comisiei Europene, noul cadru oferă un proces de accesare a fondurilor mult mai simplificat (solicitarea plăților de exemplu), pentru a favoriza întreprinderile și antreprenorii. Pentru facilitarea sinergiilor, s-a creat un cadrul unic de reglementare a celor 7 fonduri UE implementate în parteneriat cu Statele Membre (prin mecanismul de gestionare partajată).

¹⁵¹<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>

¹⁵²<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0372&from=EN>

¹⁵³<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0374&from=EN>

¹⁵⁴<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0373&from=EN>

Această propunere a Comisiei, prin care s-au format cele 7 fonduri, este inclusă în Regulamentul privind Dispozițiile Comune. Cele 7 fonduri sunt următoarele¹⁵⁵:

- Fondul de Coeziune (FE);
- Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime (FEPAM);
- Fondul European pentru Dezvoltare Regională (FEDR);
- Fondul Social European Plus (FSE +);
- Fondul pentru Azil și Migrație (FAM);
- Instrumentul pentru Managementul Frontierelor și Vize (IMFV);
- Fondul pentru Securitatea Internă (FSI).

Fondul European pentru Dezvoltare Regională și Fondul de Coeziune

Regulamentul(UE) 2021/1058 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 iunie 2021 privind Fondul European de dezvoltare regională și Fondul de coeziune, există prevederi care sunt aplicabile atât pentru Fondul European pentru Dezvoltare Regională cât și pentru Fondul de Coeziune, cum ar fi în obiectivul "Investiții pentru locuri de muncă și dezvoltare" și în obiectivul "Cooperare Teritorială Europeană" (Interreg).

- Mai exact, se stipulează faptul că se va menține o concentrare tematică, cu două priorități, acestea fiind asistența pentru invocare (economie digitală și întreprinderi mici și mijlocii) – P1, și o economie circulară fără emisii de carbon în linie cu obiectivul climatic de 30% din pachetul financiar global al Fondului European pentru Dezvoltare Regională și 37% din pachetul financiar al Fondului de coeziune - P2. Majoritatea fondurilor de investiții din cadrul Fondului European pentru Dezvoltare Regională și Fondului de coeziune vor fi axate pe aceste două priorități P1 și P2.
- De altfel, sunt definite obiective specifice pentru a asigura că Fondul European pentru Dezvoltare Regională și Fondul de coeziune contribuie la cele 5 obiective ale Politicii de Coeziune (O Europă mai competitivă și mai inteligentă, O Europă mai verde, O Europă mai conectată prin creșterea mobilității, O Europă mai socială și mai incluzivă prin implementarea Pilonului european al drepturilor sociale, O Europă mai aproape de cetățenii săi prin promovarea dezvoltării durabile și integrate a tuturor tipurilor de teritorii și de inițiative locale) detaliate în capitolul 1.3 al acestei Strategii.
- Se menționează și domeniile care nu intră sub finanțare, cum ar fi ajutorul pentru companiile mari, infrastructură aviatică și operațiuni de management al deșeurilor.

Regulamentele susțin în mod direct dezvoltarea sustenabilă urbană, cu minimum 8% din valoarea totală a bugetului Fondului European pentru Dezvoltare Regională fiind alocat

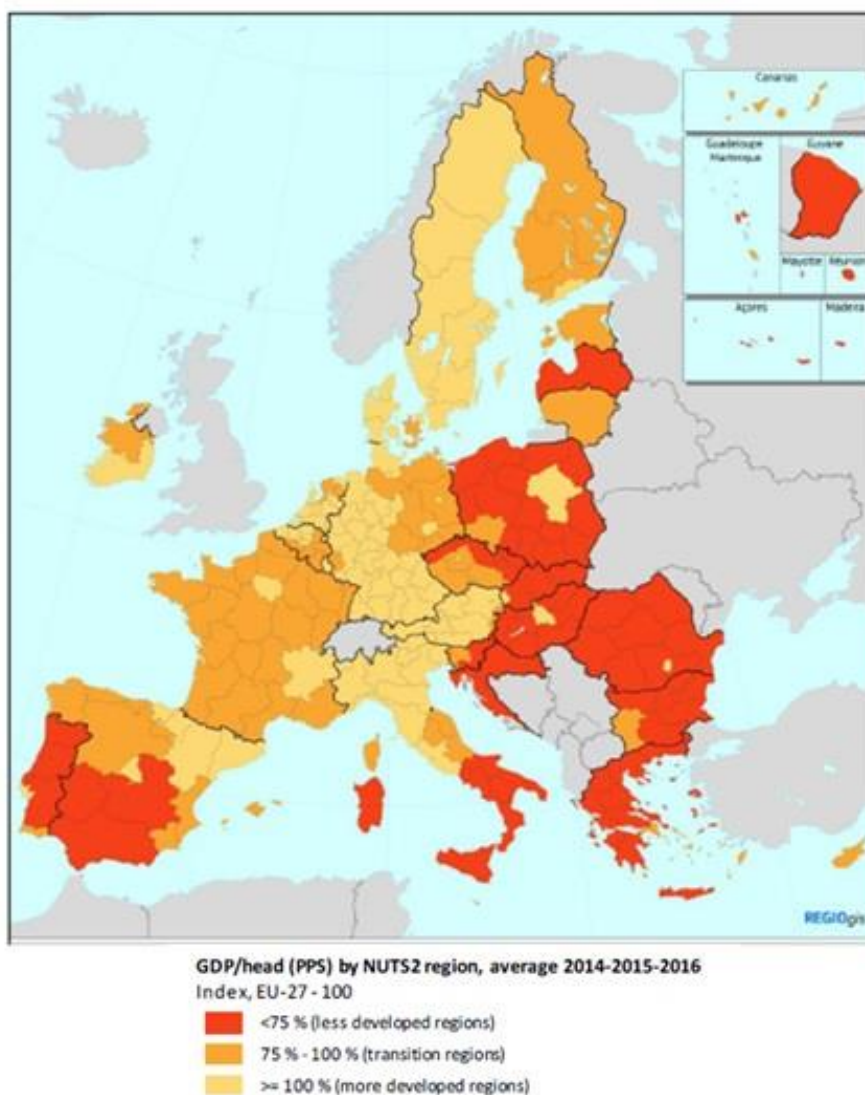
¹⁵⁵ Comisia Europeană, "Regulament al Parlamentului European și al Consiliului", 29.05.2018, 2018/0196, p. 1, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52018PC0375&from=EN>

pentru acest domeniu sub forma de dezvoltare locală condusă de comunitate. Instrumentele urbane folosite în vederea acestui obiectiv vor fi ghidate de un program unic, numit Inițiativa Urbană Europeană, care include schimburi de experiență, acțiuni pilot, comunicare și consolidarea capacităților.

Fondul de Coeziune este acordat tuturor țărilor care au un Venitul Național Brut pe cap de locuitor mai mic de 90% în comparație cu media Uniunii Europene. Comisia a propus alocarea a 41,3 miliarde EUR pentru Fondul de Coeziune, o scădere de aproximativ 45% față de cadrul financiar anterior. Deși scăderea este una aparent semnificativă, aceasta a fost complementată cu o creștere substanțială la Fondul European pentru Dezvoltare Regională și Fondul Social European Plus, care reprezintă ajutorul pentru regiunile mai puțin dezvoltate ca fiind în mare parte egal cu cel din cadrul financiar 2014-2020.

În perioada 2021-2027 Comisia a stabilit că rata de co-finanțare a Fondului de Coeziune nu trebuie să depășească valoarea de 70%.

Sursa: Comisia Europeană

CET/Interreg

Regulamentul propus acoperă nu doar cooperarea teritorială dintre țările membre, dar și dezvoltarea prin cooperare economică, socială, financiară și tehnică privind țările din afara Uniunii.

Prin această propunere, Comisia dorește să simplifice regulile privind proiectele similare între Statele Membre, precum și cele cu state terțe, prin instrumentele financiare externe ale Uniunii, care sunt IPA III (Instrumentul de asistență pentru pre-aderare), IVDCI (Instrumentul de vecinătate, cooperare pentru dezvoltare și cooperare internațională), PTTPM (Decizia Consiliului privind asocierea țărilor și teritoriilor de peste mări și de stabilire a finanțării sub forma unui program).

În perioada 2021-2027, Interreg va avea 5 componente:

- Cooperare transfrontalieră – cu un total de 4.400.000.000 EUR alocați;
- Cooperare maritimă și transnațională - cu un total de 2.649.900.000 EUR alocați;
- Cooperare cu regiunile ultraperiferice - cu un total de 270.100.000 EUR alocați;
- Cooperare interregională- cu un total de 100.000.000 EUR alocați;
- Investiții în inovare - cu un total de 970.000 EUR alocați.

Obiective specifice ale acestei dispoziții sunt de a îmbunătăți guvernanta în cadrul Interreg, precum și consolidarea unei Europe mai sigure. Rata de cofinanțare la nivelul fiecărui program Interreg nu trebuie să depășească 70%, în afara unor cazuri excepționale menționate în legislația IPA III, IVDCI și OCTP.

Mecanismul de soluționare a obstacolelor legale și administrative în contextul transfrontalier

Deși programele Interreg facilitează cooperarea și sprijinul dezvoltării pieței unice interne, există totuși obstacole relevante atât pentru cetățeni, cât și pentru afaceri când vine vorba de a beneficia de potențialul teritoriilor la graniță. Acestea sunt bariere legale (mai ales cele referitoare la servicii sanitare, la regulile muncii și taxe), bariere legate de administrațiile și cadrele legale a fiecărei culturi. Aceste obstacole nu pot fi surmontate doar cu ajutorul instrumentelor financiare, tocmai din acest motiv Comisia propune mecanismul de soluționare a obstacolelor legale și administrative care deja există la nivel inter-guvernamental, regional și local, însă se dorește aplicarea lui și la un context trans-frontalier.

Legislația propusă stabilește obligațiile Statelor Membre în vederea definirii unui mecanism de soluționare a obstacolelor legale pe care le întâmpină în cadrul transfrontalier. Aceasta regulează presupune luarea în considerare a legislației ambelor țări vizate de proiect. Mecanismul presupune următoarele măsuri:

- Angajamentul European Trans-frontalieră, care este direct aplicabil, sau
- Declarație Europeană Trans-frontalieră, care necesită o procedură legislativă în Țările Membre.

4.2.3 Acordul de Parteneriat și Cooperare între Uniunea Europeană și statele membre

În Cadru Financiar Multianual 2021-2027, sunt prevăzute **5 obiective**, numite **”Obiective prin Politici”**:¹⁵⁶

- Europă mai inteligentă, prin digitalizare, inovare, tranziție economică și prin investiții în întreprinderi mici și mijlocii;
- Europă mai verde, fără emisii de carbon, o tranziție energetică curată și eficientă prin punerea în aplicare a Acordului de la Paris, investiții verzi și albastre, economie circulară, adaptarea la schimbările climatice și prevenirea unor riscuri;
- Europă mai conectată – mobilitate ridicată și investiții în TIC (Tehnologiile Informației și Comunicațiilor);
- Europă mai socială, pentru consolidarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității la locul de muncă, a educației, a abilităților indivizilor, a incluziunii sociale și a accesului echitabil la sistemul de sănătate;
- Europă mai apropiată de cetățenii săi, prin suport acordat strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și al dezvoltării urbane sustenabile în UE.

Acordurile de Parteneriat semnate între Comisie și Statele Membre reprezintă un pas esențial în elaborarea și pre-implementarea proiectelor – precum și în realizarea celor 5 Obiective prin Politici. La momentul de față, Comisia a propus crearea programului InvestEU, care va continua obiectivul setat de către așa-numitul ”Planul Juncker”. Fondul de investiții va mobiliza investiții publice și private în UE, pentru a contribui la acoperirea deficitului de investiții încă semnificativ.

Mai exact, fondul își propune următoarele:

- Sa facă mai mult cu mai puține resurse;
- Crearea unui portofoliu diversificat și flexibil;
- Raționalizare și simplificare;
- Valorizarea expertizei locale, naționale și Europene;
- Asistență pentru Statele Membre în vederea accesării fondurilor puse la dispoziție de Uniune¹⁵⁷

În cele 80 de reforme propuse pentru Cadrul Financiar Multianual 2021-2027¹⁵⁸, nu mai există **Cadrul Strategic Comun**, deoarece acesta reprezenta un pas birocratic inutil și anacronistic – Comisia angajându-se de acum în colo în simplificarea procesului de acordare a fondurilor.

¹⁵⁶<https://www.fonduri-structurale.ro/2021-2027>

¹⁵⁷ Comisia Europeană, ”Bugetul UE: programul InvestEU va sprijini crearea de locuri de muncă, creșterea economică și inovarea în Europa”, 2018 https://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-4008_ro.htm

¹⁵⁸ Comisia Europeană, ”80 măsuri de simplificare în politica de coeziune 2021-2027”, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/factsheet/new_cp/simplification_handbook_ro.pdf, p.4

4.2.4 Pactul Verde European

Pactul Verde European reprezintă un set de inițiative și politici prin care Comisia Europeană și-a propus să transforme Uniunea Europeană într-o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor.

Principalele obiective ale Pactului Verde European sunt:¹⁵⁹

- Până în 2050, în Uniunea Europeană valoarea emisiilor de gaze cu efect de seră să fie 0
- Creșterea economică să fie disociată de utilizarea resurselor
- Nicio persoană și niciun loc de muncă să nu fie lăsat în urmă

Acțiunile prevăzute în Pactul Verde European pentru îndeplinirea obiectivelor sunt:

- Investiții în tehnologii ecologice
- Sprijin pentru inovare în sectorul industrial
- Introducerea unor forme de transport privat și public mai puțin poluante, mai ieftine și mai sănătoase
- Decarbonizarea sectorului energetic
- Îmbunătățirea eficienței energetice a clădirilor
- Colaborarea cu partenerii internaționali pentru îmbunătățirea standardelor de mediu la nivel mondial

Pentru realizarea rezultatelor scontate, domeniile de acțiune ale Pactului Verde European sunt:

- Biodiversitate – măsuri menite să protejeze ecosistemul nostru fragil
- De la fermă la consumator – modalități pentru asigurarea unui lanț alimentar mai durabil
- Agricultură sustenabilă – sustenabilitate în agricultura europeană și mediul rural prin Politica Agricolă Comună
- Energie curată – utilizarea surselor regenerabile de producere a energiei
- O industrie durabilă – modalități de a asigura cicluri de producție mai durabile, care contribuie la protecția mediului înconjurător
- Construcții și renovare – nevoia ca sectorul construcțiilor să devină mai curat
- Mobilitate durabilă – promovarea unor mijloace de transport mai durabile
- Eliminarea poluării – măsuri menite să reducă poluarea rapid și eficient
- Acțiuni privind clima – programe și acțiuni prin care Uniunea Europeană să devină un spațiu neutru din punct de vedere al poluării până în 2050.

Pactul Verde European prezintă o importanță deosebită pentru județul Mureș, ca unitate administrativ teritorială a României, stat membru UE, datorită încurajării și sprijinirii comunității de a aplica măsuri de combatere a schimbărilor climatice în vederea tranziției către o economie modernă, competitivă și eficientă din punct de vedere al utilizării resurselor.

¹⁵⁹https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_ro

4.3 Corelarea cu strategiile de la nivel național

La nivel național Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș 2021 – 2027 se coordonează cu:

- Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035
- Strategii sectoriale, care acoperă sectoare cheie ale dezvoltării precum: capitalul uman, infrastructura de conectivitate (Master Planul General de Transport), energie și schimbări climatice (Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021 - 2030) competitivitate economică, digitalizarea, valorificarea resurselor naturale și capacitatea administrativă, etc.
- Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030
- Master Planul pentru Dezvoltarea Turismului 2007 – 2026

4.3.1 Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035

Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035 reprezintă documentul strategic prin care sunt orientate procesele de dezvoltare de la nivel teritorial, în acord cu dinamice teritoriale, tendințele pentru orizontul de timp 2035 și țintele europene de dezvoltare cu relevanță la nivel teritorială.

Prin direcțiile de dezvoltare și măsurile propuse, Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș, se coordonează cu Strategia de Dezvoltare Teritorială a României 2035, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor generale stabilite în acest document strategic național:

- OG. 1 Asigurarea unei integrări funcționale a teritoriului național în spațiul european prin sprijinirea interconectării eficiente a rețelelor energetice, de transporturi și broadband
- OG. 2 Creșterea calității vieții prin dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitară și a serviciilor publice în vederea asigurării unor spații urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive
- OG 3. Dezvoltarea unei rețele de localități competitive și coezive prin sprijinirea specializării teritoriale ¹⁶⁰ și formarea zonelor funcționale urbane
- OG 4. Protejarea patrimoniului natural și construit și valorificarea elementelor de identitate teritorială
- OG 5. Creșterea capacității instituționale de gestionare a proceselor de dezvoltare teritorială

¹⁶⁰<https://www.mdlpa.ro/pages/sdtr>

4.3.2 Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021 - 2027

Prin direcțiile de dezvoltare și măsurile propuse, Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș, se coordonează cu Strategia Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă 2021 - 2027, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor specifice stabilite în acest document strategic național¹⁶¹:

- OS. 1 Integrarea durabilă pe piața muncii a forței de muncă disponibile
- OS. 2 Creșterea gradului de valorificare a potențialului economic al tinerilor (inclusiv a tinerilor NEET)
- OS. 3 Modernizarea și consolidarea pieței muncii în vederea creării unui mediu care să conducă la susținerea unei piețe a muncii flexibile, funcționale și reziliente
- OS. 4. Consolidarea sistemului de formare profesională a adulților pentru o mai bună conectare la cerințele pieței muncii

4.3.3 Strategia Națională pentru Incluziune Socială și Reducerea Sărăciei pentru Perioada 2021 - 2027

Prin direcțiile de dezvoltare și măsurile propuse, Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș, se coordonează cu Strategia Națională pentru Incluziune Socială și Reducerea Sărăciei pentru perioada 2021 - 2027, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor specifice stabilite în acest document strategic național¹⁶²:

- OS. 1 Un trai decent pentru toți, în temeiul principiului „Nimeni nu este lăsat în urmă”
- OS. 2 Investiții sociale pentru promovarea coeziunii
- OS. 3 Protecție socială pe tot parcursul vieții unei persoane
- OS. 4 Îmbunătățirea capacității administrative pentru coordonarea politicilor în plan național în acord cu exigențele europene

4.3.4 Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice

Ca urmare a aderării la Acordul de la Paris și publicării Strategiei Uniunii Energetice, Uniunea Europeană și-a asumat un rol important cu privire la combaterea schimbărilor climatice prin cele 5 dimensiuni principale: securitate energetică, decarbonare, eficiență

¹⁶¹http://mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/SNOFM_2021-2027.pdf

¹⁶²https://mmuncii.ro/j33/images/Documente/MMPS/Transparenta_decizionala/310321HG_strategi_e_2021-2027ANEXA_NR1.pdf

energetică, piața internă a energiei și cercetare, inovare și competitivitate, angajându-se să conducă tranziția energetică la nivel global. Pentru îndeplinirea acestui angajament, Uniunea Europeană a stabilit următoarele obiective¹⁶³:

- Reducerea emisiilor interne de gaze cu efect de seră cu cel puțin 40% până în 2030, comparativ cu anul 1990
- Consum de energie din surse regenerabile de 32% până în 2030
- Îmbunătățirea eficienței energetice cu 32,5% în 2030
- Interconectarea pieței de energie electrică la un nivel de 15% până în 2030.

Pentru a garanta îndeplinirea obiectivelor propuse de către Uniunea Europeană, fiecare stat membru și-a elaborat propriul Plan Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice pentru perioada 2021 – 2030, în care sunt stabilite obiectivele și contribuțiile naționale la îndeplinirea obiectivelor Uniunii Europene privind schimbările Climatice.

România s-a angajat prin Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice să contribuie la îndeplinirea obiectivelor Uniunii Europene prin stabilirea propriilor obiective:

- Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră cu 43,9% în 2030 față de 2005
- Realizarea unui consum de energie din surse regenerabile de 30,7% din consumul final brut de energie
- Îmbunătățirea eficienței energetice prin diminuarea cu 45,1% a consumului de energie primară în 2030 față de 2007

Implementarea măsurilor în vederea realizării obiectivelor propuse în Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice, vor avea un impact pozitiv la nivel național și implicit la nivelul județului Mureș. Aceste efecte benefice vor fi resimțite în ceea ce privește:

- Producția brută de energie electrică –diminuarea producției din energie neclară și a producției energiei electrice din combustibili solizi, dar mai ales prin creșterea producției energiei electrice din surse fotovoltaice, cât și din surse eoliene.
- Consumul de energie – creșterea consumului de energie în sectoarele industrie și transporturi, ca expresie a creșterii economice și scăderea consumului de energie în sectorul rezidențial datorită măsurilor adiționale de eficiență energetică
- Consumul de energie regenerabilă – majorarea ponderii consumului general de energie regenerabilă și în special în sectorul transporturilor ca urmare a electrificării
- Încetinirea ritmului diminuării populației la nivel național și județean
- Creșterea semnificativă a Produsului Intern Brut și a Valorii Adăugate Brute la nivel național și județean

¹⁶³https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/ro_final_necp_main_ro.pdf

4.3.5 Master Plan General de Transport al României

Prin direcțiile de dezvoltare și măsurile propuse, Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș, se coordonează cu Master Planul General de Transport al României, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor stabilite în acest document strategic național:¹⁶⁴

- Transport rutier
 - Îmbunătățirea mobilității populației și a traficului aferent transportului de mărfuri în cadrul rețelei TEN-T de bază și a rețelei extinse, prin construcția unei rețele de autostrăzi și drumuri expres
 - Asigurarea accesului pentru populație și pentru mediul de afaceri la rețeaua TEN-T de bază și la rețeaua extinsă, prin construcția coridoarelor de legătură națională
 - Asigurarea unei rețele de transport rutier sigure și operaționale, care să contribuie la reducerea numărului de accidente rutiere, precum și la reducerea timpilor de călătorie
 - Asigurarea accesului internațional prin intermediul legăturilor cu țările vecine
 - Asigurarea unei rețele de transport propice mediului înconjurător, prin implementarea proiectelor de variantă de ocolire
- Transport feroviar
 - Eficiență economică: un sistem de transport care generează beneficii mai mari decât costurile înregistrate
 - Echitate: costurile și veniturile unui sistem de transport ar trebui să fie distribuite corect între cetățeni, industrie și zone geografice
 - Siguranță: infrastructura și serviciile de transport ar trebui furnizate astfel încât să protejeze persoanele împotriva deceselor sau vătămării
 - Integrare: sistemul de transport ar trebui să permită persoanelor să călătorească confortabil și sigur, utilizând o varietate de moduri de transport și să minimizeze costurile de transport de mărfuri
 - Mediu: Sistemul de transport ar trebui să protejeze mediul înconjurător sprijinind astfel, dezvoltarea socială și economică în folosul prezentei generații și a celor viitoare
- Transport aerian
 - Realizare până în anul 2025 a unei rețele de aeroporturi compusă din patru categorii de aeroporturi și anume aeroport major internațional, aeroport internațional, aeroport regional și aeroport mic
 - Atingerea până în anul 2025 a unui set de parametri minimi pentru fiecare categorie de aeroport în ceea ce privește infrastructura de bază, compuse din terminale, piste de decolare-aterizare, platforme de staționare, dar și echipamente de asistență a navigației, siguranță și securitate a transportului aerian, precum și conectivitatea aeroporturilor și realizarea facilităților cargo
 - Finanțarea în baza unor standarde de cost normale a necesarului de intervenții pentru atingerea parametrilor limită pentru fiecare categorie de aeroport.

¹⁶⁴http://mt.gov.ro/web14/documente/strategie/mpgt/23072015/Master%20Planul%20General%20de%20Transport_iulie_2015_vol%20I.pdf

4.3.6 Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

Prin direcțiile de dezvoltare și măsurile propuse, Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș, se coordonează cu Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030, contribuind astfel la îndeplinirea obiectivelor stabilite în acest document strategic național¹⁶⁵:

- Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context
- Eradicarea foamei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi sustenabile
- Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă
- Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți
- Realizarea egalității de gen și întărirea rolului femeilor și al fetelor în societate
- Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și sanitație pentru toți
- Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern
- Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți
- Construirea unor infrastructuri reziliente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației
- Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, rezilente și durabile
- Asigurarea unor modele de consum și producție durabile
- Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor
- Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

4.3.7 Fondul pentru Tranziție Justă

Fondul pentru o Tranziție Justă reprezintă un instrument pentru sprijinirea teritoriilor celor mai afectate de tranziția către neutralitatea climatică și evitarea accentuării disparităților regionale.

Sprijinul acordat prin Fondul pentru o Tranziție Justă, vizează diversificarea economică a teritoriilor afectate semnificativ de tranziția climatică, respectiv recalificarea și incluziunea activă a persoanelor ocupate și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă din aceste teritorii, contribuind la tranziția economică și socială, dar și la tranziția energetică.

¹⁶⁵<https://www.edu.ro/sites/default/files/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf>

Obiectivul principal al Fondului pentru o Tranziție Justă constă în atenuarea efectelor tranziției prin sprijinirea diversificării și modernizării economiei locale și atenuării efectelor negative asupra ocupării forței de muncă. În vederea realizării obiectivului propus, Fondul pentru o Tranziție Justă va sprijini investiții în cadrul următoarelor direcții prioritare:

- O tranziție justă prin dezvoltarea antreprenoriatului, IMM-urilor, cercetării și inovării și digitalizării
- O tranziție justă prin investiții în tehnologii și infrastructuri pentru energie curată cu emisii reduse
- O tranziție justă prin reducerea poluării și consolidarea economiei circulare
- O tranziție justă bazată pe creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă calificată
- Asistență tehnică

În teritoriile afectate semnificativ de tranziția climatică se încadrează și județul Mureș, care este menționat în Anexa D: Orientări în materie de investiții privind Fondul pentru o Tranziție Justă în perioada 2021 – 2027 pentru România, a Raportului de țară din 2020 privind România¹⁶⁶.

4.3.8 Planul Național de Relansare și Reziliență

Mecanismul Relansare și Reziliență reprezintă un instrument financiar specific perioadei 2021 – 2027, prin care Uniunea Europeană oferă sprijin statelor membre pentru a face față provocărilor generate de Criza Covid19 și consecințele economice ale acesteia.

Prin Mecanismul de Redresare și Reziliență, Uniunea Europeană oferă sprijin pentru investiții și reforme esențiale în vederea redresării sustenabile și pentru ameliorarea rezilienței economice și sociale a statelor membre.

Pentru utilizarea Mecanismului de Redresare și Reziliență ca instrument de finanțare, România și-a elaborat Planul de Redresare și Reziliență, prin care și-a stabilit domeniile prioritare de investiții în scopul ieșirii din criză, relansării economice și creșterii capacității de reziliență.

Planul de Redresare și Reziliență al României include 15 componente, pentru fiecare componentă fiind stabilite reforme și investiții în vederea realizării obiectivului general.

Componentele Planului de Redresare și Reziliență al României sunt:

- Managementul apei: asigurarea sustenabilă a apei pentru un viitor sigur al populației, mediului și economiei. Această componentă vizează creșterea gradului de acces al populației, în special din zonele rurale la servicii publice de apă și canalizare și asigurarea accesului tuturor categoriilor sociale la aceste servicii;

¹⁶⁶https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/2020-european_semester_country-report-romania_ro.pdf

creșterea gradului de siguranță a acumulărilor existente; consolidarea capacității administrative și de răspuns a Administrației Naționale Apele Române în situații de urgență în special în ceea ce privește infrastructura de gospodărire a apelor și îmbunătățirea acurateții prognozelor pentru sistemele de atenționări și avertizări meteorologice în vederea reducerii numărului de decese și de răniri cauzate de fenomene meteorologice extreme.

- Păduri și protecția biodiversității: armonizarea practicilor de management forestier cu cel privind conservarea biodiversității și protejarea mediului și asigurarea tranziției către o Europă neutră din punct de vedere climatic prin crearea de noi suprafețe acoperite cu pădure și refacerea habitatelor degradate.
- Managementul deșeurilor: accelerarea procesului de extindere și modernizare a sistemelor de gestionare a deșeurilor în România cu accent pe colectarea separată, măsuri de prevenție, reducere, reutilizare și valorificare în vederea conformării cu legislația Uniunii Europene aplicabilă și trecerii la economia circulară
- Transport sustenabil: sporirea sustenabilității sectorului transporturilor din România prin sprijinirea tranziției verzi și digitale a acestui sector
- Valul renovării: accelerarea ritmului și calității renovărilor energetice, atât în sectorul public cât și în cel privat, abordând în același timp provocarea reprezentată de protecția patrimoniului. Această componentă vizează reducerea consumului de energie primară și a consumului final de energie.
- Energie: abordarea principalelor provocări ale sectorului energetic din România în ceea ce privește decarbonizarea și poluarea aerului. Această componentă vizează în special accelerarea decarbonizării sectorului energetic prin eliminarea treptată a centralelor pe bază de lignit și cărbune până în 2032 și prin facilitarea utilizării surselor regenerabile de energie și a surselor alternative de energie.
- Transformare digitală: realizarea unei infrastructuri digitale coerente și integrate în beneficiul cetățenilor și al întreprinderilor, care va furniza instrumentele necesare (conectivitatea, dezvoltarea competențelor și securitatea cibernetică) pentru tranziția către o economie și o societate digitalizate.
- Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii: abordarea principalelor provocări cu care se confruntă administrația fiscală, sistemul fiscal, cadrul bugetar al guvernului, sistemul de pensii și sprijinul guvernamental pentru întreprinderi.
- Suport pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare: sprijinirea întreprinderilor din România în special al celor mici și mijlocii și a organizațiilor publice care desfășoară activități de dezvoltare și inovare.
- Fondul local: sprijinirea unei transformări urbane și rurale prin utilizarea unor soluții verzi și digitale.
- Turism și cultură: promovarea transformării socioeconomice durabile în zonele rurale și defavorizate prin dezvoltarea unei rețele de organizații regionale de management al destinației și prin sprijinirea investițiilor în turismul local; sprijinirea mobilității durabile prin crearea unei rețele naționale velo care să includ și rutele Euro Velo și reducerea decalajului în ceea ce privește accesul la cultură între zonele rurale și marile zone urbane.
- Sănătate: reducerea ratei mortalității evitabile, reducerea disparităților regionale, sociale și între mediul rural și cel urban în ceea ce privește accesul la servicii medicale de bază, creșterea accesului la servicii medicale de calitate, îmbunătățirea

infrastructurii spitalicești și prespitalicești și optimizarea cheltuielilor pentru îngrijirea medicală și gestionarea resurselor.

- Reforme sociale: sprijinirea persoanelor vulnerabile (copii, persoane cu dizabilități, persoane inactice și persoane în vârstă) prin sporirea accesului la servicii sociale.
- Buna guvernanță: îmbunătățirea guvernanței în condițiile unui sistem de luare a deciziilor previzibil, fundamentat și participativ; asigurarea furnizării de servicii publice de calitate de către un corp de funcționari publici profesioniști și bine pregătiți care să răspundă adecvat provocărilor, nevoilor și așteptărilor cetățenilor și mediului de afaceri.
- Educație: abordarea principalelor provocări din sistemul de educație în cadrul celor 6 subcomponente:
 - Educația și îngrijirea copiilor preșcolari: dezvoltarea unui sistem unitar favorabil incluziunii și de calitate de educație și îngrijire a copiilor preșcolari, care să îmbunătățească accesul și participarea copiilor cu vârste cuprinse între 0 și 6 ani, pe baza unui mecanism eficient de cooperare inter-instituțională și de coordonare intersectorială
 - Părăsirea timpurie a școlii: reforma învățământului obligatoriu prin creșterea autonomiei școlilor pentru a preveni și a reduce pregătirea timpurie a școlii, prin programe de incluziune socială și prin asigurarea egalității de șanse.
 - Educație și formare profesională și învățământ dual: crearea unei rute profesionale complete pentru învățământul tehnic superior
 - Digitalizarea educației: digitalizarea procesului educațional, inclusiv prin modificări ale cadrului juridic, pentru a permite abordări integrate și îmbunătățirea competențelor digitale atât pentru elevi cât și pentru profesori
 - Infrastructură: modernizarea infrastructurii școlare și universitare în zonele urbane și rurale, inclusiv prin modificarea și eficientizarea cadrului normativ pentru asigurarea standardelor de siguranță și calitate prietenoase cu mediul
 - Guvernanta sistemului de învățământ: reforma guvernanței sistemului de învățământ preuniversitar și profesionalizarea managementului, cu o autonomie sporită a școlilor, astfel încât să se asigure stabilitatea, coerența și competența în organizarea acestuia.

Pe lângă investițiile finanțate în cadrul cererilor de propuneri, în Planul Național de Redresare și Reziliență sunt propuse următoarele investiții care vizează direct județul Mureș:

- Înființarea unui centru integrat de colectare a deșeurilor în Municipiul Târgu Mureș¹⁶⁷
- Construirea autostrăzii A8 – Târgu Mureș – Miercurea Nirajului și Leghin- Târgu Neamț
- Înființarea Muzeului Fotografiei și tehnicii foto în Municipiul Târgu Mureș
- Realizarea unei unități spitalicești noi – Spitalul Județean de Urgență Târgu Mureș
- Realizarea unei unități noi: Institutul de Urgență pentru Boli Cardiovasculare și Transplant, Târgu Mureș

¹⁶⁷ <https://mfe.gov.ro/pnrr/>

Identificarea și prioritizarea proiectelor de investiții vor urmări liniile de finanțare propuse de Ministerul Fondurilor Europene pentru perioada 2021 – 2027, care cuprinde următoarele programe operaționale:

- Programul Operațional Dezvoltare Durabilă
- Programul Operațional Transport
- Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare
- Programul Operațional Sănătate
- Programul Operațional Educație și Ocupare
- Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială
- Programul Operațional de Tranziție Justă
- Programul Operațional Regional (pentru fiecare din cele 8 Regiuni ale României)
- Programul Operațional Asistență Tehnică

4.4 Corelarea cu strategiile de la nivel regional

4.4.1 Operațional Regional al Regiunii Centru

Programul Operațional Regional al Regiunii Centru are ca scop soluționarea nevoilor identificate la nivel regional în cadrul Strategiei de Dezvoltare a Regiunii Centru, în strânsă legătură cu recomandările Raportului de țară, recomandările din cadrul Rapoartelor de evaluare ale POR 2014 – 2020, luând în considerare și documentele strategice elaborate la nivel european și național, respectiv strategiile de dezvoltare elaborate la nivel județean și local.

Programul Operațional Regional al Regiunii Centru propune atingerea a 7 obiective care vor orienta direcțiile de dezvoltare ale județului Mureș prin priorități de finanțare specifice. Obiectivele Programului Operațional Regional al Regiunii Centru sunt¹⁶⁸:

- Dezvoltarea unei economii regionale competitive, bazată pe cunoaștere și inovare, cu accent asupra sectoarelor de specializare inteligentă identificate la nivel regional prin:
 - Susținerea dezvoltării structurilor de cercetare-dezvoltare-inovare în folosul întreprinderilor, a colaborării dintre entitățile de cercetare și întreprinderi în vederea implementării rezultatelor cercetării, participarea la rețelele europene de cercetare-dezvoltare-inovare și crearea de sinergii cu alte programe, inițiative și rețele partenoriale în sectoarele de specializare inteligentă
 - Impulsionarea creșterii și competitivității întreprinderilor mici și mijlocii din sectoarele de specializare inteligentă regionale
 - Sprijinirea digitalizării întreprinderilor
 - Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă

¹⁶⁸<https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2020/07/dc2429679ca5e2f5982d1ca6f823a0b2.pdf>

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

- Accelerarea procesului de digitalizare a sectorului public prin implementarea măsurilor de smart city, dar și de digitalizare a serviciilor publice de la nivel local
- Creșterea calității mediului înconjurător din localitățile Regiunii Centru prin promovarea eficienței energetice, refacerea zonelor urbane și a terenurilor degradate și creșterea suprafeței spațiilor verzi în centrele urbane, promovarea unei mobilități urbane durabile
- Creșterea mobilității regionale prin sprijinirea dezvoltării și modernizării drumurilor județene și locale care să asigure conectivitatea la rețele majore de transport
- Îmbunătățirea accesului la educație, formare profesională și învățământ terțiar și a relevanței competențelor și calificărilor dobândite pentru piața muncii prin dezvoltarea infrastructurii educaționale de bază, a celei din învățământul profesional și tehnic și de la nivelul universităților
- Dezvoltarea patrimoniului cultural, natural și a infrastructurilor de turism din zonele cu potențial turistic ridicat
- Susținerea dezvoltării urbane integrate la nivelul municipiilor și orașelor din Regiunea Centru

Bugetul specific Programului Operațional Regional al Regiunii Centru este de 1.176.787.889 euro, alocat pe următoarele axe prioritare:

Nr. Crt.	Denumire axă prioritară	Buget propus (euro)
1	O regiune competitivă prin inovare și întreprinderi dinamice pentru o economie inteligentă	229.991.307
2	O regiune digitală	68.791.962
3	O regiune cu comunități prietenoase cu mediul	198.715.250
4	O regiune cu mobilitate urbană	198.715.250
5	O regiune accesibilă	168.031.000
6	O regiune educată	77.837.342
7	O regiune cu turism sustenabil	26.264.508
8	O regiune atractivă	157.560.831
9	Asistență tehnică	50.880.439
TOTAL		1.176.787.889

4.4.2 Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2021 – 2027

Coordonarea Strategiei de Dezvoltare a Județului Mureș 2021 – 2027 cu Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2021 – 2027 presupune stabilirea unor direcții de dezvoltare ale județului, în corelare cu domeniile strategice și prioritățile specifice Regiunii Centru, definite astfel¹⁶⁹:

- Domeniul strategic 1. Dezvoltarea teritorială, dezvoltarea urbană durabilă
 - P.1.1 Întărirea capacității administrative a autorităților publice locale în vederea implementării principiilor dezvoltării urbane integrate și sprijinirea cooperării la nivel microregional
 - P.1.2 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport regional; dezvoltarea infrastructurii de internet, în mod special a infrastructurii de bandă largă
 - P.1.3 Consolidarea rolului și funcțiilor așezărilor urbane din Regiunea Centru ca actori importanți în asigurarea coeziunii teritoriale, sociale și a creșterii economice bazată pe cunoaștere
- Domeniul strategic 2. Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare, inovare și specializare inteligentă
 - P.2.1 Promovarea unui mediu de afaceri inovativ pentru o dezvoltare economică inteligentă
 - P.2.2 Extinderea și diversificarea infrastructurii regionale și locale de afaceri, susținerea clusterelor și dezvoltarea rețelelor de cooperare economică
 - P.2.3 Susținerea sectorului regional de cercetare-dezvoltare pentru o creștere economică inteligentă
 - P.2.4 Creșterea gradului de internaționalizare a economiei și sectorului regional de cercetare-dezvoltare-inovare
- Domeniul strategic 3. Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate
 - P.3.1 Îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile
 - P.3.2 Sprijinirea măsurilor active de ocupare și modernizarea pieței muncii
 - P.3.3 Dezvoltarea infrastructurii, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor acordate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile
 - P.3.4 Extinderea și modernizarea infrastructurii de sănătate, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor de sănătate, cercetare-dezvoltare, inovare în sănătate
- Domeniul strategic 4. Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice
 - P.4.1 Creșterea calității mediului înconjurător din așezările urbane și rurale din Regiunea Centru
 - P.4.2 Creșterea eficienței utilizării energiei și a altor resurse materiale
 - P.4.3 Protejarea și conservarea biodiversității regionale
 - P.4.4 Diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale

¹⁶⁹<http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2021/08/4.-Strategia-de-Dezvoltare-Regionala.pdf>

- Domeniul strategic 5. Turism și patrimoniu cultural
 - P.5.1 Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear
 - P.5.2 Modernizarea și extinderea infrastructurii regionale de cazare și de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice
 - P.5.3 Susținerea turismului de nișă, dezvoltarea activităților conexe turismului și integrarea activităților turistice
 - P.5.4 Asigurarea forței de muncă în turism
- Domeniul strategic 6. Dezvoltare rurală, agricultura și silvicultura
 - P.6.1 Eficientizarea sectorului agroalimentar și îmbunătățirea pregătirii profesionale a fermierilor
 - P.6.2 Susținerea activităților agricole în zonele montane
 - P.6.3 Valorificarea superioară, într-o manieră durabilă, a potențialului silvic regional
 - P.6.4 Creșterea atractivității economice și diversificarea activităților economice în localitățile rurale
 - P.6.5 Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale
 - P.6.6 Dezvoltarea infrastructurii sociale, cultural-recreative și susținerea dezvoltării comunitare

4.5 Corelarea cu strategiile de la nivel județean

4.5.1 Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru Județul Mureș 2020 – 2025

Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor Mureș are un rol deosebit de important în cadrul dezvoltării unei gestionări durabile a deșeurilor, prin stabilirea cadrului pentru implementarea unui sistem durabil de gestionare a deșeurilor la nivel local. Acest document strategic prezintă condițiile existente în domeniul gestionării deșeurilor și propune măsuri și acțiuni necesare pentru rezolvarea problemelor și a punctelor slabe în sistemul existent de gestionare a deșeurilor, în vederea îndeplinirii condițiilor impuse în domeniul deșeurilor prin legislația europeană și națională respectiv a cerințelor stabilite la nivel județean.

Principalele ținte stabilite în cadrul Planului Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru Județul Mureș până în anul 2025 sunt:

- Grad de acoperire cu servicii de salubritate de 100%
- Reutilizarea/reciclarea a cel puțin 50% din masa totală generată a deșeurilor de hârtie, metal, plastică și sticlă
- Valorificarea energetică a cel puțin 15% din cantitatea totală a deșeurilor municipale
- Reducerea cu 60% a cantității de deșeuri municipale depozitate

4.5.2 Master Plan sector apă și canal – județul Mureș

Obiectivul general al acestui document strategic constă în stabilirea unei strategii locale pentru dezvoltarea sectoarelor de apă și ape uzate, pentru a fi în conformitate cu obligațiile generale pe care România și le-a asumat în cadrul procesului post-aderare la Uniunea Europeană.

În vederea realizării obiectivului propus, Master Planul Sector apă și canal al județului Mureș prevede implementarea următoarelor măsuri:

- Stabilirea unui Operator Regional, care să dețină toate competențele pentru responsabilitățile privind numeroasele scheme de distribuție a apei, indiferent de contextul regional
- Dezvoltarea sistemelor de alimentare cu apă, mai întâi în localitățile cu prioritate
- Reabilitarea rețelelor existente de distribuție pentru reducerea pierderilor, controlul costurilor operaționale și crearea unor capacități mărite pentru extinderi viitoare în așezările învecinate
- Îmbunătățirea facilităților de tratare a apei, corespunzător unor standarde ridicate
- Reabilitarea sistemelor de canalizare pentru reducerea infiltrațiilor
- Extinderea schemelor de canalizare în localitățile de mărime medie
- Reabilitarea/ Reînnoirea facilităților de tratare a apelor uzate pentru localitățile de mărime medie > 10.000 P.E.
- Extinderea schemelor de canalizare pentru localitățile mici
- Asigurarea facilităților de tratare a apelor uzate la standarde maxime de calitate
- Extinderea schemelor de canalizare pentru a corespunde cu dezvoltarea dorită a ratelor de conectare și asigurarea capacităților corespunzătoare de tratare a apei
- Asigurarea facilităților de tratare a apelor uzate pentru localitățile mici > 2.000 P.E.

4.5.3 Planul de Amenajare a Teritoriului Județean, județul Mureș

Planul de Amenajare a Teritoriului Județean – județul Mureș vizează realizarea unei strategii de dezvoltare la nivel județean, cu caracter integrativ, care să includă și să detalieze atât probleme economice de natură sectorială cât și probleme spațiale. Obiectivul general al acestei strategii constă în îmbunătățirea poziției naționale în ierarhia dezvoltării prin intrarea în topul primelor zece județe cu economie competitivă din România. În vederea realizării obiectivului general, Planul de Amenajare a Teritoriului Județean, județul Mureș propune următoarele direcții de acțiune:

- Creșterea competitivității și performanței economice județului Mureș în vederea asigurării capacității de adaptare a acesteia la cerințele piețelor internă și internațională în contextul unei dezvoltări socio-economice durabile și echilibrate
- Asigurarea pe termen lung a resurselor de muncă suficiente și calificate în conformitate cu exigențele pieței muncii, care să contribuie la atingerea obiectivelor de dezvoltare economică a județului

- Adaptarea rețelei de localități de la nivelul județului Mureș, la exigențele de amenajarea teritoriului și la realitățile economico-sociale, în direcția creșterii funcționalității acestora
- Asigurarea infrastructurilor de bază în localitățile în care acestea lipsesc și modernizarea/extinderea acestora în localitățile polarizatoare, pentru asigurarea îmbunătățirii calității vieții pentru comunitățile județului Mureș
- Îmbunătățirea participării asociațiilor microregionale și a celor intercomunitare în formularea și implementarea în comun de politici publice la nivel local
- Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor turistice
- Îmbunătățirea calității mediului și a vieții cetățenilor din județul Mureș

5. STRATEGIA DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ

5.1 Analiza SWOT a județului Mureș

Analiza SWOT (Strengths = Puncte tari, Weaknesses = Puncte slabe, Opportunities = Oportunități, Threats = Amenințări) a județului Mureș se bazează pe date colectate prin analiza planurilor de dezvoltare și studiilor reprezentative la nivelul județului Mureș, precum și prin aplicarea următoarelor instrumente de cercetare: focus grupuri¹⁷⁰ organizate și desfășurate pe nouă domenii prioritare, respectiv un sondaj de opinie realizat prin chestionar online, autocompletat (CAWI).

Focus grupurile au fost destinate factorilor interesați din județul Mureș din domeniile:

1. Asistență socială
2. Cultură – Patrimoniu - Turism
3. Sănătate
4. IT - Cercetare, Dezvoltare, Inovare – Digitalizare - Smart City
5. Mediu - Schimbări climatice - Ecologizare - Gestionarea deșeurilor - Economie circulară
6. Dezvoltare rurală durabilă – Agricultură,
7. Dezvoltare economică - Sfera antreprenorială
8. Mobilitate
9. Educație – Tineret - Sport

Sondajul a fost realizat prin chestionar online, autocompletat (CAWI) de către rezidenții județului Mureș. Pentru a se apropia de reprezentativitate, baza de date a fost ponderată conform datelor recensământului din 2011 având în vedere populația rezidentă a județului de 18-80 de ani pe tipuri de localități, sex, grupe de vârstă, etnie. În populația respondenților sunt suprareprezențați cei din mediul urban (în mod special cei din Târgu-Mureș) și cei cu studii superioare. Rezultatele sondajului online pot fi considerate o estimare bună privind opiniile populației adulte din județul Mureș, a celor care utilizează internetul și care au studii medii sau superioare.

Concluziile analizei SWOT sunt rezultate ale informațiilor obținute în cadrul focus grupurilor și analizei răspunsurilor obținute din chestionarele completate online de către rezidenții județului Mureș. Analiza SWOT este structurată pe domenii, concluziile fiind înregistrate în

¹⁷⁰ Denumit și interviu de grup în profunzime, focus grupul este o tehnică de colectare a datelor prin interacțiunea dintre membrii grupului cu privire la experiențele, credințele, atitudinile, percepțiile, opiniile, etc. legate de o anumită problemă.

tabele, ce prezintă punctele tari, punctele slabe, oportunitățile și amenințările fiecărui domeniu abordat.

5.1.1 Așezare geografică, Resurse

5.1.1.1 Context

Județul Mureș este așezat în zona central-nordică a României, în centrul Podișului Transilvaniei. Relieful teritoriului județului cuprinde o depresiune intracarpatică ce coboară ușor în trepte (munți vulcanici, dealuri subcarpatice, relief colinar și de podiș), flora și fauna este diferențiată, fiind dispusă pe etaje, în funcție de treptele de relief și influențele climatice.

Teritoriul județului Mureș dispune de o rețea de ape curgătoare, lacuri, iazuri, heleșteie și bazine de retenție artificiale deosebit de bogată, dar de un volum de ape subterane, freatice și de adâncime, mai redus.

Existența resurselor naturale variate și bogate contribuie la ridicarea potențialului economic al județului.

5.1.1.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Situată în zona centrală a României; • Se înregistrează distanțe oarecum egale din zona ei centrală până la punctele de trecere a frontierelor; • Primul județ ca mărime în Regiunea de Dezvoltare Centru (suprafața 6714 mp); • Se învecinează cu șapte județe: N-E jud. Suceava, E jud. Harghita, S-E jud. Brașov, S-V jud. Sibiu și Alba, V jud. Cluj, N jud. Bistrița-Năsăud; • Există o rețea de localități cu o structură și repartiție relativ echilibrată în teritoriu; • Așezările rurale din județ au o funcție agricolă (predominant) sau agrar-industrială; • Așezările urbane au funcții complexe; 	<ul style="list-style-type: none"> • Există disparități între nivelul de dezvoltare ale orașelor mici și municipiul reședință de județ; • Diferențe între gradul de urbanizare și dezvoltare urbană a municipiilor și orașelor; • Structura economică monoindustrială a unor orașe; • Existența unui număr de cinci orașe mici, cu o populație sub 10.000 locuitori, cu caracter preponderent rural, a căror dezvoltare a fost insuficient susținută prin alocarea de surse de finanțare eligibile pentru inițierea de proiecte integrate de dezvoltare. • Dependența economică de agricultură a celor mai multe localități rurale;

- Forme de relief variate și vegetație variată dispusă în etaje (montan, deal, podiș, câmpie colinară);
- Ariile protejate naturale de interes național din județ – Rezervații naturale (14 rezervații naturale și 2 arii naturale de importanță națională);
- Ariile protejate naturale de interes comunitar – situri Natura 2000 acoperă peste 40% din suprafața județului (26 de situri Natura 2000);
- Planuri de management aprobate și structuri de administrare în multe arii protejate;
- Vegetația forestieră (păduri foioase și rășinoase) acoperă 33% din suprafața județului;
- Rețea hidrografică densă;
- Rețea de ape curgătoare, de lacuri, eleșteie și bazine de retenție artificiale deosebit de bogat;
- Bazine de apă sărată artificiale din stațiunile climaterice de interes local;
- Existența a 6 baraje de priză și prize de apă;
- Resursele variate și bogate ale subsolului: zăcăminte de gaz metan (peste 60% din producția națională este extrasă de pe teritoriul județului Mureș), zăcăminte de sare, zăcăminte nemetalifere (argile, nisipuri, pietrișuri, roci vulcanice, marne), substanțe minerale terapeutice (ape minerale, ape de zăcământ, izvoare și lacuri sărate, nămoluri sapropelice, gaze mofetice, izvoare minerale clorosodice).
- Existența unui număr mare de localități rurale pe teritoriul cărora infrastructura de utilități și servicii publice nu este suficient dezvoltată;
- Datorita configurației specifice a reliefului, accesul feroviar se realizează doar pe anumite culoare de trecere;
- Existența unei suprafețe mari ocupată de zonă montană (31%) impune restricții în dezvoltarea teritorială, socială și economică;
- Fondul forestier în continuă exploatare;
- Arii naturale protejate de interes național și comunitar cu potențial turistic insuficient promovate;
- Zăcăminte de gaz în continuă scădere;
- Volum de ape subterane, freatice și de adâncime mai redus
- Calitatea necorespunzătoare a resurselor subterane de apă, apele subterane în zona subcarpatică și de podiș au debite mici și mineralizare ridicată, fiind în general nepotabile;
- Zone sărace în apă, în zona de Câmpie a Transilvaniei în special în partea de nord-vest a județului;
- Impactul negativ al barajului de acumulare Răstolița asupra mediului înconjurător (flora și fauna), aflându-se la intersecția a trei arii protejate Natura 2000.

OPORTUNITĂȚI

- Utilizarea surselor de energie regenerabilă disponibile: potențial ridicat de valorificare a biomasei, a resurselor hidroenergetice din bazinul hidrografic al Mureșului, a energiei solare;
- Varietatea și bogăția resurselor naturale și ale ariilor naturale protejate reprezintă un potențial ridicat de valorificare economică;
- Darea în folosință a acumulării Răstolița ar contribui la eliminarea deficitului potențial și suplimentarea debitului râului Mureș în secțiunea 4 Târgu-Mureș – Postul hidrometric Glodeni – aval priză Azomureș.

AMENINȚARE

- Dezvoltarea spațială spontană, în special a marilor orașe, influențează negativ arhitectura acestora și zonificarea funcțional-economică;
- Accentuarea disparităților între municipii și orașe;
- Impact negativ crescut al efectelor schimbărilor climatice și al exploatării neraționale a resurselor naturale;
- Existența unor fenomene hidrice și climatice de risc (inundații, secete, grindină, etc) în anumite perioade ale anului care afectează traiul de zi cu zi a populației (fântâni și cursuri de apă secate) și dezvoltarea agriculturii;
- Apariția alunecărilor de teren datorită fenomenelor naturale (inundații) și antropice (despăduriri), care afectează mediul și anumite porțiuni de infrastructură rutieră județeană.
- Darea în folosință a acumulării Răstolița presupune implementarea soluțiilor pentru respectarea cerințelor de mediu - stare favorabilă de conservare a speciei lostrita (Hucho hucho)

5.1.2 Mobilitate și infrastructura de transport

5.1.2.1 Context

Lungimea totală a drumurilor publice în județul Mureș (anul 2018) este de 2175 km, dintre care 601 km sunt modernizați (27,63%), iar 971 km cu IUR (îmbrăcăminte ușoară rutieră).

Lungimea totală a drumurilor naționale în județul Mureș este de 422 km, dintre care 98% modernizate/asfaltate.

Densitatea drumurilor publice este de 32,4 km/100 km², sub media pe Regiunea Centru (33,6 km/100 km²) și sub media la nivelul României (36,2 km/100 km²).

Infrastructura de transport în județul Mureș:

- Lungimea rețelei rutiere: 2175 km (densitatea drumurilor: 32,4 km/100 kmp)
- Lungimea rețelei feroviare: 278 km (din care electrificate 85 km);
- 1 aeroport internațional.

Accesibilitate

Principalele căi rutiere și feroviare de transport:

- Distanța dintre Târgu-Mureș și București : 337 km
- Distanța dintre Târgu-Mureș și orașele vecine de importanță regională sau națională:
- Târgu-Mureș - Cluj Napoca: 111 km
- Târgu-Mureș - Baia Mare (nord-vest): 204 km
- Târgu-Mureș - Piatra Neamț (nord-est): 201 km
- Târgu-Mureș - Alba Iulia (sud-vest): 119 km
- Târgu-Mureș - Sibiu (sud): 122 km
- Târgu-Mureș - Brașov (sud-est): 171 km

Aeroport:

- Aeroportul "Transilvania" din Târgu-Mureș (localizat la o distanță de 15 km față de nord-estul municipiului Târgu-Mureș);
- Distanța de la Târgu-Mureș la Aeroportul Internațional Cluj Napoca: 107 km

Căi rutiere de transport

Drumuri de importanță europeană:

- E60 (DN13): leagă România de țările membre ale Uniunii Europene prin Ungaria, prin frontiera ungaro-română Artand - Borș (Oradea - Cluj Napoca - Târgu-Mureș - Brașov - București - Constanța). E60 traversează țările: România, Ungaria, Austria, Germania, Elveția și Franța
- E578 (DN15A): cale secundară a transporturilor rutiere din Europa, aflată în totalitate pe teritoriul România, asigurând legătura dintre drumurile europene: E58, E60 și E574. Sectorul de drum european din județul Mureș asigură legătura între orașele: Reghin, Gheorgheni, Miercurea Ciuc și Sfântu Gheorghe.

Drumuri de importanță națională și județeană:

- DN13: drum național ce leagă municipiul Târgu-Mureș și orașul Sighișoara de municipiul Brașov (jud. Brașov)

- DN13A: drum național ce leagă municipiul Târgu-Mureș de Sovata și orașele din județul Harghita: Odorheiu Secuiesc și Miercurea Ciuc
- DN14A: drum național ce leagă orașele Mediaș - Târnăveni - Iernut
- D15E: drum național de 46 de km ce asigură legătura între Târgu-Mureș și Satu Nou (DN16)
- DN16: drum național care leagă județul Mureș de județul Cluj, prin tronsonul Cluj Napoca - Reghin, existând posibilitate legăturii spre Târgu-Mureș prin DN15E
- Drumuri județene care asigură legătura cu obiective turistice importante: DJ151, DJ 151 A, DJ 152A Rezervația Bujorii de Stepă, Sărmașu; DJ 153A- DJ 153 Ernei - Sovata, DJ 106 Agnita-Sighișoara (in curs de reabilitare prin POR 2014-2020).

Căi feroviare de transport:

- Magistrale feroviare de importanță națională
 - magistrala 400 (București - Brașov - Sfântu Gheorghe - Miercurea Ciuc - Ciceu - Deda - Dej - Baia Mare - Satu Mare - Halmeu)
- Căi feroviare de importanță județeană și locală
 - Unirea (jud. Alba) - Războieni - Târgu-Mureș - Deda (jud. Mureș)
 - Vânători (lângă Sighișoara) - Odorheiu Secuiesc (jud. Harghita)
 - Blaj (jud. Alba) - Sovata - Praid (jud. Harghita)
 - Luduș - Beclean (jud. Bistrița Năsăud)

Transportul aerian:

La o distanță de 15 km față de nord-estul municipiului Târgu-Mureș, pe teritoriul localității Vidrasău, se întinde Aeroportul „Transilvania” Târgu-Mureș, aflat sub autoritatea Consiliului Județean Mureș, declarat în anul 2011 aeroport internațional. În prezent, zona potențial deservită este reprezentată de județele Mureș, Harghita, Covasna parțial Bistrița, Brașov, Suceava și Sibiu, practic o populație de aproximativ 2.700.000 locuitori. După punerea în funcțiune a Aeroportului Internațional de la Brașov-Ghimbav, prevăzut pentru anul 2021, zona potențial deservită va scădea semnificativ.

5.1.2.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Poziția geografică avantajoasă; • Rețea de drumuri care permit accesul spre toate zonele din județ și asigură o legătură cu județele limitrofe; • Rețea bine reprezentată de drumuri publice traversată de șosele 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei instituții în domeniul mobilității; • Lipsa unei companii de transport la nivelul zonei metropolitane, care ar putea să contribuie la dezvoltarea strategică a mobilității în Zona

europene E578, E60;

- Autostradă (A3) în construcție în direcția Cluj și Iași;
- Existența aeroportului Internațional Transilvania Târgu Mureș;
- Cale ferată națională și secundară;
- Existența pe teritoriul județului Mureș a unor linii ferate cu ecartament îngust, care pot fi valorificate în scop turistic (Târgu-Mureș – Band - Miheșu de Câmpie; Târgu-Mureș – Band- Lechința; Târgu-Mureș - Sovata, Sighișoara – Apold - Agnita).

Metropolitană;

- Lipsă contact cu CFR și alte instituții ale statului cu care se pot dezvolta parteneriate în domeniul mobilității;
- Lipsa unor planuri de mobilitate urbană integrate, durabile și accesibile în orașe și zone periurbane, care să faciliteze utilizarea transportului public, a bicicletelor, a mersului pe jos;
- Lipsa unei strategii de dezvoltare a transportului multimodal, dar și a unui sistem de transport integrat;
- Nu se folosesc experții existenți în domeniul mobilității;
- Nu există un forum pentru dezbaterile sectorului de mobilitate ca întreg;
- Investiții scăzute în întreținerea infrastructurii de transport;
- Lipsă centuri ocolitoare municipii (proiectul Tg. Mureș nu prevede două benzi pe sens);
- Uzura infrastructurii rutiere în județ;
- Degradare DN13 – E60;
- Densitate redusă a drumurilor publice față de media la nivel regional și național (32,4 km/100 km², sub media pe Regiunea Centru (33,6 km/100 km²) și sub media la nivelul României (36,2 km/100 km²));
- Lipsă perspectivă construire autostradă pentru conexiuni între județe și municipii;
- Lipsă variantă de descărcare a autostrăzii în Tg. Mureș;
- Lipsă transport public aeroport –

zonă metropolitană;

- Transport public rutier deficitar (nu acoperă toate localitățile din județ, iar gradul de confort nu respectă standardele UE);
- Lipsă pistă pentru biciclete în și între localitățile din județ;
- Lipsă legătură feroviară directă între municipii;
- Cale ferată națională neelectrificată și nereabilitată;
- Cale ferată secundară degradată
- Lipsă cale ferată Târgu-Mureș – Sighișoara care ar reduce cu peste 200 km accesul pe calea ferată între Târgu-Mureș și București;
- Lipsă transport cargo aeroport (e cea mai scumpă metodă de transport marfă);
- Lipsă viziune și strategie pe termen lung pentru dezvoltarea infrastructurii de transport;
- Lipsă sistem inteligent de monitorizare video la nivelul județului pentru creșterea siguranței cetățeanului;
- Lipsă poduri auto/ pietoni/ biciclete în municipii/ orașe.

OPORTUNITĂȚI

- Poziția geografică a județului, care poate fi un hub, sau poate fi sufocat de traficul tranzit și cel din județ;
- Dezvoltarea și implementarea de proiecte cu finanțare europeană nerambursabilă care vizează modernizarea și construcția de drumuri, care să asigure creșterea gradului de accesibilitate a localităților urbane și rurale din județ;

AMENINȚARE

- Creșterea costurilor de expropriere;
- CFR de "nepătruns";
- Linii de cale ferată care tranzitează municipiile/ orașele;
- Creșterea disproporției între transportul auto și transportul feroviar;
- Creșterea declinului transportului feroviar, dacă serviciile, costurile și eficiența transportului feroviar, atât

- Crearea nodului de transport incluzând aeroportul calea ferată și rutieră;
 - Dezvoltarea unei platforme multimodale de transport la Aeroportul „Transilvania” Târgu-Mureș;
 - Decongestionarea traficului în centre urbane;
 - Construire tunel rutier în municipiul Târgu Mureș pentru fluidizarea traficului;
 - Realizare drum expres Reghin – Tg. Mureș;
 - Clasificarea unor drumuri vicinale în drumuri comunale în vederea scurtării distanțelor de acces spre centrul de comună;
 - Crearea legăturii între autostrada A3 și A8;
 - Folosirea liniei de cale ferată dezafectată ca drum sau pistă de bicicliști;
 - Dezvoltare aeroport pentru cargo.
- pentru pasageri cât și pentru marfă nu sunt îmbunătățite;
- Situația juridică neclară a terenului aferent căii ferate cu ecartament îngust poate amâna accesarea de fonduri europene nerambursabile;
 - Fondurile financiare insuficiente disponibile pentru reabilitarea infrastructurii de transport în raport cu necesitățile întârzie investițiile necesare pentru modernizarea și extinderea infrastructurii rutiere;
 - Fonduri europene de dezvoltare/modernizare doar a acelei părți de infrastructură rutieră care asigură legătura cu rețeaua TEN-T;
 - Lipsă drumuri pentru vehicule agricole;
 - Crește numărul de mașini pe DJ și afectează siguranța publică;
 - Traficul de tranzit în județ – nu există centuri în județ;
 - Accentuarea blocajelor pe drumurile publice și creșterea poluării mediului, în special în localitățile urbane datorată lipsei centurilor ocolitoare;
 - Scăderea nivelului de atractivitate a județului pentru investitori și turiști și prelungirea stării de disconfort cauzată populației datorită lipsei unei infrastructuri rutiere moderne;
 - Întârzierea sistemului de transport intermodal și creșterea nivelului de poluare generate de transportul rutier;
 - Dezvoltarea imobiliară haotică, fără o strategie clară, care pune o presiune suplimentară pe mobilitate și pe infrastructura

rutieră existentă;

- Dorința de a alege soluții pe termen scurt și pentru a ușura accesul cu mașinile fără a pune accent pe tipuri de mobilitate alternativă la nivel de județ;
- Lipsa de viziune;
- Stagnarea dezvoltării Aeroportului Transilvania în condiții de concurență și dezvoltare a aeroporturilor din județele învecinate (Cluj, Sibiu, Brașov), poate determina o scădere a traficului de pasageri la Aeroportul „Transilvania” Târgu-Mureș.

5.1.3 Infrastructura de sănătate

5.1.3.1 Context

La nivelul României și a Regiunii Centru, Municipiul Târgu Mureș este cunoscut ca unul dintre cele mai relevante centre universitare în domeniul sănătății. Dezvoltarea serviciilor medicale, dezvoltarea sectorului privat din domeniul sănătății este direct legat de această „tradiție și renume” în domeniul medical.

Actualizarea acestei „tradiții și renume” pentru realitățile din secolul XXI presupune o abordare, care:

- Investește în îmbunătățirea infrastructurii medicale
- Investește în dezvoltarea resursei umane
- Investește în activități de cercetare și dezvoltare în domeniul medical
- Lucrează pentru reducerea disparităților urban-rural în contextul accesului la servicii medicale.

5.1.3.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Disponibilitatea resursei umane relativ bună; • „Experiență vastă în domeniul serviciilor de urgență, având prima unitate dotată în primiri urgențe din țară; 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă Compartiment de Primire a Urgențelor (CPU) la Spitalul Clinic Județean (SCJ) Mureș; • Lipsă specialiști SMURD, rețeaua e disfuncțională; • Infrastructura insuficient dezvoltată,

- Personal de înaltă calificare și pregătire permanentă în domenii diferite, prin participarea la cursuri, seminarii, congrese de specialitate;
 - Grad mare de acoperire cu servicii.¹⁷¹
 - Cursuri, studii clinice;
 - Abordarea multidisciplinară;
 - Brandul Târgu Mureș în sănătate, despre Târgu Mureș se discută cu respect;
 - Industria farmaceutică și industria de furnizori de aparatură, service, consumabile în domeniul sănătății e foarte puternic reprezentată;
 - Existența unităților sanitare cu clădiri în sistem pavilionar la nivelul județului Mureș și posibilitatea de izolare a secțiilor, de creare circuite separate în perioada pandemiei;
 - Dotările existente la nivelul spitalelor din județ;
 - ONG-urile, care oferă servicii de îngrijire peste medie la nivel de țară;
 - Susținerea sistemului sanitar de către Consiliul Județean Mureș;
 - Derularea Programelor Naționale de Sănătate;
 - Studiu pentru construcția Spitalului Marii Arși;
 - Centru universitar cu multe specializări;
 - Dezvoltarea continuă a unităților sanitare din sistemul privat;
 - Infrastructura medicală și turismul medical în dezvoltare.
- SMURD-ul este supraaglomerat;
 - Concepție, organizare disfuncțională serviciu SMURD;
 - Serviciile de urgență au probleme de acoperire, de calitate și cu lipsă de personal;
 - Spații insuficiente;
 - Probleme legate de dreptul de proprietate a clădirilor în care își desfășoară activitatea diferite unități medicale din Târgu Mureș;
 - Clădiri ale spitalelor vechi, mai ales din structura Spitalului Clinic Județean (SCJ) Mureș;
 - Randament energetic slab cu cheltuieli multiple;
 - Ultima acreditare a Spitalului Clinic Județean de Urgență SCJU IV – Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate (ANMCS);
 - Insuficiente specializări: de ex. recuperare respiratorie, recuperare ortopedică, neuro-psiomotorie nu există;
 - Medicina familiei - acoperire parțială (nr. medicilor de familie e dificil de acoperit);
 - Acoperire parțială la ambulatoriu de specialitate (stomatologie de urgență);
 - Acoperire inegală a cabinetelor de specialitate în anumite zone din județ (stomatologie, radiologie, ginecologie);
 - Accesibilitatea populației rurale la servicii medicale este condiționată de mai mulți factori, cum ar fi: distanța dintre domiciliu și cabinetul

¹⁷¹ Plan Strategic Spitalul Clinic Județean de Urgență Tg. Mureș 2016-2020:
<https://www.spitalmures.ro/wp-content/uploads/2018/04/PLAN-STATEGIC-1.pdf>

de specialitate din mediul urban, starea drumurilor de legătură cu localitatea urbană, condițiile și posibilitățile de transport în comun, factorul timp și nu în ultimul rând, factorul financiar;

- Acoperirea cu serviciile medicale este disproporțională la nivelul județului Mureș – serviciile medicale atât publice cât și cele private sunt concentrate la nivelul orașului Târgu Mureș;
- Lipsa organizării privind asistența medicală progresivă – toate cazurile dificile sunt trimise către spitalele din Târgu Mureș;
- Lipsa asistenței medicale progresive, lipsă secție de paliative;
- Furnizorii privați de servicii medico-farmaceutice preferă zonele urbane, astfel că pacienții din mediul rural au acces limitat la servicii de specialitate;
- Sectorul privat nu este clar reglementat, iar nivelul de dezvoltare generează o concurență neloială între sector public și privat;
- Oferta serviciilor publice și private de sănătate deficitară;
- Serviciile medicale acordate în regim de spitalizare continuă și de zi pierd din competitivitate, dat fiind faptul că din cauza infrastructurii deficitare pacienții pleacă;
- Disfuncționalitate de reglementare și organizare pe nivele de competență și progresivitate;
- ONG-uri servicii de îngrijire slab dezvoltate față de anumite județe ex. Harghita;
- Lipsă centru de conferințe gestionată de autorități locale;

- Calitatea educației nu asigură resurse umane de calitate;
- Centre universitare cu proprietăți mixte;
- Infrastructura deficitară pentru învățământul medical;
- Problemă de colaborare sector public – privat și ONG în educație și cercetare;
- Lipsă parc tehnologic medical;
- Disfuncționalități privind finanțarea spitalelor (finanțarea este pentru supraviețuire nu pentru dezvoltare);
- Sistemul de clasificare în grupe de diagnostice (Diagnosis Related Groups - DRG) subfinanțat;
- Subfinanțarea sistemului sanitar;
- Studii, proiecte insuficiente/nefinalizate;
- Infrastructura rutieră deficitară în jurul spitalului (parcări insuficiente);
- Problemă de acces internațional și național (aeroportul, feroviar);
- Infrastructură rutieră în curs de modernizare.

OPORTUNITĂȚI

- Dezvoltarea activităților de cercetare;
- Înființare spital regional cu facilități și specialități în funcție de nevoile existente (proporțional structurate);
- Înființare centre locale, județene, regionale și de excelență pentru anumite specialități și boli;
- Dezvoltarea activității de transplant;
- Extinderea bazei de diagnostic și de laborator;
- Dezvoltarea medicinei nucleare, oncologie, chirurgie pediatrică;

AMENINȚĂRI

- Scade numărul populației;
- Îmbătrânirea populației și sporul natural negativ al populației;
- Structura de educație este greșită;
- Amplificarea migrației personalului sanitar calificat și a pacienților;
- Lipsa legislație loială față de pacienți cu pachete de servicii;
- Factorul de timp este o amenințare în sectorul de sănătate;
- Izolarea zonei din punct de vedere al infrastructurii nemodernizate și al accesului limitat (infrastructura

- Dezvoltarea centrelor locale cu specialiști care să utilizeze aparatele;
 - Dezvoltarea centrelor de zi cu dotări pentru supraveghere medicală de 24 de ore;
 - 2 spitale diferite: comune și de urgențe;
 - Construire clădiri noi, verzi din punct de vedere energetic și cu dotări moderne;
 - Parteneriat public-privat real între administrații locale, ONG și alte părți interesate în vederea oferirii de servicii medicale de calitate populației;
 - Fonduri nerambursabile publice și private;
 - Alocare resurse financiare pentru organizarea asistenței medicale;
 - Resursa umană specializată și calificată;
 - Centru European de Training pe specialitate;
 - Dezvoltarea unui parc tehnologic medical;
 - Dezvoltare turism medical și renume de centru universitar.
- aeriană, feroviară, rutieră);
 - Birocrație stufoasă și lentă privind procedurile de lucru în cazul investițiilor și decontărilor pentru lucrări;
 - Creșterea prețurilor la materiale, consumabile și utilități, ceea ce contribuie la majorarea cheltuielilor spitalelor;
 - Orașele cu renume medical din România, care vor investi în domeniul de cercetare și dezvoltare medicală vor câștiga un avantaj competitiv mare față de Târgu Mureș;
 - Lipsa de viziune la nivel național/regional și județean privind dezvoltarea sectorului medical.

5.1.4 Infrastructura culturală și patrimoniu

5.1.4.1 Context

Județul Mureș se caracterizează prin bogăție culturală, etnică diversificată. Acest patrimoniu construit este rezultatul interferenței celor trei culturi română, maghiară și săsească. Această moștenire culturală tridimensională oferă specificul multicultural al județului Mureș.

5.1.4.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Diversitate etnică, religioasă, culturală; • Județ cu tradiție interculturală; • Existența resurselor umane specializate; • Existența instituțiilor de educație culturală; • Portal educațional; • Patrimoniul cultural cuprinde obiective declarate monumente istorice, reprezentând situri arheologice, cetăți și fortificații, castele, biserici, biblioteci, clădiri etc; • "Patrimoniul natural și cultural valoros (situri UNESCO, obiective de patrimoniu clasa A)"¹⁷²; • Rețea muzeografă dezvoltată-extinsă; • Prezența instituțiilor de cultură în număr mare; • Rețea de instituții culturale diverse, care cuprinde: biblioteci publice și școlare, teatre, teatre de păpuși, trupe de teatru pentru amatori, ansambluri artistice, muzee, case memoriale, case de cultură, cămine culturale, cinematografe, etc. • Diversitatea serviciilor culturale oferite populației; • Festivaluri, spectacole, tabere; • Operatori culturali cu tradiție și/sau continuitate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa cartografierii infrastructurii culturale; • Lipsa digitalizării patrimoniului cultural (material, imaterial); • "Infrastructura destinată activităților culturale învechită";¹⁷³ • Degradarea clădirilor de patrimoniu; • Condiții necorespunzătoare în unele localități din mediul rural pentru desfășurarea unor activități culturale; • Lipsa unei strategii culturale pe termen lung; • Lipsa unei politici de finanțare coerentă; • Subfinanțarea sectorului cultural; • Interdependență între proiecte (grupe majore); • Lipsa comunicării între instituții de cultură; • Comunicare insuficientă între autoritățile locale și județene privind direcțiile de dezvoltare și dezvoltarea integrată a județului; • Lipsa consultării anuale între autorități, instituții, factori de interes în domeniu; • Lipsa promovării instituțiilor de cultură, a activităților culturale și a patrimoniului cultural; • Lipsa unui calendar de evenimente și a unui sistem integrat de management al spațiilor/infrastructurii;

¹⁷² Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru 2021-2027, Analiza SWOT:

<http://www.adrcentru.ro/dez-reg/pdr2021-2027-avizat/>

¹⁷³ Idem

- Personal neinstruit;
- Preocuparea redusă a producătorilor culturali pentru dezvoltarea publicului – creșterea accesului la cultură, educație culturală etc;
- Nivel scăzut al turismului cultural.

OPORTUNITĂȚI

- Accesare fonduri europene – Europa Creativă;
- Reabilitarea/ revitalizarea/ modernizarea instituțiilor de cultură;
- Restaurarea și revitalizarea monumentelor istorice și siturilor arheologice și utilizarea lor în scop turistic-muzeal ca instrument pentru dezvoltare locală;
- Modernizarea și adaptarea infrastructurii culturale la schimbările determinate de noile tehnologii informaționale: digitizare, automatizarea serviciilor etc.
- Promovarea parteneriatelor, schimburi de experiență, colaborare cu instituții culturale similare din străinătate.

AMENINȚĂRI

- Birocrația excesivă, legislație nepredictibilă și netransparentă;
- Îmbătrânire populației, migrația forței de muncă;
- Migrarea specialiștilor;
- Neimplicarea comunității – proiecte culturale;
- Tendință de scădere a interesului populației față de activitățile culturale;
- Neimplicare autorităților locale în conservarea și revitalizarea patrimoniului cultural;
- Instituțiile culturale sunt puse în fața a numeroase provocări datorate schimbărilor socio-economice și culturale: să dezvolte nivelul de educație a populației prin oferirea de servicii culturale, artistice și educaționale de calitate în condiții de finanțare insuficientă, să câștige noi beneficiari, în special în rândul generației tinere, să se adapteze cerințelor impuse de noile tendințe, respectiv situației generate de pandemia CODIV-19;
- Internaționalizare – concurența globală;
- Scăderea potențialului financiar al populației atât în mediul urban cât și rural;

- Promovarea non-valorii prin intermediul unor canale/emisiuni mass-media audio-vizuală;
- Lipsa unui program coerent de atragere a investitorilor;
- Fonduri financiare insuficiente pentru modernizarea infrastructurii instituțiilor de cultură.

5.1.5 Turism

5.1.5.1 Context

Județul Mureș este înzestrat cu potențial turistic datorită patrimoniului cultural și natural existent și a diversității de care beneficiază. Dezvoltarea sectorului turistic, cu prioritate turismul cultural, balnear, medical, rural și montan, reprezintă o oportunitate pentru diversificarea economiei locale și creșterea economică.

Schimbarea obiceiurilor de consum a turiștilor datorită pandemiei COVID – 19 creează oportunități relevante pentru valorificarea moștenirii culturale și a patrimoniului din punct de vedere turistic.

5.1.5.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI

- Potențial turistic important și diversificat (cultural-istoric, balnear, religios, rural/ agroturism, sportiv, de afaceri, medical);
- Potențial turistic ridicat utilizabil pe tot parcursul anului datorat peisajului montan, tradițiilor, monumentelor arhitecturale și istorice;
- Infrastructura medicală și turismul medical în dezvoltare;
- Resurse umane și turistice bogate;
- Resurse balneare și balneoclimatice importante;
- Diversitatea potențialului turistic natural și antropic permite

PUNCTE SLABE

- Utilizarea insuficientă a infrastructurii cu potențial turistic – ex. mocănița;
- Valorificarea insuficientă a resurselor turistice din județ;
- Infrastructura de transport parțial nemodernizată și accesibilitatea redusă a unor zone cu potențial turistic, transportul feroviar neatractiv;
- Infrastructura de transport insuficient dezvoltat – lipsă oportunități de transfer pentru a asigura accesibilitatea obiectivelor turistice;
- Sezonalitatea cererii turistice;

desfășurarea unor forme variate de turism în județul Mureș, astfel putem menționa:

- Turismul balneoclimateric - este prezent în stațiunea Sovata de interes național, la care se adaugă stațiunea Sângeorgiu de Mureș de interes local;
- Turismul staționar (de sejur) - este concentrat în ariile subcarpatice sau premontane, în zonele din culoarul Mureșului și în stațiunile balneoclimaterice, între care cea mai importantă este Sovata;
- turismul pentru sporturi de iarnă, posibilități de practicare a schiului există în stațiunea Sovata în perioada noiembrie-martie. În stațiune este amenajată o pârtie de schi cu o lungime de 1 km, aflată la o altitudine de 600-900 m;
- turismul itinerant - este favorizat de diversitatea capacităților de cazare existente pe raza județului;
- turismul cinegetic - este favorizat de menținerea unei faune cinegetice valoroase;
- turismul piscicol - este concentrat nu numai în ariile montane, dar și în zona iazurilor din Câmpia Transilvaniei;
- turismul cultural – favorizat de existența unui valoros patrimoniu cultural-istoric cu un caracter autentic;
- turismul de sfârșit de săptămână practicabil pe valea Gurghiului, Defileul Deda-Toplița și Sovata;
- turismul de afaceri în localitățile Târgu Mureș, Sighișoara și Sovata;
- turismul rural/ agroturismul –se

- Insuficiente indicatoare de informare turistică, inclusiv în limbi de circulație internațională;
- Infrastructura turistică deficitară;
- Servicii turistice (excursii, sejururi, ghidaj, agrement) slab dezvoltate;
- Dificultăți în asigurarea forței de muncă calificate în domeniu;
- Lipsa consultării anuale între autorități, instituții, factori de interes în domeniu;
- Lipsa unui plan de acțiune pentru dezvoltarea coerentă a turismului în județ.

concentrează în partea nord-estică a județului, în comunele montane și subcarpatice;

- Capacitate de cazare turistică importantă, în bună parte construită recent sau modernizată;
- Calitatea facilităților de cazare și alimentație publică;
- Existența unor itinerarii turistice tematice care să valorifice potențialul natural/antropic;
- Creșterea implicării organizațiilor neguvernamentale și a administrației publice locale în punerea în valoare a potențialului turistic.

OPORTUNITĂȚI

- Potențial de dezvoltare a turismului medical, a infrastructurii turistice medicale de prevenție, respectiv a serviciilor medicale;
- Dezvoltarea turismului de nișă, de ex. turism medical;
- Elaborarea și punerea în aplicare a unui plan de acțiune pentru valorificarea potențialului turistic al județului Mureș, care să fie corelată cu oferta turistică a județelor învecinate;
- Valorificarea potențialului turistic și creșterea fluxului de turiști ca urmare a îmbunătățirii accesului către zonele turistice;
- Creșterea gradului de valorificare a potențialului turistic al județului poate să impulsioneze dezvoltarea economiei;
- ”Combinarea turismului cu alte activități (îngrijirea sănătății – exemplu regional: turismul balnear -

AMENINȚARE

- Internaționalizare – concurența globală;
- Mutarea afacerilor în spațiul online poate avea un impact negativ asupra turismului de afaceri;
- ”Desfășurarea unor activități economice care aduc prejudicii unor zone naturale cu potențial turistic (exploatarea silvicoasă intensă, lucrările care afectează albiile râurilor, pășunatul în zonele protejate);
- Întârzieri în finalizarea modernizării infrastructurii tehnico-edilitare în stațiunile balneare și în cele turistice;
- Lipsa standardizării serviciilor turistice (standardele de calitate în domeniul turismului nu sunt cunoscute și respectate de către toți furnizorii de servicii turistice);
- Corelarea redusă între strategiile și politicile de marketing în domeniul turismului existente la nivel local;

sector de specializare inteligentă, industrii culturale, industrii artisanale)¹⁷⁴;

- Amenajare drumuri turistice cu funcție mixtă în zone cu un bogat potențial turistic, pe trasee de drumuri clasificate sau drumuri vicinale;
- Alocări financiare nerambursabile pentru dezvoltarea turismului;
- Atragerea de fonduri nerambursabile pentru promovarea turismului feroviar prin redeschiderea spre folosință a liniilor ferate înguste folosite în trecut pentru transportul de persoane.

- Concurența extrajudețeană.¹⁷⁵
- Criza economică prelungită poate avea un impact negativ asupra fluxului turistic către județul Mureș.
- Fonduri nerambursabile insuficiente față de nevoile de investiții existente;
- Lipsa unui program coerent de atragere a investitorilor.

5.1.6 Ecologizare - Gestionarea deșeurilor

5.1.6.1 Context

Gestionarea deșeurilor poate proteja sănătatea populației din zonă și calitatea mediului, în același timp susținând conservarea resurselor naturale, prin urmare o dezvoltare durabilă a societății.

5.1.6.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI

- Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor Mureș, 2020-2025;
- Implementarea proiectului „Sistem de management integrat de gestionare al deșeurilor solide în județul Mureș”, din fonduri POS “Mediu”;
- Existența sistem gestionare deșeuri

PUNCTE SLABE

- “Tendința de creștere a cantității de deșeuri generate atât în mediul urban cât și în mediul rural;
- Cantitatea de deșeuri stradale este mai mare decât media națională din PNGD, reprezentând în anul de referință 2019 cca.9,1% din cantitatea de menajere și similare

¹⁷⁴ Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru 2021-2027, Analiza SWOT:

<http://www.adrcentru.ro/dez-reg/pdr2021-2027-avizat/>

¹⁷⁵ Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru 2021-2027, Analiza SWOT:

<http://www.adrcentru.ro/dez-reg/pdr2021-2027-avizat/>

(cu participarea tuturor UAT-urilor)

- "Cantitățile totale de deșeuri municipale colectate în 2016-2018 sunt mai mici decât cele din 2015, cu toate că numărul locuitorilor deserviți de servicii de salubritate este mai mare
- Cantitățile de deșeuri similare pentru anul 2019 reprezintă cca. 24% din cantitatea de deșeuri menajere, față de 25% cât este media națională în PNGD
- Cantitățile de deșeuri din parcuri, grădini este mai mică decât media națională din PNGD, reprezentând în anul de referință 2019 cca.0,9% din cantitatea de menajere și similare față de 2,2% media națională
- Gradul de acoperire cu servicii de salubritate este de 100% atât în mediul urban cât și în mediul rural;
- Toate UAT-urile din județ sunt conectate la servicii de salubritate;
- Ponderea mare a conținutului de biodegradabile din deșeurile colectate în amestec (în medie cca. 61,4%)",¹⁷⁶
- Infrastructură pentru gestionarea deșeurilor;
- Depozit integrat Sânpaul;
- Stația de sortare Cristești;
- Existența a 5 stații de transfer (Reghin, Târnăveni, Râciu, Bălăușeri și Sighișoara), 6 stații de sortare de capacitate mică (Reghin, Târnăveni, Bălăușeri, Râciu, Acățari și Sighișoara).

față de 7,7% media națională

- Cantitatea de deșeuri din piețe este mai mare decât media națională din PNGD, reprezentând în anul de referință 2019 cca.3% din cantitatea de menajere și similare față de 1,6% media națională
- Cantitatea de deșeuri de ambalaje colectate separat de către operatorii de salubritate de la populație și agenții economici a scăzut în 2019 față de 2015 cu cca. 18%
- Ponderea conținutului de reciclabile recuperabile/ necontaminate din deșeurile colectate în amestec (cca. 11,3%)
- Taxa de salubritate nu motivează gospodăriile și nici agenții economici;¹⁷⁷
- Grad redus de colectare selectivă a deșeurilor;
- Populația nu elimină corect deșeurile reciclabile;
- Lipsă sistem de colectare selectivă/ preselectare deșeuri;
- Lipsă sisteme de selectare și recipiente de colectare selectivă sau deficiența selectării unde există;
- Lipsă depozite pentru deșeuri inerte și voluminoase;
- Lipsa informării populației privind colectarea selectivă și managementul deșeurilor;
- Lipsa sistemelor de regularizare la cerințele UE;
- "Actualul sistem de gestionare a

¹⁷⁶ Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor Mureș, 2020-2025: http://apmms.anpm.ro/cadru-general/-/asset_publisher/Uo4mVebSCOx4/content/planul-judetean-de-gestionare-a-deeurilor

¹⁷⁷ Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor Mureș, 2020-2025: http://apmms.anpm.ro/cadru-general/-/asset_publisher/Uo4mVebSCOx4/content/planul-judetean-de-gestionare-a-deeurilor

deșeurilor nu este nici unitar, nici suficient și nici eficient;

- Echipamentele în uz sunt depășite sau inadecvate pentru colectare selectivă;
- Serviciile de gestionare a deșeurilor sunt subfinanțate și nu aplică principiul „poluatorul plătește”,¹⁷⁸
- Insuficiență consultanță și expertiză în domeniu.

OPORTUNITĂȚI

- Finanțare specifică pentru management integrat deșeuri;
- Fondul pentru o tranziție justă - FTJ, Programul Național de Dezvoltare Rurală - PNDR, Planul Național De Redresare și Reziliență - PNRR;
- Trasabilitatea deșeurilor;
- Posibilități pentru dezvoltare infrastructura verde;
- Campanii de conștientizare și educare a populației asupra colectării selective a deșeurilor și prevenirii producerii deșeurilor;
- Dezvoltarea economiei circulare;
- Dezvoltarea unor sisteme de valorificare energetică a deșeurilor (ex. instalații pt. captarea biogazului de depozit și cogenerarea de energie termică).

AMENINȚARE

- Lipsă coerență politici și măsuri în domeniul deșeurilor (nu se aplică reduce, reuse, recycle);
- Caracterul restrictiv al legii privind compostarea și inexistența normelor de aplicare a acesteia;
- Deficiența legislației de achiziții publice;
- Deficiență sistem management deșeuri;
- Nivel scăzut de conștientizare în rândul populației privind problemele legate de deșeuri și nefuncționalizarea SMIDS poate cauza neîndeplinirea indicatorilor asumate de către Județul Mureș prin proiect;
- Rezistența la schimbare a populației privind colectarea selectivă a deșeurilor și prevenirea producerii deșeurilor.

¹⁷⁸ Studiu de oportunitate pentru delegarea gestiunii activităților de colectare și transport a deșeurilor municipale și altor fluxuri de deșeuri, și de operare/administrare a stațiilor de transfer pentru deșeurile municipale și deșeurile similare, componente ale serviciului de salubritate al județului Mureș: http://www.cjmures.ro/Hotariri/Hot2019/hot099_2019.pdf

5.1.7 Infrastructura de învățământ

5.1.7.1 Context

Rețeaua unităților de învățământ din Județul Mureș este formată din învățământ preuniversitar (structurat pe 4 niveluri: preșcolar, primar, secundar – gimnaziu și liceu, postliceal) și învățământ universitar.

Învățământul preuniversitar, după forma de proprietate, conform cartografiei școlare în județul Mureș cuprinde 22 de unități de învățământ acreditate private, respectiv 586 de unități de învățământ acreditate publice de interes național și local. Din cele 608 școli existente în județ 33.4% sunt din mediul urban (203 școli) iar 66.6% sunt din mediul rural (405 școli). Ponderea elevilor din mediul urban este de 63.1% (52.547 elevi), iar din mediul rural 36,9% (30.792 elevi).¹⁷⁹

Învățământul universitar cuprinde 4 universități: Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade”, Universitatea Sapientia, Universitatea Dimitrie Cantemir, Universitatea De Arte, Târgu Mureș.

5.1.7.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Personal de specialitate calificat; • Cadrele didactice cu inițiativă, sunt deschise spre dezvoltare personală și profesională; • Personalul didactic auxiliar urmează / au absolvit studii superioare; • Perfecționarea cadrelor didactice în școli cu predare în limbile minorităților naționale; • Formă de învățământ în limba maternă; • ”Procentul elevilor cu medii peste 5 la EN VIII din 2020 a crescut cu 0,7% față de 2019”¹⁸⁰; • Existența infrastructurii educaționale de bază bine 	<ul style="list-style-type: none"> • Insuficiente activități instructiv-educative specifice, în afara cursurilor școlare; • ”Rata de promovare a examenului de bacalaureat în 2020 a scăzut cu 1,6% față de anul 2019”¹⁸¹; • Directori/ directori adjuncți care nu sunt experți în management educațional; • Lipsa proiectelor pentru îmbunătățirea managementului; • Lipsa fondurilor și a resurselor materiale; • Nerespectarea legislației în domeniul educației; • Acces limitat la infrastructura

¹⁷⁹ Cartografia școlară: <https://www.siiir.edu.ro/carto/>

¹⁸⁰ Ministerul Educației - Raport privind starea învățământului preuniversitar din România 2019 – 2020: <https://www.edu.ro/rapoarte-publice-periodice>

¹⁸¹ Ministerul Educației - Raport privind starea învățământului preuniversitar din România 2019 – 2020: <https://www.edu.ro/rapoarte-publice-periodice>

dezvoltată în mediul urban și parțial și în mediul rural;

- Puternic centru universitar în Târgu Mureș, cu universități de renume și cu tradiție în sistem public.

educațională în unele sate izolate;

- Insuficiente dotări în sistemul educațional, în special în mediul rural;
- Numărul locurilor din internate, atât pentru învățământul preuniversitar cât și cel universitar, nu acoperă cererile;
- Număr redus de psihologi, profesori de sprijin, logopezi, psihopedagogi, mediatori, școlari, consilier școlari la nivel județean
- Număr redus de psihologi în mediul rural;
- Lipsa învățământului dual;
- Necorelarea ofertei educaționale cu nevoile de pe piața forței de muncă.

OPORTUNITĂȚI

- "Existența unui cadru legislativ relativ stabil în domeniul învățământului, învățământul fiind prioritate națională;
- Existența programelor Ministerului Educației Naționale de formare a cadrelor didactice;
- Existența la nivelul județului Mureș, a formatorilor naționali și regionali de profesori, directori, inspectori și a metodiștilor pe specialități;
- Posibilitatea de a se realiza schimburi de experiență între școli;
- Posibilitatea accesării de fonduri europene în scopul perfecționării resurselor umane și îmbunătățirii educației elevilor;
- Numărul mare de concursuri școlare al diverse materii",¹⁸²

AMENINȚARE

- "Legislația schimbătoare;
- Implicarea administrației locale/comunității locale în măsură mică în dezvoltarea școlilor;
- Fonduri insuficiente pentru școli;
- Lipsa de atractivitate a sistemului de învățământ pentru tinerii absolvenți;
- Scăderea populației școlare, cu implicații asupra normării personalului didactic și a rețelei școlare;
- Imposibilitatea încadrării cu personal didactic calificat/titular în unitățile școlare izolate, cu efective mici de elevi;
- Imposibilitatea deplasării efectivelor mici de elevi de la unitățile izolate la

¹⁸² ISJ Mureș - raport privind starea învățământului mureșean anul școlar 2018-2019:

https://www.edums.ro/raport_2018-2019.pdf

- Dezvoltarea infrastructurii școlare pentru implementarea de metode și tehnici noi de intervenție, care facilitează integrarea școlară, socială și profesională a copiilor cu nevoi speciale;
 - Creșterea calității programelor de studii și a competitivității universităților.
 - Inițierea unui dialog eficient între Inspectoratul Școlar Județean - ISJ, autorități publice locale, mediul de afaceri, școli profesionale/ tehnice pentru a introduce în programa școlară a specializărilor pentru care există cerință pe piață.
- școlile din comună;
 - Lipsa de interes manifestată de unele cadre didactice pentru propria formare profesională și/sau managerială.”¹⁸³
 - Rata de descreștere a populației școlare;
 - Creșterea fenomenului de abandon școlar și/sau familial, al repetenției și al absenteismului;
 - Nivel scăzut de conștientizare privind importanța și necesitatea continuării pregătirii școlare obligatorii.

5.1.8 INFRASTRUCTURA DE SPORT

5.1.8.1 Context

Migrația forței de muncă, dinamica pieței forței de muncă are un efect de tip recul asupra procesului educațional.

Paralel cu aceasta migrația tinerilor, accesul limitat la activitățile sportive, predispoziția la viața sedentară va favoriza apariția unei generații cu probleme de sănătate și cu impact negativ asupra sistemului de sănătate.

5.1.8.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI

- Specialiști pe câteva sporturi;
- Există sportivi de performanță;
- Participarea sportivilor la campionate și competiții sportive naționale și internaționale;
- Sportivi mureșeni (speranțe, persoane cu dizabilități, juniori, juniori echipe, seniori, echipe) cu

PUNCTE SLABE

- Infrastructură pentru sport deficitară ce nu permite sportivilor mureșeni de înaltă performanță pregătire în condiții optime;
- Lipsa sălilor de sport la școli;
- Lipsă de baze sportive (ex. Sovata), infrastructura începută și nefinalizată de ani de zile, degradată în timp (patinoarul din Târgu Mureș);

¹⁸³ ISJ Mureș - raport privind starea învățământului mureșean anul școlar 2018-2019:

https://www.edums.ro/raport_2018-2019.pdf

rezultate deosebite în competiții oficiale: lupte, karate wukf, wushu, ju jitsu, ciclism, natație, atletism, canotaj, ecvestra, tir cu arcul, popice, automodelism, tenis de masă, culturism, patinaj, șah, hochei, baschet;

- Tradiție pe sport;
- Educație familiară transmisă între generații;
- Tradiție pe medicină (cercetare și recuperare sportivă);
- Există acces la baze sportive (pentru anumite sporturi);
- Sala Sporturilor Tg. Mureș este o bază sportivă de interes național, care îndeplinește condițiile pentru organizarea diferitelor competiții de nivel național și internațional;
- Există cluburi sportive, școli sportive;
- Existența unui număr relativ mare de structuri sportive: 4 cluburi sportive de drept public din mediul urban, 11 cluburi sportive departamentale, 306 asociații sportive (din care 108 cu apartenență publică și 198 cu apartenență privată);
- Facultate de Educație Fizică și Sport pe ramuri sportive;
- Existență sporturi de sezon (vară/iarnă – montan);
- Activități sportive organizate în mediul urban și rural;
- Posibilitate de practicare a unor sporturi extreme: zboruri cu aparate ultra ușoare, parapantă sau raliu off-road.
- Insuficiente cluburi, școli sportive;
- Acces la baze sportive, dar doar pentru anumite sporturi;
- Neexploatarea specialiștilor;
- Lipsa antrenorilor specializați;
- Lipsă specialiști pe activități conexe sportive (management sportiv, contabilitate sportivă, juriști);
- Lipsă marketing și specialiști pe marketing;
- Dificultatea trecerii de la nivelul de juniori la seniori;
- Lipsa posibilității de relocare a sportivilor;
- Lipsa transpunerii ideilor în practică;
- Desființarea școlilor profesionale;
- Multe ramuri sportive nu au competiții anuale.

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Strategie de dezvoltare pe ramuri sportive reprezentative pentru județ; • Elaborarea unei Strategii de Cercetare și Recuperare Sportivă; • Înființare asociații pe cartiere; • Organizare târguri sportive; • Cultivarea conceptului de sport pentru sănătate, educație și recreere ca parte a modului de viață • Reabilitarea spațiilor și asigurarea condițiilor necesare pentru desfășurarea activității de pregătire și competiționale, respectiv identificarea cadrului juridic adecvat, între administrația publică centrală și locală, pentru predarea-primirea amplasamentelor în cazul lucrărilor de edificare a bazelor sportive începute și abandonate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă finanțare sau fonduri financiare insuficiente pentru dezvoltarea/modernizarea infrastructurii sportive. • Finanțare unidirecțională (axată doar pe unele sporturi); • Nepredictibilitatea politicilor naționale; • Nu există o strategie națională; • Legislație deficitară și necorelată (legea sponsorizării, legea sportului); • Programa universitară pe sport (reglementare antrenori pe specialități); • Modul de organizare a rețelei școlare – corelarea nevoii pe piața muncii cu pregătirea profesioniștilor; • Scade natalitatea; • Migrarea elevilor în alte județe (de ex elevii din zona Reghin se duc în direcția Cluj).

5.1.9 Tineret

5.1.9.1 Context

Tinerii joacă un rol important în societate. Mulți se confruntă cu o serie de tranziții, provocări și incertitudini legate de viitorul lor. Rezoluția Consiliului Uniunii Europene și a reprezentanților guvernelor statelor membre subliniază importanța acordării unei atenții deosebite tinerilor care riscă să fie marginalizați pe baza potențialelor surse de discriminare, cum ar fi originea etnică, genul, orientarea sexuală, handicapul, religia, convingerile sau opinia politică ale acestora.

5.1.9.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Proiecte pentru tineri desfășurate de Compartimentul Tineret din cadrul Direcției Județene pentru Sport și Tineret Mureș și ONG-uri; 	<ul style="list-style-type: none"> • Participare socială (activități culturale, participare politica, munca voluntară) a tinerilor redusă; • Lipsa de experiență profesională;

- Educația reprezintă o prioritate pentru tineri;
- Percepție pozitivă a rolului educației și a accesului la educație;
- Tendința de prelungire a duratei studiilor;
- Existența cursurilor de formare profesională;
- Tinerii reprezintă o resursă;
- Forță de muncă tânără relativ bine educată/instruită;
- 4 centre rezidențiale pentru tineri în dificultate;
- Centrul de tranzit Casa ADI și ADA pentru sprijinirea tinerilor beneficiari în vederea integrării lor în societate;
- Sprijin acordat de AJOFM Mureș pentru tineri pentru a obține un loc de muncă.
- Insuficiente locuri de muncă specializate pe diverse domenii pentru tineri;
- Întârzierea intrării tinerilor pe piața muncii;
- Plecarea în străinătate constituie, în continuare, un deziderat pentru mulți tineri;
- Nu există centre de cartier sau pe sate pentru tineri care să le ofere diverse activități, servicii (de informare, consiliere, consultanță, cursuri etc.) și posibilități de petrecere a timpului liber.

OPORTUNITĂȚI

- Programe pentru tineret pentru încurajarea cetățeniei active, educația non-formală și facilitarea tranziției tinerilor către piața muncii;
- Dezvoltarea de mecanisme care să ajute la dezvoltarea tuturor competențelor necesare tranziției către piață;
- Dezvoltarea de servicii de consiliere și orientare în carieră;
- Dezvoltarea unor programe de educație și formare pentru adulți;
- Dezvoltarea cunoștințelor, abilităților și competențelor tinerilor prin învățarea non-formală și informală;
- Sprijinirea antreprenorilor;
- Programe de formare profesională.

AMENINȚARE

- Evoluția descendentă a populației tinere;
- Îmbătrânirea demografică;
- Deficit de forță de muncă tânără;
- Emigrarea tinerilor pentru studii sau pentru muncă.

5.1.10 CAPITAL UMAN

5.1.10.1 Context

Populația județului Mureș, după domiciliu la 1 iulie 2018, a fost de 593.607 persoane, în scădere cu 3,04% față de anul 2004 (607551 persoane). La 1 iulie 2020, populația județului Mureș după domiciliu a fost de 589.072 persoane, în scădere cu 3,04% față de anul 2004 și cu 0,76% față de anul 2018. Pe lângă scăderea populației, un alt motiv de îngrijorare este degradarea continuă a structurii pe vârste, datorată procesului de îmbătrânire a populației, ceea ce semnifică faptul că grupele tinere de vârstă se vor diminua, în schimb cele de vârstă înaintată vor crește. Numărul persoanelor cu vârsta de până la 14 ani va scădea continuu, ajungând conform prognozelor la 10,92% în anul 2050. Numărul vârstnicilor de peste 65 de ani va crește până la 30,60 % în anul 2050.

5.1.10.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • "Diversitate etnică, lingvistică și religioasă a populației";¹⁸⁴ • Structura populației în funcție de sexe relativ echilibrată la nivelul județului Mureș; • Pondere relativ ridicată a populației urbane (51,93%); • Implementarea de către organisme de specialitate a programelor de formare profesională destinate persoanelor neîncadrate în muncă; • Grad de ocupare în sectorul terțiar (servicii) în creștere (40% din totalul populației ocupate), concomitent cu reducerea ponderii populației ocupate în sectorul primar al economiei; • Rata șomajului în scădere față de anul 2019 (rata șomajului în 2020 – 2,46%) • Existența unor servicii de informare și consiliere profesională pentru diferite categorii aflate în căutarea unui loc de muncă (elevi din anii terminali ai învățământului preuniversitar, viitori 	<ul style="list-style-type: none"> • Scăderea continuă a numărului populației în ultimii 20 de ani (populația s-a redus cu 6,6%); • Spor natural negativ; • Date statistice demografice care evidențiază reducerea numărului de locuitori și schimbarea structurii pe grupe de vârste; • Grupele tinere de vârstă (0-14 ani) se diminuează, iar cele de vârstă înaltă cresc (în special în mediul urban); • Creșterea dezechilibrelor între grupele mari de vârstă; • Creșterea raportului de dependență al vârstnicilor; • Creștere a ratei îmbătrânirii demografice de la 470‰ la 1133‰ în 2020; • Accelerarea procesului de îmbătrânire a populației din mediul rural, pericol de depopulare a unor așezări rurale; • Accentuarea fenomenului de migrație,

¹⁸⁴ Potrivit datelor de la Recensământ din 2011: etnie română 52,6%, etnie maghiară 38,1%, etnie romă 8,9%, etnie germană 0,3%, alte etnii 0,1%, etnii nedecarate 4,3% din totalul populației.

<p>absolvenți; persoane cu nevoi speciale);</p> <ul style="list-style-type: none"> Elaborarea și implementarea planurilor anuale de formare profesională a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. 	<p>în special a celei externe, care cuprinde în special populația tânără;</p> <ul style="list-style-type: none"> Existența unor zone cu nivel ridicat de șomaj; Menținerea unor disparități între cele 2 medii rezidențiale în ce privește nivelul de ocupare a populației de 15-64 ani (structura pe grupe de vârste: 48,1 % în mediul rural, 51,9 în mediul urban); Număr ridicat de nașteri în rândul minorelor.
---	--

OPORTUNITĂȚI

AMENINȚĂRI

<ul style="list-style-type: none"> Revenirea în județ a unei părți din populația care a emigrat temporar din motive economice; Identificarea specializărilor căutate pe piața forței de muncă și pregătirea profesională a persoanelor în aceste domenii - corelarea programelor de învățământ preuniversitar și superior cu cererea de pe piața forței de muncă; Fonduri europene disponibile în perioada 2021-2027 pentru măsuri de recalificare și incluziune activă a lucrătorilor și a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă. 	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea dezechilibrelor demografice (între grupele majore de vârstă, între populația activă și populația inactivă) și geodemografice (îmbătrânirea accentuată a unor localități, depopularea unor localități rurale) cu consecințe importante în plan social și economic: restrângerea activităților economice, închiderea unor unități de învățământ, creșterea numărului de persoane asistate, etc); Creșterea șomajului; Creșterea fenomenului de migrație internă și externă a forței de muncă. Orașele monoindustriale, aflate în declin economic și zonele adiacente acestora se confruntă cu un proces accentuat de depopulare.
--	---

5.1.11 INFRASTRUCTURA TEHNICO – EDILITARĂ

5.1.11.1 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> În Master Planul General de Transport al României și în Planul Investițional pentru dezvoltarea 	<ul style="list-style-type: none"> Acces la utilități (alimentare cu apă, canalizare) limitat; Populația deservită de sistemul

infrastructurii de transport pentru perioada 2020-2030 sunt prevăzute investiții ce vizează dezvoltarea infrastructurii mari din județ (autostrăzi, variante ocolitoare, dezvoltarea Aeroportului Transilvania);

- Autostradă (A3) în construcție în direcția Cluj și Autostrada (A8) în faza de proiectare în direcția Iași;
- Rețea de drumuri care permit accesul spre toate zonele din județ și asigură o legătură cu județele limitrofe;
- Rețea bine reprezentată de drumuri publice traversată de șosele europene E578, E60;
- Drumuri de importanță națională și județeană DN13, DN13A, DN14A, DN15E, DN16
- Drumuri județene care asigură legătura cu obiective turistice importante: DJ151, DJ 151A, DJ 152A, DJ 153A, DJ153.
- 98,10% din lungimea totală a drumurilor naționale este modernizată/asfaltată;
- Îmbunătățire semnificativă a stării de viabilitate a drumurilor județene;
- Reformarea transportului în comun în Târgu Mureș urmare a unor proiecte cu finanțare europeană (autobuze electrice, diesel, hibrid, modernizare stații de autobuze, stații de reîncărcare etc.);
- Achiziționarea a 10 autobuze hibrid noi și moderne în Reghin prin Program Operațional Regional 2014-2020;
- Existența Aeroportului Internațional Transilvania Târgu Mureș;

public de alimentare cu apă reprezintă 57,59% din populația județului după domiciliu;

- Număr scăzut al localităților racordate la rețeaua de apă și canalizare;
- Dezvoltare rețea de apă fără rețea de canalizare (în perioada anterioară);
- Număr scăzut al localităților care beneficiază de gestionarea apei uzate;
- Sistemul de canalizare pluvial intră în sistemul de canalizare menajer și suprasolicitează sistemul menajer;
- Lipsă acces la rețeaua de distribuție a gazelor naturale a comunelor din partea nord-est, aria montană și cea subcarpatică, respectiv unele comune din Podișul Târnavelor;
- Valorificare în mică parte a resurselor hidroenergetice ale rețelei de apă curgătoare;
- Lipsă transport public aeroport – zonă metropolitană;
- Lipsă transport cargo aeroport (e cea mai scumpă metodă de transport marfă)
- Lipsă centuri ocolitoare municipii (proiectul Tg. Mureș nu prevede două benzi pe sens);
- Uzura infrastructurii rutiere în județ;
- Degradare DN13 – E60;
- Densitate redusă a drumurilor publice față de media la nivel regional și național (32,4 km/100 km², sub media pe Regiunea Centru (33,6 km/100 km²) și sub media la nivelul României (36,2 km/100 km²));

- Cale ferată națională și secundară;
- Existența pe teritoriul județului Mureș a unor linii ferate cu ecartament îngust, care pot fi valorificate în scop turistic (Târgu-Mureș – Band - Miheșu de Câmpie; Târgu-Mureș – Band- Lechința; Târgu-Mureș - Sovata, Sighișoara – Apold - Agnita);
- Extinderea și modernizarea centralelor telefonice în ultimii ani ;
- Proces alert de modernizare în telecomunicații datorită expansiunii tehnici avansate în telefonia cu fir și a creșterii gradului de acoperire prin telefonia mobilă;
- Deschiderea populației față de utilizarea surselor de energie regenerabilă, ca surse alternative, nepoluante de energie;
- Creșterea numărului panourilor solare în locuințele individuale;
- Populația deservită de sistemul public de alimentare cu apă în creștere;
- Creștere a numărului de localități racordate la rețeaua de apă și canalizare;
- Rețeaua de distribuție a gazului metan are o lungime de 3459,8 km Județul Mureș ocupând locul I în regiunea Centru și fiind cel mai important producător de gaz metan din România;
- Ușoară creștere față de anul 2020 a localităților în care se distribuie gaz metan;
- Prezența drumurilor gazeifere pe teritoriul județului Mureș.
- 27,88% din lungimea totală a drumurilor publice în județul Mureș modernizată;
- Lipsă variantă de descărcare a autostrăzii în Tg. Mureș;
- Transport public rutier deficitar (nu acoperă toate localitățile din județ, iar gradul de confort nu respectă standardele UE);
- Lipsă legătură feroviară directă între municipii;
- Cale ferată națională neelectrificată și nereabilitată;
- Cale ferată secundară degradată
- Lipsă cale ferată Târgu-Mureș – Sighișoara care ar reduce cu peste 200 km accesul pe calea ferată între Târgu-Mureș și București.

OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Fonduri europene și guvernamentale pentru dezvoltarea rețelei de canalizare și apă; • Fonduri europene pentru modernizare drumuri, construire variante ocolitoare, dezvoltarea de parteneriate pentru realizarea de proiecte mari de infrastructură rutieră; • Oportunitățile de dezvoltare oferite de dezvoltarea nodului de transport incluzând aeroportul calea ferată și rutieră; • Oportunități pentru eficientizarea energetică a cladirilor publice și private, utilizarea RES: Programul "Casa Verde clasic" și "Casa Verde Fotovoltaice" 	<ul style="list-style-type: none"> • Accesarea într-un ritm mai lent a accesării fondurilor europene pentru dezvoltarea rețelei de canalizare și apă datorită criteriilor de eligibilitate restrictive; • Desfășurarea unor activități economice care afectează cursurile de apă și lacurile; • Nerespectarea termenelor de dezvoltare a infrastructurii de apă și apă uzată prevăzute în Master Planul Sectorul de apă și canal, jud. Mures; • Fonduri europene insuficiente, alocate prin Programul Operațional Regional Centru pentru modernizarea rețelei de drumuri județene, în raport cu nevoile identificate.

5.1.12 INFRASTRUCTURĂ SOCIALĂ

5.1.12.1 Context

La nivelul instituțiilor din Județul Mureș, DGASPC Mureș în anul 2020 a elaborat "Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale în județul Mureș în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului și a persoanelor adulte cu handicap sau aflate la nevoie, pentru perioada 2021-2030".

Strategia județului Mureș va include informațiile prezentate în acest document strategic sectorial și va pune accent pe asigurarea de suport financiar și instituțional în implementarea listei de proiecte elaborate atât în cadrul focus grup-ului cât și în strategia sectorială.

Punctele tari identificate se referă la existența unei rețele extinse de ONG-uri care oferă servicii sociale diversificate. Dinamica dintre serviciile sociale private și cele de stat este una problematică, serviciile sociale oferite de instituții publice sunt supraîncărcate, iar cele private sunt subfinanțate și sufocate de birocrație. Există la nivelul județului Mureș tipuri de persoane cu nevoi sociale, care nu beneficiază de servicii sociale și nu au acces la informațiile privind aceste servicii.

5.1.12.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • "Existența prestatorilor de servicii sociale licențiate"¹⁸⁵ • Continuitate în servicii sociale; • Prestatorii de servicii acoperă o gamă largă de servicii; • Rețea de servicii sociale dezvoltată, există diversitate (servicii existente pentru copii, tineri, familii, persoane cu dizabilități, persoane vârstnice, alte servicii pentru persoane aflate în situații de vulnerabilitate); • Experiență și cunoștințe acumulate în furnizarea de servicii sociale; • Existența ONG-urilor cu activitate în domeniul asistenței și protecției sociale care furnizează și servicii care nu sunt oferite de autoritățile publice; • Calitate în ceea ce privește servicii oferite de ONG-uri; • Existența parteneriatelor între ONG-uri/autorități locale/primării; • Parteneriatele încheiate între DGASPC, centre și instituții publice și ONG-uri /asociații, s.a; • Consiliul Județean deschis la problematica socială; • Există modele de bună practică; • Reforma sistemului prin închiderea centrelor rezidențiale de mare capacitate și crearea de case de tip familial (pentru copii), de centre de tranzit (pentru tinerii care părăsesc 	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse umane îmbătrânite și în pragul burnout-ului în domeniul public; • Resurse umane cu experiență salarizată sub medie; • Lipsă personal specializat; • Lipsă mecanisme de mentorat și supervizare RU; • Lipsă asistenți sociali angajați în unitățile medicale care au în structură secții de nou-născuți/pediatrii; • Lipsa locurilor de muncă pentru persoane adulte cu handicap; • Programe insuficiente de promovare a drepturilor persoanelor cu handicap; • Insuficiente parteneriate public private, cele existente fiind doar sectoriale; • Colaborare deficitară cu instituții medicale; • Contractare cu dificultăți a serviciilor sociale prestate de sectorul neguvernamental de către autorități publice; • Lipsa contractării din partea CJ Mureș prin DGASPC Mureș a serviciilor sociale nesatisfăcătoare din domeniul public către ONG-uri"¹⁸⁶; • Lipsa delimitării competențelor la nivel județean; • Problematika socială complexă, lipsa de servicii în anumite domenii; • Servicii de îngrijire la domiciliu

¹⁸⁵ <http://www.mmuncii.ro/j33/index.php/ro/2014-domenii/familie/politici-familiale-incluziune-si-asistenta-sociala/4848> (Lista:

http://www.mmuncii.ro/j33/images/Documente/Familie/12072021_Furnizori_acreditati.pdf)

¹⁸⁶ "Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale în județul MUREȘ în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului și a persoanelor adulte cu handicap sau aflate la nevoie 2021 – 2030"

sistemul de protecție), respectiv de noi construcții la standarde europene și crearea de servicii alternative rezidențiale pentru adulții cu dizabilități;

- Existența/ funcționarea la nivelul DGASPC a unor echipe multidisciplinare (Echipa mobilă de recuperare pentru copilul cu dizabilități, Echipa mobilă de lângă telefonul copilului);
- Oportunități de formare profesională;
- Capacitate de absorbție a fondurilor/ experiență în accesarea și derularea de programe cu finanțare externă.

insuficient dezvoltate

- Acces limitat la servicii de îngrijire la domiciliu
- Lipsă cantine sociale în localitățile cu un număr însemnat de persoane vulnerabile din punct de vedere social
- Lipsa acoperirii uniforme cu servicii sociale la nivel județean
- Nevoi sociale inegal acoperite în județ
- Lipsă servicii rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap care nu au aparținători sau a căror aparținători nu au capacitatea să-i îngrijească;
- Lipsa serviciilor rezidențiale pentru situațiile de criză/ violență cu toate că se constată o creștere a numărului de cazuri;
- Sistem de servicii sociale public – supra solicitat, iar cel privat stagnează și este subfinanțat;
- Finanțare oscilantă;
- Lipsă finanțare pentru sustenabilitatea prestatorului – finanțare normativă;
- Dificultăți în accesarea finanțărilor publice;
- Neaplicarea în timp a legislației;
- Lipsă de baze de date la nivel județean pentru servicii și prestații necesare și disponibile, beneficiari și nevoi;
- Lipsă informație privind numărul de persoane care nu au acces la servicii sociale;
- Lipsa prioritizării problemelor sociale;
- Numărul mare de persoane cu nevoi care nu au acces la servicii;
- Tendință de creștere a numărului de copii abandonați în unități medicale;
- Sănătatea precară a vârstnicilor, venituri mici în raport cu necesitățile, izolare,

singurătate, capacitatea redusă de autogospodărire, accesibilitate redusă la centre pentru persoane vârstnice din cauza prețurilor mari pentru serviciile oferite în raport cu venitul persoanei vârstnice sau a aparținătorilor, absența suportului pentru familia care are în îngrijire un vârstnic dependent, număr insuficient de locuri în Centrele de asistență medico-socială;

- Număr redus de locuri vacante în servicii rezidențiale pentru persoane vârstnice fără venituri și aparținători;
- Creșterea fenomenelor de cerșetorie, prostituție infantilă și consum de produse halucinogene în rândul minorilor romi;
- Creșterea violenței domestice și a stării infracționale;
- Delicvență juvenilă;
- Lipsa psihologilor în școli;
- Creșterea alarmantă a numărului de copii neglijați de părinți (neglijare alimentară, haine nepotrivite, neglijarea igienei);
- Numeroși părinți pleacă la muncă în străinătate chiar și două perioade în cursul unui an calendaristic fără a notifica această intenție la biroul de asistență socială din cadrul primăriei și fără a solicita instanței judecătorești hotărâri privind delegarea autorității părintești pe perioada plecării lor în străinătate, lăsând copiii în grija rudelor.

OPORTUNITĂȚI

- Existența documentelor strategice sectoriale;
- Posibilitatea de a accesa fonduri europene externe nerambursabile pentru dezvoltarea serviciilor și/sau

AMENINȚĂRI

- Lipsă personal calificat;
- Restrângere/închidere servicii sociale derulate de ONG-uri;
- Restricții privind licențierea serviciilor sociale;

- restructurarea centrelor;
- Creștere economică, creșterea PIB-ului aduce după sine și creșterea bugetelor publice și creșterea finanțării pentru asistență socială;
- Existența finanțărilor nerambursabile;
- Există deschidere față de prestatorii de servicii sociale;
- Parteneriate pentru asigurarea lanțului de servicii;
- Diversificarea serviciilor sociale;
- Legislația existentă și revizuită;
- ”Posibilitatea schimbului de experiență internațional;
- Posibilitatea subvenționării asociațiilor și fundațiilor române cu personalitate juridică care înființează și administrează unități de asistență socială în baza Legii 34/1998
- Cadrul legal permite acordarea de subvenții de la bugetele locale și de la bugetul central pentru finanțarea serviciilor sociale, dar și pentru acordarea de finanțări nerambursabile de la bugetele locale pe baza de concurs de proiecte (în baza Legii nr. 350/2005)”.¹⁸⁷
- Legislație imprevizibilă;
- Modificări legislative dese/nu suficient fundamentate și pilotate, întâzieri privind aprobarea normelor metodologice de aplicare a legislației;
- Subfinanțare sistem social;
- Părăsirea sistemului de către tot mai mulți angajați din cauza lipsei motivației financiare;
- Număr mare de persoane, care nu au acces la servicii publice/private.

5.1.13 IT – CDI - DIGITALIZARE – SMART CITY

5.1.13.1 Context

Autoritățile județene în noul context al dezvoltării IT, digitalizare, cercetare și dezvoltare pot avea rolul de facilitator al unor inițiative în acest domeniu.

¹⁸⁷ ”Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale în județul MUREȘ în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului și a persoanelor adulte cu handicap sau aflate la nevoie 2021 – 2030”

Pentru perioada 2021-2027 direcțiile relevante în domeniu vizează:

- Susținerea sectorului județean de cercetare-dezvoltare pentru o creștere economică inteligentă prin înființare/dezvoltare de infrastructură pentru facilitarea dezvoltării activităților CDI
- Dezvoltarea infrastructurii TIC, în mod special a infrastructurii de bandă largă și îmbunătățirea conectivității digitale în mediul urban și cel rural
- Extinderea digitalizării serviciilor administrației publice locale și implementarea de soluții SMART City/Village/Comunitate

5.1.13.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Cunoștințe în mediul academic (ex. Inteligență artificială); • Mediu universitar/ cercetare dezvoltat; • Competențe de atragere de fonduri; • Posibilitatea plății online a impozitelor, amenzilor de circulație și a celor acordate de poliția locală, sau plata altor taxe la nivelul unor unități administrativ-teritoriale din județ; • Preocupări din partea Consiliului Județean Mureș de a implementa măsuri de simplificare a serviciilor oferite pentru cetățeni, printr-un proiect finanțat din fonduri europene; • Preocupări din partea Municipiului Târgu Mureș de a implementa proiectul "Digital Mureș". 	<ul style="list-style-type: none"> • Planuri anterior definite neconcretizate; • Ideile de proiecte rămân la stadiul de consultări, nu există progres în domeniu sau proiecte implementate; • Lipsă modele implementate pe un anumit sistem de educație digitală; • Lipsa identificării bunelor practici din alte județe care ar putea fi preluate și adaptate la nivelul județului Mureș; • Există documente legale aplicabile însă neutilizate; • Lipsă de colaborare între entități/instituții; • Lipsa unei platforme de comunicare și al unui coordonator al platformei; • Lipsesc manageri de proiecte care să asigure colaborarea între entități/instituții; • Autoritatea locală nu dispune de resurse umane cu competențe digitale; • Dezinteres major din partea autorităților publice privind

digitalizarea și pentru schimbare;

- Lipsă de încredere în instituții și autorități locale la nivel județean;
- Nu sunt alocate resurse pentru a identifica nevoile existente la nivel județean;
- Lipsă cerințe formulate SMART;
- Lipsa strategiei de digitalizare;
- Lipsă studiu digital maturity pe segmente;
- Lipsa unei analize privind existența unui spațiu pentru server hosting și modul în care fiecare factor interesat se poate implica în funcționarea/utilizarea platformelor;
- Nevoia de a cartografia/identifica nevoile;
- Lipsă evaluare/ studiu privind nivelul de competențe digitale al populației, pentru a stabili direcțiile de intervenție;
- Lipsă concurs de proiecte în domeniu la care să participe membrii comunității;
- Lipsă metode de motivare (premiere) a ideilor venite din rândul populației;
- Lipsă măsuri de dezvoltare a infrastructurii smart city, de digitalizare în domenii precum turismul, transportul public, domeniul educației, gestionarea resurselor și deșeurilor, domeniul medical, administrație, logistică, eficiență energetică, clădiri inteligente, servicii publice și sociale;
- Rezultate modeste privind dezvoltarea serviciilor de sănătate

digitale precum cele de tip eHealth (eSănătate), mHealth (servicii mobile de sănătate), telemedicina, teleîngrijiri, imagistică, inteligență artificială, management digital, etc.

- Lipsa digitalizării patrimoniului material și imaterial, respectiv nivel scăzut de digitalizare a economiei și administrației județene;
- Procentaj scăzut din PIB al cheltuielilor pentru cercetare-dezvoltare și legătura slabă între cercetare și mediul economic.

OPORTUNITĂȚI

AMENINȚĂRI

- UE alocă un procent semnificativ din fondurile 2021-2027 pentru obiectivul de politică 1 – O Europă mai inteligentă (ce vizează CDI, inclusiv digitalizarea) prin alocări atât mediului academic, cât și mediului privat;
- UAT să asigure parte din (co) finanțare.
- Continuarea în ritm susținut a proiectelor de extindere și modernizare a infrastructurii regionale de transport în vederea unei conectări mai bune la rețelele TEN-t (inclusiv digitalizare)
- Creșterea accesului în rândul populației la servicii de sănătate de calitate prin dezvoltarea serviciilor de sănătate digitale
- Menținerea/continuarea programelor de finanțare pentru dezvoltarea antreprenorialului; modernizarea proceselor de

- Legislația achiziții publice (nu se poate asigura că proiectele vor fi implementate de entități locale și nu de entități din alte județe);
- Proiecte de cercetare accelerează în viitorul apropiat – tehnologia necesară de asemenea, iar UAT rămâne în urmă;
- Nu există un angajament ferm din partea UAT privind implicarea activă în lansarea și implementarea proiectelor de cercetare;
- Viziunea UAT în ceea ce privește dezvoltarea acestui sector lipsește;
- "Ritm lent privind dezvoltarea de competențe digitale și alte competențe necesare pentru a crește calitatea serviciilor medicale și socio-medice, precum și a serviciilor sociale integrate (în special în ce privește creșterea capacității administrației și altor

producție, inovare, cercetare, digitalizarea economiei	structuri publice și private);
<ul style="list-style-type: none"> • Digitalizarea serviciilor publice și economiei ca rezultat al adaptării rapide la pandemia Sars-Cov-2 • Finanțarea HUB-urilor digitale, a infrastructurii de sprijin pentru CDI 	<ul style="list-style-type: none"> • Ritm lent privind digitalizarea educației și formării profesionale”.¹⁸⁸

5.1.14 MEDIU - SCHIMBĂRI CLIMATICE - ECONOMIE CIRCULARĂ

5.1.14.1 Context

Schimbările climatice fac parte din experiența cotidiană a secolului XXI. Adaptarea la aceste schimbări, prevenirea apariției altor schimbări majore este în sarcina fiecărui om și a fiecărei instituții. Pactul verde european (Green Deal) reprezintă o inițiativă care are ca scop încurajarea și sprijinirea comunităților să aplice măsuri de combatere a schimbărilor climatice și care va transforma UE într-o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor. În acest context intervențiile la nivelul județului Mureș urmează a fi coroborate cu Pactul verde european și cu inițiativele la nivelul Regiunii Centru.

5.1.14.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existența zonelor împădurite; • Infrastructură verde și posibilitate renaturare: <ul style="list-style-type: none"> ○ Reîmpădurire ○ Sisteme fotovoltaice ○ Zone umede • Sisteme ecologice sănătoase care permit producerea de hrană naturală; • Peisaj variat și bogat în biodiversitate; • Stare bună a ecosistemelor din județ 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa măsurilor orizontale precum conștientizarea privind mediul, eficientizarea gestionării deșeurilor, controlul risipei etc.; • Lipsa educației privind hrana curată; • Defrișări și tăieri excesive; • Pășunat excesiv; • Lipsa sistemelor de regularizare la cerințele UE; • Strategia pentru inundații – codurile nu sunt corelate cu STAS; • Implementară deficitară a politicilor

¹⁸⁸ Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027 (PDR Centru) <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2020/12/3.-Analiza-SWOT.pdf>

- și existența ariilor naturale pentru protejarea acestora;
- Rețea de arii naturale bine dezvoltate;
 - Număr mare de producători locali;
 - Existență varietăți tradiționale de plante;
 - Existența soiuri autohtone;
 - Specialiști buni pe domenii din județ cu recunoaștere la nivel național;
 - Specialiști la nivel național ;
 - Materiale și bune practici documentate;
 - "Existența a 4 stații automate de monitorizare a calității aerului
 - Nu sunt probleme de poluare a aerului care să impună instituirea de măsuri speciale de gestionare a calității aerului
 - Concentrațiile maxime înregistrate în cursul anului 2020 pentru oxizii de azot în aerul înconjurător sunt sub valoarea limită pentru protecția sănătății umane și nu s-au înregistrat depășiri ale valorii limită
 - Starea chimică a lacurilor în județul Mureș bună.¹⁸⁹
- de mediu;
- Caracterul restrictiv al legii privind compostarea și inexistența normelor de aplicare a acesteia;
 - Dezvoltare haotică fără sistematizare în zone urbane și periurbane;
 - Ponderea scăzută a clădirilor eficientizate energetic;
 - Lipsă parcuri în zona urbană;
 - Suprafața redusă a spațiilor verzi în zone urbane;
 - Nivel ridicat de poluare cu gaze cu efect de seră, ce rezultă din activități industriale energointensive și din trafic, în special în zonele urbane aglomerate;
 - "Lipsă de eficiență a măsurilor de penalizare a companiilor care nu respectă normele legale în domeniul protecției mediului (nivel ridicat de poluare a terenurilor pe care au funcționat fostele combinate chimice ex. Târnăveni)¹⁹⁰
 - Sisteme de monitorizare a calității aerului insuficiente;
 - Lipsa implicării active a populației în activitățile de gospodărire a apelor, respectiv a factorilor interesați în procesul de management al apei și resurselor acvatice;
 - Acces la utilități (alimentare cu apă, canalizare) limitat;

¹⁸⁹ Raport preliminar privind calitatea aerului înconjurător pentru anul 2020 – județul Mureș
http://apmms-old.anpm.ro/upload/167709_RAPORT%20preliminar%20calitatea%20aerului%202020.pdf

¹⁹⁰ Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027 (PDR Centru) <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2020/12/3.-Analiza-SWOT.pdf>

- Infrastructura tehnico- edilitară nefuncțională sau inexistentă în zona rurală – poluare sol (fose septice);
- Dezvoltare rețea de apă fără rețea de canalizare (în perioada anterioară);
- Sistemul de canalizare pluvial intră în sistemul de canalizare menajer și suprasolicită sistemul menajer;
- Lipsă stații de epurare ecologice la nivel de sate/comune;
- Gradul scăzut de colectare selectivă a deșeurilor respectiv deficiență privind gestionarea/managementul deșeurilor¹⁹¹;
- Economia circulară slab dezvoltată la nivelul județului Mureș;
- Lipsă facilități pentru transport ecologic (autobuze și mașini electrice, biciclete, trotinete, etc.)
- Capacitatea redusă de gestionare a riscurilor asociate schimbărilor climatice.

OPORTUNITĂȚI

- Biodiversitate bogată;
- Fonduri europene pentru dezvoltarea a rețelei de canalizare și apă;
- Instrumente dezvoltate pentru schimbarea procesului de producție, care adeseori fiind foarte costisitoare determină agenții economici să amâne re tehnologizarea;
- Fonduri europene pentru dezvoltarea economiei verzi și a

AMENINȚARE

- Accesarea fondurilor europene pentru dezvoltarea rețelei de canalizare și apă în ritm lent, datorită criteriilor de eligibilitate restrictive;
- Deficiența legislației de achiziții publice;
- Caracterul restrictiv al legii privind compostarea și inexistența normelor de aplicare a acesteia;
- Influența puternică a industriei agro-alimentare asupra tuturor

¹⁹¹ Problematika deșeurilor este tratat amplu la secțiune 5.1.6

economiei circulare, Fondul pentru o tranziție justă - FTJ, Programul Național de Dezvoltare Rurală - PNDR, Planul Național De Redresare și Reziliență – PNRR;

- Legislație europeană pentru biodiversitate;
- Plan de management risc inundații la nivel național corelat cu cerințe de biodiversitate;
- Posibilități pentru dezvoltare infrastructura verde;
- Posibilitate producție biogaz;
- Identificarea de modalități sustenabile de reducere graduală a dependenței județului de gazele naturale;
- Tendința de creștere a deschiderii populației pentru hrană curată
- "Continuarea programelor guvernamentale de sprijinire a achizițiilor „verzi” pentru locuințe, electrocasnice mari și mijloace de transport(program "Casa verde", "Sisteme fotovoltaice", "Rabla", "Rabla Plus", Rabla pentru electrocasnice" gestionate de AFM."

192

- nivelurilor din lanțul alimentară;
- Presiunea societății de consum;
 - Tehnologii insuficient dezvoltate pentru schimbarea procesului de producție, care de adeseori fiind foarte costisitoare determină agenții economici să amâne re tehnologizarea;
 - Fenomene extreme (ex. secetă);
 - Dependenta ridicată a județului Mureș de gazul natural (combustibil fosil de tranziție) și potențial scăzut al surselor regenerabile de energie, care să compenseze înlocuirea gazului;
 - Județul Mureș este expus unor riscuri energetice pe termen mediu și lung cu potențial de reducere semnificativă a competitivității județului.

5.1.15 DEZVOLTARE ECONOMICĂ

5.1.15.1 Context

La sfârșitul anului 2018, în județul Mureș existau 14.371 unități locale active, dintre acestea 87,69% dintre acestea încadrându-se în clasa microîntreprinderilor, 10,18% în clasa întreprinderilor mici, 1,80 % în cea a întreprinderilor mijlocii și doar 44 firme (0,32% din total), se situau în categoria întreprinderilor mari.

¹⁹² Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027 (PDR Centru) <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2020/12/3.-Analiza-SWOT.pdf>

Predomină firmele având ca activitate principală comerțul (peste 30,4% din total), urmate de cele din industria prelucrătoare (11,94%), activitățile de transport, depozitare, activități de poștă și curierat (9,8%) și construcțiile (8,77%).

23 din cele 47 firme mari, cu peste 250 salariați, activează în industria prelucrătoare, alte 3 firme mari activează în sectorul producerii și distribuției energiei, apei și gazului, 9 în domeniul comerțului și în sectorul transporturilor și depozitării, 6 în domeniul tranzacției imobiliare, câte 2 în distribuția apei, gestionarea deșeurilor, în domeniul informațiilor și comunicării, respectiv în agricultură, silvicultură și pescuit.

”În județul Mureș, datele economice și ocuparea forței de muncă din perioada 2010-2019, indică faptul că sectoarele de servicii IT&C, imobiliare și servicii administrative și de asistență s-au dublat, înregistrând valori mai mari în ocuparea forței de muncă. Există perspective bune de dezvoltare tehnologică în industria prelucrătoare (textile și med-tech). Cea mai mare cifră de afaceri din Mureș provine din industria chimică (21% din cifra de afaceri din producție), urmată de industria alimentară și a băuturilor,

Industria chimică a crescut cu 50% în privința cifrei de afaceri, dar a pierdut din angajații săi în ultimul deceniu (1.828 de persoane în 2019). Compania dominată în sector este Azomureș (generează 79% din cifra de afaceri și angajează 61% din angajații acestui sector), însă există și alți întreprinzători mari care produc alte game de produse chimice, precum vopsele și uleiuri, spumă poliuretanică, produse de curățare și produse cosmetice.

Textilele și confecțiile rămân cel mai semnificativ domeniu de ocupare a forței de muncă. Cifra de afaceri a acestui sector s-a dublat (+138%), ceea ce indică o îmbunătățire a modelelor de afaceri și a valorii adăugate.

Industria lemnului și a produselor din lemn a crescut cu 176%, un ritm semnificativ mai rapid decât industria mobilei (77%). Industria mobilei a pierdut 14% din angajații săi, în timp ce în industria lemnului a crescut ocuparea cu 7%. Acest lucru ilustrează o oportunitate eșuată a județului de a exploata rezervele sale forestiere bogate într-un mod care maximizează valoarea adăugată a forței de muncă.

Județul a înregistrat o creștere a cifrei de afaceri în servicii intensive în cunoaștere de înaltă tehnologie de 275%. Cea mai mare parte a creșterii este atribuită sectorului IT&C, unde cifra de afaceri s-a triplat (291%). Numărul angajaților companiilor IT&C cu sediul central în județul Mureș s-a dublat în ultimul deceniu (116%). Acest sector este dominat de IMM-uri, doar o singură companie depășește 250 de angajați.

Sectorul producție prezintă tendințe pozitive în ceea ce privește intensitatea tehnologiei. Județul are un volum de cifră de afaceri în industria de înaltă tehnologie de 639 milioane RON în 2019. Aproape jumătate din cifra de afaceri din producție provine din tehnologie înaltă și medie spre înaltă (45,7%). Cele mai multe activități de producție care presupun înaltă tehnologie provin din *industria farmaceutică* (97% din cifra de afaceri), urmat de computere, electronice, optică etc. sectorul este reprezentat de șapte companii în 2019, cu două companii mari dominante.

Ponderea întreprinderilor din sectorul economiei circulare este redusă (1,05% din cifra de afaceri și 1,63% din salariați), însă este un domeniu cu potențial de creștere rapidă. Cea mai de dorită abordare a sprijinului economiei circulare este zona de reutilizare – reparații.”¹⁹³

5.1.15.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • ”Potențial economic favorizat de așezarea geografică centrală • Existența resurselor naturale de importanță națională (gaz metan – peste 60% din totalul producției naționale extrasă pe teritoriul județului Mureș; păduri întinse de foioase și conifere – aprox. 30% din suprafața județului; zăcăminte de sare, roci pentru construcții, izvoare de ape minerale și clorosodice; rețeaua hidrografică bine proporționată) • Conexiunea la coridoarele europene de transport prin drumul european E60 (București – Ploiești – Brașov-Sighișoara – Târgu Mureș – Cluj Napoca – Oradea – Budapesta – Viena)”¹⁹⁴ • Zonă metropolitană constituită; • Diversitate economică la nivelul județului Mureș; • Centru universitar și medical; • Spital Județean bine dotat; • Servicii medicale publice și private bine dezvoltate; • Renumele orașului Târgu Mureș; • Existența Aeroportului Internațional Transilvania; • Existența Motor Ring-ului; • Existența de asociații profesionale și 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă de viziune, misiune, obiective pe termen lung privind dezvoltarea județului; • Lipsa valorificării potențialului medical, universitar și turistic la nivelul județului; • Managementul neadecvat al infrastructurii existente: de ex. aeroport și parc industrial; • Lipsă comunicării reale între medii de afaceri și factori decidenți și lipsă consultare pe anumite teme specifice; • Lipsă grupuri de lucru care să-i sprijine pe cei care iau decizii; • Lipsa organizării civice pe domenii de specialitate; • Lipsă competențe de management la nivelul instituțiilor publice; • Lipsa de cooperare cu județele limitrofe; • Asociația Zona Metropolitană Târgu Mureș nu este funcțională; • Capacitate redusă de identificare și atragere de surse de finanțare; • Lipsa ofertei investiționale, respectiv a oportunităților și facilităților pentru investitori; • Lipsa promovării județului la nivel internațional pentru a atrage investitori/investiții;

¹⁹³ Planul Teritorial pentru Tranzitie Justă Județul Mureș, 2021 – pg. 8-9

¹⁹⁴ Camera de Comerț și Industrie Mureș (www.cciams.ro)

a mediului de afaceri la nivelul județului Mureș;

- Asociații ai oamenilor de afaceri activă (CAM) care au dorința de a contribui la schimbare la nivelul județului Mureș, utilizând experiența acumulată în project management, derulare investiții etc.;
- Existența unui potențial cultural real bazat pe instituțiile de cultură, diversitatea etnică și culturală;
- Turismul contribuie la creșterea economică a județului, datorită ofertei turistice relevante existente și a potențialului de dezvoltare a sectorului.

- Lipsă oportunități și diversitate privind locurile de muncă;
- Lipsă "ofertă" pentru tineri – lipsa unei strategii de atragerea și menținerea tinerilor la nivel de județ;
- Ponderea populației inactive este în creștere și se dezvoltă fenomenul de migrațiune internă al forței de muncă;
- Exodul forței de muncă și lipsa unor programe de pregătire a studenților/elevilor în cadrul unor firme;
- Lipsa școlilor profesionale și a învățământului dual;
- Nivelul de calificare al forței de muncă precară;
- Blocaj la nivelul dezvoltării infrastructurii;
- Infrastructură feroviară și rutieră deficitară;
- Lipsa traseu feroviar între Sighișoara și Târgu Mureș;
- Mobilitate slabă raportat la calea ferată;
- Lipsa mobilității verzi la nivelul Județului Mureș;
- Lipsă infrastructură de agrement adaptat nevoilor comunităților locale;
- Lipsa parcurilor industriale;
- Lipsa incubatoarelor de afaceri/hub-uri de digitalizare;
- Grad de digitalizare scăzut la nivel județean;
- Lipsă firme de consultanță;
- Lipsă logistică în agricultură pentru susținerea producătorilor locali;

- Economia circulară slab dezvoltată la nivelul județului Mureș;
- Slaba dezvoltare economică a Regiunii Centru în comparație cu Regiunea Nord-Vest;
- Situația economică precară în care se află localitățile urbane mai mici și numeroase localități rurale;
- Valorificarea insuficientă a resurselor turistice din zona județului Mureș;
- Lipsa competitivității întreprinderilor mici și mijlocii (IMM);
- Lipsă potențial de dezvoltare a IMM-urilor;
- Piața de desfacere insuficient dezvoltată.

OPORTUNITĂȚI

- Poziționarea/locația județului Mureș – Hub infrastructural;
- Dezvoltarea mobilității verzi la nivelul județului Mureș;
- Compoziția etnică/diversitate etnică la nivelul județului Mureș;
- Hub medical-universitar;
- Județul are potențial de dezvoltare în domeniul imobiliar;
- Construcția și finalizarea autostrăzilor A3 București – Târgu Mureș – Borș și A8 Târgu Mureș – Iași;
- Digitalizarea;
- Oportunități de dezvoltare în domeniul industriilor sportive;
- Fonduri europene pentru dezvoltarea economiei verzi și a economiei circulare;

AMENINȚARE

- Dinamica de dezvoltare a județelor Cluj, Sibiu, Brașov, Alba;
- Județele limitrofe atrag investițiile și forța de muncă calificată;
- Tendința ca județul să se transforme în județ ”dormitor”;
- Lipsă de management competitiv la nivelul autorităților publice;
- Lipsa de viziune la nivel local/județean privind dezvoltarea județului;
- Migrația forței de muncă și îmbătrânirea populației;
- Accesibilitatea fondurilor de investiții;
- ”Dezvoltarea județului Mureș doar pe axa autostrăzii Transilvania (Târgu Mureș – Ungheni – Iernut – Luduș)
- Orașele mai mici, aflate în declin

- Green investments;
 - Crearea unei alianțe între județele Mureș, Harghita, Covasna pentru a întări poziția județului Mureș ca și "poartă a Secuimii";
 - Dezvoltarea turismului în județul Mureș.
- economic și zonele rurale adiacente acestora care se confruntă cu un proces accentuat de depopulare
- Scăderea nivelului de atractivitate a județului Mureș, pentru investitori și turiști, din cauza infrastructurii feroviare slab dezvoltate".¹⁹⁵

5.1.16 DEZVOLTARE RURALĂ DURABILĂ ȘI AGRICULTURĂ

5.1.16.1 Context

Județul Mureș dispune de cel mai mare potențial agricol din Regiunea Centru. Suprafața agricolă a județului Mureș este de 411.131 ha, din care teren arabil este de 220.797 hectare, pășuni 109.257 hectare, fânețele 74.262 hectare, livezile + arbuști fructiferi 5.151 hectare, vii și pepiniere 1661 hectare. Terenurile arabile sunt localizate cu precădere în Câmpia Transilvaniei, luncile Mureșului și Târnavelor. Solurile se încadrează în clasa de fertilitate medie și în mai mică măsură în clasa de fertilitate ridicată, iar condițiile de climă permit cultivarea majorității cerealelor, furajelor, legumelor și plantelor tehnice.

Aproape 48% din populația județului Mureș locuiește în mediul rural, unde dependența masivă de o singură ramură economică – agricultura – este preponderentă. Agricultura de semi-subsistență se caracterizează prin numărul mare al exploatațiilor agricole de dimensiuni mici, forța de muncă îmbătrânită, ponderea scăzută a muncii mecanizate în procesul de producție și, bineînțeles, o valoare scăzută a veniturilor obținute. Fermele mici/fermele de familie reprezintă o componentă semnificativă a specificului agriculturii și al spațiului rural din România și de aceea este nevoie de sprijinirea mai fermă a acestor exploatații agricole de mici dimensiuni, în concordanță cu principiile stabilite prin noua Politică Agricolă Comună.

O situație atipică putem observa în comunele din preajma marilor orașe – în special în jurul Municipiului Târgu Mureș, care beneficiază de o infrastructură edilitară relativ dezvoltată, o economie puternică și diversificată (întreprinderi industriale moderne, servicii, depozite, zone comerciale moderne), aceste localități funcționând ca o extindere de facto a orașelor propriu-zise. În multe situații aceste comune sunt comune "dormitor", unde populația activă revine pentru a dormi în locuințele deținute în aceste comunități.

¹⁹⁵ Fișe de proiecte CAM 2021

5.1.16.2 Analiza SWOT

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Diversificare agricolă la nivelul județului Mureș, datorită peisajului a biodiversității variate; • Starea ecosistemelor destul de bună, fără probleme mari cu seceta; • Sectorul zootehnic bine reprezentat la nivel național raportat la nr. animale; • Nivelul de dotare/mecanizare a sectorului vegetal; • Existența facultății de horticultură ; • ”Potențial agricol și silvic semnificativ • Investiții importante în agricultură și în sectorul agroalimentar realizate în special de către firmele mari și mijlocii • Implementarea, prin PNDR, a unui nr. semnificativ de proiecte de modernizare a exploatațiilor agricole de dimensiuni mici și mijlocii • Dezvoltarea unor lanțuri valorice locale în domeniul agro-food • Grad semnificativ de acoperire de către producătorii locali a nevoilor pieței regionale și ale pieței naționale”;¹⁹⁶ • În partea de vest a județului, datorită condițiilor naturale bune, sectorul economic dominat este 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa convergenței plăților directe; • Lipsa instituțiilor de microcreditare/ servicii de microcreditare pentru fermieri; • Lipsa instituțiilor de consultanță - de exemplu Camere Agricole; • Lipsa vectorului de comunicare dintre specialiști și fermieri; • Forme asociative slab reprezentate și nefuncționale la nivelul județului Mureș; • Lipsa cooperativelor de valorificare a produselor agricole/primare și cele procesate; • Dezvoltarea insuficientă a industriilor de procesare la nivelul județului Mureș; • Tehnologie de exploatare depășită la fermele de bovine; • Lipsă infrastructură agricolă și forestieră; • Lipsă investiții pentru dezvoltarea, modernizarea și adaptarea infrastructurii agricole; • Lipsa depozite și depozite frigorifice pentru susținerea producătorilor locali; • Lipsă logistică în agricultură pentru susținerea producătorilor locali; • Performanța economică a fermelor; • Lipsă oportunități de promovare și

¹⁹⁶ Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027 (PDR Centru) <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2020/12/3.-Analiza-SWOT.pdf>

agricultura;

- Având o tradiție îndelungată, "agricultura este a doua ramură în economia județului Mureș".¹⁹⁷

valorificare produse locale;

- Lipsa lanțurilor scurte de distribuție;
- Lipsa accesului la piețe de desfacere pentru producători;
- Lipsește lanțul denumit Farm to Fork (De la Fermă la Furculiță);
- Lipsa specialiștilor/cunoștințelor pentru actualizare/modernizare în agricultură;
- Lipsa instrumentelor digitale în planificarea activităților agricole, în cadastru, respectiv la nivel de tratamente preventive;
- Lipsa cartografierii pedologice;
- Protejarea mediului precară;
- Lipsa practicării agriculturii intensive;
- Lipsa practicării agriculturii durabile;
- Biodiversitatea - stare de conservare precară;
- Insuficiente terenuri cu destinație de fânețe pentru apicultori;
- Calitatea genetică a animalelor rămâne în urmă;
- Număr redus de activități agroturistice (turism ecvestru);
- Lipsă dezvoltare nivel de calificare a fermierilor;
- Lipsă locuri de muncă în domeniu;
- Lipsa forței de muncă;
- Calitatea apei precară;
- Poluarea solului apei subterane datorită utilizării îngrășămintelor și pesticidelor în agricultură.

OPORTUNITĂȚI

- Starea ecosistemelor destul de bună, fără probleme mari cu seceta;

AMENINȚARE

- Pesta porcină și gripa aviară;
- Apariția schimbărilor climatice,

¹⁹⁷ Suprafața agricolă a județului Mureș este de 411.131 ha și reprezintă 61% din suprafața totală a județului.

- Diversitatea peisajului a biodiversității;
 - Acces la mâncare mai sănătoasă;
 - Creșterea cererii în piață pentru mâncare sănătoasă;
 - Existența dreptului de preemțiune în contextul vânzării terenurilor agricole;
 - Fondurile europene Programul Național pentru Dezvoltare Rurală - PNDR și Planul Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală - PNS pentru dezvoltarea activităților agricole;
 - Fonduri europene pentru achiziția de echipamente performante;
 - "Utilizarea eficientă a sumelor alocate prin PNDR 2014-2020 și prin viitorul PNDR și a sumelor disponibile prin alte programe de dezvoltare pentru mediul rural
 - Creșterea interesului pentru agricultura ecologică"¹⁹⁸
- secetă;
 - "Întârzieri în adoptarea unor măsuri de diminuare a efectelor schimbărilor climatice (irigații, consolidări, îndiguiri etc)".¹⁹⁹
 - Îmbătrânirea populației din mediul rural;
 - Lipsa documentelor cadastrale cu impact negativ raportat la subvențiile APIA
 - Vânzarea terenurilor agricole către străini;
 - Apariția de investiții mari pe terenuri comasate, care au un impact negativ asupra micilor ferme și fermierii tradiționali;
 - Reticența fermierilor de a introduce tehnologii moderne în agricultură;
 - Lipsa managementului carnivorelor mari/animalelor sălbatice.

¹⁹⁸ Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027 (PDR Centru) <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2020/12/3.-Analiza-SWOT.pdf>

¹⁹⁹ Planul de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027 (PDR Centru) <http://www.adrcentru.ro/wp-content/uploads/2020/12/3.-Analiza-SWOT.pdf>

5.2 Prezentare generală în contextul socio-economic al județului Mureș

Analiza socio-economică a județului Mureș, constituie suportul elaborării planului strategic de dezvoltare, astfel situația existentă reflectă problemele întâmpinate la nivelul județului, care constituie baza direcțiilor de acțiune, priorităților și obiectivelor strategice stabilite în scopul soluționării acestora.

Domeniile principale identificate și analizate în cadrul Strategiei de Dezvoltare a Județului Mureș 2021 – 2027 vizează mediul, infrastructura și serviciile publice, economia, respectiv digitalizarea și cercetarea-dezvoltarea-inovarea.

Politica de protecție a mediului reprezintă o componentă esențială în contextul dezvoltării durabile, bazată pe principiile precauției, prevenirii, corectării poluării la sursă și „poluatorul plătește”.

La nivelul județului Mureș, poluarea mediului reprezintă un fenomen predominant, concretizat în: poluarea aerului prin emisiile gazelor cu efect de seră (principalii poluatori Combinatul AzoMureș din Târgu Mureș și Centrala Termoelectrică Iernut); poluarea apei prin evacuarea apelor uzate, neepurate sau insuficient epurate; poluarea solului datorită exploatarea necontrolate a resurselor, utilizării excesive a substanțelor chimice (azot, fosfor, potasiu) și depozitării necontrolate a deșeurilor periculoase (bataluri industriale: fostul Combinat Chimic Târnăveni și Combinatul AzoMureș) și nepericuloase (deșeuri menajere). În contextul combaterii efectelor poluării mediului și schimbărilor climatice, la nivelul județului Mureș, principala prioritate constă în transformarea acestuia într-un „județ verde” prin punerea în aplicare a politicilor de mediu și îmbunătățirea sistemului de management al deșeurilor.

În contextul provocărilor legate de tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic, județul Mureș este pus în fața unor provocări datorită dependenței ridicate a județului Mureș de gazul natural, care este un combustibil fosil de tranziție și de existența unui potențial scăzut al surselor regenerabile de energie, care să compenseze înlocuirea gazului. În județ tehnologia solară fotovoltaică se remarcă drept cea mai fezabilă soluție pentru energie regenerabilă. Totodată, județul este extrem de vulnerabil la variațiile de preț al gazului natural și este extrem de expus unor riscuri energetice pe termen mediu și lung cu potențial de reducere semnificativă a competitivității județului. Sectoarele economice energointensive și poluatoare trebuie să fie supuse unei transformări a activităților, a proceselor și a producției pentru a contribui în mod substanțial la atenuarea schimbărilor climatice.

Sectorul cercetare-dezvoltare-inovare-digitalizare constituie unul dintre factorii ai căror dezvoltare potențează competitivitatea la nivelul județului Mureș. Deși au fost inițiate demersuri în acest context prin derularea unor proiecte (proiectul „Implementarea unor măsuri de simplificare a serviciilor pentru cetățeni la nivelul Consiliului Județean Mureș”, proiectul „Digital Mureș” implementat de către Municipiul Târgu Mureș) și elaborarea

strategiilor/auditorilor de smart-city/comunitate (Audit Smart City – Municipiul Târnăveni, Strategia Smart City Reghin – Municipiul Reghin și Audit Smart City – Consiliul Județean Mureș), județul Mureș se confruntă cu un nivel scăzut de digitalizare.

Activitatea de cercetare-dezvoltare și inovare a județului Mureș este susținută de mediul academic de stat și privat: universități (Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș, Universitatea de Arte din Târgu Mureș, Universitatea „Dimitrie Cantemir” și extensii ale universităților „Babeș-Bolyai” și „Sapientia” din Cluj-Napoca), companii și organizații care derulează proiecte de cercetare-dezvoltare, respectiv prin cei 415 salariați din activitatea de cercetare-dezvoltare de la nivelul județului Mureș și cei 189 cercetători din județ. În pofida capacității de cercetare-dezvoltare și inovare existentă, la nivelul județului Mureș acest sector este insuficient dezvoltat.

Fructificarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare și digitalizare județului Mureș, prin adaptarea acestuia la standardele unui „*județ digitalizat și inovativ*” se poate realiza prin creșterea nivelului de digitalizare și dezvoltarea sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare. În acest context, un rol important îl va juca Parcul universitar Științific și Tehnologic „Novum Forum” care va fi înființat de către Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș), respectiv Centrul de Inovare Transilvania care va fi înființat de Consiliul Județean Mureș în parteneriat cu mediul academic.

Infrastructura de transport la nivelul județului Mureș este alcătuită din: infrastructură rutieră (șosele), infrastructură feroviară (căi ferate) și terminale pentru transportul rutier (autogări), transportul feroviar (gări) și pentru transportul aerian de pasageri (aeroport). Rețeaua de mobilitate de la nivelul județului Mureș este alcătuită din: 2.184 km infrastructură rutieră, 278 km infrastructură feroviară și 1 aeroport internațional. Dintre cei 2184 km ai infrastructurii rutiere sunt modernizați doar 1.218 km dintre care: 609 km drumuri publice, 415 km drumuri naționale, 194 drumuri județene și comunale. Din lungimea de 278 km a căilor ferate, electrificarea s-a realizat doar pentru 85 km. Conform Master Planului General de Transport al României sunt prevăzute activități de modernizare la nivelul Aeroportului Internațional „Transilvania” Târgu Mureș. Din analiza socio-economică a județului Mureș cu privire la infrastructura de transport și mobilitate, rezultă faptul că aceasta este insuficient dezvoltată, în special în ceea ce privește lipsa unor conexiuni rapide la rețele majore de transport rutier (variante ocolitoare pentru municipii și drumuri expres). Dezvoltarea infrastructurii de transport și mobilitate reprezintă principala măsură care trebuie întreprinsă în contextul adaptării județului Mureș la standardele unui „*județ cu infrastructură dezvoltată*”.

La nivelul județului Mureș, 69,72% din locuințele convenționale beneficiază de alimentare cu apă. Lungimea rețelei de alimentare cu apă potabilă este de 2.400,2 km și deservește 341.901 persoane, din 70 comune și 11 orașe și municipii. Rețeaua de canalizare a județului Mureș, cu o lungime de 1.341,5 km, deservește 41 de comune și 11 orașe și municipii din județul Mureș, 69,2% dintre locuințele convenționale de pe teritoriul județului beneficiind de acest serviciu edilitar. Deși se înregistrează o creștere a numărului de localități racordate

la rețeaua de apă și canalizare, ponderea localităților care beneficiază de aceste servicii este în continuare scăzută, mai ales în ceea ce privește gestionarea apelor uzate. Distribuția gazului metan în județul Mureș se realizează prin intermediul unei rețele cu lungimea de 3.459,8 km, care deservește 71 de comune și 11 municipii și orașe de pe teritoriul județului. Deși județul Mureș este cel mai important producător de gaz metan din România, datorită rețelei de distribuție insuficient dezvoltate, nu beneficiază de această resursă energetică toate localitățile din județ. Producția energiei termice se realizează la nivel individual în centrale termice și alte echipamente de încălzire utilizând combustibil gazos și solid (lemn, peleți, brichete) sau energie electrică. Rețeaua de distribuție a energiei electrice, la nivelul județului Mureș, deservește 99,15% dintre locuințele convenționale din mediul urban și 96,6% dintre locuințele din mediul rural. Conform analizei realizate de Frankfurt School of Finance and Management în contextul eligibilității județului Mureș în cadrul Fondului pentru Tranziție Justă, în județul nostru tehnologia solară fotovoltaică se remarcă drept cea mai fezabilă soluție pentru energie regenerabilă, însă care actualmente este foarte puțin exploatată.

Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare la nivelul județului Mureș reprezintă o măsură prioritară pentru asigurarea accesului populației respectiv pentru îmbunătățirea calității acestor servicii edilitare. Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare (rețelelor de apă potabilă, canalizare, gaz metan, energie electrică și valorificarea surselor alternative de energie), conduce la alinierea județului Mureș la exigențele unui „județ cu infrastructură dezvoltată.”

Infrastructura sanitară a județului Mureș este alcătuită din 1869 unități sanitare, dintre care 89,45% (1672 unități) aparțin sectorului privat. Majoritatea unităților medicale sunt situate în mediul urban. Principalele componente ale infrastructurii sanitare a județului Mureș sunt cele 9 spitale publice din mediul urban. Prestarea serviciilor medicale în regim rezidențial este asigurată de cele 4.035 paturi existente în cadrul unităților medicale, care situează județul Mureș pe locul 9 la nivel național. În mediul rural, numărul unităților medicale este redus. Procesul de modernizare trebuie continuat pentru toate unitățile sanitare, fiind necesare lucrări de reabilitare a clădirilor precum și modernizare a dotărilor medicale. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de sănătate reprezintă o măsură prioritară pentru încadrarea județului Mureș în standardele unui „județ cu infrastructură și servicii dezvoltate”.

Infrastructura socială a județului Mureș este compusă din 109 furnizori de servicii sociale dintre care 23 publice și 86 aparținând sectorului privat. Sectoarele deservite de către furnizorii serviciilor sociale din județul Mureș sunt: protecția copilului/tânărului și protecția persoanelor adulte (persoane vârstnice, persoane cu dizabilități și persoane defavorizate).

Infrastructura culturală a județului Mureș este alcătuită din: 256 biblioteci (din care 206 biblioteci școlare), 9 teatre (din care 4 teatre dramatice, 2 teatre de păpuși și marionete și 2 ansambluri artistice), 1 filarmonică de stat, 14 muzee și 271 ONG-uri cu profil cultural. De asemenea, activitatea culturală în județul Mureș este desfășurată în cadrul caselor memoriale, cinematografele, caselor de cultură și căminelor culturale. Cu toate că județul

Mureș dispune de un climat cultural specific, determinat pe de-o parte de valorile culturale acumulate de-a lungul istoriei, iar pe de altă parte de caracterul compozit al populației, fiind generator de diversitate culturală, infrastructura și serviciile culturale ale județului sunt insuficient dezvoltate, constatându-se și gradul scăzut de promovare în domeniul cultural. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor culturale constituie un obiectiv prioritar în contextul încadrării județului Mureș în standardele unui „*județ cu infrastructură și servicii dezvoltate*.”

Infrastructura educațională a județului Mureș este alcătuită din 186 de unități de învățământ dintre care: 17 unități de învățământ preșcolar, 126 școli pentru învățământul primar și gimnaziale, 34 licee, 6 școli postliceale/de maiștri și 3 institute de învățământ superior (cu 16 facultăți).

Populația școlară (inclusiv învățământul superior) a județului Mureș însumează 97.769 persoane.

Rata netă de cuprindere în învățământul obligatoriu înregistrată la nivelul județului Mureș este de 77,6%. Rata abandonului școlar la nivelul județului Mureș manifestă o tendință îngrijorătoare de creștere, aceasta situându-se peste media națională. Fenomenul abandonului școlar este întâlnit cel mai frecvent în mediul rural. În contextul dezvoltării durabile, îmbunătățirea sistemului educațional și de formare profesională reprezintă un obiectiv esențial pentru dobândirea de către județul Mureș al caracterului de „*județ cu infrastructură și servicii dezvoltate*”.

Infrastructura sportivă a județului Mureș este compusă din 232 secții sportive, în cadrul cărora, dintre activitățile sportive practicate sunt reprezentative următoarele: atletism, dans sportiv, fotbal, handbal, tenis, volei, polo, natație, pentatlon modern, arte marțiale și lupte libere. Personalul sportiv al județului este alcătuit din 476 antrenori și instructori și 219 arbitri, care coordonează activitatea celor 10.477 sportivi din județul Mureș. În vederea dezvoltării unor ramuri sportive și asigurării sportivilor amatori și de performanță a unui cadru optim pentru antrenare, este necesară modernizarea și extinderea continuă a infrastructurii sportive. Dezvoltarea infrastructurii sportive la nivelul județului Mureș va reprezenta o treaptă importantă în contextul devenirii unui „*județ cu infrastructură și servicii dezvoltate*”.

Datorită unui bogat potențial turistic, definit de marea varietate a elementelor cadrului natural, județul Mureș se înscrie în zonele de atractivitate pe plan intern și internațional. Potențialul turistic natural al județului Mureș este alcătuit din: potențial morfoturistic (lanțurile montane Călimani și Gurghiu); potențial climato-turistic (bioclimatul munților mijlocii 1.200 – 1.800 m); potențial hidromineral, lacustru și al rețelei hidrografice (Călimani-Gurghiu, Ideciu de Jos, Jabenița, Brâncovenеști, Uila, Gurghiu și Sovata); potențial turistic biogeografic (păduri și fondul zoogeografic, 26 arii naturale protejate). Potențialul turistic antropoc al județului Mureș include 1.018 obiective turistice dintre care: 242 monumente arheologice, 737 monumente de arhitectură, 12 monumente de for public și 27 monumente memoriale și funerare. Cele mai importante centre turistice din județul Mureș sunt Sovata, Sighișoara și Târgu Mureș. În pofida bogatului potențial turistic de care

dispune, infrastructura și serviciile turistice ale județului Mureș sunt insuficient dezvoltate. Aplicarea măsurilor în direcția dezvoltării turismului va contribui la încadrarea județului Mureș în standardele unui „județ dezvoltat economic”.

Sectoarele de focalizare identificate la nivelul județului Mureș în vederea sistemului economiei circulare sunt: agricultură și alimentație, construcții și regenerare urbană, consumul de bunuri, sănătate și viața sustenabilă, instituții publice, infrastructură și mobilitate și socio-cultură și turism. Deși în prezent ponderea întreprinderilor din sectorul economiei circulare este redusă, acesta reprezintă un domeniu cu potențial de creștere rapidă. Dezvoltarea economiei circulare, la nivelul județului Mureș reprezintă un obiectiv major în ceea ce privește dobândirea caracterului de „județ dezvoltat economic”.

Mediul economic al județului Mureș este definit de cele 14.371 unități economice active la nivel județean, în structura cărora predomină microîntreprinderile (87,69%), urmate fiind de întreprinderile mici (10,18%), întreprinderile mijlocii (1,80%) și întreprinderile mari (0,32%). Sectoarele economice care predomină în județul Mureș sunt: comerțul, industria prelucrătoare, transporturile și construcțiile. La nivel macroeconomic, județul Mureș se situează pe locul al 14 lea, Produsul Intern Brut înregistrat la nivel județean reprezintă 2,1% totalul național. Pe lângă unitățile economice care activează pe teritoriul județului Mureș, există și structuri de sprijin pentru afaceri și anume Parcul Industrial Mureș – Ungheni. Dezvoltarea sectorului cercetare-dezvoltare-inovare-digitalizare prezintă proporționalitate cu creșterea economică a județului Mureș. Necesitatea întăririi legăturii dintre mediul economic și cel de cercetare, atrage dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, a clusterelor industriale și a celor bazate pe cercetare, accelerând procesul de transfer tehnologic. De asemenea, în cadrul creșterii economice, un rol important revine economiei circulare. Dezvoltarea economică reprezintă un important pilon care asigură județului Mureș caracterul unui „județ dezvoltat economic”.

Județul Mureș dispune de cel mai mare potențial agricol din Regiunea Centru, asigurat de cele 411.131 ha ale suprafeței agricole dintre care 53,7% reprezintă terenuri arabile. Aceste terenuri sunt localizate cu precădere în câmpia Transilvaniei, luncile Mureșului și Târnavelor. Culturile de cereale, floarea soarelui și sfeclă de zahăr, constituie principalele ramuri agricole existente la nivelul județului Mureș. Numărul utilajelor agricole înregistrate la nivelul județului este într-o continuă creștere. Zootehnica ca ramură a agriculturii practicate la nivelul județului Mureș se identifică prin creșterea ovinelor. Populația ocupată în domeniul agriculturii, înregistrată în județul Mureș însumează 228,2 mii persoane. Practicarea agriculturii ecologice constituie una dintre principalele măsuri privind dezvoltarea sectorului agricol, cu efecte atât asupra protecției mediului cât și asupra sănătății umane și animale. Dezvoltarea sectorului agricol la nivelul județului Mureș, asigură acestuia caracterul de „județ dezvoltat economic”, propus a fi dobândit până în anul 2027.

5.3 Identificarea problemelor locale și analiza relațiilor dintre cauze și probleme

Problemele identificate atât în cadrul colectării informațiilor, prin intermediul chestionarelor respectiv în cadrul organizării focus-grupurilor, alături de problemele rezultate în urma analizării punctelor slabe și amenințărilor asupra județului, identificate în cadrul analizei SWOT, sunt dezvoltate în arborele problemelor județului Mureș. Problemele identificate au fost organizate și relaționate conform metodei cauză-efect.

În cadrul arborelui problemelor, fiecărei probleme identificate îi sunt atribuite elemente derivate din analiza SWOT care susțin respectiva problemă.

Principalele efecte negative identificate la nivelul județului Mureș sub influența problemelor existente sunt:

- Economie necompetitivă
- Migrarea populației
- Nivel de trai nesatisfăcător

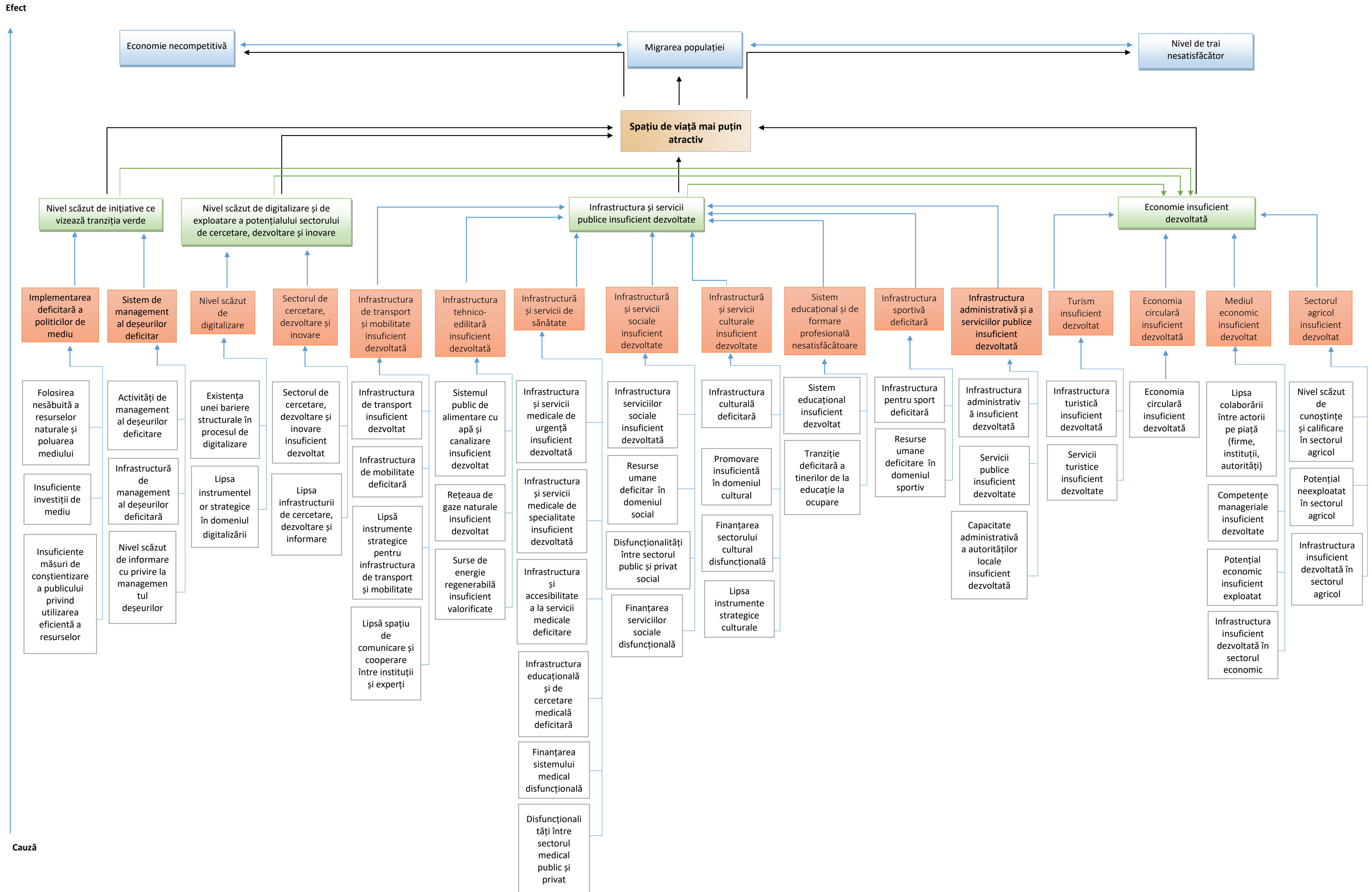
Datorită celor 3 efecte majore ale problemelor existente, județul Mureș se află sub amenințarea riscului de a deveni un spațiu de viață mai puțin atractiv.

Comasând informațiile obținute pe domenii, principalele probleme ale județului Mureș constau în:

- Nivel scăzut de inițiative ce vizează tranziția verde
- Nivel scăzut de digitalizare și de exploatare a potențialului sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare
- Infrastructura și servicii publice insuficient dezvoltate
- Economie insuficient dezvoltată

ARBORELE PROBLEMELOR

ELEMENTUL ARBORELUI PROBLEMELOR		ELEMENTE CORESPUNZĂTOARE DIN ANALIZA SWOT (puncte slabe, amenințări)
1. Nivel scăzut de inițiative ce vizează tranziția verde		
1.1. Implementarea deficitară a politicilor de mediu	1.1.1. Folosirea nesăbuită a resurselor naturale și poluarea mediului	<ul style="list-style-type: none"> • Exploatarea excesivă a resurselor naturale (fond forestier, pășunat); • Lipsa sistemelor de regularizare la cerințele UE; • Capacitatea redusă de gestionare a riscurilor asociate schimbărilor climatice; • Sisteme de monitorizare a calității aerului insuficiente; • Nivel ridicat de poluare cu gaze cu efect de seră, ce rezultă din activități industriale energointensive și din trafic, în special în zonele urbane aglomerate; • Poluarea solului și apei subterane datorită utilizării îngrășămintelor și pesticidelor în agricultură. • Starea precară de conservare a biodiversității; • Protejarea mediului precară.
	1.1.2. Insuficiente investiții de mediu	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltare haotică fără sistematizare în zone urbane și periurbane; • Ponderea scăzută a clădirilor eficientizate energetic; • Insuficiența parcurilor în zona urbană; • Suprafața redusă a spațiilor verzi în zone urbane.
	1.1.3. Insuficiente măsuri de conștientizare a publicului privind utilizarea eficientă a resurselor	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa măsurilor orizontale precum conștientizarea privind mediul, eficientizarea gestionării deșeurilor, controlul risipei etc.; • Lipsa implicării active a populației în activitățile de gospodărire a apelor, respectiv a factorilor interesați în procesul de management al apei și resurselor acvatice; • Lipsa educației privind hrana curată.

1.2. Sistem de management al deșeurilor deficitar	1.2.1. Activități de management al deșeurilor deficitare	<ul style="list-style-type: none"> • Grad redus de colectare selectivă a deșeurilor; • Ponderea mare a materialelor reciclabile recuperabile/ necontaminate în conținutul deșeurilor colectate în amestec; • Lipsa sistemelor de regularizare la cerințele UE; • Taxa mare de salubritate nu motivează gospodăriile și agenții economici; • Actualul sistem de gestionare a deșeurilor nu este unitar, suficient sau eficient.
	1.2.2. Infrastructură de management al deșeurilor deficitară	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă sisteme de selectare și recipiente de colectare selectivă sau deficiența selectării unde există; • Lipsă depozite pentru deșeuri inerte și voluminoase; • Echipamentele în uz sunt depășite sau inadecvate pentru colectare selectivă;
	1.2.3. Nivel scăzut de informare cu privire la managementul deșeurilor	<ul style="list-style-type: none"> • Tendința de creștere a cantității de deșeuri generate atât în mediul urban cât și în mediul rural; • Lipsa informării populației privind colectarea selectivă și managementul deșeurilor; • Insuficientă consultanță și expertiză în domeniu.
2. Nivel scăzut de digitalizare și de exploatare a potențialului sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare		
2.1. Nivel scăzut de digitalizare	2.1.1. Existența unei bariere structurale în procesul de digitalizare	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei platforme de comunicare între entități/instituții și al unui coordonator al platformei; • Lipsa resurselor umane cu competențe digitale în cadrul autorităților locale; • Lipsa identificării/ cartografierii nevoilor în domeniu; • Lipsa digitalizării patrimoniului cultural material și imaterial; • Nivel scăzut de digitalizare a economiei locale; • Insuficiente măsuri privind dezvoltarea serviciilor de sănătate digitale; • Nivel scăzut de digitalizare a administrației

		<p>publice locale din județ;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lipsă măsuri de dezvoltare a infrastructurii smart city, de digitalizare pe sectoare; • Lipsa instrumentelor digitale în planificarea activităților agricole, în cadastru, respectiv la nivel de tratamente preventive; • Lipsă hub-uri de digitalizare.
	2.1.2. Lipsa instrumentelor strategice în domeniul digitalizării	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa identificării bunelor practici din alte județe care ar putea fi preluate și adaptate la nivelul județului Mureș; • Lipsă studiu digital maturity pe segmente; • Lipsa strategiei de digitalizare; • Lipsa unei analize privind existența unui spațiu pentru server hosting și modul în care fiecare factor interesat se poate implica în funcționarea/utilizarea platformelor; • Lipsă evaluare/ studiu privind nivelul de competențe digitale al populației, pentru a stabili direcțiile de intervenție; • Lipsă concurs de proiecte în domeniu la care să participe membrii comunității.
2.2. Sectorul de cercetare, dezvoltare și inovare insuficient dezvoltat	2.2.1. Sectorul de cercetare, dezvoltare și inovare insuficient dezvoltat	<ul style="list-style-type: none"> • Capacitatea de cercetare, dezvoltare și inovare insuficient dezvoltată și exploatată; • Lipsa colaborării între sectorul public – privat și ONG în domeniul cercetării și educației; • Valorificarea insuficientă a cercetării prin inovare cu impact la nivelul societății și a agenților economici.
	2.2.2. Lipsa infrastructurii de cercetare, dezvoltare și informare	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura de cercetare, dezvoltare și inovare insuficient dezvoltată • Lipsa centrelor de cercetare și inovare; • Lipsă parc tehnologic medical; • Lipsă centru de conferințe în domeniu medical gestionat de autorități locale.

3. Infrastructura și servicii publice insuficient dezvoltate		
3.1. Infrastructura de transport și mobilitate insuficient dezvoltată	3.1.1. Infrastructura de transport insuficient dezvoltată	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă transport public aeroport – zonă metropolitană; • Transport public rutier deficitar (nu acoperă toate localitățile din județ, iar gradul de confort nu respectă standardele UE); • Lipsă transport cargo aeroport (e cea mai scumpă metodă de transport marfă);
	3.1.2. Infrastructura de mobilitate deficitară	<ul style="list-style-type: none"> • Investiții scăzute în întreținerea infrastructurii de transport; • Lipsă centuri ocolitoare municipii (proiectul Tg. Mureș nu prevede două benzi pe sens); • Uzura infrastructurii rutiere în județ; • Degradare DN13 – E60; • Densitate redusă a drumurilor publice față de media la nivel regional și național (32,4 km/100 km², sub media pe Regiunea Centru (33,6 km/100 km²) și sub media la nivelul României (36,2 km/100 km²)); • Lipsă perspectivă construire autostradă pentru conexiuni între județe și municipii; • Lipsă variantă de descărcare a autostrăzii în Tg. Mureș; • Lipsă pistă pentru biciclete în și între localitățile din județ; • Lipsă legătură feroviară directă între municipii; • Cale ferată națională neelectrificată și nereabilitată; • Cale ferată secundară degradată • Lipsă cale ferată Târgu-Mureș – Sighișoara care ar reduce cu peste 200 km accesul pe calea ferată între Târgu-Mureș și București; • Lipsă sistem inteligent de monitorizare video la nivelul județului pentru creșterea siguranței cetățeanului; • Lipsă poduri auto/ pietoni/ biciclete în municipii/ orașe.

	<p>3.1.3. Lipsă instrumente strategice pentru infrastructura de transport și mobilitate</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei companii de transport la nivelul zonei metropolitane, care ar putea gândi în mod strategic mobilitatea pentru Zona Metropolitană; • Lipsa unor planuri de mobilitate urbană integrate, durabile și accesibile în orașe și zone periurbane, care să faciliteze utilizarea transportului public, a bicicletelor și a mersului pe jos; • Lipsa unei strategii de dezvoltare a transportului multimodal, dar și a unui sistem de transport integrat; • Lipsă viziune și strategie pe termen lung pentru dezvoltarea infrastructurii de transport.
	<p>3.1.4. Lipsă spațiu de comunicare și cooperare între instituții și experți</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei instituții în domeniul mobilității; • Lipsă contact cu CFR și alte instituții ale statului cu care se pot dezvolta parteneriate în domeniul mobilității; • Nu sunt implicați experții existenți în domeniul mobilității; • Nu există un forum pentru dezbateră sectorului de mobilitate, ca întreg.
<p>3.2. Infrastructura tehnico-edilitară insuficient dezvoltată</p>	<p>3.2.1. Sistemul public de alimentare cu apă și canalizare insuficient dezvoltat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Acces limitat la utilități (alimentare cu apă, canalizare); • Grad scăzut al deservirii populației de sistemul public de alimentare cu apă • Număr scăzut al localităților racordate la rețeaua de apă și canalizare; • Dezvoltare rețea de apă fără rețea de canalizare (în perioada anterioară); • Număr scăzut al localităților care beneficiază de gestionarea apei uzate; • Sistemul menajer suprasolicitat (Sistemul de canalizare pluvial intră în sistemul de canalizare menajer).

	3.2.2. Rețeaua de gaze naturale insuficient dezvoltată	<ul style="list-style-type: none"> Lipsă acces la rețeaua de distribuție a gazelor naturale a comunelor din partea nord-est, aria montană și cea subcarpatică, și unele comune din Podișul Târnavelor;
	3.2.3. Surse de energie regenerabilă insuficient valorificate	<ul style="list-style-type: none"> Valorificare în mică parte a resurselor hidroenergetice ale rețelei de apă curgătoare; Valorificarea insuficientă a surselor de energie solară
3.3. Infrastructură și servicii de sănătate insuficient dezvoltate	3.3.1. Infrastructura și servicii medicale de urgență insuficient dezvoltată	<ul style="list-style-type: none"> Lipsă Compartiment de Primire a Urgențelor (CPU) la Spitalul Clinic Județean (SCJ) Mureș; Lipsă specialiști SMURD, rețeaua e disfuncțională; Infrastructura medicală insuficient dezvoltată, SMURD-ul este supraaglomerat; Concepție, organizare disfuncțională a serviciului SMURD; Serviciile de urgență au probleme de acoperire, de calitate și cu lipsă de personal; Ultima acreditare a Spitalului Clinic Județean de Urgență SCJU acordată de către Autoritatea Națională de Management al Calității în Sănătate (ANMCS) – categoria IV – a Acreditat cu încredere redusă;
	3.3.2. Infrastructură și servicii medicale de specialitate insuficient dezvoltată	<ul style="list-style-type: none"> Insuficiente specializări: de ex. recuperare respiratorie, recuperare ortopedică, neuro-psihomeotorie nu există; Medicina familiei - acoperire parțială (nr. medicilor de familie e dificil de acoperit); Acoperire parțială la ambulatoriu de specialitate (stomatologie de urgență); Acoperire inegală a cabinetelor de specialitate în anumite zone din județ (stomatologie, radiologie, ginecologie); Lipsa organizării privind asistența medicală progresivă – toate cazurile dificile sunt trimise către spitalele din Târgu Mureș;

		<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa asistenței medicale progresive; • Lipsă secție de paliative; • Spații insuficiente; • Probleme legate de dreptul de proprietate a clădirilor unităților medicale din Tg. Mureș; • Clădiri ale spitalelor vechi, mai ales din structura Spitalului Clinic Județean (SCJ) Mureș; • Randament energetic slab cu cheltuieli multiple; • Serviciile medicale acordate în regim de spitalizare continuă și de zi pierd din competitivitate, dat fiind faptul că din cauza infrastructurii deficitare pacienții solicită externare precoce; • Disfuncționalitate de reglementare și organizare pe nivele de competență și progresivitate;
	<p>3.3.3. Infrastructura și accesibilitatea la serviciile medicale deficitare</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Accesibilitatea populației rurale la servicii medicale este condiționată de mai mulți factori, cum ar fi: distanța dintre domiciliu și cabinetul de specialitate din mediul urban, starea drumurilor de legătură cu localitatea urbană, condițiile și posibilitățile de transport în comun, factorul timp și nu în ultimul rând, factorul financiar; • Acoperirea cu serviciile medicale este disproporțională la nivelul județului Mureș – serviciile medicale atât publice cât și cele private sunt concentrate la nivelul orașului Târgu Mureș; • Furnizorii privați de servicii medico-farmaceutice preferă zonele urbane, astfel că pacienții din mediul rural au acces limitat la servicii de specialitate; • Infrastructura rutieră deficitară în jurul spitalului (parcări insuficiente); • Problemă de acces internațional și național (aeroportul, feroviar); • Infrastructură rutieră în curs de modernizare.

	<p>3.3.4. Infrastructura educațională și de cercetare medicală deficitară</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă centru de conferințe gestionat de autorități locale; • Centre universitare cu proprietăți mixte; • Calitatea educației nu asigură resurse umane competente; • Studii, proiecte insuficiente/ nefinalizate; • Infrastructura educațională deficitară.
	<p>3.3.5. Finanțarea sistemului medical disfuncțională</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Disfuncționalități privind finanțarea spitalelor (finanțarea este pentru supraviețuire nu pentru dezvoltare); • Sistemul de clasificare în grupe de diagnostice (Diagnosis Related Groups - DRG) subfinanțat; • Subfinanțarea sistemului sanitar;
	<p>3.3.6. Disfuncționalități între sectorul medical public și privat</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sectorul privat nu este clar reglementat, iar nivelul de dezvoltare generează o concurență neloială între sectoarele public și privat; • Oferta scăzută a serviciilor publice și private de sănătate; • ONG-uri servicii de îngrijire slab dezvoltate față de anumite județe, ex. Harghita; • Probleme de colaborare sector public – privat și ONG-uri în educație și cercetare;
<p>3.4. Infrastructură și servicii sociale insuficient dezvoltate</p>	<p>3.4.1. Infrastructura serviciilor sociale insuficient dezvoltată</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa delimitării competențelor la nivel județean; • Problematika socială complexă, lipsa de servicii în anumite domenii; • Acces limitat și servicii de îngrijire la domiciliu insuficient dezvoltate • Lipsă cantine sociale în localitățile cu un număr însemnat de persoane vulnerabile din punct de vedere social • Lipsa acoperirii uniforme cu servicii și nevoi sociale inegal acoperite la nivel județean • Lipsă servicii rezidențiale pentru persoane adulte cu handicap care nu au aparținători sau a căror aparținători nu au capacitatea să-i îngrijească; • Lipsa serviciilor rezidențiale pentru situațiile

		<p>de criză/ violență cu toate că se constată o creștere a numărului de cazuri;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sistem de servicii sociale public – supra solicitat, iar cel privat stagnează și este subfinanțat; • Neaplicarea în timp a legislației; • Lipsă de baze date la nivel județean pentru servicii și prestații necesare și disponibile, beneficiari și nevoi; • Lipsă informație privind numărul de persoane care nu au acces la servicii sociale; • Lipsa prioritizării problemelor sociale; • Numărul mare de persoane cu nevoi care nu au acces la servicii; • Tendință de creștere a numărului de copii abandonați în unități medicale; • Sănătatea precară a vârstnicilor, venituri mici în raport cu necesitățile, izolare, singurătate, capacitatea redusă de autogospodărire, accesibilitate redusă la centre pentru persoane vârstnice din cauza prețurilor mari pentru serviciile oferite în raport cu venitul persoanei vârstnice sau a aparținătorilor, absența suportului pentru familia care are în îngrijire un vârstnic dependent, număr insuficient de locuri în Centrele de asistență medico-socială; • Număr redus de locuri vacante în servicii rezidențiale pentru persoane vârstnice fără venituri și aparținători; • Creșterea fenomenelor de cerșetorie, prostituție infantilă și consum de produse halucinogene în rândul minorilor romi; • Creșterea violenței domestice și a stării infracționale; • Creșterea alarmantă a numărului de copii neglijați de părinți (neglijare alimentară, haine nepotrivite, neglijarea igienei); • Numeroși părinți pleacă la muncă în străinătate chiar și două perioade în cursul unui an calendaristic fără a notifica această
--	--	--

		<p>intenție la biroul de asistență socială din cadrul primăriei și fără a solicita instanței judecătorești hotărâri privind delegarea autorității părintești pe perioada plecării lor în străinătate, lăsând copiii în grija rudelor.</p>
	<p>3.4.2. Resurse umane deficiente în domeniul social</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Resurse umane îmbătrânite și în pragul burnout-ului în domeniul public; • Resurse umane cu experiență salarizată sub medie; • Lipsă personal specializat; • Lipsă mecanisme de mentorat și supervizare RU; • Lipsă asistenți sociali angajați în unitățile medicale care au în structură secții de nou-născuți/pediatrii; • Lipsa locurilor de muncă pentru persoane adulte cu handicap; • Programe insuficiente de promovare a drepturilor persoanelor cu handicap; • Lipsa psihologilor în școli;
	<p>3.4.3. Disfuncționalități între sectorul public și privat social</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parteneriate public private doar sectorial; • Lipsă parteneriate reale între sectorul public și privat; • Colaborare deficitară cu instituții medicale; • Contractare cu dificultăți; • Lipsa contractării din partea CJ Mureș prin DGASPC Mureș a serviciilor sociale nesatisfăcătoare din domeniul public către ONG-uri²⁰⁰.
	<p>3.4.4. Finanțarea serviciilor sociale disfuncțională</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Finanțare oscilantă; • Lipsă finanțare pentru sustenabilitatea prestatorului – finanțare normativă; • Dificultăți în accesarea finanțărilor publice;

²⁰⁰”Strategia de dezvoltare a serviciilor sociale în județul MUREȘ în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului și a persoanelor adulte cu handicap sau aflate la nevoie 2021 – 2030”

3.5. Infrastructură și servicii culturale insuficient dezvoltate	3.5.1. Infrastructura culturală deficitară	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa cartografierii infrastructurii culturale; • "Infrastructura destinată activităților culturale învechită";²⁰¹ • Degradarea clădirilor de patrimoniu; • Condiții necorespunzătoare în unele localități din mediul rural pentru desfășurarea unor activități culturale; • Personal neinstruit; • Nivel scăzut al turismului cultural.
	3.5.2. Promovare insuficientă în domeniul cultural	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa promovării instituțiilor de cultură, a activităților culturale și a patrimoniului cultural; • Lipsa unui calendar de evenimente și a unui sistem integrat de management al spațiilor/ infrastructurii; • Preocuparea redusă a producătorilor culturali pentru dezvoltarea publicului – creșterea accesului la cultură, educație culturală etc;
	3.5.3. Finanțarea sectorului cultural disfuncțională	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei politici de finanțare coerentă; • Subfinanțarea sectorului cultural;
	3.5.4. Lipsa instrumente strategice cultural	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unei strategii culturale pe termen lung;
3.6. Sistem educațional și de formare profesională nesatisfăcătoare	3.6.1. Sistem educațional insuficient dezvoltat	<ul style="list-style-type: none"> • Insuficiente activități instructiv-educative specifice, în afara cursurilor școlare; • Rata de promovare a examenului de bacalaureat în 2020 a scăzut cu 1,6% față de anul 2019; • Directori/ directori adjuncți care nu sunt experți în management educațional; • Lipsa proiectelor pentru îmbunătățirea managementului; • Lipsa fondurilor și a resurselor materiale; • Nerespectarea legislației în domeniul

²⁰¹ Planul de Dezvoltare Regională al Regiunii Centru 2021-2027, Analiza SWOT:

<http://www.adrcentru.ro/dez-reg/pdr2021-2027-avizat/>

		<p>educației;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Acces limitat la infrastructura educațională în unele sate izolate; • Insuficiente dotări în sistemul educațional, în special în mediul rural; • Numărul locurilor din internate, atât pentru învățământul preuniversitar cât și cel universitar, nu acoperă cererile; • Număr redus de psihologi în mediul rural; • Lipsa învățământului dual; • Necorelarea ofertei educaționale cu nevoile de pe piața forței de muncă.
	3.6.2. Tranziție deficitară a tinerilor de la educație la ocupare	<ul style="list-style-type: none"> • Participare socială (activități culturale, participare politica, munca voluntară) a tinerilor redusă; • Lipsa de experiență profesională; • Insuficiente locuri de muncă specializate pe diverse domenii pentru tineri; • Insuficiente mecanisme care să faciliteze tranziția intrarea tinerilor pe piața muncii; • Întârzierea intrării tinerilor pe piața muncii; • Plecarea în străinătate constituie, în continuare, un deziderat pentru mulți tineri; • Nu există un centru pentru tineri care să le ofere diverse activități, servicii (de informare, consiliere, consultanță, cursuri etc.) și posibilități de petrecere a timpului liber; • Lipsa unei strategii de atragerea și menținerea tinerilor la nivel de județ.
	3.7. Infrastructura sportivă deficitară	3.7.1. Infrastructura pentru sport deficitară <ul style="list-style-type: none"> • Infrastructură pentru sport deficitară ce nu permite sportivilor mureșeni de înaltă performanță pregătire în condiții optime; • Lipsa sălilor de sport la școli; • Lipsă de baze sportive (ex. Sovata), infrastructura începută și nefinalizată de ani de zile, degradată în timp (patinoarul din Târgu Mureș); • Insuficiente cluburi, școli sportive; • Acces la baze sportive, dar doar pentru anumite sporturi;

		<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa transpunerii ideilor în practică; • Desființarea școlilor profesionale; • Multe ramuri sportive nu au competiții anuale.
	3.7.2. Resurse umane deficitare în domeniul sportiv	<ul style="list-style-type: none"> • Neexploatarea specialiștilor; • Lipsa antrenorilor specializați; • Lipsă specialiști pe activități conexe sportive (management sportiv, contabilitate sportivă, juriști); • Lipsă marketing și specialiști pe marketing; • Lipsa posibilității de relocare a sportivilor; • Dificultatea trecerii de la nivelul de juniori la seniori;
3.8. Infrastructura administrativă și a serviciilor publice insuficient dezvoltată	3.8.1. Infrastructura administrativă insuficient dezvoltată	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura pentru situații de urgență deficitară; • Degradarea clădirilor sediilor administrative ale instituțiilor publice locale; • Infrastructură pentru gospodărire comunală deficitară.
	3.8.2. Servicii publice insuficient dezvoltate	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa unor soluții inovatoare la nivelul administrației publice pentru extinderea, diversificarea și creșterea calității serviciilor oferite cetățenilor
	3.8.3. Capacitate administrativă a autorităților locale insuficient dezvoltată	<ul style="list-style-type: none"> • Insuficiente programe de formare profesională a personalului din administrația publică locală; • Competențe insuficient dezvoltate ale personalului angajat în administrația publică locală.
4. Economie insuficient dezvoltată		
4.1. Turism insuficient dezvoltat	4.1.1. Infrastructura turistică insuficient dezvoltată	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura turistică deficitară; • Lipsa investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii cu potențial turistic – ex. mocănița; • Insuficiente indicatoare de informare turistică, inclusiv în limbi de circulație internațională; • Accesibilitatea redusă a unor zone cu potențial turistic;

		<ul style="list-style-type: none"> • Valorificarea insuficientă a resurselor turistice din județ.
	4.1.2. Servicii turistice insuficient dezvoltate	<ul style="list-style-type: none"> • Sezonalitatea cererii turistice; • Servicii turistice insuficient dezvoltate (excursii, sejururi, ghidaj, agrement); • Lipsa consultării anuale între autorități, instituții, factori de interes în domeniu; • Lipsa unui plan de acțiune pentru dezvoltarea coerentă a turismului în județ.
4.2. Economia circulară insuficient dezvoltată	4.2.1. Economia circulară insuficient dezvoltată	<ul style="list-style-type: none"> • Insuficiente investiții privind promovarea și dezvoltarea economiei circulare; • Sectoarele reutilizării, refabricării și reparațiilor nedezvoltate; • Insuficiente măsuri pentru intensificarea reciclării și reducerea deponării materialelor reciclabile, • Lipsa inovării în domeniu și a proiectării ecologice a produselor.
4.3. Mediul economic insuficient dezvoltat	4.3.1. Lipsa colaborării între actorii pe piață (firme, instituții, autorități)	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă comunicării și consultării reale între mediul de afaceri și factori decidenți pe teme specifice; • Lipsă grupuri de lucru care să-i sprijine pe cei care iau decizii; • Lipsa organizării civice pe domenii de specialitate; • Lipsa de cooperare cu județele limitrofe; • Asociația Zona Metropolitană Târgu Mureș nefuncțională.
	4.3.2. Competențe manageriale insuficient dezvoltate	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsă competențe de management la nivelul instituțiilor publice; • Capacitate redusă de identificare și atragere de surse de finanțare; • Lipsă firme de consultanță în domeniu.
	4.3.3. Potențial economic insuficient exploatat	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa valorificării potențialului medical și universitar și turistic la nivelul județului; • Lipsa ofertei investiționale, respectiv a oportunităților și facilităților pentru investitori;

		<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa promovării județului la nivel internațional pentru a atrage investitori/investiții; • Lipsa competitivității întreprinderilor mici și mijlocii (IMM); • Lipsă potențial de dezvoltare a întreprinderilor mici și mijlocii (IMM).
	4.3.4. Infrastructura insuficient dezvoltată în sectorul economic	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa parcurilor industriale; • Lipsa incubatoarelor de afaceri; • Piața de desfacere insuficient dezvoltată.
4.4. Sectorul agricol insuficient dezvoltat	4.4.1. Nivel scăzut de cunoștințe și calificare în sectorul agricol	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa instituțiilor de consultanță – ex. Camere Agricole; • Lipsa vectorului de comunicare dintre specialiști și fermieri; • Lipsa specialiștilor/cunoștințelor pentru actualizare/modernizare în agricultură; • Lipsă dezvoltare nivel de calificare a fermierilor; • Slaba reprezentare și nefuncționalitatea formelor asociative.
	4.4.2. Potențial neexploatat în sectorul agricol	<ul style="list-style-type: none"> • Performanța economică a fermelor redusă; • Lipsa cooperativelor de valorificare a produselor agricole/primare și cele procesate; • Lipsă oportunități de promovare și valorificare produse locale; • Lipsa accesului la piețe de desfacere pentru producători; • Lipsește lanțul denumit Farm to Fork (De la Fermă la Furculiță); • Număr redus de activități agroturistice (turism ecvestru); • Dezvoltarea insuficientă a industriilor de procesare; • Lipsa practicării agriculturii intensive; • Lipsa practicării agriculturii durabile; • Insuficiente terenuri cu destinație de fânețe pentru apicultori;

		<ul style="list-style-type: none">• Calitatea genetică a animalelor rămâne în urmă.
	4.4.3. Infrastructura insuficient dezvoltată în sectorul agricol	<ul style="list-style-type: none">• Lipsa modernizării tehnologiilor de exploatare;• Lipsă investiții pentru dezvoltarea, modernizarea și adaptarea infrastructurii agricole și forestiere;• Lipsa depozite și depozite frigorifice pentru susținerea producătorilor locali;• Lipsa cartografierii pedologice.

5.4 Viziunea de dezvoltare a județului Mureș

Pe baza punctelor problematice prezentate în arborele problemelor, s-a conturat ca viziune a județului Mureș **”Un județ dezvoltat din punct de vedere economic, social, infrastructural și turistic, viabil și atractiv atât pentru locuitorii județului cât și pentru vizitatori și investitori.”**

Dezvoltarea strategică a județului prin valorificarea potențialului local, consolidarea capacității de cercetare, inovare și digitalizare, respectiv crearea unui mediu economico-social competitiv și stabil va aduce cu sine creșterea nivelului de trai al populației, respectiv oportunități de ocupare a forței de muncă pentru toate categoriile populației, devenind un județ dinamic, orientat spre progres.

Județul Mureș urmărește să devină un județ cu infrastructură modernă și accesibilă, cu o economie sustenabilă și continuă.

Principii de bază:

1. Cooperare pentru dezvoltare
2. Utilizarea durabilă a resurselor
3. Buna gestiune financiară
4. Dezvoltarea economică bazată pe valorificarea potențialului local
5. Competitivitate economică
6. Dezvoltare durabilă
7. Perpetuarea tradițiilor interculturale

Până în anul 2027, județul Mureș se va concentra pe diminuarea și eliminarea problemelor actuale, pe dezvoltarea durabilă și inteligentă, bazată pe valorificarea resurselor și potențialului local.

5.5 Obiectivele de dezvoltare ale județului Mureș

În cadrul Analizei socio-economice, prin Analiza SWOT a județului Mureș s-au analizat punctele tari ale județului și oportunitățile de dezvoltare a acestuia, în paralel cu punctele slabe și amenințările care afectează dezvoltarea acestuia.

În urma acestei analize, s-a definit obiectivul general, respectiv s-au propus o serie de obiective strategice care să reducă punctele slabe ale județului și să elimine cât mai multe din amenințările actuale care pot conduce la dezvoltarea județului Mureș. Obiectivele strategice au fost corelate atât cu obiectivele strategice ale Regiunii Centru cât și cu cele ale României, sau Uniunii Europene.

5.5.1 Obiectivul general

Obiectivul general (direcția majoră de dezvoltare a județului care reflectă un ansamblu complex de aspecte sociale, economice și infrastructurale):

Creșterea atractivității județului și îmbunătățirea calității vieții, prin dezvoltarea economică, socială, infrastructurală și turistică durabilă a județului Mureș, bazată pe cunoaștere și inovare.

Comisia Europeană pentru perioada 2019-2024 a definit 6 priorități: Pactul verde european, O Europă pregătită pentru era digitală, O economie în serviciul cetățenilor, O Europă mai puternică pe scena internațională, Promovarea modului nostru de viață european, Un nou elan pentru democrația europeană.

Tendențele de dezvoltare ale județului Mureș pe orizontul de timp 2021 – 2027 sunt în conformitate cu prioritățile de dezvoltare trasate la nivelul Uniunii Europene, cu tendințele de dezvoltare ale Regiunii de Dezvoltare Centru, respectiv cu nevoile de dezvoltare identificate anterior la nivelul județului Mureș, care concură la utilizarea eficientă a resurselor, digitalizare și inovare, creșterea inteligentă, crearea unui mediu de investiții atractiv și asigurarea creșterii economice.

Crearea unui mediu de investiții atractiv, care să genereze creștere economică se bazează pe rezultatul combinat al unor factori interconectați, precum resursele locale, capacitatea de inovare, infrastructura modernă, atât în ceea ce privește infrastructura de transport și mobilitate, cât și în ceea ce privește infrastructura de inovare și digitalizare.

Axele strategice ale strategiei de dezvoltare a județului Mureș sunt:

- Mediu, schimbări climatice
- Ecologizare și gestionarea deșeurilor
- IT – CDI - Digitalizare – Smart City
- Mobilitate și infrastructura de transport
- Infrastructura și servicii de sănătate
- Infrastructura culturală și patrimoniu
- Infrastructura de învățământ
- Infrastructura de sport
- Tineret
- Infrastructura tehnico-edilitară
- Infrastructura socială
- Economie circulară
- Dezvoltare economică
- Dezvoltare rurală durabilă și agricultură
- Turism

5.5.2 Obiective strategice

Obiective strategice (orientări strategice pe termen lung, care conduc la dezvoltarea complexă a județului):

Pentru perioada 2021 – 2027, județul Mureș a stabilit următoarele obiective strategice:

- OS.1.: Un județ verde
- OS.2.: Un județ digitalizat și inovativ
- OS.3.: Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate
- OS.4.: Un județ dezvoltat economic

5.5.3 Obiective specifice

Pornind de obiectivele strategice s-au propus obiective specifice prin care se detaliază obiectivele strategice și care vor fi atinse prin proiectele propuse.

Proiectele propuse vor viza atingerea unui anumit obiectiv specific, respectiv strategic, dar vor genera totodată un efect în lanț, ajutând și la reducerea unor puncte slabe și amenințări actuale existente la nivelul județului Mureș.

1. OBIECTIVE SPECIFICE ALE OBIECTIVULUI STRATEGIC 1: UN JUDEȚ VERDE

Context

Politica de mediu europeană se bazează pe principiile precauției, prevenirii, corectării poluării la sursă și implementarea principiului „poluatorul plătește”. Protecția mediului, respectiv combaterea schimbărilor climatice reprezintă prioritate esențială pentru Europa și pentru întreaga lume. Pentru a transforma UE într-o economie eficientă din punct de vedere al utilizării resurselor s-a adoptat Pactul verde european, iar România are responsabilitatea de a alinia politicile naționale la obiectivele Pactului verde și a contribui la atingerea obiectivelor.

În acest context intervențiile la nivelul județului Mureș urmează a fi coroborate cu Pactul verde european, cu politicile naționale și cu inițiativele la nivelul Regiunii Centru.

Obiective specifice:

OBIECTIV SPECIFIC 1.1. PUNEREA ÎN APLICARE A POLITICILOR DE MEDIU

Obiectivul specific 1.1. propune acțiuni în vederea conformării cu legislația de mediu, de asemenea pentru a asigura implicarea entităților responsabile prin întreprinderea de măsuri în vederea înverzirii județului Mureș.

Măsuri ale obiectivului specific 1.1.: *Punerea în aplicare a politicilor de mediu:*

Măsura 1.1.1. Folosirea durabilă a resurselor naturale și reducerea poluării mediului

Soluția predominantă bazată pe natură pentru a aborda schimbările climatice constă în protecția și refacerea vegetației naturale (în principal păduri și pajiști). Vegetația naturală (pajiștile și pădurile cu înalte valori naturale) prin reținerea apei poate contribui la bugetele locale prin reducerea costurilor de operare legate de managementul apei rezultate după precipitații, dar și a cheltuielilor pentru redresarea societății afectate de inundații.

Dezvoltarea unei "infrastructuri verzi" reprezintă necesitate la nivelul județului Mureș și se referă la conservarea biodiversității și vegetației naturale, ca element de infrastructură, respectiv la perdele forestiere/vegetale de protecție, dar și la suprafața verde/locuitor care trebuie să ajungă la nivelul standard al Uniunii Europene de 26 mp/locuitor sau să se apropie de nivelul recomandat de Organizația Mondială a Sănătății de 50 de metri pătrați/cap locuitor .

Având în vedere activitățile economice desfășurate la nivelul județului Mureș în prezent, dar și în trecut, activități care contribuie și la poluarea mediului, se propun o serie de măsuri atât în vederea reducerii poluării, pentru o mai bună utilizare a resurselor naturale, cât și în vederea conservării biodiversității.

Potrivit analizei datelor Direcției generale pentru acțiuni climatice (DG Clima)²⁰² , în județul Mureș 79% din emisiile verificate se generează de către Azomureș, urmat de Termocentrala Iernut/ Romgaz, cu aproximativ 17%.

În județul Mureș, primii pași spre o economie neutră din punct de vedere al emisiilor de CO₂ s-au făcut în anii precedenți, când s-a început la ambele companii energointensive un proces de reducere/transformare/ re tehnologizare a proceselor de producție.

Sectoarele care trebuie să fie supuse unei transformări a activităților, a proceselor și a producției vizează:

- Industria îngrășămintelor chimice, bazată pe prelucrarea gazului natural, cu dificultăți semnificative (tehnologice și economice) în utilizarea unei alte surse pentru producerea amoniacului. Este o industrie ale cărei produse au o cerere constantă în economie, atât la nivel național, cât și internațional. Compania AZOMUREȘ SA, domină sectorul industriei chimice, fiind cel mai mare producător de îngrășăminte chimice din România și cel mai mare angajator din industria prelucrătoare. Este cea mai mare companie emitentă de gaze cu efect de seră la nivelul județului Mureș. Prin investițiile etapizate până în 2030, compania își

²⁰² D4. Report on challenges, needs and possible actions for the most affected territories, (draft, 19.04.2021) pag. 92

propune protejarea în mod direct a celor 2500 de locuri muncă și a întregului lanț valoric.

– Industria energiei electrice, dependentă de gazul natural, cu un rol strategic al CTE Iernut în sistemul energetic național.

La CTE Iernut au fost închise definitiv 4 grupuri energetice și investiția în noua centrală în cogenerare, cu ciclu combinat cu turbine cu gaze, care urmează să fie dată în folosință în anul 2022, au ca efect scăderea consumului de combustibil gaze naturale și implicit emisiile. Realizarea noii investiții va determina reducerea emisiilor de NOx comparativ cu situația existentă de funcționare a CTE Iernut cu aproximativ 72%.

Remedierea și ecologizarea prin reprocesarea deșeurilor și recuperarea elementelor utile din deșeuri, provenite din batalurile de pe platforma fostului combinat chimic din Târnăveni (cel puțin 20 de hectare) pe lângă impactul benefic pe care îl are asupra mediului și sănătății umane prin eliminarea sursei de poluare a aerului și apei, va avea impact benefic și asupra economiei circulare, întrucât componente valoroase vor fi recuperate și introduse în circuitul economic. Prin investiția propusă, pot fi create 400 de locuri de muncă, într-o zonă a județului extrem de defavorizată din punct de vedere economic și social.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 1.1:

1.1.1.1. Realizare de perdele forestiere de protecție a drumurilor

1.1.1.2. Realizare de perdele forestiere de protecție a câmpurilor

1.1.1.3. Plantarea de perdele vegetale verzi

1.1.1.4. Investiții de conservare/restaurarea biodiversității și a vegetației naturale (pajiști și păduri cu înalte valori naturale)

1.1.1.5. Investiții de reducerea "amprentei de carbon" în întreprinderi mari

1.1.1.6. Modernizare tehnologică pentru a reduce poluarea și emisiile de carbon, inclusiv captarea, transportul, stocarea și utilizarea CO₂

1.1.1.7. Investiții în soluții îmbunătățite de monitorizare a calității aerului și a apei

1.1.1.8. Decontaminarea și reconversia siturilor industriale poluate istoric

1.1.1.9. Reecologizarea și reconversia terenurilor degradate și neutilizate

Măsura 1.1.2. Promovarea investițiilor de mediu

Investițiile de mediu sunt prioritare pentru Județul Mureș în vederea dezvoltării unei "infrastructuri verzi", infrastructura care se referă la dezvoltarea teritorială, la instalarea unor tehnologii și instrumente care să faciliteze modernizarea spațiilor

publice și să promoveze un stil de viață ecologic, la clădiri și rețele de utilități eficiente din punct de vedere energetic.

Legislația UE în materie de mediu impune o infrastructură ecologică, astfel măsurile propuse la nivelul județului Mureș vor conduce la reducerea disparităților dintre mediul urban și rural, la creșterea eficienței energetice, la reducerea consumului de energie, la scăderea emisiilor de gaze cu efect de seră și adoptarea de noi abordări ale problemelor de mediu.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 1.1:

1.1.2.1. Elaborarea și actualizarea planurilor urbanistice generale, pentru organizarea, amenajarea și dezvoltarea armonioasă a unităților administrative teritoriale

1.1.2.2. Elaborarea și actualizarea planului de amenajare a teritoriului județului Mureș

1.1.2.3. Reabilitare/amenajare zone verzi în mediul urban

1.1.2.4. Instalarea unor stații de încărcare rapidă pentru autoturismele cu propulsie 100% electric și hibridă în mediul urban și rural

1.1.2.5. Modernizarea și eficientizarea iluminatului public în mediul urban și rural

1.1.2.6. Eficientizare energetică pentru clădirile publice în mediul urban și rural

1.1.2.7. Eficientizarea energetică a clădirilor rezidențiale în mediul urban și rural

Măsura 1.1.3. Adoptarea unor măsuri de conștientizare a publicului privind utilizarea eficientă a resurselor

Județul Mureș acordă o atenție sporită politicilor de mediu, dar trebuie să se implice și mai mult pentru ca populația județului să conștientizeze sursele de poluare, sau să asigure o mai bună monitorizare a acestora pentru a identifica și gestiona riscurile asociate schimbărilor climatice ce pot apărea ca efect al poluării. Acțiunile de conștientizare a publicului au rolul de a contribui la schimbarea obiceiurilor de consum, la creșterea responsabilității față de mediu și implicit la asigurarea dezvoltării durabile a județului.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 1.1:

1.1.3.1. Monitorizarea calității mediului înconjurător în zona urbană

1.1.3.2. Investiții în conștientizare și educație școlară privind utilizarea eficientă și durabilă a resurselor

1.1.3.3. Investiții în creșterea gradului de implicare a populației și factorilor interesați în managementul resurselor acvatice

1.1.3.4. Investiții în programe de educație pentru hrană curată

OBIECTIV SPECIFIC 1.2. ÎMBUNĂTĂȚIREA SISTEMULUI DE MANAGEMENT AL DEȘEURILOR

Gestionarea deșeurilor reprezintă o provocare pentru județul Mureș, în pofida progreselor înregistrate, gradul de colectare selectiv și de revalorificare al deșeurilor fiind extrem de scăzut. Obiectivul specific 1.2., prin acțiunile propuse, urmărește să contribuie la conformarea cu politica de deșeuri și atingerea țintelor propuse la nivel județean privind gestionarea deșeurilor, formulate în Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru Județul Mureș 2020 – 2025.

Măsurile ale obiectivului specific 1.2.: *Îmbunătățirea sistemului de management al deșeurilor*

Măsura 1.2.1. Îmbunătățirea activității de management al deșeurilor

Deșeurile sunt considerate o sursă importantă de poluare. O opțiune pentru combaterea poluării este reprezentată de reutilizarea, reciclarea și recuperarea deșeurilor. Transformarea deșeurilor în sursă de materiale și eficientizarea managementului deșeurilor poate contribui la creștere economică și la crearea de locuri de muncă.

Politica UE privind deșeurile își propune să contribuie la economia circulară prin extragerea resurselor de înaltă calitate din deșeuri cât mai mult posibil. Ținta urmărită la nivel european în această privință urmărește mărirea pregătirii pentru reutilizare și reciclarea deșeurilor municipale la un nivel minim de 55 % din greutate până în 2025, la un nivel minim de 60 % din greutate până în 2030, respectiv la un nivel minim de 65 % din greutate până în 2035.

Uniunea Europeană depune eforturi pentru îmbunătățirea gestionării deșeurilor, iar statele membre au obligația de a se conforma normativelor europene adoptate în acest sens și de a îmbunătăți politicile naționale în domeniu. Normele Uniunii Europene în domeniul deșeurilor au fost transpuse în legislația națională și preluate în Planul Național de Gestionare a Deșeurilor, respectiv în Planurile Județene de Gestionare a Deșeurilor.

Sistemul de Management Integrat al Deșeurilor (SMID) dezvoltat în județul Mureș se bazează pe recuperarea – sortarea – reciclarea materialelor re folosibile și reducerea cantității de deșeuri care se elimină prin depozitare. În perioada 2008-2020, s-a creat infrastructura și cadrul instituțional necesar pentru dezvoltarea și implementarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor la nivelul întregului județ. Pentru atingerea țintelor de reciclare aferente indicatorilor din cadrul proiectului SMIDS Mureș, se impune implementarea, la nivel județean, a sistemului de colectare separată a deșeurilor, pe fondul unei campanii intensificate de informare și conștientizare a populației în acest sens. Este necesară punerea în practică a planului județean adoptat. Astfel, se va contribui la conformarea gestionării deșeurilor cu normativele europene și la realizarea obiectivelor propuse la nivel european.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 1.2:

1.2.1.1. Eficientizarea Sistemului de management integrat al deșeurilor solide în județul Mureș

Măsura 1.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de management al deșeurilor

Consolidarea Sistemului de Management Integrat al Deșeurilor (SMID) la nivelul județului Mureș reprezintă o prioritate în vederea atingerii obiectivelor definite în Planul Județean de Gestiune a Deșeurilor. Nevoile identificate în cadrul analizei SWOT vizează îmbunătățirea sistemului de colectare a deșeurilor, dezvoltarea de noi facilități de colectare și reciclare, modernizarea infrastructurii aferente activității de gestiune a deșeurilor.

Măsurile propuse vor contribui la optimizarea sistemelor de colectare a deșeurilor, la îmbunătățirea serviciilor de salubritate și management al deșeurilor și la reducerea impactului negativ asupra mediului datorat deșeurilor.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 1.2:

1.2.2.1. Amenajare puncte de colectare ecologice a deșeurilor în mediul urban și rural

1.2.2.2. Dotare cu pubele, distribuire de saci pentru colectarea selectivă a deșeurilor în mediul urban și rural

1.2.2.3. Construire platforme de depozitare deșeuri pe tipuri de deșeuri

1.2.2.4. Modernizarea echipamentelor de colectare a deșeurilor

1.2.2.5. Realizarea de investiții pentru eficientizarea sistemului integrat de gestionare a deșeurilor în județul Mureș, conform PJGD, constând în principal, în următoarele:

1.2.2.5.1. Extinderea capacității de depozitare la Sânpaul și Sighișoara prin construirea de celule noi, pentru asigurarea capacității de depozitare a întregii cantități de deșeuri care nu pot fi valorificate;

1.2.2.5.2. modernizarea stațiilor existente (Stației de sortare/compostare Cristești, a Stației de sortare de la Sighisoara, a instalației TMB), cu dotări și echipamente necesare, pentru îmbunătățirea performanței;

1.2.2.5.3. Crearea de facilități pentru colectarea separată și tratarea deșeurilor din construcții și desființări (instalații fixe /construirea unui depozit de deșeuri în acest scop).

Măsura 1.2.3. Creșterea nivelului de informare cu privire la managementul deșeurilor

Județul Mureș acordă o atenție sporită politicilor de mediu, dar trebuie să se implice și mai mult pentru ca populația județului să dezvolte un comportament responsabil privind prevenirea generării și gestionării deșeurilor.

Acțiunile de conștientizare a publicului au rolul de a contribui la conștientizarea problemelor de mediu, inclusiv asupra metodelor și opțiunile de tratare a deșeurilor și implicit la creșterea responsabilității față de mediu.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 1.2:

1.2.3.1. Educație școlară privind poluarea, colectarea selectivă și reciclarea

1.2.3.2. Implementarea unui program de promovare în rândul cetățenilor a măsurilor privind gestionarea deșeurilor la nivel județean

2. OBIECTIVE SPECIFICE ALE OBIECTIVULUI STRATEGIC 2.: UN JUDEȚ DIGITALIZAT ȘI INOVATIV

Context

Stimularea transformării digitale și consolidarea capacității de cercetare, dezvoltare și inovare reprezintă un punct prioritar atât la nivelul UE cât și la nivel național. Astfel Județul Mureș urmărește accelerarea procesului de digitalizare și facilitarea dezvoltării domeniului de cercetare, dezvoltare și inovare la nivel județean.

O mai bună conexiune a județului cu celelalte mari centre universitare naționale sau internaționale poate contribui la atragerea de specialiști din afara județului, sau la realizarea unor proiecte de cercetare comune.

Dezvoltarea domeniului de cercetare – dezvoltare – inovare pe lângă valoarea științifică, va aduce județului beneficii socioeconomice, prin sporirea vizibilității și implicit a atractivității județului, valorificarea potențialului local, crearea de locuri de muncă.

Obiective specifice:

OBIECTIV SPECIFIC 2.1. CREȘTEREA NIVELULUI DE DIGITALIZARE

Accelerarea procesului de digitalizare este esențială pentru recuperarea decalajului existent față de județele și țările puternic dezvoltate. Obiectivul specific 2.1. urmărește conformarea cu prioritatea Comisiei Europene „O Europă pregătită pentru era digitală” prin consolidarea transformării digitale atât în sectorul public, cât și în sectorul privat.

Măsuri ale obiectivului specific 2.1.: *Creșterea nivelului de digitalizare*

Măsura 2.1.1. Eliminarea barierelor structurale în procesul de digitalizare

Transformarea digitală reprezintă una dintre cele 6 priorități ale Comisiei pentru perioada 2019 – 2024: *O Europă pregătită pentru era digitală*. Abordarea europeană se axează pe trei piloni:

- Tehnologia în serviciul cetățenilor
- O economie digitală echitabilă și competitivă
- O societate deschisă, democratică și durabilă

Integrarea tehnologiilor digitale de către autorități publice și companii vizează îmbunătățirea vieții de zi cu zi, creșterea competitivității întreprinderilor și va contribui la atingerea neutralității climatice.

Conform viziunii Comisiei prezentate în 09 martie 2021, transformarea digitală a Europei până în 2030 urmărește:

- Dobândirea competențelor digitale de bază de către minimum 80% din populație
- Atingerea unui nivel de bază în materie de intensitate digitală de către peste 90% din întreprinderile mici și mijlocii
- Adoptarea tehnologiei și utilizarea cloud computing/IA/Big Data de către 75% din întreprinderi din UE
- Digitalizarea serviciilor publice să atingă 100%
- Asigurarea infrastructurii digitale sigure și durabile

La nivel național Barometrul digitalizării²⁰³ prezintă maturitatea procesului de digitalizare în companii în anul 2020 după cum urmează: 21% din companii au tehnologii inadecvate, 31% din companii au început să implementeze tehnologii digitale și să efectueze pași în direcția dezvoltării digitale, 30% au dezvoltat o infrastructură tehnologică adecvată, 10% au o strategie de transformare digitală și tehnologii pentru întreaga companie, iar 8% au integrat tehnologiile digitale la nivelul întregii companii și au înregistrat rezultate pozitive în urma transformării digitale.

La nivelul județului Mureș au fost inițiate demersuri în direcția transformării digitale prin derularea proiectelor:

- „Implementarea unor măsuri de simplificare a serviciilor pentru cetățeni la nivelul Consiliului Județean Mureș”,
- „Digital Mureș” implementat de către Municipiul Târgu Mureș

²⁰³ Studiu despre percepția managerilor cu privire la impactul digitalizării asupra companiilor din România, realizat de Valoria Business Solutions SRL

- Elaborarea strategiilor/auditurilor de smart-city/comunitate (Audit Smart City – Municipiul Târnăveni, Strategia Smart City Reghin – Municipiul Reghin și Audit Smart City – Consiliul Județean Mureș),

În prezent județul Mureș se confruntă cu un nivel scăzut de digitalizare. Fructificarea capacității de digitalizare a județului Mureș, prin adaptarea acestuia la standardele unui „județ digitalizat și inovativ” se poate realiza prin creșterea nivelului de digitalizare atât în sectorul public cât și în sectorul privat, ce va contribui la simplificarea proceselor, reducerea costurilor, creșterea eficienței operaționale, creșterea veniturilor.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 2.1:

2.1.1.1. Digitalizarea serviciilor publice

2.1.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de smart city/ smart village/ smart comunitate

2.1.1.3. Digitalizarea IMM-urilor

2.1.1.4. Dezvoltare de hub-uri de digitalizare

2.1.1.5. Digitalizarea patrimoniului cultural material și imaterial

2.1.1.6. Construirea unui portal turistic pentru prezentarea atractivității turismului zonal

2.1.1.7. Facilitarea realizării cadastrului digital

2.1.1.8. Investiții în creșterea gradului de alfabetizare digitală

Măsura 2.1.2. Dezvoltarea și implementarea instrumentelor strategice în domeniul digitalizării

Transformarea digitală, atât în sectorul privat cât și în sectorul public, necesită un cadru strategic pliat pe nevoile specifice identificate, care trasează etapele necesare realizării digitalizării și creează contexte concrete pentru dezvoltarea celor două sectoare.

Identificarea, dezvoltarea și implementarea la nivelul județului Mureș a unor instrumente strategice sub forma de modele de bune practici, studii și analize, planuri și strategii în domeniul digitalizării, luând în considerare lipsurile identificate în domeniu în cadrul analizei efectuate ce stă la baza prezentei strategii, trebuie să fie o prioritate.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 2.1:

- 2.1.2.1. Identificarea și promovarea bunelor practici privind digitalizarea
- 2.1.2.2. Elaborarea unui studiu de digital maturity pe segmente la nivelul județului Mureș
- 2.1.2.3. Elaborarea unei strategii de digitalizare a județului Mureș
- 2.1.2.4. Sprijinirea și promovarea inovării și digitalizării

OBIECTIV SPECIFIC 2.2. DEZVOLTAREA SECTORULUI DE CERCETARE, DEZVOLTARE ȘI INOVARE

Inovarea alimentată de cercetare – dezvoltare joacă un rol esențial în generarea unei creșteri economice inteligente și durabile, respectiv unei creșteri favorabile incluziunii.

Dezvoltarea sectorului de cercetare – dezvoltare – inovare la nivelul județului Mureș este necesară luând în considerare faptul că în prezent capacitatea de cercetare – dezvoltare – inovare este insuficient valorificată, deși există potențial.

Măsurile ale obiectivului specific 2.2.: Dezvoltarea sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare

Măsura 2.2.1. Dezvoltarea sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare

Sectorul cercetare-dezvoltare-inovare-digitalizare constituie unul dintre factorii ai căror dezvoltare potențează competitivitatea la nivelul județului Mureș. Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș și Universitatea Sapiientia sunt bine clasate și orientate spre viitor, având deja investiții în noi specializări, anticipând domeniile de potențial de dezvoltat în Mureș, cum ar fi tehnologie medicală, inteligență artificială, știința datelor legate de cercetarea medicală, IT, robotică și inginerie. Pe lângă mediul academic, există companii și organizații care derulează proiecte de cercetare-dezvoltare, astfel că județul Mureș înregistrează tendințe pozitive încurajatoare către o economie mai intensivă în cunoaștere. În pofida capacității de cercetare-dezvoltare și inovare existentă, la nivelul județului Mureș acest sector este insuficient dezvoltat.

Fructificarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare a județului Mureș, prin adaptarea acestuia la standardele unui „județ digitalizat și inovativ” se poate realiza prin dezvoltarea sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare.

În acest context, pentru a răspunde nevoilor identificate la nivelul județului Mureș, un rol important îl va juca transformarea digitală a sectorului public și privat, dezvoltarea competențelor digitale și a activităților de cercetare prin inovare, realizarea de investiții strategice în diversificare suplimentară, modernizare tehnologică, acces la noi piețe, dezvoltarea lanțurilor de valoare în sectoarele de

specializare inteligentă, respectiv promovarea parteneriatelor în acest domeniu și crearea unor platforme de colaborare și dialog centrate pe cercetare – dezvoltare – inovare.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 2.2:

2.2.1.1. Dezvoltarea competențelor digitale avansate

2.2.1.2. Transformarea digitală și tehnologică a sectoarelor economice prioritare din județul Mureș

2.2.1.3. Facilitarea parteneriatelor în domeniul cercetării și educației

2.2.1.4. Sprijinirea activităților de cercetare prin inovare și ecoinovare

2.2.1.5. Sprijinirea integrării rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare în vederea generării de valoare adăugată suplimentară în sectoarele economice prioritare

Măsura 2.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de cercetare, dezvoltare și inovare

Fructificarea capacității de cercetare-dezvoltare-inovare a județului Mureș, prin adaptarea acestuia la standardele unui „județ digitalizat și inovativ” se poate realiza prin dezvoltarea infrastructurii de cercetare, dezvoltare și inovare. Județul Mureș dispune de un potențial deosebit în domeniul medical, fiind unul dintre cele mai renumite centre medicale din țară. Cercetarea și inovarea reprezintă motorul progresului, iar pentru a consolida poziția județului Mureș în sectorul sănătății este necesară dezvoltarea infrastructurii de cercetare și inovare.

În acest context, un rol important îl va juca Parcul universitar Științific și Tehnologic „Novum Forum”, proiect înființat de către Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie „George Emil Palade” din Târgu Mureș, respectiv Centrul de Inovare Transilvania care va fi înființat de Consiliul Județean Mureș în parteneriat cu mediul academic.

Proiectele vor contribui la stimularea activității de cercetare-dezvoltare-inovare și adoptarea de tehnologii avansate în domenii de specializare inteligentă cu potențial în județul Mureș, precum: sectorul medical și farmaceutic, industria IT și industriile creative, industria auto și mecatronica, sectorul agro-alimentar, prelucrarea lemnului și industria ușoară.

În prezent, în județul Mureș nu există un centru de conferințe de capacitate mare, care să permită organizarea de conferințe naționale și internaționale de anvergură mare, cum ar fi de dorit în domeniul medical sau IT. Înființarea unui asemenea centru de conferințe ar crește vizibilitatea rezultatelor activității de cercetare-dezvoltare-inovare, și ar facilita integrarea în circuitul economic a unor produse competitive, inovatoare, care pot contribui la dezvoltarea economico- socială la nivelul județului Mureș.

Zona metropolitană a municipiului Târgu Mureș este o locație strategică pentru asemenea investiții, datorită accesibilității facile urmare celor două autostrăzi construite/ proiectate: A3 - Autostrada Transilvania, respectiv A8 - Autostrada Unirii, dar și a proximității Aeroportului Internațional Transilvania Târgu Mureș.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 2.2:

2.2.2.1. Dezvoltarea infrastructurii suport pentru activități de CDI (parcuri științifice și tehnologice, centre de transfer tehnologic, centre de inovare, servicii de incubare a afacerilor pentru a sprijini sectorul serviciilor intensive în cunoaștere) în zona metropolitană a municipiului Târgu Mureș

2.2.2.2. Dezvoltarea unor centre medicale inovative în zona metropolitană a municipiului Târgu Mureș

2.2.2.3. Dezvoltarea unui centru de conferințe în zona metropolitană a municipiului Târgu Mureș

2.2.2.4. Sprijinirea dezvoltării infrastructurii de cercetare - dezvoltare – inovare în mediul privat și susținerea extinderii/ modernizării tehnologice a celor existente

3. OBIECTIVE SPECIFICE ALE OBIECTIVULUI STRATEGIC 3: UN JUDEȚ CU INFRASTRUCTURĂ ȘI SERVICII DEZVOLTATE

Context

Analizând problemele și necesitățile identificate la nivel de județ, au reieșit o serie de obiective specifice, care conduc la dezvoltarea complexă a județului, prin orientarea strategică pe termen lung "Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate". Obiectivele specifice ale obiectivului strategic se pliază atât pe strategiile de la nivel european, cât și pe strategiile de la nivel național.

Infrastructura de transport și mobilitate este un sector fundamental al economiei, care asigură mobilitatea cetățenilor, contribuind la libera circulație. Există o strânsă legătură și interdependență între dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și dezvoltarea infrastructurii de transport și mobilitate.

Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de sănătate, reprezintă un obiectiv de interes social major, pentru a asigura accesul la servicii preventive, de urgență și reabilitare de calitate în vederea asigurării sănătății cetățenilor.

Serviciile sociale sunt esențiale în vederea realizării coeziunii sociale, pentru combaterea sărăciei și a excluziunii sociale, probleme încă persistente și în județul Mureș, astfel accentuând nevoia și importanța unor servicii sociale eficiente și de înaltă calitate, care să răspundă nevoilor sociale, celor speciale, individuale, familiale sau de

grup, în vederea depășirii situațiilor de dificultate, prevenirii și combaterii riscului de excluziune socială și creșterii calității vieții.

Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor culturale contribuie la dezvoltarea durabilă a județului, de asemenea accentuează importanța identității și a specificității locale, fiind necesară conștientizarea valorii acestuia de către cetățeni. Dezvoltarea serviciilor culturale contribuie la punerea în valoare a elementelor de identitate locală din județ.

În contextul în care sistemul de educație, formare și ocupare se confruntă cu diverse nevoi și provocări, existând un decalaj rural-urban în creștere, un număr mare de familii cu o situație socio-economică precară, respectiv o rată ridicată de părăsire timpurie a școlii, educația și formarea profesională pentru piața muncii scăzute, este necesară de a răspunde acestor nevoi și provocări prin îmbunătățirea sistemului educațional și de formare profesională.

Datorită multiplelor beneficii pe care le are mișcarea și valorile sportive atât la nivel de individ și societate, promovarea unui stil de viață activ și sănătos reprezintă o prioritate, care contribuie la bunăstarea fizică și echilibrul mental al persoanei.

Luând în considerare contextul general pe baza problemelor și necesităților identificate la nivel de județ, respectiv importanța fiecărui domeniu, obiectivele specifice subliniază domeniile de dezvoltare, care nu doar vor folosi oportunitățile oferite de accesarea unor fonduri europene în vederea reabilitării infrastructurii actuale pentru reducerea punctelor negre, ci vor crea premisele și cadrul necesare pentru dezvoltarea județului Mureș prin atingerea obiectivului strategic "Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate" și pentru dezvoltarea celorlalte obiective definite în strategia de dezvoltare a județului Mureș.

Obiective specifice:

OBIECTIV SPECIFIC 3.1.DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE TRANSPORT ȘI MOBILITATE

Dezvoltarea, adaptarea și modernizarea infrastructurii de transport și mobilitate are rol important în protejarea mediului, asigurarea unei dezvoltări economice și sociale echilibrate, siguranța persoanelor și a bunurilor transportate, creșterea mobilității prin interconectarea eficientă a infrastructurii de transport la nivelul județului Mureș. Realizarea unor proiecte majore în domeniul transportului și mobilității va contribui și la creșterea accesibilității infrastructurii medicale sau serviciilor sociale pentru o parte a locuitorilor județului Mureș. Obiectivul specific 3.1. contribuie astfel la realizarea obiectivului strategic 3: *Un județ cu infrastructura și servicii dezvoltate*, și creează premisele pentru atingerea celorlalte obiective strategice definite.

Măsuri ale obiectivului specific 3.1.: Dezvoltarea infrastructurii de transport și mobilitate

Măsura 3.1.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport

Infrastructura de transport este un factor cheie în dezvoltarea durabilă a județului Mureș, ce contribuie la impulsivitatea dezvoltării economice. Din acest motiv, creșterea investițiilor în infrastructura de transport este imperios necesară pentru a crește atractivitatea județului, respectiv pentru a promova utilizarea căilor alternative de transport, precum mijloacele transport public sau mijloacele de transport ecologice, respectiv pentru facilitarea fluxului de bunuri și persoane la nivel intra și inter județean.

În anul 2020, programul de transport rutier contra cost de persoane prin servicii regulate al județului Mureș cuprinde 161 trasee, care deservește 102 de UAT-uri (4 municipii, 7 orașe, 91 de comune), asigurând un grad de acoperire de 67,51% (347 localități deservite) raportat la numărul total de 514 localități aparținătoare județului Mureș.

Transportul urban și interurban este asigurat în principal de autobuze și microbuze, însă în vederea promovării utilizării acestui tip de transport în detrimentul transportului individual este necesară modernizarea infrastructurii aferente.

De asemenea se pune accentul pe dezvoltarea rețelelor de transport metropolitane, respectiv extinderea rețelei de transport către localitățile din zone urbane funcționale.

Rezolvarea problemelor din sfera transporturilor, în special în zona metropolitană a municipiului Mureș, respectiv în zonele urbane funcționale ale municipiilor Reghin, Târnăveni, Sighișoara, poate contribui la scăderea traficului și a problemelor cauzate de utilizarea transportului individual și la promovarea modurilor de transport alternative.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.1:

3.1.1.1. Realizarea unui sistem integrat de transport nepoluant, durabil în zona metropolitană și zona urbană funcțională a municipiului Târgu Mureș

3.1.1.2. Îmbunătățirea sistemului public de transport județean

3.1.1.3. Dezvoltarea infrastructurii necesare pentru tranziția transportului public urban către de transport în comun nepoluant, electromobilitate și mijloace nemotorizate

3.1.1.4. Demersuri pentru dezvoltarea infrastructurii pentru combustibili alternativi în transportul public (ex: utilizarea hidrogenului)

3.1.1.5. Implementarea unui sistem de management al traficului în mediul urban

3.1.1.6. Reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii aeroportuare pentru transport persoane

3.1.1.7. Reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii aeroportuare pentru transport cargo

3.1.1.8. Tren urban Luduș – Iernut – Aeroport Transilvania – Târgu Mureș – Reghin

Măsura 3.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de mobilitate

Dezvoltarea infrastructurii de mobilitate reprezintă principala măsură care trebuie întreprinsă în contextul adaptării județului Mureș la standardele unui „județ cu infrastructură dezvoltată”.

Infrastructura în județul Mureș se compune din infrastructura rutieră (2184 km), infrastructura feroviară (278 km, din care electrificate 85 km), respectiv 1 aeroport internațional.

Infrastructura rutieră se compune din drumuri naționale, respectiv drumuri județene și comunale. Din totalul de 2184 km, doar 609 km, reprezentând 28%, sunt modernizare, iar 1018 km, reprezentând 46%, sunt cu îmbrăcămînți ușoare rutiere. Lungimea totală a drumurilor naționale este de 423 km, dintre care 98,10% modernizate/asfaltate. La data de 31 decembrie 2019, o lungime totală de 40,315 km de drum județean are o stare de viabilitate rea, reprezentând 5,13% din totalul drumurilor județene (drum cu îmbrăcămînți asfaltice – 13,368 km; drum pietruit - 15,260 km; drum de pământ - 11,460, km; drum cu pavaj - 0,227 km). 55% din drumurile județene au o stare bună (431,710 km), iar 39,85% (312,843 km) o stare de viabilitate medie. În anul 2018, în județul Mureș există o rețea de drumuri comunale în lungime totală de 968,008 km, din care 43% reprezintă drum pietruit și 9,74% drum de pământ.

Ținând cont de necesitatea de a decongestiona, fluidiza traficul și a reduce riscul producerii de accidente rutiere pe drumurile publice, în special în orașe, este necesară realizarea investițiilor de dezvoltare a infrastructurii de mobilitate, coridoarelor de mobilitate, centurilor ocolitoare în orașe și municipii, respectiv dezvoltarea unui centru intermodal de transport. Dezvoltarea unui terminal intermodal de transport la Ungheni este considerat proiect prioritar în interesul dezvoltării economice și sociale a județului Mureș, dar și a Regiunii Centru. Astfel, pentru a crește atractivitatea județului Mureș și a asigura dezvoltarea economică durabilă a acestuia investițiile în modernizarea infrastructurii rutiere, respectiv realizarea de noi conexiuni rutiere reprezintă o prioritate.

Linia ferată existentă nu contribuie la dezvoltare, fiind astfel necesare investiții pentru asigurarea conectivității localităților, reducerea timpului și a distanței de deplasare, facilitând astfel accesibilitatea localităților și a județului.

Dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete este necesară atât în interiorul localităților, cât și între localități. La nivelul teritoriului județului, pentru a crește accesibilitatea între localități, dezvoltarea infrastructurii pentru biciclete ar trebui

orientată înspre cei 11 poli locali de dezvoltare din județ (orașe și municipii), precum și în lungul centurilor ocolitoare propuse în jurul Târgu Mureș, Reghin, Sighișoara și Târnăveni. Având în vedere faptul că în județul Mureș nu există pistă de biciclete omologate, doar trasee marcate de către Serviciul Public Salvamont – Salvapeo Mureș („Circuitul comorii,” în jurul comunei Livezeni de 33 km, respectiv Livezeni-Miercurea Nirajului de 18 km) sau de ONG-uri (în Zona Sighișoara- Târnava Mare de 107 km), respectiv de a lungul râului Mureș există mai multe localități având un bogat patrimoniu antropic, cu potențial de recreere, fiind o zonă turistică bogată în patrimoniu natural, este oportun crearea rute de biciclete de a lungul râului Mureș, care să fie din urmă legate de rețeaua europeană de rute cicliste.

În ceea ce privește infrastructura aeroportuară, la o distanță de 15 km față de nord-estul municipiului Târgu-Mureș, pe teritoriul localității Vidrasău, se întinde Aeroportul „Transilvania” Târgu-Mureș, aflat sub autoritatea Consiliului Județean Mureș, declarat în anul 2011 aeroport internațional. În contextul dezvoltării în ritm alert a aeroporturilor din județele învecinate, care determină gestionarea unui flux crescut de pasageri, județul Mureș poate să profite de atuurile rezultate din poziția sa geostrategică centrală și să dezvolte atât infrastructura existentă pentru transportul pasagerilor cât și o platforma cargo.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.1:

3.1.2.1. Dezvoltarea unui centru intermodal de transport în județul Mureș

3.1.2.2. Construirea de centuri ocolitoare pentru municipiile Târgu Mureș, Sighișoara, Reghin și Târnăveni

3.1.2.3. Construire coridoare de mobilitate în mediul urban

3.1.2.4. Reabilitare și modernizare drumuri județene de importanță strategică la nivelul județului

3.1.2.5. Reabilitare și modernizare a infrastructurii rutiere și pietonale în mediul urban și rural, inclusiv a elementelor ce asigură siguranța în trafic

3.1.2.6. Demersuri pentru includerea în planuri investiționale la nivel regional și național a nevoii de extindere a rețelei de drumuri expresse între localități urbane din județ și în afara județului

3.1.2.7. Construire parcări de tip park and ride intermodale

3.1.2.8. Construire smart parking-uri în mediul urban

3.1.2.9. Modernizarea infrastructurii rutiere pe care circulă transportul public în mediul urban, inclusiv a elementelor care deservește transportul public în mediul rural și urban

3.1.2.10. Construire și dezvoltare a infrastructurii pentru biciclete în și între localități în mediul urban și rural

3.1.2.11. Modernizarea infrastructurii de transport feroviar pentru creșterea traficului de călători și marfă

3.1.2.12. Construirea autostrăzii A3 (Turda – Târgu Mureș -Sighișoara –Brașov) și A8 (Târgu-Mureș – Iași – Ungheni (Republica Moldova)) și crearea legăturii dintre cele două autostrăzi cu variantă de descărcare a autostrăzilor în Tg. Mureș

3.1.2.13. Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri naționale din județul Mureș

3.1.2.14. Integrarea de soluții digitale inteligente în sistemul de management a mobilității sustenabile

Măsura 3.1.3. Dezvoltare instrumente strategice pentru infrastructura de transport și mobilitate

Sectorul de transport și mobilitate necesită un cadrul strategic pliat pe nevoile specifice identificate, care creează contexte concrete pentru dezvoltarea celor două sectoare.

Identificarea, dezvoltarea și implementarea la nivelul județului Mureș a unor instrumente strategice sub forma de planuri și strategii în domeniul transportului și mobilității sunt necesare, luând în considerare lipsurile identificate în domeniu în cadrul analizei efectuate ce stă la baza prezentei strategii.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.1:

3.1.3.1. Elaborarea unei strategii pentru mobilitate sustenabilă și inteligentă pentru Zona Metropolitană a Municipiului Târgu Mureș

3.1.3.2. Elaborarea unor planuri de mobilitate urbană durabile în mediul urban

3.1.3.3. Elaborarea unei strategii de dezvoltare a infrastructurii de transport, a transportului multimodal și a unui sistem de transport integrat la nivelul județului Mureș

Măsura 3.1.4. Creșterea gradului de comunicare și cooperare între instituții și experți

Luând în considerare caracterul unitar al domeniului transportului multimodal ce necesită o abordare integrată și modernă, de asemenea interdependența dintre sectorul de transport și sectorul de mobilitate, schimbul de know-how între instituții și experți este necesară și benefică pentru identificarea unor soluții specifice problemelor existente la nivelul județului Mureș.

Creșterea gradului de comunicare și cooperare va contribui atât la dezvoltarea unitară durabilă a județului Mureș, cât și la creșterea nivelului de conștientizare a factorilor interesați și a comunității privind oportunitățile de dezvoltare ivite cu prilejul dezvoltării infrastructurii de transport și mobilitate.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.1:

3.1.4.1. Facilitarea formării unei platforme de colaborare a factorilor interesați în domeniul mobilității

3.1.4.2. Crearea unui forum pentru dezbateră sectorului de mobilitate

OBIECTIV SPECIFIC 3.2. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII TEHNICO-EDILITARE

Concomitent cu dezvoltarea infrastructurii de mobilitate este imperios să se realizeze dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, luând în considerare raportul de interdependență dintre cele două rețele. Obiectivul specific 3.2. contribuie la asigurarea dotării tehnico-edilitare a localităților de la nivelul județului Mureș, pentru a reduce discrepanțele dintre calitatea vieții în mediul urban și cel rural.

Măsuri ale obiectivului specific 3.2.: Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare

Măsura 3.2.1. Dezvoltarea sistemului public de alimentare cu apă și canalizare

Potrivit datelor Recensământului Populației și Locuințelor din anul 2011, din totalul locuințelor convenționale din județul Mureș, 69,2 % au alimentare cu apă în locuință din sistem public sau propriu (90,9% în municipii și orașe și 45,5 % în comune), respectiv 69,2% au instalație de canalizare la rețea publică sau la un sistem propriu.

La nivelul anului 2019, 81 de localități sunt alimentate cu apă potabilă, din care 11 localități reprezentând municipii și orașe, respectiv 52 de localități au canalizare publică, din care 11 localități reprezentând municipii și orașe.

Cu toate că se constată o creștere a numărului de localități racordate la rețeaua de apă și canalizare, în continuare este scăzut numărul localităților care beneficiază de aceste sisteme, în special în ceea ce privește gestionarea apelor uzate. Populația conectată la rețeaua de alimentare cu apă fără a beneficia de o canalizare adecvată, este expusă la riscuri mari privind sănătatea, acest fapt subliniind necesitatea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii de alimentare de apă, canalizare și epurare a apelor uzate.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.2:

3.2.1.1. Investiții în reabilitarea și extinderea a infrastructurii de utilități publice – apă – canalizare în mediul urban și rural

3.2.1.2. Investiții în construirea de stații de epurare a apei uzate

Măsura 3.2.2. Dezvoltarea rețelei de gaze naturale

Rețeaua de distribuție a gazului metan, potrivit datelor statistice din anul 2018, are o lungime de 3459,8 km, județul Mureș ocupând locul I în Regiunea Centru în această privință. Numărul unităților administrativ –teritoriale în care se distribuie gazul este de 82, din care 11 municipii și orașe, într-o ușoară creștere față de anul 2000, când nr. localităților în care se distribuia gazul metan era 75.

Deși județul Mureș este cel mai important producător de gaz metan din România, nu toate comunele sunt racordate la rețeaua de gaz metan, respectiv nu există rețea de distribuție a gazelor naturale în comunele Aluniș, Apold, Beica de Jos, Bereni, Brâncovenești, Chiheru de Jos, Cozma, Deda, Eremitu, Hodac, Ibănești, Lunca Bradului, Măgherani, Nadeș, Răstolița, Rușii Munți, Saschiz, Sărățeni, Stânceni, Vătava și Viișoara. Astfel, în special comunele din partea nord-est, din aria montană și cea subcarpatică, dar și unele comune din Podișul Târnavelor, nu au acces la rețeaua de distribuție a gazelor naturale, acest fapt subliniind necesitatea investițiilor pentru dezvoltarea rețelei de gaze naturale.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.2:

3.2.2.1. Investiții în înființarea distribuției de gaze naturale

3.2.2.2. Investiții în dezvoltare de rețele inteligente de distribuție a gazelor naturale în mediul rural

Măsura 3.2.3. Valorificarea surselor de energie regenerabilă

Datorită cadrului natural existent, principalele surse de energie regenerabilă în județul Mureș sunt: energia solară, energia hidroelectrică, biomasa și deșeurile disponibile pentru incinerare. În județul Mureș tehnologia solară fotovoltaică se remarcă drept cea mai fezabilă soluție pentru energie regenerabilă, însă care este foarte puțin exploatată.

În anul 2020, în județul Mureș există un număr de 12 parcuri fotovoltaice, amplasate în următoarele localități: municipiul Târgu Mureș (STR. Barajului), orașul Miercurea Nirajului, sat Chirileu/ comuna Sînpaul, sat Bernadea/ comuna Bahnea, localitatea Voivodeni / comuna Glodeni (2 parcuri), sat Păcureni/ comuna Glodeni, sat Glodeni/ comuna Glodeni, comuna Ernei, comuna Ghindari, comuna Ideciu de Jos, sat Coasta Mare/ comuna Râciu.²⁰⁴

Potrivit studiului realizat de ICEMENERG SA, Mureș și Alba sunt județele din Regiunea Centru cu cel mai mare potențial energetic al biomasei, având împreună aproape 60% din potențialul exploatabil al Regiunii Centru.

²⁰⁴ Sursa datelor: Agenția pentru Protecția Mediului Mureș. Data situației: iulie 2020

Sursele de energie regenerabilă reprezintă o soluție de viitor pentru dezvoltarea de sisteme energetice eco-eficiente, cu impact minim asupra mediului: producerea de energie electrică și termică în cogenerare, îmbunătățirea eficienței energetice la clădirile publice, reducerea consumului iluminatului public, reprezentând astfel o investiție prioritară la nivelul județului Mureș.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.2:

3.2.3.1. Investiții în realizarea unor parcuri fotovoltaice pentru producerea energiei verzi

3.2.3.2. Investiții în dezvoltarea de sisteme de producere a energiei din surse regenerabile, pentru a reduce gradual dependența județului de gaze naturale și de energia electrică produsă din surse nesustenabile

3.2.3.3. Investiții în tehnologii și procese industriale curate, inclusiv producerea de hidrogen, utilizând energie regenerabilă (green hydrogen)

3.2.3.4. Realizarea unei instalații noi cu digestie anaerobă, cu producere de biogaz.

3.2.3.5. Implementarea la nivelul județului a politicilor naționale privind valorificarea energetică a deșeurilor

OBIECTIV SPECIFIC 3.3. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ȘI SERVICIILOR DE SĂNĂTATE

Sănătatea este un sector economic vital cu un puternic potențial de creștere. Luând în considerare rolul important al sectorului de sănătate în economia județului Mureș, dezvoltarea sectorului, prin crearea și dezvoltarea condițiilor necesare care să asigure tuturor servicii medicale de calitate, este imperios necesară. La nivelul județului Mureș, municipiul Târgu Mureș este un centru de excelență recunoscut la nivel județean, regional, național și chiar internațional în domeniul sănătății, atât din punct de vedere al diversității unităților spitalicești și sanitare existente, cât și al învățământului medical. Obiectivul specific 3.3. și urmărește modernizarea infrastructurii de sănătate și îmbunătățirea serviciilor de sănătate, contribuind implicit la întărirea poziției județului Mureș în domeniul ocrotirii sănătății.

Măsurile ale obiectivului specific 3.3.: Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de sănătate

Măsura 3.3.1. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor pentru situații de urgență

În județul Mureș atribuții în asigurarea serviciilor medicale de urgență. Îl au echipele din cadrul următoarelor structuri:

- Inspectoratul pentru Situații de Urgență „HOREA” al județului Mureș (ISU „Horea”). În cadrul ISU Horea funcționează, în colaborare cu spitalele județene, regionale și cu autoritățile publice locale Serviciul Mobil de

Urgență, Reanimare și Descarcerare (SMURD) - unitate de asistență medicală de urgență prespitalicească și transport sanitar, cu sediul central Târgu-Mureș și stații în 10 localități: Târnăveni, Reghin, Sighișoara, Luduș, Sovata, Sărmașu, Miercurea-Nirajului, Iernut, Ibănești, Deda și Râciu. Zona cea mai descoperită rămâne Bălăușeri.

- Serviciul de Ambulanță Județean Mureș (SAJ), unitate de asistență medicală de urgență prespitalicească și transport sanitar, cu sediul central în Târgu-Mureș, stații în Sighișoara, Reghin, Târnăveni și Luduș și puncte de lucru în Miercurea Nirajului, Sângeorgiu de Pădure, Sărmașu și Sovata.
- Serviciile Voluntare pentru Situații de Urgență la nivelul comunelor (SVSU) – funcționează în cadrul consiliilor locale

Pentru eficientizarea intervenției medicale de urgență, este necesară dezvoltarea infrastructurii pentru intervenții în caz de urgență și a serviciilor medicale de urgență în localitățile urbane din județ: Târgu-Mureș, Sighișoara, Târnăveni, Reghin și Sărmașu.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.3:

3.3.1.1. Reabilitarea, modernizarea și dotarea Unităților de Primiri Urgențe

3.3.1.2. Înființarea unui Compartiment de primire a Urgențelor la nivelul Spitalului Clinic Județean Mureș

3.3.1.2. Înființarea unui centru de intervenție pentru situații de urgență la nivelul municipiului Târgu Mureș

3.3.1.3. Dotarea Ambulatoriilor Integrate din cadrul unităților spitalicești

3.3.1.4. Îmbunătățirea infrastructurii și dotării serviciilor pentru intervenții în situații de urgență, inclusiv a serviciilor voluntare pentru situații de urgență

3.3.1.5. Dezvoltarea infrastructurii medicale SMURD

3.3.1.6. Amenajarea de heliporturi utilitare pentru intervenții în caz de urgență în localitățile urbane din județ

3.3.1.7. Dezvoltarea infrastructurii SVSU – Serviciul Voluntar pentru Situații de Urgență

Măsura 3.3.2. Dezvoltarea infrastructurii și a serviciilor medicale de specialitate

În anul 2019, sistemul de sănătate a județului Mureș are în componență 1509 unități sanitare în mediul urban, respectiv 379 unități sanitare în mediul rural, dintre care 355 cabinete medicale de specialitate în mediul urban și 3 cabinete de specialitate în mediul rural.

În mediul rural pacienții au acces la un număr redus de unități sanitare specializate, ori în unele localități acestea nu există, motiv pentru care sunt nevoiți să se deplaseze în orașe pentru servicii medicale complexe.

Luând în considerare numărul redus al cabinetelor de specialitate este necesară dezvoltarea infrastructurii aferente atât în mediul urban, cât și în mediul rural, pentru a facilita și asigura accesul comunității la servicii medicale de specialitate.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.3:

3.3.2.1. Reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea centrelor medicale și spitalelor de specialitate

3.3.2.2. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor medicale de specialitate în mediul rural și urban

Măsura 3.3.3. Dezvoltarea infrastructurii și creșterea accesibilității la servicii medicale

În anul 2018, sistemul de sănătate a județului Mureș, are în componență 1869 de unități sanitare, publice și private²⁰⁵, prin care se asigură toată gama de servicii medicale specializate, necesare pentru prevenirea, diagnosticarea și tratarea bolilor. 89,45%, adică 1672 de unități sanitare sunt în proprietate privată.

În anul 2019, în județul Mureș existau 4035 paturi de spital, inclusiv centre de sănătate (din care în proprietate privată 237)²⁰⁶, ceea ce situează județul Mureș pe locul 9 nivel național. După numărul de medici din județ, la nivelul României se situează pe locul 6, iar după stomatologi pe locul 8.

392 medici de familie asigură asistența medicală primară pentru un număr total de cca. 591.543 de locuitori la nivelul județului (1 iulie 2019).

În județul Mureș există 9 spitale publice, fiecare cu ambulator integrat (policlinică), situate în mediul urban (3 în Târgu Mureș, 1 în Sighișoara, 1 în Reghin, 1 în Târnăveni, 1 în Luduș, 1 în Sângeorgiu de Pădure, 1 în Sovata).

În perioada 2014-2020, fondurile destinate infrastructurii de sănătate prin POR au vizat reabilitarea/modernizarea/ dotarea ambulatoriilor de specialitate, a unităților de primiri urgențe și s-a urmărit eficientizarea energetică a clădirilor de spital.

Și în mediul rural, autoritățile publice locale s-au preocupat să îmbunătățească infrastructura sanitară. Astfel, în 19 localități au fost finanțate din bugetul local, din

²⁰⁵ Anuarul Statistic al Județului Mureș – anul 2019, pag. 58

²⁰⁶ <http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table>

PNDR sau prin PNDL proiecte de înființare, renovare, modernizare dispensare medicale.

Procesul de dezvoltare și modernizare trebuie continuat, fiind necesare centre noi, lucrări de reabilitare a clădirilor, precum și lucrări de înnoire a echipamentelor existente și de achiziționare de noi echipamente medicale performante derulării activităților medicale, pentru toate unitățile sanitare.

Utilizarea eficientă a resurselor de energie trebuie să fie o prioritate pentru unitățile sanitare, nu doar pentru îmbunătățirea condițiilor de confort interior și reducere a cheltuielilor aferente utilităților, ci și pentru reducerea emisiilor poluante generate de producerea, transportul și consumul de energie.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.3:

3.3.3.1. Dezvoltarea de centre medicale de recuperare

3.3.3.2. Dezvoltarea unui sanatoriu balnear și de recuperare

3.3.3.3. Modernizarea, reabilitarea, extinderea și dotarea unităților spitalicești municipale

3.3.3.4. Construire și acreditare unități spitalicești

3.3.3.5. Amenajare laboratoare de analize medicale în mediul rural și urban

3.3.3.6. Modernizare, reabilitare și dotare dispensare în mediul rural

3.3.3.7. Construire centre medicale în mediul rural

3.3.3.8. Dezvoltarea infrastructurii rutiere în jurul unităților spitalicești

Măsura 3.3.4. Dezvoltarea infrastructurii educaționale și de cercetare medicală

Centrul avansat de cercetări medicale și farmaceutice înființat în 2015, în urma implementării unui proiect finanțat prin Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice de către Universitatea de Medicină și Farmacie din Târgu Mureș, contribuie la creșterea capacității de cercetare-dezvoltare în domeniile medical și farmaceutic, la creșterea calității și performanței științifice în domeniul medical și farmaceutic la nivelul județului Mureș și a regiunii Centru.

În vederea consolidării poziției județului Mureș în domeniul sănătății, este necesară dezvoltarea continuă a infrastructurii educaționale și de cercetare medicală existentă la nivelul județului, intensificarea activităților de cercetare prin crearea de parteneriate și atragerea de cercetători, dezvoltarea stocului de cunoaștere, precum și creșterea calității vieții prin descoperirea de soluții în domeniul sănătății.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.3:

3.3.4.1. Dezvoltarea unui Centru Medical Metropolitan

3.3.4.2. Dezvoltarea unui Centru de conferințe în zona metropolitană a municipiului Târgu Mureș

3.3.4.2. Dezvoltarea infrastructurii în învățământul medical

3.3.4.3. Facilitarea și sprijinirea progresului medical și a studiilor în domeniu

Măsura 3.3.5. Operaționalizarea finanțării sistemului medical

Analiza SWOT relevă faptul că sistemul medical în momentul de față este subfinanțat și asigură supraviețuirea sistemului nu și dezvoltarea acestuia. Pentru a face față provocărilor actuale, îmbunătățirea finanțării sistemului medical, a cercetării și a învățământului în domeniul medical este imperios necesară.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.3:

3.3.5.1. Dezvoltarea unui cadru de finanțare destinat sectorului de sănătate la nivelul județului Mureș

3.3.5.2. Facilitarea accesării fondurilor nerambursabile pentru dezvoltarea sistemului sanitar

Măsura 3.3.6. Creșterea gradului de cooperare al sectorului public și privat

Creșterea gradului de cooperare dintre sectorul public și privat, respectiv schimbul de know-how între sectorul public și privat este necesară și benefică pentru asigurarea unei asistențe medicale integrate, pentru îmbunătățirea calității serviciilor medicale și a accesului populației la servicii medicale.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.3:

3.3.6.1. Facilitarea dezvoltării parteneriatelor și colaborării între sectorul public, privat și ONG-uri în educație și cercetare

3.3.6.2. Dezvoltarea ONG-urilor ce oferă servicii de îngrijire

OBIECTIV SPECIFIC 3.4. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ȘI SERVICIILOR SOCIALE

Obiectivul specific 3.4. *Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor sociale* contribuie la creșterea capacitații administrației și altor structuri publice și private de a furniza servicii de calitate și adaptate nevoilor persoanelor din grupurile vulnerabile.

Măsurile ale obiectivului specific 3.4.: Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor sociale

Măsura 3.4.1. Dezvoltarea infrastructurii serviciilor sociale

În județul Mureș, la data de 8 iulie 2020, sunt acreditați în total 109 de furnizori de servicii sociale dintre care 23 sunt furnizori publici și 86 sunt furnizori privați (asociații, fundații, organizații). Sunt acreditate și funcționează 63 de servicii de tip primar și 157 de servicii specializate, care se adresează, pe sectoare, în felul următor: copii: 27; persoane vârstnice: 54; persoane cu dizabilități: 83; alte categorii: 56.

În domeniul protecției copilului/tânărului, sunt identificate la nivelul județului Mureș următoarele tipuri de servicii sociale:

- 38 centre de zi pentru copii: copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți;
- 4 centre de zi pentru familie cu copii;
- 1 centru rezidențial de îngrijire și asistență pentru mamă și copil (Centrul Maternal „Materna” aflat în subordinea DGASPC Mureș);
- 4 centre rezidențiale pentru tineri în dificultate (din care 2 sunt Centrele de Tranzit “Ada” și “Adi” aparținând DGASPC Mureș);
- 67 centre rezidențiale pentru copii în sistemul de protecție specială.

În domeniul protecției persoanelor vârstnice, în județul Mureș, Mureș, funcționează următoarele servicii sociale:

- 5 cămine pentru persoane vârstnice gestionate în cadrul sistemului public (DGASPC, Primăriei);
- 19 centre pentru persoane vârstnice gestionate în cadrul sistemului privat.

În domeniul protecției persoanelor cu dizabilități, există:

- 9 centre de zi pentru persoane adulte cu dizabilități;
- 17 centre rezidențiale pentru persoane adulte cu dizabilități.

În domeniul prevenirii și combaterii violenței domestice, se identifică următoarele servicii:

- 2 centre de zi pentru victimele violenței în familie și agresori;
- 1 centru rezidențial de îngrijire și asistență pentru victimele violenței în familie.

În domeniul protecției altor persoane, grupuri sau comunități aflate în nevoie socială

- 3 centre de preparare și distribuire a hranei pentru persoane în risc de sărăcie;
- 18 centre de zi pentru asistență și suport destinate persoanelor aflate în situații de nevoie;

- 1 centru de zi pentru persoane toxico-dependente, pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice etc.
- 2 centre rezidențiale de îngrijire și asistență pentru persoanele fără adăpost;
- 1 centru rezidențial de recuperare/reabilitare socială și dezintoxicare-pentru persoane cu diferite adicții: droguri, alcool, alte substanțe toxice etc.;
- 23 servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, persoane cu dizabilități, persoane aflate în situație de dependență;
- Centre Comunitare Integrate pentru îmbunătățirea situației persoanelor provenite din comunitățile marginalizate (1 centru se situează în Sângeorgiu de Mureș, înființat din proiect POCU 2014-2020/4.1).

Din analiza socio-economică rezultă necesitatea dezvoltării infrastructurii și serviciilor sociale existente la nivelul județului Mureș, în scopul consolidării și eficientizării serviciilor sociale, diversificării ofertei de servicii sociale, respectiv îmbunătățirii calității și accesului la servicii sociale.

Principala categorie defavorizată este considerată populația de etnie romă, iar măsurile luate până în prezent la nivelul județului vizează în principal reducerea sărăciei și creșterea incluziunii sociale a acestor persoane. Ținând cont de faptul că potrivit datelor de la recensământul populației din anul 2011 privind județul Mureș, din totalul de 46.947 persoane de etnie romă 71% trăiește în mediul rural, numărul u.a.t. care au elaborat strategii, planuri de acțiune sau implementează proiecte pentru incluziunea socială a comunității de romi este redus, ceea ce impune măsuri pentru ridicarea standardelor de viață a comunităților de romi și a comunităților defavorizate.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.4:

- 3.4.1.1. Restructurarea Centrelor de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică
- 3.4.1.2. Înființare locuințe protejate și sociale pentru persoane din grupuri vulnerabile
- 3.4.1.3. Reabilitarea, modernizarea și dotarea centrelor de zi
- 3.4.1.4. Înființare centre pentru persoane vârstnice
- 3.4.1.5. Înființare centre sociale pentru copii
- 3.4.1.6. Reabilitarea, modernizarea și extinderea centrelor multifuncționale
- 3.4.1.7. Înființarea unor centre multifuncționale de servicii medico-sociale
- 3.4.1.8. Reabilitarea centrelor comunitare integrate
- 3.4.1.9. Înființare centre sociale pentru toate grupurile de vârstă în mediul rural
- 3.4.1.10. Amenajarea unor puncte de igienă în mediul rural
- 3.4.1.11. Construire capele mortuare în mediul rural

Măsura 3.4.2. Consolidarea resurselor umane în domeniul social

În vederea consolidării resurselor umane în domeniul social este necesară formarea profesională periodică continuă a personalului existent pentru actualizarea cunoștințelor lor și dezvoltarea abilităților și competențelor profesionale, respectiv formarea profesională a personalului nou venit în domeniu pentru asigurarea cunoștințelor de bază pentru desfășurarea activității.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.4:

3.4.2.1. Dezvoltarea capacității centrelor educaționale/after school/de zi existente care lucrează cu un procent ridicat de copii și tineri romi

3.4.2.2. Dezvoltarea capacității resurselor umane în domeniul social

3.4.2.3. Dezvoltarea unor programe de promovare a drepturilor persoanelor vulnerabile

Măsura 3.4.3. Creșterea gradului de cooperare al sectorului public și privat

Creșterea gradului de cooperare dintre sectorul public și privat, respectiv schimbul de know-how între sectorul public și privat este necesară și benefică pentru asigurarea unor servicii socio-medicale integrate, pentru dezvoltarea echitabilă a rețelei de servicii sociale, îmbunătățirea calității serviciilor sociale și a accesului populației la servicii sociale.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.4:

3.4.3.1. Facilitarea dezvoltării parteneriatelor și colaborării între sectorul public, privat și ONG-uri în domeniul socio-medical

3.3.6.2. Dezvoltarea ONG-urilor ce oferă servicii sociale

Măsura 3.4.4. Operaționalizarea finanțării serviciilor sociale

Analiza SWOT relevă faptul că sectorul serviciilor sociale în momentul de față este subfinanțat și nu asigură dezvoltarea sectorului. Pentru a face față provocărilor actuale și nevoilor identificate la nivelul județului Mureș, îmbunătățirea finanțării sectorului serviciilor sociale este imperios necesară.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.4:

3.4.4.1. Dezvoltarea unui cadru de finanțare destinat serviciilor sociale

3.3.5.2. Facilitarea accesării fondurilor nerambursabile pentru dezvoltarea serviciilor sociale

OBIECTIV SPECIFIC 3.5. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ȘI SERVICIILOR CULTURALE

Patrimoniul cultural material și imaterial al județului Mureș, format din monumente istorice și arhitecturale, obiceiuri și tradiții populare, este caracterizat prin originalitate, bogăție și varietate.

Obiectivul specific 3.5. asigură cunoașterea, protejarea, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural al județului Mureș, respectiv contribuie la crearea cadrului de organizare a unor evenimente importante, cu participarea unui public numeros sau de anvergură regională, națională sau internațională.

Măsuri ale obiectivului specific 3.5.: *Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor culturale*

Măsura 3.5.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale

Județul Mureș dispune de un climat cultural specific, determinat pe de o parte de valorile culturale acumulate de-a lungul istoriei, iar pe de altă parte de caracterul compozit al populației, fiind generator de diversitate culturală.

Rețeaua instituțiilor culturale din județ este diversă și cuprinde în anul 2018:

- 256 biblioteci, din care 206 biblioteci școlare,
- 9 teatre, din care 4 teatre dramatice, 2 teatre de păpuși și marionete, 2 ansambluri artistice
- 1 filarmonică de stat
- 14 muzee,
- case memoriale, cinematografe, case de cultură, cămine culturale,
- 271 ONG cu profil cultural.

Într-o societate în care tehnologia informației și a comunicațiilor a pătruns în toate domeniile vieții sociale, pentru a eficientiza accesul populației la informație și a face mai atractivă patrimoniul cultural se impune modernizarea și dezvoltare serviciilor culturale, prin digitizare, automatizare și înființarea de biblioteci mobile.

În contextul globalizării, conservarea și promovarea patrimoniului cultural tradițional mureșean este de o mare actualitate, la fel ca și lărgirea orizonturilor culturale, promovarea valorilor, tradițiilor locale în spații culturale și stabilirea de legături cu instituții de profil.

Dezvoltarea și valorificarea infrastructurii culturale este foarte importantă, contribuind atât conservarea și perpetuarea patrimoniului cultural, la dezvoltarea publicului, la educația populației cât și la dezvoltarea economică a județului Mureș, dat fiind faptul că județul Mureș poate capitaliza patrimoniul cultural în mod durabil.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.5:

- 3.5.1.1. Extinderea și modernizarea infrastructurii culturale (muzee, monumente istorice, biblioteci)
- 3.5.1.2. Restaurarea, reabilitarea, reconversia funcțională și punerea în valoare a patrimoniului cultural construit
- 3.5.1.3. Reabilitare și modernizare centre și cămine culturale în mediul rural
- 3.5.1.4. Construire centre și cămine culturale multifuncționale în mediul rural
- 3.5.1.5. Cartografierea infrastructurii culturale

Măsura 3.5.2. Creșterea gradului de promovare în domeniul cultural

Dată fiind lipsa unui sistem unitar de promovare a instituțiilor, evenimentelor și activităților culturale și luând în considerare patrimoniul cultural bogat existent în județul Mureș, este necesară întreprinderea de măsuri pentru creșterea gradului de promovare a domeniului cultural și a oportunităților existente la nivelul județului Mureș. Promovarea domeniului cultural poate contribui la creșterea atractivității județului, la creșterea vizibilității a instituțiilor, evenimentelor și activităților culturale și la crearea de conexiuni între evenimentele organizate la nivel județean, pentru dezvoltarea turismului cultural, pentru atragerea și menținerea vizitatorilor și turiștilor în județ.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.5:

- 3.5.2.1. Realizarea de expoziții permanente tematice în mediul urban și rural
- 3.5.2.2. Dezvoltarea Parcului Arheologic de la Călugăreni
- 3.5.2.3. Promovarea activităților culturale și a patrimoniului cultural, inclusiv prin implementarea de soluții digitale
- 3.5.2.4. Dezvoltarea unui calendar unitar al evenimentelor culturale la nivel județean
- 3.5.2.5. Dezvoltarea publicului și creșterea accesului la cultură în mediul rural și urban

Măsura 3.5.3. Operaționalizarea finanțării sectorului cultural

Analiza SWOT relevă faptul că sectorul cultural în momentul de față este subfinanțat și nu asigură dezvoltarea sectorului. Pentru a face față provocărilor actuale și nevoilor identificate la nivelul județului Mureș, îmbunătățirea finanțării sectorului cultural este imperios necesară.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.5:

3.5.3.1. Dezvoltarea unui cadru de finanțare destinat sectorului cultural

3.3.5.2. Facilitarea accesării fondurilor nerambursabile pentru dezvoltarea sectorului cultural

Măsura 3.5.4. Dezvoltarea instrumentelor strategice culturale

Sectorul cultural necesită un cadru strategic pliat pe nevoile specifice identificate, care creează contexte concrete pentru dezvoltarea acestuia.

Identificarea, dezvoltarea și implementarea la nivelul județului Mureș a unor instrumente strategice sub forma de planuri și strategii în sectorul cultural este necesară, luând în considerare lipsurile identificate în domeniu în cadrul analizei efectuate ce stă la baza prezentei strategii.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.5:

3.5.4.1. Elaborarea unei strategii culturale la nivel județean

OBIECTIV SPECIFIC 3.6. ÎMBUNĂȚĂȚIREA SISTEMULUI EDUCAȚIONAL ȘI DE FORMARE PROFESIONALĂ

Educația și formarea profesională sunt factori primordiali ai progresului social, care contribuie la prevenirea sărăciei și excluziunii sociale și au un rol instrumental pentru creșterea economică la nivelul județului Mureș. Obiectivul specific 3.6. urmărește ca prin acțiunile propuse să contribuie la dezvoltarea socioeconomică în județul Mureș prin educație și dezvoltarea capitalului uman.

Măsuri ale obiectivului specific 3.6.: *Îmbunătățirea sistemului educațional și de formare profesională*

Măsura 3.6.1. Dezvoltarea infrastructurii educaționale

Potrivit datelor aferente anului școlar 2018/2019 în județul Mureș, accesul la educație și învățământ se realizează prin intermediul celor 186 de școli pentru învățământul de zi, seral și cu fără frecvență redusă: 17 pentru învățământ preșcolar, 126 de școli pentru învățământul primar și gimnazial, 34 de licee, 6 școli postliceale/de maiștri și 3 institute de învățământ superior (cu 16 facultăți).

Baza materială a învățământului de toate gradele a cunoscut o îmbunătățire semnificativă în perioada 2013-2018, atât elevii cât și studenții beneficiind de condiții bune de studiu, însă este necesară îmbunătățirea continuă a infrastructurii educaționale și a calității procesului de învățare, ceea ce necesită investiții în modernizarea și dezvoltarea infrastructurii educaționale.

Sub autoritatea Consiliului Județean Mureș funcționează un număr de 3 instituții de învățământ special în cadrul cărora, în perioada 2018-2019 sunt școlarizați 545 de copii cu nevoi educative speciale (elevi și preșcolari cu vârsta cuprinsă între 3 și 20 de ani). Centrul Școlar pentru educație incluzivă nr. 1 se nr. 2 din Târgu-Mureș și cel situat în Reghin au o bază didactico-materială, compusă din săli de clase, cabinete pentru terapii specifice și consiliere, bibliotecă, săli de sport, ateliere, etc. cu dotări tehnico-materiale specifice.

Deși școlile îndeplinesc condițiile și exigențele unor obiective moderne, aliniate la imperativele unei integrări școlare și sociale reale a copiilor cu nevoi de educative speciale, se impune lărgirea bazei materiale existente și oferirea de servicii complexe de recuperare. Centrele școlare din județ sunt suprasolicitate și nu există infrastructură pentru cazarea copiilor cu deficiențe severe, greu deplasabili în cursul săptămânii, care locuiesc la distanță mare de Târgu-Mureș și Reghin. Se conturează și nevoia de a oferi mai multe servicii complexe de prevenție, recuperare și reabilitare a persoanelor cu dizabilități.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.6:

3.6.1.1. Dezvoltarea unor activități instructiv-educative specifice, în afara cursurilor școlare

3.6.1.2. Dezvoltarea învățământului profesional, tehnic și în sistemul dual, prin investiții în baza materială și a curriculumului educațional, pentru ca acestea să devină mai competitive și mai atractive, mai bine adaptate nevoilor și tendințelor pieței, ținând cont și de domeniile de specializare inteligentă din Regiunea Centru

3.6.1.3. Facilitarea parteneriatelor dintre mediul de afaceri și instituții de învățământ, conform nevoilor de calificare identificate

3.6.1.4. Dezvoltarea de centre educaționale în mediul urban

3.6.1.5. Dezvoltarea unei rețele de campusuri multidisciplinare la nivelul municipiului Târgu Mureș

3.6.1.6. Reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea unităților de învățământ din mediul rural și urban

3.6.1.7. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii universităților

3.6.1.8. Construire, reabilitare și dotare unități de învățământ în mediul rural

3.6.1.9. Construire și dotare creșe în mediul urban și rural

3.6.1.10. Dezvoltarea unor programe educaționale de incluziune socială

Măsura 3.6.2. Dezvoltarea infrastructurii pentru activitățile de tineret

Tinerii joacă un rol important în societate. Mulți se confruntă cu o serie de tranziții, provocări și incertitudini legate de viitorul lor. Rezoluția Consiliului Uniunii Europene și a reprezentanților guvernelor statelor membre subliniază importanța acordării unei atenții deosebite tinerilor care riscă să fie marginalizați pe baza potențialelor surse de discriminare, cum ar fi originea etnică, genul, orientarea sexuală, handicapul, religia, convingerile sau opinia politică ale acestora.

La nivelul județului Mureș s-a subliniat necesitatea implementării unor măsuri pentru facilitarea dezvoltării personale și sociale a tinerilor, sprijinirea tranziției tinerilor pe piața muncii, respectiv asigurarea încadrării în muncă a persoanelor vulnerabile social.

Ațiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.6:

- 3.6.2.1. Facilitarea tranziției tinerilor și persoanelor vulnerabile social pe piața muncii
- 3.6.2.2. Dezvoltarea unor instrumente inovative pentru integrarea socio-profesională a tinerilor
- 3.6.2.3. Încurajarea participării tinerilor la activități sociale
- 3.6.2.4. Dezvoltarea unor centre de tineret

OBIECTIV SPECIFIC 3.7. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII SPORTIVE

Sportul contribuie deopotrivă la dezvoltarea armonioasă a corpului și sporirea sănătății psihice, contribuie de asemenea la dezvoltarea personală, însă poate genera activități economice și să contribuie la dezvoltarea economică a județului. În vederea consolidării rolului economic și social al domeniului sportului la nivelul județului Mureș, este necesară dezvoltarea infrastructurii ce stă la baza sportului, în special al sportului de performanță. Obiectivul specific 3.7. vizează dezvoltarea infrastructurii sportive și promovarea domeniului sportului, contribuind astfel la creșterea nivelului de practicare a sporturilor și la consolidarea poziției sportului în economia județului Mureș, de asemenea la crearea cadrului de organizare a unor evenimente importante, cu participarea unui public numeros sau de anvergură regională, națională sau internațională.

Măsuri ale obiectivului specific 3.7.: Dezvoltarea infrastructurii sportive

Măsura 3.7.1. Îmbunătățirea infrastructurii pentru sport

Evoluția mișcării sportive în ultimii ani relevă o scădere a numărului de secții sportive în județul Mureș, de la 266 în 2013 la 232 în 2018, însă numărul sportivilor legitimați crește de la 8315 în 2013 la 10.477 în 2018. Sunt reprezentative

următoarele ramuri sportive: atletism, dans sportiv, fotbal, handbal, tenis, volei, polo, natație, pentatlon modern, arte marțiale, lupte libere.

În ceea ce privește baza materială necesară atât practicării sportului de performanță cât și celui de agrement, pe parcursul anilor s-au modernizat și dotat centrele sportive. Este semnificativă inițiativa privată în acest domeniu (cluburi de dans sportiv, gimnastică ritmică, terenuri de fotbal). Și în mediul rural există săli de sport, baze sportive și terenuri de sport construite din fonduri guvernamentale, care permit accesul populației din mediul rural la activități recreative de educație fizică și sport. Însă pentru dezvoltarea unor ramuri sportive și asigurarea pentru sportivii cu rezultate deosebite a unor condiții optime pentru a se putea antrena în locurile natale, este necesară modernizarea și extinderea continuă a infrastructurii sportive.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.7:

- 3.7.1.1. Dezvoltarea unui sport hub la nivelul municipiului Târgu Mureș
- 3.7.1.2. Construirea de baze sportive în mediul urban
- 3.7.1.3. Construire complex sportiv și terenuri de sport în mediul rural
- 3.7.1.4. Construirea săli de sport în cadrul unităților de învățământ
- 3.7.1.5. Construire bazine de înot în mediul urban și rural
- 3.7.1.6. Dezvoltarea sportului de înaltă performanță și a infrastructurii sportive
- 3.7.1.7. Organizare competiții anuale pe ramuri sportive

Măsura 3.7.2. Consolidarea resurselor umane în domeniul sportiv

În vederea consolidării resurselor umane în domeniul sportiv este necesară formarea profesională periodică continuă a personalului existent pentru actualizarea cunoștințelor lor și dezvoltarea abilităților și competențelor profesionale, inclusiv pe activități conexe sportive (marketing, management sportiv, contabilitate sportivă, juriști), respectiv formarea profesională a personalului nou venit în domeniu pentru asigurarea cunoștințelor de bază pentru desfășurarea activității.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.7:

- 3.7.2.1. Facilitarea relocării sportivilor și a trecerii sportivilor de la nivelul de juniori la seniori
- 3.7.2.2. Dezvoltare programe de formare a antrenorilor
- 3.7.2.3. Dezvoltarea unor programe de formare pe activități conexe sportive (marketing, management sportiv, contabilitate sportivă, juriști)

OBIECTIV SPECIFIC 3.8. DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII ADMINISTRATIVE ȘI SERVICIILOR PUBLICE

Măsuri ale obiectivului specific 3.8.: Dezvoltarea infrastructurii administrative și serviciilor publice

Măsura 3.8.1. Dezvoltarea infrastructurii administrative

Ca urmare a analizei SWOT s-a constatat nevoia de a îmbunătăți infrastructura administrativă, în special în mediul rural pentru a asigura spații administrative adecvate și condiții moderne de lucru personalului din sistemul public.

Pentru eficientizarea procesului administrativ și realizarea acestuia la un nivel cât mai integrat, se recomandă depășirea granițelor administrative în soluționarea problemelor identificate într-un anumit teritoriu și abordarea unei viziuni globale, ce presupune o disponibilitate din partea unităților administrativ-teritoriale de a coopera pentru realizarea unor obiective comune. Un exemplu în acest sens este Asociația Zona Metropolitană Târgu Mureș, cu un rol deosebit de important în dezvoltarea zonei periurbane a municipiului Târgu Mureș, dar și Asociația Mureșeană de Dezvoltare Intercomunitară Ernei-Gornești, care este implicată în elaborarea și implementarea de investiții teritoriale integrate în zona Ernei-Gornești, cu posibilitate de a fi extinsă și la nivelul altor zone din județ.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.8:

3.8.1.1. Dezvoltarea, modernizarea și extinderea infrastructurii pentru situații de urgență

3.8.1.2. Reabilitarea și modernizarea clădirilor sediilor administrative ale instituțiilor publice

3.8.1.3. Dezvoltarea, modernizarea și extinderea infrastructurii pentru gospodărire comunală

3.8.1.4. Dezvoltarea de forme asociative pentru facilitarea cooperării între UAT, în scopul realizării de proiecte cu impact major asupra dezvoltării județului

Măsura 3.8.2. Dezvoltarea serviciilor publice

Dezvoltarea serviciilor publice este necesară la nivelul județului Mureș pentru a asigura flexibilitatea instituțiilor în a reacționa la și a gestiona provocările existente în comunitate, pentru a crește calitatea serviciilor publice furnizate și sporirea eficienței serviciilor administrative.

Județul Mureș are potențialul geografic de a juca un rol semnificativ în viața economică din Transilvania, iar Târgu-Mureș este singurul oraș din Ardeal unde se intersectează două autostrăzi cu un aeroport internațional și o cale ferată. În

perioada de programare 2021-2027, Asociația Zona Metropolitană Târgu Mureș va putea fi eligibil în multe programe de finanțare care să permită începerea dezvoltării durabile a municipiului reședință de județ – Târgu Mureș, orașul Ungheni și cele 13 comune, membre ale asociației, din perspectiva relațiilor economice, sociale, culturale, turistice și sportive. Asociația Zonei Metropolitane Târgu Mureș are ca scop dezvoltarea zonei metropolitane Târgu Mureș din perspectiva relațiilor economice, sociale, culturale, turistice și sportive, existente între autoritățile administrației publice locale ale zonei.

Într-o primă etapă, Asociația va trebui să se concentreze pe întocmirea unor documente strategice de programare, în care să se stabilească viziunea de dezvoltare a zonei metropolitane pe termen scurt, mediu și lung, (ex: strategie de dezvoltare, plan de amenajare a teritoriului zonei metropolitane, plan de mobilitate durabilă, analize sectoriale etc.), urmând să se identifice, să se prioritizeze și să se implementeze proiecte de dezvoltare de interes zonal, finanțate din fonduri nerambursabile interne și externe. Investițiile în mobilitate trebuie să fie prioritare, întrucât acestea au impact mare asupra dezvoltării economice, care pot asigura locuri de muncă, implicit condiții de viață mai bune pentru locuitorii zonei.

Potrivit Statutului și Actului Constitutiv al Asociației, unul dintre scopurile membrilor reprezintă înființarea și gestionarea în comun a serviciului de transport public de persoane pe raza de competență a unităților administrativ teritoriale membre. Întocmirea studiilor de specialitate care să identifice cele mai eficiente modalități pentru crearea transportului public de călători nepoluant în zona metropolitană, prin extinderea rețelei existente și înființarea unor noi linii de transport public care să asigure transportul locuitorilor din zona metropolitană în reședința de județ la locul de muncă, școală, acces la servicii, trebuie să fie prioritară.

Un alt proiect major, cu implicații asupra îmbunătățirii mobilității rutiere și a traficului de tranzit, cu efecte pozitive asupra calității vieții întregii zone, este realizarea variantei de ocolire a municipiului Târgu Mureș, ruta Nord-Vest. O asemenea investiție ar crea o axă de interconectare Est-Vest a zonei metropolitane prin Nordul municipiului Târgu Mureș și totodată ar asigura tranzitul Vest-Est și Nord, creând legătura la E58, E60, E68, E70.

Aceste proiecte sunt completare investițiilor majore preconizate de către UAT Județul Mureș în zona metropolitană a municipiului Târgu Mureș (ex: crearea unui nod intermodal de transport, ce vizează interconectarea a 3 moduri de transport – aerian, rutier și feroviar) sau proiectul de tren urban metropolitan, pe ruta Reghin-Luduș, inițiat de UAT Municipiul Târgu Mureș.

Pe lângă investițiile majore de mobilitate, Asociația trebuie să se implice în proiecte de ecoturism/ recreere, prin crearea unor piste pentru bicicliști în zona metropolitană, punerea în valoare a râului Mureș, prin înființarea unei zone verzi

pentru activități de sport, ciclism, navigație, recreere, dar și dezvoltarea de rute tematice, pentru valorificarea potențialului antropic și natural existent în zonă. De asemenea, tranziția verde și digitalizarea serviciilor oferite cetățenilor sunt domenii care oferă asociației premisele inițierii și derulării unor proiecte menite să conducă la dezvoltarea zonei metropolitane Târgu Mureș.

Zona Investiții Teritoriale Integrate Ernei-Gornești prin Asociația Mureșeană de Dezvoltare Intercomunitară Ernei-Gornești are scopul organizării, reglementării, finanțării, monitorizării și coordonării în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.8:

3.8.2.1. Dezvoltarea unor soluții inovatoare la nivelul administrației publice pentru extinderea, diversificarea și creșterea calității serviciilor oferite cetățenilor

3.8.2.2. Înființare servicii publice de importanță strategică al nivel local

3.8.2.3. Actualizarea Planului de Amenajare a Teritoriului Județean, Județul Mureș

Măsura 3.8.3. Îmbunătățirea capacității administrative a autorităților locale

Îmbunătățirea capacității administrative a autorităților locale, prin formarea profesională continuă a personalului existent pentru actualizarea cunoștințelor lor și dezvoltarea abilităților și competențelor profesionale, respectiv formarea profesională a personalului nou venit pentru asigurarea cunoștințelor de bază pentru desfășurarea activității, este necesară pentru asigurarea eficienței și creșterea calității serviciilor publice furnizate.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 3.8:

3.8.3.1. Facilitarea și încurajarea accesului la formare profesională a personalului din administrația publică locală inclusiv a personalului din cadrul SVSU

4. OBIECTIVE SPECIFICE ALE OBIECTIVULUI STRATEGIC 4: UN JUDEȚ DEZVOLTAT ECONOMIC

Context

Creșterea economică sustenabilă, diversificarea economiei, creșterea productivității, valorificarea durabilă a resurselor locale, facilitatea întreprinderilor mici și mijlocii, reducerea proporției tinerilor fără loc de muncă reprezintă ținte prioritare la nivelul județului Mureș, corelate cu țintele deficitare la nivel european.

Dezvoltarea infrastructurii de transport și mobilitate contribuie la creșterea numărului de turiști, la atragerea de noi companii care doresc să își desfășoare activitatea în județul Mureș, respectiv la îmbunătățirea calității vieții și diversificarea economiei, prin inițierea unor noi afaceri de către populația județului având în vedere posibilitățile oferite de către un județ bine conectat.

Obiective specifice:

OBIECTIV SPECIFIC 4.1. DEZVOLTAREA TURISMULUI

Dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic existent la nivelul județului Mureș este necesară pentru consolidarea rolului turismului în economia județului. Obiectivul specific 4.1. prin acțiunile propuse va contribui la creșterea competitivității turismului atât la nivel de destinație, cât și la nivelul operatorilor din turism.

Măsurile ale obiectivului specific 4.1.: Dezvoltarea turismului

Măsura 4.1.1. Dezvoltarea atracțiilor și infrastructurii turistice

Județul Mureș este înzestrat cu un bogat potențial turistic din punct de vedere al potențialului turistic natural și cultural, dispunând de două lanțuri montane (Călimani și Gurghiu), de potențial climato-turistic ce permite practicarea activităților turistice în toate sezoanele, dar și de un potențial hidromineral și ape minerale sărate semnificativ.

În județul Mureș au fost desemnate 26 de arii protejate, 16 arii naturale de interes național, dintre care 2 parcuri naturale.

Patrimoniul cultural al județului Mureș cuprinde 1.018 obiective declarate monumente istorice, reprezentând situri arheologice, cetăți și fortificații, castele, biserici. În România, județul Mureș se află pe locul 4, în ceea ce privește numărul de monumente (după județele Cluj, Sibiu și Argeș).

Cel mai mare număr de monumente sunt grupate în perimetrul municipiilor Sighișoara (214) și Târgu Mureș (184), reprezentând 39,2% din numărul total de monumente. Municipiul Sighișoara este cel mai important obiectiv turistic antropocentric din județ, fiind inclus pe lista monumentelor UNESCO.

Destinația turistică Târgu Mureș din județul Mureș este inclusă în procent de 70-80% în circuitele turistice din România, însă, în general, este considerată o zonă de tranzit, deoarece durata medie de ședere a turiștilor aici este de 1,5 nopți, iar la nivel județean de 1,9. Infrastructura de acces spre unele zone cu potențial turistic este deficitară, ceea ce poate limita dezvoltarea turismului. Problema accesibilității reduse, ca termen general, privește toate aspectele turismului din județ: turismul rural, turismul urban, turismul activ (cicloturism, drumeții, sporturi de iarnă), turismul balnear sau turismul gastronomic, sens în care sunt necesare de aplicat măsuri.

Din analiza socio- economică rezultă necesitatea dezvoltării atracțiilor și infrastructurii turistice existente la nivelul județului Mureș, în vederea consolidării rolului turismului în economia județului. În anul 2020 industria turismului fiind lovită de pierderi grave financiare, datorită crizei generate de pandemia Covid 19, astfel dezvoltarea acestui sector este cu atât mai necesară.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.1:

4.1.1.1. Consolidarea și dezvoltarea brandului local și județean, respectiv promovarea acestuia pe plan național și internațional

4.1.1.2. Dezvoltare circuit ecoturistic în zona Valea Nirajului - Zona de Câmpie

4.1.1.3. Dezvoltarea și implementarea unui sistem de management al destinațiilor turistice în județul Mureș, pentru oferirea de pachete de servicii complete turiștilor, inclusiv dezvoltarea sistemelor informatice de management al informației turistice

4.1.1.4. Valorificarea resurselor naturale și a infrastructurii cu potențial turistic

4.1.1.5. Valorificarea turistică a patrimoniului construit

4.1.1.6. Dezvoltarea facilităților de recreere și agrement din mediul urban și rural, inclusiv crearea, amenajarea și omologarea pistelor velo și a traseelor de cicloturism

4.1.1.7. Amenajări peisagistice, crearea, modernizarea, extinderea de parcuri, spații verzi și spații de joacă

4.1.1.8. Reabilitarea centrelor istorice în mediul urban și rural

4.1.1.9. Realizarea unui sistem unitar de semnalizare turistică la nivelul județului Mureș

4.1.1.10. Dezvoltarea și valorificarea formelor de turism cu potențial în județul Mureș, cum ar fi: turismul oenologic (vini-viticol), turismul balnear și medical, turismul sportiv, turismul de nișă (off-road).

4.1.1.11. Dezvoltarea, valorificarea și promovarea activităților agroturistice

Măsura 4.1.2. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor turistice

În județul Mureș există un număr de 337 structuri de cazare la nivelul anului 2019, cu 55 mai multe decât în urmă cu 4 ani (2015). În anul 2019, structurile de cazare existente în județul Mureș au înregistrat o creștere a numărului de turiști în procent de 4,9% față de anul 2018, iar numărul de înnoptări a crescut cu 9,7%; durata medie a sejurului a fost de 1,9 înnoptări/ turist.

Pe teritoriul județului Mureș se pot practica o multitudine de forme de turism: turismul itinerant cu valențe culturale, turismul balnear, turismul rural, turismul de tranzit, turismul pentru vânatoare și pescuit, turismul pentru echitație, turismul

pentru sporturile de iarnă, turismul de recreere și agrement. Dat fiind nivelul ridicat al potențialului turistic, pentru a crește atractivitatea județului, este necesară dezvoltarea și diversificarea serviciilor turistice aferente formelor de turism anterior prezentate.

Destinația turistică Târgu Mureș din județul Mureș este inclusă în procent de 70-80% în circuitele turistice din România, însă, în general, este considerată o zonă de tranzit, deoarece durata medie de ședere a turiștilor aici este de 1,5 nopți, iar la nivel județean de 1,9. Identificarea profilului turistului care vine în județ, formele de turism care au potențial semnificativ (ex: turism balnear și de recuperare, turism anti-aging, turism rural, etc.), crearea și promovarea de pachete turistice atractive care să determine turistul să petreacă mai mult timp în județ sunt provocări la care vor trebui găsite răspunsurile în perioada imediat următoare. Județul Mureș dispune de zone cu potențial de dezvoltare a unor forme de turism de nișă (cicloturism, turism gastronomic, ecoturism, turism de aventură etc.).

În anul 2020, măsurile impuse de pandemia de Coronavirus a afectat turismul și activitățile conexe, acest sector fiind cel mai grav afectat, fiind lovită de pierderi grave financiare.

Având în vedere datele reieșite din analiza socio-economică, este necesară dezvoltarea și diversificarea serviciilor turistice în vederea creșterii competitivității turismului atât la nivel de destinație, cât și la nivelul operatorilor din turism.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.1:

4.1.2.1. Diversificarea serviciilor și a facilităților turistice

4.1.2.2. Dezvoltarea competențelor resursei umane în sectorul turistic

4.1.2.3. Dezvoltarea bazei materiale și a resurselor umane necesare funcționării la standarde de calitate înalte a Serviciului Public Salvamont - Salvaspeo din județul Mureș

4.1.2.4. Facilitarea dezvoltării unor parteneriate între instituții publice și factori de interes în vederea conceperii unor trasee turistice între localități

4.1.2.5. Elaborarea unui plan de acțiune pentru dezvoltarea coerentă a turismului în județ

4.1.2.6. Sprijinirea dezvoltării rețelei de centre de informare turistică și coordonarea acțiunilor de promovare la nivel județean prin intermediul Asociației Visit Mures

4.1.2.7. Sprijinirea realizării unor hărți/trasee pentru principalele tipuri de turism care au potențial de dezvoltare:

4.1.2.7.1. Dezvoltarea și promovarea de rute tematice (ex: ruta castelelor, rute cicloturistice, ruta satelor cu arhitectură tradițională, etc)

4.1.2.7.2. Întreținerea celor 42 de trasee montane omologate din județul Mureș

4.1.2.7.3. Digitalizarea hărților/traseelor turistice

OBIECTIV SPECIFIC 4.2. DEZVOLTAREA ECONOMIEI CIRCULARE

Obiectivul specific 4.2. vizează intensificarea reciclării și a reutilizării, respectiv promovarea intervențiilor și investițiilor benefice atât pentru mediu, cât și pentru economia județului Mureș, contribuind astfel la eforturile Uniunii Europene de dezvoltare a unei economii durabile și competitive.

Măsuri ale obiectivului specific 4.2.: *Dezvoltarea economiei circulare*

Măsura 4.2.1. Dezvoltarea economiei circulare

Economia circulară reprezintă un model de producție și consum care implică partajarea, reutilizarea, repararea, renovarea și reciclarea materialelor și produselor existente, fel în care ciclul de viață al produselor este extins. Tranziția către o economie circulară reprezintă o prioritate la nivelul statelor membre.

În județul Mureș ponderea întreprinderilor din sectorul economiei circulare este redusă (1,05% din cifra de afaceri și 1,63% din salariați), însă este un domeniu cu potențial de creștere rapidă. Cea mai dorită abordare a sprijinului economiei circulare este zona de reutilizare – reparații.”²⁰⁷

Pentru atingerea țintelor de reciclare aferente indicatorilor din cadrul proiectului SMIDS Mureș, în următoarea perioadă se impune implementarea, la nivel județean, a sistemului de colectare separată a deșeurilor, pe fondul unei campanii intensificate de informare și conștientizare a populației în acest sens. Se impune totodată trecerea de la sistemul de colectare din puncte fixe a deșeurilor reciclabile la colectarea prin sistemul din poartă în poartă a tuturor fracțiilor colectate, atât în mediul urban cât și rural.

Tendința este ca prin optimizarea sistemului de colectare selectivă să se reducă cantitățile de deșeuri eliminate prin depozitare și integrarea componentelor reutilizabile în ciclul de producție pentru transformarea acestora în resurse secundare, ca parte a economiei circulare.

Trecerea la o economie mai circulară, sau dezvoltarea economiei circulare existente aduc beneficii precum reducerea presiunii asupra mediului, îmbunătățirea

²⁰⁷ Planul Teritorial pentru Tranziție Justă Județul Mureș, 2021 – pg. 8-9

securității aprovizionării cu materii prime, creșterea competitivității, stimularea inovării și creșterii economice, respectiv crearea de noi locuri de muncă, totodată consumatorii vor beneficia de produse mai durabile și inovatoare. Trecerea de la economia liniară la economia circulară, constituie o oportunitate economică, respectiv o nouă cale spre o viață mai bună.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.2:

4.2.1.1. Înființarea și dezvoltarea unui incubator de economie circulară

4.2.1.2. Promovarea și sprijinirea inițiativelor în domeniul economiei circulare

4.2.1.3. Adaptarea fluxului tehnologic în cadrul întreprinderilor pentru transformarea deșeurilor

4.2.1.4. Dezvoltarea sectoarelor reutilizării, refabricării și reparațiilor

4.2.1.5. Dezvoltarea unor modele noi de producție și consum durabile

OBIECTIV SPECIFIC 4.3. DEZVOLTAREA MEDIULUI ECONOMIC

Obiectivul 4.3. propune o serie de măsuri care să conducă la o creștere economică sustenabilă a județului Mureș care promovează dezvoltarea oportunităților antreprenoriale, valorificarea resurselor și potențialului existent.

Măsuri ale obiectivului specific 4.3.: *Dezvoltarea mediului economic*

Măsura 4.3.1. Consolidarea colaborării între actorii pe piață (firme, instituții, autorități)

La sfârșitul anului 2018, în județul Mureș existau 14.371 unități locale active, dintre acestea 87,69% dintre acestea încadrându-se în clasa microîntreprinderilor, 10,18% în clasa întreprinderilor mici, 1,80 % în cea a întreprinderilor mijlocii și doar 44 firme (0,32% din total), se situau în categoria întreprinderilor mari.

Predomină firmele având ca activitate principală comerțul (peste 30,4% din total), urmate de cele din industria prelucrătoare (11,94%), activitățile de transport, depozitare, activități de poștă și curierat (9,8%) și construcțiile (8,77%).

Județul a înregistrat o creștere a cifrei de afaceri în servicii intensive în cunoaștere de înaltă tehnologie de 275%. Cea mai mare parte a creșterii este atribuită sectorului IT&C, unde cifra de afaceri s-a triplat (291%). Numărul angajaților companiilor IT&C cu sediul central în județul Mureș s-a dublat în ultimul deceniu (116%). Acest sector este dominat de IMM-uri, doar o singură companie depășește 250 de angajați.

23 din cele 47 firme mari, cu peste 250 salariați, activează în industria prelucrătoare, alte 3 firme mari activează în sectorul producerii și distribuției energiei, apei și gazului, 9 în domeniul comerțului și în sectorul transporturilor și depozitării, 6 în domeniul tranzacției imobiliare, câte 2 în distribuția apei, gestionarea deșeurilor, în domeniul informațiilor și comunicării, respectiv în agricultură, silvicultură și pescuit.

Industria județului Mureș în anul 2019²⁰⁸ a înregistrat o evoluție nefavorabilă în raport cu anul precedent. Astfel, în această perioadă, indicele producției industriale a fost de 95,2%, înregistrând o scădere de 4,8 % față de anul anterior.

Dezvoltarea unor infrastructuri de sprijin pentru activități de inovare și transfer tehnologic constituie pârghiile pentru revigorarea și dezvoltarea economiei locale prin atragerea de investitori noi în domenii de specializare inteligentă identificate pentru județul Mureș. O colaborare între mediul universitar, unități spitalicești, cercetători, societăți comerciale și autorități locale pentru înființarea de platforme tehnologice în domeniul medical și farmaceutic sau în domeniul tehnologiei informațiilor ar aduce beneficii importante atât din punct de vedere științific cât și economic pentru județul Mureș.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.3:

4.3.1.1. Facilitarea colaborării între sectorul public și privat

4.3.1.2. Creare grupuri de lucru pe domenii de specialitate

4.3.1.3 Facilitarea cooperării cu județele limitrofe

4.3.1.4. Atragerea de noi investitori și firme în județ, precum și încurajarea investițiilor private prin crearea unui cadru de oferire a unor facilități fiscale locale

Măsura 4.3.2. Dezvoltarea competențelor manageriale

În vederea dezvoltării competențelor manageriale este necesară implementarea unor programe de formare profesională. În județul Mureș există societăți comerciale și firme de consultanță care oferă cursuri de formare profesională ce vizează educația adulților, oferind oportunitatea de a dobândi noi competențe, atât din domeniul de management cât și din domeniul accesării și atragerii de fonduri. Având în vedere datele reieșite din analiza socio-economică, există necesitate pentru dezvoltarea unor programe de formare profesională în vederea dezvoltării competențelor manageriale, respectiv dezvoltare competențelor, abilităților specifice pentru accesarea și atragerea fondurilor. Procesul de formare, calificare/recalificare și reconversie profesională trebuie sprijinită și în alte domenii, pentru a răspunde cerințelor din activitățile economice ce presupun noi competente.

²⁰⁸https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Comunicat_Mures_starea_ec_soc_2019.pdf

(Data publicării: 26 februarie 2020)

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.3:

4.3.2.1. Dezvoltarea unor programe de formare, calificare, recalificare profesională, corelate cu nevoile mediului de afaceri

4.3.2.2. Dezvoltarea competențelor, abilităților specifice pentru accesarea și atragerea fondurilor de dezvoltarea a mediului afaceri

Măsura 4.3.3. Valorificarea și dezvoltarea potențialului economic

Pe teritoriul județului Mureș se pot practica o multitudine de forme de turism: turismul itinerant cu valențe culturale, turismul balnear, turismul rural, turismul de tranzit, turismul pentru vânătoare și pescuit, turismul pentru echitație, turismul pentru sporturile de iarnă, turismul de recreere și agrement, dar în aceleași timp există la nivel de județ zone cu potențial de dezvoltare a unor forme de turism de nișă (cicloturism, turism gastronomic, ecoturism, turism de aventură etc.). După cum reiese din analiza socio economică este necesară dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic, al turismului de afaceri, congrese și reuniuni: dezvoltarea infrastructurii de afaceri, congrese și reuniuni în zone urbane și periurbane din județul Mureș, congrese naționale și internaționale de profil, de asemenea creșterea competitivității întreprinderilor, dezvoltarea de cluster economic și a unui centru expozițional, care conduc la valorificare și dezvoltarea potențialului economic.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.3:

4.3.3.1. Stimularea dezvoltării mediului de afaceri

4.3.3.2. Promovarea potențialului economic și de dezvoltare a județului Mureș la nivel național și internațional

4.3.3.3. Organizarea unor misiuni de participare la cele mai importante târguri și evenimente internaționale în vederea promovării mediului de afaceri

4.3.3.4. Creșterea competitivității și sprijinirea dezvoltării activității întreprinderilor existente

4.3.3.5. Dezvoltarea clusterelor economice

4.3.3.6. Dezvoltarea unui centru expozițional

4.3.3.7. Sprijin pentru dezvoltarea de noi întreprinderi în domenii competitive

4.3.3.8. Scheme de finanțare pentru IMM-uri și întreprinderi mari pentru investiții productive nepoluante sau proiecte de CDI, derulate în parteneriat sau individual, pentru dezvoltarea și valorificarea de produse noi

4.3.3.9. Investiții în cercetare-dezvoltare-inovare și transfer tehnologic, inclusiv pentru întreprinderile mari

4.3.3.10. Sprijinirea internaționalizării IMM

4.3.3.11. Sprijinirea investițiilor necesare digitalizării microîntreprinderilor, IMM și întreprinderilor mari

Măsura 4.3.4. Dezvoltarea infrastructurii în sectorul economic

Dezvoltarea infrastructurii în sectorul economic din județul Mureș este esențială în vederea ridicării competitivității economice și îmbunătățirii viitorului economic al județului. În acest sens sunt necesare catalizatori și acceleratori de formare și de dezvoltare precum incubatoarele de afaceri, care sunt una dintre cele mai importante și eficiente mecanisme în vederea dezvoltării sectorului economic. De asemenea, parcurile industriale reprezintă zone delimitate în care au loc activități economice, de cercetare, de producție, sau de dezvoltare tehnologică, având un regim de facilități specifice, care contribuie la valorificarea potențialului uman și material al județului. Centre de afaceri și logistice sunt necesare, conform datelor reieșite din analiza socio – economică și contribuie la dezvoltarea infrastructurii sectorului economic al județului Mureș.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.3:

4.3.4.1. Înființare și dezvoltare incubatoare de afaceri

4.3.4.2. Amenajare centru suport pentru antreprenorii locali care înființează noi afaceri în mediile defavorizate

4.3.4.3. Înființare și dezvoltare de noi facilități de parc industrial și logistic, în anticiparea dezvoltării rolului nodului de autostradă din Târgu Mureș și Miercurea Nirajului/Gălești

4.3.4.4. Crearea unor centru de afaceri și logistice, cu precădere în zona metropolitană a municipiului Târgu Mureș

4.3.4.5. Realizarea unei platforme prin care să fie atrase noi investiții și prezentate oportunitățile și facilitățile oferite de județul Mureș

OBIECTIV SPECIFIC 4.4. DEZVOLTAREA SECTORULUI AGRICOL

Obiectivul 4.4. pune accentul pe stimularea competitivității în agricultură și silvicultură, asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale existente la nivelul județului Mureș, orientarea sectorului agricol către nevoile pieței.

Măsuri ale obiectivului specific 4.4.: Dezvoltarea sectorului agricol

Măsura 4.4.1. Creșterea nivelului de cunoștințe și calificare în sectorul agricol

Structura pe domenii de activitate a populației ocupate a suferit modificări notabile în ultimii 15 ani. Față de anii anteriori ponderea populației ocupate în sectorul agriculturii a înregistrat scăderi, de la 67,9 mii persoane în 2013 la 49,5 mii în 2018.

Urmare a datelor reieșite din analiza SWOT s-a constatat nevoia de a dezvolta sectorul agricol, prin creșterea nivelului de cunoștințe și calificare în sectorul agricol, prin programe de formare profesională, prin dezvoltarea capacității formelor asociative și cooperatiste și facilitarea dialogului între specialiști și fermieri.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.4:

4.4.1.1. Dezvoltarea unor programe de formare profesională în domeniul agricol

4.4.1.2. Dezvoltarea capacității formelor asociative și cooperatiste

4.4.1.3. Facilitarea dialogului între specialiști și fermieri

Măsura 4.4.2 Valorificarea și dezvoltarea potențialului agricol

Pentru a aduce agricultura în zona profitabilității, creșterea competitivității sectorului agro-industrial trebuie să fie o prioritate. Înființarea centrelor de colectare, prelucrare și valorificare a producției agricole sunt măsuri care ar încuraja populația activă în agricultură să investească în modernizarea exploatațiilor. Județul Mureș dispune de cel mai mare potențial agricol din Regiunea Centru. Suprafața agricolă a județului Mureș este de 411.131 ha, din care teren arabil este de 220.797 hectare, pășuni 109.257 hectare, fânețele 74.262 hectare, livezile + arbuști fructiferi 5.151 hectare, vii și pepiniere 1661 hectare. Terenurile arabile sunt localizate cu precădere în Câmpia Transilvaniei, luncile Mureșului și Târnavelor. Solurile se încadrează în clasa de fertilitate medie și în mai mică măsură în clasa de fertilitate ridicată, iar condițiile de climă permit cultivarea majorității cerealelor, furajelor, legumelor și plantelor tehnice. Din suprafața arabilă, în anul 2018 au rămas terenuri neînsămânțate și ogoare în procent de 5 %, față de 7% în anul 2017.²⁰⁹ Rezultă că suprafața arabilă necultivată este în scădere, iar comparativ cu anul 2012 evoluția este semnificativă, având în vedere că la acea dată terenurile arabile nelucrate au reprezentat 14,6%. Luând în considerare datele precizate mai sus, respective datele reieșite din analiza SWOT a județului Mureș, s-a constatat nevoia de a pune accent pe revigorarea și modernizarea piețelor, necesitatea de a facilita accesul producătorilor locali la piețe de desfacere, dezvoltarea de cooperative, promovarea activităților agroturistice, dezvoltarea industriilor de procesare, în vederea valorificării și dezvoltării potențialului agricol al județului Mureș.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.4:

4.4.2.1. Revigorarea și modernizarea piețelor agroalimentare la nivel local

²⁰⁹ https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/03/Comunicat_Mures_starea_ec_soc_2019.pdf

- 4.4.2.2. Realizarea unei piețe electronice sau portal de promovare/vânzare pentru producătorii agricoli din județ
- 4.4.2.3. Facilitarea accesului producătorilor locali la piețe de desfacere
- 4.4.2.4. Dezvoltarea de cooperative de valorificare a produselor agricole/ primare și cele procesate
- 4.4.2.5. Dezvoltarea lanțului denumit Farm to Fork (De la Fermă la Furculiță)
- 4.4.2.6. Dezvoltarea lanțurilor valorice pentru sectorul fructelor, legumelor și produselor procesate
- 4.4.2.7. Dezvoltarea industriilor de procesare
- 4.4.2.8. Realizarea unor branduri agricole prin care să se susțină promovarea unor sectoare agricole

Măsura 4.4.3. Dezvoltarea infrastructurii în sectorul agricol

Numărul de mașini și utilaje agricole este în creștere, excepție făcând combinele de recoltat și cultivatoarele mecanice. După parcul de tractoare active fizice, județul Mureș se plasează la poziția 10 la nivel național. Se apreciază că la nivelul anului 2018 peste 50 % dintre mașinile și utilajele agricole sunt vechi și amortizate.²¹⁰

Pentru a aduce agricultura în zona profitabilității, creșterea competitivității sectorului agro-industrial trebuie să fie o prioritate. Înființarea centrelor de colectare, prelucrare și valorificare a producției agricole sunt măsuri care ar încuraja populația activă în agricultură să investească în modernizarea exploatațiilor. Conform datelor reieșite din analiza socio- economică, este necesară de asemenea dezvoltarea activității economice în mediul rural, dezvoltarea infrastructurii agricole, vicinale și forestiere, necesitatea unor depozite frigorifice, respectiv cartografierea pedologică a județului Mureș, aceasta având un impact major asupra sectorului agricol.

Acțiuni propuse pentru atingerea obiectivului specific 4.4:

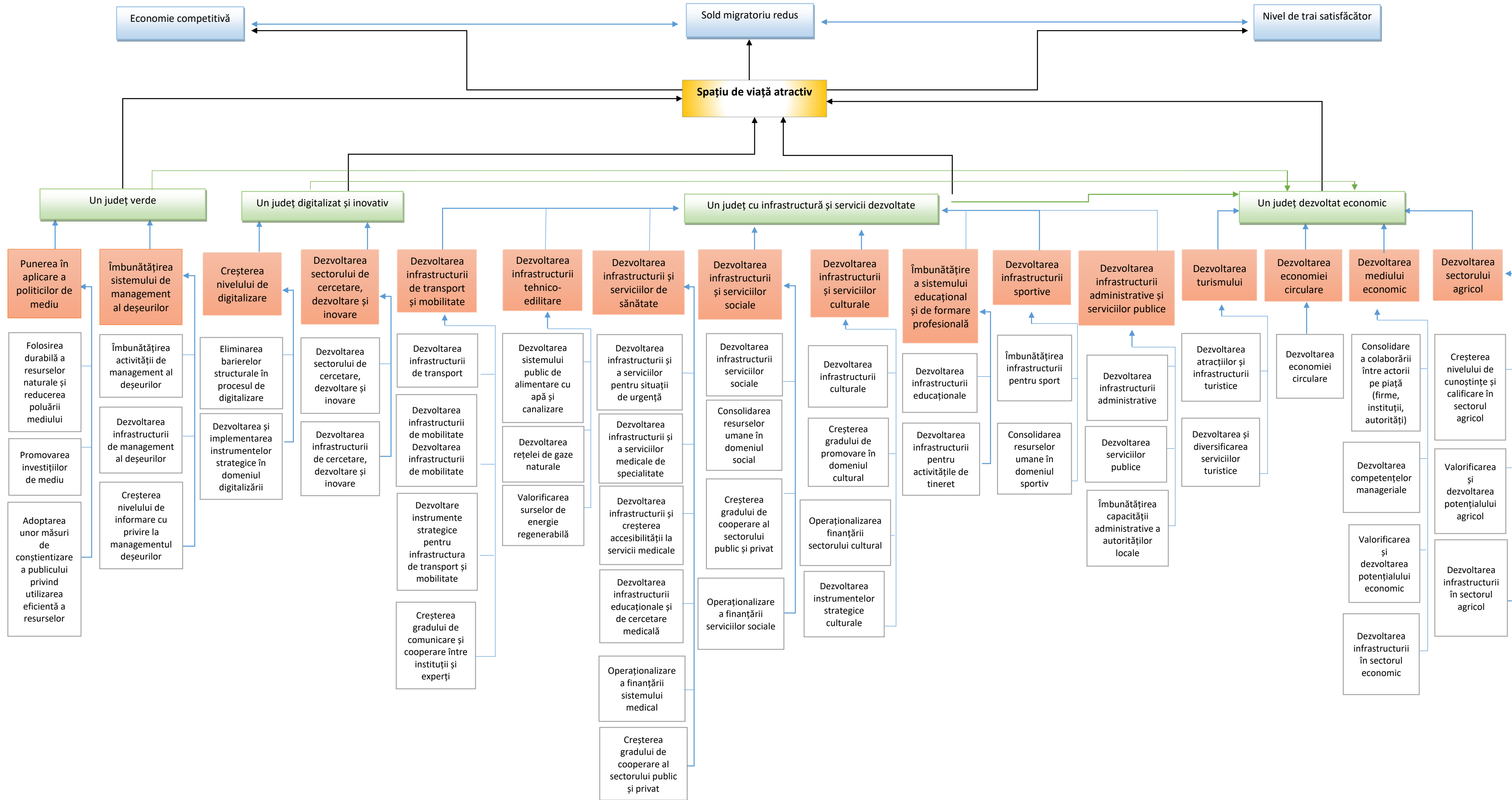
- 4.4.3.1. Dezvoltarea și diversificarea activităților economice în mediul rural
- 4.4.3.2. Modernizarea echipamentelor agricole
- 4.4.3.3. Dezvoltarea, modernizarea și adaptarea infrastructurii agricole, vicinale și forestiere
- 4.4.3.4. Construirea și dezvoltarea unor depozite și depozite frigorifice pentru susținerea producătorilor locali
- 4.4.3.5. Cartografierea pedologică a județului Mureș

²¹⁰ <https://ms.prefectura.mai.gov.ro/wp-content/uploads/sites/40/2019/04/Raport-stare-general-a-economica-sociala-a-judetului-Mures-in-anul-2018-sinteza.pdf>

Efect

ARBORELE OBIECTIVELOR

Cauză

6. Mecanismul de implementare, monitorizare și evaluare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 - 2027

6.1 Mecanismul de implementare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027

Implementarea Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 reprezintă efortul de colaborare și participare activă al Consiliului Județean Mureș (prin intermediul aparatului de specialitate și al tuturor instituțiilor subordonate) și al autorităților publice locale din județ, respectiv altor actori publici și privați, deșur în vederea îndeplinirii obiectivelor propuse.

În vederea implementării Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 a fost formulat următorul set de principii:

- Principul responsabilității individuale și colective
- Principiul transparenței în managementul general și în relația cu partenerii, societatea civilă și media
- Principiul stimulării procesului de realizare a consensului în prioritizarea acțiunilor în județul Mureș
- Principiul coordonării unitare, al colaborării și sinergiei cu alte programe și proiecte ale altor instituții (autorități publice locale, unități de învățământ, asociații profesionale)
- Principiul eficienței și eficacității utilizării resurselor materiale, financiare, umane și informaționale, precum și atragerii resurselor externe, necesare implementării
- Principiul monitorizării permanente, analizei și stabilirii unor niveluri realiste ale indicatorilor pentru activitățile planificate

Implementarea Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 presupune întreprinderea unui set de acțiuni, ale căror rezultate să contribuie la îndeplinirea obiectivelor propuse. Detalierea și alocarea responsabilităților pentru întreprinderea acestor acțiuni, se va realiza în cadrul elaborării regulamentelor de funcționare și organizare a comitetului de monitorizare și a grupurilor de lucru.

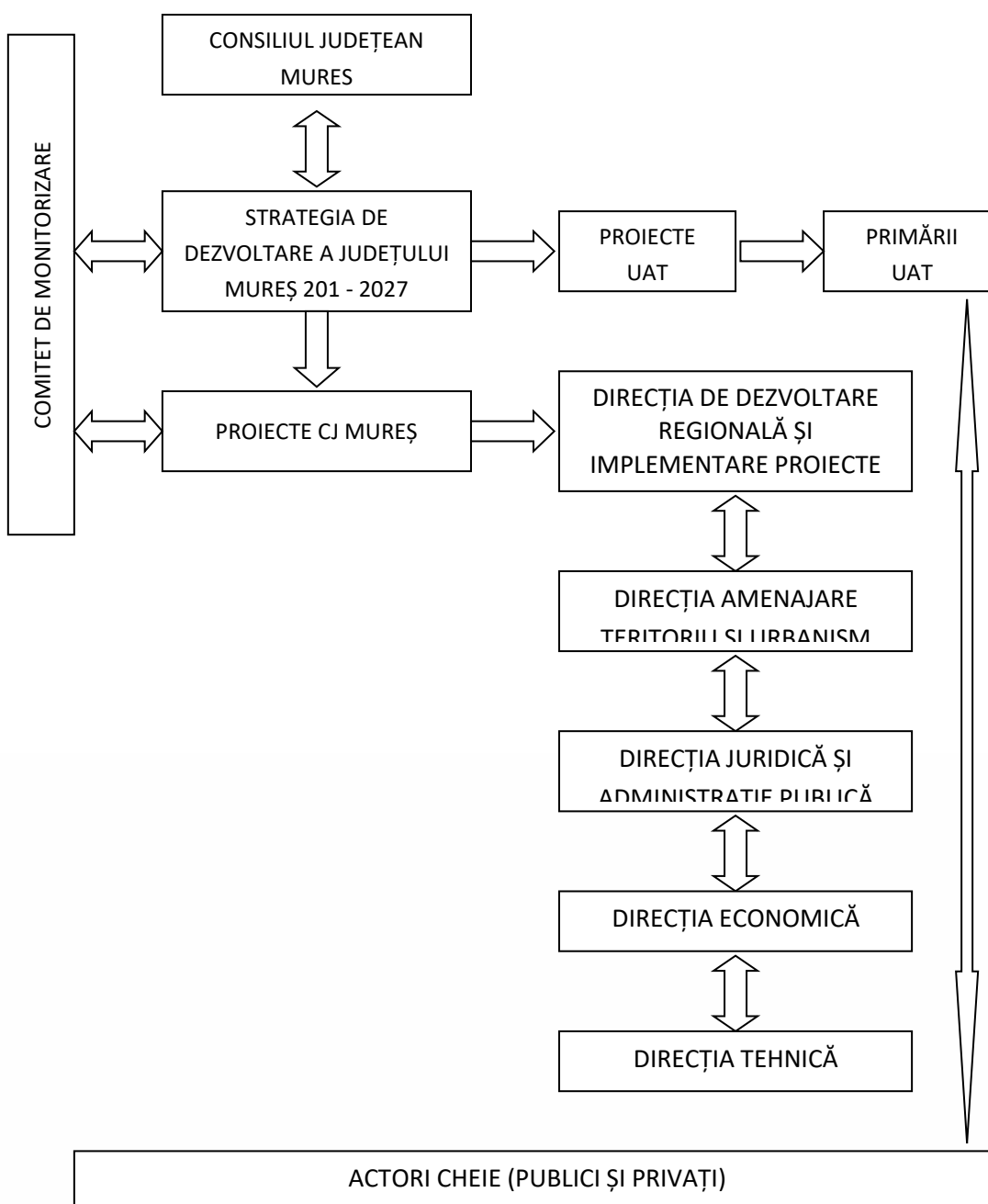
Prin implicarea permanentă în stimularea proceselor de dezvoltare economico-socială a județului Mureș, Consiliul Județean Mureș inițiază, susține, implementează și promovează proiecte de dezvoltare, care conferă acestei instituții cel mai important rol în susținerea dezvoltării de ansamblu a județului Mureș.

PLANUL DE DEZVOLTARE A JUDEȚULUI MUREȘ 2021 - 2027

În cadrul Consiliului Județean Mureș, responsabilitatea implementării Planului de Dezvoltare a Județului Mureș revine Direcției de Dezvoltare Regională și Implementare Proiecte, prin Serviciul Dezvoltare Regională, într-o schemă de cooperare complexă cu alte direcții și compartimente. Direcția de Dezvoltare Regională și Implementare Proiecte gestionează implementarea proiectelor, cu susținerea Direcției Amenajare Teritoriu și Urbanism, Direcției Juridice și Administrației Publice, Direcției Economice și Direcției Tehnice, asigură vizibilitatea în rândul actorilor cheie (publici și privați).

Responsabilitatea privind implementarea Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 revine fiecărei entități implicate, conform următoarei scheme:

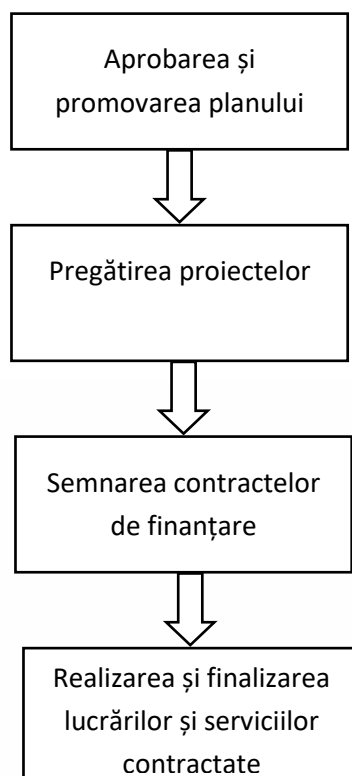
Principalele tipuri de acțiuni care trebuie întreprinse pentru a se asigura o bună implementare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 sunt:

Tipuri de acțiuni	Acțiuni	Descrierea acțiunii
Alocarea resurselor	Alocarea resurselor umane	Personalul implicat în procesul de implementare al planului strategic trebuie să posede abilități și cunoștințe privind dezvoltarea durabilă și managementul proiectelor. Responsabilitățile personalului implicat în acest proces trebuie să fie definite clar în fișele de post ale acestora.
	Alocarea resurselor financiare	Asumarea și implementarea cu succes a planului strategic va fi posibilă numai dacă structura de implementare dispune de suficiente resurse financiare pentru organizarea întâlnirilor, realizarea materialelor de promovare etc. Monitorizarea implementării PDJ se realizează prin aparatul de specialitate al CJM, prin utilizarea logisticii din dotare, fără costuri suplimentare.
	Alocarea resurselor tehnice	Asigurarea resurselor tehnice necesare implementării strategiei, constituie responsabilitatea fiecărui actor implicat în acest proces.
Structura de implementare	Grupul de lucru	Pentru elaborarea, implementarea și monitorizarea Planului de Dezvoltare a Județului Mureș 2021-2027, în 2019 s-a constituit un Grup de lucru județean, care se compune din 30 instituții publice și private, constând în autorități ale administrației publice locale, universități, organizații non-guvernamentale, mediul academic și structuri de reprezentare a intereselor mediului de afaceri. Grupul este coordonat de Consiliul Județean Mureș, care asigură secretariatul acestuia.
	Instrumente interne de comunicare	Comunicarea internă se realizează conform procedurilor interne ale Consiliului Județean Mureș.
	Dezvoltarea instrumentelor de comunicare	În vederea eficientizării diseminării informațiilor, pe pagina web a Consiliului Județean Mureș va fi dezvoltată o secțiune dedicată planului strategic de

	externe – Diseminarea și promovarea	dezvoltare. De asemenea, în scopul diseminării rezultatelor vor fi utilizate canalele media și rețelele sociale. Avantajul acestor instrumente de comunicare constă în flexibilitatea și costul redus al utilizării, respectiv în posibilitatea de a interacționa cu persoanele tinere, care de regulă reprezintă un segment al populației dificil de atins.
Monitorizarea, raportarea și evaluarea	Monitorizare periodică	Monitorizarea periodică va evidenția progresul înregistrat în implementarea proiectelor dar și în atingerea indicatorilor. Valorile indicatorilor vor putea fi ajustate, în funcție de schimbările contextului socio-economic.
	Revizuirea planului strategic	Planul strategic de dezvoltare va putea fi revizuit anual sau ori de câte ori este cazul, în vederea adaptării la modificările contextului socio-economic.

Mecanismul de implementare al Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 cuprinde 4 mari etape și se va desfășura conform următoarei scheme:

Etapa 1 – Aprobarea și promovarea planului

Această etapă se desfășoară perioada 2021 – 2022 și se referă la activitățile specifice organizării procesului de aprobare a documentului final al Planul de Dezvoltare a Județului Mureș în perioada 2021 – 2027, respectiv coordonării cu alte documente aflate în curs de elaborare (planuri de dezvoltare locală, planuri sectoriale etc.) și promovării strategiei, în vederea asigurării suportului în implementarea proiectelor aferente perioadei de programare 2021 – 2027, din partea comunităților locale și potențialilor parteneri.

Activitățile specifice acestei etape sunt:

- Aprobarea de către Consiliul Județean Mureș a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș în perioada 2021 – 2027 și a listei proiectelor prioritare
- Corelarea strategiei cu Planul de Amenajare a Teritoriului Județului Mureș și formularea recomandărilor pentru documentațiile de urbanism de la nivel local (PUG și PUZ)
- Corelarea planurilor strategice de dezvoltare locală ale unităților administrativ-teritoriale din județul Mureș cu Planul de Dezvoltare al Județului Mureș în perioada 2021 – 2027
- Aprobarea de către Consiliile Locale a listelor proiectelor prioritare specifice fiecărei unități administrativ-teritoriale din județul Mureș
- Promovarea Planului de Dezvoltare al Județului Mureș în perioada 2021 – 2027

Etapa 2 – Pregătirea proiectelor

Această etapă cuprinde activitățile specifice punerii în aplicare a propunerilor de proiecte (identificarea locațiilor, clarificarea regimului juridic al terenurilor/clădirilor, elaborarea/actualizarea documentațiilor tehnice, încheierea acordurilor de parteneriat etc.) și identificării surselor de finanțare.

Cheltuielile specifice implementării proiectelor finanțate din bugetul local vor fi cuprinse în bugetul anual de investiții.

Implementarea proiectelor finanțate din fonduri guvernamentale și/sau europene din Fondurile Europene Structurale și de Investiții 2021 – 2027, va fi precedată de elaborarea cererilor de finanțare. De asemenea, activitățile privind depunerea, evaluarea, contractarea, decontarea și monitorizarea vor fi desfășurate conform prevederilor din Ghidul solicitantului specific fiecărui program de finanțare.

Fiecare instituție se va implica în efortul de atingere a obiectivelor stabilite, în funcție de sfera de competență, stabilind un plan de lucru.

Activitățile specifice acestei etape de implementare sunt:

- Înființarea Unității de Implementare a Proiectului pentru fiecare proiect prioritar și stabilirea atribuțiilor concrete cu privire la activitățile proiectului

- Elaborarea planului de lucru anual cuprinzând tipul activităților, responsabilitățile conform planului de acțiune , sarcinile, termenele etc.
- Desfășurarea procesului de elaborare a documentațiilor tehnico-economice specifice implementării fiecărui proiect în parte și aprobarea indicatorilor tehnico-economici
- Monitorizarea procedurilor de achiziții publice specifice serviciilor de elaborare a documentațiilor tehnico-economice
- Încheierea acordurilor de parteneriat pentru proiectele care presupun acest lucru
- Clarificarea regimului juridic al terenurilor/clădirilor care constituie locații ale proiectelor (achiziționare, exproprii, obținere drept de administrare/suprafață etc.)
- Monitorizarea stadiului procesului de depunere, evaluare și selecție a cererilor de finanțare depuse în vederea obținerii finanțării nerambursabile din fonduri guvernamentale și/sau europene
- Aprobarea implementării proiectelor și a surselor de finanțare specifice fiecărui proiect.

Etapa 3 – Semnarea contractelor de finanțare

Această etapă cuprinde activitățile specifice contractării finanțărilor nerambursabile și rambursabile necesare implementării proiectelor, respectiv a serviciilor și lucrărilor prevăzute în cadrul proiectelor.

Activitățile specifice acestei etape de implementare sunt:

- Semnarea contractelor de finanțate cu autoritatea de management a fiecărui program de finanțare
- Semnarea contractelor de finanțare cu agenții publici sau private în cazul finanțărilor rambursabile
- Lansarea și monitorizarea procedurilor de achiziție publică a serviciilor și lucrărilor specifice proiectelor
- Comunicarea publică privind derularea procesului de achiziții
- Semnarea contractelor de prestări servicii/execuție lucrări/livrare bunuri
- Evaluarea intermediară a stadiului de implementare al planului strategic

Etapa 4 – Realizarea și finalizarea lucrărilor și serviciilor contractate

Această etapă presupune monitorizarea stadiului de implementare și a condițiilor de finalizare a proiectelor în corelare cu realizarea obiectivelor stabilite și a indicatorilor specifici documentațiilor tehnico-economice aprobate.

Activitățile specifice acestei etape de implementare sunt:

- Urmărirea evoluției stadiului de prestare a serviciilor, execuție a lucrărilor și livrării bunurilor, conform graficului de implementare

- Monitorizarea procesului de recepție a lucrărilor și a îndeplinirii indicatorilor de realizare
- Monitorizarea implementării proiectelor aferente perioadei de programare 2021 – 2027, finalizarea și recepționarea acestora
- Evaluarea finală a implementării planului strategic
- Diseminarea rezultatelor

6.2 Mecanismul de monitorizare și evaluare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027

Monitorizarea implementării Planului de Dezvoltare a Județului Mureș în perioada 2021-2027, constituie un proces permanent care asigură posibilitatea de analiză a desfășurării activităților prioritare conform planului de acțiune și al gradului de realizare al obiectivelor respectiv atingerea rezultatelor. Monitorizarea implementării planului strategic constituie oportunitatea rectificării în cazul identificării unor probleme.

Mecanismul de monitorizare și evaluare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027, cuprinde următoarele activități:

- analiza procesului de implementare a planului strategic, respectiv a proiectelor propuse, a indicatorilor și a modului în care acestea corespund cerințelor entităților finanțatoare (fonduri europene structurale și de investiții, buget național, buget local, alte surse de finanțare)
- îmbunătățirea continuă a proceselor de elaborare și implementare a proiectelor
- îmbunătățirea mecanismelor interne de aplicare a cerințelor entităților finanțatoare (Autorităților de Management)
- implementarea formelor de comunicare eficientă privind desfășurarea activităților specifice implementării planului strategic
- realizarea serviciilor de informare și consiliere a grupurilor țintă definite în cererile de finanțare pentru fiecare proiect finanțat din Fonduri Europene Structurale și de Investiții

Monitorizarea și evaluarea implementării Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 constituie responsabilitatea Grupului de lucru județean constituit pentru elaborarea, implementarea și monitorizarea Planului de Dezvoltare a Județului Mureș, sub coordonarea Consiliului Județean Mureș.

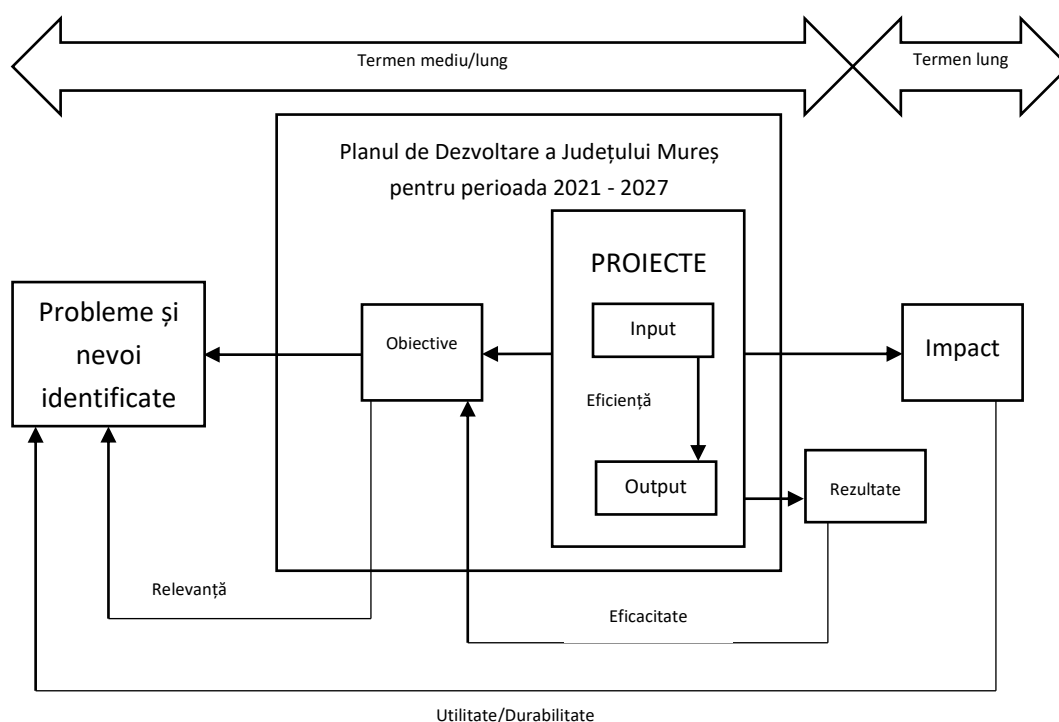
În cadrul activității de evaluare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 se va proceda la:

- Analiza măsurilor implementate, respectiv a celor în implementare sau de implementat

- Colectarea datelor specifice indicatorilor definiți
- Colaborarea cu instituțiile deținătoare a datelor specifice indicatorilor propuși (ex. Institutul Național de Statistică)
- Analiza comparativă a valorilor constante ale indicatorilor și valorilor stabilite provizoriu, în vederea aplicării unor corecții și rectificarea cu valori realiste la fiecare 2 ani
- Analiza beneficiarilor proiectelor realizate
- Analiza stadiului de realizare a obiectivelor propuse în cadrul planului strategic.

Mecanismul de monitorizare și evaluare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 se va funcționa conform următoarei scheme²¹¹:

Mecanismul de evaluare vizează aspectele care constituie atribute ale fiecărui proiect:

- Relevanța proiectului: exprimă modul în care proiectul reprezintă o soluție a nevoilor identificate, respectiv a modului în care proiectul contribuie la îndeplinirea obiectivelor stabilite în planul strategic
- Eficacitatea proiectului: reprezintă modul în care rezultatele proiectului contribuie la îndeplinirea obiectivelor stabilite
- Utilitatea proiectului: reflectă modul în care proiectul generează impactul preconizat, respectiv sinergia proiectului asupra dezvoltării în relație cu alte proiecte

²¹¹ Adaptare după: „Guidance Document on Monitoring and Evaluation, European Regional Development Fund and Cohesion Fund, for the programming period 2014-2020, Concepts and Recommendation, European Commission, 2014”

- Eficiența proiectului: asigură măsurarea relației dintre resursele utilizate în cadrul implementării proiectului (input) și rezultatele generate de proiect (output).

Mecanismul de evaluare se poate realiza atât în faza ex-ante cât și la sfârșitul perioadei de finanțare în vederea elaborării unui raport final al perioadei de programare.

Rezultatele evaluărilor periodice respectiv a celei finale vor fi incluse în rapoarte care vor fi distribuite actorilor implicați în implementarea planului strategic, dar și publicului larg, beneficiar al măsurilor de dezvoltare.

Instrumentele specifice activității de monitorizare sunt indicatorii, aceștia împărțindu-se în două categorii:

- Indicatori de monitorizare a planului strategic
- Indicatori de realizare – specifici fiecărui proiect derulat în cadrul implementării planului strategic

Indicatorii de monitorizare a Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027 sunt prezentați în relație cu cele patru etape ale mecanismului de implementare:

Etapa 1 - Aprobarea și promovarea planului

Indicatori de monitorizare a promovării planului strategic și coordonării cu alte documente de planificare

- numărul consultărilor avute cu potențiali parteneri
- numărul materialelor de prezentare a planului strategic distribuite public
- numărul strategiilor de dezvoltare locală elaborate în coordonare cu planul strategic al județului și aprobate de Consiliile locale de pe teritoriul județului Mureș
- numărul proiectelor prioritare aprobate la nivelul unităților administrativ-teritoriale din județul Mureș

Etapa 2 - Pregătirea proiectelor

Indicatori de monitorizare a procesului de elaborare a documentațiilor tehnice și de depunere a cererilor de finanțare pentru proiectele eli

- numărul documentațiilor tehnico-economice aprobate
- valoarea totală lei/euro a proiectelor cu documentații tehnico-economice aprobate
- numărul cererilor de finanțare depuse
- valoarea totală lei/euro a cererilor de finanțare depuse
- numărul cererilor de finanțare aprobate în cadrul procesului de verificare și selecție
- valoarea lei/euro a cererilor de finanțare aprobate în funcție de sursa de finanțare

Etapa 3 - Semnarea contractelor de finanțare

Indicatori de monitorizare a numărului contractelor de finanțare și a valorii contractelor de achiziție pentru lucrări și servicii

- numărul contractelor de finanțare semnate
- valoarea lei/euro a contractelor de finanțare semnate în funcție de sursa de finanțare
- numărul contractelor de achiziții lucrări și servicii semnate
- valoarea contractelor de achiziții de lucrări și servicii semnate
- durata medie a procedurilor de achiziție
- numărul procedurilor de achiziție anulate/contestate

Etapa 4 - Realizarea și finalizarea lucrărilor și serviciilor contractate

Indicatori de monitorizare a stadiului de execuție și finalizare a lucrărilor și serviciilor contractate până la data de 31.12.2027

- numărul contractelor de lucrări și servicii finalizate
- valoarea lei/euro a lucrărilor și serviciilor recepționate
- numărul actelor adiționale semnate
- valoarea actelor adiționale semnate
- numărul contractelor realizate
- valoarea contractelor realizate
- valoarea totală a penalităților acordate

Pentru eficientizarea procesului de monitorizare, este deosebit de importantă definirea unui set de indicatori care să cuantifice impactul acțiunilor și proiectelor pentru fiecare obiectiv în parte după cum urmează:

Obiectiv strategic	Indicator de realizare
Un județ verde	<ul style="list-style-type: none"> • suprafața terenurilor împădurite • numărul acțiunilor de împădurire organizate • plan privind realizarea și proiectarea perdelelor forestiere la nivel județean • lungimea (km) perdelelor forestiere realizate • numărul/lungimea drumurilor județene cu perdele forestiere • lungimea perdelelor forestiere în jurul zonelor industriale • numărul și suprafața perdelelor vegetale verzi amenajate în spațiul urban • un plan integrat privind conservarea vegetației naturale • suprafața pajiștilor conservate și restaurate • numărul studiilor realizate privind inventarierea și evaluarea stării de conservare a ariilor

naturale protejate

- numărul ariilor naturale protejate de interes național protejate și conservate
- numărul ariilor naturale protejate de interes comunitar protejate și conservate
- numărul proiectelor de educație ecologică și de conștientizare derulate
- numărul acțiunilor de creștere a eficienței energetice implementate
- numărul siturilor decontaminate
- suprafața terenurilor decontaminate
- numărul siturilor industriale reconvertite
- numărul siturilor redată în circuitul economic
- numărul terenurilor industriale reecologizate
- numărul terenurilor industriale reconvertite
- numărul terenurilor degradate reecologizate
- lungimea cursului de apă casetat
- numărul intervențiilor de revitalizare a brațului mort al Râului Mureș
- lungimea cursului de apă consolidat
- numărul podurilor reabilitate
- program de actualizare a PUG-urilor de sistematizare a dezvoltării teritoriale
- numărul PUG-urilor actualizate cu accent pe componenta verde la nivelul UAT-urilor din județul Mureș
- suprafața spațiilor verzi reabilitate
- numărul zonelor de agrement reabilitate
- numărul stațiilor de reîncărcare pentru vehicule electrice și electrice hibrid plug-in instalate
- numărul stațiilor de reîncărcare alimentate cu energie solară instalate
- numărul autovehiculelor electrice și electrice hibrid plug-in înmatriculate
- numărul localităților cu sistem de iluminat public modernizat
- scăderea procentuală a consumului de energie

primară

- numărul clădirilor modernizate pentru creșterea performanței energetice
- scăderea procentuală a consumului de energie primară
- scăderea procentuală a cantității emisiilor gazelor cu efect de seră
- cantitatea de energie produsă din surse regenerabile
- numărul echipamentelor de măsurare a calității aerului, apei, solului, poluării fonice
- numărul rețelelor de senzori amplasate pentru monitorizarea calității aerului
- numărul sistemelor de management a calității aerului/apei/solului dezvoltate
- numărul locațiilor de măsurare a calității aerului, apei, solului, poluării fonice
- numărul acțiunilor de conștientizare derulate
- numărul sesiunilor de educație școlară derulate
- numărul participanților la sesiunile de educație
- numărul UAT-urilor și unităților de învățământ implicate în organizarea sesiunilor de informare
- numărul persoanelor implicate în activități de gospodărire a apelor și procesul de management al apei și resurselor acvatice
- un program județean de educație alimentară
- numărul entităților implicate în programul de educație alimentară
- numărul centrelor de sortare a deșeurilor construite
- numărul stațiilor de sortare a deșeurilor modernizate
- numărul stațiilor de compostare modernizate
- numărul stațiilor de tratare mecano-biologică cu digestie anaerobă (TMB-DA) modernizate
- numărul containerelor de gunoi subterane montate

	<ul style="list-style-type: none"> • numărul coșurilor de gunoi stradale amplasate • numărul campaniilor de informare și promovare privind colectarea selectivă a deșeurilor • cantitate compost produsă și valorificată • o platformă de depozitare deșeuri construită • numărul platformelor destinate deșeurilor inerte construite • un sistem de gestionare a deșeurilor inerte implementat • numărul echipamentelor achiziționate și înlocuite • numărul autospecialelor achiziționate și puse în funcțiune pentru colectare, compactare și transport deșeuri
<p>Un județ digitalizat și inovativ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • numărul serviciilor oferite prin mijloace moderne și inteligente • numărul persoanelor instruite în privința utilizării soluțiilor informatice implementate • numărul platformelor digitale/aplicațiilor create • numărul utilizatorilor platformelor digitale • un city card pus la dispoziția cetățenilor • numărul utilizatorilor city-card • un sistem informațional comun creat la nivel de UAT • numărul dispozitivelor inteligente utilizate • numărul IMM-urilor care utilizează echipamente/softuri/aplicații/procese • numărul cursurilor/modulelor de instruire desfășurate în domeniul digitalizării • numărul hub-urilor dezvoltate • numărul serviciilor direcționate spre accelerarea procesului de digitalizare • numărul aplicațiilor/platformelor inteligente create • o platformă unitară inteligentă creată la nivel județean • numărul persoanelor instruite în privința

utilizării soluțiilor informatice implementate

- numărul elementelor de patrimoniu cultural digitalizate
- un portal turistic creat
- numărul turiștilor și vizitatori
- numărul evenimentelor locale promovate
- numărul spațiilor publice cu acces gratuit la Wi-Fi
- un program de cadastrare unitară și sistematică
- numărul proprietăților înregistrate în cartea funciară
- numărul imobilelor/terenurilor/străzilor înregistrate în Sistemul Integrat de Cadastru și Carte Funciară
- un studiu realizat și elaborat privind digital maturity la nivel județean
- o strategie de digitalizare a județului Mureș elaborată și implementată
- numărul proiectelor pilot de inovare și digitalizare dezvoltate
- numărul proiectelor de cercetare privind electrificarea vehiculelor agricole
- numărul prototipurilor vehiculelor agricole cu motor electric produse
- numărul ramurilor noi dezvoltate în domeniul serviciilor și produselor digitale
- numărul start-up-urilor și IMM-urilor cu competențe digitale dezvoltate
- numărul nișelor de specializare inteligentă create
- un centru multifuncțional construit pentru evenimente, conferințe și târguri
- un centru de date cu capacitate mare construit
- un centru de cercetare creat în domenii de specializare inteligentă
- un parc universitar științific și tehnologic dezvoltat

	<ul style="list-style-type: none"> • o platformă de inovare înființată • numărul studenților și absolvenților integrați pe piața forței de muncă • numărul studenților și specialiștilor implicați în activități de cercetare-dezvoltare-inovare • număr parcuri științifice și tehnologice înființate
<p>Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate</p>	<ul style="list-style-type: none"> • numărul mijloace de transport în comun nepoluante achiziționate și puse în funcțiune • numărul stațiilor de încărcare amplasate • un depou amenajat • un sistem de management informatizat pentru transportul public implementat • numărul stațiilor de autobuz modernizate • numărul stațiilor de închiriere biciclete amenajate • numărul bicicletelor date în folosință • lungimea (km) drum expres realizat • lungimea (km) drumuri județene reabilite și modernizate • numărul localităților deservite de transportul local • lungimea pistelor pentru bicicliști amenajate în zona metropolitană • numărul parcărilor noi construite • numărul locurilor de parcare amenajate • lungimea centurii ocolitoare construite • lungimea coridorului de circulație construit • lungimea străzilor reabilite • numărul trecerilor de pietoni inteligente amplasate • lungimea aleilor pietonale amenajate • numărul zonelor pietonale amenajate • un centru intermodal de transport construit • numărul parcărilor de tip park and ride intermodale construite • lungimea căii ferate reabilite

- lungimea căii ferate electrificate
- suprafața terminal pasageri construită
- lungimea pistei de decolare aterizare aeronave
- suprafața platformei de parcare aeronave construită
- lungimea rețelei de apă potabilă construită
- lungimea rețelei de canalizare construită
- numărul stațiilor de pompare construite
- lungimea rețelei de distribuție a gazului metan construită
- număr parcuri fotovoltaice înființate
- numărul unităților spitalicești reabilitate și modernizate
- numărul unităților spitalicești cu infrastructură și dotări modernizate
- numărul echipamentelor și aparaturii medicale achiziționate
- un sanatoriu balnear și de recuperare înființat
- un centru de servicii medicale și de cercetare construit
- numărul centrelor sociale reabilitate și restructurate
- numărul serviciilor sociale nou înființate și licențiate
- numărul locuințelor sociale construite și dotate
- numărul beneficiarilor de servicii sociale
- un muzeu interactiv al industriilor și breslelor mureșene creat și amenajat
- numărul muzeelor reabilitate
- numărul muzeelor construite
- numărul spațiilor expoziționale și comerciale amenajate
- numărul expozițiilor permanente realizate
- numărul monumentelor istorice reabilitate
- numărul căminelor culturale reabilitate
- o rețea de campusuri multidisciplinare

	<p>interconectate creată</p> <ul style="list-style-type: none"> • numărul unităților de învățământ construite • numărul unităților de învățământ antepreșcolar înființate • numărul unităților de învățământ preșcolar modernizate și dotate • numărul unităților de învățământ primar și gimnazial modernizate și dotate • numărul unităților de învățământ liceal modernizate și dotate • numărul programelor de calificare și recalificare derulate • numărul tinerilor și persoanelor vulnerabile social participanți la programe educaționale sau de formare • numărul tinerilor și persoanelor vulnerabile social integrați pe piața muncii • lungimea pistelor pentru alergare smart/ciclism amenajată • numărul spațiilor de relaxare amenajate • numărul bazelor sportive multifuncționale realizate • numărul sălilor de sport construite • un centru de canotaj realizat • numărul bazinelor de înot construite • numărul clădirilor publice administrative reabilitate • numărul clădirilor publice administrative construite • numărul punctelor pentru situații de urgență înființate
<p>Un județ dezvoltat economic</p>	<ul style="list-style-type: none"> • un pachet brand autentic și atractiv creat • o strategie de comunicare elaborată și implementată • numărul acțiunilor de promovare a brandului creat • un traseu de cicloturism creat pe traseul căii

	<p>ferate cu ecartament îngust dezafectat</p> <ul style="list-style-type: none"> • lungimea traseului de cicloturism • numărul centrelor de agrement realizate • numărul spațiilor de joacă amenajate • numărul centrelor istorice reabilitate • numărul centrelor de atracție create • numărul produselor noi durabile dezvoltate • numărul programelor dedicate economiei circulare dezvoltate • numărul incubatoarelor de afaceri înființate • suprafața dată în folosința agenților economici raportat la suprafața amenajată pentru activități economice • numărul locurilor de muncă create • numărul unităților de producție create • numărul fluxurilor tehnologice adaptate • numărul clusterelor economice promovate • numărul acțiunilor de promovare a clusterelor economice derulate • numărul clusterelor economice acreditate • numărul centrelor logistice create și amenajate • numărul piețelor reabilitate și amenajate • lungimea drumurilor agricole modernizate • lungimea drumurilor forestiere modernizate
--	---

6.3 Promovarea Planului de Dezvoltare a Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027

Promovarea Planului de Dezvoltare al Județului Mureș pentru perioada 2021 – 2027, presupune informarea permanentă a fiecărui grup țintă atât pe parcursul procesului de elaborare a strategiei, cât și la finalul acesteia, atunci când planul strategic este aprobat și începe monitorizarea implementării proiectelor. În formularea mesajelor de va ține cont de specificul etapei de implementare a strategiei, de nevoile grupului țintă a de a fi informat și de răspunsul așteptat din partea beneficiarilor.

În etapa de analiză, grupurile țintă au fost chestionate și interviuate cu privire la propriile așteptări și nevoi. Etapele ulterioare, vizează angajarea și participarea activă în procesul strategic a grupurilor țintă, devenind din ce în ce mai importantă până în momentul identificării și prioritizării proiectelor. Rezultatul așteptat al promovării strategiei constă în participarea publicului la monitorizarea implementării proiectelor și la evaluarea intermediară și finală a planului strategic.

În vederea eficientizării diseminării informațiilor, pe pagina web a Consiliului Județean Mureș va fi dezvoltată o secțiune dedicată planului strategic de dezvoltare. De asemenea, în scopul diseminării rezultatelor vor fi utilizate canalele media și rețelele sociale. Avantajul acestor instrumente de comunicare constă în flexibilitatea și costul redus al utilizării, respectiv în posibilitatea de a interacționa cu persoanele tinere, care de regulă reprezintă un segment al populației dificil de atins.

7. Sinteza direcțiilor strategice de dezvoltare

Pentru perioada 2021 – 2027 județul Mureș a stabilit următoarele obiective strategice care conduc la dezvoltarea complexă a județului:

- OS.1.: Un județ verde
- OS.2.: Un județ digitalizat și inovativ
- OS.3.: Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate
- OS.4.: Un județ dezvoltat economic

Pornind de la obiectivele strategice s-au propus obiective specifice prin care se detaliază obiectivele strategice și care vor fi atinse printr-o serie de proiectele propuse prin prezenta documentație.

Proiectele propuse vor viza atingerea unui anumit obiectiv specific, respectiv strategic, dar vor genera totodată un efect în lanț, ajutând și la reducerea unor puncte slabe și amenințări actuale existente la nivelul județului Mureș.

Acest capitol reprezintă o sinteză a direcțiilor strategice de dezvoltare. Descrierea detaliată a acestora se regăsește începând de la capitolul 5.5.

În vederea definirii obiectivelor strategice, a fost analizată o bază de date ce conține nevoile orientative de investiții ale unităților administrativ - teritoriale din județul Mureș și ai altor beneficiari, sintetizate după cum urmează:

Obiective strategice/ Obiective specifice	Nr. proiecte	Valoare estimată (euro)
OS.1.: Un județ verde		
Obiectiv specific 1.1. Punerea în aplicare a politicilor de mediu	63	724.021.923,643
Obiectiv specific 1.2. Îmbunătățirea sistemului de management al deșeurilor	11	52.644.897,959
OS.2.: Un județ digitalizat și inovativ		
Obiectiv specific 2.1. Creșterea nivelului de digitalizare	35	256.437.256,327
Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare	6	140.800.000,000

OS.3.: Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate		
Obiectiv specific 3.1.Dezvoltarea infrastructurii de transport și mobilitate	177	3.560.434.014,558
Obiectiv specific 3.2. Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare	110	291.502.144,918
Obiectiv specific 3.3. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de sănătate	26	450.808.434,898
Obiectiv specific 3.4. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor sociale	30	27.551.003,878
Obiectiv specific 3.5. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor culturale	59	143.690.737,551
Obiectiv specific 3.6. Îmbunătățirea sistemului educațional și de formare profesională	76	108.285.451,310
Obiectiv specific 3.7. Dezvoltarea infrastructurii sportive	30	55.195.444,082
Obiectiv specific 3.8.: Dezvoltarea infrastructurii administrative și serviciilor publice	19	13.871.574,710
OS.4.: Un județ dezvoltat economic		
Obiectiv specific 4.1. Dezvoltarea turismului	37	98.296.831,837
Obiectiv specific 4.2. Dezvoltarea economiei circulare	2	56.750.000,000
Obiectiv specific 4.3. Dezvoltarea mediului economic	13	181.553.044,286
Obiectiv specific 4.4. Dezvoltarea sectorului agricol	18	29.074.005,510
TOTAL	712	6.190.916.765,466

Nevoile orientative de investiții mai sus identificate în etapa de analiză stau la baza definirii direcțiilor de intervenție și urmează a fi concretizate de către beneficiari prin elaborarea proiectelor, ținând cont de reglementările specifice legale aplicabile în fiecare domeniu vizat.

5. **OBIECTIVE SPECIFICE ALE OBIECTIVULUI STRATEGIC 1: UN JUDEȚ VERDE**

Obiectiv specific 1.1. Punerea în aplicare a politicilor de mediu

Obiectivul specific 1.1. propune acțiuni în vederea îmbunătățirii conformării cu legislația de mediu, de asemenea pentru a asigura implicarea entităților responsabile prin întreprinderea de măsuri în vederea înverzirii județului Mureș.

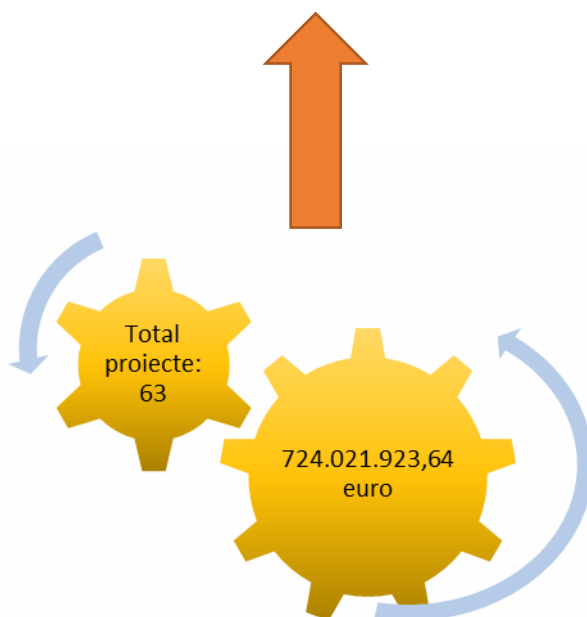
OS.1. Un județ verde

OS1.1. Punerea în aplicare a politicilor de mediu

Măsura 1.1.1. Folosirea durabilă a resurselor naturale și reducerea poluării mediului

Măsura 1.1.2. Promovarea investițiilor de mediu

Măsura 1.1.3. Adoptarea unor măsuri de conștientizare a publicului privind utilizarea eficientă a resurselor

Obiectiv specific 1.2. Îmbunătățirea sistemului de management al deșeurilor

Gestionarea deșeurilor reprezintă o provocare pentru județul Mureș, în pofida progreselor înregistrate, îmbunătățirea gestionării deșeurilor este în continuare extrem de scăzută. Obiectivul specific 1.2., prin acțiunile propuse, urmărește să contribuie la conformarea cu politica de deșeuri și atingerea țintelor propuse la nivel Județean privind gestionarea deșeurilor, formulate în Planul Județean de Gestionare a Deșeurilor pentru Județul Mureș 2020 – 2025.

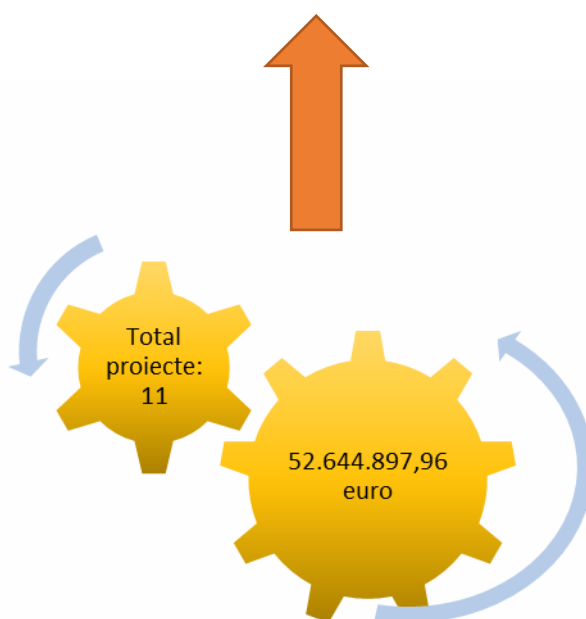
OS.1. Un județ verde

OS1.2. Îmbunătățirea sistemului de management al deșeurilor

Măsura 1.2.1. Îmbunătățirea activității de management al deșeurilor

Măsura 1.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de management al deșeurilor

Măsura 1.2.3. Creșterea nivelului de informare cu privire la managementul deșeurilor

6. OBIECTIVE SPECIFICE ALE OBIECTIVULUI STRATEGIC 2.: UN JUDEȚ DIGITALIZAT ȘI INOVATIV

Obiectiv specific 2.1. Creșterea nivelului de digitalizare

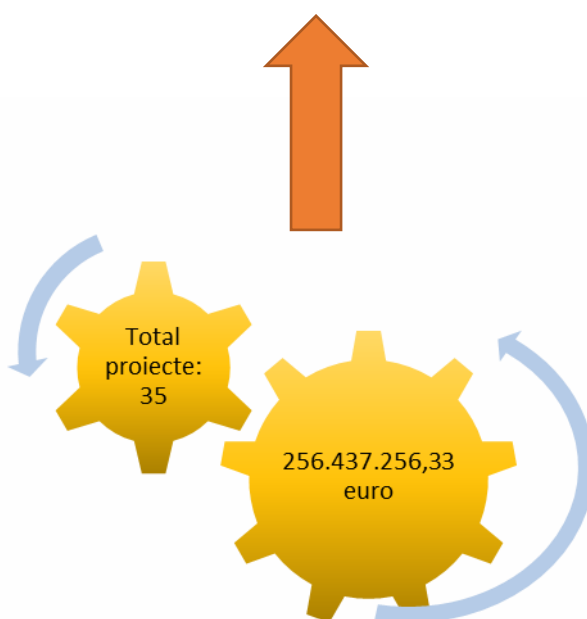
Accelerarea procesului de digitalizare este esențială pentru recuperarea decalajului existent față de județele și țările puternic dezvoltate. Obiectivul specific 2.1. urmărește conformarea cu prioritatea Comisiei Europene „O Europă pregătită pentru era digitală” prin consolidarea transformării digitale atât în sectorul public, cât și în sectorul privat.

OS.2. Un județ digitalizat și inovativ

OS2.1. Creșterea nivelului de digitalizare

Măsura 2.1.1. Eliminarea
barierelor structurale în
procesul de digitalizare

Măsura 2.1.2. Dezvoltarea și
implementarea instrumentelor
strategice în domeniul digitalizării

Obiectiv specific 2.2. Dezvoltarea sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare

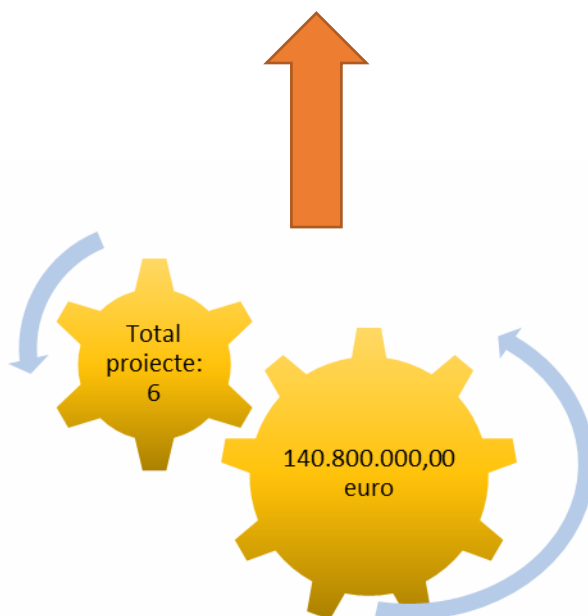
Inovarea alimentată de cercetare – dezvoltare joacă un rol esențial în generarea unei creșteri economice inteligente și durabile, respectiv unei creșteri favorabile incluziunii. Dezvoltarea sectorului de cercetare – dezvoltare – inovare la nivelul județului Mureș este necesară luând în considerare faptul că în prezent capacitatea de cercetare – dezvoltare – inovare este insuficient valorificată, deși există potențial.

OS.2. Un județ digitalizat și inovativ

OS2.2. Dezvoltarea sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare

Măsura 2.2.1. Dezvoltarea sectorului de cercetare, dezvoltare și inovare

Măsura 2.2.2. Dezvoltarea infrastructurii de cercetare, dezvoltare și inovare

7. OBIECTIVE SPECIFICE ALE OBIECTIVULUI STRATEGIC 3.:UN JUDEȚ CU INFRASTRUCTURĂ ȘI SERVICII DEZVOLTATE

Obiectiv specific 3.1.Dezvoltarea infrastructurii de transport și mobilitate

Dezvoltarea, adaptarea și modernizarea infrastructurii de transport și mobilitate are rol important în protejarea mediului, asigurarea unei dezvoltări economice și sociale echilibrate, asigurarea siguranței persoanelor și a bunurilor transportate, creșterea mobilității prin interconectarea eficientă a infrastructurii de transport la nivelul județului Mureș. Realizarea unor proiecte majore in domeniul transportului și mobilității va contribui și la creșterea accesibilității infrastructurii medicale sau serviciilor sociale pentru o parte a locuitorilor județului Mureș. Obiectivul specific 3.1. contribuie astfel la realizarea obiectivelor specifice aferente obiectivului strategic 3: *Un județ cu infrastructura si servicii dezvoltate definite*, și creează premisele pentru atingerea celorlalte obiective strategice definite.

OS.3. Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate

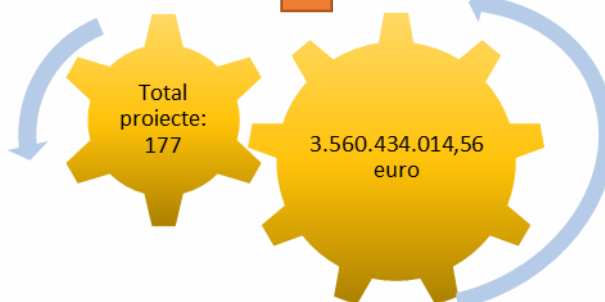
OS3.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport și mobilitate

Măsura 3.1.1. Dezvoltarea infrastructurii de transport

Măsura 3.1.2. Dezvoltarea infrastructurii de mobilitate

Măsura 3.1.3. Dezvoltare instrumente strategice pentru infrastructura de transport și mobilitate

Măsura 3.1.4. Creșterea gradului de comunicare și cooperare între instituții și experți

Obiectiv specific 3.2. Dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare

Concomitent cu dezvoltarea infrastructurii de mobilitate este imperios să se realizeze dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare, luând în considerare raportul de interdependență dintre cele două rețele. Obiectivul specific 3.2. contribuie la asigurarea dotării tehnico-edilitare a localităților de la nivelul județului Mureș, pentru a reduce discrepanțele dintre calitatea vieții în mediul urban și cel rural.

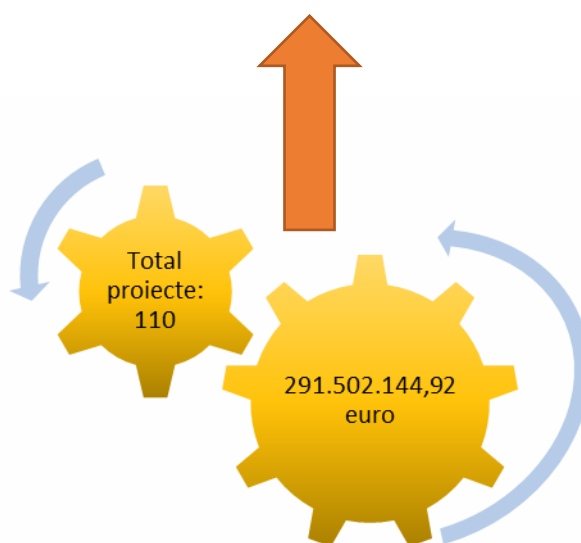
OS.3. Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate

OS3.2. Dezvoltarea infrastructurii tehnico - edilitare

Măsura 3.2.1. Dezvoltarea sistemului public de alimentare cu apă și canalizare

Măsura 3.2.2. Dezvoltarea rețelei de gaze naturale

Măsura 3.2.3. Valorificarea surselor de energie regenerabilă

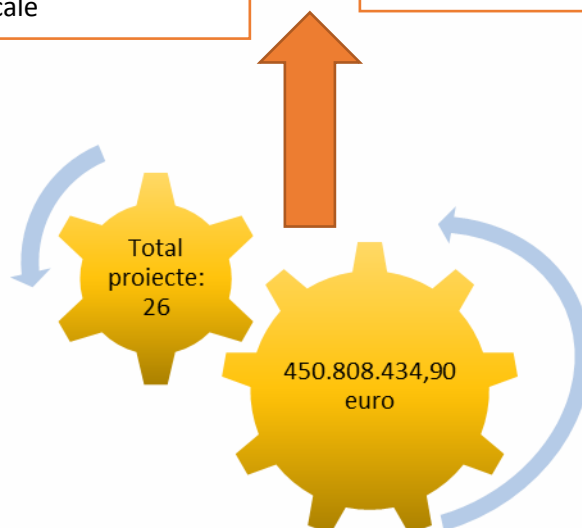
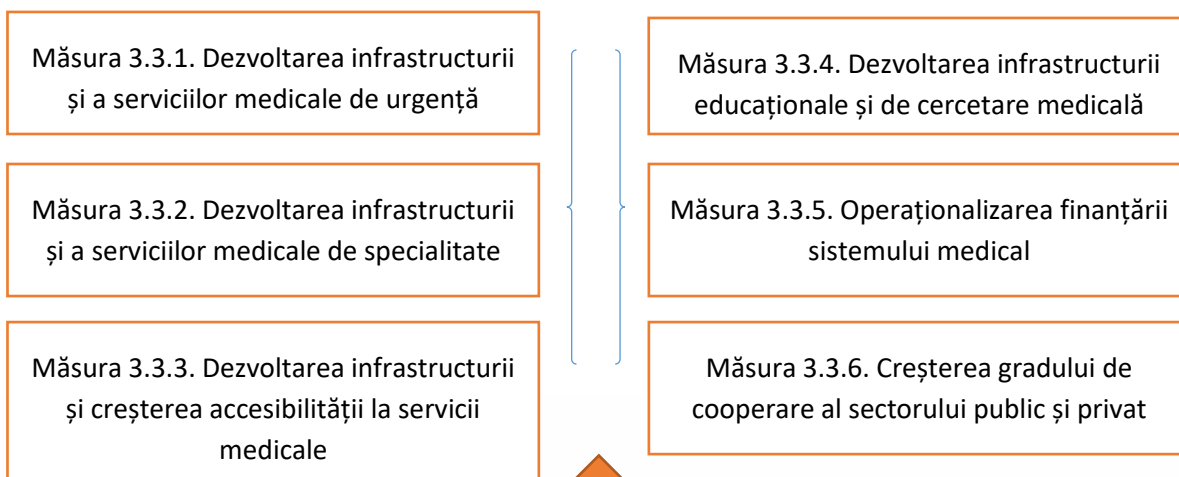

Obiectiv specific 3.3. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de sănătate

Sănătatea este un sector economic vital cu un puternic potențial de creștere. Luând în considerare rolul important al sectorului de sănătate în economia județului Mureș, dezvoltarea sectorului, prin crearea și dezvoltarea condițiilor necesare care să asigure tuturor servicii medicale de calitate, este imperios necesară. La nivelul județului Mureș, municipiul Târgu Mureș este un centru de excelență recunoscut la nivel județean, regional, național și chiar internațional în domeniul sănătății, atât din punct de vedere al diversității unităților spitalicești și sanitare existente, cât și al învățământului medical. Obiectivul specific 3.3. și urmărește modernizarea infrastructurii de sănătate și îmbunătățirea serviciilor de sănătate, contribuind implicit la întărirea poziției județului Mureș în domeniul ocrotirii sănătății.

OS.3. Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate

OS3.3. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de sănătate

Obiectiv specific 3.4. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor sociale

Obiectivul specific 3.4. contribuie la creșterea capacității administrației și altor structuri publice și private de a furniza servicii de calitate și adaptate nevoilor persoanelor din grupurile vulnerabile.

OS.3. Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate

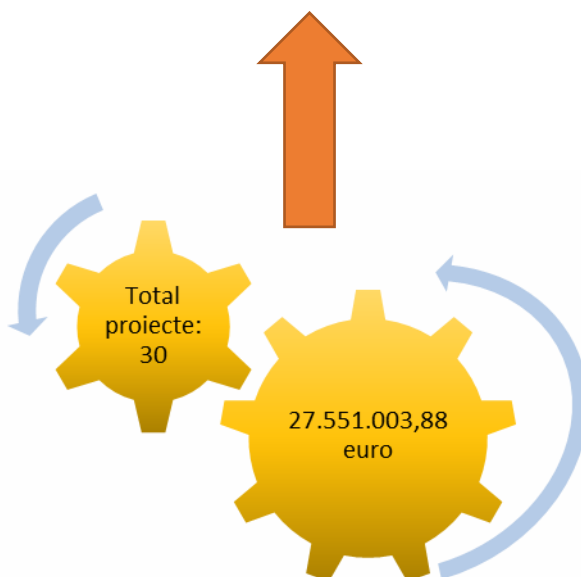
OS3.4. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor sociale

Măsura 3.4.1. Dezvoltarea infrastructurii serviciilor sociale

Măsura 3.4.3. Creșterea gradului de cooperare al sectorului public și privat

Măsura 3.4.2. Consolidarea resurselor umane în domeniul social

Măsura 3.4.4. Operaționalizarea finanțării serviciilor sociale

Obiectiv specific 3.5. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor culturale

Patrimoniul cultural material și imaterial al județului Mureș, format din monumente istorice și arhitecturale, obiceiuri și tradiții populare, este caracterizat prin originalitate, bogăție și varietate. Obiectivul specific 3.5. asigură cunoașterea, protejarea, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural al județului Mureș, respectiv contribuie la crearea cadrului de organizare a unor evenimente importante, cu participarea unui public numeros sau de anvergură regională, națională sau internațională.

OS.3. Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate

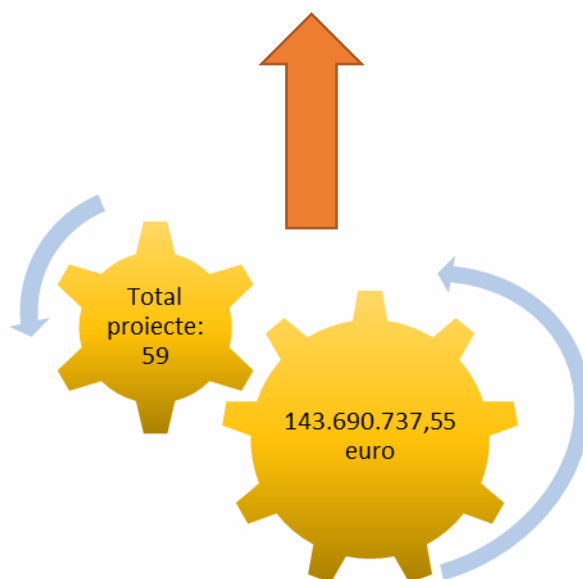
OS3.5. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor culturale

Măsura 3.5.1. Dezvoltarea infrastructurii culturale

Măsura 3.5.3. Operaționalizarea finanțării sectorului cultural

Măsura 3.5.2. Creșterea gradului de promovare în domeniul cultural

Măsura 3.5.4. Dezvoltarea instrumentelor strategice culturale

Obiectiv specific 3.6. Îmbunătățirea sistemului educațional și de formare profesională

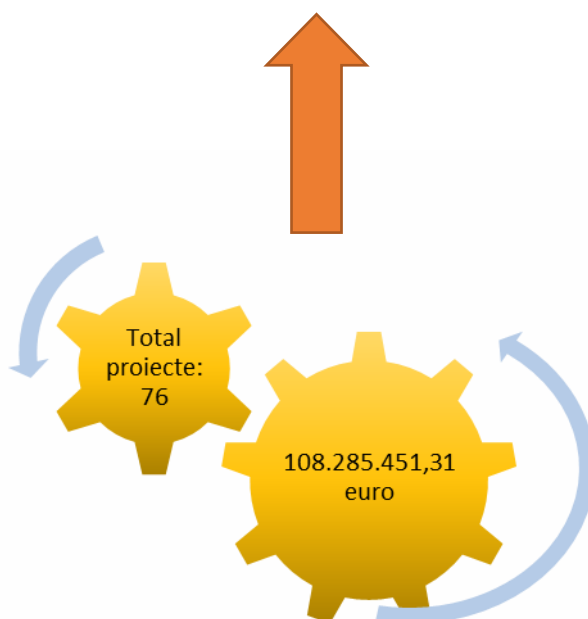
Educația și formarea profesională sunt factori primordiali ai progresului social, care contribuie la prevenirea sărăciei și excluziunii sociale și au un rol instrumental pentru creșterea economică la nivelul județului Mureș. Obiectivul specific 3.6. urmărește ca prin acțiunile propuse să contribuie la dezvoltarea socioeconomică în județul Mureș prin educație și dezvoltarea capitalului uman.

OS.3. Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate

OS3.6. Îmbunătățirea sistemului educațional și de formare profesională

Măsura 3.6.1. Dezvoltarea infrastructurii educaționale

Măsura 3.6.2. Dezvoltarea infrastructurii pentru activitățile de tineret

Obiectiv specific 3.7. Dezvoltarea infrastructurii sportive

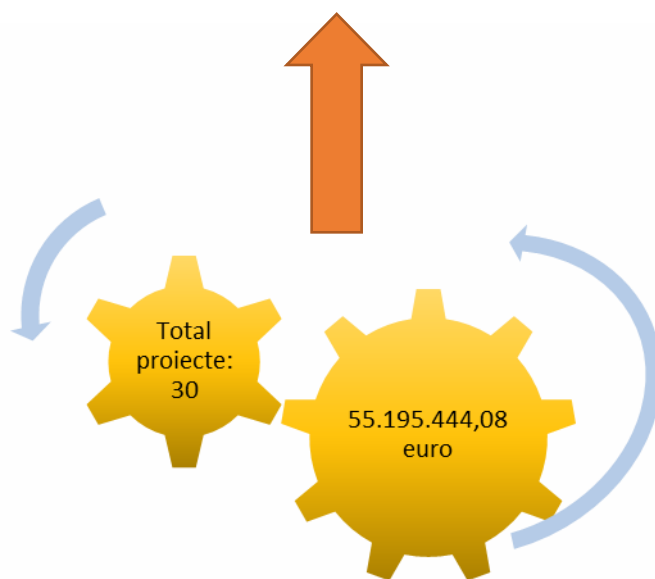
Sportul contribuie deopotrivă la dezvoltarea armonioasă a corpului și sporirea sănătății psihice, contribuie de asemenea la dezvoltarea personală, însă poate genera activități economice și să contribuie la dezvoltarea economică a județului. În vederea consolidării rolului economic și social al domeniului sportului la nivelul județului Mureș, este necesară dezvoltarea infrastructurii ce stă la baza sportului, în special al sportului de performanță. Obiectivul specific 3.7. vizează dezvoltarea infrastructurii sportive și promovarea domeniului sportului, contribuind astfel la creșterea nivelului de practicare a sporturilor și la consolidarea poziției sportului în economia județului Mureș, de asemenea la crearea cadrului de organizare a unor evenimente importante, cu participarea unui public numeros sau de anvergură regională, națională sau internațională.

OS.3. Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate

OS3.7. Dezvoltarea infrastructurii sportive

Măsura 3.7.1. Îmbunătățirea infrastructurii pentru sport

Măsura 3.7.2. Consolidarea resurselor umane în domeniul sportiv

Obiectiv specific 3.8.: Dezvoltarea infrastructurii administrative și serviciilor publice

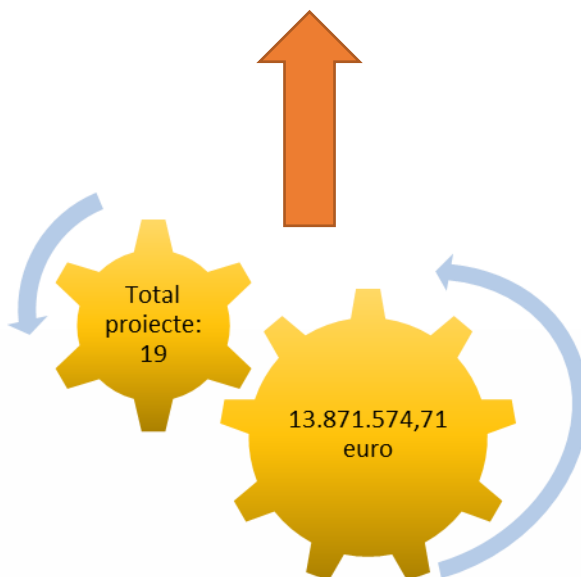
OS.3. Un județ cu infrastructură și servicii dezvoltate

OS3.8. Dezvoltarea infrastructurii administrative și serviciilor publice

Măsura 3.8.1. Dezvoltarea infrastructurii administrative

Măsura 3.8.2. Dezvoltarea serviciilor publice

Măsura 3.8.3. Îmbunătățirea capacității administrative a autorităților locale

8. OBIECTIVE SPECIFICE ALE OBIECTIVULUI STRATEGIC 4: UN JUDEȚ DEZVOLTAT ECONOMIC

Obiectiv specific 4.1. Dezvoltarea turismului

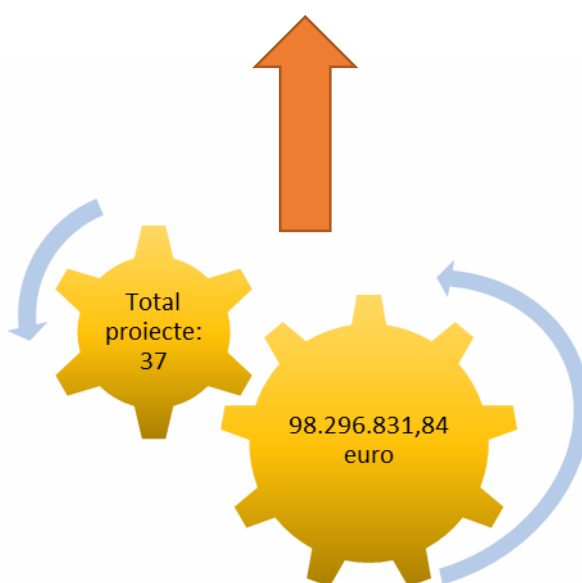
Dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic existent la nivelul județului Mureș este necesară pentru consolidarea rolului turismului în economia județului. Obiectivul specific 4.1. prin acțiunile propuse va contribui la creșterea competitivității turismului atât la nivel de destinație, cât și la nivelul operatorilor din turism.

OS.4. Un județ dezvoltat economic

OS4.1. Dezvoltarea turismului

Măsura 4.1.1. Dezvoltarea atracțiilor și infrastructurii turistice

Măsura 4.1.2. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor turistice

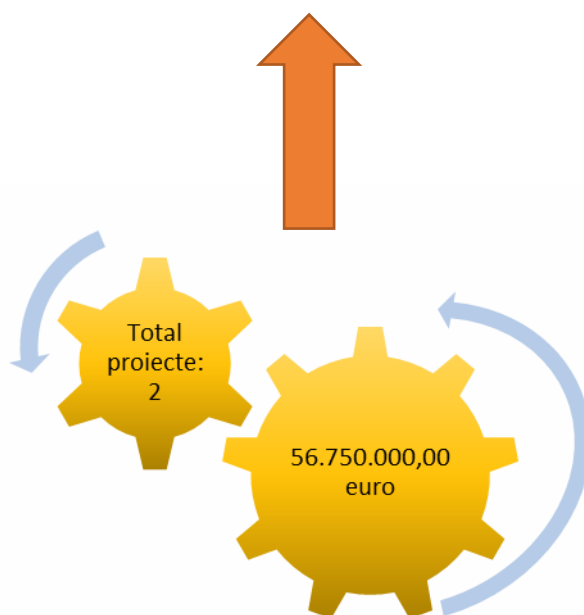
Obiectiv specific 4.2. Dezvoltarea economiei circulare

Obiectivul specific 4.2. vizează intensificarea reciclării și a reutilizării, respectiv promovarea intervențiilor și investițiilor benefice atât pentru mediu, cât și pentru economia județului Mureș, contribuind astfel la eforturile Uniunii Europene de dezvoltare a unei economii durabile și competitive.

OS.4. Un județ dezvoltat economic

OS4.2. Dezvoltarea economiei circulare

Măsura 4.2.1. Dezvoltarea economiei circulare

Obiectiv specific 4.3. Dezvoltarea mediului economic

Obiectivul 4.3. propune o serie de măsuri care să conducă la o creștere economică sustenabilă a județului Mureș care promovează dezvoltarea oportunităților antreprenoriale, valorificarea resurselor și potențialului existent.

OS.4. Un județ dezvoltat economic

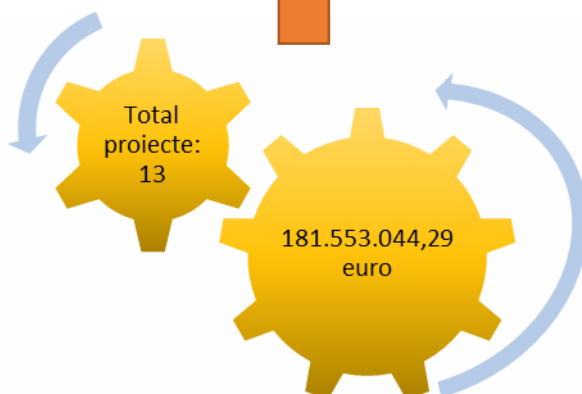
OS4.3. Dezvoltarea mediului economic

Măsura 4.3.1. Consolidarea colaborării între actorii pe piață (firme, instituții, autorități)

Măsura 4.3.2. Dezvoltarea competențelor manageriale

Măsura 4.3.3. Valorificarea și dezvoltarea potențialului economic

Măsura 4.3.4. Dezvoltarea infrastructurii în sectorul economic

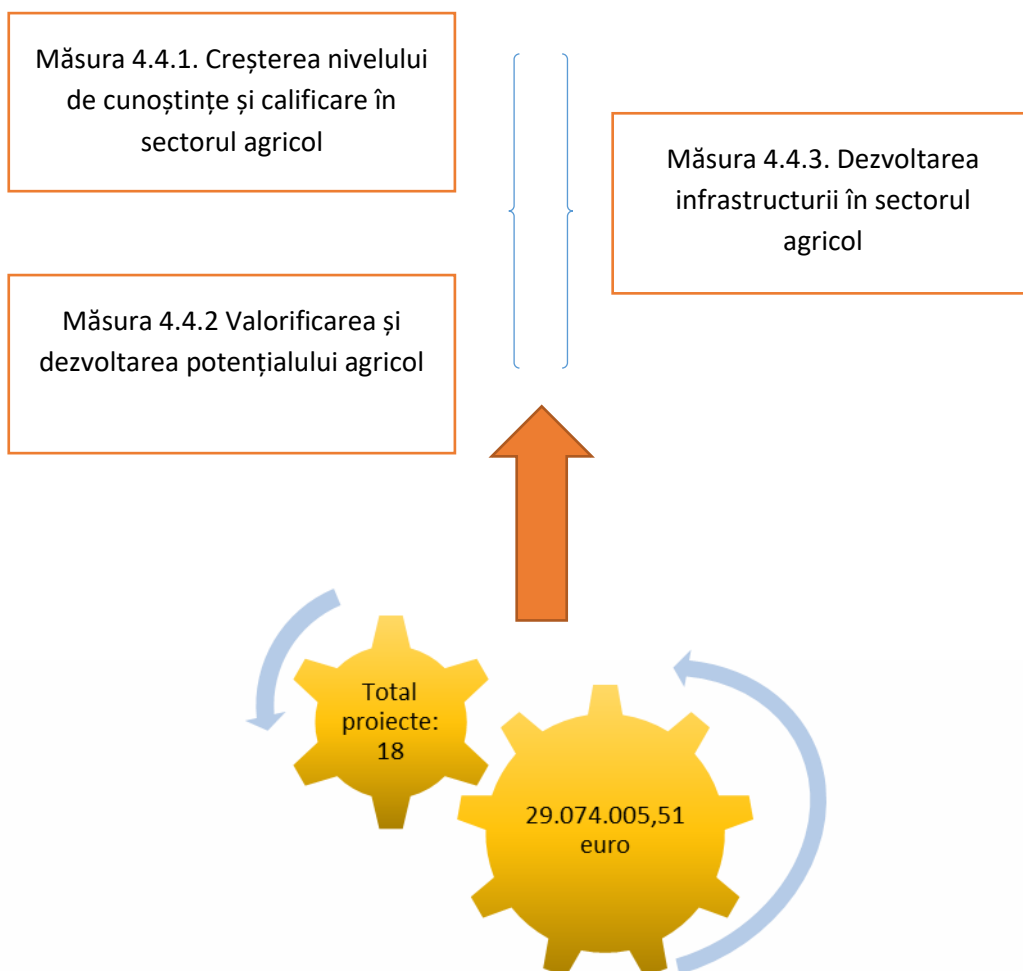

Obiectiv specific 4.4. Dezvoltarea sectorului agricol

Obiectivul 4.4. pune accentul pe stimularea competitivității în agricultură și silvicultură, asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale existente la nivelul județului Mureș, orientarea sectorului agricol către nevoile pieței.

OS.4. Un județ dezvoltat economic

OS4.4. Dezvoltarea sectorului agricol

Acest capitol reprezintă o sinteză a direcțiilor de dezvoltare și a fost elaborat în scopul facilitării identificării obiectivelor strategice, obiectivelor specifice și a măsurilor propuse. De asemenea, acest capitol evidențiază numărul proiectelor propuse pentru îndeplinirea fiecărui obiectiv specific și valoarea estimată a acestor proiecte.

8. BIBLIOGRAFIE

1. https://mures.insse.ro/wp-content/uploads/2020/01/AGR301A_2018.pdf
2. Raport anual privind starea mediului – Mureș, 2018 - Agenția pentru Protecția Mediului Mureș
3. Institutul Național de Statistică www.insse.ro
4. Administrația Bazinală de Apă Mureș www.rowater.ro
5. Strategie de Dezvoltare Teritorială a României (adoptată de către Guvernul României la data de 05.10.2016)
6. Programul ESPON - Rețeaua europeană de observare a dezvoltării și coeziunii teritoriale la nivelul statelor UE. www.esponromania.ro
7. HG nr. 998 din 27 august 2008 pentru desemnarea polilor de creștere și a polilor de dezvoltare urbană în care se realizează cu prioritate investiții din programele cu finanțare comunitară și națională
8. blog.umfst.ro/universitatea-de-medicina-farmacie-stiinte-si-tehnologie-din-targu-mures-umfst-o-universitate-pentru-europa
9. www.cjmures.ro
10. www.aquainvestmures.ro
11. www.tirgumures.ro
12. www.madr.ro
13. Anuarul Statistic al Județului Mureș - Ediția 2020
14. www.aeroportultransilvania.ro
15. www.caa.ro
16. www.adrcentru.ro
17. www.recensamantromania.ro
18. www.interregeurope.eu
19. Strategia guvernamentală de dezvoltare a comunicațiilor electronice în banda largă în România pentru perioada 2009-2015
20. www.media-max.ro
21. mures.mmanpis.ro
22. www.edums.ro
23. Plan local de acțiune pentru învățământ (PLAI) 2019 – 2025 – Județul Mureș

24. www.umfst.ro
25. www.edupedu.ro
26. www.cantemir.ro
27. lifetechcity.ro
28. www.cardiomedtgm.ro
29. Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Centru 2021-2027
30. Raport de mediu asupra Strategiei Integrate de Dezvoltare Urbană Tîrgu Mureș
31. www.mmediu.ro
32. eur-lex.europa.eu
33. legislatie.just.ro
34. www.mdlpa.ro
35. www.djstmures.ro
36. transilvaniamotoring.com
37. www.cciams.ro
38. www.industrial-park.ro
39. www.cnp.ro
40. Planul Teritorial pentru Tranziție Justă Județul Mureș
41. eu-smartcities.eu
42. ms.prefectura.mai.gov.ro
43. patrimoniu.gov.ro
44. Legea nr. 5 din 6 martie 2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național
45. www.spitalmures.ro
46. www.siiir.edu.ro
47. www.edu.ro
48. www.mmuncii.ro
49. www.mae.ro
50. www.fonduri-structurale.ro
51. mt.gov.ro
52. mfe.gov.ro

9. LISTĂ ANEXE

9.1 Anexa 1 - Fișe de proiect

Anexa 1 – Fișe de proiect

FIȘĂ PROIECT - Realizarea de perdele forestiere de protecție

I. Informații generale

Domeniul/Măsură	Investiții de mediu
Localizare/Amplasament	Județul Mureș- UAT
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș– Romsilva – UAT
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se vor realiza perdele forestiere de protecție
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Protecția drumurilor împotriva înzăpezirilor; • Protecția terenurilor și culturilor agricole; • Ameliorarea microclimatului; • Diminuarea poluării; • Asigurare de adăpost pentru specii ale faunei și florei sălbatice locale.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Identificarea zonelor în care se poate implementa b. Asigurarea finanțării c. Realizarea proiectelor d. Demararea licitației pentru alegerea executantului e. Activități de împădurire
Durata proiectului	2023-2027
Valoarea estimată a proiectului	2.800.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget locale sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	<ol style="list-style-type: none"> a. Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș; b. Nivel de SF sau DALI realizat în anumite proiecte aflate în curs de implementare.

III. Descrierea unui proiect specific

Titlul proiectului	Lărgire drum județean DJ153E DN15–Bogata
Domeniul principal	Infrastructura rutiera
Domenii secundare	<ul style="list-style-type: none"> • Investiții de mediu • Sector agricol
Obiectivele generale ale proiectului	In cadrul proiectului se vor executa lucrări de construcție pe tronsonul cu o lungime totala de 13,104 km, din care pe o lungime de 4.368 m se vor efectua lucrări de lărgire.
Obiectivele specifice ale proiectului	Realizare spatii verzi: <ul style="list-style-type: none"> • se vor planata un număr de 270 de arbuști ornamentali dispuși la cate 25 m inter ax; • zona verde înierbată va fi de 20.208 mp.
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Tronson de drum județean care pe o lungime de 4.368 m are o lățime a părții carosabile de 3,6 m, respectiv o singura banda de circulat. Se propune ca odată cu lărgirea acestui tronson și modernizarea DJ să se realizeze și lucrări de plantare a unor arbuști si de amenajare a spațiului verde.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Activități de construcție
Durata totala a proiectului	19 luni
Valoarea totala a proiectului	26.439.486,05 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"
Stadiul de pregătire	DALI

FISĂ PROIECT - Eficientizarea energetica a clădirilor publice aflate in patrimoniul UAT Județul Mureș

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Investiții de mediu
Localizare/Amplasament	Județul Mureș
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generala a proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se are in vedere modernizarea clădirilor publice in scopul scăderii consumului de energie si a emisiilor de CO2, precum si producerea de energie din surse regenerabile
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea eficienței energetice si gestionarea inteligenta a energiei in clădiri publice; • Reducerea consumului de energie primara; • Reducerea cantității emisiilor gazelor cu efect de sera; • Producerea de energie din surse regenerabile.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Identificarea imobilelor care vor fi cuprinse in proiect b. Asigurarea finanțării c. Realizarea proiectelor d. Demararea licitației pentru alegerea executantului e. Activități constructive-montaj
Durata proiectului	2022-2027
Valoarea estimata a proiectului	12.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Program de conștientizare și educație școlară privind importanța protecției mediului și a hranei curate

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Investiții de mediu
Localizare/Amplasament	Județul Mureș
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș – ISJ Mureș – DSP Mureș – ONG
Date de contact	Strada: Cod poștal: 540026 Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	Conștientizarea importanței reciclării și a impactului poluării asupra mediului, precum și efectele acestora asupra hranei
Grup țintă	Populația școlară din Județul Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Conștientizarea importanței unei alimentații sănătoase și hranei curate; • Creșterea nivelului de conștientizare asupra impactului omului asupra mediului.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Identificarea unităților școlare care vor fi cuprinse în proiect b. Asigurarea finanțării c. Realizarea proiectului d. Implementarea proiectului
Durata proiectului	2023-2027
Valoarea estimată a proiectului	500.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Investiții în dezvoltarea Sistemului de management integrat al deșeurilor solide în Județul Mureș

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Investiții de mediu – Gestionare deșeuri
Localizare/Amplasament	Județul Mureș
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș – ISJ Mureș – ADI Ecolect – ONG de mediu
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	Prin acest proiect se vor realiza investiții eficientizarea sistemului integrat de gestionare a deșeurilor, atât prin modernizarea și achiziția de noi echipamente, cât și prin realizarea de campanii de conștientizare.
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea gradului de reciclare/ valorificare a deșeurilor în județul Mureș
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> Identificarea nevoilor de investiții Asigurarea finanțării Realizarea proiectului Implementarea proiectului
Durata proiectului	2023 - 2027
Valoarea estimată a proiectului	42.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Amenajare puncte de colectare ecologice subterane a deșeurilor menajere

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Investiții de mediu – Gestionare deșeuri
Localizare/Amplasament	Județul Mureș– UAT urban – ADI Ecolect
Beneficiari/Parteneri	UAT urban

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	Gestionarea deșeurilor menajere printr-o mai bună colectare selectivă a acestora și prin amplasarea unor containere subterane.
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Reducerea poluării cauzate de producerea și depozitarea deșeurilor menajere; • Eficientizarea sistemului de colectare a deșeurilor; • Stimularea colectării selective; • Creșterea siguranței în circulația strădală.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Identificarea nevoilor de Investiții b. Asigurarea finanțării c. Realizarea proiectului d. Implementarea proiectului
Durata proiectului	2023 - 2027
Valoarea estimată a proiectului	5.500.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Digitalizarea serviciilor publice oferite de instituțiile subordonate sau aflate sub autoritatea CJ Mureș

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Digitalizare
Localizare/Amplasament	Județul Mureș
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	Digitalizarea serviciilor publice oferite de CJ Mureș și de instituțiile subordonate atât prin realizarea unor noi aplicații, prin utilizarea posibilităților de acces informatice, dar și prin simplificarea acestora.
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Îmbunătățirea calității serviciilor publice oferite cetățenilor; • Deservirea rapidă și eficientă a cetățenilor; • Creșterea eficienței activității și rentabilității serviciilor publice furnizate.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Identificarea serviciilor publice ce pot fi digitalizate b. Asigurarea finanțării c. Realizarea proiectului d. Implementarea proiectului
Durata proiectului	2022 - 2024
Valoarea estimată a proiectului	800.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Realizarea Strategiei pentru Digitalizarea Județului Mureș*I. Informații generale*

Domeniul/Măsura	Digitalizare
Localizare/Amplasament	Județul Mureș
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș- UAT
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	Realizarea unei Strategii pentru Digitalizarea Județului Mureș
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalizarea insuficientă la nivelul UAT-urilor din Județul Mureș; • Lipsa capacității administrative la nivel de UAT pentru digitalizarea serviciilor; • Creșterea performanței serviciilor publice la nivelul județului prin furnizarea unor servicii digitalizate la nivelul fiecărui UAT.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Identificarea nevoilor și stabilirea temei b. Asigurarea finanțării c. Realizarea proiectului d. Implementarea proiectului
Durata proiectului	2023 - 2027
Valoarea estimată a proiectului	240.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Dezvoltarea competențelor digitale avansate

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Cercetare-Dezvoltare-Inovare
Localizare/Amplasament	Județul Mureș
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș– Sector privat
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	Realizarea unor parteneriate între CJ Mureș și sectorul privat în vederea realizării și implementării unor produse/servicii digitalizate, inovative, dar și implementarea unor programe de susținere a start-up-urilor care activează în sectoarele economice prioritare
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Transformarea digitală a sectoarelor economice prioritare din Județul Mureș
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Identificarea sectoarelor economice prioritare b. Identificarea partenerilor din sectorul privat c. Asigurarea finanțării d. Realizarea proiectului e. Implementarea proiectului
Durata proiectului	2023 - 2027
Valoarea estimată a proiectului	5.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Centru de Inovare Transilvania*I. Informații generale*

Domeniul/Măsura	Cercetare-Dezvoltare-Inovare
Localizare/Amplasament	Județul Mureș– UAT Gh. Doja
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș– Mediu universitar
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	Dezvoltarea infrastructurii de cercetare, dezvoltare și inovare prin înființarea unui centru multifuncțional
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea capacității de cercetare - dezvoltare – inovare; • Asigurarea bazei materiale pentru activitățile de cercetare și inovare; • Dezvoltarea resurselor umane pentru cercetare și inovare.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Identificarea sectoarelor economice prioritare b. Identificarea partenerilor din sectorul privat c. Asigurarea finanțării d. Realizarea proiectului e. Implementarea proiectului
Durata proiectului	2022 - 2025
Valoarea estimată a proiectului	45.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsură prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Reabilitarea, modernizarea si extinderea Aeroportului Transilvania Târgu Mureș

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura aeroportuara
Localizare/Amplasament	Județul Mureș– Ungheni - Vidrasău
Beneficiari/Parteneri	Aeroportul Transilvania Târgu Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea generala a proiectului

Obiectivele proiectului	Reabilitarea, modernizarea si extinderea Aeroportului Transilvania Târgu Mureș
Grup ținta	Populația județului Mureș/ Regiunii Centru
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Modernizarea infrastructurii aeroportului; • Îmbunătățirea circulației; • Creșterea gradului de siguranță; • Creșterea numărului de pasageri; • Îmbunătățirea serviciilor oferite; • Creșterea eficienței energetice si gestionarea eficienta a energiei; • Dezvoltarea economica a județului Mureș.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Prioritizarea investițiilor conform MPGT și a prevederilor SpF de dezvoltare a Aeroportului Transilvania b. Asigurarea finanțării c. Realizarea studiilor necesare și întocmirea cererilor de finanțare d. Implementarea proiectului
Durata proiectului	2022 - 2030
Valoarea estimata a proiectului	175.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

FISĂ PROIECT - Dezvoltarea infrastructurii de mobilitate

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	Județul Mureș- UAT
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea generală a proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se vor realiza lucrări de reabilitare și modernizare a drumurilor județene DJ de importanță strategică
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	<ul style="list-style-type: none"> • Creșterea conectivității localităților; • Creșterea siguranței în trafic; • Creșterea calității infrastructurii rutiere; • Promovarea mobilității locale; • Reducerea timpului de deplasare; • Reducerea poluării; • Dezvoltarea economică a județului; • Creșterea atractivității județului Mureș pentru mediul de afaceri.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Realizarea proiectelor c. Demararea licitației pentru alegerea executantului d. Activități de construcție
Durata proiectului	2023-2027
Valoarea estimată a proiectului	200.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget locale sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	<ol style="list-style-type: none"> a. Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș; b. Nivel de SF sau DALI în anumite proiecte aflate în curs de implementare.

**FISĂ PROIECT - Modernizarea unui tronson de drum județean DJ135A
Viforoasa-Neaua-Miercurea Nirajului-Hodoșa-intersecția cu DJ153**

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	DJ135A, UAT Hodoșa, UAT Gornești, UAT Beica de Jos
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se vor executa următoarele lucrări pe tronsonul cu o lungime totala de 4,162 km: <ul style="list-style-type: none"> • asfaltarea părții carosabile; • colectarea apelor pluviale de pe partea carosabila si evacuarea lor către emisari; • realizarea semnalizării rutiere; • amenajarea acceselor la proprietăți; • amenajarea intersecțiilor; • - realizarea lățimii carosabile necesare unui drum județean de clasa tehnică „IV”
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Tronson de drum județean care se prezinta într-o stare tehnica neadecvata desfășurării traficului rutier in condiții de siguranță si confort, sistemul rutier fiind alcătuit dintr-o pietruire primara.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	24 luni
Valoarea proiectului	17.640.997,42 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"
Stadiul de pregătire	DALI

FISĂ PROIECT - Asfaltarea unui tronson de drum pe DJ136 - Sângeorgiu de Pădure – Bezid – Limita Județului Harghita

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	DJ136, UAT Sângeorgiu de Pădure, localitatea Bezid
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se vor executa următoarele lucrări pe tronsonul cu o lungime totală de 5,023 km: <ul style="list-style-type: none"> • asfaltarea părții carosabile; • colectarea apelor pluviale de pe partea carosabilă și evacuarea lor către emisari; • realizarea semnalizării rutiere; • amenajarea acceselor la proprietăți; • amenajarea intersecțiilor; • - realizarea lățimii carosabile necesare unui drum județean de clasa tehnică „IV”
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Tronson de drum județean care se prezintă într-o stare tehnică neadecvată desfășurării traficului rutier în condiții de siguranță și confort, sistemul rutier fiind alcătuit dintr-o pietruire primară.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	36 luni
Valoarea proiectului	17.811.817,25 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"
Stadiul de pregătire	DALI

FISĂ PROIECT - Reabilitarea unui tronson de drum județean DJ142A Gănești -Băgaciu limita județ Sibiu”

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	DJ142A, UAT Băgaciu
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se vor executa următoarele lucrări pe tronsonul cu o lungime totala de 3,713 km: <ul style="list-style-type: none"> • asfaltarea părții carosabile; • colectarea apelor pluviale de pe partea carosabila si evacuarea lor către emisari; • realizarea semnalizării rutiere; • amenajarea acceselor la proprietăți; • amenajarea intersecțiilor; • realizarea lățimii carosabile necesare unui drum județean de clasa tehnică „IV”.
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Tronson de drum județean care se prezinta într-o stare tehnica neadekvata desfășurării traficului rutier in condiții de siguranță si confort, sistemul rutier fiind alcătuit dintr-o pietruire primara.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	29 luni
Valoarea proiectului	16.345.295,73 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții ”Anghel Saligny”
Stadiul de pregătire	DALI

FISĂ PROIECT - Reabilitarea unui tronson de drum județean DJ143 Daneș-Cris-limita județ Sibiu pana la limita cu județul Sibiu

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	DJ143, UAT Daneș
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se vor executa următoarele lucrări pe tronsonul cu o lungime de 3,139 km: <ul style="list-style-type: none"> • asfaltarea părții carosabile; • colectarea apelor pluviale de pe partea carosabila si evacuarea lor către emisari; • realizarea semnalizării rutiere; • amenajarea acceselor la proprietățile agricole; • amenajarea intersecțiilor cu drumurile laterale; • realizarea lățimii carosabile necesare unui drum județean de clasa tehnică „IV”.
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Stare tehnica a tronsonului de drum prevăzut in proiect este neadekvata desfășurării traficului rutier in condiții de siguranță deoarece o porțiune de drum este Impracticabila.
Activități prevăzute	a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	42 luni
Valoarea proiectului	30.305.879,00 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"
Stadiul de pregătire	DALI

**FISĂ PROIECT - Reabilitarea sistemului rutier pe drumul județean DJ151D
Ungheni – Acațări, Județul Mureș**

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	DJ 151D, UAT Ungheni, UAT Gheorghe Doja - satele Gheorghe Doja, Leordeni, Ilieni, UAT Crăciunești - satele Crăciunești, Nicoleștii, Ciba, Foi, UAT Acațări satele Acațări si Stejeriș
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	<p>In cadrul proiectului de modernizare se vor executa următoarele lucrări pe tronsonul cu o lungime de 14,44 km, care va avea după reabilitare, conform profilului transversal tip, următoarele elemente geometrice:</p> <ul style="list-style-type: none"> • lățimea platformei de drum - 8,00 m; • lățimea părții carosabile, cu doua benzi de circulație- 6,00 m; • lățimea acostamentelor - 1,00 m; din care 0,25 m banda de Lărgire cu același sistem rutier ca suprafața carosabila, iar 0,75 m din piatra sparta sau asfalt, după caz. <p>Se vor executa si următoarele lucrări:</p> <ul style="list-style-type: none"> • trotuare si piste pentru bicicliști in intravilanul localităților aflate pe traseu; • se vor amenaja 8 stații de autobuz si 23 treceri de pietoni; • podețele de subtraversare deteriorate se vor înlocui/repara, se vor executa podețe noi pentru a asigura evacuării apelor pluviale; • se vor realiza 632 de accese la proprietăți private, respectiv 22 de accese la proprietăți Agricole; • cele 60 de drumuri laterale se vor amenaja cu același sistem rutier ca drumul județean; • se va realiza semnalizarea verticala (indicatoare de circulație) si semnalizarea orizontala (marcaje rutiere) a drumului.
Grup ținta	Populația județului Mureș

Justificarea proiectului	Importanta DJ151D Ungheni - Acațări – Tâmpa care face legătura între drumurile naționale DN15-E60 și DN13. Se propune ca odată cu modernizarea acestui tronson să se realizeze elemente ale infrastructurii de ciclism și transport public.
Activități prevăzute	<ul style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	42 luni
Valoarea proiectului	118.297.383,28 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"
Stadiul de pregătire	DALI

FISĂ PROIECT - Modernizare DJ152A, DJ151A și DJ151 Tg. Mureș (DN15E) – Band – Șăulia – Sărmașu – limita județ Bistrița Năsăud, jud. Mureș – etapa I
I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	DJ152A, UAT Sâncraiu de Mureș, satele Nazna, Sâncraiu de Mureș, UAT Pănet – extravilan, UAT Band, sat Band
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	<p>In cadrul proiectului se vor executa următoarele lucrări pe tronsonul cu o lungime de 17,795 km:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reabilitarea părții carosabile; • colectarea apelor pluviale; • realizarea de accese la proprietățile aflate in vecinătatea drumului; • realizarea semnalizării rutiere; • amenajarea intersecțiilor; • amenajare stații de autobuz; • construirea a 5 poduri noi; • realizarea lățimii carosabile necesare unui drum județean de clasa tehnică „IV”
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Starea tehnica a drumului nu este adecvata datorita lipsei unui sistem rutier adecvat traficului actual si prognozat, precum si de scurgerea necontrolata a apelor pluviale.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Activități de constructive d. Continuarea lucrărilor in etapa 2 - intre pozițiile km 9+395 - 11+675, deoarece in localitatea Berghia din comuna Pănet nu s-a realizat sistemul de alimentare cu apa-canal a localității
Durata proiectului	24 luni
Valoarea proiectului	129.886.219,85 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții ”Anghel Saligny”
Stadiul de pregătire	DALI

FISĂ PROIECT - Lărgire drum județean DJ153E DN15–Bogata

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	DJ153E, UAT Bogata
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Strada: Cod poștal: 540026 Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se vor executa următoarele lucrări pe tronsonul cu o lungime totală de 13,104 km, din care pe o lungime de 4.368 m se vor efectua lucrări de Lărgire: <ul style="list-style-type: none"> • Lărgirea și asfaltarea părții carosabile; • colectarea apelor pluviale de pe partea carosabilă și evacuarea lor către emisari; • realizarea semnalizării rutiere; • amenajarea acceselor la proprietăți și trotuare; • amenajarea intersecțiilor; • realizare marcaje rutiere și montare indicatoare rutiere; • relocare utilități; • realizare spații verzi; • reabilitare pasaj CF; • realizarea lățimii carosabile necesare unui drum județean de clasă tehnică „IV”
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Tronson de drum județean care pe o lungime de 4.368 m are o lățime a părții carosabile de 3,6 m, respectiv o singură bandă de circulație. Se propune Lărgirea acestui tronson și modernizarea DJ pentru ca traficul rutier să se desfășoare în condiții de siguranță și confort.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Execuția lucrărilor
Durata proiectului	19 luni
Valoarea proiectului	26.439.486,05 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"
Stadiul de pregătire	DALI

FISĂ PROIECT - Lărgirea unui tronson de drum județean DJ154E Reghin (DN15) - Solovăstru - Jabenita - Adrian - Gurghiu (DJ153C), Județul Mureș

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura rutiera
Localizare/Amplasament	DJ154E, UAT Solovăstru
Beneficiari/Parteneri	Județul Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, Județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	In cadrul proiectului se vor executa următoarele lucrări pe tronsonul cu o lungime de 4,175 km: <ul style="list-style-type: none"> • Lărgirea și asfaltarea părții carosabile; • colectarea apelor pluviale; • realizarea semnalizării rutiere; • amenajarea intersecțiilor; • reabilitare pod peste râul Gurghiu; • realizarea lățimii carosabile necesare unui drum județean de clasa tehnică „IV”
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Starea tehnica a drumului este necorespunzătoare, traficul rutier desfășurându-se cu dificultate, în condiții improprii datorită lățimii carosabilului de 4-5 m.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	18 luni
Valoarea proiectului	23.031.057,22 lei cu TVA
Sursa de finanțare	Programul Național de Investiții "Anghel Saligny"
Stadiul de pregătire	DALI

FISĂ PROIECT - Reabilitarea, modernizarea și dotarea Unității de Primiri Urgențe din cadrul Spitalului Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura de sănătate
Localizare/Amplasament	Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș / Spitalul Clinic Județean de Urgență Târgu Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește: <ul style="list-style-type: none"> • creșterea actului medical; • creșterea calității serviciilor medicale; • Creșterea standardelor în practica medicală; • întărirea poziției județului Mureș în domeniul ocrotirii sănătății; • optimizarea costurilor; • creșterea eficienței energetice și gestionarea inteligentă a energiei în unitățile spitalicești.
Grup ținta	Populația județului Mureș – Regiune Centru
Justificarea proiectului	Necesitatea modernizării infrastructurii de sănătate și îmbunătățirea serviciilor de sănătate oferite atât locuitorilor județului Mureș cât și pacienților din Regiunea Centru.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2022-2027
Valoarea estimată a proiectului	1.040.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Dotarea Ambulatoriului integrat al Spitalului Municipal "Dr. Gheorghe Marinescu" Târnăveni

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura de sănătate
Localizare/Amplasament	Spitalul Municipal Gh. Marinescu Târnăveni
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș / Spitalul Municipal Gh. Marinescu Târnăveni
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește: <ul style="list-style-type: none"> • creșterea actului medical; • creșterea calității serviciilor medicale; • creșterea standardelor în practica medicală; • dezvoltarea infrastructurii de sănătate în mediul urban; • optimizarea costurilor; • creșterea eficienței energetice și gestionarea inteligentă a energiei în unitățile spitalicești.
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Necesitatea modernizării infrastructurii de sănătate și îmbunătățirea serviciilor de sănătate oferite locuitorilor județului Mureș.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2022-2025
Valoarea estimată a proiectului	1.720.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsură prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Sanatoriu balnear și de recuperare*I. Informații generale*

Domeniul/Măsura	Infrastructura de sănătate
Localizare/Amplasament	Sovata
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș / Sovata
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește: <ul style="list-style-type: none"> • diversificarea serviciilor medicale existente; • creșterea calității serviciilor medicale; • promovarea medicinei alternative; • diversificarea serviciilor de prevenție, recreere și reabilitare; • dezvoltarea turismului medical; • valorificarea resurselor naturale existente; • consolidarea poziției județului Mureș în domeniul sănătății și turismului balnear.
Grup ținta	Populația județului Mureș – regiunea Centru
Justificarea proiectului	Diversificarea serviciilor medicale din județul Mureș, pentru toți locuitorii județului sau ai Regiunii Centru, prin valorificarea resurselor naturale și introducerea unor servicii de prevenire și recreere.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2022-2027
Valoarea estimată a proiectului	4.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsură prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Centru Medical Metropolitan (Spital regional)*I. Informații generale*

Domeniul/Măsura	Infrastructura de sănătate
Localizare/Amplasament	Județul Mureș
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește: <ul style="list-style-type: none"> • diversificarea serviciilor medicale existente; • creșterea calității actului medical și a capacității • spitalicești a zonei Metropolitane; • realizarea unei noi clădiri de spital în conformitate cu standardele actuale din domeniu; • dezvoltarea serviciilor de turism medical; • dezvoltarea activităților de cercetare-inovare; • realizarea unor parteneriate între mediul educațional și sectorul medical; • consolidarea poziției județului Mureș în domeniul sănătății.
Grup ținta	Populația județului Mureș – regiunea Centru
Justificarea proiectului	În vederea consolidării poziției județului Mureș în domeniul sănătății, este necesară dezvoltarea continuă a infrastructurii medicale, educaționale și de cercetare medicală existentă la nivelul județului, intensificarea activităților de cercetare prin crearea de parteneriate și atragerea de cercetători, dezvoltarea stocului de cunoaștere, precum și creșterea calității vieții prin descoperirea de soluții în domeniul sănătății.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2022-2030
Valoarea estimată a proiectului	200.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Restructurarea Centrelor de recuperare și reabilitare neuropsihiatrică

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura socială
Localizare/Amplasament	Județul Mureș - Brâncovenеști, Comuna Aluniș - Călugăreni, Comuna Eremitu - Luduș
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș - DGASPC Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește în principal: <ul style="list-style-type: none"> • îmbunătățirea calității serviciilor sociale; • creșterea accesului la servicii sociale; • creșterea capacității centrelor; • reabilitarea și modernizarea centrelor existente.
Grup ținta	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Necesitatea dezvoltării infrastructurii și a serviciilor sociale existente la nivelul județului Mureș, în scopul consolidării, eficientizării, îmbunătățirii calității și accesului, respectiv a diversificării ofertei serviciilor sociale.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2021-2027
Valoarea estimată a proiectului	2.400.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Reabilitarea și extinderea clădirii administrative a Muzeului Județean Mureș

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura culturală
Localizare/Amplasament	Muzeul Județean Mureș
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș / Muzeul Județean Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește în principal: <ul style="list-style-type: none"> • creșterea funcționalității clădirii administrative a Muzeului Județean Mureș • reabilitarea durabilă a infrastructurii clădirii administrative a Muzeului Județean Mureș; • îmbunătățirea ofertei culturale • reabilitarea și modernizarea centrelor existente.
Grup ținta	Populația județului Mureș/Regiunii Centru și turiștii din județ
Justificarea proiectului	Proiectul urmărește protejarea, conservarea și valorificarea patrimoniului cultural al județului Mureș, în scopul unei mai bune valorificări a infrastructurii culturale existente.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2022-2025
Valoarea estimată a proiectului	2.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Programul Operațional Regional
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsură prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Centru educațional EON-XR, municipiul Târgu Mureș*I. Informații generale*

Domeniul/Măsura	Infrastructura educațională
Localizare/Amplasament	UAT Târgu Mureș
Beneficiari/Parteneri	Municipiul Târgu Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 3, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	<p>Proiectul urmărește în principal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dezvoltarea socioeconomică a municipiului Târgu Mureș și a județului Mureș prin educație și dezvoltarea capitalului uman; • modernizarea sistemului de învățământului din Târgu Mureș prin utilizarea de platforme online; • realizarea unui centru educațional dezvoltat; • îmbunătățirea infrastructurii și ofertei educaționale existente; • asigurarea unui proces educațional la standarde europene; • creșterea participării populației școlare la procesul educațional.
Grup țintă	Populația municipiului Târgu Mureș și a județului Mureș
Justificarea proiectului	Proiectul urmărește ca prin obiectivele propuse să contribuie la dezvoltarea socioeconomică în municipiul Târgu Mureș și județul Mureș prin educație, formare profesională și dezvoltarea capitalului uman.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Implementarea proiectului c. Urmărirea rezultatelor proiectului
Durata proiectului	2023-2027
Valoarea estimată a proiectului	20.500.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	<p>Programul Operațional Educație și Ocupare Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare Programul Operațional Regional</p>
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș și a municipiului Târgu Mureș

FISĂ PROIECT - Mureș Sport Hub

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructură sportivă
Localizare/Amplasament	UAT Târgu Mureș
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș - UAT Târgu Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	<p>Proiectul urmărește în principal:</p> <ul style="list-style-type: none"> • îmbunătățirea condiției fizice și psihice a populației mureșene prin sport; • conectarea bazelor sportive existente și realizarea unui Sport Hub în Municipiul Târgu Mureș; • îmbunătățirea condițiilor de acces la educație sportive; • asigurarea unor condiții calitative ridicate pentru practicarea sporturilor; • dezvoltarea infrastructurii sportive în vederea organizării unor competiții naționale și, sau internaționale; • atragerea tinerilor către sport.
Grup țintă	Populația județului Mureș
Justificarea proiectului	Necesitatea modernizării și extinderii infrastructurii sportive pentru dezvoltarea ramurilor sportive existente și introducerea unor noi, dar și pentru asigurarea unor condiții optime de antrenament pentru sportivi. Se va urmări și dezvoltarea sportului de masă, dar și promovarea turismului prin organizarea de competiții naționale și, sau internaționale.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2022-2027
Valoarea estimată a proiectului	26.800.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de Investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsură prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș

**FISĂ PROIECT - Reabilitarea și reconversia clădirii situate pe Str. Gheorghe
Doja Nr. 9, municipiul Târgu Mureș**

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura administrativă
Localizare/Amplasament	UAT Târgu Mureș
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș - UAT Târgu Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește în principal: <ul style="list-style-type: none"> • asigurarea de spații administrative adecvate și condiții moderne de lucru personalului din sistemul public; • asigurarea flexibilității instituțiilor publice în a reacționa la și a gestiona provocările existente în comunitate; • creșterea calității serviciilor publice furnizate și sporirea eficienței serviciilor administrative; • reabilitarea spațiilor în care își desfășoară activitatea instituțiile publice.
Grup ținta	Populația municipiul Târgu Mureș și a județului Mureș
Justificarea proiectului	Nevoia de îmbunătățire a infrastructurii administrative pentru a asigura spații administrative adecvate și condiții moderne de lucru personalului din sistemul public.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2022-2026
Valoarea estimată a proiectului	7.700.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Programul Operațional Regional
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsură prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Municipiul Târgu Mureș și a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Circuit ecoturistic Valea Nirajului - Zona de Câmpie, județul Mureș

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructura turistică
Localizare/Amplasament	Județul Mureș, Târgu Mureș - Câmpu Cetății; Târgu Mureș - Band- Miheșu de Câmpie; Crăiești
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește în principal: <ul style="list-style-type: none"> • diversificarea economiei; • dezvoltarea turismului rural; • promovarea ciclismului; • reducerea emisiilor de carbon; • punerea în valoare a patrimoniului natural.
Grup ținta	Populația județului Mureș și turiștii atrași în județ.
Justificarea proiectului	Dezvoltarea și valorificarea potențialului turistic existent la nivelul județului Mureș în vederea consolidării rolului turismului în economia județului.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2023-2026
Valoarea estimată a proiectului	14.650.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Programul Operațional Regional / Planul Național de Redresare și Reziliență - Componenta Turism și Cultură
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Municipiului Târgu Mureș și a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Înfiițarea și dezvoltarea unui incubator de economie circulară

I. Informații generale

Domeniul/Măsura	Economie circulară
Localizare/Amplasament	Județul Mureș
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș / UAT-uri / Sector privat / Mediul universitar
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr. 1, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește în principal: <ul style="list-style-type: none"> • diversificarea economiei județului și Creșterea valorii acesteia; • creare de noi locuri de muncă; • creșterea competitivității și stimularea inovării; • reducerea poluării; • dezvoltarea unor modele noi de producție și consum durabile; • crearea unei relații eficiente între potențialul tehnologic și antreprenorial al județului; • dezvoltarea de IMM-uri capabile să utilizeze în mod eficient resursele existente.
Grup ținta	Populația județului Mureș și agenții economici din județ.
Justificarea proiectului	Trecerea la o economie mai circulară, sau dezvoltarea economiei circulare existente în județul Mureș, va aduce atât beneficii directe prin creare de noi locuri de muncă și creșterea economiei județului, dar și beneficia indirecte prin reducerea presiunii asupra mediului înconjurător, îmbunătățirea securității aprovizionării cu materii prime, creșterea competitivității sau stimularea inovării.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru implementarea proiectantului c. Implementarea proiectului și urmărirea rezultatelor acestuia
Durata proiectului	2022-2025
Valoarea estimată a proiectului	50.000.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Programul Operațional Tranziție Justă, Programul Operațional Regional
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș

FISĂ PROIECT - Food Hall Târgu Mureș, Piața Cuza Vodă*I. Informații generale*

Domeniul/Măsura	Sector agricol
Localizare/Amplasament	Județul Mureș, Târgu Mureș
Beneficiari/Parteneri	Mun. Tg. Mureș / Mediul de afaceri / Producători locali
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr.3, cod poștal 540026, județul Mureș

II. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește în principal atingerea următoarelor obiective: <ul style="list-style-type: none"> • revigorarea piețelor existente la nivel local și modernizarea acestora; • creșterea veniturilor producătorilor agricoli locali; • dezvoltarea producătorilor locali și crearea de locuri de muncă; • asigurarea accesului la piață de desfacere pentru producători locali prin dezvoltarea lanțului denumit Farm to Fork (de la Fermă la Furculiță); • promovarea bucătăriei tradiționale și a turismului local; • dezvoltarea Brandului Târgu Mureș.
Grup țintă	Populația județului Mureș, mai ales producătorii agricoli locali din județ.
Justificarea proiectului	În vederea valorificării și dezvoltării potențialului agricol al județului Mureș este nevoie să se pună accent pe revigorarea și modernizarea piețelor pentru a facilita accesul producătorilor locali la acestea, dezvoltarea de cooperative și a industriilor de procesare, precum și promovarea activităților agroturistice.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> Asigurarea finanțării Demararea licitației pentru implementarea proiectului (proiectare/construcție) Implementarea proiectului și urmărirea rezultatelor acestuia
Durata proiectului	2022-2026
Valoarea estimată a proiectului	7.500.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Programul Operațional Tranziție Justă Fonduri guvernamentale Buget Local
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș și a Mun. Târgu Mureș.

FISĂ PROIECT - Reabilitarea și reamenajarea Centrului Cultural de Interes Județean «Apollo»

III. Informații generale

Domeniul/Măsura	Infrastructură culturală - Centru Cultural
Localizare/Amplasament	Târgu Mureș
Beneficiari/Parteneri	CJ Mureș
Date de contact	Târgu Mureș, Piața Victoriei, nr.1, cod poștal 540026, județul Mureș

IV. Descrierea proiectului

Obiectivele proiectului	Proiectul urmărește: <ul style="list-style-type: none"> • îmbunătățirea gradului de atractivitate culturală a județului Mureș; • îmbunătățirea ofertei culturale existente în prezent; • promovarea patrimoniului construit și valorificarea unui monument istoric; • dezvoltarea ofertei culturale și turismului local; • valorificarea și dezvoltarea funcțională a clădirii în vederea desfășurării unor evenimente culturale, inclusiv pentru păstrarea și perpetuarea obiceiurilor și tradițiilor locale.
Grup ținta	Populația județului Mureș – Regiune Centru, precum și turiștii atrași în județ
Justificarea proiectului	Necesitatea modernizării infrastructurii culturale existente în vederea creșterii ofertei și turismului cultural prin restaurarea și reabilitarea unei clădiri monument istoric, realizarea unor spații pentru organizarea de spectacole și expoziții, precum și prin amenajarea unui spațiu multifuncțional în curtea interioară.
Activități prevăzute	<ol style="list-style-type: none"> a. Asigurarea finanțării b. Demararea licitației pentru alegerea proiectantului / executantului c. Activități de construcție
Durata proiectului	2024-2027
Valoarea estimată a proiectului	4.500.000 euro fără TVA
Sursa de finanțare	Fonduri UE, buget local sau național, Programe de investiții naționale
Stadiul de pregătire	Proiecte și Măsuri prevăzute în Strategia de Dezvoltare a Județului Mureș.

euro-top.ro

EUROTOP[®]
CONSULTING